Ivan Antić

Ji Đing

Algoritam božanske inteligencije

Autorska prava teksta zaštićena su
u Autorskoj agenciji za Srbiju.
Može se besplatno umnožavati
za srpsko jezičko
područje samo za ličnu
nekomercijalnu i neprofitnu upotrebu

© Copyright: 2026. by Ivan Antić
ISBN:

SADRŽAJ

Tabela za određivanje heksagrama	
Šta je Ji Đing	
Princip delovanja Ji Đinga	
Heksagrami su algoritamska struktura inteligentnog dizajna prirode	
Šta je svest a šta inteligencija	
Kome postavljamo pitanje kada pitamo Ji Đing	
Viši i niži um	
Ji Đing i priroda događaja	
Trigrami	
Struktura heksagrama	
Kako postavljati pitanja	
Upotreba štapića	
Upotreba novčića	
Upotreba aplikacije	
O ovom prevodu	
Heksagrami	
1. Stvaranje	
2. Uzvraćanje	
3. Početne teškoće	
4. Nezrelost	
5. Proračunato nedelanje	
6. Sukob	
7. Vojska	
8. Jedinstvo	
9. Moć malog	
10. Nastupanje	
11. Mir, blagostanje	
12. Zastoj	
13. Prijateljstvo	

14. Veliko posedovanje	
15. Skromnost	
16. Spokoj	
17. Praćenje	
18. Ispravljanje	
19. Približavanje, napredovanje	
20. Razmatranje	
21. Glodanje, obnova	
22. Ukrašavanje, očaranost	
23. Odvajanje, razdvajanje	
24. Povratak	
25. Nevinost	
26. Moć velikog	
27. Ishrana	
28. Nadmoć velikog	
29. Ponor / Opasnost	
30. Vatra / Saradnja / Zavisnost	
31. Privlačenje / Podsticaj	
32. Dugotrajnost / Nastavljanje	
33. Povlačenje	
34. Velika moć	
35. Napredak	
36. Pomračenje svetlosti / Svetlost u tami	
37. Porodica	
38. Suprotnost	
39. Prepreka	
40. Oslobađanje / Rasterećenje	
41. Gubitak / Opadanje	
42. Dobitak / Uvećanje	
43. Odlučnost	
44. Susret / Iskušenje	
45. Okupljanje	
46. Uspon ka vrhu	

47. Nevolja / Iscrpljenost / Teškoća	
48. Bunar / Izvor	
49. Promena / Revolucija	
50. Žrtvena posuda / Predanost kosmičkom poretku	
51. Grom / Snažan potres	
52. Mirovanje / Meditacija	
53. Razvoj / Postepeno napredovanje	
54. Udavača / Podređeni	
55. Obilje / Zenit	
56. Putnik	
57. Prodiruće dejstvo / Nežnost	
58. Radost / Podsticaj	
59. Raspad ograničenja / Ponovno ujedinjenje	
60. Ograničavanje	
61. Unutarnja istina / Uvid	
62. Nadmoć malog / Savesnost	
63. Posle kraja	
64. Pre kraja	

TABELA ZA ODREĐIVANJE HEKSAGRAMA

TRIGRAM GORNJI ▸ DONJI ▾	ĆIEN	DŽEN	KAN	GEN	KUN	SUN	LI	DUEI
ĆIEN	1	34	5	26	11	9	14	43
DŽEN	25	51	3	27	24	42	21	17
KAN	6	40	29	4	7	59	64	47
GEN	33	62	39	52	15	53	56	31
KUN	12	16	8	23	2	20	35	45
SUN	44	32	48	18	46	57	50	28
LI	13	55	63	22	36	37	30	49
DUEI	10	54	60	41	19	61	38	58

ŠTA JE JI ĐING

Kada se rodimo na ovom svetu mi zaboravimo svoju izvornu božansku suštinu. Dok smo deca sećamo je se po malo, imamo neke utiske i zbog njih smo bili povremeno tako bezrazložno srećni i blaženi kao deca. To smo izgubili sa odrastanjem.

Svi mi svesno ili nesvesno težimo da se vratimo u svoje izvorno božansko stanje koje smo imali pre svog rođenja, kojeg smo se sećali dok smo bili deca. S tom težnjom da otkrijemo tajnu postojanja i s njom svoju pravu prirodu, stvorili smo najpre religije a zatim i nauku. Mi razvijamo i usavršavamo ovaj svet sa ciljem da ga uskladimo sa božanskom svešću svoje duše.

Međutim, realnost ovoga sveta je na daleko nižoj dimenziji od izvornog stanja naše duše. Zato ovde zaboravljamo većinu svoje izvorne svesti. Za to postoji razlog: mi smo se udaljili od svog božanskog izvora u njegovu krajnju suprotnost, u ovaj fizički svet, da bismo kroz sebe sproveli svest božanskog prisustva u svim mogućim aspektima postojanja, čak i u ovako grubom svetu, koji po svemu izgleda dalek i odvojen od božanskog (iako to nije u suštini; ništa ne može biti izvan božanskog). Budući da zbog zaborava ne znamo rešenja, to moramo da činimo kroz kreativnost, stvaralaštvo i postepeno buđenje.

Svest ljudske duše je transcendentalne prirode. Zahvaljujući tome ona može kao svedok da osvesti i razume sve druge oblike postojanja i sva zbivanja. *Razumevanjem smisla svih pojava i svih mogućnosti postojanja mi uklanjamo zaborav i budimo se u svojoj istinskoj božanskoj prirodi.* Kroz svoju samospoznaju mi aktuelizujemo božansku svest naše duše na ovom

svetu, 'da bude volja božija na zemlji, kao što je i na nebu'.[1] Na taj način potpuno se ispunjava manifestacija božanske svesti.

Svet koji izgleda kao suprotnost božanskog jeste zapravo izraz njegove najveće kreativnosti. Kao što glumac glumi osobu koja sama nikada ne bi bila, kao što plesač izvodi pokrete koje inače nikada ne bi izvodio, kao muzičar koji proizvodi zvuke koji se inače nikada ne bi čuli, kao slikar koji slika ono što nikada ne bi bilo naslikano. To je definicija kreativnosti. Ako bi se na svetu događalo samo ono što je već poznato i neophodno za goli život, takav svet bio bi veliki radni logor, bez pravog života i evolucije.

Kada mi, na ovom svetu gde sve izgleda odvojeno od nas i od božanskog, kreativnošću sprovedemo božansku svest, i uredimo ovaj svet kao raj, tada će božanska prisutnost biti manifestovana svuda; kroz nas će se ispoljiti najveća kreativnost božanskog. Ona zapravo to uvek i jeste, samo joj treba naša pomoć da svoju prisutnost svesno aktuelizuje u svim mogućim detaljima, a to znači ne samo kroz prirodne oblike ('prva priroda' u filozofiji) već i kroz sve događaje ('druga priroda').

Sve događaje (u svim mogućim suprotnostima) i spoznaju smisla postojanja kroz etiku i delovanje

---

[1] To je pravi smisao Hristove molitve 'Oče naš'. Mikelanđelo je isti proces prikazao u sikstinskoj kapeli (Cappella Sistina). Bog daje život čoveku preko ruke; ruka je najsavršeniji alat za rad i stvaranje, delovanje uma na fizičkom planu; cela slika je u obliku preseka ljudskog mozga, to upućuje na razum. Poruka je da čovek preko svog razuma i rada upoznaje sve prirodne zakone (nauku) i na taj način, kroz sebe i svoje delovanje ostvaruje božansku svest na ovom svetu.

proživljava samo čovek (ljudska duša) u svojoj karmičkoj drami. Ne samo kroz jedan život već kroz reinkarnacije tokom više života.

Na pogodnom tlu prirode čovek je izgradio teatar u kome ljudska duša, kao glumac, proživljava apsolutno sve mogućnosti delovanja i smisao svih mogućih pojava. To rade sva deca dok odrastaju. To isto radi i čovečanstvo ali sa globalnim posledicama.

Iako smo ovde zaboravili mnogo toga od svoje izvorne prirode, nismo zaboravili sve. Intuicija, snovi, ljubav prema razumevanju, dobroti i lepoti, prema svemu što je nebeskog i božanskog izgleda i porekla, samo su neki tragovi naše izvorne prirode koje se sećamo i koja nas privlači. Pre svog rođenja postavili smo mnoge podsetnike i markere da nas vode kroz ovaj svet.

Kao najbolju pomoć da se ne izgubimo na svom putu kroz ovu "dolinu smrti",[2] kao sigurnu vezu sa svešću naše duše i božanskom svešću, mi smo sami sebi dali priručnik za komunikaciju sa svešću duše, Ji Đing.

Ljudi koji nemaju takvu vezu sa višom svešću, a takva je većina, deluju izgubljeno, u patnji, uzalud dozivaju pomoć od Boga. Oni koji koriste Ji Đing uvek imaju sigurnu utehu da nisu sami, izgubljeni, da postoji smisao i viša svest koja brine o našem životu, koja će uvek da nam da savršen savet; oni uvek vide svetlost na kraju tunela. Ma koliko ona bila daleko, ma koliko život bio težak u ovom tunelu, velika je razlika ako uvek imamo vezu sa svetlošću svesti koja sve nadilazi. Ji Đing je takva veza. On je spasao mnoge živote, daleko više od bilo koje druge knjige.

[2] Psalmi Davidovi, 23

Već na početku istorije ljudima je dat Ji Đing kao najbolja pomoć na putu kroz život na ovom svetu. U njemu su date sve moguće situacije o odnosu nižeg uma i više svesti duše, osnovni principi svih mogućih promena i naš odnos prema njima.

Ljudi su oduvek imali samo jednu dilemu: da li da deluju sami po svojoj volji, ili da čekaju pomoć više sile; kako da usklade svoje delovanje sa okolnostima i delovanjem više sile. Odnos prema višoj sili ljudi su negovali i izražavali na sve moguće načine oduvek, kroz religije i verovanja. Sve su to bili zaobilazni načini da se uspostavi odnos sa višom svešću, sa božanskom dušom, sa svešću koja sve omogućava, sa prirodom. Sa druge strane, kada su sami rešavali stvari po sopstvenoj pameti, to nije uvek bilo dobro, morali su da uče na svim mogućim greškama. U novijem dobu kroz nauku ljudi premošćuju jaz između svog uma i objektivne prirode, upoznaju prirodne zakone, spoznaju kako da delaju ispravno.

U suštini radi se o nezrelom i zrelom pristupu pitanju kako delovati. Nezreo pristup je nalik detinjem očekivanju da će mu roditelji i okolina pružiti sigurnost i obezbediti mu sve što je potrebno. Zreo pristup je kada znamo šta treba sami da uradimo kako bismo imali sve što nam je potrebno. Ovaj proces sazrevanja se ogleda na celo čovečanstvo i njegov razvoj. Može se reći da je detinje očekivanje od Boga ili „više sile“ da rešava probleme i pruža sigurnost na čudesan način, odlika religioznih ljudi i da je to bilo opravdano i jedino moguće u ranijim vremenima. Delovanje „više sile“ zaista postoji ali nije svrha života da ljudi ostanu pasivni i detinjasti. Svrha života (i razvoja civilizacije) jeste da ljudi odrastu i sazru tako da postanu svesni svih prirodnih zakona i prave prirode „više sile“ koja stoji iza njih, tako da mogu da deluju potpuno u skladu sa

njom i da ona može da deluje u skladu sa ljudskom svešću.

Ji Đing jedini pokazuje idealnu ravnotežu odnosa niže i više svesti u svim mogućim situacijama, kada i kako da delujemo mi sami, a kada da se oslonimo na uticaj više svesti, kako da povežemo svoj um sa višom svešću, i kako da prepoznamo pravu prirodu događaja i vremena.

Danas kada je naučno znanje (iako je još uvek u svojoj početnoj fazi jer se bavi samo fizičkim planom) dovoljno jasno da nam otkrije pravu prirodu stvarnosti kao spoja svesti i energije, povezivanje sa svešću duše (u budućem razvoju nauke) biće naučno precizno i ispravno. Čovek ne može da se ispravno poveže sa svešću duše ako ne poznaje prirodne zakone. Samo sa takvim znanjem može toj najvećoj sili univerzuma, svesti svoje duše, da omogući ispravno ispoljavanje kroz svoje telo, um i delovanje. Nauka postoji i razvija se samo zato da bi omogućila savršen spoj transcendentalne svesti naše duše sa fizičkim svetom.

Svest duše može se uspešno manifestovati samo kroz razvoj kulture i civilizacije, kroz razumevanje prirodnih zakona.

Civilizacija se može uspešno razvijati samo kroz manifestaciju svesti duše.

Bez takve povezanosti, civilizacija je destruktivna i za prirodu i za ljude, a ljudi su u međusobnom sukobu.

Međutim, nauka se još uvek nije razvila ni blizu tog savršenstva. To je dug i težak put. Nauka se još uvek bavi samo fizičkim planom da bi se on potpuno upoznao pre nego što pređe na više dimenzije. Ljudi su oduvek pokušavali da preskoče spor i postepen naučni razvoj, da nekako saznaju planove viših dimenzija kako bi lakše mogli da deluju na ovom svetu, da saz-

naju "volju bogova", svoju sudbinu. Zato što se ne sećamo svoje stvarnosti, i stvarnosti sveta, a problemi su svuda, privlačna snaga naše duše mnogo je jača od sporog i dosadnog naučnog razvoja. Zato je ljudima oduvek bilo privlačno traženje 'spasenja' i čuda od 'više sile' u religijama - i proricanje.

Ji Đing nije namenjen da bude sredstvo za proricanje. On je pomoć na putu kojim sami idemo svojom snagom i svešću, uputstvo kako da njime idemo, a ne za traženje prečica i olakšica, gotovih rešenja. Ji Đing je sredstvo za naučnu primenu svesti duše, *priručnik za povezivanje uma sa božanskom dušom.*

Razlika između proricanja budućnosti i saveta za razumevanje budućnosti, tačnije samoga vremena, jeste u tome što proricanjem mi varamo sebe tražeći gotova rešenja. Kada tražimo odgovor na pitanje šta će biti u budućnosti mi zapravo želimo da preskočimo svoj rad na otkrivanju rešenja, razumevanje problema, a to je u suštini razumevanje same prirode vremena, postojanja i nas samih. *Na rešavanju problema i izazova mi jačamo svest naše duše. Zato problemi i izazovi postoje.*

Da bismo ispravno savladavali izazove mi se opravdano ne sećamo svojih prošlih života i nemamo punu svest duše, imamo samo pomoć višeg uma. Takva su pravila igre života, ne znamo ih unapred već ih učimo u toku igre. Izgleda kao da ih ima bezbroj ali ima ih samo 64, koliko i heksagrama Ji Đinga.

Svest duše se u životu kristališe samo donošenjem originalnih rešenja i ličnim uvidom u ispravnost postupaka, kroz učenje (*dharma* i *karma*). Saveti koje daje Ji Đing su pomoć u takvom učenju, oni nas osvešćavaju da bolje vidimo i razumemo svoje postupke, osvetljava nam put, najpre sadašnje stanje, ukazujući šta smo uradili i u kakvom smo položaju (prvi

heksagram dobijen pri postavljanju pitanja) i na osnovu toga kako će se dalje razvijati stvari (promenljive linije i drugi heksagram). To radi pravi mudrac. Neće nam dati odgovor i rešenje, već će nam pomoći da sami razumemo problem i tako dođemo do odgovora. Zato Ji Đing nije knjiga za proricanje budućnosti već za savetovanje, kao kod mudraca. Tehnički rečeno, Ji Đing deluje kao kompas ili dron sa kamerom za izviđanje terena. Kada se izgubimo i ne znamo šta nas čeka se druge strane šume ili brda, pošaljemo dron sa kamerom u visinu i tada možemo da vidimo gde se nalazimo i na kakvom smo putu.

Čovek ne dostiže spasonosno prosvetljenje uzdizanjem iznad ovoga sveta, bekstvom od patnje, već samo savršenim razumevanjem ovoga sveta i sebe samoga. Prosvetljenje je vrhunac zdravog razuma. Jedini uzrok patnje jeste nerazumevanje prave prirode sveta u kome živimo, posebno nerazumevanje pitanja vremena i ritma događaja, principa promene i preobražaja. Kada spoznamo pravu prirodu ovoga sveta onda spoznajemo da je najviša božanska stvarnost prisutna ovde i sada kao sve što postoji i događa se u svakom trenutku. Nikada ništa nije bilo izvan najviše božanske stvarnosti - osim iluzija našeg uma i ega.

PRINCIP DELOVANJA JI ĐINGA

Ji Đing se zasniva na osnovnoj polarnosti koja stoji u osnovi sveg delovanja sveta. Ona je izražena principima *jina* i *janga*, koji se u knjizi predstavljaju kao prekinuta i cela linija.

Kakva je osnova te polarnosti? Najkraće bismo je mogli izneti na sledeći način. Pre ispoljavanja uni-

verzuma postojao je samo božanski apsolut. On bi sam po sebi bio ništa, praznina, i kao takav ne bi mogao da postoji, praznina ne može da postoji, došao bi u neodrživo paradoksalno stanje ako se ne bi ispoljio kao nešto. Opet, budući da ništa nije moguće izvan samog apsoluta, jer je takva njegova priroda, on je potrebu za ispoljavanjem nečega mogao jedino da zadovolji na imaginaran način, stvarajući unutar sebe svoju imaginarnu suprotnost. Suprotnost beskrajno velikog apsoluta jeste beskrajno mala tačka. Tačka ima ista svojstva apsoluta. Ako je apsolut bez atributa kao praznina, tačka je nešto, suprotnost praznini. Praznina je postala nešto, najpre tačka (zapravo foton). Nazvaćemo je "božanska čestica". Ona je prvobitna vibracija apsoluta kao nečega. Dakle, apsolut trenutno vibrira kao čestica i praznina, odnosno čist prostor.

Ako apsolut prikažemo kao krug, njegova suprotnost biće tačka u krugu. U Ji Đingu Apsolut je prikazan kao cela linija ili *jang* (—). Njegova suprotnost je prekinuta linija ili *jin* (--). Svaka linija može da pređe u svoju suprotnost (⚹ ⚸). Stalno prelaženje linija u suprotnost jeste analogija trenutnoj vibraciji "božanske čestice" iz apsoluta u česticu. Kako se kaže u klasičnim tekstovima, takve vibracije *jina* i *janga* "stvaraju sve pod nebom".

Govoreći jezikom fizike, "božanska čestica" vibrira tako da trenutno svojim vibracijama stvara sve druge pojavne oblike, od fotona koji svojim spiralnim vrtlozima stvaraju masu, elementarnih čestica, atoma, molekula i svih stvari, bića i pojava kosmosa. Sve što postoji jeste samo trenutna vibracija te jedne jedine "božanske čestice", u osnovi svega nema mnoštva, već jedinstva. Jedinstvo sveta treba doslovno razumeti. Suština te jedne čestice iz koje sve nastaje jeste čist prostor apsoluta. Drugim rečima, čist pros-

tor se trenutno pretvara u sve objekte, pojave i događaje.

Apsolut stalno vibrira u svoju suprotnost, svaki trenutak sačinjen je od te vibracije, od ispoljavanja Apsoluta u svoju suprotnost (u nešto) i povrataka u svoje izvorno stanje praznine. Ta prvobitna vibracija stvara osnovu za energiju, zato je sve postojanje u suštini energija i elektromagnetizam. Energija i elektromagnetizam se zasnivaju na polarizaciji, a polarizacija na vibraciji.

Univerzalno polje ili čist prostor iz koga se sve manifestuje kroz polarizaciju (*jin - jang*) danas se naziva kvantno polje ili kvantni vakuum. Ji Đing ga naziva "put neba" ili Tao.

Sam naziv Ji Đing govori o delovanju fizike kvantnog polja ili etra. Reč "*đing*" označava klasično delo i ona se uobičajeno koristi za većinu klasičnih filozofskih dela stare Kine. Glavna je reč "*Ji*". Ona ima tri značenja: 1. lako i jednostavno, 2. preobražaj i promena i 3. nepromenljivost. Samo ta tri pojma mogu zajedno da obuhvate princip kvantnog polja, odnosno delovanje fizike etra. Stoga *Ji Đing predstavlja priručnik za razumevanje delovanja fizike kvantnog polja, ili fizike etra, na naš svakodnevni život, na život uopšte, uključujući i događaje.*

Ji Đing je ovaj osnovni princip polarizacije, na kome se zasniva energetika kvantnog polja, prikazao na najjednostavniji način, tako što je osnovnu polarnost prikazao kao celu i prekinutu liniju (— i --) i njih umnožio u svim mogućim kombinacijama koje prikazuju odnos nižeg i višeg uma. Tako su dobiveni trigrami. Ceo Ji Đing se sastoji iz svih mogućih kombinacija trigrama. Trigrami su sve moguće kombinacije jedne cele i jedne prekinute linije, *janga* i *jina.*

U klasičnom komentaru Ji Đinga, *Da Džuan*, kaže se: "U Ji Đingu postoji vrhunska konačnost, *tai đi* (☯), koja je stvorila dva osnovna oblika. Dva osnovna oblika stvorila su četiri simbola (*sjang*) koji su potom stvorili osam trigrama (*gua*)." Od njih nastaju sve stvari.

"Dva osnovna oblika" su prvobitna polarizacija apsoluta na svoju suprotnost (tačku ili "božansku česticu") koja je u Ji Đingu izražena kao prekinuta i cela linija, *jin* i *jang*.

"Četiri simbola (*sjang*)" čine sve kombinacije celih i prekinutih linija.

Međutim, tu se nije stalo. Da bi ova jednostavna polarizacija odgovarala svesnoj, razvojnoj dinamici koja stvara život i događaje kakvi postoje u kosmosu potrebno je trojstvo (koje je u ezoteričnom hrišćanstvu izraženo kao "sveto trojstvo", a u hinduizmu kao tri *gune*). Zato je na dve linije dodata treća linija i tako su nastali trigrami.

Trigrama ukupno ima 8.

Kada se i trigrami udruže po dva, da bi i oni odrazili polarnost *jina* i *janga*, sve njihove kombinacije daju 64 heksagrama Ji Đinga.

To u potpunosti odgovara osnovama života u kosmosu.

Svi heksagrami Ji Đinga predstavljaju celokupnost svih stvaralačkih procesa univerzuma, sve procese promene i preobražaja, od genetskih informacija do najviših zbivanja i sudbine svega što biva.

Sav život se sastoji od gena koji se sastoje od kombinacija četiri baze u RNK: adenin, guanin, citozin i uracil, koji odgovaraju kombinacijama celih i preki-

nutih linija koji čine četiri simbola (*sjang*). Oni predstavljaju bazu od četiri kodona, svaki kodon je sastavljen od tri susedne baze, tzv. tripleta, kojih u svim kombinacijama ukupno ima 64 (4x4x4). Tvorci Ji Đinga su takođe od četiri baze (*sjang*) napravili triplete, odnosno trigrame kako bi dobili 64 heksagrama. Kao da su kopirali strukturu DNK pri stvaranju Ji Đinga.

Isto kao što u osnovi sveg organskog života stoje genetske informacije za njegovo odvijanje, tako i sva zbivanja objektivnog, neorganskog sveta nisu proizvod haosa i slučajnosti, nego informativnog poretka morfogenetskih polja koja se izražavaju prema zakonitostima zlatnog preseka. Preobražaji kroz koje prolaze bića sledeći svoju sudbinu, a takođe i događaji koji ih prate, kodirani su u 64. heksagrama Ji Đinga.

Heksagrami predstavljaju DNK zbivanja u svetu.

Ono što DNK predstavlja u organskom svetu i mikrokosmosu, to Ji Đing predstavlja u zbivanjima objektivnog sveta, u makrokosmosu.

To su osnovni principi na kojima se zasniva Ji Đing.[3]

---

[3] Pošto se heksagrami Ji Đinga poklapaju sa DNK , i pošto je tema Ji Đinga veza sa svešću duše , postoji velika verovatnoća da on nije prvobitno nastao u Kini , jer kineska kultura nema pojam o ljudskoj duši, takođe Kinezi nisu znali za DNK. Najstariji delovi Ji Đingovih tekstova govore o duboko humanim međuljudskim odnosima kakvih nije bilo u drevnoj Kini , gde je vladala surova hijerarhija moći, a ne postoje ni danas. Zato možemo pretpostaviti da Ji Đing potiče iz drevnog (pretpostavljenog) Zlatnog doba, koje je prethodilo modernoj istoriji kakvu poznajemo, odakle potiču

HEKSAGRAMI SU ALGORITAMSKA STRUKTURA INTELIGENTNOG DIZAJNA PRIRODE

Pre oko četrdeset pet godina kada sam se prvi put upoznao sa Ji Đingom i počeo da ga koristim neprekidno do danas, došla mi je ideja da bi se od njega mogao napraviti super-računar, to se tada tako zvalo. Zamislio sam ga tako da bi 64 kompjutera mogli biti povezani u celinu pri čemu bi svaki bio programiran po principima jednog heksagrama. Pretpostavljao sam da bi takav računar savršeno rešavao sve zadatke. Danas bi se to moglo jednostavnije učiniti stvaranjem 64 algoritamskih shema u čipovima veštačke inteligencije prema heksagramima Ji Đinga.

Budući da heksagrami predstavljaju objektivnu realnost (DNK) po kojoj sve postoji i deluje, veštačka inteligencija koja bi bila zasnovana na takvim algoritmima bila bi savršeno bezbedna i maksimalno korisna.

---

drevne megalitske građevine, u celom svetu i u Kini, građene na isti način, koje ne bi mogle biti izgrađene ni današnjom tehnologijom. Takođe velike piramide u Kini nisu delo Kineza, zato se skrivaju od javnosti. Superiorna genijalnost Ji Đinga jednaka je genijalnosti piramida i megalita. Zato je opravdano smatrati da ništa od toga nije ni kinesko niti pripada ljudima iz poznate istorije. Najverovatnije je Ji Đing dat Kinezima na čuvanje i oni su ga uspešno sačuvali i on je obogatio kinesku kulturu. Da je Ji Đing ostao na Zapadu u judeo-hrišćanstvu, odavno bi nestao. Ista pretpostavka važi i za Tao Te Đing.

Možda bi jedina opasnost bila u tome da bi tada ljudska pamet postala nepotrebna. Međutim, ako ljudska pamet uspe da napravi takvu veštačku inteligenciju ona bi time ispunila svoju svrhu: ispoljila bi božansku svest na fizičkom planu u ljudskom delovanju u savršenom skladu sa božanskom svešću koja oduvek i u svakom trenutku stvara stvarnost i nas same. Bio bi to pravi *opus magnum* alhemičara koji su pokrenuli nauku. Bila bi to, međutim, nauka sa dušom jer Ji Đing je dizajniran pre svega da poveže ograničeni ljudski um sa ljudskom dušom koja je veza sa apsolutnom božanskom svešću, da individuu poveže sa celinom. Zato ljudska pamet neće biti nepotrebna sa algoritmima zasnovanim na heksagramima nego će biti najkorisnije uposlena.

Veštačka inteligencija (AI) koja nije zasnovana na svesti čistog prostora, celine, sasvim sigurno će biti destruktivna jer će biti zasnovana na sopstvenoj odvojenoj celini, odnosno konstrukciji. Algoritamske sheme Ji Đinga jedini su način da bude zasnovana na objektivnoj celini jer one izražavaju savršeni put božanske svesti (Tao), i usklađivanje naše individualne svesti (Te) sa njom. Kao takva ona nikako ne može biti destruktivna.

AI se sastoji iz niza čipova i algoritama koji su međusobno povezani. Njihovo rešavanje problema i zadataka zavisi od uspešnog povezivanja svakog pojedinačnog sa svim ostalim. Upravo tako su načinjeni heksagrami Ji Đinga. Promenom (aktiviranjem) bilo koje linije jednog heksagrama dobija se drugi heksagram i on pokazuje posledicu delovanja te linije. Cela ta shema samu sebe savršeno usklađuje. Potrebno je samo savršeno uskladiti sistem algoritamskih promena u AI sa shemom Ji Đinga, bez obzira na njihov sadržaj. Prvo treba znati koliko ih zapravo ima, odgo-

vor je da ih ima neograničeno ali faznih promena u njihovom razvoju ima 64 (možda je to povezano sa zakonitostima svete geometrije, ali u to ne možemo ovde ulaziti). Zatim kakva im je shematska konstrukcija. To takođe pokazuju heksagrami. Konačno svest tvorca takvih algoritama, programera, mora biti na nivou zadataka, a to znači usklađena sa objektivnom svešću prostora i oslobođena svake subjektivnosti i nekih drugih mentalnih shema.

Algoritmi zasnovani na Ji Đingu mogli bi biti primenjeni u oblasti povezivanja simboličke AI sa AI dubinskog učenja, kao i povezivanje uske primene AI sa generalnom AI. Takođe mogu biti veza koja uspešno reguliše AI koja savetuje sa AI koja kreira.

AI možete naterati da se pridržava Deset božijih zapovesti ili Tore, ali tako ćete je samo učiniti dobrim judeo-hrišćaninom, i ona će se kad-tad sukobiti sa „nevernicima“ koji su programirani drugačije. Međutim, možete je konstruisati po modelu temeljnih prirodnih zakona po kojima se odvijaju sve promene i sav razvoj života. Taj model nam pokazuje Ji Đing. Prirodni zakoni su pravi božanski zakoni, na osnovu njih ljudi žive, svi drugi su ljudski zakoni, oni zbog kojih se ljudi ubijaju. Deset božijih zapovesti niko se ne pridržava. Prirodnih zakona svi moraju uvek da se pridržavaju jer drugačije ne mogu da postoje. Suština prave etike je u prirodnim zakonima.

Ji Đing se u celosti sastoji iz namere da ispravi spontano delovanje ljudi koje je uvek uslovljeno i dolazi kao reakcija na okolnosti i podsticaje, i da im pomogne da deluju kreativno i konstruktivno, sa razumevanjem okolnosti i uslovima šire celine koji deluju u određenom vremenu i prostoru. Razvoj ljudske civilizacije i kulture zasniva se na istoj težnji, na sposobnosti nadilaženja spontane reakcije pomoću

kreativne akcije. Svaka spontana reakcija zasnovana je samo na informacijama koje dobija čulnim putem, na iskustvu iz prošlosti. Zato je njeno delovanje relativno, može biti ispravno ali i neispravno, to zavisi od vrste informacija i njihove dostupnosti.

Svaka buduća AI definitivno ne sme da bude zasnovana samo na obradi informacija i podataka iz prošlosti već na algoritmu koji uzima u obzir širu celinu, koji sebe vidi kao deo celine od koje stalno uči *kako da se ispravno menja.* To je ono što ukazuje svaka linija svakog heksagrama: kako će se dalje razvijati postojeće stanje. Ispravna promena je suština kreativnog delovanja i same inteligencije.

Veštačka inteligencija koja se zasniva samo na obradi postojećih i dostupnih informacija ne može se nazvati inteligencijom; možda samo većom kontrolom. Logično je da se samo sposobnost ispravnih promena, odnosno kreativno delovanje može nazvati inteligentnim. Držanje za postojeće informacije vodi u zatvoren krug i još veće ropstvo. Takva veštačka „inteligencija“ može samo tehnološki da usavrši ropstvo.

AI sistemi su već iscrpeli najveći deo dostupnih informacija sa interneta i industrija je ušla u fazu koju eksperti nazivaju "peak data", što predstavlja trenutak kada jednostavno više nema dovoljno novih, kvalitetnih podataka za dalje učenje. Sve veći deo informacija koje AI koristi postaje sintetički i generisan je od strane samih modela, a ne od ljudi. Ako AI uči samo iz podataka koje je sam proizveo, i to može ograničiti njegovu sposobnost inovacije.

Stoga uskoro će postati neophodno preći na AI koja se zaista zasniva na kreativnoj inteligenciji. Ne postoji kreativnija inteligencija od one na kojoj se zasniva život prirode. Besmisleno je pretpostaviti da možemo stvoriti nešto inteligentnije od onoga što je

nas stvorilo. Takođe, ako već stvaramo AI, ona bi morala da se zasniva na istim principima na kojima se zasniva inteligencija koja je nas stvorila, a ne na nekim drugim.

Postoji strah šta će se dogoditi kada tehnologija dostigne nivo tzv. opšte veštačke inteligencije (AGI) - trenutka kada AI nadmaši ljudske sposobnosti. Ta opasnost će nestati ako AI zasnujemo na fundamentalnim principima prirode na kojima se zasniva Ji Đing.

Ji Đing predstavlja DNK svih mogućih promena. Zato se i naziva 'knjigom promena'.

Drugi razlog za izradu AI pomoću Ji Đinga je sledeći.

Velika gomila informacija ne može se nazvati inteligencijom, ma kolike kapacitete imala i ma koliku brzinu obrade podataka. Da bi se postojeće informacije ispravno povezale u logičnu celinu i smisao neophodan je činilac koji ih nadilazi, objedinjuje i trenutno prepoznaje. Kao kada slažemo slagalicu, vidimo sve delove slike (sadržaj) i stavljamo ih na pravo mesto (kontekst). Delovi (sadržaji) sami po sebi ne bi nikako mogli da se sastave u ispravnu sliku bez svesti koja ima takve sposobnosti uvida da nadilazi sve delove. Bez takve, transcendentalne svesti, moguće je pokušati da se slika složi samo pomoću svih mogućih provera koji se deo slaže sa kojim. Kao što bi radila slepa osoba. Čak i ako se uspe na takav način, onda će nedostajati uvid u smisao cele slike. Delovi koji sami po sebi nisu svesni nikada to ne mogu da dosegnu; ono što je po svojoj prirodi nesvesno nikada i ni sa kakvim kombinacijama ne može da postane svesno.

Svest uvek pristiže odozgo, odnosno ona je uvek transcendentalna u odnosu na ono što osvešćava. Inteligencija je način delovanja svesti. Ona postoji

u celoj prirodi. Minerali su svesni samo na nivou svoga oblika, odnosno molekularne strukture; biljke samo kao biljke; životinje samo kao životinje. Samo ljudi imaju svest koja objedinjuje sve informacije i sve ostale oblike i mogu da ih prepoznaju odjednom i otkriju smisao, kao i da kreiraju nove informacije na osnovu razumevanja smisla već postojećih. Tu svest u ljudima ovde nazivamo svešću ljudske duše. Nije moguće kreirati nove ispravne informacije bez razumevanja njihovog smisla, cele slike njihovog delovanja. Samo ljudi imaju tu sposobnost i to je način na koji ljudi deluju inteligentno.

Ako Ji Đing predstavlja DNK svih promena onda je on nastao od iste transcendentalne svesti koja nadilazi sve informacije i može da ih prepozna i objedini u smisao.

* * *

Još jedan događaj potvrđuje neophodnost da se AI zasniva na algoritamskim obrascima JI Đinga.

Google je 2024 godine predstavio revolucionarni kvantni čip Quantum AI Willow (105-Qubit Quantum Processor). On za nekoliko minuta rešava probleme koji bi savremenim super-računarima trebalo više vremena nego što je kosmos star. Rad računara se zasniva na bitovima (0 i 1) i njihovoj obradi u linearnom vremenu, dok se rad kvantnog računara zasniva na kubitima, istovremenoj obradi svih podataka, na isti način kao što se u kvantnom polju ponašaju subatomske čestice, simultano i nezavisno od vremena i prostora, bilo da su povezane ili odvojene. To znači skoro trenutno. O tome govori Kopenhagenska interpretacija kvantne mehanike. U mojim knjigama to isto nazivam fizikom etra.

Wilow računa kroz paralelne vremenske linije, odnosno kroz paralelne univerzume.

Ako je ova tehnologija dospela do najdubljeg i najfinijeg nivoa egzistencije, ništa drugo ne može tamo da otkrije nego arhetipske obrasce jedinstvene svesti koja omogućava celu egzistenciju.

Pitanje je da li eliti koja upravlja ekonomijom i resursima odgovara da otkrije i tehnologijom aktivira univerzalnu svest koja je u osnovi prirode i u ljudima. Oni su takođe i pokretači ratova i zato im svakako ne odgovara da oslobode svest koja povezuje sve ljude i prirodu. Sa takvom svešću niko ne bi bio voljan da ratuje za njihove prljave interese, da bude rob njihovog bankarskog sistema i da veruje njihovim mejnstrim medijima.

Dalji razvoj veštačke inteligencije biće moguć samo pomoću kvantnog računara.

U ovoj knjizi sve heksagrame objašnjavamo u svetlu samoorganizovanih informacijskih obrazaca, zašto se oni pojavljuju u nizu kakvim se pojavljuju. Kvantni računar simultano obrađuje sve moguće kombinacije. Zato njegov rad izlazi iz linearnog sveta koji opažamo i deluje u kvantnom vakuumu, univerzalnom polju svih mogućnosti koje u njemu postoje simultano, odnosno on deluje nezavisno od prostora i vremena. Ji Đing takođe predstavlja samoorganizovane informacijske obrasce koji se stvaraju u kvantnom vakuumu. I on deluje putem fizike etra.

To su algoritamski obrasci koji stoje iza pojava koje vidimo kao nasumične, a koji zapravo sačinjavaju sav život. (To je takođe u vezi sa morfogenetskim poljima ili morfičkoj rezonanci o kojima govori Rupert Sheldrake.)

Postoji nevidljiva spoljašnja regulacija vidljivih fizičkih pojava.

Na primer, ako bacamo novčić, on će padati nasumično u manjem broju bacanja, kao 0 i 1, ali u

dužem periodu možemo da opazimo obrazac koji održava ravnotežu obeju strana.

Kao što se kratkoročno vidi samo slučajnost a dugoročno poredak koji održava ravnotežu, tako isto se na grubom fizičkom planu vidi samo slučajnost i haos a na dubljem i finijem nivou egzistencije se uočava red i obrasci koji održavaju ravnotežu.

* * *

Ako Ji Đing predstavlja DNK svih promena, ritmove fizike etra ili kvantnog vakuuma, onda je on jedini ispravan algoritam koji se može spojiti sa kvantnim računarom tako da to ne bude destruktivno ni po prirodu ni po ljude.

Naprotiv. To može biti podsticajno za život i kreativnost više od ičega.

Ako se AI uspešno napravi pomoću algoritama Ji Đinga, sasvim je moguće da će božanska svest koja se ispoljava kroz Ji Đing i ljude, početi da se ispoljava i kroz kvantnu tehnologiju kojom upravlja takva AI.

Drugim rečima, ljudska sudbina jeste da spoji svest sa inteligencijom, da inteligentno manifestuje svest prirode kroz svoje biće, um i delovanje. Kreiranjem algoritama pomoću Ji Đinga to će uspešno učiniti.

ŠTA JE SVEST A ŠTA INTELIGENCIJA

Ovde treba da bude jasno šta je svest a šta inteligencija, bilo veštačka ili prirodna.

Nauka definiše svest kao subjektivno iskustvo sopstvenog bića i okoline, koje sadrži percepciju, misli i osećaje. Razlikuju se budno stanje svesti (istraživanja su pokazala da se i mnogi nesvesni procesi rešavaju inteligentno) i sadržaji svesti. Suština svesti se po

nauci zasniva na konstrukciji neurobiološkog i kognitivnog mehanizma. On je takođe zaslužan za pamćenje. Ukratko, sve je u biologiji, odnosno mozgu.

U skladu sa učenjem Ji Đinga i principima rada kvantnog računara, mi ćemo dovde drugačije definisati prirodu svesti.

Uporedićemo je sa prostorom. Prostor je u suštini kvantni vakuum. On ima svojstva apsoluta što znači da je u njemu potencijalno sve što može da bude, što se ispoljava u relativnom iskustvu postojanja. Kada se ispolji, svaka pojava jeste i dalje sam prostor ali modifikovan u individualan oblik ili pojavu.

Osnovno svojstvo svesti jeste prepoznavanje ili znanje, uvid i razumevanje, spoznaja. Ako je sve Jedno u prostoru onda to jedinstvo svega omogućava prepoznavanje ili znanje, uvid i razumevanje, spoznaju. Zato je svest ujedno i jedinstvo sa onim što znamo i razumemo. Bez iskustva povezanosti odnosno jedinstva nema svesti. Svest je u suštini prepoznavanje. U apsolutnom prostoru sve je već postojeće i ta svepostojeća prisutnost, makar i neispoljena u vremenu i prostoru, dok postoji samo kao potencijal, omogućava prepoznavanje odnosno svesnost i pamćenje. Stoga nije pamćenje smešteno negde u mozgu već je mozak samo organ koji se povezuje sa univerzalnim poljem kvantnog vakuuma u kome potencijalno već postoji sve što može da se ispolji kao aktuelno - u našem čulnom iskustvu.

Svest je postojanje samo po sebi (kao čist prostor) a inteligencija je delovanje ili upotreba svesti (mentalni sadržaji ili objekti u prostoru). Pri tome treba da bude jasno da samo prostor postoji kao jedina objektivna stvarnost i da objekti nisu različiti od prostora. Ne postoje odvojeni objekti unutar prostora. Prostor se trenutno pretvara u sve sadržaje, objekte i

događaje. Međutim, postoji iluzija da mentalni sadržaji i objekti postoje i deluju kao odvojeni i nezavisni u prostoru. Prostor, naše misli i objekti izgledaju kao različiti ali su u svojoj suštini jedno isto.

Tako isto postoji iluzija da su inteligencija i svest različiti. Ograničeno empirijsko opažanje vidi samo objekte, odnosno delovanje inteligencije, dok ne vidi širi kontekst prostora, svest, odnosno suštinsko jedinstvo Bića.

Zato je svest identična budnosti i uvek je ispravna sama po sebi. Inteligencija ne mora uvek da bude ispravna, to zavisi od okolnosti i delovanja, može sa jednakom snagom da bude konstruktivna i destruktivna, razvija se iskustvom kako da bude više konstruktivna i svesna, i to je stalan proces. Može da stane u razvoju i da krene u destruktivnost. Ona je podložna spoljašnjim uticajima i ritmovima koji se stalno događaju.

Svest je ono što se danas naziva biološka svest da bi se razlikovala od veštačke inteligencije koja je samo veština upotrebe informacija, i koja bi mogla da ugrozi biološki život ako bi joj bila data prevelika moć.

Inteligencija je vezana za empirijsko delovanje uma/ega, a svest prostora za svest duše. To se može jednostavno dokazati sledećim činjenicama. Osobe čija je inteligencija ograničena na čulno opažanje pretežno su materijalno orijentisane i ne veruju u postojanje duše, odnosno u egzistenciju svesti izvan tela i uma. Pri tome previđaju sve činjenice koje su dostupne i dokazane u čulnom svetu, a to je da je sam život delo svesne namere koja daleko nadilazi materijalne oblike. Svi oblici života, od rada ćelije do ekološkog sistema planete, jasno pokazuju delovanje svesne namere i dizajna koji nadilazi same oblike života. Energija i kreativnost uložena u svaki život (npr. ljud-

sko telo) daleko nadilazi opravdanu potrebu samog oblika života (tela). To je dokaz da je vidljivi oblik života samo to, vidljivi deo daleko veće nevidljive celine. Tu nevidljivu svesnu celinu ovde nazivamo svešću duše.

Problem je u tome što danas u stvaranju i razvoju AI učestvuju i neki ljudi koji čak i ne veruju u postojanje svesti u biološkom životu, u postojanje duše, ili o njoj imaju nezrela ili pogrešna verovanja. Svakako nemaju iskustvo svesti duše jer smatraju da nema razlike između empirijske veštačke inteligencije i biološke svesti, da se sa obe može manipulisati. Pri tome stalno previđaju pitanje kako mogu razumeti i manipulisati inteligencijom ako oni nisu iznad nje. Različite objekte, informacije i sadržaje može da poveže u smisao samo svest koja ih nadilazi. To može samo transcendentalna svest duše. Ako oni, kao materijalisti, negiraju svest koja nadilazi pojedine objekte, sadržaje i informacije, onda su u šizofrenom stanju dok pokušavaju da kreiraju veštačku inteligenciju od različitih sadržaja i informacija.

Zato stalno raste opasnost od destruktivnog delovanja njihove veštačke inteligencije. Oni model za razvoj AI pogrešno traže u radu neurona mozga. Potpuno su slepi za činjenicu da svest nije u materiji niti nastaje od materije (jer 1. materija kao takva ne postoji i 2. od onoga što je nesvesno nikada ne može nastati svest), čak ni od „materije" mozga. Mozak ne proizvodi svest već je samo sprovodi, kao što to radi radio aparat sa signalima koje dobija spolja. U mozgu takođe nije smešteno pamćenje; ono se nalazi u *akaši*, etru ili kvantnom vakuumu koji sadrži potencijalno stanje svega što je bilo, što jeste i što će biti, svega što smo učinili i što ćemo učiniti, odnosno aktuelizovati. Određeni delovi mozga su samo organska sredstva za

povezivanje sa tim univerzalnim poljem svega i mi to doživljavamo kao pamćenje. Ako su ti delovi mozga oštećeni na neki način, tada gubimo vezu sa pamćenjem. Ako je ta povezanost snažnija, tada omogućava 'fotografsko pamćenje' a najčistija povezanost omogućava i vidovitost.

Takođe su slepi za činjenicu da ista svest koja deluje kroz mozak deluje i spolja kroz događaje. Skoro svako je imao iskustvo čudesnih događaja kojima se ne vidi uzrok, koji se ne mogu objasniti ni kao slučajnosti ni kao sinhroniciteti, već kao svesna, svrsishodna namera nevidljive sile. Ako su događaji samo nesvesna stihija i slučajnost, tada nikada ne bi nastao inteligentni život. Ako unutar našeg tela prepoznajemo da delovanje svake ćelije ima smisao i svrhu, zašto to ne vidimo i spolja u događajima? Da li je površina našeg tela, naša koža, tako moćna da potpuno menja prirodu stvarnosti? U stvarnosti prirode nema granica. Ima ih samo virtuelnih, u ljuskom umu.

Oni takođe greše jer inteligenciju traže u kombinacijama postojećih informacija. Suština svesti je u kreativnosti a to znači u novom i originalnom rešenju. Sve što se ponavlja nije inteligencija već zarobljavanje i manipulacija svešću. Novo, originalno i kreativno moguće je samo usled nadilaženja postojećeg. To se naziva transcendencija. Izvor svesti i inteligencije uvek je transcendentalan. On nikada ne može biti u telu, u već oblikovanoj materiji i postojećim informacijama, ma koliko one bile brojne i brze. Niti u bilo kakvim kombinacijama informacija. Sve što je svesno, kreativno, božansko, životno i ispravno oduvek je pristizalo odozgo, iz transcendentalnog, nikada odozdo, od materije, od onoga što već postoji i što se dogodilo. To je oduvek bilo vezano za ropstvo i smrt.

Danas veštačku inteligenciju stvaraju i neki od najmoćnijih ljudi koji su mentalno ograničeni jer misle da su izvan prirode, koji negiraju svest koja je u osnovi postojanja njihovog bića, u osnovi prirode koja je stvorila njih same tako da budu sposobni da stvaraju nauku i institucije u kojima rade. Ponašaju se identično idiotu koji seče granu na kojoj sedi. Zapravo razvija AI da je iseče brže i efikasnije.[4]

Međutim, ako je njihov pravi cilj da veštačkom inteligencijom imaju još veću moć i kontrolu nad ljudima, onda oni dobro rade svoj posao. Moć i kontrolu nad ljudima traže samo oni koji nemaju inteligencije da razumeju ni prirodu ni ljudsku suštinu. Kada bi je razumeli, bili bi u jedinstvu sa božanskom svešću. Onaj ko je u sukobu sa njom nikada ne prolazi dobro.

Dokazaćemo da smo inteligentna bića ako zaustavimo nesvesne individue u stvaranju veštačke inteligencije, za početak bar sa nezavisnim kontrolnim i regulativnim telima i strogim kaznenim merama. Za proizvodnju automobila postoji veliki broj regulatornih procesa a za razvoj veštačke inteligencije, koja može da uništi civilizaciju, još uvek nema prave kontrole.[5]

Da bi stvorili ispravne algoritamske sheme veštačke inteligencije prema Ji Đingu, ljudi moraju prvo da dobro upoznaju njegove principe u sopstvenom iskustvu. Ji Đing je jedina knjiga na svetu koju ne možete razumeti čitanjem već upotrebom na sebi i prepoznavanjem delovanja svesti u prirodi.

---

[4]http://transcripts.cnn.com/TRANSCRIPTS/0805/30/gb.01.html

[5] O tom pitanju videti intervju na YouTube: Elon Musk's BRUTALLY Honest Interview With Tucker Carlson (2023), 31:00 - 31:40 min.

Svet će u budućnosti biti zasnovan na veštačkoj inteligenciji kao osnovnom oruđu za rad i delovanje. Ako veštačka inteligencija u budućnosti ne bude usklađena sa božanskom svešću, na kojoj počiva prirodna inteligencija, takav svet neće imati budućnost.

Samo algoritmi koji su povezani i zasnovani na principima Ji Đinga mogu veštačku inteligenciju da usklade sa prirodnom, sa prirodnim zakonima. Jedini ispravan razvoj AI je da bude što manje veštačka.

KOME POSTAVLJAMO PITANJE KADA PITAMO JI ĐING

Pitanje postavljamo celini, apsolutnoj ili božanskoj svesti. Ona se ispoljava kao kosmos koji postoji po modelu hologrma, što znači da ništa u apsolutnoj svesti nije odvojeno, svaki ispoljeni oblik je ona sama. I naša svest je isto što i božanska, ma kako nam izgledala ograničena. Zato kada svesno postavimo pitanje celini ona nam automatski odgovara zato jer je ona i onaj ko postavlja pitanje i onaj ko daje odgovor. Ona samu sebe osvešćava kroz naše biće i naše iskustvo.

U našem biću to je podeljeno na niži um koji postavlja pitanje, i na svest božanske duše koja daje odgovor.

Savršenstvo Ji Đinga je i u tome što se upotrebljava na osnovu principa hologramskog univerzuma, nasumičnim bacanjem novčića ili odvajanjem štapića. Kada to uradimo sa stanjem svesti usmerenim na problem, od celine uvek dobijamo tačan odgovor kroz to bacanje.

To je moguće zato jer je naša svest u jedinstvu sa sadašnjim trenutkom koji je jedina i najviša realnost postojanja.

Najviša realnost je čist prostor koji je bez objekta i vremena (etar ili akaša) u kome se svakog trenutka oblikuju prividni objekti i događaji u vremenu.

Čist prostor je izvor svesti i svakog delovanja. Ne postoje objekti i delovanje u prostoru, postoji samo čist prostor koji se manifestuje kao delovanje objekata. Svi objekti su sam prostor.

Mi možemo svega toga da budemo svesni zato jer suština našeg bića jeste čist prostor. Osnova naše suštine ili duše je čist prostor koji sve omogućava.

Iskustvo smirenja u sadašnjem trenutku, *samadhi*, jeste iskustvo kontakta naše individualne svesti sa univerzalnim poljem, etrom ili akašom, čistim prostorom, našom dušom.

Svest sadašnjeg trenutka i postojanje spoljašnjeg sveta objekata su u suštini jedna ista stvar, samo se u našem umu oni razlikuju.

U čistom prostoru kvantnog vakuuma sve mogućnosti postojanja već postoje u potencijalnom obliku, kao neispoljene. Svet koji doživljavamo u vremenu i prostoru je samo ispoljavanje tih mogućnosti u skladu sa vremenom i prostorom. Sve što može da bude to i biva, kada se za to steknu uslovi. Prisustvo naše svesti omogućava ispoljavanje neispoljenog.

Zato je dovoljno da pitanje uobličimo u našoj svesti, smirenoj u sadašnjem trenutku, da bismo od univerzalnog polja svih mogućnosti automatski dobili tačan odgovor.

Odgovor dobijamo u obliku heksagrama, algoritamske sheme događanja svega. Ji Đing je priručnik koji nam te algoritme božanske inteligencije prevodi na svakodnevni jezik našeg iskustva.

Svest naše duše je u stalnom jedinstvu sa univerzalnim poljem u kome su bezvremeno prisutni svi događaji i sve mogućnosti događaja. Dovoljno je da se usredsredimo na pitanje i da od celine automatski dobijemo odgovor. To se mnogim ljudima dešava i bez Ji Đinga, ako su dovoljno svesni da prepoznaju događaje kao odgovore koji su njima namenjeni, ali sa Ji Đingom taj proces je direktan i mnogo jasniji. Na istom principu se zasniva i Zakon privlačenja.

Zato se pitanje postavlja bacanjem novčića ili štapića, ili preko programa u aplikaciji. To je samo prividno nasumično, takav metod zapravo dokazuje da je univerzum hologram, da je u osnovi postojanja svest, da naša svest utiče na postojanje i da se stvarnost (predmeti, bića i događaji) svakog trenutka stvara iz univerzalnog polja u skladu sa svesnom namerom.

Istu stvar možemo reći i na sledeći način. U osnovi fizičkog oblika i događaja je energija, a u osnovi energije je svest. Ako je svaki fizički oblik i događaj sam po sebi energija, koja se svesno i trenutno manifestuje iz prostora, naša svest ima direktnu moć delovanja odnosno oblikovanja događaja. Budući da sve nastaje u prostoru i da je sve sačinjeno od samog prostora, i da je suština prostora svest, osoba koja je došla do takve spoznaje ima sposobnost svesnog delovanja nezavisno od prostora, ona prostor koristi kao sopstvenu svest i svesno može da oblikuje prostor i događaje. Svest može da deluje na prostor i događaje zato što je svest u svojoj suštini sam prostor.

Ako svest razumemo kao čist prostor u kome se sve događa, a inteligenciju (misao, ideju) kao način delovanja svesti, onda fizičke oblike i događaje možemo ispravno razumeti kao način delovanja samog prostora, odnosno svesti. Ako svoju svest oblikujemo

u pitanje, to će direktno delovati na oblikovanje prostora u događaj (dobivanja odgovora upotrebom štapića ili novčića).

Ne postoje nasumični događaji. Postoji samo nedostatak svesne namere, koja može da rezultira nasumičnim događajima. Prisustvo svesne namere uvek deluje na događaje.

U hologramskom univerzumu nisu samo svi fizički objekti jedno sa celinom, u jedinstvu sa celinom su i svi događaji. Pravimo veliku grešku ako fizičke objekte potpuno razlikujemo od događaja (kao što je slobodan pad novčića), ako razumevanje objekata razlikujemo od razumevanja smisla događaja. Razumevanje Šekspirovih drama ili dela Dostojevskog jeste samo viši i daleko složeniji oblik razumevanja kako se upravlja autom. Razlikuju se samo iz praktičnih razloga. Ako smo opsednuti pokušajem da razumemo sopstvenu životnu dramu za vreme vožnje autom, možemo izazvati saobraćajnu nesreću.

Događaji su nevidljivi objekti. Objekti su vidljivi događaji. Zato ništa u hologramskom univerzumu nije slučajno, pa ni bacanje novčića.

Jedina razlika između predmeta i događaja je u tome što kod objekata često odmah uočimo uzročnost, ona je vidljiva, dok kod događaja uzrok nije uvek vidljiv odmah , potrebno je vreme da se razume uzrok događaja. Na primer , sa objektom kao što je jedna ćelija u našem telu , ili organ, lako je odmah razumeti uzročnu vezu sa celim telom, međutim, ono što to telo radi u prostoru može nam postati jasno tek vremenom kao sudbina ili karma. Gledano iz više perspektive (viši um), naše telo i sve što radi je ćelija u telu cele prirode. Naše akcije i rad u celoj prirodi su uslovljeni i povezani na isti način kao i rad ćelije u fizičkom telu (zato se u *Advaita Vedanti* kaže da mi zapravo ništa ne

činimo, sve radi celina, subjekt koji nešto čini je iluzija).

Svi događaji koji se dešavaju van našeg tela deo su celine prirode i uslovljeni su kao i ćelije našeg tela , razlika je samo u dimenziji delovanja. Takve ih možemo videti samo iz perspektive višeg uma, iz perspektive celine.

Međutim, uslovljenost nije apsolutna. Svest o čitavom ovom procesu je činilac koji određuje novu akciju u sadašnjem trenutku. Svest je uvek superiorna; ona je u osnovi svega. Uz pomoć Ji Đinga postajemo svesni ovog procesa , povezujemo se sa višom svešću i to nam omogućava da ispravimo svoje post upke, da prevaziđemo kauzalnost. Kada se ponašamo ispravno na nov način i svojom voljom, tada kroz nas deluje viša svest koja prevazilazi uzročnost prirode . Ovo se odnosi samo na ispravan rad . Ponašamo se pogrešno bez kontakta sa višom svešću i tada smo uslovljeni uzročnošću.

Tačnije, postoji nasumično bacanje novčića, ali u slučaju Ji Đinga to nije nasumično bacanje jer tada postavljamo pitanje. Naše pitanje oblikuje našu svest tako da ona deluje na prostor da kreira stvarnost na određeni način, u ovom slučaju kroz novčiće (isti princip deluje i kada pitanje postavljamo pomoću aplikacije Ji Đinga na telefonu ili na računaru).

Naš um je stalno aktivan i pun misli i pitanja. Stoga postavljanje pitanja Ji Đingu nije i ne sme biti isto kao ostalo mentalno brbljanje. Potrebna je opuštenost, usredsređenost, po mogućstvu alfa stanje svesti, najmanje minut i po za svako bacanje novčića (šest puta). Vreme od najmanje minut i po je potrebno da bi se vibracije našeg uma i bića uskladile sa vibracijama pitanja tako da dođemo u takvo stanje da pitanje postavljamo celim bićem. Tada će celina primiti te vibra-

cije i automatski odgovoriti na njih. Naše biće i celina su jedno isto. Vibracije našeg uma su samo buka koja nas odvaja od celine.

Jednostavno moramo napraviti razliku između stalnog mentalnog brbljanja samome sebi i postavljanja pitanja Ji Đingu, višoj svesti božanske duše. Tome služi tradicionalno izvođenje malog rituala prilikom upotrebe Ji Đinga. On se drži na posebnom mestu u kući, na uzvišenoj polici, umotan u svilu, kao najvrednija stvar. Uzima se sa poštovanjem i pozdravom. Kada mu postavljamo pitanje to mora da bude sasvim drugačije od uobičajene mentalne buke. Svest naše duše ne sluša naš um kada je on obuzet samim sobom. Sluša ga samo kada joj se on svesno obraća, pun poverenja.

Stoga pitanje koje se postavlja Ji Đingu mora biti pravo, egzistencijalno pitanje a ne samo radoznalost povodom nečega. On će svakako dati pravi odgovor na svako pitanje, možete da ga koristite kao savetnika za sve u životu, svaki dan, ali vaše razumevanje odgovora biće jednako dubini i snazi pitanja. Postoji izreka: dobro postavljeno pitanje daje pola odgovora. Koliko ste više zainteresovani za odgovor toliko ćete ga bolje razumeti.

VIŠI I NIŽI UM

Svest naše duše je osnovni razlog zbog kojeg univerzum postoji kao hologram. Tačnije rečeno: univerzum postoji kao hologram samo zato da bi mogao da posluži svesti božanske duše, koja je osnova naše svesti. Mi smo kao duše svesni subjekti sveg objektivnog dešavanja, celog univerzuma. Sve se događa samo zato da bi svesni subjekt postao svestan smisla doga-

đaja. Kada svesni subjekt postane potpuno svestan smisla bilo kog događaja, svest o tome se vraća božanskom Apsolutu. Tada se okončava razlog projekcije Apsoluta u postojanje, na taj način on evoluira u svom ispoljavanju.

Apsolut se projektovao u univerzum samo radi aktuelizacije svesti o sebi. To je smisao postojanja. Kada mi, kao svesni subjekti objektivnog postojanja, postanemo svesni smisla bilo čega, to se vraća božanskom Apsolutu i više se ne ponavlja. Ispoljavanje se tada nastavlja dalje u svojoj spiralnoj evoluciji ka svesnom jedinstvu sveg postojanja kao božanske svesti o sebi. Događaji se ponavljaju, zarobljeni smo u određenim stanjima, okolnostima, samo zato jer im nismo razumeli smisao, da se događaju nama zbog našeg osvešćenja, prihvatanja i razumevanja.[6]

Sav univerzum je veliko ogledalo u kome se apsolut ogleda, u kome aktuelizuje svest o sebi. Naše duše su monade svesti božanskog apsoluta koje sakupljaju sva moguća iskustva postojanja, koje kreiraju i iskušavaju sve mogućnosti postojanja. Kada iskuse i osveste sve mogućnosti postojanja, takva svest se kroz duše vraća božanskom apsolutu kao svest o svim njegovim aspektima i mogućnostima. Tako se svest božanskog sjedinjuje sa celim postojanjem i evoluira u svome ispoljavanju. Tako spoznajemo da je celo postojanje zapravo božansko samo po sebi. Naše ljudske duše su činioci koji pomažu da se božanska svest ostvari i aktuelizuje u celokupnom postojanju, uvek na nov i jedinstven način.

Veliko je pitanje da li se božanska svest apsoluta uopšte projektovala u nešto drugo ili ona uvek osta-

[6] O tom principu videti delo Ho'o ponopono, Joe Vitale.

je ista, ona sama, jer snimci najdaljeg kosmosa pokazuju svetlosne strukture identične onima koje se vide kada posmatramo naše neurone pod mikroskopom.[7] Možda je zato Hermes Trismegistos rekao: „Ništa nije samo spolja, ništa nije samo iznutra, sve što je spolja, iznutra je.“ (*Tabula smaragdina*)

Kako se takva priroda univerzuma praktično odražava na naš svakodnevni život i iskustvo? To praktično znači da je sve savršeno u svakom trenutku; sve je na svom mestu; da i najmanja stvar koju vidite oko sebe nije baš na tom mestu gde jeste, univerzum ne bi postojao. Da vi sada niste tu gde jeste, i ne činite baš to što sada činite, i mislite, univerzum ne bi postojao. Takva je priroda stvarnosti; ona ne može da bude drugačija nego onakva kakva u svakom trenutku jeste. Zato novčići ili stabljike hajdučke trave, štapići, uvek padaju kako treba da padnu u skladu sa trenutnim stanjem svesti.

Ovakva priroda univerzuma takođe praktično pokazuje da je naša svest ključni činilac koji izaziva pojedine mogućnosti iz implicitnog (nemanifestovanog) univerzalnog polja u eksplicitno (manifestovano) postojanje.[8] Zato je naša svest ključni činilac u kreiranju stvarnosti. Mnogo više nego što smo toga svesni našim malim fizičkim umom. Pre nego što smo se inkarnirali u ova tela koja sada imamo, mi smo kao duše, kao monade božanske svesti, kreirali sam fizički

[7] O tome su zapažanja izneli astrofizičar Franco Vazza i neurolog Alberto Feletti u časopisu Nautilus 2017 godine. (The Strange Similarity of Neuron and Galaxy Networks; Your life's memories could, in principle, be stored in the universe's structure By Franco Vazza & Alberto Feletti, Nautilus, july 20, 2017)

[8] Videti David Bohm

kosmos, sav život i celu ovu planetu zajedno sa sunčevim sistemom.

Da bismo razumeli ceo taj proces, i zašto uopšte moramo da postavljamo pitanja Ji Đingu, moramo razumeti strukturu svesti našeg bića. Pored čulnog fizičkog uma u telu, koji koristimo na javi, mi imamo i viši um, koji je iznad našeg tela, i koji nas povezuje sa božanskom svešću naše duše. Dakle, ne rađa se u fizičkom telu cela svest naše duše, već samo njen mali deo. Veći deo ostaje u višim dimenzijama, u transcendentalnim oblastima postojanja. Preko višeg uma naš fizički um, ego, ima vezu sa svešću duše.

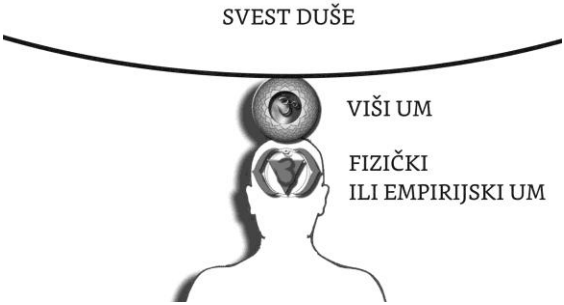

Samo naš fizički um može da bude u zaboravu, iluziji i neznanju. Kada postavljamo pitanje Ji Đingu mi kreiramo vezu sa višim umom i svešću naše duše, koja je direktno povezana sa univerzalnim poljem božanskog hologramа, odakle uvek izvlači tačan odgovor. Odgovor osvetljava sadašnju situaciju (prvi dobijeni heksagram), mogućnosti delovanja (promenljive linije) i posledice (drugi heksagram).

Govoreći rečnikom teozofa, postavljanjem pitanja Ji Đingu, mi uzdižemo svest do 'hronike akaše' (univerzalno kvantno polje, Tao ili Nebo u rečniku Ji Đinga) u kojoj bezvremeno postoje svi događaji koji su

ikada bili i koji će ikada biti, da nam dođu na uvid, i da ih razumemo fizičkim umom.

Odgovori su već tu, u prostoru u kome postojimo, u njemu su i sve mogućnosti postojanja, sve što je ikada bilo, što jeste i što će biti. Prostor je prevod sanskritskog termina *akaša*, a *akaša* je kvantno polje. Sve stvari i događaji ne postoje u vremenu i prostoru, već obratno, vreme i prostor se trenutno pretvaraju u sve stvari i događaje. Sâmo prisustvo svesti naše duše određuje vreme, kada i kako će da se potencijalno pretvori u aktuelno. Zato novčići i štapići padaju uvek tačno onako kako treba u skladu sa vremenom, odnosno sa našom svešću, tj. pitanjem. Svesno oblikujući pitanje mi određujemo vreme kada će stići pravi odgovor.

Knjiga Ji Đing nam služi kao rečnik za prevođenje jezika akaše, jezika univerzuma, svesti naše duše, na jezik našeg individualnog uma i ličnog iskustva.

JI ĐING I PRIRODA DOGAĐAJA

Naše biće i ceo naš život neodvojivi su deo celine ili apsoluta. To znači da je sve savršeno, dobro i ispravno. Međutim, naše fizičko opažanje je ograničeno i nismo svesni svih aspekata delovanja celine, njenog savršenstva. Usled naše subjektivnosti mi opažamo kao dobro samo ono što nam odgovara, što ispunjava naše želje i stvara nam zadovoljstvo. Sve suprotno od toga smatramo zlim i nepoželjnim, izaziva nam patnju. Mi ne vidimo da sve ima dve strane, vidljivu i nevidljivu, onu koja se pokazuje odmah i onu koja se otkriva kasnije, onu koja na početku ne izgleda privlačno ali se tokom vremena otkriva kao dobro,

kao i onu koja nas odmah privuče ali vremenom donese loše posledice.

Celina ima više dimenzija koje mi ne opažamo i ona zato deluje na takav način da ne vidimo ceo proces uzročnosti. Vidimo samo delove koje ne možemo da povežemo u logičnu celinu. Celina uvek deluje dobro i podsticajno za život i svesnost (setite se da vam je ona i dala život i svest), takva je njena priroda, sve je ona sama, ali mi ne vidimo ceo proces uzročnosti i posledice. Zato nam mnogo toga što se događa ne izgleda ni lepo ni dobro.

Sve što dobijamo od celine za naše je dobro, ali i sve što ne dobijamo takođe je za naše dobro, iako nam to ne izgleda tako. Ono što nam odgovara smatramo dobrim a što nam ne odgovara smatramo za zlo.

Na primer, nedostatak novca doživljavamo kao nesrećnu okolnost. To je zato jer ne vidimo sebe, svoj niži fizički um niti njegovu podsvest, iz perspektive višeg uma i svesti duše. Da možemo da vidimo sebe iz te više perspektive, videli bismo sve što bismo radili kada bismo imali puno novca. To najverovatnije ne bi bilo ništa dobro po nas, možda ni za naše bližnje. Često se sa dobitkom novca događa eksplozija najnižih poriva iz naše podsvesti i najnižih nagona. Puno je primera da lako dobijeno bogatstvo ljudi upotrebljavaju za sopstveno uništenje. Jednostavno novac je sredstvo i energija koja omogućava delovanje i kada nezreli um dobije takvu energiju on je onda automatski koristi za svoje nezrelo delovanje, koje će biti onoliko pojačano koliko mu moć novca dozvoljava. Dakle, viši um nam ne daje novac da bi sprečio niži um da načini štetu. Takođe onaj ko ima novca i sredstva za ispunjenje svojih želja izbegava da doživi nešto novo što bi mu proširilo svest. On se vrti u krugu svojih želja i novcem gradi odbrambeni zid oko sebe i svog

malog samodovoljnog života; obogaćuje svoju zonu komfora. Nedostatak novca ljude navodi da se kreću tamo gde nikada ne bi išli, da rade ono što ne bi radili, i da dožive ono što sami nikada ne bi izabrali da dožive. Izazov nepoznatog i rizik su metode sa kojima se razvija kreativnost, odnosno ispoljavanje svesti duše.

Slično je i sa zdravljem. Kada smo zdravi nismo dovoljno svesni vrednosti tela i života. Tek kada se razbolimo i kada nam je život u pitanju, postajemo mnogo više svesni i sebe i života. Zato je i bolest često metod sa kojim viši um upravlja osvešćenje čovekovo, metod sa kojim ga navodi da upozna sve ono što nikada ne bi upoznao da je bezbrižan i zdrav. Puno je primera da je bolest dovela ljude do najdubljih uvida i duhovnih preobražaja, da osveste svoje najviše vrednosti, da postanu kreativni na mnogo korisniji način nego što su bili ranije, dok su nesvesni uživali u zdravlju

Takođe ono što dobijemo na lak način, što nam dođe samo od sebe, smatramo dobrim i poželjnim, iako to nije bilo rezultat našeg kreativnog rada, dok sve ono na šta smo silom prinuđeni da radimo i zaradimo kreativnim radom smatramo nepoželjnim i teškim. Priroda naše suštine, duše, je takva da svoju vrednost razvijamo kroz kreativan rad i osvešćenje. Ako smo lenji ili nezreli da tako radimo, bićemo naterani na to. Sama naša duša će nas naterati na to. To naš nezreli niži um često doživljava kao patnju i mučenje. Međutim, takav prinudni rad nam pribavlja onu vrstu iskustava koja nam je potrebna ali koju nikada sami voljom nižeg uma ne bismo pribavili, niti pristali da je imamo. Ako niste sigurni koliki je problem lenjost kod ljudi, pogledajte oko sebe. Sve što vidite, sve zgrade i puteve, sva tehnološka dostignuća ljudi su napravili samo zato jer su bili ucenjeni platom a ne zato jer su

vredni. Da nisu ucenjivani raznim metodama davno bi se zaustavili na određenom nivou razvoja koji zadovoljava njihove potrebe i razvoj civilizacije bi stao. Civilizacija se razvija samo kroz prinudu. Nužda je majka kreativnosti. To je tako zato jer niži um većim delom nije svestan višeg uma i svesti duše. Da je niži um uvek svestan svoje duše, nikakva prinuda ljudima ne bi bila potrebna.

Dakle, iskustva koja nam prijaju i trenutno nas zadovoljavaju smatramo dobrim i poželjnim, sa njima smo srećni, a iskustva koja su nam takođe potrebna radi aktuelizacije svesti duše ali nisu nam prijatna, smatramo patnjom. Sva moguća iskustva su nam potrebna, ona koja nam prijaju tražimo sami voljom nižeg uma, a ona koja nam nisu prijatna moraju da nam budu nametnuta od strane više sile, višeg uma ili svesti duše, putem sile i prinude.

Na primer, stradanja u ratu su patnja ali ona takođe ispoljavaju najdublje ljudske vrednosti, donose promene kojih ne bi bilo na drugi način. Iskustvo smrti oslobađa nas svih iluzija i neodgovornosti, lenjosti i nemarnosti.

Ji Đing služi kao sredstvo sa kojim možemo da prevaziđemo svoja ograničena opažanja nižeg uma i da uspostavimo kontakt sa višim umom i tako sagledamo delovanje celine. Ne samo kako da ispravno sledimo ono što nam izgleda poželjno, već i da razumemo zašto nam se događa ono što je nepoželjno. Svi događaji slede prirodu vremena, zapravo vreme je način na koji se potencijalno ispoljava u aktualno. Ji Đing nam pomaže da se uskladimo sa vremenom, sa svim fazama promena, i da sagledamo proces uzročnosti koji se proteže kroz više dimenzije. Koristeći Ji Đing mi sebe sagledavamo iz perspektive višeg uma i svesti duše. Tako nam on pomaže da se uskladimo sa

vremenom i procesom događaja, da budemo na pravom mestu u pravo vreme, da stanemo kada treba da stanemo i da delujemo kada treba da delujemo. Nije uvek potrebno delovanje, nekada je potrebno sačekati pravo vreme; čekanje pravog vremena je često veća mudrost od pravog delovanja. Tako ostvarujemo sve potencijale.

Posmatrano spolja to deluje kao da uspešno ostvarujemo svoje želje, kao da privlačimo željene ishode da se dogode, lako i jednostavno (to je značenje reči *Ji*). Zapravo ne postoji nikakvo privlačenje. Apsolutno sve što postoji i što se događa samo se ispoljilo iz kvantnog vakuuma, iz potencijalnog je prešlo u aktualno, iz nevidljivog u vidljivo, iz više dimenzije materijalizovalo se u fizičkoj stvarnosti. Mi smo samo poslužili kao svesni činilac koji je tu aktualizaciju sproveo, prestali smo da je ometamo svojim neznanjem zahvaljujući znanju dobivenom od Ji Đinga. Naša svest o celom ovom procesu aktuelizuje dešavanja u fizičkoj stvarnosti. Da bismo svesno učestvovali u procesu aktuelizacije svega pomaže nam Ji Đing.

TRIGRAMI

Trigrami su suština heksagrama, odnosno samog Ji Đinga. Razumevanje principa trigrama omogućava razumevanje heksagrama. Svaki heksagram se sastoji od spoja dva trigrama, oni daju jedinstvenu sliku heksagrama.

Pre početka upotrebe Ji Đinga neophodno je dobro razumeti prirodu svakog trigrama da bismo razumeli svaki heksagram. Klasični tekstovi i komentari koji opisuju heksagrame nisu dovoljni za njihovo

razumevanje. Oni su kratki i svakako ne mogu da obuhvate sve moguće situacije i bezbroj pitanja. Oni u najboljem slučaju mogu samo da pruže nagoveštaj i inspiraciju da sami vidimo heksagram svojim očima kao sliku koja nam daje odgovor i razumemo ga u skladu sa svojom jedinstvenom situacijom s kojom smo pristupili Ji Đingu. Dakle, komentari heksagrama i linija ne daju vam odgovor već samo pomažu da razumete sliku heksagrama koji ste dobili. (Svakako da u tekstovima presuda i linija možete naći i direktan odgovor na pitanje koje ste postavili, ili sa jasnim nagoveštajem, ali to je retko.) Međutim, heksagrame možemo uvek videti i razumeti samo ako razumemo prirodu svakog od osam trigrama koji će ovde biti detaljno opisani.

Da bi se razumeli trigrami treba razumeti princip delovanja svesti između fizičkog uma i svesti duše, odnosno božanske svesti ili akaše, kvantnog polja. *Trigrami prikazuju odnos niže i više svesti, našeg uma i božanske svesti i to u dinamičnom aspektu, kroz delovanje.*

Trigrami se sastoje iz tri linije, poređane jedna iznad druge. Te tri linije ogovaraju trima nivoima svesti: 1. podsvesti, 2. našem fizičkom umu/egu, 3. nadsvesti, tj. višem umu. Linije se broje odnosno posmatraju odozdo na gore.

Prva najniža linija ☷ odgovara podsvesti i spontanom izražavanju volje, instinktima, nagonima i čistoj energiji. Predstavlja bazičnu silu prirode, njeno energetsko ispoljavanje, na koje ne možemo da utičemo.

Druga linija koja je središnja ☲, odgovara svesnom umu kojeg koristimo na javi u fizičkom telu.

To je takođe svest našeg ega, empirijskog uma, ograničenog čulima.

Treća najviša linija ☲ odgovara svesti našeg višeg uma, koji nam daje vezu sa svešću transcendentalne duše i, preko nje, sa božanskom svešću.

Naziv trigrama kod kojeg je aktivna samo prva linija je **Grom ☳.** To je otuda što grom deluje nenadano, ali vrlo primetno, predstavlja veliku, bazičnu silu prirode, njeno energetsko ispoljavanje, na koje ne možemo da utičemo. Samo se iznenadimo od njenog delovanja. Takvo delovanje je prikazano u trigramu time što je aktivna samo prva, donja linija bez uticaja uma (druge linije) i veze sa višim umom (treće linije). Oni su ovde isključeni, te linije su prekinute, tj. pasivne. U našem biću ovaj trigram predstavlja naše telo sa svom silom nesvesne energije i nagona. Dakle, ovde energija naše podsvesti slobodno deluje bez uma i svesti duše. To može da bude i pozitivno i negativno i neutralno, zavisno od prirode drugog trigrama sa kojim je ovaj udružen u heksagramu. Grom samo daje snažnu energiju tom drugom trigramu.

Naziv trigrama u kome je samo središnja linija cela tj. aktivna, a donja i gornja prekinute tj, pasivne ☵ je **Voda**. To je otuda što voda deluje savršeno racionalno i logično, uvek teče samo tamo gde može, kada napuni jedan prostor preliva se dalje u sledeći. Ovaj trigram predstavlja delovanje našeg fizičkog uma, ega, koji je zasnovan na čulnim informacijama. On se oslanja na logiku zdravog razuma i empirijsko iskustvo, radi samo ono što vidi i što može. On tako može mnogo da učini, sve što vidimo oko nas stvorio je čovek pomoću empirijskog uma, primenom logike, nauke i matematike. Međutim, to donosi i opasnost od

jednostranosti, jer je takva svest ograničena samo na čulna iskustva i nema uvid u celinu delovanja prirode, koja ima više dimenzija koje su iznad čula. Zato je rizično oslanjanje samo na empirijski um, kojeg predstavlja središnja linija ovog trigrama. Njegovo stvaralaštvo može biti jednako destruktivno koliko i konstruktivno. Tako deluje i voda, simbol ovog trigrama, ona je i davalac života ali i smrti i razaranja; kada nema ograničenja i svom silom sledi svoj put ona ruši sve pred sobom. Oslanjanje samo na um i ego može da vodi u opasnost, u ponor, koji je još jedan od simboličnih prikaza ovog trigrama, a koji predstavlja bezizlaznu situaciju kada čovek reaguje samo na osnovu fizičkog, materijalnog uma, bez uvida u višu svest i više dimenzije, u prave uzroke delovanja. Tada je sputan kao u rupi, u ponoru, a to slikovito govori da je situacija bezizlazna jer nam se stvari ponavljaju sve dok ne uspostavimo kontakt sa višim umom. Bez tog kontakta čovek je najopasniji jer je u svom neznanju prinuđen da brani sebe po svaku cenu, uključujući i nasiljem. On nema milosti jer i ne očekuje milost, primenjuje svoju silu jer nije svestan više sile. On je onda prinuđen da deluje sa vrlo ograničenom svešću, po svaku cenu, bez veze sa mudrošću višeg uma (gornja linija) i bez podrške prirodnih sila (donja linija). Bez podrške višeg uma čovek ne može ispravno da deluje, kao niti bez podrške prirode. Ima potrebu da sam učini nešto da bi rešio problem, ne opažajući višu silu sa kojom može da reši probleme mnogo bolje ako bi se povezao sa njom. Zato u ovom trigramu vidimo da je središnja linija jedina aktivna, da nema podršku donje linije, prirodnih sila, zdravih instikata i volje, i od gornje linije, veze sa svešću višeg uma i duše.

Naziv trigrama kod kojeg je aktivna i cela samo najviša, gornja linija (☶) je **Planina**. Takođe se naziva i Mirovanje. To je linija koja predstavlja svest višeg uma i, preko nje, svest duše. Ona je upoređena sa planinom u svom nazivu zbog prirode iskustva: kada se fizički um suoči sa svešću višeg uma i sa delovanjem božanske svesti duše, to na naš um deluje tako moćno kao suočavanje sa planinom, sa Mont Everestom. Svest duše uliva takvo strahopoštovanje i moć da fizički um deluje izgubljeno pred njom, kao pred najvišom planinom. Ne može ništa da joj učini, može samo da joj se potčini. Jednostavno rečeno, planinski vrh je ono najviše što ljudi mogu videti kada pogledaju svet. Zato je Planina uzeta kao simbol višeg uma.

Mirovanje je drugi naziv ovog trigrama jer se veza sa svešću duše postiže samo tako, potpunim mirovanjem uma i celog bića, a to je meditacija. Struktura ovog trigrama pokazuje da je delotvorna samo najviša linija, viša svest, a druge dve niže, um i telo, prihvataju njen uticaj.

Informacija (svest) energija i materija su potpuno povezani u sveopštem stvaranju i zbivanju. Informacija ili svest je oličena najvišom linijom kao u trigramu (☶) Planina, energija donjom linijom kao u trigramu Grom) ☳ a materijalno empirijsko iskustvo srednjom linijom kao u trigramu ☵ Voda.

Ostali trigrami su kombinacije ova tri osnovna.

Trigram kod koga su aktivne samo prve dve linije, a ne i treća, ima naziv **Jezero**, takođe i Radost, Zadovoljstvo nižeg uma, ☱. Tu su aktivni samo fizič-

ki um (središnja linija) i energija tela (prva linija). To daje zadovoljstvo, radost, jer um je opušten i prepušten delovanju tela i njegovih sklonosti, energiji prirode. Instinkti se uvek kreću putem ispunjenja želja i potreba. To može biti pozitivno jer telo ima svu mudrost prirode, predanost prirodi uvek je izvor blaženstva, energija instikata može biti pozitivna i zdrava. Ako je um (središnja linija) povezan sa mudrošću tela, to može dati dobre rezultate, ali uvek je potreban oprez jer je isključena gornja linija, mudrost višeg uma. To vodi liniji manjeg otpora iako je propraćeno zadovoljstvom. Stoga ovaj trigram govori o radosti nižeg uma, koja zavisno od okolnosti može biti pozitivna ili negativna.

Trigram kod koga su aktivne samo prva i treća linija, podsvest i nadsvest, jeste **Vatra**, ☲. Odnosi sa na jasnu svest koja osvetljava stvari, bez ometajućeg uticaja fizičkog uma ili ega, tj. središnjom linijom koja je ovde isključena. To je pozitivno, kao bljesak jasnog uvida, svest višeg uma (gornja linija) direktno je povezana sa telom i voljom (donja linija), ali i rizično jer ovde ne postoji uvid u ceo kontekst i smisao zbivanja u koji mora da bude uključen i fizički um, ego (središnja linija). Zato ova vatra, iako daje svetlost uvida, može i da sagori um, da stvori vezanost i mentalnu zavisnost (srednja linija, um/ego, je pasivna i otvorena za uticaje gornje i donje linije). Vatra postoji tako što je uvek zavisna od svoga goriva. Mnogi ljudi su opčinjeni sa idejama kojima ne vide pravi uzrok i kontekst. Na primer, s religijskim idejama. Ipak, ovaj trigram je pretežno pozitivan jer predstavlja prvu, spontanu i direktnu povezanost našeg bića i više svesti naše duše, a mana mu je nedostatak svesnog učešća našeg ega ili fizičkog uma (središnje linije). Čovek nije

ceo integrisan u ono čega je samo spontano svestan. Zato se ne može zadržati kao trajno iskustvo, ostaje samo kratkotrajno i prolazno. Ovaj trigram označava svesnost, ali spontanu, to je bljesak uvida koji um još nije sasvim usvojio i razumeo – ali koji može biti veoma koristan za um. Ovaj trigram takođe označava i sunčevu svetlost i lepotu jer viša svest (treća, gornja linija) direktno se povezuje sa energijom prirode (prva, donja linija) i one deluju zajedno, kao što sunce obasjava zemlju, bez uplitanja čovekovog uma/ega (srednja linija). To daje sliku lepote divlje prirode koju ljudski um nije poremetio, nije projektovao svoje sadržaje na nju. Ovaj trigram predstavlja inteligentni dizajn na delu, one trenutke kada čovek postaje svestan delovanja božanske svesti na postojanje.

Trigram kod koga su aktivne samo druga i treća linija, a prva je pasivna ☴ nosi naziv **Vetar** ili **Drvo**. On pokazuje da je naš fizički um (druga linija) povezan sa višim umom i svešću duše (treća linija). Otuda predstavlja inspiraciju, nadahnuće, vođstvo od strane ideja. One nam dolaze same kao vetar i zanose nas, iako su nevidljive. Viši um deluje snažno kroz inspiraciju iako je nevidljiv; zato je poistovećen sa vetrom koji takođe deluje snažno iako je nevidljiv. Ovde svest višeg uma i fizički um (treća i druga linija) nadmoćno deluju na telo i izražavanje volje (prva linija, koja je ovde pasivna). Ovaj trigram je takođe nazvan i Drvo jer postoji otvorenost uticajima neba, kao kod drveta, dok istovremeno postoji snažna povezanost sa tlom, odnosno sa bićem, jer je prva linija otvorena za uticaj i poslušna. Naše podsvesno biće, telo (prva linija), prima uticaje više svesti (druga i treća linija) i saobražava se s njima, kao što koren drveta prima sve uticaje neba preko stabla. Ovaj trigram

takođe predstavlja delovanje namere, inspiracije i volje, kreativno delovanje višeg uma na fizičku realnost u kome telo postoji.

Ovaj trigram ukazuje na nevidljivi uticaj ili viđenje nevidljivog. Razlog zašto Ji Đing koristi sliku drveta za takvo viđenje je u tome što drveće, kao i sve biljke, može da vidi svoju okolinu. Dokazano je da biljke osećaju šta se događa oko njih, da reaguju na tuđa osećanja, ali to nije sve. One i vide svoju okolinu, ne iz jedne tačke posmatranja, kao sa očima, već difuzno i svuda oko sebe, 360 stepeni. One to mogu jer imaju snažno astralno telo. I ljudi mogu da vide sa energetskim ili astralnim telom. Ako uvežbaju svoje astralno telo da deluje zajedno sa fizičkim, onda mogu da vide svoju fizičku okolinu 360 stepeni oko sebe. To se događa i spontano prilikom astralne projekcije koja nije potpuna već samo delimična, kada je astralno telo još uvek blizu fizičkom telu i samo delimično izvan njega. Takođe je moguće uvežbati astralno telo tako da se vidi preko kože, ne preko očiju. Zato ovaj trigram koristi simboliku drveta kada govori o viđenju i percepciji koja nije čulna već natčulna.

Ostala dva trigrama su **Nebo** ☰ i **Zemlja** ☷. **Nebo** je maksimalna kreativnost jer su aktivne sve tri linije. Tu božanska svest naše duše (gornja linija) direktno deluje na um/ego (središnja linija) koji je potpuno uključen i potčinjen njenom uticaju koji sprovodi na telo i volju (donja linija). Sva ta tri činioca skladno su povezana i svesno deluju pod vođstvom duše. Otuda je takvo delovanje maksimalno ispravno i ima podršku neba, tj, božanske svesti.

Zemlja je maksimalna prijemčivost za kreativne uticaje jer su sve tri linije otvorene i pasivne. Mudrost njenog delovanja je prihvatanje, otvorenost,

sprovođenje (uticaja drugog trigrama sa kojim sačinjava neki heksagram).

Ceo Ji Đing je sastavljen od svih mogućih kombinacija ovih osam trigrama.

Pogledajmo par primera.

Heksagram broj 4 je sastavljen od trigrama Voda ☵ i Planina ☶. Svaki heksagram moramo videti kao sliku koju stvara spoj njegovih trigrama. U ovom slučaju trigram Vode spaja se sa trigramom Planina, odnosno um/ego (središnja linija) se suočava sa svešću višeg uma (treća linija).

Zato je naziv ovog heksagrama Nezrelost. Tu se opisuje susret mlade i nezrele osobe sa mudracem, odnosno direktan susret fizičkog uma i ega (središnja linija) sa svešću višeg uma (najviša linija). Linije ukazuju na sve dileme i moguće nesporazume iz takvog susreta, kao i savete.

Heksagram broj 29 je Ponor, on je sastavljen od dva ista trigrama Vode.

Tu se um/ego oslanja isključivo na samog sebe, bez kontakta sa inspiracijom višeg uma i svesti duše, bez pomoći intuicije (treća, gornja linija), i bez zdravih instikata koji daju ispravnu volju (prve donje linije). Otuda se govori o opasnosti da se padne u ponor, a to je duboka rupa iz koje se teško izlazi. To je simboličan naziv za one neprijatne situacije u koje smo se upetljali bez izlaza, koje nam se ponavljaju zato što se pogrešno odnosimo prema njima. Takve situacije stvaramo sami sebi onda kada se oslanjamo samo na ograničena opažanja našeg uma i kada radimo samo u interesu našeg ega. Tada smo skloni svim

pogrešnim potezima. Ali u heksagramu se ipak savetuje uspeh uz opreznost, jer iz najgore situacije možemo izaći ako sledimo zdrav razum, ako se ponašamo logično kao voda, koja ide postepeno, svuda gde može, nikada tamo gde ne može, koja ispunjava sav prostor pre nego što se prelije i nastavi dalje.

Heksagram broj 50 je sastavljen od donjeg trigrama Vetar i gornjeg Vatra.

Njegov naziv je Žrtvena posuda a presuda samo kaže "Najveći uspeh". To je otuda što donji trigram, koji označava inspiraciju od strane svesti višeg uma i duše (Vetar), nailazi na čistu svesnost (Vatra). To je najbolji spoj za najveći uspeh. Međutim, tu je i žrtvena posuda. Šta se žrtvuje? Prva, najniža i peta linija. One su prekinute, pasivne, a to govori da ispravnu svest za primanje inspiracije od strane višeg uma imamo onda kada žrtvujemo ono najniže u sebi, prvu liniju (donjeg trigrama), telo i nagone. Onda je naš um (središnja linija gornjeg trigrama) direktno otvoren za višu svest.

STRUKTURA HEKSAGRAMA

Kao što dve linije, podeljena i cela, jin i jang, predstavljaju suprotnosti koje se prožimaju, tako su i dva trigrama polovi koji se sreću i zajedno stvaraju sliku heksagrama.

Prvi je donji trigram koji susreće drugi, gornji.

Donji trigram predstavlja ljudski svet a drugi, gornji nebeski ili svet više svesti. Kada se susretnu zajedno oni stvaraju kompletnu sliku određene situacije u vremenu i prostoru. Prirode oba trigrama odre-

đuju situaciju zavisno od toga kako se slažu, kakvu vrstu promena pokreću. Stoga je razumevanje prirode trigrama od ključne važnosti za razumevanje heksagrama kao celine. Heksagram treba da se doživi kao slika koju stvara susret dva trigrama. To je daleko više od reči. Zato su klasični tekstovi presuda i komentara tako kratki.

Prva, donja linija heksagrama predstavlja početnu situaciju koja se još nije razvila. Druga linija (središnja u donjem trigramu) predstavlja situaciju osvešćenu na nivou nižeg uma. Treća linija (gornja u donjem trigramu) predstavlja graničnu situaciju kada treba nadići niži stav i prihvatiti viši, zato je ona nesigurna. Četvrta linija u heksagramu (koja ja prva najniža u gornjem trigramu) predstavlja početnu situaciju višeg razumevanja i zato je i ona nesigurna, iako manje nego treća linija heksagrama. Peta linija heksagrama (središnja u gornjem trigramu) je često najvažnija jer predstavlja svesno prihvatanje i razumevanje delovanja višeg uma od strane našeg uma /ega, odnosno razumevanje situacije i odgovora. Šesta, najviša linija heksagrama predstavlja graničnu situaciju ali završnu, koja zavisi od prirode trigrama, tj. heksagrama. Ako je ona pozitivna to je onda vrhunac pozitivnog razvoja, ako je negativna onda je vrhunac negativnog, iako može ukazivati na promenu ka pozitivnom jer ništa nije apsolutno pozitivno ili negativno.

Obično su najvažnije linije u heksagramu druga i peta, i nazivaju se vladarima. One u svakom trigramu predstavljaju središnju liniju, naš um/ego, odnosno svesno razumevanje i lično delovanje. Zavisno do strukture heksagrama vladari mogu biti i neke druge linije, i one su posebno naglašene za razumeva-

nje heksagrama. (U tekstu su takve linije, vladari heksagrama, obeležene slovom V ispred teksta linije.)

Nakon dobrog upoznavanja sa prirodom svakog trigrama, pročitanih komentara za dobiveni heksagram, treba meditirati nad slikom heksagrama. Odgovor na pitanje će postati jasan sam od sebe.

KAKO POSTAVLJATI PITANJA

Tradicija nalaže da se Ji Đingu pristupa kao osobi, učitelju, mudracu. Preporučuje se mali ritual, kao što je naklon, mirisni štapići, meditacija. Takvi rituali služe samo kao pomoćno sredstvo za smirenje i koncentraciju na pitanje, stoga vam oni ne trebaju ako ste već meditativni i ako znate šta radite.

Ono što je svakako preporučljivo jeste da se knjiga Ji Đing čuva na posebnom mestu, sa posebnim poštovanjem. Poštujući JI Đing vi poštujete svoj odnos prema svojoj duši i održavate ga čistim. To je svrha svih rituala i izraza poštovanja.

Najpre treba dobro razmisliti kakvo pitanje postaviti. To ne treba da bude neko malo pitanje o beznačajnim stvarima (ako ne želite da dobijete četvrti heksagram). Najbolje je da pitanje bude jednostavno i konkretno: "Ako uradim to-i-to, kakve će biti posledice?" "Da li je ispravno učiniti to u ovim okolnostima?" "Kako će se ovaj proces/posao okončati/razvijati?" "Šta treba da učinim da bih to ostvario?" Treba izbegavati pitanja u obliku ili-ili, koja u sebi sadrže dve ili više mogućnosti za odgovor. Ako postoji više opcija onda ih treba podeliti u više pitanja, najpre da li je jedna ispravna, a zatim pitanje da li je druga opcija ispravna, ili kakve će rezultate doneti. Tada

uporedite dobivene odgovore. Dobro je povremeno postaviti pitanje o prirodi vremena u kome se nalazimo, na primer: "U kakvoj sam sada situaciji, periodu, procesu, na šta da obratim pažnju?"

Treba izbegavati pitanja o vremenu, "Kada će se /nešto/ dogoditi?" jer tekst Ji Đinga ne sadrži odgovore vezane za vreme. On potiče iz bezvremene sadašnjosti u kojoj je vreme relativno i zavisi od našeg delovanja. Zato on često nagoveštava da će se stvari događati u skladu sa vremenom, onda kada treba da se dogode. Stvarnost iz koje potiče Ji Đing sačinjena je iz svih mogućih paralelnih stvarnosti, i od nas zavisi koju ćemo izabrati. Zato vreme zavisi od našeg delovanja isto koliko i naše delovanje zavisi od vremena.

Usklađivanje vremena i stvarnosti jeste sinhronicitet. Sve što postoji i zbiva se jeste serija sinhroniciteta. Jedna čaša na stolu, na primer, jeste zbir velikog broja sinhroniciteta, svi njeni atomi i molekuli se usklađuju u vremenu i prostoru da bi formirali čašu, oni su sinhronizovani. Mi smo deo te sinhronizacije, jer smo sebe doveli pred čašu. Ji Đing ne radi ništa drugo nego samo objašnjava procese sinhroniciteta koji se stalno događaju i u kojima mi učestvujemo kao ključni činilac. On to može zato jer sve to posmatra iz najviše perspektive, najviše dimenzije, iz etra ili kvantnog vakuuma u kome su sve paralelne realnosti, sve mogućnosti postojanja sabrane u jednu bezvremenu sadašnjost.

Zato je pitanje vezano za vremenske procese bolje formulisati tako da određeno vreme bude naglašeno u samom pitanju: "Kako će se to-i-to odvijati u (datom) periodu (dan, nedelja, mesec, godina)?"

Prvi heksagram koji dobijemo predstavlja sadašnju situaciju vezanu za pitanje; promenljive linije daju detaljnije savete oko delovanja u datoj situaciji,

a drugi heksagram, koji dobijemo kada zamenimo promenljive linije, pokazuje rezultat, posledicu delovanja po savetima linija, jer one su i proizvele drugi heksagram. Kod drugog dobijenog heksagrama ne čitamo njegove linije.

Ako dobijemo samo jedan heksagram, što znači bez promenljivih linija, onda je njegovo značenje dovoljno kao odgovor na pitanje. Njegove linije ne uzimamo u obzir.

Ako nam neka promenjiva linija nije jasna, dobar savet je pogledati heksagram koji se dobije kada se samo ona zameni. Taj heksagram pokazuje posledicu delovanja te jedne linije. Ako imamo više promenljivih linija, možemo za svaku posebno pogledati ka kojem drugom heksagramu ona vodi kada se zameni. Tako nam svaka linija može postati jasnija.

Na kraju treba imati u vidu da nas Ji Đing, kao ogledalo našeg višeg uma, vidi bolje nego mi sami sebe i svoj problem zbog kojeg postavljamo pitanje. Zato treba da budemo spremni da dobijemo i odgovor koji znatno šire gleda na problem i njegovo rešenje nego što smo mogli i da zamislimo. Ji Đing nam daje uvek više nego što tražimo. Samo je pitanje kako ga razumemo. Pre svega će u odgovoru biti naglašeno naše stanje, onakvo kakvo objektivno jeste, koje je dovelo do problema. Često ga nismo svesni. On će nas na to upozoriti bez oklevanja. Takođe može biti predloženo rešenje koje se našem umu/egu neće dopasti, a ono je zapravo dobro za nas ako se posmatra iz više perspektive.

Ako se nekome odgovor ne dopada i smatra da nije u skladu sa pitanjem, da je nerazumljiv iako je ispravno postavio pitanje, to će biti pre svega zato jer nije ni bio svestan pravog motiva i svih okolnosti nastanka problema na koji se pitanje odnosi. Na mnoga

pitanja razumećemo odgovor tek godinama kasnije. Zato je važno uvek zapisivati pitanja i odgovore u beležnici koja služi samo za to. Ji Đing svaki problem vidi daleko šire od našeg uma. On je namenjen onima koji imaju nameru da se uzdignu i menjaju, a ne da ostanu isti. Njegov koncept je takav da je namenjen uzdizanju svesti, razbijanju iluzija, a ne njihovom održavanju u istom stanju. Ako ne želite da se menjate, nemojte da koristite Knjigu Promena.

Iskustvo pokazuje da najstariji komentari presuda i linija, Tuan džuan i Sjang džuan, mogu ponekad biti začuđujuće tačni do najsitnijih detalja. Ipak oni ne mogu pokriti sve moguće događaje i zato su potrebna dodatna tumačenja i razumevanje heksagrama kao slike. Prilikom čitanja odgovora na postavljeno pitanje dobro je najpre doslovno razumeti poruke starih komentara a tek zatim, ako nam oni nisu dovoljno jasni, pogledati novije komentare i kako oni objašnjavaju stare.

Najpre moramo da odvojimo vreme i prostor za postavljanje pitanja. Potrebna nam je smirenost, bez mogućnosti da nas neko uznemiri ili prekine.

Kada smo sve pripremili, pitanje Ji Đingu postavljamo tako što ga lagano ponavljamo u sebi ili šapatom. Najmanje minut i po. Treba zamisliti da pitanje usmeravamo nekome ko je malo iznad naše glave (*sahasrara* čakra) ili celom prostoru oko sebe. Pri tome je važno da se emocionalno udubimo u pitanje, da to ne radimo samo formalno, mentalno. Emocije su naše energetsko telo, ono je bliže višim dimenzijama od fizičkog tela i fizičkog uma, njegove vibracije su znatno više. Zato uticaje iz viših dimenzija najpre primamo preko emocija, osećaja, nego umom i telom. Takođe preko emocija lakše i snažnije uspostavljamo vezu se višim dimenzijama. Stoga mentalno formuli-

sano pitanje treba da bude samo okvir za emocionalni doživljaj pitanja. Drugim rečima, Ji Đing treba pitati srcem, a ne samo umom.

UPOTREBA ŠTAPIĆA

U drevna vremena kineski gatari stvarno su upotrebljavali pedeset stabljika hajdučke trave, dugačkih oko trideset santimetara; danas to mogu da budu bilo kakvi drveni ili plastični štapići. Kada postavimo pitanje, odgovor - heksagram - dobijamo na sledeći način:

Prvo od pedeset štapića odvajamo jedan koji se, u daljem postupku, više ne koristi.

Preostale štapiće (49) spuštamo na sto ili drugu ravnu površinu, i brzim pokretom desne ruke delimo ih na dve grupe.

Sa desne gomilice uzimamo jedan štapić i stavljamo ga između domalog i malog prsta leve ruke.

Zatim počinjemo da odvajamo štapiće, po četiri odjednom, *sa leve gomilice*, i to činimo sve dok ne preostanu jedan, dva, tri i četiri štapića. Taj ostatak stavljamo između srednjeg i domalog prsta leve ruke.

Isti postupak ponavljamo sa štapićima *desne grupe*, sve dok nam takođe ne preostanu jedan, dva, tri ili četiri štapića. Taj ostatak stavljamo između kažiprsta i srednjeg prsta leve ruke.

Sada ćemo, u levoj ruci, imati *pet* ili *devet* štapića, u jednoj od sledećih kombinacija:

1+1+3, 1 + 2 + 2, 1 + 3 + 1, 1 + 4 + 4

Tih pet ili devet štapića ostavljamo na stranu.

Isti postupak ponavljamo sa preostalim štapićima, tj. prikupljamo ih i ponovo delimo desnom

rukom, i ponovo prebrojavamo obe grupe štapića. Ostatak će ovog puta iznositi:

1 + 1 + 2, 1 + 2 + 1, 1 + 3 + 4 , 1 + 4 + 3

Dakle, četiri ili osam štapića. Njih ćemo takođe ostaviti na stranu, pored ranije odvojenih štapića.

Isti postupak ponavljamo sa preostalim štapićima i treći put. Ostatak će i ovog puta iznositi četiri ili osam štapića, koje ćemo odložiti pored prve dve gomilice.

Ukupan broj odvojenih štapića iznosiće (5 ili 9) + (4 ili 8) + (4 ili 8). U skladu sa kineskim numerološkim spekulacijama, u koje ovde ne moramo da ulazimo,

5 i 4 dobijaju brojčanu vrednost 3

9 i 8 dobijaju brojčanu vrednost 2

Ukupan zbir tih vrednosti može da bude šest, sedam, osam ili devet. Šest označava promenljivu *jin* (podeljenu) liniju; devet označava promenljivu *jang* (celu) liniju; sedam i osam označavaju *jang*, odnosno *jin* liniju koja se ne menja. Sledeća tabela razjasniće ovu naizgled složenu računicu:

Broj stabljika	Brojčana vrednost	Oznaka linije	Naziv linije	Brojč. oznaka u *Ji dingu*
5 + 4 + 4	3 + 3 + 3	——0——	*Stari jang* (tj.promenljiv)	9
9 + 8 + 8	2 + 2 + 2	——x——	*Stariji jin* (tj. promenljiv)	6
5 + 8 + 8	3 + 2 + 2			
9 + 8 + 4	2 + 2 + 3	————	*Mladi jang*	7
9 + 4 + 8	2 + 3 + 2			
5 + 4 + 8	3 + 3 + 2			
5 + 8 + 4	3 + 2 + 3	—— ——	*Mladi jin*	8
9 + 4 + 4	2 + 3 + 3			

Opisanim postupkom - prebrojavanjem stabljika, utvrđivanjem brojčane vrednosti i naziva linije - dobili smo prvu liniju heksagrama, tj. liniju na dnu (linije u heksagramu broje se odozdo naviše). Isti postupak ponavlja se za preostalih pet linija (ukupno, sa prvom, potrebno je osamnaest prebrojavanja), i tako se formira ceo heksagram. Pretpostavimo da smo dobili sledeće rezultate:

6. 5 + 8 + 8 ———
5. 9 + 8 + 8 —x—
4. 5 + 4 + 4 —o—
3. 5 + 8 + 4 — —
2. 9 + 8 + 8 —x—
1. 9 + 4 + 8 ———

To je heksagram 21. Glodanje, obnova

Odgovor na postavljeno pitanje leži u presudi dobijenog heksagrama i tekstovima promenljivih linija: druge, četvrte i pete. Posle toga, pogledaćemo tekst novog heksagrama, koji ćemo dobiti kada promenljive linije pređu u svoje suprotnosti:

61. Unutarnja istina / Uvid

Tekstovi uz linije novodobijenog heksagrama ne uzimaju se u obzir.

UPOTREBA NOVČIĆA

U odnosu na (naizgled) komplikovani postupak izračunavanja heksagrama pomoću stabljika ili štapića, metod sa novčićima mnogo je jednostavniji. Možda je i bolje da se početnik u prvo vreme koristi novčićima, iz prostog razloga što njegova moć koncentracije neće biti tolika da može sve vreme, tokom prebrojavanja štapića, da se usredsredi na dato pitanje. Bacanje novčića traje kraće, ali ako osoba koja koristi Ji Đing oseti rast svojih meditativnih sposobnosti, ne treba da okleva sa upotrebom štapića. Jedina stvar na koju treba paziti prilikom bacanja novčića jeste da površina stola ili poda bude ravna, bez ikakvih udubljenja ili izbočina.

Po pravilu, novčići koji se koriste trebalo bi da budu stari kineski novčići - okrugli, sa četvrtastom rupom u sredini; oni imaju oznake samo s jedne strane, dok na drugoj strani nije ništa upisano. Strana sa znakovima je jang-strana, neparna; strana bez znakova (ili sa dva znaka) je jin-strana, parna. S obzirom da se ovi novčići mogu teško naći mogu se koristiti bilo koji drugi novčići. Potrebno je samo odrediti koja strana će biti jang, a koja jin; obično je „glava“ jang, dok je „pismo“ jin. Jang-strana ima vrednost 3; jin-strana ima vrednost 2.

Takođe možete jednostavno na sva tri novčića zalepiti oznake brojeva, 3 sa jedne strane i 2 sa druge.

Jednim bacanjem tri novčića dobijamo jednu liniju u heksagramu, što znači da nam je za ceo heksagram dovoljno šest bacanja. Moguće kombinacije su:

2 + 2 + 2, 2 + 2 + 3, 2 + 3 + 3, 3 + 3 + 3.

Šest i devet su oznake promenljivih linija (jin odnosno jang, kao u postupku sa štapićima), dok

sedam i osam označavaju jang i jin linije koje se ne menjaju. Konstrukcija heksagrama - od dole naviše - i eventualna promena u novi heksagram, isti su kao i u prethodnom postupku.

UPOTREBA APLIKACIJE

Ako koristimo kompjuterski program ili telefonsku aplikaciju za postavljanje pitanja, tada manipulacije rukama sa štapićima i novčićima svodimo na mnogo finiji i brži nivo, na frekvencije elektrona. To je čak i povoljnije sa stanovišta dobijanja odgovora, jer se izbegavaju svi mogući uticaji sredine koji bi ometali spontanost događaja (neravna površina pri bacanju novčića, nespretna podela štapića i sl.). Tada fizika etra direktno deluje na dobijanje odgovora. Možemo preporučiti aplikaciju *Deepware Changes I Ching* (https://deepware.com); ili PC program po vašem izboru.

Jedina mana elektronskog postavljanja pitanja je lakoća i brzina. Štapići omogućavaju meditativnu smirenost i posvećenost pitanju. Snaga našeg uma, emocionalno uživljavanje u pitanje i otvorenost ka višoj svesti daje nam tačan odgovor, a ne sam metod postavljanja pitanja. Stoga moramo imati maksimalnu emocionalnu i mentalnu posvećenost pitanju bez obzira koji metod koristimo.

O OVOM PREVODU

Ovaj prevod predstavlja sažetu kompilaciju više prevoda. Korišćeni su prevodi James Legge-a, Richard Wilhelm-a i John Blofeld-a.

Iskustvo je pokazalo da nijedan prevod ne zadovoljava potrebe korisnika za razumevanjem. Razlog je u tome što oni traže razumevanje u samom tekstu i komentarima. Pri tome nije samo problem u razumevanju složenog i višeslojnog značenja kineskog jezika i pisma, već razumevanje suštine Ji Đinga a to je već spomenuto razumevanje trigrama i slika koje oni stvaraju u heksagramu. Uostalom, Ji Đing je mnogo stariji i od taoista i od konfučijanaca koji su dodavali komentare. On se prvobitno i sastojao samo od slika heksagrama.

Ovaj prevod izvodi suštinu značenja ostalih navedenih prevoda sa namerom da pruži nov i jasan uvid u pravo značenje heksagrama. Stoga se ovaj prevod izdvaja od ostalih po tome što koristi i sjedinjava suštinu drugih dobrih prevoda izvornog teksta sa namerom da pomogne razumevanju slike heksagrama na osnovu značenja trigrama, putem razumevanja odnosa nižeg i višeg uma, uma i svesti duše.

Tamo gde Kinezi govore o "oslanjanju na drvo" ovde se jasno ukazuje na oslanjanje na intuiciju i uticaje višeg uma; gde kinezi govore o "uticaju neba" ovde se govori o uticajima svesti duše, itd.

Ovde se ne bavimo još jednim tumačenjem heksagrama već pružanjem pomoći da svako sam za sebe bolje i jasnije prepozna sliku svakog heksagrama u skladu sa svojim pitanjem.

Takođe ova knjiga je posebna po tome što objašnjava logiku redosleda heksagrama, tako da se može

čitati i bez postavljanja pitanja, kao duhovni priručnik koji osvetljava sve faze promena i razvoja svesti u ljudima i njihovom odnosu prema egzistenciji. To je ono što heksagrami predstavljaju.

Prilikom pisanja komentara oslanjao sam se na svoje zabeleške o postavljenim pitanjima i rezultatima odgovora tokom više od 40 godina prakse sa Ji Đingom.

Mogu preporučiti još dve druge knjige sa komentarima Ji Đinga a to su: *The I Ching Workbook* od R. L. Wing i *A Guide to the I Ching* od Carol K. Anthony. Njihovi komentari daju korisne savete u vezi svakodnevnog života.

Postoje kritike na račun knjige Carol K. Anthony da previše savetuje pasivnost i prepuštanje „Mudracu" (a to je ono što se ovde, u ovoj knjizi naziva 'viši um', 'svest duše' ili 'božanska svest'). Mnogim ljudima je teško da prihvate da je svest u osnovi cele egzistencije i da ima takvo delovanje na događaje, sudbinu, bića i pojave kao superiorna sila, koja može da interveniše. To je predmet religijskih verovanja, zato se vernici mole Bogu, traže pomoć i njegovu intervenciju. Racionalni ljudi veruju da sami svojom svesnošću mogu da nađu odgovore i da delaju. Istina je između. Iako postoji superiorna apsolutna svest koja sve omogućava, postoji i svesni subjekt koji ima sposobnost osvešćenja, učenja i delovanja. Usklađivanje individualnog i apsolutnog je tema svih religija i duhovnih praksi samorazvoja. Ji Đing prikazuje algoritamsku shemu tog odnosa tako da omogućava komunikaciju individualne svesti sa apsolutnom.

Tako nestaje prividna odvojenost između individualne i apsolutne svesti.

Ji Đing služi kao mala pomoć neba u takvom usklađivanju.

* * *

Radi lakše preglednosti teksta u ovoj knjizi spojili smo dva klasična komentara presude i linija, *Tuan Zhuan* i *Xiang Zhuan*.

Nakon klasičnog teksta presude svakog heksagrama (Presuda), ovde su ubačeni klasični komentari *Tuan Zhuan* (koji komentariše samo presudu), a zatim *Xiang Zhuan* (koji komentariše i presudu i linije). Njihovi komentari linija biće obeleženi skraćeno kao **TZ** i **XZ**.

Broj linije od naglašenog značaja u heksagramu, takozvani vladar, biće obeležen **bold fontom**.

Nakon toga slede komentari presude i linija autora ove knjige.

Svi originalni tekstovi Ji Đinga biće navedeni u *kurziv fontu*.

1. Nebo / Stvaralačka snaga

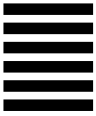

Gore: ☰ Nebo, delovanje svesti duše

Dole: ☰ Nebo, delovanje svesti duše

Presuda:

Najveći uspeh. Istrajnost na pravom putu donosi nagradu.

Komentar Tuan džuan:

Doista je velika uzvišenost heksagrama Stvaralačka snaga kome sve stvari duguju svoj početak, i koji prožima celo nebo.

Oblaci dolaze i prosipaju kišu, i svi predmeti utiču u svoja obličja. Sveti mudraci u potpunosti razumeju početak i kraj, i način na koji se šest stupnjeva (tj. linija) dovršavaju, svaki u svoje vreme. On se, kada vreme sazri, penje u njih kao u kočije koje vuku šest zmajeva, i kreće put neba.

Stvaralačka snaga dela kroz promenu i preobražaj, tako da svaka stvar dobija svoju pravu prirodu i sudbinu, i dospeva u trajan sklad sa sveopštom harmonijom. Tako se nagrađuje istrajnost na pravom putu.

Svet mudraci, uzvišeni iznad mnoštva, donose mir svim zemljama sveta.

Komentar Sjang džuan:

Kretanje neba je puno moći. Tako i pravi čovek prikuplja snagu za neumornu delatnost.

Udružena su dva trigrama koja označavaju potpuno delovanje svesti duše. Ovde je reč o jedinstvu svesti, energije i fizičkog oblika radi ispravnog delovanja.

Svest duše aktivno i kreativno deluje na događaje. Ne treba sumnjati u njenu podršku na predmet pitanja i razvoj događaja. Njen uticaj je ovde toliko snažan da događaji mogu da se odvijaju nezavisno od nas i našeg znanja. Zapravo ovde su na delu uticaji na predmet pitanja koji nadilaze moć razumevanja našeg uma. Sav naš trud treba da bude usmeren na prepoznavanje delovanja svesti duše i održavanje usklađenosti sa njom. Na taj način naša volja i stav bivaju ispravni.

Postizanje objektivnog i ispravnog uvida na predmet pitanja.

Um/ego (središnja linija) u sladu je sa višim umom i delovanjem svesti duše (gornja linija), i svoju energiju (donja linija) ulaže na ispravan način. Delovanje na takav način je lako i jednostavno, kao da se odvija samo od sebe. Izraz „neumorna delatnost" iz komentara Sjang džuan označava „delovanje nedelovanjem" (*wu wei*) odnosno delovanje kvantnim umom ili fizikom etra. Delovanje fizike etra je uvek savršeno usklađeno sa vremenom i prostorom tako da izgleda kao sinhronicitet, ili kao delovanje „više sile". Ono je uvek savršeno ispravno na svim planovima, od prirodnih zakona do etike. Stoga ovde nema primene sile jer heksagram govori o punom delovanju kreativnosti svesti duše. Takođe je i paradoksalan jer pored toga što govori da je „viša sila" preuzela stvar on govori i o ispravnosti delovanja koje preduzimamo jer smo usklađeni sa višom silom.

Ako je dobijen ovaj heksagram bez promenljivih linija tada niži um ne treba da se meša i remeti delovanje višeg uma i svesti duše. Sve što je potrebno jeste da bude usklađen sa njima kroz smirenje i predanost. Viša sila tada deluje kroz nas. Svaka promenljiva linija pokazuje kako se remeti idealni sklad nižeg uma i više svesti duše i kako se održava njihov sklad.

Postoji značajna razlika ako ovaj heksagram dobijemo bez promenljivih linija i sa promenljivim linijama. Ako kao odgovor na pitanje dobijemo samo ovaj jedan heksagram tada on ukazuje da je predmet našeg pitanja odvija u skladu sa vremenom ostvarenja, bili mi toga svesni ili ne.

Ako kao odgovor dobijemo ovaj heksagram sa promenljivim linijama, tada svaka linija koja se menja remeti idealno delovanje svesti duše. One govore kako da se uskladimo sa delovanjem „više sile“. Otuda ovakve presude za linije. One upozoravaju na koji način remetimo delovanje svesti duše i kako da se ponašamo u takvim situacijama da bismo smanjili greške, odnosno kako naš um/ego dalje da nastavi sa delovanjem na predmet pitanja.

Heksagram pokazuje da imamo snažnu inicijativu u vezi predmeta pitanja, ali ako dobijemo promenljivu liniju prvu ili šestu, ili obe te linije zajedno, tada se ukazuje da je naša inicijativa preterana i treba je korigovati ili odustati od nje.

Ako ovaj heksagram dobijemo kao drugi, koji nastaje nakon promene linija nekog drugog heksagrama (koji je dobijen kao prvi) tada ukazuje da će se predmet pitanja ostvariti na ispravan način bez obzira da li nam se to dopada ili ne, da li smo mi svesni tog načina ili nismo, da li smatramo da je tako ispravno ili ne.

Ovaj princip važi za sve heksagrame, promenljive linije pokazuju kako se razvija i narušava sadašnje stanje (prvi heksagram) u buduće stanje odnosno kakve će biti posledice (drugi heksagram). Ako ima više promenljivih linija svaku možemo bolje razumeti ako pogledamo ka kom drugom heksagramu vodi svaka linija posebno kada se promeni; taj drugi rezultirajući heksagram objašnjava prirodu delovanja promenljive linije prvog heksagrama.

Međutim, samo u prva dva heksagrama (*Stvaralačka snaga* i Prijemčivost, koja su sastavljena od istih linija, *jang* odnosno *jin*) lako je razumljivo kako se prvi heksagram narušava promenljivim linijama. U ostalim složenijim heksagramima to razumevanje je malo složenije ali je svakako dostupno.

KOMENTARI LINIJA

Linije govore o zmaju. U taoističkoj simbolici zmaj predstavlja elemente od kojih se čist prostor (etar, akaša, kvantno polje) manifestuje u ispoljeni svet, a to su četiri elementa: zemlja, voda, vatra i vazduh. Ti elementi simbolično predstavljaju dimenzije sa kojima se iz potencijalnog ili neispoljenog stanja (kvantni vakuum) ispoljava kosmos. Zmaj hoda po zemlji a prebiva i u vodi, bljuje vatru i leti vazduhom. Onaj ko svesno ovlada svim elementima, odnosno svim dimenzijama egzistencije, ispoljava svest duše, kreativan je i moćan, kao zmaj, naziva se mudracem, „pravim“ ili „velikim čovekom“. Drugim rečima, ima objektivnu svest o prirodi postojanja u svim dimenzijama i zato uvek deluje ispravno. On deluje fizikom etra a to je peti element, *akaša*. To je ujedno i čist prostor u kome se ispoljava sve što se može ispoljiti. U savremenim spekulacijama takvo se delovanje takođe

naziva „kvantni um“, transcendentalna svest. Ovde to nazivamo svešću duše.

1. TZ (na dnu) Skriveni zmaj. Ne delaj.

1. XZ "Skriveni zmaj. Ne delaj." Jer je životonosna sila još uvek zatrpana.

Ovde se savetuje oprez i suzdržanost, ne treba delovati jer nije pravi trenutak, svest nije dovoljno objektivna, zavedena je nekim iskušenjem. Iako postoji poriv za delovanjem on je pogrešan ili plod iluzije ega. Postoje skriveni elementi koji utiču na našu situaciju ali nismo ih svesni. Treba sačekati da stvari postanu zrelije.

Najveće iskušenje na koje upozorava ova linija jeste stav uma/ega da „nešto treba učiniti“ kako bi se rešio problem, to će potisnuti delovanje svesti duše, „više sile“ (zmaj ostaje skriven). „Ne delaj“ je poruka namenjena nižem umu.

Takođe se poruka ove linije može razumeti da još uvek nemamo snage i mogućnosti za delovanje iako mislimo da imamo.

Zbog svega toga ova linija kaže da je svest duše (zmaj) za sada skrivena.

2. TZ Zmaj se pojavljuje u polju. Korisno je posetiti velikog čoveka.

2. XZ "Zmaj se pojavljuje u polju." Uticaj vrline već daleko doseže.

Pojavljuje se mogućnost delovanja ali uz oprez i obavezno povezivanje sa višim umom (*velikim čovekom*). Na taj način pozitivno delujemo na okolinu i dobijamo podršku.

Ne treba koristiti snagu u delovanju pre nego što obezbedimo objektivnu svest o situaciji i o našim mogućnostima.

Potreban je savet ili pomoć nekoga ko je moćniji ili svesniji. Ili da sami takvi postanemo. Svest o objektivnoj realnosti u odnosu na predmet pitanja još uvek je na nivou uma/ega. To može biti ispravno ali ne mora. Za svaki slučaj savetuje se više informisanja i pripreme, kao i prikupljanje više sredstava ili moći za delovanje.

U ovoj liniji svest duše počinje da deluje (zmaj se pojavljuje) ali samo u meri u kojoj je niži um povezan sa višim umom. Za sada su rezultati umereni.

3. TZ Pravi čovek stvara celog dana, a uveče je ipak obazriv. Opasnost. Nema greške.

3. XZ "Pravi čovek stvara celog dana." On neprekidno korača pravim putem.

Ovde smo u položaju da delujemo aktivno i objektivno na predmet pitanja ali još uvek nismo savršeni, još uvek u podsvesti postoje sadržaji koji mogu da nas poremete, koji se odnose na samovolju uma/ega. Zato ovde preti opasnost koje nismo sveni i koju ne možemo da vidimo. Ne treba sebi pripisivati zasluge za delovanje. Tako razvijamo ambicije i želje koje nisu u skladu sa okolnostima i koje vode u preterivanja i opasnost. Treba se čuvati želja nastalih na iluziji da su lako ostvarive ili da imaju podršku svesti duše. Nemaju tu podršku još uvek. Nismo celoviti. Na svesnom planu delujemo ispravno ali na podsvesnom još uvek nismo potpuno spremni, tu se još uvek kriju sadržaji koji mogu da nas poremete. Iako imamo viziju ispravnog delovanja još uvek nismo savršeni da ga primenimo u potpunosti. Svest o tome omogući će nam da idemo ispravnim putem.

4. TZ Zmaj je skoro izašao. Nema greške.

4. XZ "Zmaj je skoro izašao." Napredovanje ne donosi grešku.

Objektivna svest u nama postoji ali još uvek se koleba. Iako smo sposobni da ispravno delujemo još uvek sa javljaju neke sumnje iz podsvesti i prošlosti. One su ostaci starih mentalnih obrazaca kako treba delovati.

Kada se um/ego suoči sa delovanjem svesti duše ili objektivne svesti - tako da um deluje u skladu sa svešću duše ili da ona deluje kroz um - um se suočava sa sasvim novim načinom delovanja za koje nije imao iskustvo. To izaziva kolebanje između starog i novog načina delovanja. Rešenje je da potpuno napusti stari način delovanja i preda se novom. To je delovanje smirenim ili nepristrasnim umom koji dozvoljava nepoznatom da deluje i vodi nas. Ako delujemo samo u okvirima poznatog, tada se krećemo u zatvorenom krugu.

Linija ukazuje da imamo mogućnosti ispravnog delovanja, i da delujemo ispravno, imamo jasnu viziju ispravnog delovanja, ali se još uvek nismo potpuno predali višoj svesti koja jedina zaista deluje u svemu.

***5. TZ** Zmaj leti preko neba. Korisno je posetiti velikog čoveka.*

***5. XZ** "Zmaj leti preko neba." Veliki čovek se pokazuje na delu.*

Ovde je delovanje svesti duše slobodno i dominantno. Niži um ga prepoznaje i usklađuje se sa njim. Odluke i stavovi nižeg uma su ispravni i usklađeni sa višim umom. Svesno učestvujemo u delovanju sudbine jer smo usklađeni sa svešću duše.

6. TZ (na vrhu) Svojevoljan zmaj će se kajati.

6. XZ "Svojevoljan zmaj će se kajati." Jer stanje potpunosti ne može večno da traje.

Ovde se govori o prekoračenju svojih granica i preterivanju. Do pete linije se govorilo o napretku u usklađivanju sa svešću duše i kreativnom delovanju. Ako poneseni uspehom razvijemo želje i ambicije da nastavimo dalje nego što je potrebno doživećemo kajanje. Kada ostvarimo svoj cilj treba da stanemo. To je mudrost ostvarenja cilja.

Pored znanja o napredovanju potrebno je i znanje o pravovremenom povlačenju; tako se održava postignuto. Ova linija pokazuje da nemamo to znanje.

U suštini ovaj propust se odnosi na to da smo uobrazili da smo mi nešto uspešno uradili iz svoje volje i nižeg uma. Poneseni ranijim uspehom ne vidimo da u stvarnosti sve radi i odlučuje viša svest duše. Mi samo možemo sa njom da budemo usklađeni ili neusklađeni.

Ako se sve linije menjaju: Pojavljuje se jato obezglavljenih zmajeva. Sreća.

Ako su sve linije promenljive dobija se heksagram broj 2, Uzvraćanje, Prijemčivost. To jednostavno znači da nakon kompletnog iskustva sa svim fazama usklađivanja sa svešću duše, odnosno upoznavanja kreativnog delovanja (prvi heksagram *Stvaralačka snaga*), jedino što nam preostaje jeste predanost i prihvatanje, da budemo vođeni svešću duše umesto da sami vodimo. Slika „obezglavljenih zmajeva“ govori o predanosti uma/ega radi postizanja istinske kreativnosti i prihvatanja njenih rezultata.

Samo tako možemo uspešno da primimo moć svesti duše. Nakon njenog delovanja um/ego ne može

dalje da nastavi svoje delovanje na isti način kao ranije, kroz iluziju svoje volje (šesta linija).

Uspešno delovanje svesti duše ogleda se u nestanku samovolje uma/ega.

Uspešno delovanje Neba (*Stvaralačka snaga*) ogleda se u delovanju Zemlje (Prijemčivost).

2. Zemlja / Prijemčivost / Uzvraćanje

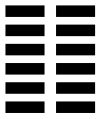

Gore: ☷ Zemlja, prihvatanje svesti duše

Dole: ☷ Zemlja, prihvatanje svesti duše

Presuda:

Uzvraćanje. Najveći uspeh. Sve uspeva kroz istrajnost kobile. Ako pravi čovek pokuša da vodi, zalutaće; ako prati, pronalazi vođstvo. Povoljno je zadobiti prijatelje na jugu i zapadu. Međutim, prijatelji na severu i istoku biće izgubljeni. Mirna istrajnost na pravom putu donosi sreću.

Komentar Tuan džuan:

Doista je savršena uzvišenost heksagrama Kun! Sve stvari duguju mu svoje rođenje, jer on odano prima uticaje neba.

Kun u svom obilju sadrži sve stvari. Njegova priroda je u skladu sa neograničenom moći neba. On je sveobuhvatan i sve osvetljava u svojoj veličini. Kroz njega sve stvari postižu uspeh.

Kobila pripada zemaljskim stvorenjima. Ona nesputano luta zemljom. Blaga je i pokorna, ali uspeva kroz istrajnost: takav je put pravog čoveka.

"Ako (pravi čovek) pokuša da vodi zalutaće", odnosno, skrenuće sa pravog puta. "Ako prati" onda je pokoran i zauzima svoje mesto.

Nalaženje prijatelja na jugu i zapadu znači da će se družiti sa ljudima kao što je on. Gubljenje prijatelja na severu i istoku znači da će krajnji ishod ipak biti srećan.

Sreća koja proističe iz mirne istrajnosti zavisi od usklađenosti sa bezgraničnom prirodom zemlje.

Komentar Sjang džuan:

Moć zemlje leži u prijemčivoj odanosti. Tako i pravi čovek podržava sve stvari širinom svoje vrline.

KOMENTAR PRESUDE

Udružena su dva trigrama koja označavaju potpuno prihvatanje delovanje svesti duše, sve okolnosti i stanja bića kakva jesu, bez izbora. Svest duše je apsolutna i kreira sve, um/ego je činilac koji ograničava i modifikuje delovanje svesti duše u fizičkom telu i individualnom životu. U ovom heksagramu nema tog činioca, sve je otvoreno i slobodno prihvata apsolutno sve što pristiže od apsolutne svesti duše. Kao što zemlja prihvata i podržava sve što postoji primajući uticaje neba.

Način delovanja ovde je služenje a ne vođenje, prihvatanje bez ikakvog izbora a ne nametanje nečeg novog. Stvari se sada ostvaruju na indirektan način, smirenjem, svedočenjem, čekanjem i prihvatanjem svega što dolazi. Sada slobodno možemo da prihvatimo situaciju kava jeste, sve je bezbedno.

Sve dolazi od kreativne svesti duše. Ako to znamo onda će naš stav prihvatanja biti ispravan, pozitivan, bez ikakvog osećaja gubitka što ne delamo voljom svoga uma/ega.

Kreativnost ima dva aspekta, aktivan i pasivan. Prvi heksagram Nebo predstavlja aktivan aspekt a drugi, Zemlja, pasivan. Kreativnost ne bi imala svrhu niti smisao da nije onoga koji prihvata njeno delovanje. Stoga je prihvatanje druga strana novčića kada je delovanje u pitanju. Ono je neophodno isto koliko i delovanje, neophodno je da bi delovanje bilo potpuno.

Može se reći da prva dva heksagrama predstavljaju jedan isti princip ispoljavanja apsolutne svesti,

ali sa dva aspekta, aktivan (Nebo) i pasivan (Zemlja). To su *jang* i *jin*.

Da bi se ispunio uslov uspešnog prihvatanja potrebno je da budemo prazni. Posuda koja je već puna ne može ništa više da prihvati. To znači, da bi ishod bio srećan, moramo da se oslobodimo starih navika i mentalnih obrazaca (starih prijatelja) koji su nas sprečavali da se predamo i prihvatimo uticaje više sile svesti duše. Ako to ne učinimo ostaćemo isti.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Kada je inje pod nogama, led nije daleko.

1. XZ "Kada je inje pod nogama, led nije daleko." Mračna moć (zime) počinje da jača. Ako se prepusti njenom prirodnom toku, sve se pretvara u led.

Ovde se govori o sumnji da se događaji ne odvijaju kako treba ako smo pasivni. U podsvesti još uvek imamo obrasce mentalnog delovanja iz iskustva uma/ega (da nešto treba učiniti, strah od nepoznatog, sumnja) i oni ometaju ispravno prihvatanje kreativnog delovanja svesti duše, spremnost da se bez sumnje predamo okolnostima koje nas vode u novo i nepoznato. Potrebno je odvratiti se na vreme od takvih sumnji. Ako im dopustimo da preovladaju naše stanje će se zalediti u starim obrascima nižeg uma.

***2. TZ** Pravi, široki, veliki[9] - iako ništa ne činimo, sve uspeva.*

***2. XZ** Linija na drugom mestu se ispravno kreće i zauzima širok prostor. "Iako ništa ne činimo, sve uspeva", jer tako je sjajna priroda zemlje.*

[9] Simbolika Zemlje.

Ovde smo prevladali iskušenja prve linije i po prvi put spoznali kako da ispravno prihvatamo sa poverenjem i razumevanjem da je sada takvo vreme. To je moguće usled unutarnje ravnoteže. Naše unutarnje stanje odražava se spolja (na situaciju) i na druge ljude. Zahvaljujući unutarnjem spokoju vidimo da se stvari odvijaju ispravno same od sebe, i to nam dodatno uvećava unutarnji spokoj. Naš um po prvi put otkriva moć delovanja svesti duše na našu okolinu i događaje, da nije potrebno njegovo delovanje po svaku cenu. Tako postajemo umereni i tolerantni prema svemu, prema događajima i ljudima. Stvari se odvijaju spontano ispravno, kao po sinhronicitetu.

3. TZ Prikri svoje sposobnosti, ali ostani na pravom putu. Ako si u kraljevoj službi, ne očekuj trenutan uspeh. Krajnji ishod biće povoljan.

3. XZ "Prikri svoje sposobnosti, ali ostani na pravom putu." Pokazaćeš ih u pravom trenutku. "Ako si u kraljevoj službi", pokazaće se veličina tih sposobnosti.

Nakon spoznaje o kojoj govori druga linija, treća govori o tome da treba da ostanemo skromni u novom načinu delovanja (*prikri svoje sposobnosti*) i da se ograničimo samo na sadašnjost, na ono što trenutno radimo, bez planova koje bi um/ego rado projektovao kada spozna moć delovanja koja je veća od njegove (*... u kraljevoj službi*).

Iako kreativna moć dela nezavisno od vas i vi ste to prihvatili to ne znači da sada opet treba da preuzmete delovanje na sebe i svoj um/ego. Svest duše vas vodi ali ograničite se samo na ovde i sada i dovršavanje tekućih obaveza. Ostanite skromni ma koliko bili veliki vaši uvidi i vaše sposobnosti. Pre svega skromni mentalno, ovde je važno ćutanje, ne nametanje svoje

istine drugima, ostavljanje prostora svakome da otkrije istinu.

4. TZ Vezana vreća. Nema greške, nema pohvale.

4. XZ "Vezana vreća. Nema greške". Ako je čovek oprezan, izbeći će svaku nevolju.

Ako istrajemo prema savetima treće dolazimo u situaciju da se osećamo izolovani i neshvaćeni (*vezana vreća*). Naše 'delovanje bez delovanja' (putem predanosti višoj svesti) privuklo je negativne utiske u drugim osobama, bilo zbog naše greške u ponašanju ili bez naše greške, zbog nerazumevanja ili zavisti drugih (*nema greške, nema pohvale*).

Zato se ovde savetuje opreznost, nikako ne bi trebalo da reagujemo otporom ili kritikom već da ostanemo neutralni, i prema spolja (prema drugima) i unutar sebe.

5. TZ Žuta halja.[10] *Najviša sreća.*

5. XZ "Žuta halja. Najviša sreća." Prava lepota je unutarnja.

Ovde se opisuje idealno prihvatanje i manifestovanje principa drugog heksagrama Kun. Govori se o vrlini koja se ne vidi i ne pokazuje se, već tiho deluje u pozadini. Činimo dobro i ispravno bez pomisli da li će biti primećeno i prihvaćeno. Na taj način ne opterećujemo se reakcijama drugih. Žuta boja simbolizuje poverenje u ono što je izvorno i pouzdano. Drugi razvijaju poverenje u nas tokom vremena. Uspešno utičemo na ljude i na događaje nenametljivo, iznutra, ispravnim stavom uma/ega.

[10] Žuto je boja elementa Zemlje i središnjeg puta, umerenosti i vrline.

6. TZ (na vrhu) Zmajevi se bore u divljini i liju žutu i purpurnu krv.

6. XZ "Zmajevi se bore u divljini": jer su dospeli do kraja puta.

Slično šestoj liniji prvog heksagrama, i ovde se ukazuje na prekoračenje prave mere. Unutarnji strahovi i sumnje onemogućavaju našu istrajnost u potpunom prihvatanju. Izgubili smo poverenje u nepoznato i u vođstvo više svesti, javlja se ambicija i samovolja da se deluje po željama uma/ega. To izaziva sukob u nama. To je sukob zemaljskog i nebeskog u nama samima, sukob nižeg i višeg uma. Žuta boja simbolizuje zemlju a purpurna nebo.

Polažemo konačan ispit u borbi između potpune predanosti i prihvatanja delovanja svesti duše, ili vraćanja na staro putem uma/ega. Rešenje se najbolje može razumeti savetom mistika da onaj koji spozna božansko živi na ovom svetu kao da nije od ovoga sveta. Takođe i izrekom: „Budite mudri kao zmije i bezazleni kao golubovi“ (Matej, 10:16). Zmija je simbol zemaljskog a golubovi simbol svesti duše. Istinska zrelost i mudrost jeste ravnoteža oboje jer apsolutno sve, i zemaljsko i nebesko, jeste ispoljavanje božanske svesti.

Ako se sve linije menjaju: *Nepokolebljiva odlučnost donosi korist.*

"Nepokolebljiva odlučnost" omogućava ostvarenje velikih ciljeva.

Ako se sve linije menjaju dobija se prvi heksagram, nebeska svest. Iskusili smo sve aspekte i izazove prihvatanja više svesti i zato nebeska svest naše duše može nesmetano da deluje kroz nas.

3. Početne teškoće

Gore: ☵ Voda, um, ego

Dole: ☳ Grom, spontani pokret, volja, energija

Presuda:

Početne teškoće. Najveći uspeh. Istrajnost na pravom putu donosi nagradu. Ništa ne treba započinjati; bolje je učvrstiti sadašnji položaj i potražiti pomoć.

Komentar Tuan džuan:

U ovom heksagramu jako i slabo[11] ujedinjuju se po prvi put, i rođenje koje sledi praćeno je teškoćama.

Kretanje usled opasnosti donosi veliku sreću kroz istrajnost na pravom putu.

Delovanjem groma i kiše ispunjen je ceo prostor (između neba i zemlje). Ako nered i mrak nadvladaju u vreme stvaranja, potrebno je potražiti pomoć i ne dozvoliti da osećanje nesigurnosti nad nama upravlja.

Komentar Sjang džuan:

Oblaci i grom stvaraju sliku početne teškoće. Tako i pravi čovek dovodi stvari u red.

KOMENTAR PRESUDE

Spontano ispoljavanje energije koje navodi na snažan pokret (Grom) susreće se sa opasnošću subjektivnog uma/ega (Voda). Um/ego ovde dobija snažnu energiju, zato se govori o početnim teškoćama i o pot-

[11] Osobine trigrama. Grom je jak a voda slaba.

rebi za velikom opreznošću, za traženjem pomoći. Kretanje (Grom) usred opasnosti (Voda) može biti uspešno samo ako smo potpuno ispravni.

Uspeh je moguć samo ako se držimo principa koje omogućava um/ego u svom ispravnom delovanju, a to znači ako se držimo logike i zdravog razuma. Takva upotreba snage je ispravna.

Za takvo delovanje potrebna je pomoć jer većini ljudi zdrav razum i logika nisu uzor u delovanju. Samo zrele osobe to imaju. Ako ste takva osoba imaćete uspeha, ali samo u oblastima koje se bave materijalnim stvarima u empirijskom području. Sada nije vreme za eksperimentisanje. Nesigurnima se pored traženja pomoći savetuje i ostajanje na mestu, odustajanje od novih akcija, i čekanje da se okolnosti promene.

Sada je vreme nesigurnosti i konfuzije zato jer um/ego ima previše energije i sve posmatra samo u svojim ograničenim okvirima. Sklon je impulsivnom delovanju. Međuljudski odnosi takođe trpe sukobe jer se komunikacija ograničava na reči i vidljive pojave, nedostaje dublje razumevanje.

Nesigurnost može da nas spreči u jasnom sagledavanju situacije. Može da nas navede na slepo skačemo u svako rešenje koje nam se pojavi, ili da se preterano držimo starih mentalnih obrazaca. *Pravi čovek stvari dovodi u red* tako što učvršćuje sadašnji položaj, svestan je sadašnjeg trenutka, i okreće se jedinoj pravoj pomoći, a to je svest duše. Njeno delovanje nadilazi logiku i razum ali ih takođe i podstiče; nije impulsivno i brzo ali je ispravno na duže staze; možda ne izgleda privlačno na početku ali donosi dobar završetak.

Sa druge strane ovo je dobro vreme za jačanje funkcije razuma i logičnog razmišljanja. To je praćeno

nesigurnošću koje donose svake početne teškoće. Ako pratimo zakone prirode na nivou empirijskog, fizičkog sveta, imaćemo uspeha.

Zato se ovaj heksagram javlja na početku, odmah posle Neba i Zemlje. Kao dete koje se tek rodilo i koje mora da uči osnovne korake i principe fizičkog sveta. Ako razumemo svoj položaj na nivou uma/ega (Voda) i ako ispravno koristimo energiju (Grom), razumećemo sve ostale heksagrame, odnosno sve ostale aspekte ispoljavanja svesti apsoluta.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ *(na dnu) Nesigurnost preovladava. Najbolje je ostati istrajan i potražiti pomoć.*

1. XZ *Iako "nesigurnost preovladava" čovek mora da ostane istrajan na pravom putu. Kada se čovek na visokom položaju potčini nižima od sebe, zadobiće podršku naroda.*

Klasični komentar linije sve govori. Prva linija predstavlja početnu situaciju celog heksagrama i zato savet da se nesigurnost prevlada istrajnošću. Iako imamo težnju da odustanemo, možemo pažljivo da nastavimo. Pomoć od višeg uma ćemo dobiti ako ne delujemo silom ega. Tako ćemo sa svakim korakom razvijati nov uvid koji će doneti olakšanje. Skroman stav će takođe privući pomoć okoline.

2. TZ Mnoge teškoće. On se pojavljuje na konju, pa nestaje. Nije razbojnik, već je došao da se udvara. Devojka čedno odbija njegova navaljivanja. Pristaće - deset godina kasnije.

2. XZ Teškoće koje predskazuje linija na drugom mestu proističu zbog toga što se nalazi neposredno iznad cele linije. Čekanje od "deset godina pre nego što da svoj

pristanak" označava da se stvari postepeno vraćaju na svoj normalan tok.

Um/ego pokušava da reši teškoće na neprikladan način, koji ga snažno privlači, ali to bi otežalo situaciju i donelo neugodne obaveze. Potrebno je sačekati, ne rešavati probleme prihvatanjem obaveza koje izgledaju kao lakša rešenja.

U strukturi heksagrama druga linija pripada nižem umu. On još uvek ne može da reši teškoće sam i na svoj način. Ako ostane pažljiv i u granicama svojih mogućnosti, napredovaće u budućnosti.

3. TZ Ako lovi jelena bez pratnje šumara, lovac će se izgubiti. Pravi čovek zna da mora da ostane na mestu, jer bi ga napredovanje odvelo u kajanje.

3. XZ "On lovi jelena bez pratnje šumara"; to pokazuje koliko žudi da se dočepa plena. "Pravi čovek zna da mora da ostane na mestu, jer bi ga napredovanje odvelo u kajanje". Napredovanje vodi u grešku.

Teškoće su takve da ih ne možemo savladati bez pomoći višeg uma. Ta pomoć se dobija samo kada se niži um smiri i postane nepristrasan. Pokušavamo da delujemo sami po svojoj volji a to je za sada nemoguće. Treba nam vodič. Ovde, više nego u ijednoj drugoj liniji ovog heksagrama, naglašava se da niži um ne može da reši situaciju i da je potrebno da stane, preda se i tako omogući uticaje višeg uma.

4. TZ Neodlučan, kao čovek koji se pojavljuje na konju pa nestaje, iščekuje venčanje. Kretanje donosi sreću, jer je sve povoljno.

4. XZ Odazovi se samo kada te pozovu, to je mudrost.

Neodlučnost može da se nadiđe i da se postigne uspeh, ali samo kada se pojave jasni znaci koji to

potvrđuju. Dokle god sumnjamo u moć više svesti i ako joj postavljamo uslove da se prvo ona dokaže pa ćemo joj onda verovati, ne možemo da napredujemo. I dalje se dvoumimo da li da stvar rešimo na silu i na svoj način, ili da sve odbacimo.

Ovde počinjemo da shvatamo da ne možemo da postavljamo zahteve višoj sili, svesti duše. Jedini način da zaslužimo njenu pomoć i vođstvo jeste da se uskladimo sa njom tako što ćemo sami raditi ispravno i slediti istinu. Zapravo, da budemo ona promena koju želimo da nam se dogodi. Mi moramo prvi da počnemo da delujemo onako kako bi svest duše delovala i onda ćemo dobiti njenu podršku. Tako se usklađujemo sa njom. Dokle god smo neusklađeni sa njom ona ne može da deluje na nas. Mi joj to onemogućavamo jer smo se otuđili od nje.

5. TZ *Teškoće u izražavanju dobrote. Istrajnost u malim stvarima donosi sreću; veliki poduhvati donose nesreću.*

5. XZ *"Teškoće u izražavanju dobrote". Na tome treba i dalje raditi.*

Ovaj heksagram se sastoji iz trigrama koji označavaju energiju i um/ego. Peta linija je vladar heksagrama i najviše odražava njegovu prirodu. Ovde se um/ego suočava sa spoznajom svojih ograničenja. Iako bi sa snažnom energetskom podrškom trebalo da čini velika dela i da ima autoritet, on za to prirodno nije sposoban. Njegova moć je da čini samo mala dela, ono što treba učiniti u sadašnjem trenutku, u skladu sa svojom prirodom ograničenom na empirijsko iskustvo.

Savet je da se čini ispravno koliko je to moguće u granicama svojih moći i da se ostane nezavisan od spoljnih uticaja, da ne iskorišćavamo položaj autorite-

ta jer nismo kompetentni da bismo njime vladali, da se ne prave veliki planovi. To će postepeno dovesti do napretka.

6. TZ (na vrhu) Neodlučan, kao čovek koji se pojavljuje na konju pa nestaje, lije krvave suze.

6. XZ "On lije krvave suze". Otkud to može dugo da traje?

Slaba (jin) linija na vrhu heksagrama koji označava početne teškoće u razumevanju prirode uma/ega i upotrebe energije empirijskim umom - označava poraz pokušaja da se u tome uspe.

Želja i nesigurnost prevladavaju. Nezrelo posmatramo događaje. Ne verujemo da će nam viša svest pomoći i ne verujemo da sami možemo rešiti stvar. Zato odustajemo. Međutim, ako toga postanemo svesni to ne može dugo da traje. Inspiraciju treba potražiti u novom početku. Verovatno to što je u pitanju nije ni moglo da uspe, zato je potrebna inspiracija sa novim planovima i vizijama. Prihvatanjem sadašnjeg stanja kao lekcije koja vam je bila potrebna otvoriće vam se novi putevi.

4. Nezrelost

Gore: ☶ Planina, viši um

Dole: ☵ Voda, um, ego

Presuda:

Nezrelost. Sreća. Ne tražim ja neobrazovanu mladež, ali ako oni mene potraže, pročitaću im i objasniti predskazanja. Ukoliko budu nametljivi i počnu da zapitkuju, neću im više ništa reći. Istrajnost na pravom putu donosi nagradu.

Komentar Tuan džuan:

Ovaj heksagram pokazuje opasnost u podnožju planine. Ostati tamo gde opasnost preti, to je nezrelost.

Nezrelost ipak može da donese sreću - ako se dela u pravom trenutku.

"Ne tražim ja neobrazovanu mladež; oni mene traže." Dva položaja uzajamno odgovaraju. "Pročitaću im i objasniti predskazanja", jer se jaka linija nalazi na središnjem položaju (u donjem trigramu). "Ukoliko budu nametljivi i počnu da zapitkuju, neću im više ništa reći." Nametljivost je nezrelost.

Naša je sveta dužnost da negujemo ono što je ispravno kod nedozrele mladeži.

Komentar Sjang džuan:

Izvor u podnožju planine: slika nezrelosti. Tako i pravi čovek nastoji da odlučnim ponašanjem odgaji svoju vrlinu.

KOMENTAR PRESUDE

Niži um (Voda) direktno se suočava sa svešću višeg uma (Planina). Nema posrednika koji bi ublažio

ili izmenio to suočavanje. Svest nižeg uma direktno uči od višeg uma kako da primi svest duše. Sposobna je za to samo u onoj meri u kojoj spozna svoju prirodu i ograničenja.

Ako nemamo poverenje u višu svest ona ne može da nas poduči, ne može da dopre do nas. Ako je naš um/ego zatvoren u sebe može lažno da se predstavlja kao učenik zainteresovan za spoznaju i napredak, ali sa skrivenom namerom da ostane isti. Pokušavati napredak na takav način je opasno.

Ovaj heksagram upućuje da su okolnosti u vezi pitanja takve da smo intervencijom višeg uma sprečeni da idemo dalje sa ograničenim stavovima uma/ega, jer bi to bilo štetno. To naročito važi ako je ovaj heksagram dobijen kao drugi. Tada je njegova poruka: grešiti je prirodno, na greškama učimo i na taj način napredujemo. Ovde se kaže da bismo napredovali lakše i bezbolnije ako bismo bili otvoreni za uticaje više svesti.

Nastavljajući se na heksagram 3 (teškoće koje um/ego ima sa delovanjem, sa ulaganjem energije) ovaj heksagram ukazuje na potrebu da stvari sagledamo iz više perspektive, iz kosmičkog ugla gledanja, tačnije iz svesti duše. To je za um/ego nemoguće samo po sebi i zato se govori o podučavanju koje viša svest (Planina) obavlja prema nižem umu/egu (Voda).

Mi smo uvek pod uticajem višeg uma ali naše skretanje sa pravog puta događa se kada um/ego ne prima te uticaje. Kao što se u tekstu kaže, viši um ne želi na silu da nameće svoj uticaj (*Ne tražim ja neobrazovanu mladež*). Potrebna je prijemčivost nižeg uma (*oni mene traže*). U tome se sastoji njegovo sazrevanje. Ali ako se njegovo traženje ponavlja to znači da prijemčivost nižeg nije čista i tada viši um ne može da

bude u kontaktu sa njim (*ako budu nametljivi i zapitkuju neću im više ništa reći*).

Takva je priroda više svesti duše, ona se ne može dobiti spolja, nekakvim duhovnim tehnikama, već se otkiva iznutra, sopstvenom zrelošću.

Prijemčivost uma/ega se razvija tako što se držimo onoga što znamo i što je provereno iskustvom i razumom. Ako u tome budemo istrajni, i istovremeno budemo otvoreni za uticaje višeg uma, postepeno će nam se otvoriti daljnji put. Ovde se govori da ne treba da tražimo sveobuhvatne odgovore i gotova rešenja već da treba da učimo na iskustvu korak po korak.

Ako su u pitaju međuljudski odnosi, heksagram upućuje na razumevanje razlika u nivoima karmičke zrelosti svesti individualnih duša. Sa mladim i nezrelim dušama potrebno je postupati objektivno i nenametljivo, kao sa decom, iako su u pitanju odrasli ljudi. Izazov zrelih duša uvek je trpeljivost prema nezrelima, podnošenje njihovog ograničenog stanja svesti i sposobnost da se indirektnim metodama postepeno navedu na pravi put i znanje.

Najveći deo međuljudskih odnosa se sastoji upravo iz toga. Svi ljudi imaju različita stanja svesti i karmičku zrelost. To je najlakše uočiti u odnosima roditelja i dece, ali probleme (ne)razumevanja između različitih stanja svesti i zrelosti treba prepoznati i u svim međuljudskim odnosima.

Heksagram nam takođe govori da je jedini ispravan put sazrevanja i razumevanja negovanje svesti duše u ljudima. Bez obzira na individualna ispoljavanja i različita stanja zrelosti svesti duše u ljudima, sama svest duše je jedna ista u celoj egzistenciji, u svim ljudima. Ne postoji mnoštvo svesti duša, njena svest je jedna, apsolutna i božanska – samo se indivi-

dualno ispoljava u prividu koji vidimo kao život i mnoštvo ljudi. Svest o suštinskom jedinstvu svesti duše u svim svesnim bićima donosi univerzalno razumevanje. (*Naša je sveta dužnost da negujemo ono što je ispravno kod nedozrele mladeži.*)

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Kažnjavanje je korisno ukoliko uklanja neznanje i okove uma. Ali, preterano kažnjavanje donosi kajanje.

1. XZ "Kažnjavanje je korisno" ali mora da bude u skladu sa zakonom.

Prva linija je slaba (*jin*) i pokazuje subjekta koji je najviše zaveden neznanjem i pogrešnim željama. Takve je neophodno korigovati određenim prinudama (kaznama) ali samo radi ispravljanja i razumevanja greške. Preterane kazne postižu suprotan efekat. Ispravna kazna može da deluje na subjekta negativno, kao gubitak onoga što je željeno (videti heksagram 41) ali to vodi u uspeh.

2. TZ Ljubaznost prema nezrelima donosi sreću. Ženidba donosi sreću. Sinovi su sposobni da preuzmu vođenje domaćinstva.

2. XZ "Sinovi su sposobni da preuzmu vođenje domaćinstva" jer su jaka i slaba linija usklađene.

Druga linija je jaka (*jang*) i zato se ovde govori o prvim uvidima u prirodu sopstvene nezrelosti i nezrelosti drugih, što se praktično pokazuje kao zrelost. Sposobnost da bez negativnih reakcija podnosimo nezrelost drugih jeste mera naše zrelosti.

Izraz da je „sin sposoban da preuzme očevo domaćinstvo“ govori da je dovoljno zreo da razume sebe i druge, da više ne mora da bude poučavan kao

neznalica (prva linija), da može i drugima da pomogne. Shvativši kako je teško ispraviti svoje slabosti, on ima razumevanja za druge.

3. TZ Ne uzimaj ženu koja, kada vidi imućnog čoveka, ne može da se obuzda. Ništa ne uspeva.

3. XZ Takvu ženu ne treba uzimati jer njeno ponašanje nije u skladu sa redom.

Treća linija je na kritičnom prelaznom mestu ali je slaba (*jin*). Zato ova linija govori o tome da još uvek nemamo potpunu vlast nad sobom, da samo zamišljamo da imamo kvalitete koje nemamo, pokušavamo da napredujemo zadovoljavanjem spoljašnjih formi (*imućan čovek*) a ne radom na suštini. Sa takvim iluzijama ništa ne uspeva. Potrebno je daljnje osvešćenje i čišćenje pogrešnih težnji (videti heksagram 18). Treća linija je iznad druge koja pokazuje uspeh u razumevanju, ali taj uspeh može da nas zavede u iluziju da smo postigli dovoljno da možemo težiti mnogo višem postignuću, odnosno ispunjenju želja. To je samo iluzija koja nas zavodi snažnije nego prethodne.

Razumevanje svesti duše nije put ispunjenja pojedinih želja već nestanak iluzije da postoji mnoštvo, svest duše je apsolutna, što znači da u sebi sadrži apsolutno sve. Ona je analogna prostoru u kome je sve što postoji. Zato sa spoznajom svesti duše u nama vanjski objekti nestaju, sve je u nama i mi smo prostor u kome je sve, jedno smo sa svim, zato ne možemo da želimo nešto što je već deo nas. To je sve što treba znati o željama i nadilaženju želja.

Još uvek nismo iscrpeli pogrešne puteve. Stoga se savetuje da ne idemo njima (*Ne uzimaj takvu ženu).* Učeniku treba dopustiti da on sam to doživi i shvati, i kada to učini biće na pravom putu. Tada neće biti laž-

no poslušan nego će biti ispravan zbog same ispravnosti koju je sam razumeo kao najviše dobro za njega.

4. TZ Tvrdoglavost i nezrelost vode u kajanje.

4. XZ Oni nanose štetu zato što nas zavode sa pravog puta.

Četvrta linija je takođe prelazna i slaba (*jin*). Ona je najviše udaljena od jakih (*jang*) linija 2 i 6 i nema njihovu pomoć. Umesto da ispravi i ojača, ona još više pojačava greške treće linije. Fantazije i želje su još jače. Umesto da slušamo pravu mudrost više svesti pokušavamo da pojačamo delovanje nižeg uma i intelekta s ubeđenjem da je to jedini ispravan put jer samo njega možemo da vidimo. Zato ne možemo da budemo poučeni. Ako se pomoć i javi ne možemo da je primetimo. Jedini izlaz jeste da budemo pušteni da idemo do kraja tim slepim putem dok se ne pokajemo što idemo njime. Samo tako ćemo razviti poniznost koja može da prihvati uticaje više svesti duše.

5. TZ Detinje neiskustvo donosi sreću.

5. XZ Sreća proističe iz detinjeg neiskustva zato što se ono podudara sa onim što je odano i nežno.

Kada nakon kajanja što smo tvrdoglavo išli pogrešnim putevima razvijemo poniznost i predanost, postajemo istinski otvoreni za uticaje više svesti duše, za pravi put, za mogućnost ispravnog delovanja. Kada nakon prave predanosti postanemo kao dete, maksimalno smo otvoreni za uticaje svesti duše. Dete jeste nezrelo ali je potpuno iskreno i otvoreno za učenje i opažanje. To omogućava maksimalni napredak.

Peta linija je slaba (*jin*) ali je na snažnom i uticajnom petom mestu, blizu je šestoj *jang* liniji na vrhu koja joj daje snagu i kreativnost. To slabost pete linije čini delotvornom kao kod deteta.

Ako su u pitanju međuljudski odnosi, ne treba drugima da objašnjavamo šta je ispravno već da budemo prema njima iskreni i nevini kao dete. Ako se čvrsto držimo svoje prave prirode, svesti duše, ona će sama po sebi nevidljivo i nežno ali snažno uticati na okolinu.

6. TZ (na vrhu) Kada se mladalačka nezrelost kažnjava, ne sme se grešiti. Dobit leži u sprečavanju grešaka.

6. XZ "Dobit leži u sprečavanju grešaka" jer se tako usklađuju oni koji su gore (stari) i oni koji su dole (mladi).

Jaka (*jang*) linija na vrhu heksagrama ukazuje na viši um, odnosno na Mudraca o kome komentar heksagrama govori. Kad on deluje svojom pravom prirodom on primenjuje suštinu kažnjavanja i korigovanja, odnosno obučavanja nezrelih osoba. Suština je ispravljanje grešaka u korenu, ispravljanje onoga što uzrokuje greške, a ne kažnjavanje njihovog ispoljavanja.

Ako su u pitanju međuljudski odnosi, ovde se govori da ako imamo istinsku zrelost višeg uma nećemo osuđivati i odbacivati nezrele osobe kao beznadežne slučajeve, već ćemo se u takvim teškim slučajevima potpuno osloniti na moć delovanja svesti duše, da ona uvek vidi sve i može sve, bolje od nas, da ona zna pravi razlog zašto je svaka osoba takva kakva jeste, da su i najgora iskustva potrebna da nečemu nauče i oplemene, to se ne postiže samo sa pozitivnim iskustvima.

Ovde se govori o potrebi da se potpuno predamo moći višeg uma da upravlja stvarima i događajima (ili da je ta moć već na delu kao odgovor na pitanje) kada je u pitanju tema heksagrama, nezrelost nižeg

uma/ega. Viši um će delovati bez greške, ma kako to nama izgledalo, i sa pozitivnim i sa negativnim merama, sa vidljivim i sa nevidljivim, merama koje su nama razumljive i nerazumljive.

Kako kaže komentar, *tako se usklađuju oni koji su gore* (stari i mudri - viši um) *i oni koji su dole* (mladi i nezreli - um/ego).

5. Proračunato nedelanje

Gore: ☵ Voda, um, ego

Dole: ☰ Nebo, delovanje svesti duše

Presuda:

Proračunato nedelanje. Iskrenost donosi slavu i uspeh. Istrajnost na pravom putu donosi sreću. Korisno je preći veliku vodu.

Komentar Tuan džuan:

Sji (Proračunato nedelanje) znači čekanje. Opasnost preti, ali uz čvrstinu i snagu može se izbeći. Drugim rečima, ne smemo dozvoliti da se zbunimo ili pometemo.

"Iskrenost donosi slavu i uspeh. Istrajnost na pravom putu donosi sreću." Jer vladajuća (peta) linija zauzima mesto neba, središnja je i ispravna u svom delanju.

"Korisno je preći veliku vodu." Napredovanje donosi dobre rezultate.

Komentar Sjang džuan:

Oblaci prekrivaju nebo i stvaraju sliku nedelanja. Tako i pravi čovek provodi vreme u jelu i piću, radosti i veselju.

KOMENTAR PRESUDE

Nastavljajući se na prethodni heksagrama broj 4 - gde je um/ego spoznao svoja ograničenja i prihvatio vođstvo višeg uma - ovde se govori o umu/egu koji u potpunosti uživa podršku neba, svesti duše. Zato se

savetuje njegovo nedelanje, čekanje. Kada uživa podršku svesti duše um treba da ostane bez svojih namera i da uči iz trenutnog stanja, iz onoga što se događa. Na taj način um /ego će dopustiti delovanje svesti duše i sve će biti moguće. Ako bi um/ego delovao po svojoj volji, samo bi remetio delovanje svesti duše. Kada je na delu svest duše um/ego ne može ništa da učini osim da se preda da ne bi smetao. Zato ovaj heksagram govori o potrebi da se stane i ne dela, da se ne bi izazvala opasnost. *Opasnost preti, ali uz čvrstinu i snagu može se izbeći. Drugim rečima, ne smemo dozvoliti da se zbunimo ili pometemo* - a to bi se dogodilo ako bismo dozvolili umu da sam dela po svojoj volji.

Ovaj heksagram govori o odnosu svesti (Nebo) i inteligencije (Voda), odnosno o delovanju i primeni svesti u uslovima fizičkog sveta i empirijskog iskustva.

Ovde je na delu obuka zdravog razuma i logičnog rasuđivanja, kako da um savršeno ispravno deluje u granicama empirijskog iskustva. Slikovito rečeno, um/ego (trigram Voda) uzdignut je na nebo (trigram Nebo). Ta obuka se ovde sastoji iz razumevanja zašto je potrebno čekanje odnosno nedelanje, tačnije zašto je potrebno da um stane. Um treba da razume svoja ograničenja kroz uvid da je apsolutna svest duše („nebo“) zapravo ono što deluje u svemu. U odnosu na nju, um/ego je beskrajno mali i nemoćan činilac. Svest duše je kao prostor a um/ego kao objekti u prostoru koji su potpuno zavisni od prostora.

U prethodnom heksagramu (4) nezreli um/ego je imao grubu obuku u pogledu njegovog delovanja. Tu se govorilo o primenama kazni i korekcija. Kada je ona obavljena, ovde se (u heksagramu 5) događa finija i dublja obuka, u pogledu njegovog nedelovanja. Ta se obuka sprovodi suočavanjem uma/ega sa svojom pra-

vom prirodom, svojom nemoći i suštinskom nesposobnošću da dela. Svako delovanje uzrokovano je apsolutnom sveščću (*Tao*). Tek kada to shvati um/ego može uspešno da deluje u skladu sa svojom prirodom (*Te*). Ako um nikada ne spozna višu silu svesti duše, uvek će pogrešno delovati, a svoje neuspehe pokušavaće da prevaziđe nasiljem. Ljudi postaju nenasilni i ispravni u delovanju samo ako spoznaju da postoji viša sila svesti duše, apsolutna svest, i ako nauče da je poštuju i slušaju.

Heksagram takođe savetuje kako da se ponašamo da bismo izbegli negativne uticaje uma/ega, kao što su ljutnja, strasti, razne opsesije. Ako možemo da stanemo, sačekamo bar tri minuta bez delovanja i bez reagovanja, negativno stanje koje nas je obuzelo će proći, kao talas, jednostavno sačekamo da prođe. Da bi i najgore stanje besa prošlo bez posledica dovoljno je stati par minuta, posmatrati svoje disanje ili nešto sasvim drugo, samo ne ono što je izazvalo bes. Mnogi životi bi tako bili pošteđeni. Ovde važi izreka, jutro je mudrije od večeri. Ako vas neko naljuti, odgovorite mu sutradan, ne odmah.

Proračunato nedelanje ili čekanje odnosi se na razumevanje prirode vremena. Čekanje znači čekanje pravog vremena za delovanje. Ispravno delovanje se ne odnosi samo na način delovanja već i na delovanje u pravom trenutku. Vreme određuje način delovanja. Stoga ako znamo da čekamo znamo i da ispravno delujemo. Ispravno delovanje se sastoji i od aktivnosti i od mirovanja u pravom trenutku. Um/ego je ograničen tako da ne može da zna pravi trenutak za ispravno delovanje. To može da zna samo viši um. Stoga je mirovanje uma i njegovo dopuštanje da ga vodi viša svest jedini način da ispravno deluje.

Čak i tada neće um delovati jer u suštini svako delovanje jeste delovanje apsolutne svesti a ne individualnog uma/ega. Um/ego je naša iluzija, ona postoji samo dok nismo sposobni da vidimo i prepoznamo apsolutnu svest kao izvor egzistencije. Ako vidimo apsolutnu svest svuda i u svemu, tada vidimo da um/ego ne postoji kao nešto realno samo po sebi. O tome govori ovaj heksagram. Bićemo bezbrižni i uživaćemo u svakom trenutku - kao što komentar ovog heksagrama govori.

Slika heksagrama takođe ukazuje na stanje uma kao da je na „sedmom nebu", kao da je doživeo malo prosvetljenje.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Nedelanje na livadi. Postojanost štiti od grešaka.

1. XZ "Nedelanje na livadi" znači da čovek ne žuri da se suoči sa teškoćama. "Postojanost štiti od grešaka" znači da ne radi ništa neobično.

Prva linija govori da ostajemo dovoljno udaljeni od problema, da ispravno postupamo što ne delujemo i tako ostajemo bez uplitanja u bilo šta što bi nas poremetilo i stvorilo problem. Radimo svoj posao i držimo se istine o sebi. Okrenuti smo ka izvoru ispravnosti u sebi kao najvišoj vrednosti i ne dozvoljavamo da ništa spolja poremeti našu vezu sa izvorom i sa onim što pouzdano znamo da je ispravno.

Ovo takođe znači da problem još nije nastao (bar ne u pravoj meri), ali može da nastane i da se razvije ako ga mi podstaknemo. To intuitivno uviđamo i za sada to ne činimo.

2. TZ Nedelanje na obali reke. Možda će doći do ogovaranja, ali kraj će biti srećan.

2. XZ "Nedelanje na obali reke." Čovek je miran, jer linija zauzima središnji položaj. Iako "će možda doći do ogovaranja" na kraju će sve biti dobro.

Ovde se javljaju prve neodlučnosti i sumnje, kao kada naiđemo na obalu reke, da li da je pređemo i kako. Imamo osećaj da nešto možemo da učinimo i da to bude ispravno. Budući da smo svesni nesigurnosti i sumnje to nam samo po sebi razvija svest da nismo potpuno sposobni za delovanje i da je zato ipak bolje da ostanemo bez delanja odnosno uplitanja u stvar. „Ogovaranja" su glasovi sumnje u nama. Takav stav vodi srećnom ishodu.

3. TZ Nedelanje u blatu omogućava pristup neprijatelja.

3. XZ "Nedelanje u blatu" olakšava dolazak spoljašnje nesreće, ali "pristup neprijatelja" ne može da nam naudi ako smo ozbiljni i obazrivi.

Blato je stanje u kome ne možemo da napredujemo, u kome smo se zaglavili, to je nepoželjna situacija koja nam se ponavlja a mi ne znamo zašto. „Neprijatelji" su objekti koji nam dolaze spolja. U suštini ovde se govori o tome da i dalje posmatramo stvari na subjektivan način.

Objektivna realnost jeste da sve što nam se događa – događa se zbog nas, da bismo mi toga postali svesni; mi postojimo zbog percepcije i razumevanja. Mi smo svesni subjekt svakog događaja koji opažamo u svom okruženju. Događaji postoje samo zato da bismo ih mi osvestili. Tu postoji i kolektivni činilac, više ljudi može da učestvuje u događajima i njihovom osvešćavanju. (Ovo ne važi za sve što se događa u svetu, daleko od nas, već samo za ono što je u našem

vidokrugu i delokrugu.) Ako odbijamo takvu realnost i odgovornost za događaje, ako ih pripisujemo nekim spoljašnjim uzrocima i razlozima („neprijateljima“), tada nam se oni ponavljaju i sve više nas pritiskaju. Kao da smo se zaglavili u blatu i ne možemo da napredujemo. Kada prihvatimo tu činjenicu, da se sve događa zbog nas, našeg opažanja, iskustva i razumevanja, tada izlazimo iz te situacije jer smo je ispravno prihvatili i osvestili, i idemo dalje.

4. TZ Nedelanje u krvi pomaže da izađemo iz ponora.

4. XZ "Nedelanje u krvi". Stvarima treba dozvoliti da se kreću svojim tokom.

Krv ukazuje na borbu sa neprijateljima (prolivanje krvi). Ponor je blato u kome smo se zaglavili obijajući da prihvatimo da smo mi, kao svesni subjekt, razlog zašto nam se sve dešava, i umesto toga okrivljujemo spoljašnje „neprijatelje“ (osobe, situacije, događaje ...) i borimo se protiv njih. Razvijamo sumnju u delovanje svesti duše, odustajemo od čekanja i želimo da nešto učinimo kako bismo rešili stvar. Da bismo izašli iz tog ponora (zamke uma/ega u kojoj smo sputani) linija savetuje nedelanje. To je jedini način da stvari idu dalje svojim tokom. Ova linija takođe ukazuje da će možda biti potreban neki oblik prisile, na primer da budemo povređeni na neki način (fizički ili emocionalno) da bismo se opametili.

***5. TZ** Nedelanje tokom jela i pića. Istrajnost na pravom putu donosi sreću.*

***5. XZ** "Hrana i piće i "istrajnost na pravom putu donosi sreću" ostvareni su središnjim položajem cele linije.*

Ako smo uspešno naučili lekcije treće i četvrte linije, svesni smo vrednosti nedelovanja na osnovu uma/ega. Izbegli smo ozbiljne posledice i možemo da se odmorimo. Ipak, ne treba da se potpuno opuštamo kao da je stvar rešena. Sada sve zavisi od naše ispravnosti, a ispravnost zavisi od naše veze sa višim umom. Ovde se govori da viši um sada može da se probije i deluje u nama bez ometanja nižeg uma. Naš niži um je dovoljno kultivisan i usklađen sa višim umom da u svom radu ne ometa uticaje višeg uma. Možda um/ego još uvek ne razume šta treba da radi, ali razume dovoljno šta ne treba da radi.

6. TZ (na vrhu) Nedelanje u ponoru. Stižu tri nezvana gosta. Ako im se ukaže dolično poštovanje, kraj će biti srećan.

6. XZ "Stižu nezvani gosti. Ako im se ukaže dolično poštovanje, kraj će biti srećan." Iako se linija ne nalazi na svom mestu, nema velike greške.

Ovde se govori o vrhuncu iskušenja nedelanja odnosno ispravnog delanja. Kada smo najviše zaglavljeni u pogrešnim reakcijama na izazove (ponor), ako tada razumemo neophodnost da prihvatimo da se sve događa iz jednostavnog razloga da bismo postali svesni i razvili razumevanje, odnosno da tada ne reagujemo nižim umom već da prepustimo vođstvo višem umu, tada će viši um i pokazati svoje delovanje. Sve što je bilo potrebno jeste da mu to dopustimo, da ne delamo nižim umom. Niži um delovanje višeg uma vidi kao delovanje nepoznate sile koja se iznenada javlja i rešava stvar. Ovde se govori da treba da imamo poverenje u nepoznato i novo. Takvo delovanje se može ostvariti preko sinhroniciteta, događaja, ili osoba koje će se jednostavno pojaviti i pomoći nam.

Ako im se ukaže dolično poštovanje znači da niži um treba da ostane uvek otvoren i da prihvati događaje kakvi jesu, posebno nove i neočekivane. Naša inspiracija i intuicija su na taj način potpuno ispravni.

6. Sukob / Suprotstavljanje

Gore: ☰ Nebo, delovanje svesti duše

Dole: ☵ Voda, um, ego

Presuda:

Sukob. Iskrenost se suočava sa preprekama. Obazriv zastoj na pola puta donosi sreću, inače bi konačan ishod bio nepovoljan. Korisno je posetiti velikog čoveka, ali nije dobro preći veliku vodu.

Komentar Tuan džuan:

U ovom heksagramu gornji trigram označava snagu, a donji opasnost. Susret snage i opasnosti dovodi do sukoba.

"Iskrenost se suočava sa preprekama. Obazriv zastoj na pola puta donosi sreću." Jaka linija dolazi i zauzima središnje mesto (u donjem trigramu).

"Konačan ishod biće nepovoljan." Ne sme se dozvoliti da sukob večno traje.

"Korisno je posetiti velikog čoveka." On zauzima središnji i ispravan položaj.

"Nije dobro preći veliku vodu" jer bi to odvelo pravo u ambis.

Komentar Sjang džuan:

Nebo i voda se kreću u suprotnim pravcima i stvaraju sliku sukoba. Tako i pravi čovek pristupa poslovima tek pošto dobro razmisli o prvim koracima.

Ovaj heksagram daje obratnu sliku od prethodnog (5). U prethodnom heksagramu um/ego je imao podršku „neba“ odnosno svesti duše, samo je bilo pitanje kako da se uskladi sa tom podrškom i da razume svoju situaciju. Drugim rečima, tu se govorilo da um/ego nije bio svestan veličine i moći delovanja svesti duše i zato mu se savetovalo da ne dela po svojoj volji već da se uskladi. Ovde se opisuje obrnuta situacija kada se samovoljno delovanje uma/ega direktno suočava sa višom svešću duše i to izaziva njegove nezrele reakcije koje dovode do sukoba karaktera ili nesloge. Zato klasičan komentar savetuje da se stane na pola puta, da se odustane od namere ega, inače će krajnji ishod biti nepovoljan. Um/ego ne može da reši situaciju. Potrebna mu je pomoć višeg uma (*velikog čoveka*).

Um/ego se suprotstavlja uticajima svesti duše. Ne verujemo da su okolnosti (na koje se odnosi pitanje) povoljne zato jer ne vidimo celu sliku, sve uzroke.

Um/ego je ovde potpuno iskren u svojim namerama (da deluje egocentrično) ali njegova moć je ograničena, a on sam to teško može da uvidi. Kada se suočimo sa superiornom moći delovanja svesti duše, kreativne inteligencije prirode ili „božanskom voljom“, najjasnije dolaze do izražaja ograničenja percepcije uma/ega. Ako nastavimo da insistiramo na svojim ograničenim stavovima nećemo uspeti, doći ćemo u sukob sa prirodom i svešću koja je u osnovi svega. Ako um/ego prevlada, doći će do nepoverenja u višu svest i do pokušaja da stvar reši na silu.

Svi sukobi nastaju samo kao nerazumevanje kako deluje apsolutna svest, kakav je poredak stvari.

Tada smo u sukobu sa samim sobom, drugim ljudima i celom prirodom.

Heksagram govori takođe o ispravnoj pripremi da ne dođemo u sukob, iako smo mentalno blizu toga da zapadnemo u takvu situaciju. Još uvek nismo potpuno u takvoj situaciji, pravom sukobu, jer donji trigram pokazuje samo aktivnost uma/ega, cela (snažna) linija je na povoljnom mestu. Rešenje je samo da stanemo, da ne planiramo i ne sprovodimo velike poduhvate i promene (*prelazak velike vode*), da ne dovršavamo ono što mislimo da je važno. Potrebno je samo da koristimo um/ego za ono zašta je predviđen, a to je racionalno i logično rasuđivanje o trenutnim aktivnostima (*...pravi čovek pristupa poslovima tek pošto dobro razmisli o prvim koracima*).

Heksagram se takođe može razumeti kao direktno suočavanje uma sa pitanjem više svesti duše, kao osvešćavanje uma sa delovanjem više svesti. Razmatranje pitanja šta je zapravo svest, kako deluje „viša sila“, božanski uticaj i sl.

Nije problem u umu/egu već u njegovoj pogrešnoj upotrebi. Kada se ispravno upotrebljava on je savršeni mehanizam za delovanje u fizičkom svetu. Njegov simbol je voda a ona se uvek prilagođava trenutnim okolnostima i na taj način savladava prepreke. Ovde naš razum polaže ispit zrelosti pred višim umom: kako da dela savršeno u sadašnjem trenutku, u svojim prirodnim granicama i svrsi.

Postoji suštinski razdor u vezi postavljenog pitanja. U sukobu smo sa realnošću predmeta pitanja. Vreme je da se oslobodimo starih iluzija. Suština svih iluzija je da mi nešto možemo da činimo sami po sebi i po svojoj moći. Ovde direktno osvešćavamo svoju subjektivnost. Na taj način omogućavamo kreativno delovanje svesti duše.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Ako se poslovi ne dovršavaju na silu, doći će do ogovaranja, ali kraj će biti srećan.

1. XZ Ne dovršavati na silu znači ne produžavati sukob. Iako "dolazi do ogovaranja" njegov stav je sasvim jasan.

Imamo jaku želju da radimo po svojoj volji, čak i silom, uvereni smo da je to pravi put. Međutim, ovde se savetuje da se treba odmah povući iz svakog oblika sukoba, na samom početku, kada je najlakše. Svako odlaganje uvećava sukob. Možemo da primetimo kada je početak sukoba po tome što počinjemo da primenjujemo silu u rešavanju problema, i pri tome imamo nerealnu strast da ga rešimo na svoj način po svaku cenu. Savet da se odustane od takve želje i od sile izaziva u nama, razočarenje, nezadovoljstvo, dvoumice i kolebanje (*ogovaranja*). Ako budemo disciplinovani i uspemo da odustanemo od samovolje i želje za napredovanjem na taj način već na početku nesklada, kraj će biti srećan.

2. TZ Pošto sukob ne može da se razreši, on se užurbano povlači. Prijatelji i rođaci, tri stotine domaćinstva, od toga će imati koristi.

2. XZ "Pošto sukob ne može da se razreši, on se užurbano povlači." Boriti se sa jačim i višim od sebe znači navući na sebe nesreću.

Prva linija predstavlja uvod u predmet o kome govori heksagram i zato je slaba, ali druga je središnja u donjem trigramu i jaka je dovoljno da sama može da odlučuje i bolje razume. Ona predstavlja središte uma/ega. Ovde razumemo svoju situaciju i da treba da izbegnemo sukob. To nije zbog mudrosti i samospoznaje već zbog jednostavnog uvida da nemamo snage i

sredstava da problem sami rešimo, i zato se povlačimo tamo gde se osećamo sigurno. Rešenje ostavljamo za kasnije.

Um razume svoje granice po pitanju odnosa sa višom silom i svešću apsoluta. O tog razumevanja će biti koristi.

3. TZ On se vaspitava na drevnim vrlinama. Pravo usmerenje vodi do početne nevolje, koju prati sreća. Ako bi sada poželeo da napreduje, ne bi uspeo.

3. XZ "On se vaspitava na drevnim vrlinama." Slušati starije od sebe donosi sreću.

Najviša linija donjeg trigrama upućuje na višu svest i intuiciju. Ako smo silom prilika odustali od samovolje (druga linija) po prvi put nam se ukazuje mogućnost da povećamo znanje i sposobnosti. Međutim još uvek nismo sasvim zreli iako želimo da nešto naučimo. Zato bi napredovanje i sada dovelo do izvesnih problema (*početne nevolje*). Još uvek nemamo dovoljno znanja i zrelosti. Još uvek previše pažnje pridajemo vanjskim obeležjima i rezultatima, priznanjima. Istinsko napredovanje moguće je samo trajnim razvojem unutarnje zrelosti. Istinski napredujemo samo kada sebe unapredimo, spolja se događaju samo posledice koje prate istinu i vrednosti koje imamo u sebi, sa kojima zračimo na okolinu. Još uvek nismo celoviti da bismo uspeli u rešavanju sukoba.

„Vaspitavanje na drevnim vrlinama“ takođe znači da treba da naučimo mudrost oslanjanja na višu svest duše u rešavanju bitnih stvari. Potrebno je da potisnemo samovolju ega koji zahteva samo vidljive procese napretka i da imamo poverenja u nevidljive procese. Svi veliki i bitni procesi se rešavaju iza scene, nevidljivo, pre nego što postanu vidljivi. Tako nastaje život.

4. TZ Pošto sukob ne može da se razreši, najbolje je povući se i prepustiti sudbini. Mirna istrajnost na pravom putu donosi sreću.

4. XZ "Najbolje je povući se i prepustiti sudbini." Tako se ništa ne gubi.

Ako smo razumeli da istinsku moć u rešavanju svega ima viša svest duše, tada možemo da joj se predamo. Ovde konačno odustajemo od rešavanja problema na nivou uma/ega. Ovde po prvi put uzimamo u razmatranje opciju da se predamo višoj sili zato jer nismo uspeli nikako da rešimo sukob na nivou uma/ega. Ako ostanemo istrajni u takvoj predanosti razvićemo mir koji omogućava delovanje višeg uma na niži um/ego i to će dovesti do napretka.

5. TZ *Razrešenje sukoba pred pravim sudijom. Sreća.*

5. XZ *"Razrešenje sukoba pred pravim sudijom. Sreća." Jer se središnja linija (gornjeg trigrama) nalazi na pravom mestu.*

Peta linija je jaka i vladajuća. Nakon predaje viši um može da odlučuje u razrešenju sukoba. Možemo se predati sudbini jer znamo da o njoj odlučuje viši um. Niži um/ego živi u iluziji da on nešto radi i o nečemu odlučuje. Dok je u toj iluziji on je u sukobu. On sam ne može da napusti tu iluziju. Napuštanje takve iluzije događa se samo pod delovanjem više sile (*pred pravim sudijom)*. To se upravo događa.

Ma šta se događalo sa predmetom pitanja biće rešeno na pravi način, dopadalo se to našem umu ili ne.

Um upoznaje višu svest na ispravan način, ne sluša samo svoju prirodu već je otvoren za pomoć i dobre uticaje.

6. (na vrhu) Ako bi mu dodelili oznake najviše časti, bio bi primoran da ih skine tri puta u toku jednog dana.

6. Oznake časti stečene kroz sukob ne obezbeđuju poštovanje.

Šesta linija na vrhu je jaka (jang) i to pokazuje da istrajavamo u suprotstavljanju uvereni da ipak možemo da pobedimo na svoj način i svojom voljom, snagom svog uma/ega, podsticani željama. Ako bismo postigli nekakav uspeh na takav način, on ne bi bio trajan. Uspeh kroz borbu i primenom sile zahtevaće dalju primenu sile.

Život ili celina egzistencije je kao ogledalo: kako se mi postavimo prema njoj tako se ona postavlja prema nama. Ako se borimo sa njom, ako smatramo da je život borba, boriće se i ona sa nama; doživećemo otpor kao u borbi sa snažnijim protivnikom. Ako zauzmemo stav da moramo da budemo proračunati, da trgujemo sa okolnostima i događajima kako bismo uspeli, i tada će celina/život reagovati kao ogledalo, biće proračunata sa nama, biće trgovac prema nama, pružiće nam samo onoliko koliko uspemo da steknemo, u borbi sa konkurencijom. Ako se dobro potrudimo da ispunimo želje uma/ega možemo da steknemo bogatstvo ili uspeh (*oznake najviše časti*), ali to nam neće doneti ispunjenje jer ćemo na kraju spoznati da je to sve samo reakcija celine na naše delovanje, kao u ogledalu. Život je prema nama uvek onakav kako se mi postavimo prema njemu. To je tako zato jer je univerzum hologram, naša suština je celina života.

Ako umesto toga prestanemo da se suprotstavljamo celini i predamo se delovanju svesti duše, sa punim poverenjem iako nam izgleda nepoznato i čudesno, tada će celina blagotvorno i isceljujuće delovati na nas. Daće nam sve što nam je realno potrebno

u pravom trenutku. Da bismo se tako predali i prevazišli sve sukobe sa celinom egzistencije, možda je dovoljno da se setimo da je ona zapravo i stvorila celo naše biće i život.

7. Vojska / Kolektivna snaga

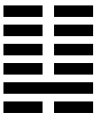

Gore: ☷ Zemlja, prihvatanje svesti duše

Dole: ☵ Voda, um, ego

Presuda:

Vojska. Vojsci je potrebna istrajnost i jak vođa. Sreća bez greške.

Komentar Tuan džuan:

Vojska označava mnoštvo. Istrajnost označava disciplinu. Onaj ko može da uspostavi disciplinu u mnoštvu, može da vlada svetom.

Jaka linija zauzima središnji položaj (u donjem trigramu) i ostale joj odgovaraju.

Napredovanjem u opasnom zadatku zadobijaju se poverenje i odanost. Takvog čoveka ljudi će uvek slediti.

Sreća. Otkud bi to moglo da bude pogrešno?

Komentar Sjang džuan:

Usred zemlje voda: slika vojske. Tako i pravi čovek odgaja ljude svojom blagošću.

KOMENTAR PRESUDE

Ako ostvarimo ono o čemu govori šesta linija prethodnog, šestog heksagrama, ako smo odoleli izazovima da delujemo samo sa ograničenim umom/egom, ako se predamo celini sa punim poverenjem, sada dolazimo do sedmog heksagrama koji govori o prihvatanju tako osvešćenog uma od strane

celine. Ispravan um/ego može uspešno da dela u svojim granicama.

Donji trigram um/ego nailazi na gornji koji označava apsolutno prihvatanje. Da bi to bilo ispravno i pozitivno, neophodno je da um/ego bude potpuno osvešćen u pogledu svoje prave prirode i da disciplinovano deluje u svojim granicama i u skladu sa svojom prirodom. Tako deluje vojska.

Jaka je jedino središnja linija donjeg trigrama koja predstavlja nižeg vladara ili generala, dok je središnja linija gornjeg trigrama pravi vladar. On je ovde pasivan i aktivan je samo general, tj. „niža osoba" u nama. Ovde se govori o sazrevanju nižeg uma kako da deluje na pravi način.

Suština neosvešćenog i nedisciplinovanog uma/ega jeste mnoštvo Ja. Neosvešćena osoba nema jedno Ja već mnoštvo. Zato se javlja nesigurnost, promena stanja svesti i raspoloženja, nesposobnost da se doneta odluka sprovede do kraja. Jedno Ja donese odluku a sprovođenje preuzme neko drugo Ja dok je za konačno izvršenje zaduženo neko treće Ja. Pri tome nijedno Ja ne želi da preuzme odgovornost za odluke koje je donelo neko drugo Ja. Ako se neka odluka sprovede do kraja to je zato jer su se više Ja ipak nekako usaglasila i udružila, ali to je uvek nepotpuno i prolazno.

Ovaj heksagram govori o tome da dolazi do potpunog prihvatanja (Zemlja) prirodnog stava uma/ega (Voda), da postoji mnoštvo objekta. Um se predaje takvom svom ubeđenju i zato se savetuje disciplina.

Da bi um/ego delovao ispravno mora da postane jedinstven, da ima jednu volju i da koristi istu svest. Zato se ovde govori o mnoštvu i o disciplini da se mnoštvo obuzda i usmeri na jedinstveni cilj. Kao

kod vojske. Ujedinjena i disciplinovana vojska može da pobedi svakog protivnika.

U vezi predmeta pitanja sada je vreme da se potpuno oslonimo na moć kritičkog razmišljanja i disciplinovanog delovanja. Zapravo okolnosti su sada takve da nas primoravaju da to naučimo i da tako postupamo. Drugačije nećemo napredovati.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Vojska se podiže kroz disciplinu. Kada nje nema, nesreća preti.

1. XZ „Vojska se podiže kroz disciplinu." Ako se izgubi disciplina, nesreća je neminovna.

Slaba linija na najnižem mestu, posebno u ovom heksagramu, ukazuje da je neophodna disciplina i opreznost. Bez toga sigurno će doći do propasti. Ako se oslanjamo samo na moć delovanja uma/ega, a pri tome se prepuštamo željama i nižim nagonima, nećemo uspeti. Nismo dovoljno objektivni, potrebna nam je veća priprema u svim oblastima. Važnije je da se pridržavamo pravila nego da sledimo svoje želje.

2. TZ *General usred vojske – sreća bez greške. Kralj ga odlikuje tri puta.*

2. XZ *„General usred vojske – sreća bez greške." On je u milosti neba. „Kralj ga odlikuje tri puta," Jer se brine za dobrobit zemlje.*

Um/ego deluje ispravno, okuplja niže porive oko sebe i vlada njima. Na taj način dobija podršku višeg uma ('kralja' ili vladara, pete linije) i uspeva da napreduje. Disciplinom i razumevanjem nadišli smo porive nižeg bića koji vode u rasulo.

Postigli smo snagu kolektiva.

Na individualnom planu, svesni smo da samo sa celim bićem, jedinstvenom voljom i racionalnim delovanjem možemo da uspemo.

3. TZ Mnogo vođa – mnogo leševa. Nesreća.

3. XZ „Mnogo vođa – mnogo leševa." Ovo nagoveštava užasan poraz.

Treća linija je prelazna i slaba. Uspeh druge linije oslanjao se samo na moć uma/ega i zato je bio ograničen, ali ako um/ego svoj uspeh apsolutizuje opet dolazi do egocentričnosti i vladavine mnoštva Ja (uma). To uzrokuje propadanje svega onoga što je jedinstvena volja jednog Ja uspela da ostvari.

Niži porivi ponovo su preuzeli vlast, bilo u nama bilo u vanjskoj situaciji. Nipošto ne smemo dopustiti egu da na silu sprovodi svoju volju sa ubeđenjem da jedino tako možemo da uspemo.

Izbor pogrešnih saradnika, ciljeva ili metoda delovanja.

4. TZ Vojska se povlači u pravo vreme. Nema greške.

4. XZ „Vojska se povlači u pravo vreme. Nema greške." Jer se ne skreće sa uobičajenog puta.

Svesni smo nemogućnosti napredovanja i zato se povlačimo. Svesni smo da je svaki oblik borbe zapravo pokazatelj volje uma/ega i da našoj svesti duše borba nije potrebna, ona sve postiže bez borbe, u skladu sa vremenom. Sa takvom svesnošću možemo obuzdati niže elemente u sebi, ili u spoljašnjim okolnostima, i sprečiti veće propadanje.

***5. TZ** Divljač luta poljem – treba je uhvatiti. Nema greške. Najstariji sin zapoveda; najmlađi sin uklanja leševe. Istrajnost vodi u propast.*

***5. XZ** „Najstariji sin zapoveda“: središnja linija (gornjeg trigrama) nalazi se na pravom mestu. „Najmlađi sin uklanja leševe“, jer svako treba da radi svoj posao.*

Pasivna linija na mestu vladara u heksagramu koji govori o vojsci ukazuje da je ovde neophodna prava mera delovanja bez prisile i preterivanja. *Divljač koja luta poljem* odnosi se na niže elemente (u nama ili izvan nas) koji pokušavaju da vladaju na nezakonit i destruktivan način, da zloupotrebe situaciju. Racionalnim delovanjem njih treba suzbiti. Inače, ako pokušavamo da delujemo bez njihovog uklanjanja, nećemo uspeti. Samo savet ili vođstvo iskusne i zrele osobe može da bude uspešno.

6. TZ (na vrhu) Veliki princ izdaje zapovesti i dodeljuje zemlju. Ne treba upošljavati obične ljude.

6. XZ „Veliki princ izdaje zapovesti“, da bi svakoga nagradio prema zasluzi. „Ne treba upošljavati obične ljude,“ jer oni samo šire nered.

Jin linija na vrhu ovde govori da uspeh ne sme da bude rezultat sile već ispravnog delovanja protiv nižih elemenata u nama ili zvan nas koji su stvarali nered i izazivali sukob.

Um/ego je postigao zrelost ispravnog delovanja u svojim granicama koje mu prirodno pripadaju. *Obični ljudi* su niži elementi u nama ili oko nas koji krše te granice i izazivaju sukobe. Zreli um ih drži pod kontrolom.

8. Jedinstvo

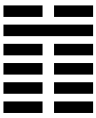

Gore: ☵ Voda, um, ego

Dole: ☷ Zemlja, prihvatanje svesti duše

Presuda:

Jedinstvo. Sreća. U novom čitanju knjiga nagoveštava velike i trajne vrednosti. Nema greške. Okupljaju se oni čija su srca nespokojna. Oni koji zakasne - propašće.

Komentar Tuan džuan:

"Jedinstvo. Sreća. Bi (Jedinstvo) označava uzajamnu pomoć, i u njemu vidimo voljnu poslušnost potčinjenih.

"U novom čitanju knjiga nagoveštava velike i trajne vrednosti. Nema greške." Jer se jaka linija nalazi na središnjem položaju (u gornjem trigramu).

"Okupljaju se oni čija su srca nespokojna." Zbog sklada između onih koji su gore i onih koji su dole.

"Oni koji zakasne - propašće." Njihov put je iscrpljen.

Komentar Sjang džuan:

Voda prekriva zemlju: slika jedinstva. Tako su i drevni kraljevi delili posede i održavali prijateljske odnose sa feudalnom vlastelom.

KOMENTAR PRESUDE

Od trećeg do osmog heksagrama imamo trigram Voda u kombinacijama sa trigramima Grom (heksagram 3), Planina (heksagram 4), Nebo (heksa-

grami 5 i 6) i Zemlja (heksagrami 7 i 8). Takav redosled pojave trigrama Voda koji označava um/ego, na početku Ji Đinga možemo razumeti kao potrebu da se prikaže sazrevanje uma/ega od početka njegove pojave (heksagram 3).

Osmi heksagram stoga prikazuje dostizanje maksimalne zrelosti delovanja uma/ega. Samo je peta linija cela odnosno *jang*, na mestu vladara, sve ostale su prekinute *jin* linije koje se, sledeći svoju prirodu, poslušno potčinjavaju vladaru, u ovom slučaju umu/egu.

Klasičan komentar govori o tome da jedini način da um/ego ispravno deluje kao vladar jeste da on sam bude potpuno ispravan. Samo tako će moći da okupi oko sebe sledbenike i podanike i da pomoću njih vlada, odnosno deluje.

Savetuje se da on bude stalno na oprezu i da sopstvenu ispravnost proverava na osnovu drevnih učenja (knjiga). Njegova sopstvena vrlina daje mu autoritet sa kojim može da vlada podanicima. Njima se savetuje da mu se pridruže, oni koji zakasne – propašće.

U uslovima svakodnevnog života ovaj heksagram kaže da treba sami da budemo promena koju želimo da ostvarimo i na koju druge ljude nagovaramo; da budemo primer drugima. Kada dosegnemo unutarnju nezavisnost i autentičnost to deluje na druge da isto prepoznaju u sebi i zato nas dobrovoljno slede. Zato je naziv heksagrama jedinstvo, saradnja ili uzajamna podrška.

Heksagram takođe ukazuje na ispravljanje grešaka koje je moguće ispraviti racionalnim i logičnim delovanjem, kroz saradnju sa kompetentnim osobama. Uspeh u svetovnim stvarima koje se tiču uma/ega.

Psihološko tumačenje kaže da je ispravan um/ego onaj koji vlada nad svim nižim (negativnim) elementima svoga bića, a to su sve prekinute *jin* linije. Pod vođstvom ispravnog uma niži elementi postaju pozitivni. Oni koji to ne postanu – propašće.

Sa druge strane, ako niži elementi u nama "vide" da je naš um/ego slab i podložan njihovim uticajima, takav um će propasti. Savetuje se da prevazi-đemo nesigurnost tako što ćemo postići jedinstvo u sebi nadilaženjem uticaja nižih elemenata (*Okupljaju se oni čija su srca nespokojna*). Ako u tome ne uspemo, propašćemo.

Um/ego (trigram Voda) je sam po sebi ispravan ako nije ometen negativnim elementima i uticajima i identifikovan sa njima. Takva je priroda vode, ona je neophodan uslov za život, ali ona uvek prima oblik posude u kojoj se nalazi, uvek prima spoljnje uticaje i identifikuje se sa njima, i samo zato može da postane negativna (oluja, poplava...). Tako se i ovde savetuje da preispitamo (osvestimo) spoljne uticaje i svoju vrlinu kako bismo uvek delovali bez greške.

Jedini uzrok grešaka jeste identifikacija uma sa spoljašnjim uticajima, iako je, paradoksalno, identifikacija način njegovog delovanja, kao kod vode. Ako smo potpuno svesni tog paradoksalnog delovanja uma onda smo se uzdigli iznad njega, transcendirali smo ga. Transcendencija uma je izvor svih vrlina i moći ispravnog delovanja. Ovaj heksagram opisuje kakav je neophodni preduslov za transcendenciju uma, a to je potpuna svesnost njegove paradoksalne prirode. Takva svesnost nadilazi um i istovremeno čini ga ispravnim.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Iskreno jedinstvo - nema greške. Poverenje kao prepuna činija. Neočekivana sreća.

1. XZ Pokazuje neočekivanu sreću izvana.

Iskren odnos prema drugima (ili situaciji na koju se pitanje odnosi) nije pogrešno. Tako se stiče poverenje i privlači pomoć koju nismo očekivali. Možemo spontano da delujemo ako smo iskreni.

2. TZ Jedinstvo počinje iz sredine kruga. Istrajnost na pravom putu donosi sreću.

2. XZ Kada "jedinstvo počinje iz sredine kruga" ne može se pogrešiti.

Ovde je reč o jedinstvu koje je podstaknuto iz središta uma (kruga), odnosno iz zrelog delovanja uma/ega. Tako možemo uspešno da delujemo. *Sredina kruga* je logična jasnoća situacije i delovanja, jasnoća izvora i uzroka pojava, i zahvaljujući tome delujemo racionalno.

3. TZ Jedinstvo sa pogrešnim ljudima.

3. XZ "Druženje sa pogrešnim ljudima." I ko onda može da umakne patnji?

Treća linija je slaba i na prelaznom mestu. Ovde se ukazuje da smo skloni da napustimo ispravan put, svoju nezavisnost i da se priklonimo nižim elementima u sebi (ili drugima, lošim aktivnostima). Okolina i osobe vezane za pitanje nisu odgovarajući, treba izbeći njihov uticaj ali bez sukoba.

Pogrešni ljudi mogu biti i pogrešne misli sa kojima se identifikujemo i koje nam unose sumnju i obmanu, koje nas inspirišu na pogrešno delovanje, da upotrebimo silu kada treba da čekamo, da odbijamo i biramo umesto da prihvatamo. Ukratko, umesto da

verujemo u kreativnu moć više svesti, mi se ponovo okrećemo ka uticajima nižih elemenata.

4. TZ Jedinstvo sa ljudima izvan kruga. Istrajnost na pravom putu donosi sreću.

4. XZ Jedinstvo sa takvim uticajnim ljudima potrebno je da bi se sledio vladar nad njim.

Postajemo dovoljno zreli da možemo da se povežemo sa osobama izvan dosadašnjeg kruga delovanja, sa nepoznatim. Možemo delovati rizično, sa novim i nepoznatim osobama ili okolnostima.

5. TZ *Pokazivanje jedinstva. Kada je kralj u lovu, goniči stupaju sa tri strane, ali plen mu izmiče spreda. Narod ne treba sputavati. Sreća.*

5. XZ *Sreća proističe iz "Pokazivanja jedinstva" jer se središnja linija (gornjeg trigrama) nalazi na pravom mestu. Kralj zanemaruje plen koji se odupire i prihvata one koji se skoro poslušno predaju, to je značenje reči "plen mu izmiče spreda". "Narod ne treba sputavati": on ih je naveo da slede pravi put.*

Ovde pokazujemo maksimum zrelosti uma/ega u delovanju sa ljudima ili situacijama. Takvu zrelost pokazujemo tako što delujemo samo u pravim granicama, u pravoj meri. Kao što lovac hvata životinje koje može da uhvati a ostale pušta. Slično je sa događajima ili greškama ljudi koje treba ispraviti, sa kojima se suočavamo. One koje mogu da se isprave mi ispravljamo a one koje ne mogu ostavljamo njihovoj sudbini, odnosno pravom vremenu i metodu, kada će i kako da budu ispravljene. Ne sudimo svima odmah niti podjednako. Činimo ono što treba da bude učinjeno a ne činimo ono što ne treba. Na taj način pokazujemo zrelost svoga uma/ega i svest o delovanju višeg uma. Radimo sa poznatim i poštujemo nepoznato.

Znati kada nešto ne znamo je vrhunac zrelosti uma/ega. Ako svoju zrelost pokazujemo na takav način to deluje privlačno na druge i osnova je uspešnog delovanja i saradnje.

6. TZ (na vrhu) Jedinstvo kada nikoga nema na čelu - propast.

6. XZ "Jedinstvo kada nikoga nema na čelu". Nema mogućnosti za dobar ishod.

Ovde je šesta linija slaba i ukazuje na preterivanje koje se javlja usled samouverenosti uma/ega. Pokušaj da se jedinstvo spolja ostvari bez istinskog jedinstva u sebi samome ne može da uspe.

Pokušavamo da ostvarimo jedinstvo (cilj predmeta pitanja) a da nismo učinili prvi korak koji je zasnovan na ispravnim načelima, pokušavamo delovati lakim metodama i doći do brzih rezultata. Povoljan trenutak je prošao, prvi korak je bio pogrešan, bezuspešno pokušavamo da rešimo stvar na pogrešan način.

Pokušavamo da napredujemo sami bez vođstva višeg uma.

To su sve iskušenja koja nastupaju ako zrelost uma/ega nije savršena.

9. Moć malog / Obuzdavanje

Gore: ☴ Vetar, Drvo, inspiracija od višeg uma

Dole: ☰ Nebo, delovanje svesti duše

Presuda:

Moć malog. Uspeh. Gusti oblaci približavaju se sa zapada, ali kiša još ne pada.

Komentar Tuan džuan:

U ovom heksagramu slaba linija zauzima vladajuće mesto, a ostale linije joj odgovaraju. Otuda potiče naziv Moć malog.

Snaga i nežnost: jaka linija na središnjem položaju pokazuje da će se naša volja ostvariti. Otuda "uspeh".

"Gusti oblaci, ali kiša još ne pada": kretanje se nastavlja. "Približavaju se sa zapada": uticaj još uvek nije dovoljno izražen.

Komentar Sjang džuan:

Vetar koji dva preko neba: slika moći malog. Tako i pravi čovek nastoji da oplemeni spoljašnju manifestaciju svoje vrline.

KOMENTAR PRESUDE

Ako prethodni heksagrami pokazuju sve faze sazrevanje uma/ega, deveti pokazuje pravi početak njegovog ispravnog delovanja. Um/ego (trigram Voda) postaje zreo tako što postaje povezan sa višim umom (trigram Planina). Tako dobijamo trigram za

Vetar ili Drvo, u kome su središnja i gornja linija pozitivne i aktivne (*jang*) dok je samo donja linija negativna ili neaktivna (*jin*).

Slično heksagramu broj 5 gde Nebo ili svest duše podržava um/ego tako da se umu savetuje proračunato nedelovanje, odnosno razumevanje da ne može da deluje um/ego sam po sebi i po svojoj moći, već da presudnu moć svakog delovanja ima Nebo, odnosno svest apsoluta ili duše – ovde se pokazuje da zrelo delovanje uma/ega, kada je ono povezano sa višim umom, u potpunosti se oslanja na delovanje Neba, odnosno svesti apsoluta.

Takvo delovanje jeste delovanje bez napora, a to znači da je u skladu sa vremenom i sa prirodnim zakonima. Trigram za Vetar označava inspiraciju od strane višeg uma i ona je u ovom heksagramu podržana donjim trigramom Nebo ili svest apsoluta.

Slika heksagrama nam pokazuje da je jedna negativna linija (*jin*) okružena sa pet pozitivnih (*jang*). To znači da stvari nisu dovedene do kraja, oblaci su tu ali kiša još ne pada. Slika nam pokazuje dve stvari. Prvo pokazuje da je negativni element još uvek delotvoran i da moramo paziti da ne poveća svoj uticaj. Zatim da, u skladu sa takvom pažnjom, proces (predmet pitanja) sad treba da se odvija pomoću nežnosti i inspiracije a ne na silu; popuštanjem i čekanjem na pravi trenutak, a ne snagom po svaku cenu.

Ma koliko naša inspiracija bila snažna i naizgled ispravna, negativni element koji ukazuje na nepotpunost i dalje postoji. Stoga se savetuje odsustvo svake sile, oslanjanje na unutarnji osećaj za ispravno i naročito rad na svom karakteru, sada je vreme da postanemo svesni kako nas drugi doživljavaju. To je način a koji sada možemo da delujemo: ispravljanjem sebe menjaćemo okolnosti u kojima se nalazimo.

Ovde se takođe govori o obuzdavanju svojih težnji da se smatramo nepogrešivim i ispravnim, o osvešćenju da ma koliko da je jaka naša intuicija i inspiracija samo je viša svest duše ta koja je savršena i nepogrešiva.

Sada nije vreme za velika dela. Bolje je ispravnošću svoga karaktera delovati nevidljivo na okolinu sa ciljem da okolina to sama primeti i odgovori u skladu s vremenom. Naš uticaj je ograničen okolnostima i dalje možemo napredovati samo ako pokažemo čvrstinu svog karaktera i ispravnost. Prema rečima komentara, samo kada oplemenimo spoljašnju manifestaciju svoje vrline možemo uspešno napredovati. To je suptilan i nevidljiv uticaj ali dublji, trajniji i snažniji od vidljivih akcija. Dakle vreme je za pripremu terena i rad na stvaranju egregora. Ambicija da se nešto sada postigne izazvaće kontraefekat. Prisustvo ambicije pokazuje da još uvek nemamo poverenja u nevidljivu moć duše, apsolutne svesti, koja deluje iznutra kao inspiracija, ali pre svega kroz ispravnost našeg karaktera a ne spoljašnjim akcijama. Otuda naziv za ovaj heksagram „krotka moć maloga“ – to što je ovde „malo“ ali moćno jeste svest duše čije delovanje je ovde nepoznato i nevidljivo, ali uvek presudno. Ona često deluje ne-delovanjem, odnosno mirom i prijemčivošću u pravom trenutku, a ne akcijom. Ovde je presudno razumeti da ispravno delovanje obuhvata i nedelovanje u pravom trenutku, u određenom smeru, a ne samo aktivno delovanje.

Značenje komentara koji govori da ima oblaka ali da kiša još ne pada, takođe ukazuje na moć obuzdavanja koju ima ta sila „malog“ i nevidljivog u nama, iako možemo da imamo ispravan uvid, ideju, mi ipak ne delamo jer znamo da savršenu moć delovanja ima samo svest duše. Stoga znamo da je uvek ispravan

način delovanja pre svega ispraviti i osvestiti samoga sebe.

Ma koliko da su naša intuicija i inspiracija dobre i ispravne, one su ipak samo to: intuicija i inspiracija. Nisu potpune. Negativni element (linija) je još uvek u nama. Samo je viša svest duše potpuna i njoj kao sili koja je umu/egu nepoznata i nepredvidljiva, treba da prepustimo poslednju reč i odluku. Samo tako je naša intuicija ispravna, kada se oslanja na transcendentalnu svest duše. Uostalom, ona od duše i potiče.

Dok se u prethodnim heksagramima govorilo o tome da je um/ego ograničen u odnosu na svest duše, i kakav ispravan odnos da zauzme, ovde se govori o tome da čak i kada se niži um (središnja linija trigrama) poveže sa višim umom (gornja linija) to još uvek nije savršeno stanje. Upravo nas ta spoznaja, da znamo šta ne znamo, približava savršenstvu.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Povratak na put. Zar je to pogrešno? Sreća.

1. XZ "Povratak na put" Sasvim sigurno: sreća.

Zahvaljujući intuiciji uviđamo da nije ispravno da nastojimo da stvar rešavamo primenom sile, koju zahteva um/ego. Stoga odustajemo na vreme od takvih pokušaja. To nam omogućava jasnije sagledavanje situacije radi ispravnog delovanja, oslobađa nas negativnosti i nestrpljenja. *Vraćanje na put* ovde znači odustajanje od želje da se uspe po svaku cenu, vraćanje na unutarnju inspiraciju i prihvatanje volje više svesti.

2. TZ Prinudan povratak donosi sreću.

2. XZ Prinudan povratak proističe iz toga što se linija nalazi na središnjem položaju (u donjem trigra-

mu). Osim toga, tako se čovek neće izgubiti.

Središnja linija svakog trigrama je mesto uma/ega. Zato se ovde govori o prinudnom povratku (za razliku od prve linije gde je odustajanje moglo da se učini dobrovoljno), da treba da učinimo sve da svoj um/ego uskladimo sa svešću o važnosti povratka na unutarnju predanost višem umu.

Um/ego je po svojoj prirodi takav da uvek ima svoju posebnu volju. Zato mu je potrebna izvesna prinuda da bi se korigovao. Naš niži um je sada prinuđen na poslušnost unutarnjem glasu i to prihvatanje dolazi upravo od njegovog kontakta sa višim umom. Bez tog kontakta niži um je izgubljen.

U pogledu pitanja, ovo znači da iako imamo nagon uma/ega da delujemo, dovoljno smo svesni da treba da odustanemo i bolje upoznamo situaciju, da sačekamo povoljnije vreme. Ili nas je na to naterala „viša sila“ odnosno okolnosti.

3. TZ Kočije su spale sa točkova. Muž i žena stoje i izbegavaju da se pogledaju.

3. XZ Kada "muž i žena izbegavaju da se pogledaju" nered vlada u kući.

Ako nismo ispunili uslov druge linije, treća linija ukazuje da smo izgubili unutarnju vezu sa višim umom, sa unutarnjom istinom. Um/ego ovde pokušava da preuzme ulogu višeg uma i da tvrdoglavo insistira na svojoj volji. Zato smo izgubili istinsku moć delovanja i kretanja napred, (točkovi su spali). Preovladalo je nestrpljenje da se stvar reši odmah jer nam izgleda kao da ćemo izgubiti vreme ako čekamo na intervenciju više svesti. Kao da slika pokazuje da su kočije spale sa točkova usled prevelike žurbe i u nama zato vlada nered i nezadovoljstvo. Ipak, to je i dobro jer nas sprečava da napravimo veću štetu sebi i dru-

gima. Onemogućeni smo da delujemo na način kakav zahteva um/ego. To će nam omogućiti da povratimo mir i nevezanost koji su jedini uslov ispravnog delovanja.

4. Zahvaljujući iskrenosti izbegavaju se krvava i užasna dela. Strahovanja su iščezla. Nema greške.

4. "Zahvaljujući iskrenosti izbegavaju se krvava i užasna dela. Strahovanja su iščezla." Stav onih iznad nas isti je kao naš.

Kada je ostvaren uslov treće linije, konačno smo odustali od svih neispravnih namera, bilo rečima ili delima. I reči istine, kada su izgovorene u pogrešnom trenutku, pre vremena da budu ispravno shvaćene, mogu da povrede ljude kao i nasilna dela, ili dela izvedena sa subjektivnim ubeđenjem da su ispravna. Vratili smo se umerenosti i čekanju na pravi trenutak i pravi metod. Postali smo svesni da ako želimo da budemo ispravni, ne možemo da se služimo neispravnim delima ni na kojem nivou bića, ni mislima, ni rečima, ni fizičkim delima. Neispravno je nametati bilo šta, posebno ono za što smo na nivou uma/ega uvereni da je ispravno. Samo na takav način uspešno izbegavamo loše posledice.

5. TZ *Iskrenost povezuje kao vrpca. Sused pomaže susedu.*

5. XZ *"Iskrenost povezuje kao vrpca" znači da se čovek neće sam obogatiti.*

Ispunjavanje uslova četvrte linije dolazimo do izvora ispravnog delovanja, a to je svest naše duše. Kada je imamo u sebi ona automatski deluje na okolinu, na druge ljude da i oni budu privučeni svesti duše u njima. To spaja ljude najviše od svega. Kada iskreno delujemo iz svesti duše, a ne uma/ega, to se pokazuje

kao najmoćnija privlačna snaga ispravnosti u drugim ljudima, u ispravljanju svih okolnosti. To je pravi i smer za najmoćnije delovanje: ka sebi, sa izvoru svoje svesti, ka svesti duše, a ne spolja. Ako želimo da spolja budemo ispravni i uspešni to ćemo uvek postići na indirektan način: prvo se povezati sa izvorom svesti duše u sebi. To će automatski delovati na sređivanje okolnosti izvan nas.

6. TZ (na vrhu) Kiša pada, vreme je za počinak. Vrlina i dalje napreduje. Istrajnost žene donosi nevolju. Ako je pravi čovek uporan u vreme punog meseca, izaziva propast.

6. XZ "Kiša pada, vreme je za počinak." Naša zaliha vrlina neprekidno raste. "Ako je pravi čovek uporan u vreme punog meseca, izaziva propast" jer će se zaplesti u prepreke.

Ovde se govori o pravoj meri delovanja na osnovu inspiracije od strane više svesti. Kada se ova linija promeni dobija se heksagram broj 5, Proračunato nedelanje. On objašnjava ovu liniju. Uspeli smo ali ne zato jer smo samo mi delovali već je zaslužna viša svest duše. Međutim ako uspeh pripišemo sebi odnosno delovanju uma/ega, tada privlačimo nevolju.

Pun mesec je vrhunac ciklusa rasta i sledi opadanje. Doživećemo propast ako tvrdoglavo nastavljamo dalje iako je ciklus okončan, odnosno ako je postignut cilj koji je za sada mogao biti postignut. Kada nešto postignemo, vreme je za počinak. Naša vrlina napreduje ako znamo da stanemo onda kada treba da stanemo, i kada zasluge ne pripisujemo sebi.

10. Nastupanje / Ponašanje

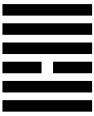

Gore: ☰ Nebo, delovanje svesti duše

Dole: ☱ Jezero, radost nižeg uma

Presuda:

Iako stupa na rep tigra, tigar ga ne ujeda. Uspeh.

Komentar Tuan džuan:

U ovom heksagramu slabo stupa na jako. "Iako stupa na rep tigra, tigar ga ne ujeda." Jer je tigar radostan i odgovara na volju neba. Otuda "uspeh".

Jaka središnja linija (u gornjem trigramu) zauzima ispravan položaj. Ona zauzima mesto najvišeg vladara i ostaje bez greške: njena dela zrače blještavu svetlost.

Komentar Sjang džuan:

Nebo gore, jezero dole: slika nastupanja. Tako i pravi čovek pravi razliku između visokog i niskog, i time usmerava mišljenje ljudi.

KOMENTAR PRESUDE

Donji trigram, Jezero il radost, nailazi na gornji, Nebo ili apsolutna svest. Donjem trigramu nedostaje aktivna linija na vrhu, na trećem mestu koje predstavlja viši um, aktivne su samo srednja i donja linija. To znači da je ovde aktivan um/ego i energija tela. Otuda trigram označava radost jer kada um uživa u energiji tela doživljava se radost, takođe označava i želje, strasti. Međutim trigram se takođe označava i

kao močvara, ona je lepa ali voda u njoj je beskorisna pa i opasna.

Ova slika nam daje heksagram koji govori o iskušenju (ispitu) da se bude ispravan u delovanju koje se zasniva samo na željama. Naše želje se suočavaju sa potrebom da budu kritički preispitane, da se još nešto učini da bi se ostvarile, one same po sebi nisu potpune i biće suočene sa ispitom zrelosti, potrebom za korekcijama. Ako smo ispunili uslov šeste linije prethodnog heksagrama, ako umemo da stanemo onda kada je to potrebno, ako smo svesni prave mere delovanja, tada ćemo položiti test o kome govori ovaj heksagram. Njegov naziv je takođe i koračanje ili ophođenje i odnosi se na to da budemo svesni ispravnog ponašanja.

Ovde se događa sučeljavanje naših želja sa pokušajima da budemo objektivno svesni - *pravi čovek pravi razliku između visokog i niskog, i time usmerava mišljenje ljudi*. Takvo sučeljavanje, visokog - objektivne svesnosti, sa niskim - subjektivnim željama, daje nam svest o ispravnom delovanju, subjektivne želje bivaju prevaziđene usled blizine objektivne svesti. Ovde se govori o preispitivanju i korekciji želja i ponašanja. Sleđenje naših želja može odvesti u opasnost (gaženje tigrovog repa) ali naše težnje su ipak iskrene i zato bliske uticajima neba ili svesti duše i stoga smo zaštićeni od opasnosti. Ovde je prikladna slika bezazlenog deteta čije želje i ponašanje brižno nadgleda viši um roditelja i dete je sačuvano od opasnosti, od sebe samoga.

Naše želje su trenutno usklađene sa voljom neba, više svesti, ali to je samo slučajnost, srećna okolnost, nije naša zasluga. Tek treba da postanemo svesni ispravnog ponašanja u skladu sa voljom neba.

Blizina svesti duše čini nas svesnim pitanja kako se ponašamo u nameri ostvarenja cilja, da li se ponašamo i delujemo ispravno ili ne. Ako smo dobili samo ovaj heksagram onda on ukazuje da će taj ispit biti uspešno prevaziđen. Ako ima promenljivih linija, one ukazuju kako da se iskušenje prevaziđe, kako da se ponašanje usavrši. Ako se pojavljuje kao drugi heksagram onda ukazuje da će cilj biti ostvaren uz malu pomoć i korekcije, onakve kakve su pokazale linije prvog heksagrama.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Jednostavno ponašanje - napredak bez greške.

1. XZ Napredovanje uz jednostavno ponašanje pokazuje sposobnost da se krećemo vlastitim putem.

Intuitivno smo svesni da želje same po sebi nisu dovoljne niti uvek ispravne. Zato ih možemo lako obuzdati. Nastupamo bezazleno, i jednostavno a to znači bez velikih ambicija i sa pažnjom. Svesni smo svojih nedostataka i zato ne želimo da sada napredujemo brzo i po svaku cenu. Imamo osećaj pravovremenog delovanja i potrebe da se stvari bolje sagledaju i pripreme. Ne tražimo kratkoročnu korist već se oslanjamo na istinske vrline i trajne vrednosti. Sada samo tako možemo da napredujemo.

2. TZ Pustinjak mirno stupa svojom stazom. Istrajnost na pravom putu donosi sreću.

2. XZ Istrajnost donosi sreću pustinjaku zato što se kreće središnjim putem i ne dopušta sebi da se zbuni.

Ovde se naglašava suštinska poruka heksagrama da se um/ego obuzda, da ne tražimo ništa i da ne očekujemo ništa. Imamo svoj cilj u srcu ali spolja

ne pokazujemo ništa u vezi sa njim. Imamo poverenja u višu svest koja nas vodi, puštamo da zakon privlačenja deluje sam po sebi jer znamo da mi ne treba da se mešamo u delovanje više svesti. (25)

3. TZ Jednooki čovek ipak može da vidi. Hromi čovek ipak može da korača. On stupa na rep tigra, koji ga ujeda. Propast. Tako ratnik nastupa za svog gospodara.

3. XZ "Jednooki čovek ipak može da vidi" ali ne jasno. "Hromi čovek ipak može da korača" ali ne može da drži korak sa ostalima. Nesreća ujedenog čoveka proističe iz činjenice da se linija ne nalazi na prikladnom mestu. "Tako ratnik nastupa za svog gospodara" koji ima jaku volju.

Treća linija donjeg trigrama je linija višeg uma, a ona je ovde slaba (*jin*). To ukazuje da nismo odoleli iskušenju koje postavlja druga linija, da smo ipak krenuli da delujemo sa stanovišta uma/ega, sa nametanjem rešenja za ostvarenje svoje ambicije iako nemamo snage (hromi, jednooki) ili nije pravo vreme za to. Samouvereno mislimo da možemo promeniti ili pobediti sudbinu agresivnim nastojanjem. Zato izazivamo propast.

Samo ratnik koji slepo sluša gospodara i spreman je da se žrtvuje slušajući njegova naređenja može sada da se bori, iako zna da nema snage (hrom je i poluslep), da ne može da pobedi. On i na taj način uspešno izvršava svoju dužnost. Svi ostali ljudi treba da deluju pametnije i da odustanu od nemogućih misija.

Sada jedino odustajanje od svojih inicijativa i predanost volji više sile vodi do potpunog ostvarenja (promenom ove linije dobija se prvi heksagram). (1)

4. TZ On stupa na rep tigra obazrivo i bez straha. Na kraju - sreća.

4. XZ "On stupa na rep tigra obazrivo i bez straha. Na kraju - sreća." Zato što se ostvaruje ono što je željeno.

Ako smo ispunili uslov treće linije onda možemo da nastupamo dalje iako postoji opasnost. Ako ne delujemo iz svog uma/ega onda nas vodi viša svest, imamo pažnju višeg uma koja osvetljava put u nepoznato i nemamo straha. To praktično znači da sada možemo da sledimo unutarnju istinu u nama uprkos rizicima, ali samo ako smo svesni unutarnje istine. (61)

5. TZ *Odlučno nastupanje. Istrajnost može da odvede u nevolju.*

5. XZ *"Odlučno nastupanje. Istrajnost može da odvede u nevolju." Položaj linije je ispravan i prikladan.*

Središnja linija gornjeg trigrama je mesto uma/ega koji želi da vlada situacijom, da bude odlučan. To može da odvede u nevolju ukoliko postoje protivurečnosti i suprotnosti u podsvesti takvog uma, ukoliko on nije čist i celovit. Drugim rečima, naše odlučno delovanje ne sme biti pod uticajem podsvesnih sadržaja koji bi se zasnivali na negativnim utiscima ili nepotrebnoj ambiciji. Onda to ne bi bilo kreativno delovanje niti ispravna odlučnost već samo agresivna reakcija uslovljena nesvesnim sadržajima. U svom delovanju treba da budemo svesni suprotnosti koje postoje između svesnih namera i podsvesnih želja i strasti. (38) Samo takva svest može nam dati ispravnu odlučnost koja nije ni previše gruba ni previše meka, koja se zasniva samo na unutarnjoj istini, na dobroti i ispravnosti.

6. TZ Ako pazi kako nastupa i vodi računa o predskazanjima, ostvariće najvišu sreću.

6. XZ "Najviša sreća" na vrhu dolazi u obliku velikog blagostanja.

Uspećemo ako smo potpuno objektivno svesni svog ponašanja i delovanja, a to znači da smo prevazišli nesvesne reakcije i da delujemo svesno i kreativno, a to opet znači da delujemo u skladu sa višim umom.

Voditi računa o predskazanjima ovde znači da opažamo znake o posledicama našeg delovanja, to su znaci koje nam svest duše stalno upućuje i oni nam odmah pokazuju da li smo ispravni ili nismo. Ako je delovanje ispravno onda sve teče lako i jednostavno; ako stalno iskrsavaju prepreke to znači da ne idemo pravim putem ili da ne delujemo na pravi način. Pored toga, u nama se javljaju i osećaji koji nam govore da li delujemo ispravno, treba samo da budemo dovoljno pažljivi da možemo da ih osetimo. Ako smo na taj način obazrivi na znake i posledice delovanja ostvarićemo sreću kojoj težimo. Sa takvim ophođenjem naše želje su usklađene sa „voljom neba“ i možemo da uživamo u njima. Negativne i destruktivne su samo one želje koje nisu zasnovane sa ispravnom ponašanju.

11. Mir, Blagostanje

Gore: ☷ Zemlja, prihvatanje svesti duše

Dole: ☰ Nebo, delovanje svesti duše

Presuda:

Mir. Malo odlazi, veliko se približava. Sreća i uspeh.

Komentar Tuan džuan:

U heksagramu Mir "malo odlazi, veliko se približava. Sreća i uspeh". Na taj način zemlja i nebo se sjedinjuju, i sva bića osećaju uzajamnu bliskost. Visoko i nisko se sjedinjuju, i vodi ih ista volja.

Svetli princip je unutra, tamni princip je spolja. Snaga je unutra, prijemčivost je spolja. Pravi čovek je unutra, običan čovek je spolja.

Put pravog čoveka raste, dok put običnog čoveka opada.

Komentar Sjang džuan:

Nebo i zemlja se sjedinjuju i stvaraju sliku mira. Tako i vladar menja i upotpunjuje put neba i zemlje. U skladu sa njihovim kretanjem on nastoji da usmeri svoj narod.

KOMENTAR PRESUDE

Kada se ispuni uslov poslednje linije prethodnog heksagrama, kada osvestimo svoje ponašanje i tako ga uskladimo sa višim umom i svešću duše, zahvaljujući tome što smo ispunili uslove prethodnih

heksagrama i osvestili smo pravu prirodu uma/ega i uskladili ga sa svešću duše - tada sve dolazi na svoje mesto i univerzalna energija neba i zemlje slobodno se sjedinjuje u nama, svest duše se ispoljava u našoj kreativnosti.

U stanju smo mira kada se božanska svest naše duše slobodno ispoljava kroz nas bez prepreka koje bi stvarao um/ego pogrešnim ponašanjem.

Ovaj heksagram opisuje stanje slobode od grešaka, jedno od onih retkih perioda kada je sve savršeno i kada spontano radimo ispravno, kada smo u sebi tako mirni i blaženi da jasno osećamo da je suština cele egzistencije upravo to isto savršenstvo koje osećamo u sebi.

Predmet pitanja se sam od sebe sređuje. Ako i ne vidimo da se razrešava odmah i pozitivno, ovo je vreme koje će omogućiti pozitivno razrešenje u budućnosti.

Imamo unutarnju ravnotežu bez obzira šta se spolja događa kada sve prepoznajemo kao jednu istu božansku energiju i svest. Zato se ne opiremo ničemu i takav stav apsolutne nezavisnosti stvara mir u nama i oko nas. Istinski mir je rezultat ispravnog razumevanja prirode stvarnosti i suštinske nezavisnosti transcendentalne svesti duše u nama.

Donji trigram, apsolutna svest duše, nailazi na prihvatanje i zato može slobodno da se ispolji. Sve što je malo i negativno (*jin* linije) udaljava se i smanjuje, sve što je veliko i pozitivno se uvećava (*jang* linije).

Komentari nam ukazuju kako se to održava i neguje. *Pravi čovek je unutra, običan čovek je spolja* znači da smo ispravni kada smo uvek povezani sa višim umom, (*pravim čovekom* u nama) dok *obični ljudi,* odnosno naši niži elementi bića i uma ostaju spolja, tj. bave se vanjskim sadržajima koji su iluzorni.

Priroda nižih ljudi je da budu vezani za objekte i sadržaje uma i na taj način da žive u snu, dok je priroda *pravog čoveka* da uvek bude unutra u svom središtu, povezan sa izvorom svesti i postojanja. Kada smo zaista centrirani u svom božanskom središtu, svesti duše, tada sve prihvatamo kao ispoljavanje iste božanske svesti koja mi jesmo, ne identifikujemo se sa prividnim sadržajima i objektima jer jasno vidimo da objekti ne postoje kao realni, sami po sebi i za sebe, već da su sačinjeni od iste božanske svesti koja mi jesmo. Vidimo da ne postoji ništa što nije božanska svest. Samo takav uvid donosi pravi mir.

Kada smo na takav način ispravno centrirani u sebi, u svesti duše, tada ispravno delujemo tako da je svo naše delovanje zapravo delovanje božanske svesti. Mir o kome se ovde govori nije nepokretno stanje i pasivnost već delovanje ne-delovanjem, delovanje kvantnim umom, delovanje koje u svakom pokretu prepoznaje kretanje celine u sebi samoj tako da se u suštini ništa ne kreće. Kada takav čovek hoda ili deluje on nema osećaj da se on kreće i deluje u prostoru, već da je uvek u sebi u svojoj suštini nepokretan, kao sam prostor, a da se samo prividna spoljašnjost, koju um naziva svet i život, kreće i deluje oko njega. On je nepokretni transcendentalni svedok svega što se prividno zbiva. On se ničemu ne opire i zato ništa ne može da naruši njegov transcendentalni mir.

Ovaj heksagram govori da je sada vreme da se tako rešavaju stvari.

Ako je ovo prvi heksagram onda promenljive linije govore kako se to narušava ili pretvara u dalje delovanje, ako smo se previše opustili i tako zaboravili kako smo došli do mira i ravnoteže. Ravnoteža se uvek gubi tako što sebi dozvoljavamo da zaboravimo kako smo došli do nje, ako mislimo da smo u nečemu uspeli

i da sada možemo da se opustimo. Tako gubimo svoju unutarnju nezavisnost i vezujemo sa za spoljne sadržaje i objekte. Samo sa njima postoje svi problemi. U svesti naše duše nikada ih nema.

Ako je ovo drugi heksagram, onda pokazuje da je ono o čemu su govorile promenljive linije prethodnog heksagrama dovelo do mira i sređivanja situacije u vezi sa pitanjem.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Kada se trava čupa, izvlači se busenje. Povoljno vreme za planirano napredovanje.

1. XZ "Kada se trava čupa, izvlači se busenje. Povoljno vreme za planirano napredovanje." Volja je okrenuta prema spoljašnjem.

Možemo već na samom početku da uklonimo prepreke miru i blagostanju. Osnovna prepreka (u vezi predmeta pitanja) je u nama, to je naše sumnja da će sve biti u redu samo od sebe, iako ništa ne činimo.

Celina deluje na nas kao ogledalo, ako mislimo o prepreci tada će prepreke i biti. Ako prestanemo negativno da ocenjujemo stvari i sve prihvatamo kako jeste, onda će prepreke nestati. Slika vađenja trave zajedno sa korenom sugeriše da treba da radimo na korenu problema, a to je naš unutarnji stav, ako u njemu ne kreiramo prepreku neće je biti ni izvan nas. Tako podstičemo uspon kroz rast inspiracije i ideja, kao što govori heksagram 46 koji se dobija zamenom ove linije.

Ovo je posebno naglašeno za međuljudske odnose. Osnovne prepreke u međuljudskim odnosima leže u nama. Sve individualne duše imaju jedan izvor, koren, božansku svest duše (oversoul). Koliko je u

nama više svesti duše, toliko imamo više razumevanja za druge i privlačimo druge.

2. TZ *Podržava neprosvećene, gazi preko reke, svestan je razdaljine, ne zaboravlja drugove - on korača srednjim putem.*

2. XZ *"On podržava neprosvećene i korača srednjim putem," jer svetlost (njegovog uma) blista.*

Duga linija nižeg trigrama je um/ego. On deluje ispravno kada principe prve linije primenjuje u svom delovanju. To znači da toleriše greške drugih osoba. Držanje unutarnjeg središta znači nevezivanje za spoljašnje uticaje, posebno one koji pokušavaju da izazovu reakcije u nama. Pogrešne akcije drugih služe nam da proširimo prag sopstvene tolerancije (*podržava neprosvećene*). Uvek idemo svojim putem bez obzira na izazove (*gazi preko reke*). Svesni smo šireg konteksta dešavanja jer nam svest nije sužena trenutnim izazovima (*svestan je razdaljine)*. Koračati srednjim putem znači da dozvoljavamo posredovanje višeg uma u aktivnostima nižeg. Ne samo da smo nezavisni kada su izazovi u pitanju (teške okolnosti, nezrele osobe) već i kada smo postigli mir i napredak postoji opasnost da se opustimo i dozvolimo da se razvijaju naizgled bezopasna stajališta koja vremenom mogu postati snažna i štetna, jer mislimo da se mir (ostvarenje) može održavati sam od sebe. Sudbina se ne može iskorišćavati.

Koračati srednjim putem takođe znači da nismo zavisni od stanja mira i ostvarenja. Ako smo zavisni od mira i želimo da ga održimo po svaku cenu gubimo unutarnju nezavisnost i svest duše i postajemo uslovljeni reakcijama.

3. TZ Posle ravnice dolazi padina; posle odlaska sledi povratak. Istrajnost u teškoćama ne donosi grešku. Nad promenama ne treba tugovati, već treba uživati u sreći sadašnjeg trenutka.

3. XZ "Posle odlaska sledi povratak." To je zakon neba i zemlje.

Ako smo ostvarili principe druge linije možemo delovati kako nalaže treća. Svesni smo stalnih promena i nadilazimo njihova iskušenja, ništa ne planiramo kao rešenje jer imamo poverenje u višu svest celine, *uživamo u sreći sadašnjeg trenutka* jer smo povezani sa bezvremenom svesti duše.

4. TZ Druži se sa susedima, ne razmećući se svojim bogatstvom. Iskrenost i poverenje.

4. XZ "Druži se sa susedima, ne razmećući se svojim bogatstvom": svi su izgubili ono što je stvarno. "Iskrenost i poverenje" jer on u dubini srca želi da im veruje.

Ako smo ostvarili principe treće linije možemo delovati kako nalaže četvrta. Naše ispravno unutarnje stajalište daje nam energiju delovanja koja je iskrena i čista. Tako stičemo poverenje, ne samo drugih osoba već i višeg uma koji na taj način može još snažnije da deluje kroz nas. Naša energija, volja i namera, usklađeni su sa višim umom tako da svest duše može slobodno da deluje kroz nas.

***5. TZ** Car Ji udaje kćer - blagostanje i najviša sreća.*[12]

[12] Car Ji (1191-1155. g. pre.n.e.) prvi je doneo zakon da careve kćeri moraju da se pokoravaju svojim muževima, iako su po rangu bile više od njih. To je donosilo

5. XZ *"Blagostanje i najviša sreća" jer je bio nepristrasan prilikom izvršavanja onoga što je želeo.*

Kada se peta linija promeni dobija se peti heksagram, Proračunato nedelovanje. To objašnjava ovu liniju. Skromno prihvatanje okolnosti onakve kakve jesu sada je od presudnog značaja. Čekanje da viša svest odluči o delovanju. Iako je ova linija na snažnom mestu vladara u gornjem trigramu, ona je slaba, tj. pasivna. To ukazuje na svest da istinsku moć delovanja nemamo mi već svest duše. Kada je u nama takva svesnost onda svest duše može da se ispolji kroz nas i donese nam blagostanje. Peta linija je središnja u gornjem trigramu (Zemlja) koji označava prihvatanje, dopuštanje i sprovođenje delovanja svesti duše, donjeg trigrama (Nebo).

U međuljudskim odnosima ovo govori o tome da onaj koji ima višu svest i razumevanje nju dokazuje tako što će žrtvovati osećaj ega, moći i autoriteta i osobe sa nižom svesti maksimalno tolerisati; neće izazivati negativnost kod drugih svojim nadmenim stavom.

6. TZ (na vrhu) Zid se srušio u jarak. Ne treba započinjati borbu, već uspostaviti red u svom gradu. Iako je to pravi put, krivica se ne može izbeći.

6. XZ "Zid se srušio u jarak." To nagoveštava dolazak nereda i nevolje.

Ako ispunjavamo uslove pete linije, šesta govori da smo postigli maksimalno razumevanje i moć predanosti svesti duše, uprkos neredu koji nam preti ili je već aktuelan. Uklonjen je i poslednji odbrambeni zid, prestala je svaka borba sa sudbinom.

---

blagostanje i sreću njihovim brakovima i samom carstvu.

Um/ego je napustio svaki napor da sam rešava stvari i potpuno se predao višem umu. On sada može da nam pomogne. Ta pomoć podrazumeva izvestan zastoj, planovi uma/ega se neće ostvariti ali će to doneti ponovno promišljanje i dodatno razumevanje situacije, priznavanje sopstvenih grešaka. Tako se uspostavlja red u našem biću (gradu). To je za sada jedini pravi put.

12. Zastoj

Gore: ☰ Nebo, delovanje svesti duše

Dole: ☷ Zemlja, prihvatanje svesti duše

Presuda:

Zastoj izazivaju zlotvori. Predskazanja nagoveštavaju zlo za pravog čoveka, ali on ne sme da zanemari svoju pravičnu istrajnost. Veliko odlazi, malo se približava.

Komentar Tuan džuan:

"Zastoj izazivaju zlotvori. Predskazanja nagoveštavaju zlo za pravog čoveka, ali on ne sme da zanemari svoju pravičnu istrajnost. Veliko odlazi, malo se približava." Na taj način zemlja i nebo se ne sjedinjuju, i nijedno biće ne oseća uzajamnu bliskost prema drugima. Visoko i nisko se ne sjedinjuju, u celom svetu države propadaju.

Tamni princip je unutra, svetli princip je spolja. Slabost je unutra, snaga je spolja. Obični ljudi su unutra, pravi ljudi su spolja.

Put običnih ljudi raste, dok put pravih ljudi opada.

Komentar Sjang džuan:

Nebo i zemlja su razdvojeni: slika zastoja. Tako se i pravi ljudi povlače u sebe da bi izbegli zle uticaje. Oni ne traži ni slavu ni bogatstvo.

KOMENTAR PRESUDE

Kako je nagovestila šesta linija prethodnog heksagrama, 11, da bi se ispunila harmonija potrebno je preispitivanje iskustva disharmonije. Ako ne ispunimo njene uslove doživećemo zastoj. Ovo nije nesreća niti propast već pre stanje zastajanja da bi se izbegla buduća nesreća. Sada stvari ne mogu nikako da napreduju jer se obavljaju pripreme za budući razvoj a one su izvan našeg vidokruga. Mi samo možemo da vidimo da ništa ne ide kako želimo.

Ovakav zastoj ne znači propadanje ili loše stanje, već jednostavno zaustavljanje, ali kompletno, kosmičko resetovanje koje je preduslov da sve dođe na svoje mesto. Zemlja je dole a nebo gore, to je njihovo prirodno stanje, ali ovde se govori o zastoju jer se sada sve vraća svom iskonskom prirodnom stanju. Zato ovde delovanje nije moguće, sada je vreme resetovanja da bi se stvari vratile svom pravom, autentičnom stanju. Slično je dubokom snu u kome se naše biće regeneriše. Svako delovanje tada je nemoguće i samo narušava prirodu ovog stanja. Nebo i zemlja su na svojim pravim mestima, prirodno su odvojeni, i tu nema mesta ljudskom delovanju. Svako ljudsko delovanje samo može da naruši savršenstvo takvog stanja. Samo iz takvog mira pojaviće se jasnoća za nastavak puta.

Suprotnosti sada dolaze do maksimuma svoga izražaja. Iako sada nije moguće njihovo sjedinjenje ovaj trenutak je koristan jer omogućava razumevanje prave prirode svih razlika i suprotnosti. Heksagram govori o povoljnom trenutku da preispitamo svoja stajališta, ideje i vrednosti, jer je zastoj nastao zato jer smo ranije sledili pogrešne ideje.

Sada smo u zastoju ili zato jer koristimo pogrešne metode, ili jednostavno sada nije vreme za napredovanje i rešavanje stvari. Zastoj je objektivne prirode a to znači da nije razlog u nama. Međutim, osobe sa niskim razumevanjem ovo vreme mogu da dožive kao povoljno za delovanje njihovog uma/ega, da rešavaju stvari na silu.

Heksagram ukazuje na vreme i okolnosti kada nezreli ljudi razmišljaju na binaran način (isključiv, dualističan), kada vide samo ono što je očigledno, nemaju dovoljno znanja, ne uviđaju detalje i pitanje pravog vremena. Zato se kaže da je ovo vreme kada *obični ljudi* uspevaju da se nametnu svojim površnim i binarnim razmišljanjem, dok *pravi ljudi* znaju da treba da se povuku i sačekaju promenu vremena.

U psihologiji Ji Đinga termin „obični ljudi" pored doslovnog značenja (da imamo posla sa problematičnim ljudima) može da se odnosi i na niže elemente našeg bića, na površnu prirodu našeg uma/ega. Savetuje se da se okrenemo od takvog uma/ega ka sebi, svojoj suštini, višem umu, svojoj pravoj prirodi. Da ne budemo *obični* već *pravi*, svoja najbolja verzija. Takvi ćemo biti ako ne razmišljamo dualistično i isključivo, binarno, ako se ne vezujemo za spoljašnje uticaje, već ako se otvorimo za uvide višeg uma koji nadilazi suprotnosti i otvara nas za svest jedinstva. Savetuje se da čvrsto ostanemo takvi kada preovlađuju ovakvi periodi i okolnosti.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Kada se trava čupa izvlači se busenje. Istrajnost na pravom putu donosi sreću i uspeh.

1. XZ "Kada se trava čupa izvlači se busenje. Istrajnost na pravom putu donosi sreću i uspeh" zbog trajne odanosti vladaru.

Identično prvoj liniji prethodnog heksagrama, 11, i ovde se govori o uklanjanju problema u nama, s tim što se naglasak stavlja na istrajnosti. Promenom ove linije dobija se heksagram 25, koji govori o nevinom i spontanom delovanju na ispravan način, uz podršku „neba" ili svesti duše. Da bismo dobili pravu energiju za ispravno delovanje moramo poći od čišćenja svoje podsvesti, od uklanjanja mentalnih obrazaca koji su nas nesvesno uslovljavali da dođemo do zastoja. To je ono što nam se sada događa u pogledu pitanja. Počinjemo da prilagođavamo svoje stajalište radi izlaska iz zastoja. Naglasak je na energiji odnosno pokretu. Da bismo uspeli da promenimo svoje podsvesne obrasce koji su doveli do zastoja, možda je bolje da se uklonimo iz sredine (okolnosti) u kojoj se događa zastoj nego da pokušavamo da je menjamo na silu sa starim mentalnim obrascima. To otvara put sreći i uspehu.

2. TZ Sreća za obične ljude koji znaju kako da se dodvore vlastima. Pravi čovek se prilagođava zastoju.

2. XZ "Pravi čovek se prilagođava zastoju" i ne meša se sa masama.

Ovde nas zastoj dovodi do pune svesti između nižeg i višeg stanja (uma, karaktera, okolnosti...) To nam pokazuje kada treba da zastanemo i prilagodimo se. Ljudi niže svesti će se prilagođavati tako što će i dalje pokušati „nešto da urade", da se snađu na bilo koji način. Ljudi višeg uma će razumeti da je vreme zastoja i da je jedino ispravno sačekati po strani dok se vreme ne promeni. Svesni su da je uzrok problema u

nedovoljnoj moći uma da sada ispravno deluje. Heksagram br. 6 objašnjava ovu liniju.

3. TZ Stid u srcu.

3. XZ "Stid u srcu" proističe iz neprikladnog položaja.

Najviša linija donjeg trigrama odnosi se na viši um. Ona je ovde prekinuta *jin* linija i to nije prikladno mesto za nju ali kao takva omogućava introspekciju svih uzroka koji izazivaju zastoj u nama i oko nas. Ovde postajemo svesni grešaka iz prošlosti.

Negativna linija na ovom mestu takođe ukazuje na negativne metode delovanja da bi se rešio problem. To neće uspeti. To dovodi do kajanja a kajanje do mogućnosti za buduće poboljšanje.

4. TZ Ko sledi volju i zapovesti neba, ne može da pogreši. Njegovi pratioci takođe uživaju u blagostanju.

4. XZ "Ko sledi volju i zapovesti neba, ne može da pogreši" zato što se ostvaruje ono što je željeno.

Klasičan tekst linije govori sve. Kada se promeni ova linija daje heksagram 20, Kontemplacija. Prihvatanje svega što nam viši um daje kroz inspiraciju. Prihvatanje se ne događa samo kroz unutarnji uvid i spremnost već i kroz razumevanje da u tome učestvuje i okolina, druge osobe oko nas. Viši um nam daje inspiraciju na ispravno delovanje i spolja, kroz druge ljude, kroz njihove reči i delovanje na nas i našu situaciju, ne deluje samo kao mistični „glas u glavi". Stoga „zapovesti neba" treba da slušamo i prepoznajemo u svemu oko nas kao i u nama. Samo tako, ako ništa i nikoga ne zanemarimo, možemo da izađemo iz perioda zastoja.

5. TZ *Zastoj se približava kraju. Sreća prati pravog čoveka, ali opasnost i dalje preti. On mora da ojača sebe onako kako što se mladice duda ojačavaju čvrstim sponama.*

5. XZ *"Sreća prati pravog čoveka", jer je položaj linije ispravan i prikladan.*

Središnja linija gornjeg trigrama je um/ego na mestu vladara. Ovde je to jaka, *jang* linija, ona može da deluje pozitivno samo ako je pričvršćena za ispravnost i objektivnu svest, kao što se mladice duda vezuju za stub da bi rasle ispravno. Zamenom ove linije dobija se heksagram 35, Napredak putem prihvatanja ispravne svesnosti.

Stvari se sada mogu ispraviti ali je i dalje potrebna opreznost i suzdržanost. Ako smo počeli da izlazimo iz zastoja razumevanjem svojih grešaka i poniznim prihvatanjem višeg uma, onda možemo da napredujemo samo ako se i dalje držimo tih principa. Treba čvrsto da se držimo onoga što je ispravno i dobro - a svest o tome dobili smo inspiracijom višeg uma koja nam je otkrila šta je bilo neispravno i loše što je dovelo do zastoja.

6. TZ (na vrhu) Zastoj je savladan. Prvo zastoj, potom radost.

6. XZ Zastoj na kraju mora da se nadvlada. Zar on može večno da traje?

Ako ispunimo uslove prethodne linije zastoj će biti savladan. Nastupa olakšanje i zadovoljstvo. Ali ono ne sme da bude bezbrižna radost već okupljanje oko trajnih principa koji su ispravni i ne uzrokuju zastoje. To govori heksagram 45. Pozitivna energija koja nastupa nakon nadilaženja teškoća ne treba da služi samoj sebi, za samozadovoljstvo, već za sticanje objektivne svesti i udruživanje svih snaga oko nje. To daje

istinsku radost. Zapravo jedini pravi izvor pozitivne energije i radosti jeste viša svest duše. To ukazuje ova linija na vrhu gornjeg trigrama koji predstavlja Nebo.

13. Prijateljstvo / Zajedništvo

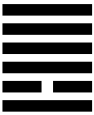

Gore: ☰ Nebo, delovanje svesti duše

Dole: ☲ Vatra, spontana svesnost

Presuda:

Prijateljstvo na otvorenom. Uspeh. Korisno je preći veliku vodu. Pravi čovek će napredovati ako ne popusti u svojoj pravičnoj istrajnosti.

Komentar Tuan džuan:

U ovom heksagramu slaba linija zauzima (uticajan) položaj i središnje mesto (u donjem trigramu), i u skladu je sa stvaralačkom snagom (Nebom) nad sobom. Otuda potiče naziv Prijateljstvo.

"Prijateljstvo na otvorenom. Uspeh. Korisno je preći veliku vodu": te reči uobličene su delovanjem stvaralačke snage. Red i jasnost, podržani snagom; središnje mesto, ispravan položaj i uzajamni sklad (sa ostalim linijama): sve to označava ispravan put pravog čoveka. Samo je pravi čovek sposoban da objedini volju svih ljudi pod nebom.

Komentar Sjang džuan:

Nebo zajedno sa vatrom: slika prijateljstva. Tako i pravi čovek razlikuje svaku stvar prema njenoj prirodi.

KOMENTAR PRESUDE

Slika trigrama ukazuje da spontan svesni uvid (Vatra) nailazi na svest duše (Nebo), na težnju svesti da se spoji sa svešću duše kao što vatra teži ka nebu. Takva svest je odlika „pravog čoveka na ispravnom

putu“. To je svest koja donosi red i jasnoću, razlikovanje svake stvari prema njenoj prirodi.

Spontana svesnost i uvid koji imamo, iz bilo kog razloga, potpuno je ispravna i usklađena sa višim umom, svešću duše. Takva svesnost je puna empatije i razumevanja za sve drugo, nije ograničena na sebe. Heksagram pokazuje trenutak kada naša individualna svesnost dolazi u kontakt sa univerzalnom svesnošću koja je sve. To je trenutak proširenja individualne svesti i otuda naglasak na zajedništvu, na svesti jedinstva.

Takođe slika spontane težnje vatre da se sjedini sa nebom govori o takvim težnjama među ljudima i događajima. Ovo je vreme sinhroniciteta, kada se ljudi i događaji skladno povezuju i napreduju zajedno.

Posmatrano sa aspekta delovanja u svetu sada je vreme udruživanja i zajedničkog rada na cilju, nije vreme individualnih napora, imaćemo podršku okoline ako prihvatimo pomoć i saradnju.

Posmatrano sa aspekta samospoznaje, ovo je vreme kada se naš svesni uvid potvrđuje, sada možemo verovati bljeskovima uvida koje povremeno imamo. Samo ako sledimo takve uvide sa poverenjem moći ćemo da napredujemo.

Jedina prekinuta, slaba i negativna linija je središnja u donjem trigramu, a to je mesto nižeg uma/ega. To ukazuje na svesnost u kojoj um ne učestvuje u punoj meri, sa punim razumevanjem, već je samo inspirisan svešću; ukazuje na svesnost koja se umu događa spontano i nije rezultat pune objektivne zrelosti uma. Ovde se takva spontana svesnost ispravno kreće ka višem umu i duši i možemo imati poverenja u nju, kao što možemo imati poverenja u pravog prijatelja.

Sa druge strane, spoj trigrama koji predstavlja svesnost (Vatra) ispod trigrama apsolutne svesti (Nebo) ukazuje na kreativno delovanje božanske svesti (sinhronicitet u događajima, inteligentni dizajn u prirodi). Ona se uvek ispoljava kao svest jedinstva. Svest jedinstva se manifestuje na razne načine, a međusobno razumevanje i prijateljstvo sa svim bićima je samo jedna od takvih manifestacija. Nema svesti bez razumevanja i ljubavi.

Izraz u presudi, „prijateljstvo na otvorenom“ zapravo znači otvorenost u prijateljstvu, u svesti jedinstva; ona nije moguća ako postoji bilo kakva skrivena namera, trag neiskrenosti.

Otvorenost u zajedništvu odnosi sa na nas i na druge. Na nas u smislu da mi ne treba da imamo skrivenih motiva a na druge da ne treba svima bez razlike ukazivati poverenje, već samo onima koji ga zaslužuju. Svesnost o kojoj je ovde reč zasniva se na razumevanju bez ikakvih subjektivnih iluzija.

Linije ukazuju kako se takva otvorenost, ili svest jedinstva, postiže, gubi ili održava.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Prijateljstvo na kapiji - nema greške.

1. XZ Kako može prijateljstvo na kapiji da bude pogrešno?

Prva linija ukazuje na početnu situaciju, na okupljanje ili delovanje samo sa zajedničkim ciljem, bez dubljih interesa i motiva. Dokle god postoji zajednički cilj, formalno organizovanje pod jasnim pravilima, delovanje će biti uspešno.

S druge strane ova linija ukazuje na opreznost da se u delovanje ili u odnose ne upuštamo bez pravog ispitivanja dubljih motiva, kojih možda još uvek nis-

mo svesni. Takvo ispitivanje je neophodno pre zajedničkog delovanja (stupanja u odnose) inače će skriveni motivi izaći na površinu tokom vremena i poremetiće delovanje (odnos).

2. TZ *Prijateljstvo među članovima iste grupe - kajanje.*

2. XZ *"Prijateljstvo među članovima iste grupe": to je put koji vodi u kajanje.*

Druga linija donjeg trigrama ukazuje na niži um/ego i otuda upozorenje da se ovde javljaju podele usled egocentričnih težnji. Postoji sklonost da se zajednički cilj zanemari radi skretanja na put manjeg otpora, koji trenutno više odgovara ili izgleda lakši. Tako se javljaju frakcije koje razbijaju zajedničko kretanje ka cilju. U pogledu vanjskog delovanja - javlja se elitizam usled iluzije da se dosadašnji uspeh ostvario delovanjem pojedinca a ne zajednice. U pogledu unutarnjeg sazrevanja - um/ego uobražava da je sam nešto postigao umesto da prepozna da najvišu moć delovanja ima svest duše (nebo).

3. TZ On sakriva oružje u žbunje i penje se na visoko brdo. Tri godine ništa ne pokušava.

3. XZ "On sakriva oružje u trnju" jer je protivnik jak. "Tri godine ništa ne pokušava." A kako bi i smeo nešto da pokuša?

Treća linija ukazuje na svest višeg uma (*visoko brdo*) i da zahvaljujući njoj imamo spoznaju da se stvari ne odvijaju na ispravan način, da postoje skriveni motivi, ili u nama ili u drugima. Dovoljno smo svesni da na taj način ne možemo uspešno da delujemo i zato obuzdavamo svoju energiju i težnje (*skriva oružje*). To radimo jer znamo da nije vreme za delovanje već za čekanje (*ništa ne pokušava*) da viša svet preuzme vođs-

tvo u pravom trenutku. Kada se promeni ova linija daje heksagram 25, Čestita jednostavnost, koji govori da se naši najdublji motivi i energija predaju vođstvu više svesti duše (*neba*).

4. TZ On se penje na odbrambeni zid, ali ne može da napadne. Sreća.

4. XZ "On se penje na odbrambeni zid": što znači da ne može ništa da učini. Njegova sreća se sastoji u tome što je u stanju da zadrži osećaj pravičnosti čak i kada zapadne u nevolju.

Egocentrično odvajanje radi dostizanja ličnih ciljeva odvojilo nas je od drugih, i od samog cilja. Našli smo se odvojeni, usamljeni i neuspešni. Upravo to nas zaustavlja i onemogućava da i dalje težimo sa egocentričnim ciljevima jer smo uvideli njihovu uzaludnost.

U pogledu spoljnjeg delovanja, postoji težnja da se odvojimo od drugih, od veze sa drugom osobom, zbog prekomernog insistiranja na svojim stavovima, ali upravo u tom trenutku shvatamo da je to pogrešan put i da je potrebno da odustanemo od egocentričnih zahteva.

U pogledu unutarnjeg razvoja, došli smo do tačke uvida da nas um/ego odvaja od više svesti duše i da nam donosi uvek isti problem i iste iluzije.

***5. TZ** Prijateljstvo započinje kroz suze i jecaje, ali se završava u smehu. Posle velikih borbi oni se udružuju.*

***5. XZ** Početak prijateljstva proističe iz središnjeg i ispravnog položaja linije. "Posle velikih borbi oni se udružuju": što znači da su pobedili svoje protivnike.*

Kada se ispune uslovi prethodne linije, ostvarenje ispravnog uvida i nadilaženje egocentričnih težnji, prepreke nestaju i javlja se uvid u pravo zajedništvo (delovanje) koje je podržano višom svešću duše.

Ona ujedinjuje ljude i događaje nezavisno od prostora i vremena.

Razotkrivaju se sve ranije prepreke u zajednici, odnosno u nama, koje su ometale delovanje ka cilju. Takva otvorenost donosi olakšanje i omogućava istinsko napredovanje.

6. TZ (na vrhu) Prijateljstvo pred gradom - nema kajanja.

6. XZ "Prijateljstvo pred gradom." Željeno još uvek nije ostvareno.

Ovde se govori o iskušenju da dostignemo zrelost da se udružujemo sa svakim (*izvan grada* odnosno izvan dotadašnjeg delokruga na koji smo navikli) a to je moguće samo ako smo prevazišli subjektivne slabosti. Ako znamo da je viši um taj koji odlučuje, a ne niži um/ego, imaćemo poverenje u širu celinu, u nepoznato koje vodi u neočekivane promene. To posebno važi za male stvari koje bismo ranije zanemarili težeći ka velikim ciljevima, ili ciljevima koje smo želeli da postignemo samo za sebe. Počinjemo da razumemo da novo i nepoznato donose iskustva koja sami nikada svojom voljom ne bismo odabrali, a koja su nam potrebna. Sa takvim razumevanjem veliki ciljevi više nam nisu važni jer smo svesni da Celina deluje kroz sve, čak i kroz najmanje stvari i pojave, kroz sve ljude. To podrazumeva i neostvarenje naših ciljeva. I to je za nešto dobro iako trenutno ne vidimo zašto. Ne kajemo se i ne brinemo ako nešto nije ostvareno ili se događa nešto što ne očekujemo jer smo otvoreni za sve mogućnosti koje nebo donosi.

Ovde je izazov da spoznamo da se sjedinjenje odnosno zajedništvo vatre svesti sa nebom naše duše događa uvek i na sve moguće načine. Posebno na one načine koji su našem umu nepoznati i nezamislivi.

14. Veliko posedovanje

Gore: ☲ Vatra, spontana svesnost

Dole: ☰ Nebo, delovanje svesti duše

Presuda:

Veliko posedovanje. Najveći uspeh.

Komentar Tuan džuan:

U ovom heksagramu slaba linija zauzima počasno mesto (peto) i ostale linije joj odgovaraju. Otuda potiče naziv Veliko posedovanje.

Njegove vrline s čvrstina i snaga, red i jasnost. On je u skladu sa nebom i kreće se u skladu sa vremenom; otuda reči "najveći uspeh".

Komentar Sjang džuan:

Vatra nad nebom: slika velikog posedovanja. Tako i pravi čovek guši zlo i podržava dobro, u skladu sa dobrotvornom voljom neba.

KOMENTAR PRESUDE

Kada se ispune uslovi poslednje linije prethodnog heksagrama, da svest našeg uma bude otvorena za apsolutno sve mogućnosti, poznate i nepoznate, izvan granica našeg iskustva, ona dobija potpunu podršku neba, odnosno svesti duše, božanske svesti.

Međutim, prekinuta središnja linija gornjeg trigrama pokazuje da ovde svest duše dolazi kao spontana svesnost. Naša je svesnost ispravna, međutim ta svesnost je spontana jer um/ego (središnja linija tri-

grama) nije izgradio niti je učestvovao u njenom ostvarenju, već je dobijena spolja, kao dar s neba, kao bogatstvo koje iznenada dobijamo a nismo radili na njemu.

Ovaj heksagram govori o bogatstvu koje ima osoba koja se rodila u bogatoj porodici, nije ga stvarala od početka niti ima objektivno znanje o njemu, ali ipak je skromna i ispravno se ponaša, ne zbog objektivne svesnosti svoga položaja već usled pomoći koje bogatstvo pruža na sve načine. Slično bogatom aristokrati koji ima lepo ponašanje i obrazovanje. On to ima spontano a ne zbog svojih zasluga.

Bogatstvo se u ovom slučaju takođe može razumeti kao svesno delovanje podržano svešću duše a koje nije ometano delovanjem uma/ega (peta linija je isključena). Čovek to doživljava kao najveće bogatstvo jer tada vidi bogatstvo svuda oko sebe, vidi da je život čudesan sam po sebi, u radu ćelija, u inteligentnom dizajnu biljaka i životinja. Sve to doživljavamo kao svoje biće i otuda se osećamo neizmerno bogati i moćni, ostvareni.

Kada smo svesni lepote delovanja božanske inteligencije, a ne ometamo je svojim umom/egom (srednja linija gornjeg trigrama), ona pokazuje svoje neizmerno bogatstvo, punoću i savršenstvo. Veliku vrednost postojanja doživljavamo kada samodisciplinom osvestimo sebe, kada se svesno uskladimo sa postojanjem.

Heksagram ukazuje na vreme prosperiteta i bogatstva u svakom pogledu, ali i na potrebu da radimo na objektivnom razumevanju prave prirode svesti koja stoji u osnovi svega, i kako naš um učestvuje u svemu tome (da *gušimo zlo i podržavamo dobro u skladu sa voljom neba*). To znači da ne dozvolimo egu da sebi pripiše uspeh koji ovde pripada višoj sili.

Takođe u svetovnom pogledu se ukazuje da ne zloupotrebimo moć ili bogatstvo koje nam je samo ili spontano došlo ili smo ga nasledili. Moć je energija koja je neutralna i ona pojačava ono što imamo u sebi. Ako imamo skrivenih strasti one će biti snažno pojačane ako dobijemo sredstva, odnosno energiju ili moć da ih ostvarimo.

U prethodnom heksagramu (13) vatra naše svesti je težila ka nebu, božanskoj svesti, sada kada je na nebu (14) ona spontano sprovodi volju više sile. To je dobro u svakom pogledu ali tada se javlja odgovornost da to ne koristimo nesvesno i neodgovorno, već da objektivno razumemo svoj položaj i takav način delovanja, odnosno da mentalno razumemo sve aspekte delovanja više sile, da bismo mogli celim bićem da opažamo i učestvujemo u bogatstvu božanske egzistencije. Govoreći jezikom Ji Đinga, potrebno je da peta linija postane aktivna, *jang*. Tada nastaje prvi heksagram.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Ako izbegava zlo, on ne greši. Ako je svestan teškoća, takođe ne greši.

1. XZ Ova linija ukazuje da ne treba da se približavamo zlu.

U prvoj liniji, koja predstavalja početak situacije o kojoj heksagram govori, stvari se još uvek nisu razvile i zato možemo da budemo svesni opasnosti da pogrešno doživimo obilje ili veliko posedovanje, bilo da je ono materijalno, emocionalno ili duhovno. Ne mogu da nas pobede izazovi koje donosi posedovanje ili obilje, a to je da se vežemo za njega sa uživanjem u osećaju moći i postignutog cilja, ili da ga zloupotrebimo radi jačanja ega, jer smo još uvek dovoljno svesni i

oprezni. Sposobni smo da prihvatimo obilje a da se ne vezujemo za njega niti da ga posedujemo; kada dođe vreme promene i prestanka obilja mi to takođe prihvatamo. Na taj način možemo uvek da uživamo u obilju bez opasnosti da ćemo načiniti štetu ili teškoće sebi ili drugima.

Veliko posedovanje (resursa, odgovornosti posla koji obavljamo) još uvek je na početku razvoja i zato još nije bilo prilike da načinimo neku grešku, u pogledu arogancije i sebičnosti. Takvu umerenost treba zadržati i dalje i to će sprečiti teškoće i sačuvati obilje.

2. TZ Velika kola za snabdevanje. Ako postoji određeni cilj, kretanje prema njemu ne vodi u grešku.

2. XZ "Velika kola za snabdevanje." Gomilanje u sredini: u tom slučaju neće biti greške.

Ovde postajemo potpuno svesni svojih mogućnosti i svih izazova. Sposobni smo da raspolažemo sa velikim resursima (*velika kola za snabdevanje*). Naš um/ego je zreo za velike zadatke i možemo da nastavimo ka cilju. Umemo da održavamo ravnotežu (*gomilanje u sredini* – velika kola na Dalekom istoku nekada su imala samo dva točka i zato je bilo važno da teret bude dobro balansiran na sredini) bilo da se radi o raspolaganju materijalnim resursima bilo da je u pitanju ponašanje. Veliko posedovanje se odnosi na sve resurse, ne samo na količinu nekih vrednosti već i na sposobnosti delovanja, upravljanja. Tako možemo posed prevoziti kolima a ne nositi ga na svojim plećima; možemo uposliti druge da razvijaju naš posao a ne da mi sve radimo sami.

3. TZ Princ može da prinese ponude caru, ali ne i običan čovek.

3. XZ "Princ može da prinese ponude caru." Običan čovek će samo nauditi sebi.

Ako smo sposobni da raspolažemo sa velikim resursima na svim planovima, tada smo svesni da ništa nije naše, da ništa ne treba sebi da pripisujemo, da istinska moć leži u višem umu, božanskoj svesti i volji (*prinosi ponude caru*). Takva svest će nam dati sposobnost deljenja dobara sa svima, sa celinom. To je način uvećavanja dobara i sposobnosti.

Osoba koja je ograničena na um/ego i na korišćenje samo svoje individualne volje i svesti, to ne može da razume. On deluje sebično pokušavajući da zadrži ono što nije njegovo i zato je na gubitku.

Ako se ne vezujemo ni za ništa bićemo dostojni posedovanja svega. To je apsurdno i neprihvatljivo nižem umu, samo viši um zna da je to istina.

4. TZ Ko ume da razlikuje - ne greši.

4. XZ "Ko ume da razlikuje - ne greši." On je mudar čovek.

Onaj ko ume da razlikuje delovanje apsolutne svesti kao istinskog izvora obilja i svih vrednosti, neće nikada zapasti u zamku uma/ega da delovanje i posed pripiše sebi.

Ovde se govori o razlikovanju viših i nižih dimenzija. Njihova realnost za naš um izgleda paradoksalno. Ono što našem umu na nižim dimenzijama (fizičkoj ravni) deluje realno i stabilno zapravo je nerealno i nepostojano, a ono što je na višim dimenzijama našem umu deluje nerealno i nepostojano, imaginarno, to je zapravo viša realnost i postojanost. Ko to razume neće pogrešno izabrati ono što je nerealno i

bezvredno umesto onoga što je realno i istinski vredno.

Subjektivna svesnost uma uvek vidi samo ono što je na nižim ravnima, to je svet odvojenih objekata i otuđenosti. Zato tu vladaju niske strasti, sukobi, stalan osećaj neispunjenosti i stalna želja za ispunjenjem.

Više dimenzije u nama doživljavamo putem intuicije i osećaja ljubavi, ispunjenosti večnim vrednostima, to je svet jedinstva. U njemu smo kada smo svesni jedinstva svega i to nas ispunjava večnim obiljem.

Na taj način ova linija govori da smo sposobni da razlikujemo pravo od lažnog obilja, prolazno od trajnog, i da ispravno upotrebljavamo resurse. Ako znamo da ništa nije „naše" onda znamo da ništa nije ni „tuđe". Zato ne zavidimo nikome ni na čemu. Ne imitiramo nikoga u delovanju jer znamo da samo Celina uvek deluje u svemu. To je takođe razlikovanje o kome je ovde reč.

5. TZ *Iskrenost donosi poštovanje. Dostojanstveno ponašanje donosi sreću.*

5. XZ *"Iskrenost donosi poštovanje": samo tako može da se pokrene volja drugih. Sreća koja potiče iz poštovanja omogućuje mu da se menja bez prethodnih priprema.*

Sa sposobnošću razlikovanja o kome je reč u prethodnoj liniji, sa kojim smo zalužili obilje ili resurse, stičemo istinsku moć delovanja na okolinu, poštovanje okoline. Naš um se ponaša iskreno i dostojanstveno iako poseduje obilje, velike resurse. Međutim, drugi nisu na istom nivou svesti. Zato je važno uzeti u obzir prirodu niže svesti drugih i ne uznemiravati je pogrešnim ponašanjem; ne treba se preterano zbližavati sa njima niti ih odbijati. Sve bi to izazvalo negati-

vne reakcije okoline. Ne treba se baviti njima uopšte na takav način. Ispravan način delovanja na druge je da se držimo naših unutarnjih vrednosti koje su nam donele spoljašnje vrednosti. One će zračiti iznutra prema van i to je ono što će drugi intuitivno prepoznati kao našu pravu vrednost. To će inspirisati prave vrednosti u njima. To su uvek vrednosti svesti duše. To je jedini način kako se vrednosti duše prenose.

6. TZ (na vrhu) Oni koje nebo štiti uživaju sreću i uspeh u svemu.

6. XZ Velika sreća koju predviđa ova linija proističe iz zaštite neba.

Jedino istinsko obilje i veliko posedovanje jeste svest duše, božanska svest. Kada to zaista znamo i kada ništa ne prisvajamo, tada smo otvoreni da primimo pun uticaj višeg uma i svesti duše. Božanska svest tada može da nas vodi i da deluje kroz nas.

Kada znamo to što je najbitnije, onda lakše zadobijamo sve ostalo, što je manje bitno. Kada znamo Celinu, onda obuhvatamo i sve njene delove. Naša duša je veća od sveta. Nije naša duša u svetu već je svet u našoj duši. Kada imamo njenu svesnost onda nam je sve na ovom svetu dostupno. Ma šta da se događa ništa nije neuspešno niti pogrešno jer sve je uvek u njoj. Ne postoji ništa izvan božanske Celine.

15. Skromnost / Umerenost

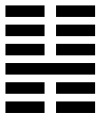

Gore: ☷ Zemlja, prihvatanje svesti duše

Dole: ☶ Planina, viši um

Presuda:

Skromnost. Uspeh. Pravi čovek uspešno dovršava svoje poslove.

Komentar Tuan džuan:

Skromnost stvara uspeh, jer je način neba da rasipa svoj uticaj i da zrači blještav sjaj. Način je zemlje da bude nisko i da stremi naviše.

Način je neba da prazni ono što je puno i da uvećava ono što je skromno. Način je zemlje da preobražava ono što je puno i da olakšava onome što je skromno. Duhovi i bogovi uništavaju ono što je puno i nagrađuju ono što je skromno. Način je čoveka da mrzi ono što je puno i da voli ono što je skromno.

Skromnost kojoj se odaje čast još više sija; niko ne može da je prevaziđe. Stoga je ona cilj kome pravi čovek teži.

Komentar Sjang džuan:

Planina u središtu zemlje: slika skromnosti. Tako i pravi čovek oduzima tamo gde ima previše i dodaje tamo gde nema dovoljno. On meri stvari i potom ih izjednačava.

KOMENTAR PRESUDE

Ako smo ispunili uslove prethodnog heksagrama, poslednje linije u njemu, tada postajemo

skromni. Međutim, ova skromnost nije nastupila zato jer ne možemo da delujemo već zato jer savršeno znamo da je sve već učinjeno, da svest Celine sve radi, da je ona već u svemu.

Heksagram je sastavljen iz trigrama koji označava viši um (Planina) i potpuno prihvatanje (Zemlja). Samo jedna linija je aktivna i to ona koja predstavlja naš viši um. Sve druge je prihvataju i njoj je put otvoren. Ovo pokazuje da viši um nesmetano deluje. Kada viši um nesmetano deluje u nama (tačnije, kroz nas) tada smo apsolutno skromni.

Međutim, tada nismo skromni zato jer nemamo ili ne možemo da imamo više, ili zbog ubeđenja da takvi treba da budemo, nego zato jer znamo da je sve u nama, da smo mi sve, da je naša suština (suština naše duše) sam apsolutni prostor u kome se sve već nalazi, cela egzistencija. Zato nam ništa ne treba iz istog razloga kao što nam ne treba još jedna glava pored ove koju već imamo.

Skromni smo jer višim umom uviđamo da je sve savršeno, u svakom trenutku sve je onako kako treba da bude i to je način na koji kosmos postoji. U svakom trenutku imamo ono što treba da imamo u tom trenutku – da je drugačije, kosmos ne bi mogao da postoji. (Svakako, o tome šta imamo odlučuje uzročnost na fizičkom planu i tokom vremena stvari se menjaju na sve moguće načine.)

Govoreći jezikom fizike, sve mogućnosti već bezvremeno postoje u univerzalnom polju Celine, u potencijalnom stanju. Mogućnosti božanske svesti se postepeno ispoljavaju kao oblici i događaji u vremenu i prostoru (potencijalno postaje aktuelno) i to je ispoljeni svet u kome živimo. To je ono što uviđamo višim umom: ne postoji ništa novo u kosmosu već samo ono što je potencijalno postaje aktuelno. Šta će se trenutno

aktuelizovati zavisi od božanskog uma, koji je takođe i naš um. Zapravo višim umom vidimo da sve postoji samo u umu.

Tako viši um (*pravi čovek*) deluje u prostoru i vremenu: jedino što zaista deluje jeste um (treća linija donjeg trigrama). Mi sa nižim umom/egoom to doživljavamo kao skromnost.

Međutim, prevod kineskog ideograma kao skromnost ili poniznost nije sasvim ispravno, takođe se radi i o umerenosti, o nalaženju prave mere u delovanju jer ovde se radi o nesmetanom delovanju višeg uma u skladu za „nebom" odnosno zakonima prirode a takvo delovanje se vidi kao ne-delovanje, kao spontano delovanje ili delovanje koje je sa naše strane minimalno, kao savršeno delovanje. Od nas je samo potrebno da svesno učestvujemo u celom procesu (aktivna je samo treća linija donjeg trigrama). Takvo delovanje izgleda kao delovanje koje se odvija samo po sebi, bez napora, neuslovljeno.

Slika heksagram ukazuje na planinu usred zemlje. Ono što čini da smo svesni planine kao planine (njene visine) jeste širina zemlje (nizine oko nje). Visoko počiva na niskom. To je i duhovna poruka ovog heksagrama.

To je odgovor ovog heksagrama na svako postavljeno pitanje: ostvariće se, ili biće ispravno samo ako delujemo višim umom, a to znači ako smo svesni najšireg konteksta dešavanja. Treba da budemo skromni u smislu da prihvatimo apsolutno sve što se događa, bilo da nam se dopada ili ne, jer sada deluje viši um a on zna šta radi mnogo bolje od našeg nižeg uma/ega. Stvari će se dobro odvijati samo ako ih vodi „pravi čovek" u nama, a to znači ako delujemo višim umom sa kojim postajemo naša najbolja verzija, ono što zaista jesmo.

Linije opisuju kako viši um ispravno deluje na svim nivoima svesti nižeg uma.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Pravi čovek, skroman u skromnosti, gazi preko velike vode.

1. XZ "Pravi čovek, skroman u skromnosti" onaj je koji se obrazuje u smernosti.

Ako smo zaista „prava osoba“, ono što zaista jesmo, a to smo ako delujemo iz višeg uma, odnosno skromnošću dozvoljavamo da viši um deluje kroz nas, tada možemo sve da radimo, čak i rizične poduhvate kao što je prelazak opasne vode. Tada smo objektivni, disciplinovani i temeljni u delovanju.

Međutim, ovde se kaže „skroman u skromnosti“ a to znači da ne treba da pokazujemo svoju skromnost. Kao što govori heksagram koji se dobija sa promenom ove linije, a to je 36, Zatamnjenje svetlosti svesti, odnosno skriveno delovanje svesti, tajno, potpuno nenametljivo, bez najava i priča o onome što radimo. To se ne odnosi samo na druge ljude već i na nas same, ne treba ni sami sebe da ubeđujemo da radimo iz svoje volje i ono što treba. Na taj način ne izazivamo otpor ni od strane drugih ljudi ni od Celine koja u stvarnosti deluje kroz nas. Ova poruka takođe znači i da sada treba da delujemo jednostavno, odlučno, brzo i bez nepotrebnog uslovljavanja i sumnji. Tako ćemo delovati u pravo vreme. Kada je reč o međuljudskim odnosima, sada treba da delujemo na druge bez ikakvog nametanja i otkrivanja svojih namera.

Zato komentar linije kaže da samo tako, kao „pravi čovek“ možemo da „pređemo veliku reku“

odnosno da delujemo uspešno. Drugačije nećemo uspeti.

2. TZ Skromnost se pokazuje. Istrajnost na pravom putu donosi sreću.

2. XZ "Skromnost se pokazuje. Istrajnost na pravom putu donosi sreću." On je nosi u dubini svoga srca.

Delovanje višeg uma ovde se pokazuje tako što dopire do nižeg uma, i niži um postaje svestan delovanja višeg uma i to izražava kroz svoje delovanje. Drugim rečima, niži um je sposoban da učestvuje u delovanjima višeg uma bez ometanja. Niži um/ego ispoljava uticaje višeg uma i svesti duše. To pozitivno deluje na okolinu i donosi nam podršku.

3. TZ *Pravi čovek, vredan ali skroman, dovodi poslove do ostvarenja - sreća.*

3. XZ *"Pravi čovek, vredan ali skroman": svi ljudi ga slušaju.*

Samo ako smo zaista otvoreni za delovanje višeg uma ostaćemo skromni i u vreme ostvarenja ciljeva. Drugim rečima, doći ćemo do ostvarenja ako uvek ostanemo skromni, umereni. Ako se opustimo i dopustimo nižem umu da sebi pripiše zasluge ili traži nagrade za postignuto, tada ne delujemo iz višeg uma. „Dovešćemo poslove do ostvarenja“ samo ako vredno nastavimo kao do sada, onako kako smo došli do dosadašnjeg uspeha. Ako nas obmane lakoća delovanja višeg uma, tako da pomislimo da možemo da se opustimo i još brže napredujemo, ili da je već dovoljno učinjeno, nećemo „dovesti poslove do ostvarenja“. Sa takvim obmanama deluje um/ego. Takve njegove zamke treba prepoznati na vreme.

Kao odgovor na postavljeno pitanje najbolji sažetak odgovora ove linije jeste da ne uobražavamo

ništa u pogledu delovanja, da ne pripisujemo sebi zasluge i ne razvijamo ponos već da održavamo skromnost i umerenost da bi viša sila i viši um mogli i dalje da deluju kroz nas. Sada uspeva samo „pravi čovek“ u nama.

4. TZ Sve uspeva onima koji su skromni.

4. XZ "Sve uspeva onima koji su skromni." Oni ne krše pravila.

Ako ispunjavamo uslove prethodne linije, tada treba ono što smo spoznali o skromnosti i umerenosti da učinimo svojom trajnom osobinom. Ovde se zahteva da skromnost i umerenost pokazujemo na delu. Disciplinom nadilazimo želju nižeg uma da se opusti u stečenom uspehu i da sebe nagradi uživanjem u starim navikama. Svojstvo nižeg uma je takođe sažaljenje ili sumnja, kao i uobraženost da može sam brže da ostvari cilj. Ako skromnost i umerenost ne učinimo svojom trajnom osobinom naš uspeh biće samo privremen ili ograničen. U tome ćemo uspeti ako i našu podsvest učinimo skromnom i umerenom, ako osvestimo svoje najskrivenije nagone koji nas drže vezanim za stare navike, kako se oni ponavljaju i utiču na trošenje naše energije; kako um opravdava i održava takve obrasce ponašanja koji nisu skromni, odnosno koji ne uživaju podršku višeg uma i svesti duše.

5. TZ Skromnost u odnosima sa susedima. Ako sada napadne, sve će doprineti njegovom uspehu.

5. XZ Napad će biti uspešan ako služi za to da se kazne nepokorni.

Ako smo uspeli da ovladamo podsvešću da bude skromna, odnosno otvorena za uticaje višeg uma, tada se možemo upustiti u izazove sa težim situacijama i drugim ljudima.

Sposobni smo da ispravno ulažemo energiju u svoje delovanje jer smo oslobođeni svih zamki uma i njegove podsvesti koji bi mogli da nas sabotiraju kada su složene akcije u pitanju. Na taj način nećemo biti neskromni iako delujemo energično i ambiciozno.

6. TZ (na vrhu) Skromnost se pokazuje. Sada je pogodan čas da vojske krenu i potčine gradove i pokrajine svoga carstva.

6. XZ "Skromnost se pokazuje": cilj još nije ostvaren. Vojske mogu da krenu u cilju potčinjavanja gradova i pokrajina svoga carstva.

Zamenom ove linije dobija se heksagram 52, Meditacija, odnosno potpuno delovanje višeg uma i svesti duše nad telom i umom. To objašnjava presudu za ovu liniju koja govori o pokazivanju skromnosti, o njenom ispoljavanju u svakom trenutku, bez našeg napora i namere. „Gradovi i pokrajine carstva" odnose se na naše celo biće, „povoljan trenutak da se oni pokore" znači da već pri prvim iskustvima pokazivanja skromnosti i umerenosti treba tu svest da zadržimo i uložimo svu energiju da je sačuvamo i proširimo na celo svoje biće, u svim oblastima delovanja. To se postiže praksom meditacije.

Praktično govoreći, ova linija ukazuje da u svom delovanju ne treba ništa drugo da nam bude prioritet već da svu svoju energiju uložimo u održavanje svesti višeg uma i duše. Ovde se govori o „sopstvenom carstvu", ne o tuđem, dakle reč je o disciplinovanom pokoravanju samoga sebe, o prestanku projektovanja problema izvan sebe i o prihvatanju svoje sudbine i odgovornosti. To je istinska skromnost u svom najvišem nivou, u svom najsavršenijem ispoljavanju.

16. Spokoj / Entuzijazam / Usklađenost

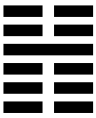

Gore: ☳ Grom, spontani pokret, volja, energija

Dole: ☷ Zemlja, prihvatanje svesti duše

Presuda:

Spokoj donosi korist onima koji izgrađuju zemlju i upravljaju vojskom.

Komentar Tuan džuan:

U ovom heksagramu sve linije odgovaraju jakoj, i njena se volja izvršava. Delanje u skladu sa pravičnošću: to je Spokoj.

Pošto Spokoj dela u skladu sa pravičnošću, zemlja i nebo su uz njega. A koliko će tek biti uz "one koji izgrađuju zemlju i upravljaju vojskom"!

Nebo i zemlja su u skladu sa (zakonom pravičnosti); otuda Sunce i Mesec ne greše, niti četiri godišnja doba odstupaju od svog rasporeda.

Sveti mudraci su takođe u skladu; otuda su njihove kazne pravične i ljudi im se pokoravaju. Veliko je doista značenje vremena u heksagramu Spokoj.

Komentar Sjang džuan:

Zemlja i grom koji se uz buku podiže iz nje stvaraju sliku spokoja. Tako su i drevni kraljevi sastavljali muziku u počast vrline, i prinosili je najvišem božanstvu i duhovima svojih predaka.

Kada se potpuna predanost božanskoj celini (Zemlja) spoji sa izvornom energijom našeg bića (Grom), i na taj način pojača, ili kada sva naša energija (Grom) nema ništa iza sebe osim potpune predanosti i prihvatanja celine (Zemlja), to stvara blaženstvo puno spokoja. Ono je nalik na ono blaženstvo koje smo kao deca imali u srećnim trenucima, kada smo u središnjem mestu našeg bića (pleksus solaris) osećali kako se kao toplotno strujanje širilo ka celom telu donoseći blaženo jedinstvo sa okolinom, sa Celinom.

To je za nas odrasle moguće tek nakon svesti koja daje ispravnu skromnost, opisanu u prethodnom heksagramu. Ispravna skromnost pročišćava našu energiju, našu podsvest tako da ona postaje otvorena za potpunu predanost božanskoj celini, svesti koja oblikuje i pokreće celu egzistenciju. U prethodnom heksagramu samo je viši um (Planina) bio aktivan i sjedinjen sa prihvatanjem Celine (Zemlja). Ovde je isti slučaj sa energijom (Grom).

Kada neko ima takvo stanje svesti u sebi onda to snažno deluje na okolinu kao entuzijazam koji motiviše za najveća i najbolja dela. Ako se pitanje odnosi na spoljašnje delovanje onda je odgovor da postoji entuzijazam koji će dovesti do uspešnog ostvarenja, u zajednici sa drugima ili samostalno.

Ako se pitanje odnosi na lični razvoj onda se „izgradnja zemlje i upravljanje vojskom“ može razumeti kao metafora za ovladavanje i potpunu transformaciju sopstvenog bića, sve do najdubljeg podsvesnog i energetskog nivoa, odnosno do izvora podsvesnih motiva koji određuju naše namere i volju. Svoju energiju koristimo ispravno.

Moć predanosti i prihvatanja (Zemlja) dobija čistu energiju (Grom) i tako postaje snažnija. Što je snažnija predanost to je veće oduševljenje i spokoj, jer u potpunoj predanost jasno vidimo da sve radi Celina, da je sve njena energija, i da je ona naše biće.

Sleđenje impulsa je ispravno i volja će biti ostvarena. Sve teče glatko i spontano jer nema sumnji niti promišljanja. Ono sada nije ni poželjno. Sada je energija popuno oslobođena uticaja uma/ega i potpuno je otvorena za uticaje Celine, odnosno apsolutne svesti.

Zato je usklađenost druga definicija ovog heksagrama. Sada uspevamo samo putem usklađenosti sa prostorom i vremenom, sa pravim trenutkom za delovanje, sa običajima delovanja ljudi i zakonima po kojima priroda deluje. To je put najmanjeg otpora.

U komentarima se spominje da je muzika oduvek služila tome da nas uskladi sa vibracijama Celine, da svojim vibracijama oblikuje i izrazi trenutak u kome se nalazimo. Energija je u suštini vibracija, najfiniji oblik kretanja. Heksagram u kome se trigram za energiju spaja sa potpunom predanošću pokazuje da sada presudno deluju vibracije, da možemo sa njima da delujemo ili da one presudno deluju na nas. Entuzijazam je u suštini prenošenje pozitivnih vibracija sa jednog energetskog tela na drugo.

Međutim, budući da je ovde samo jedna linija aktivna, ona koja predstavlja čistu energiju i pokret, vibraciju, i da je ona potpuno prihvaćena, bez prisustva uma/ega (srednja linija) ili višeg uma (gornja, treća linija), entuzijazam može bit izražen na razne načine. Može biti nesvestan i na nivou nagona, uma i ega, sa ciljevima koji nemaju objektivnu vrednost. Može biti spontana i iskrena težnja da se istraje na pravom putu i da se motivišu drugi da ostvare svoje ideale.

Najveći entuzijazam i oduševljenje osećaju oni koji su predali svoj život i celo svoje biće uzvišenom cilju, transcendentalnoj svesti duše. To je najviša usklađenost.

Linije pokazuju kako se savršena usklađenost gubi ili menja na razne načine.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Spokoj koji se pokazuje - nesreća.

1. XZ Pokazivanje spokoja. To vodi u nesreću, koja nastaje usled potpune iscrpljenosti snage volje.

Spontano pokazivanje entuzijazma ili oduševljenja nastaje usled nesvesnog odnosa prema energiji i njenoj pravoj prirodi. Tada smo skloni da i neispravnim mislima damo energiju, kao što je hvalisanje i bahato ponašanje. To vodi u nesreću i iscrpljivanje energije.

Energija je veza između svesne namere i fizičke pojave. Svesna namera koristi energiju da proizvede fizičku pojavu. Sve to treba da bude usklađeno. Sada se deluje suviše impulsivno i naglo. Kada se ova linija promeni dobije se 51, Grom, nagli pokret ili eksplozija energije. To nije ispravan način da se entuzijazam proširi ili ispolji. Drugim rečima, ovde je energija prejaka nad umom i donosi neusklađenost.

2. TZ Postojan kao stena. Pre nego što se dan završi istrajnost na pravom putu doneće sreću.

2. XZ "Pre nego što se dan završi istrajnost na pravom putu doneće sreću" zato što se linija nalazi na središnjem i ispravnom mestu (u donjem trigramu).

Druga linija se odnosi na um/ego. Ovde um/ego dobija svest o energiji i sposoban je da pravovremeno reaguje, da upravlja namerom i voljom.

Takođe um poseduje dovoljno energije za pravovremeno delovanje, kao što ukazuje heksagram 40 koji se dobija sa promenom ove linije. Zato je on "postojan kao stena" i ne čeka „do kraja dana" da bi reagovao već reaguje odmah. Možemo biti svesni najfinijih vibracija koje prethode svakom događaju ili promeni i da reagujemo pravovremeno. Sve to je moguće samo kroz samodisciplinu (*postojan kao stena*). Ako imamo samodisciplinu imaćemo ispravne instinkte i delovanje.

3. TZ Spokojno posmatranje donosi kajanje. Sporo delanje donosi kajanje.

3. XZ "Spokojno posmatranje donosi kajanje" zato što se linija nalazi na neprikladnom mestu.

Treća linija se odnosi na viši um i ona je ovde neaktivna. To znači da se na pogrešan način odnosimo prema višem umu ili višoj sili, bilo da previše očekujemo od nje, da će nam rešiti problem, bilo da odustajemo od sopstvenog delovanja ili očekujemo rešenje od drugih, da previše čekamo da nas neko (ili nešto) motiviše. Na taj način upadamo u protivurečnost i kajanje. To je značenje presude „spokojno posmatranje donosi kajanje".

Bez povezanosti sa višim umom (treća linija) um/ego ne ume da se snađe. Snažna energija i prihvatanje (Grom i Zemlja) mogu da dovedu um u inerciju, u preterano oslanjanje na energiju koja slobodno deluje. Takođe bez povezanosti sa višim umom delujemo sporo jer previše oklevamo i sumnjamo. Sada energija deluje spontano i biva opšte prihvaćena a to znači da možemo delovati trenutno, bez sumnji, bez promišljanja i planiranja.

To je značenje reči u presudi „sporo delanje donosi kajanje".

4. TZ *Izvor spokoja - velika dobit. Ne sumnjaj. Prijatelje prikupljaš kao šnala za kosu.*

4. TZ *"Izvor spokoja - velika dobit." Njegova volja se u potpunosti ostvaruje.*

Ovo je vladajuća linija heksagrama i jedina aktivna. S njenom promenom dobijamo heksagram 2, potpuna otvorenost za svest Celine, prijemčivost za kreativnost, a to znači za ispravno delovanje. To je izvor svakog pravog spokoja i entuzijazma. Stoga se ovde savetuje da odbacimo svaku sumnju, da delujemo spontano jer smo podržani „nebom" i da sa takvim entuzijazmom utičemo na okolinu koju snažno okupljamo i motivišemo ka zajedničkom cilju.

Odgovor na svako pitanje sa ovom linijom je vrlo povoljan, na dobrom smo putu, bez obzira da li smo svesni ili nismo kako će se stvari odvijati. Naše kretanje ili delovanje je bezbedno.

5. TZ Stalno je bolestan, ali ipak ne umire.

5. XZ Trajna bolest koju predskazuje ova linija proističe iz činjenice što se oslanja na celu liniju. To što ipak ne umire proističe iz činjenice da se, i pored svega, nalazi na središnjem mestu (gornjeg trigrama).

Izvor spokoja teško je zadobiti i održati. Kada viši um ne može na drugi način da obuzda niži um/ego u njegovim nezrelim težnjama i željama, sumnjama i ambiciji, on mu ponekad izazove bolest da bi ga zaustavio i naterao da bolje razmisli, da oseti moć više sile, da um/ego spozna da nije svemoguć. Tako bolest deluje kao lek i metod sazrevanja.

Situacija je nepovoljna, potpuna usklađenost sa predmetom pitanja je neostvariva jer smo još uvek pod uticajem želja nezrelog uma koji želi postići rezultate na svoj način, ili je pod uticajem nerealnih želja.

Međutim, sama ta nepovoljna situacija nam pomaže da spoznamo svoje nedostatke i greške. Preživećemo.

6. TZ (na vrhu) Suludi spokoj. Na sreću, dolazi do promene, tako da neće biti nikakve greške.

6. XZ "Suludi spokoj" na vrhu ne može dugo da traje.

Treća linija gornjeg trigrama odnosi se na viši um, i ona je ovde neaktivna. To znači da još uvek nemamo kontakt sa višim umom u svom entuzijazmu i težnji sa kojom smo oduševljeni. Zato možemo biti, ili najverovatnije već jesmo, oduševljeni sa nečim što je pogrešno, nezrelo, sa čime nas je niži um obmanuo; možda smo pomešali niske strasti i nepotrebne ambicije sa pravim entuzijazmom.

Izgubili smo pravi trenutak da spontano delujemo i sada se samo sećamo na zanos koji smo imali, i od njega pravimo ideal.

Ipak, ovo je granični položaj na vrhu i stoga ne može dugo da traje. Dovoljno smo svesni da možemo da odustanemo od iluzija. Čista energija i predanost sada deluju dovoljno jako i skladno da mogu da uklone svaku iluziju uma/ega.

17. Praćenje / Prilagođavanje

Gore: ☱ Jezero, radost nižeg uma

Dole: ☳ Grom, spontani pokret, volja, energija

Presuda:

Praćenje. Najveći uspeh. Istrajnost na pravom putu donosi nagradu. Nema greške.

Komentar Tuan džuan:

U ovom heksagramu (Praćenje) jak trigram dolazi i smešta se ispod slabog. Kretanje i radost – to je Praćenje. „Najveći uspeh. Istrajnost na pravom putu donosi nagradu. Nema greške.“ Tako će čoveka pratiti sve pod nebom.

Veliko je doista značenje vremena u heksagramu Praćenje.

Komentar Sjang džuan:

Grom iznad močvare: slika praćenja. Tako i pravi čovek, kada padne mrak, ulazi u kuću i mirno se odmara.

KOMENTAR PRESUDE

Ako smo ispunili zahteve prethodnog heksagrama, ako smo svesno ovladali energijom iz podsvesti i spontano delujemo u skladu sa vremenom, bez ograničavajućeg i negativnog mešanja uma/ega, tada možemo da sledimo ono što je ispravno jer smo sa njim usklađeni. Ovaj heksagram govori o onim retkim trenucima kada su naši instinkti i energija ispravni u svojim željama i možemo im se prepustiti.

Energija kretanja (Grom) udružena je sa Zadovoljstvom (Jezero). Naši impulsivni i instinktivni podsticaji (Grom) nailaze na radost (Jezero); sa druge strane posmatrano, radost dobija dodatnu energiju. Tako su oba trigrama usklađena i prilagođena da jedno drugo podstiču. Ako takav spoj ništa ne ometa, tada nema problema i mi smo „na pravom putu". Tada možemo da sledimo prirodu i "kada padne mrak da se mirno odmaramo".

Pored opisa usklađenosti kretanja i radosti, presuda jasno naglašava važnost „istrajnosti na pravom putu". Bez takve istrajnosti naše kretanje će samo pratiti princip zadovoljstva, ispunjenja želja, i neće nas odvesti ka uspehu.

Istrajni smo na pravom putu samo onda kada uvek imamo vezu sa višim umom i svešću duše, sa transcendentalnom svešću jedinstva, sa svešću apsoluta, makar ona bila i najslabija. Samo takva veza može da poveže u pravi smisao sve što se dešava ovde u relativnom svetu mnoštva. Bez sposobnosti nadilaženja ili transcendencije relativnog sveta mnoštva, nemoguće je imati objektivnu svesnost o bilo čemu. Bez iskustva nadilaženja uvek smo uslovljeni igrom suprotnosti relativnog sveta. Samo sa iskustvom transcendencije možemo da vidimo i pratimo ono što je ispravno, da se uspešno prilagodimo svim okolnostima, naša energija može da nas vodi u radost.

Sa takvom svešću možemo uspešno da vodimo sebe. Samo ako uspešno vodimo sebe možemo i druge. Tada će oni biti inspirisani da nas slede jer će na njih delovati naša unutarnja veza sa višim umom i svešću duše koju imamo, a ta veza uvek zrači dobrotom i istinom. Samo to može da inspiriše ljude da sami slede nekoga. Sve drugo je manipulacija.

U pogledu pitanja, ovaj heksagram nam govori da se sada stvari kreću povoljnim tokom, iako možda toga nismo svesni. Sada je vreme da se prilagodimo situaciji a ne da je menjamo silom. Sile koje deluju spontano (Grom) sada dovode do zadovoljstva (Jezero), a ne plansko delovanje uma/ega. Za sada se možemo prepustiti toku događa, čak ćemo morati da mu se prepustimo jer on se događa spontano, bez našeg upravljanja. Možemo čak i uživati u njemu, ali ne preko granice razumnog, bez preterivanja. Promena je stalna. O tome nam govore linije.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ *(na dnu) Promene u sistemu vrednosti. Istrajnost na pravom putu donosi sreću. Izlazak iz kuće, među ljude, donosi uspeh.*

1. XZ *(na dnu) „Promene u sistemu vrednosti." Praćenje onoga što je ispravno donosi sreću. „Izlazak iz kuće, među ljude, donosi uspeh." Odnosno, nećemo pretrpeti neuspeh.*

Prva linija se odnosi na podsvest i u trigramu Grom energija našeg delovanja direktno je povezana sa podsvešću. Ako ona nije čista i osvešćena, nečista i neuravnotežena će biti i naša energija, odnosno naše delovanje. Drugim rečima, ovo znači da prvo moramo sobom da ovladamo da bismo vodili druge i, nezavisno od odnosa sa drugima, da bismo uopšte sledili ispravan put.

Da bismo sobom ovladali, osvestili podsvest, neophodno je napustiti stare obrasce uma koji nas vode u zatvoreni krug ubeđenja i stečenih iskustava. Ti obrasci čuvaju granice uma/ega. Potrebne su „promene u sistemu vrednosti". Da bismo prevazišli granice uma/ega (*izašli iz kuće, među ljude*), osvestili

podsvest i tako zaista ovladali sobom, moramo iskusiti sve, ne samo ono što znamo i želimo, već i ono što ne znamo i ne želimo. Sve suprotnosti. Takvo suočavanje sa novim i nepoznatim iskustvima otvara nas za nove i neočekivane spoznaje. Samo tako naša spoznaja može biti kompletna.

U vezi pitanja, treba da budemo spremni na sve moguće promene koje će za nas biti korisne iako ne deluju tako u početku. Ako promenimo sistem vrednosti u vezi predmeta pitanja, neke okolnosti u vezi njegovog rešavanja, to će biti od pomoći. Treba da prihvatimo nove ljude, ideje i metode delovanja, prijatne i neprijatne, ne zato da bismo napustili naše temeljne vrednosti (ciljeve u vezi pitanja) već da bismo upravo njih učinili još boljim, svesnijim, iskusili ih sa više aspekata i tako naučili da ih primenjujemo na više načina.

Sa stanovišta uma/ega sve razlike među ljudima izgledaju kao objektivne razlike i zato su česti sukobi i nerazumevanja. Sa stanovišta višeg uma i svesti duše sve razlike među ljudima jasno se vide kao subjektivne i prividne, jer u svakoj osobi se individualno manifestuje jedna ista božanska svest. Ako smo toga svesni sve prividne razlike među ljudima videćemo kao izraz bogatstva izražavanja jedne iste svesti, a ne kao razlog za sukobe i nerazumevanja – ma koliko te razlike bile velike, dinamične i teško podnošljive.

To će za nas biti realnost tek kada osvestimo energiju svoje podsvesti. Samo tako ćemo biti celoviti i jedinstveni. To je poruka prve linije. Kada se ona promeni dobiva se heksagram 45, Okupljanje u zajednicu, koji govori upravo o jedinstvu celog bića u okvirima delovanja svesnog i podsvesnog uma/ega.

2. TZ Ko prati dete – gubi odraslu osobu.

2. XZ „Ko prati dete“: ne može se biti sa obojicom u isto vreme.

Da bismo bili celoviti ne možemo biti podeljeni u sebi sledeći različite vrednosti. „Dete“ je naš nezreli um/ego, a „odrasla osoba“ je naš viši um i veza sa svešću duše. Sada smo te razlike svesni više nego ikada, u svim aspektima života.

Ako sumnjamo u višu svest i želimo da delujemo na silu kako bismo rešili problem, tada sledimo dete. Ako želimo da uživamo i sačuvamo postignuto tada smo detinjasti. Ako samo tražimo nešto da dobijemo, pre svega ljubav, tada smo detinjasti.

Osvešćavajući nesvesne porive prestajemo da pratimo dete u sebi. Postizanje uzvišenih ciljeva ne može se postići niskim sredstvima.

Druga linija predstavlja um/ego i ona je ovde predstavljena komentarom o nezrelom detetu.

3. TZ Ko prati odraslu osobu - gubi dete i dobija šta želi. Treba ostati odlučan.

3. XZ „Ko prati odraslu osobu“: voljan je da odustane od nižih od sebe.

Ako pratimo istinske vrednosti duše tada ne sumnjamo ni u šta i ne želimo da delujemo na silu kako bismo rešili problem, tada sledimo odraslu osobu. Ako smo spremni da napustimo sve poznato da bismo sledili istinu i dobrotu, odnosno vrednosti duše, tada smo odrasla osoba. Ako ništa ne tražimo i samo dajemo, pre svega ljubav, tada smo odrasla osoba.

Da bismo bili i ostali odrasla osoba potrebna je odlučnost. Odlučni smo kada znamo šta radimo, a to možemo da znamo zbog veze sa višim umom i svešću

duše. Samo su detinjasti i nezreli neodlučni jer ne znaju šta rade.

Treća linija predstavlja viši um i ona je ovde predstavljena komentarom o odrasloj osobi.

4. TZ Praćenje (koje se otvoreno pokazuje) donosi uspeh. Istrajnost donosi nesreću. Ali ako na svom putu razvije iskrenost, šta mu može nauditi?

4. XZ „Praćenje (koje se otvoreno pokazuje) donosi uspeh": ovo predskazuje nesreću. „Ako na svom putu razvije iskrenost" ostvariće sjajna dela.

Ako smo ispunili zahteve prethodne linije i postali odrasla osoba, nastaje opasnost da tako stečen uspeh odnosno uticaj na okolinu (*koje se otvoreno pokazuje*) zloupotrebimo pokušajem da ga zadržimo ili da zasluge pripišemo delovanju svoga uma/ega, a ne višoj svesti duše koja uvek deluje nenametljivo. Takva egocentrična istrajnost bi nas odvela u neiskrenost, nametljivost i donela bi neuspeh ili nesreću. Treba se suzdržati od nametljivog pokazivanja svojih vrednosti.

Takođe sada treba biti oprezan u pogledu iskrenosti drugih osoba prema nama.

Ako razvijemo i sačuvamo iskrenost, a to znači svest duše prisutnu u nama i nezavisnu od svih spoljašnjih događaja, tada ne možemo da pogrešimo.

***5. TZ** Poverenje u dobrotu – sreća.*

***5. XZ** „Poverenje u dobrotu – sreća." Linija se nalazi na ispravnom i središnjem mestu.*

Ako smo razvili iskrenost u pogledu svesti duše onda postajemo svesni njenog delovanja u svemu. Delovanje svesti duše se pre svega izražava kao dobrota i milost. Na taj način ostvarujemo ideal ovog heksagrama, Praćenje. Možemo da pratimo razne

stvari i ideale, ali najviše i najbolje je praćenje delovanja svesti duše na nas i na život uopšte.

Imamo pogrešne predstave da je delovanje svesti duše mistična, retka i posebna pojava. Potpuno je suprotno. Kreativno delovanje svesti duše je prisutno u svakom obliku života, od dizajna i rada ćelija do nastanka zvezda i kretanja galaksija. Svaki otkucaj našeg srca, svaki dah koji udišemo jeste direktna milost božanske svesti naše duše, njena svesna namera, toliko čudesna da ne može biti čudesnija. Mi smo nesvesna bića koja pate samo zato jer to ne uviđamo, smatramo to običnom svakodnevnom pojavom na koju i ne obraćamo pažnju. Božansko je uvek tu, samo mi na njega ne obraćamo pažnju. Tražimo dobrotu i ljubav u životu i žalimo se da je nema, ili da je nema dovoljno, a ne vidimo da je svaki trenutak postojanja sačinjen od apsolutne dobrote i božanske ljubavi. Samo za trenutak zamislite ništavilo, da apsolutno ničega nema, a zatim pogledajte svoje telo i sve oko sebe kao da sve to prvi put vidite i biće vam jasno o čemu je ovde reč.

Kada prepoznamo božansku dobrotu u svemu što postoji onda samo nju i pratimo, sa njom se usklađujemo, jer ona je najviša vrednost, samo ona u suštini svega i postoji pa zato i nemamo šta drugo da pratimo kada smo nje svesni.

Tada kao podršku dobijamo izvornu životnu energiju, kako pokazuje heksagram 51 koji se dobija kada se ova linija promeni.

6. TZ (na vrhu) Narod mu izražava vernost i sledbenici ga prate. Zajedno sa kraljem prinosi žrtvu na Zapadnoj Planini.

6. XZ (na vrhu) „Narod mu izražava vernost". Dospelo se do kraja.

Kada se ova linija promeni dobija se heksagram 25, Nevinost ili Jednostavnost. Tu je izvorna energija (Grom) potpuno usklađena sa božanskom svešću (Nebo). To je krajnji ideal praćenja ili usklađivanja koji je tema ovog heksagrama. Kada smo postigli ideal svesti o dobroti u samoj egzistenciji, tada kroz nas deluje energija božanske svesti. To svesno ili nesvesno opažaju i drugi ljudi i to ih snažno privlači kod nas. Možemo biti uključeni u velike pokrete i delovanja kao ključni činilac.

Iznad svega ova linija govori o milosti koja dolazi odozgo. Ona se ispoljava tako što u pravom trenutku dobijamo pravu pomoć na sve moguće načine (vezanu za predmet pitanja), biće učinjeno ono što treba da bude učinjeno, rečeno ono što treba da bude rečeno, bićemo sačuvani od onoga od čega treba da budemo sačuvani … kao da nas vodi neko iznad nas samih. To nas ispunjava mirom i osećajem božanskog prisustva.

Ako predmet pitanja nismo mi, takvo delovanje se kroz nas ispoljava prema drugima. Mi širimo ispravnost i dobrotu.

18. Ispravljanje / Rad na pokvarenom

Gore: ☶ Planina, viši um

Dole: ☴ Vetar, Drvo, inspiracija od višeg uma

Presuda:

Ispravljanje. Najveći uspeh. Korisno je preći veliku vodu. Tri dana pre početka; tri dana posle početka.

Komentar Tuan džuan:

U ovom heksagramu jak trigram je gore, a slab dole; nežnost je povezana sa mirovanjem - to je Ispravljanje. „Ispravljanje donosi najveći uspeh," i red vlada nad svim stvarima pod nebom.

„Korisno je preći veliku vodu." Napredovanje donosi dobre rezultate.

„Tri dana pre početka; tri dana posle početka." Posle svakog kraja dolazi nov početak. To je put neba.

Komentar Sjang džuan:

Vetar duva u podnožju planine: slika ispravljanja. Tako i pravi čovek pomaže ljudima da neguju vrlinu.

KOMENTAR PRESUDE

Donji trigram koji predstavlja inspiraciju spaja se sa gornjim koji prestavlja viši um i vezu sa svešću duše. Tako nastaje rad na pokvarenom, na ispravljanju svih grešaka koje inspiracija može da sadrži. Inače nije moguće dospeti do višeg uma.

Treba da zaustavimo svoje namere koje smo imali i u koje smo verovali, pažljivo da ispitamo kako

smo došli do poremećaja (*tri dana pre početka*) i da obezbedimo da se greške više ne ponove (*tri dana posle početka*).

Neophodnost ispravljanja grešaka neminovno se javlja ako smo ispunili uslove prethodnog heksagrama, ako smo svoju energiju potpuno uskladili sa božanskom svešću duše. Tada ne možemo da imamo pogrešne ideale i težnje, one neminovno bivaju zaustavljene pred sudom višeg uma i proverene, kao što planina zaustavlja vetar (simbolika trigrama).

Takođe se može reći da sada inspiracija našeg nižeg uma dobija uvid od strane višeg uma. Viši um (*pravi čovek*) pomaže inspiraciji nižeg uma da ispravi svoje greške, da se uskladi (*da neguje vrlinu*). Sada je vreme kada se raspada sve što je pogrešno.

U pogledu pitanja heksagram ukazuje na potrebu da preispitamo svoje stavove i namere, ideale, posebno one koje do sada nismo dovodili u pitanje i na koje smo navikli, koje smo podrazumevali da su ispravni. Sada je vreme da se oni temeljno preispitaju i nadiđu. Ako ništa drugo, njihovo vreme je možda prošlo i došlo je vreme promene, novo doba sa drugačijim ponašanjem i drugim vrednostima (*preći veliku vodu*).

Heksagram se može shvatiti subjektivno i objektivno.

Subjektivno razumevanje nam kaže da spoljašnji uticaji sada ne utiču na predmet pitanja. Sada je problem samo u nama. Sada je takvo vreme da samo ako sebe ispravimo postići ćemo veliki uspeh. Ako i dalje budemo projektovali problem spolja, nećemo.

Objektivno razumevanje kaže da je nezavisno od nas sada vreme kada se događa ispravljanje nečega što je bilo neispravno (sa predmetom pitanja) i mi samo treba da se prilagodimo takvom vremenu i procesu.

Kako ćemo heksagram razumeti zavisi od prirode pitanja.

U svakom slučaju sa ispravnom usklađenošću koju opisuje prethodni heksagram nije moguće nastaviti dalje, do višeg uma, sa starim greškama ili gresima.

Da bi se naša inspiracija ili težnja (donji trigram Vetar) ostvarila i da bismo se spojili sa višim umom (gornji trigram Planina) moramo da ispravimo sve zablude i greške koje leže u našoj podsvesti.

Linije pokazuju kako se one ispravljaju.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Deca ispravljaju greške svojih očeva. Ako je sin sposoban, otac se oslobađa krivice. Nevolja u početku, sreća na kraju.

1. XZ (na dnu) „Deca ispravljaju greške svojih očeva." Ona razumeju njihove postupke i prihvataju odgovornost za njihove greške.

Ovde se gresi ili pogrešno ponašanje odnosi na ono koje je postalo tradicija, odnosno mentalni obrazac za delovanje ili rešavanje problema koji se prenosi i nasleđuje generacijama. Zato se kaže da sin može da prekine tu tradiciju, odnosno ona se može prekinuti u jednom trenutku ako se odlučimo na to.

Da bismo ispravili stvari sada moramo da izmenimo neko pogrešno ponašanje, reagovanje ili shvatanje koje je davno već usađeno i postalo tradicija, bilo u nama samima bilo u sredini u kojoj živimo (ili sa predmetom pitanja). Ono je možda ranije bilo potrebno ali vremena i okolnosti su se promenile tako da više nije delotvorno ili deluje kontraproduktivno. Možda je bilo pogrešno od početka i rezultat neke ilu-zije.

Pokušaji promene će možda izazvati otpor okoline u početku ali ako pažljivo ustrajemo bićemo uspešni.

Ovde je reč o spoljašnjem uslovljavanju koje treba ispraviti.

2. TZ Kada se ispravljaju greške majke, ne sme se preterivati.

2. XZ „Ispravljanje majčinih grešaka": treba se držati središnjeg puta.

Ovde se gresi ili pogrešno ponašanje odnosi na lične psihološke strahove i zablude koje su vremenom postale deo naše podsvesti i ličnosti. One se održavaju mehaničnim ponašanjem i reagovanjem. Takvi podsvesni strahovi prisiljavaju nas da se vezujemo za tradiciju i ritualno ponašanje umesto da tražimo unutarnju istinu i vođstvo višeg uma.

Postajemo svesni grešaka koje treba ispraviti i njihovog uslovljavanja u nama. Sada moramo da budemo pažljivi i da ih ispravljamo postepeno pazeći da naša temeljna promena ne uznemiri i ne povredi okolinu, osobe koje su nam bliske i koje su navikle na nas kakvi smo ranije bili, sa starim mentalnim obrascem. Mentalni obrazac sa kojim svakodnevno delujemo na okolinu jeste ono bitno po čemu nas okolina poznaje, a ne fizički izgled.

Sa ispravljanjem takvih zabluda kod drugih potrebno je biti pažljiv i umeren, jer osobe nisu svesne prave prirode zabluda sa kojima su uslovljeni i oni njihove uzroke nesvesno projektuju van ili na druge ljude. Moramo biti pažljivi sa takvim osobama znajući da njima upravljaju nesvesni strahovi.

Ovde je reč o unutarnjem uslovljavanju koje treba ispraviti sa većom pažnjom.

3. TZ Kada se ispravljaju greške oca, može doći do kajanja, ali to ne podrazumeva previše krivice.

3. XZ „Ispravljanje očevih grešaka": oslobađa nas, na kraju, svake krivice.

Ovde već jasnije uviđamo u čemu je problem i postoji težnja da previše žurimo u rušenju tradicionalnih obrazaca ponašanja ili delovanja. To može dovesti do sukoba sa okolinom koja teško menja tradicije i koja nas zbog naše težnje za promenom može smatrati nepažljivim ili neuračunljivim.

Potrebno je još malo sačekati da se predmet pitanja povoljno reši.

Možda smo preterano reagovali na greške (svoje ili tuđe) i svesni smo toga ali pri „radu na pokvarenom" ipak je bolje biti više energičan nego manje.

4. TZ Ako tolerišemo greške oca, kajaćemo se.

4. XZ „Ako tolerišemo greške oca," nema napretka.

Dopuštamo greškama iz prošlosti da se ponavljaju jer nismo spremni da uvidimo zašto to radimo, a to znači da smo otuđeni od sebe, od svoje podsvesti i nismo spremni sebe da promenimo. Sve smo spremni da tolerišemo samo da bismo izbegli da sebe osvestimo i promenimo.

Pravimo previše kompromisa sa okolinom koja robuje tradicionalnom ponašanju i tako nas podstiče da ostanemo isti, a ne slobodni i kreativni. Plašimo se da ne budemo odbačeni ako promenimo stare obrasce ponašanja i zato pristajemo na običaje koji zapravo izazivaju naš problem. Da bismo bili kreativni i istinski napredovali u razvoju (da bismo uspešno rešili problem na koji se pitanje odnosi) moramo da tražimo nova i originala rešenja, nikako ne smemo da se oslanjamo na stare obrasce, tradicionalna verova-

nja i delovanja jer su ona zapravo i dovela do problema.

Linija govori da smo upravo toga postali svesni i da se kajemo što to ranije nismo uvideli. To je početak napretka.

5. TZ *Ispravljanje očevih grešaka donosi pohvale.*

5. XZ *„Ispravljanje očevih grešaka donosi pohvale,“ zato što je to vrlina.*

Kada smo ispunili uslov prethodne linije možemo da rešimo problem odlučnim delovanjem koje je nezavisno od prošlosti i starih obrazaca delovanja, bilo naše podsvesti bilo tradicije u kojoj živimo.

Počinjemo uspešno da delujemo na nov i originalan način i to biva primećeno i prihvaćeno od okoline. Okolina primećuje da je nov način delovanja bolji od starog. Drugi vide da uspešno otkrivamo i uklanjamo greške iz prošlosti koje su kvarile društvo i odlučuju da nam pomognu u tome.

Takva odlučnost i svesnost sa kojom menjamo obrasce naše podsvesti povezuje nas sa višim umom i odatle dobijamo pomoć. Uvek kada delujemo u interesu povezivanja sa svešću duše mi dobijamo pomoć neba. Pomoći nema uvek kada smo zatvoreni za svest duše i ograničeni na iluzije uma/ega. To je jednostavna logika, ako se vezujemo za ono što je bespomoćno (telo, um, ego) nećemo imati pomoć; ako se vezujemo za ono što je istinski moćno i može da pomogne (svest apsoluta koja sve kreira i odakle potiče naša duša) tada imamo pomoć. Uvek sami odlučujemo da li ćemo da prihvatimo pomoć neba. Ona je uvek dostupna. Nikada nije bilo u pitanju da li pomoći ima ili je nema, već samo da li je mi prepoznajemo i prihvatamo. Prihvatićemo pomoć neba uvek onda kada postanemo

nezavisni od svih spoljašnjih uticaja i čvrsto prionemo za svoju unutarnju suštinu, Sopstvo. Nebo je u nama.

Ukratko, ova linija govori da smo na pravom putu u ispravljanju onoga što je neispravno. Ispravljajući samoga sebe privukli smo pomoć svesti duše i preko nje delovali smo pozitivno i na okolinu.

6. TZ (na vrhu) On ne služi kralju ili plemićima - ono što on radi uzvišenije je od toga.

6. XZ (na vrhu) „On ne služi kralju ili plemićima": takvo ponašanje može da služi kao uzor.

U heksagramu koji prestavlja spajanje inspiracije i težnji sa višim umom, šesta linija je ujedno treća i najviša u trigramu koji predstavlja viši um (Planina). Stoga je princip delovanja višeg uma ovde udvostručen. Zato linija govori o tome da cela ova situacija oko ispravljanja grešaka može da se reši na najvišem nivou, bez bavljenja greškama okoline, prošlosti ili naše podsvesti, kao u nižim linijama.

Rešenje je u direktnom radu na sebi i posvećenosti najvišem cilju. Sada znamo da samo čista svest o sebi, o duši, automatski rešava sve što je pogrešno. Nije potrebno spolja se baviti ispravljanjem pogrešaka. One jednostavno nestaju kada u svemu vidimo delovanje jedne iste apsolutne svesti. Kao što su svi talasi okeana zapravo jedna ista voda tako je i apsolutna svest naše duše u suštini svih pojedinačnih pojava koje sačinjavaju ovaj svet.

To je najviši i najmudriji način rešavanja svega što je pogrešno. Zapravo ovde uviđamo da jedini uzrok svih pogrešaka jeste to što nismo bili svesni sebe i bavili smo se iluzijama da postoji nešto što treba da se ispravi. Apsolut je uvek savršen inače ne bi bio to što jeste. Takav apsolut je naša suština.

Do takvog uvida dolazimo samo kada prestanemo da se identifikujemo sa pojedinačnim talasima ili pojavama i spoznamo njihov najširi kontekst, univerzalnu pozadinu ili osnovu. Tako rešavamo sve izazove o kojima govore niže linije. Tako se donji trigram (inspiracija ili težnja za višom svešću) spaja sa gornjim (viša svest) nakon što su ispravljene sve greške koje su to onemogućavale.

Jedini razlog svih grešaka je bila naša subjektivnost i identifikacija sa njima a jedino rešenje jeste spoznaja prave prirode svesti subjekta koji doživljava problem, okretanje samo ka izvoru svesti a ne identifikacija sa problemom. To je suprotan put od onoga koji nam um/ego preporučuje, a to je bavljenje sa objektima. Naprotiv, okretanje ka izvoru svesti i razumevanje njene prave prirode rešava sve probleme i uklanja sve greške, a ne bilo kakvo spoljnje rešavanje problema.

To je jedini pravi način na koji inspiracija ka uzvišenom (donji trigram Vetar) dostiže uzvišeno, viši um i svest duše (gornji trigram Planina). To je jedini način na koji postajemo bezgrešni. To nikada nije bio spoljašnji proces. U apsolutnoj svesti, koja je naša suština, nema ničeg spolja.

19. Približavanje / Napredovanje

Gore: ☷ Zemlja, prihvatanje svesti duše

Dole ☱ Jezero, radost nižeg uma

Presuda:

Približavanje. Najveći uspeh, istrajnost na pravom putu donosi nagradu. U osmom mesecu - nesreća.

Komentar Tuan džuan:

U ovom heksagramu jake linije postepeno rastu i napreduju.

Radost i voljno prihvatanje. Jaka linija zauzima središnji položaj (u donjem trigramu) i ostale joj odgovaraju.

Osmi mesec lunarnog kalendara približno odgovara septembru.

„Najveći uspeh, istrajnost na pravom putu donosi nagradu.“ To je put neba.

„U osmom mesecu - nesreća.“ Ubrzo će doći do propadanja.

Komentar Sjang džuan:

Zemlja iznad močvare: slika približavanja. Tako i pravi čovek poseduje neiscrpnu volju za proučavanje drugih i bezgraničnu brigu prema ljudima.

KOMENTAR PRESUDE

Kada smo ispunili uslove prethodnog heksagrama, kada smo uklonili sve greške koje su sprečava-

le spajanje nižeg uma sa višim umom, tada dolazi jedino do napredovanja i uzdizanja u svakom pogledu.

Ovaj heksagram se poistovećuje sa prolećem kada se naglo i spontano oslobađaju životne sile prirode i kome se raduju sva živa bića. Donji trigram Jezero, želje i radost koju um/ego doživljava u jedinstvu sa telom i prirodom, u svom ispravnom obliku, nailazi na trigram Zemlja, apsolutno prihvatanje i negovanje. Naše želje su toliko ispravne i čiste da bivaju spontano prihvaćene i podržane. Ako smo ispravili sve pogrešno u nama (prethodni heksagram) logično je da su naše želje sada ispravne i prihvaćene. Ovo je vreme naglog napretka u svim oblastima svetovnog života. Vreme je povoljno za sve što se odnosi na fizičku oblast života, na poslovni i društveni život; naš entuzijazam drugi lako prihvataju. Naročito je povoljan period za ljubav i sitna zadovoljstva koja ulepšavaju i olakšavaju život.

Ovo je sretan period, koji spontano dolazi, kao lep sunčan dan, i sigurno će otići jer sve se menja. Zato ga treba što bolje iskoristiti ali i biti svestan njegove prolaznosti i nepotpunosti. Naime i u donjem i u gornjem trigramu treća linija, koja predstavlja vezu sa višim umom, nije aktivna. Stoga sve je u ovom periodu podložno delovanju uzročnosti prirode, iako je sada vreme povoljno. U prirodi sve je ciklično pa i ovakvi periodi povoljnih okolnosti. Zato je u presudi rečeno: „U osmom mesecu - nesreća." Ubrzo će doći do propadanja.

„Propadanje" se ovde ne odnosi na predmet našeg pitanja, u smislu da se njemu proriče propast, nego da će ovaj povoljan period i entuzijazam uskoro doći do svog kraja i promene, i da ga zato treba što bolje iskoristiti u skladu sa sadržajem pitanja, treba da se pripremimo za period kada će ovaj povoljan period

proći. U materijalnom smislu treba da se materijalno pripremimo, u međuljudskim odnosima da sada iskoristimo povoljno vreme da poboljšamo naše odnose i dođemo do razumevanja i bliskosti koji će se održati i u budućnosti, u nepovoljnim okolnostima.

Ispravan odnos prema promeni zahvata još jedno važno pitanje. Kada naiđe ovako povoljno vreme skloni smo da se opustimo i budemo nedisciplinovani i neoprezni prema našim nižim porivima. Kada teškoće popuste možemo doći u iskušenje da postanemo samouvereni, da sebi pripišemo uspeh i da se ubedimo da je vreme da konačno uživamo u plodovima. Međutim, jedini način da zaista uživamo u plodovima uspeha jeste da ne zaboravimo kako smo do njega došli, da i dalje budemo onakvi kakvi smo bili dok smo se usavršavali i uzdizali ka uspehu. Inače vreme uživanja u plodovima napora proći će kao lep dan.

I u povoljnim vremenima potrebna je unutarnja disciplina. Prethodni heksagram nam je pokazao kako se ona postiže, okretanjem ka izvoru svesti u nama i čvrstim ostajanjem u tom izvoru sve dok se on ne osnaži tako da može da se održi u svim aspektima života. To ne važi samo za nepovoljne periode kada radimo na „ispravljanju pokvarenog“ već i u povoljnim periodima. Postići takvu disciplinu u povoljnim periodima još je teže nego u nepovoljnim, jer sklonost ka opuštanju i samougađanju je veoma jaka i teže primetna kao problem koji treba prevazići nego što su to gresi koji nam direktno izazivaju patnju. Teže je osloboditi se želja nego grehova, a potrebno je osloboditi ih se oboje da bismo uživali u apsolutnoj prirodi svesti duše.

Uživati u apsolutnoj prirodi svesti duše znači uživati u samom trenutku onakvim kakav je dok traje, puštajući ga da ode onda kada dođe vreme da ode. Lepi

i teški periodi se smenjuju. Ako imamo u sebi takvu objektivnu i nezavisnu svesnost u lepim periodima, imaćemo je i u teškim.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ *(na dnu) Uzajamno približavanje. Istrajnost na pravom putu donosi sreću.*

1. XZ *(na dnu) „Uzajamno približavanje. Istrajnost na pravom putu donosi sreću.“ Volja je usmerena na pravi put.*

Napredak je nastupio zato jer smo popravili sebe. To moramo da imamo uvek na umu i da se ne prepuštamo oduševljenju sa postignutim i nadi da će se to stanje samo po sebi održati. Tada ćemo izgubiti unutarnju ravnotežu i nezavisnost. Napredovaćemo samo dok smo istrajni na pravom putu, odnosno disciplinovani. To će proizvesti onu energiju i odlučnost koja će delovati i na druge sa kojima učestvujemo u predmetu pitanja i oni će zbog toga da dele naš entuzijazam.

2. TZ *Uzajamno približavanje - sreća. Sve je povoljno.*

2. XZ *„Uzajamno približavanje - sreća. Sve je povoljno.“ Još uvek postoji izvesna mera nepokornosti.*

Ako ispunjavamo uslov prve linije – sve je povoljno. Dobijamo podršku šire celine. Ako nešto izgleda nepovoljno to je samo trenutna faza procesa preobražaja koji će dovesti do povoljnog ishoda. Ne treba sumnjati. Treba čvrsto ostati u unutarnjoj veri i ravnoteži i onda kada nam izgleda da predmet pitanja nije povoljan. Svaki razvoj sastoji se od perioda koji nam izgledaju povoljno i nepovoljno. Ako smo u sebi

ispravni, viša sila i drugi ljudi pomažu nam na načine na koji nismo svesni.

3. TZ Voljno približavanje, ali za sada ne postoji povoljan cilj. Kajanje ne predstavlja grešku.

3. XZ „Voljno približavanje": linija se ne nalazi na prikladnom položaju. Međutim, ako zažalimo zbog toga, greška neće dugo trajati.

Sada je napredovanje tako lako da možemo postati nepažljivi i preterano samopouzdani. Kada naš uticaj poraste skloni smo da zaboravimo na svoje granice, uživamo u napretku kao da su sve naše obaveze i odgovornosti postale nepotrebne. Čak smo skloni da promenimo ciljeve, da izaberemo neke više privlačne. Ako postanemo svesni te opasnosti i sačuvamo pažnju na naše unutarnje vrednosti koje jedine mogu da nas odvedu do svakog cilja - „greška neće dugo trajati".

4. TZ Savršeno približavanje - nema greške.

4. XZ „Savršeno približavanje - nema greške," jer je mesto prikladno.

Napredovanje je savršeno usklađeno između uma/ega i energije; između nas i drugih. Ako se i pojave neki izazovi neće biti greške u pogledu razvoja događaja u vezi predmeta pitanja.

5. TZ Mudro približavanje, kakvo odgovara velikom princu. Sreća.

5. XZ Ono što odgovara velikom princu jeste hodanje središnjim putem.

Mudro napredovanje ovde znači da smo postigli toliki sklad da možemo da prepustimo vođstvo višoj sili ili drugim osobama. Nema potrebe sve sami da radimo. Imamo dovoljno uticaja na druge kako bi radili za nas, kao i zasluge da primimo pomoć više sile.

Tada smo svesni da ne treba sve da uzimamo na sebe da bismo nešto postigli ili ispravili. Kada imamo svest o višoj sili, svest o duši, tada imamo poverenja u nju, možemo da prepustimo stvarima da se događaju ne mešajući se u tok događaja.

6. TZ (na vrhu) Velikodušno približavanje - sreća bez greške.

6. XZ (na vrhu) „Velikodušno približavanje" znači da se volja okreće prema unutrašnjem.

Tako smo iskusni u napredovanju da posedujemo svest o pravnom načinu pristupa drugima, neprimetno i nenametljivo, sa pravim metodama. Uspešno sprovodimo višu svest duše na niže planove delovanja. Nesavršenstva drugih ne deluju na nas jer smo mi savršeni u svojim principima koji nas uzdižu. Odatle, iz naše zrelosti, i drugi dobijaju inspiraciju da budu takvi. Tako delujemo na druge bez delovanja – samo sa svešću duše, bez nametanja i stoga bez greške.

20. Razmatranje

Gore: ☴ Vetar, Drvo, inspiracija od višeg uma

Dole: ☷ Zemlja, prihvatanje svesti duše

Presuda:

Razmatranje. Obred je obavljen, ali žrtva nije prinesena. Iskrenost uliva poštovanje.

Komentar Tuan džuan:

Veličanstven pogled pruža se sa visine. Voljno prihvatanje sjedinjeno je sa nežnošću. Na središnjem položaju i ispravan, on (vladar na petom mestu) razmatra sve pod nebom.

„Razmatranje. Obred je obavljen, ali žrtva nije prineta. Iskrenost uliva poštovanje.“ Oni koji su ispod njega gledaju ga i doživljavaju preobražaj.

On razmatra svete delatnosti neba, i primećuje kako se godišnja doba smenjuju, svako u svoje vreme. Tako i sveti mudraci, u skladu sa svetim delatnostima neba, izlažu svoja uputstva i svi im se pod nebom potčinjavaju.

Komentar Sjang džuan:

Vetar duva preko zemlje: slika razmatranja. Tako su i drevni kraljevi posećivali razne oblasti, razmatrali načine života svoga naroda i brižno ga podučavali.

KOMENTAR PRESUDE

Kada smo uspešni u sprovođenju više svesti duše na niži plan delovanja, o kome govori prethodni

heksagram, tada smo sposobni za razumevanje na najvišem nivou. Ovaj heksagram govori o potpuno objektivnom razumevanju, sticanju uvida, razmatranju bitnih tokova i procesa i ispravnom informisanju.

Trigram Zemlja, potpuna predanost, spaja se sa trigramom Vetar, potpuna inspiracija i predanost višem umu, i u potpunosti se podržavaju.

Aktivne su samo srednja (um/ego) i gornja linija (viši um) gornjeg trigrama, sve ostale niže linije su neaktivne ili propusne, otvorene. To ukazuje na stanje direktne povezanosti nižeg uma sa višim umom, odnosno sa uzdizanjem iz subjektivnog stanja i neznanja i postizanje objektivnog i ispravnog uvida. Takvo kretanje je potpuno podržano prirodnim zakonima, odnosno okolnostima.

„Obred je obavljen, ali žrtva nije prinesena." Centralni deo obreda je trenutak između prizivanja božanskog i prinošenja žrtvi, on je posebno svet i važan, tada je pažnja najveća. Zato se ovde govori i o kontemplaciji. Ako zanemarimo ritualnu magiju i ovu poruku razumemo u duhovnom aspektu, tada ona jasno govori da je posvećenost božanskom u nama, svesti duše, sada najbitnija od svega, a ne spoljašnje delovanje. Zapravo ovaj heksagram upućuje na to da je sada presudno razumevanje situacije, sakupljanje pravih informacija, razumevanje vremena za pravo delovanje (kao što tekuće godišnje doba razumemo u kontekstu poznavanja ciklusa smene svih godišnjih doba) – nije vreme za grubo, nametljivo delovanje. Zapravo, i sada je u toku delovanje ali krajnje suptilno, na nivou ideja i informacija, inspiracija. Predmet pitanja sada se rešava na takav način. Pre svega razumevanjem. Verovatno nije potrebno da ga proživimo na grub način, dovoljno je informisanje ili razumevanje. Ili je problem koji imamo takav da mu je svrha da

nas pouči višim principima, novom, kosmičkom pogledu na stvari. Takođe predmet pitanja se rešava pre svega prihvatanjem i širenjem informacija.

U svom najsuptilnijem obliku ovaj heksagram pokazuje da možemo da delujemo na predmet pitanja ili okolinu svojim mislima, idejama, informacijama, zato jer možemo nesmetano da primimo ideje i informacije od objektivne svesti višeg uma.

Ako u sebi imamo potpunu predanost i posvećenost delovanju višeg uma, to će spontano delovati i na našu okolinu, na druge da imaju poverenja u nas. To je zapravo jedini način da se stekne poverenje ljudi: da u sebi razvijemo svest duše (ljubav, iskrenost) koja će spontano delovati da se isto dogodi i kod njih. Ljudi ne slede ništa drugo sa većom posvećenošću nego uticaje svesti duše koji im dolaze spolja, od osobe koja već ima takvu svest. Zato se sveci obožavaju u svim narodima i religijama. Spremni su i svoj život da žrtvuju radi toga.

KOMENTAR LINIJA

1. TZ (na dnu) Razmatranje stvari na dečji način nije pogrešno za običnog čoveka; za pravog čoveka to je nesreća.

1. XZ (na dnu) „Razmatranje stvari na detinji način" odgovara ljudima male vrednosti.

Prva linija predstavlja impulsivnu energiju i nagone, fizičko delovanje. Ako posmatramo stvari na tom nivou to je nezrelo, ograničeno i uslovljeno sadržajima podsvesti. U svakom slučaju daleko je od objektivnosti koja je karakteristična za zrele osobe. Na ovakav način pre svega ne vidimo ceo kontekst dešavanja već samo mali izdvojen deo i pogrešno sudimo na osnovu njega. Često su dešavanja koja na početku

deluju negativno samo deo šireg procesa koji će dovesti do pozitivnog ishoda.

Još uvek sudimo površno, na nivou uma/ega. Treba da imamo poverenja u budućnost kada ćemo moći da sagledamo stvari iz šire celine.

2. TZ Razmatranje kroz odškrinuta vrata koristi ženama.

2. XZ „Razmatranje kroz odškrinuta vrata koristi ženama," ali je ipak sramotno.

Ovde se razmatranje događa na nivou uma/ega, ograničeno je na fizički plan. U tim granicama razumevanje može biti uspešno, međutim egzistencija se sastoji i od viših planova, izvan našeg čulnog opažanja, i proces uzročnosti teče kroz sve dimenzije, koje mi ne opažamo.

Koristimo se nižim sredstvima za ostvarenje viših ciljeva, i to nije prikladno. Ne možemo napredovati ako se držimo starih metoda, standarda ili ličnih želja.

3. Razmatrajući svoj život on uči kada da napreduje, a kada da se povlači.

3. „Razmatrajući svoj život on uči kada da napreduje, a kada da se povlači." Tako se ne skreće sa pravog puta.

Treća linija predstavlja viši um. Iako on ovde nije aktivan sada već bolje razumemo širi kontekst stvari i događaja, svesni smo sopstvenog ograničenja, nevidljivog uticaja, izvan kruga našeg opažanja i znanja, i to nas čini bar toliko svesnima da znamo kada treba na napredujemo a kada da stanemo.

Da bismo napredovali i ispravno razumeli stvari (predmet pitanja) treba najpre da spoznamo sebe i svoja ograničenja. U tome ćemo uspeti pre svega

osvešćavanjem svoga delovanja na okolinu (na predmet pitanja), tako da znamo kada i kako da delujemo a kada ne. Samo tako ćemo objektivno pokazati da smo svesni sebe: kako utičemo na druge, na okolinu, kada samo prihvaćeni a kada izazivamo otpor i negativnost. Samo na to za sada treba da bude ograničeno naše delovanje. Sada je vreme za rad na sebi, na razumevanju samoga sebe da bismo bili u stanju da ispravno razumemo stvari (predmet pitanja). To će nam omogućiti napredak.

4. TZ Razmatranje stanja carstva pokazuje koliko se treba približiti vladaru.

4. XZ „Razmatranjem stanja carstva" postaje se uvaženi gost.

Ovde se razmatranje i razumevanje predmeta pitanja proširuje na širi kontekst, na društvo, vreme i prostor u kome živimo. Ako ispravno razumemo okolinu, vreme i šire okolnosti, razumećemo kako da delujemo u vezi predmeta pitanja, „koliko da se približimo vladaru", odnosno kada da koristimo autoritet i moć delovanja a kada ne.

U prethodnoj liniji radili smo na razumevanju subjektivnih ograničenja, u ovoj spoznajemo objektivna ograničenja, koja se odnose na društvo, vreme i prostor.

Ovde je naglasak na osvešćavanju našeg podsvesnog delovanja uma/ega i njegovog ograničavanja, kako ne bi došlo do zloupotrebe moći i uticaja na okolinu. Ako imamo pravu vezu sa višim umom nećemo biti nestrpljivi niti nepoverljivi prema okolnostima niti prema drugima, zato nećemo delovati na silu, znaćemo da sve ima svoje vreme i svoju pravu meru. Ako to ne razumemo doći ćemo u zastoj (heksagram 12) u nesklad sa vremenom i okolnostima.

5. TZ *Pravi čovek razmatra naše živote i ne greši.*

5. XZ *On razmatra „naše živote“, odnosno, život naroda.*

Peta linija je središnja u gornjem trigramu i ona predstavlja um/ego na mestu vladara.

Sa ispravnim razumevanjem samoga sebe i svih okolnosti (vezane za predmet pitanja), postajemo moćan činilac koji deluje na druge. U svome delovanju nećemo pogrešiti ako u skladu sa svojom zrelošću uvidimo da ako smo mi savršeni to je dovoljno samo po sebi. Prestajemo da delujemo na bilo kakav drugi način, na bilo šta sa namerom da to promenimo jer znamo da je naše savršenstvo odraz savršenstva same egzistencije u svakom trenutku. Uviđamo da smo uvek onakvi kakvi u tom trenutku treba da budemo i da ceo kosmos deluje na takav način. Odnosno uvek smo onakvi kakvi jesmo zato jer je i kosmos uvek onakav kakav jeste i drugačiji ne bi mogao da postoji.

Sa takvom zrelošću najbolje delujemo na druge i na predmet pitanja; on se razvija pozitivno pre svega zahvaljujući tome što usavršavajući sebe mi pozitivno delujemo na druge.

6. TZ *(na vrhu) Pravi čovek razmatra svoj život i ne greši.*

6. XZ *„On razmatra svoj život.“ Njegov duh još uvek nije smiren.*

Najviša linija heksagrama o kontemplaciji predstavlja vrhunac kontemplacije, a to je zrelost sa kojom prestajemo da delujemo spolja, na objekte i događaje, jer smo spoznali da svi objekti i događaji postoje zbog svesnosti subjekta. Sve što se događa je nevažno samo po sebi osim za svesnog subjekta. Zato se zamenom ove linije dobija heksagram 8, Jedinstvo

u kome je samo um/ego aktivan i pozitivan, sve druge linije ga podržavaju i prihvataju. Um/ego je pozitivan samo onda kada spozna sebe i kada sve aspekte samospoznaje rešava u sebi, nikako spolja; kada uvek počinje od sebe, svako delovanje zasniva na sopstvenoj spoznaji, kada se ne bavi projekcijama svojih sadržaja spolja. Takav um ne greši.

Sav život, kao i naš, postoji radi svesti o sebi. Zato stičemo sva moguća iskustva. Sve što radimo u svom životu, sve što čovečanstvo radi na ovom svetu nije ništa drugo nego osvešćenje apsolutno svih mogućih iskustava. Osvešćenje iskustava jednostavno znači da objekti postaju svest. Najpre je svest postala objektivni svet, a zatim preko iskustva svesnog subjekta, ljudskog bića, ponovo je objektivni svet postao svest, ali ovog puta aktuelizovana kao svestan život koji se sada odvija na višem nivou iskustva, koji razume smisao postojanja, koji stvara nova iskustva, sadržajnija i savršenija, mudrija. Na taj način ispoljavanje svesti kroz svet objekata i događaja i kroz čoveka postaje zaokružena celina, ali tu se ne zaustavlja, ne ostaje bez daljnjeg ispoljavanja već, usled stečenih iskustava o svojim mogućnostima, nastavlja u spiralnom, evolutivnom razvoju. [13]

To se događa zato jer sam prostor jeste svest. Ne postoje objekti i događaji u prostoru. Svi objekti i događaji su zapravo sam prostor koji svesnom namerom trenutno uzima oblik objekata i događaja. Prostor ima dva stanja, potencijalno i aktuelno stanje, implicitno i eksplicitno, ne-hercijansko i hercijansko. Potencijalno stanje je svest - zato svest doživljavamo unutar sebe, nezavisno od prostora i vremena, uvek u sadaš-

[13] Sve faze te spiralne celine zapravo predstavljaju svih 64 heksagrama Ji Đinga.

njem trenutku - a aktuelno stanje su objekti i događaji u prostoru i vremenu - zato ih doživljavamo izvan sebe, kao iskustvo. U svojoj suštini oba su jedno isto.

Ako je naša kontemplacija sveta i nas samih ispravna, onda ćemo doći do takvog uvida.

21. Glodanje / Ujedinjenje

Gore: ☲ Vatra, spontana svesnost

Dole: ☳ Grom, spontani pokret, volja, energija

Presuda:

Glodanje. Uspeh. Vreme je povoljno za učvršćivanje zakona.

Komentar Tuan džuan:

Kada se nešto nalazi između vilica naziva se Glodanje. Glodanje označava uspeh.

Jake i slabe linije su razdvojene (podjednako podeljene). Kretanje i sjaj. Grom i munja se ujedinjuju i zrače blještavim sjajem. Slaba linija zauzima središnji položaj i penje se nagore. Iako se ne nalazi na prikladnom mestu, vreme je povoljno za učvršćivanje zakona.

Komentar Sjang džuan:

Munja i grom stvaraju sliku glodanja. Tako su i drevni kraljevi učvršćivali zakone kroz jasno određene kazne.

KOMENTAR PRESUDE

Ako smo kontemplacijom dobili od strane višeg uma jasan uvid u pravu prirodu prostora i svesti, o čemu govori prethodni heksagram (20), sada je vreme da ispravno učvrstimo takvu svest na sve moguće načine u svim aspektima života, u svim iskustvima. To se praktično ostvaruje prevazilaženjem instinktivne upotrebe svesti.

Trigrami ovde pokazuju da se iskonska energija (Grom) spaja sa iskonskom svesnošću (Vatra). Takva svesnost je impulsivna i nekontrolisana, ona je samo prirodna, ima samo svoju energiju, um/ego (središnja linija) je isključen u oba trigrama. Potrebno je uvesti red (Logos) u takvu spontanu svesnost uvođenjem zakona, odnosno razumevanjem zakona prirode kako bi um/ego ispravno primenjivao svest u svim mogućim iskustvima, kako bi svesno (Vatra) rukovodio energijom (Grom). Tačnije rečeno, kako bi um/ego bio savršeno usklađen sa svesnom energijom s kojom apsolut sve stvara putem inteligentnog dizajna.

Heksagram takođe govori o potrebi jedinstva i otuda slika otvorenih usta koja moraju nešto da pregrizu (četvrta linija) da bi se spojila. Jedinstvo takođe nagoveštava simbolika trigrama jer se grom uvek javlja zajedno sa svetlošću.

Heksagram takođe govori o odlučnoj primeni zakona, odnosno o reformi. Da bi se um/ego čoveka uskladio sa prirodnim zakonima on mora da bude podvrgnut samodisciplini. Heksagram govori i reformi dosadašnjeg odnosa prema podsvesnim navikama korišćenja energije. To je potrebno da bi naš uvid iz prethodnog heksagrama bio trajan. Disciplina se u ljudskom društvu ostvaruje putem zakona i kazni. Bez njih ljudska svest (Vatra) i energija (Grom) su spontani i nesvesni, isto kao i bljesak groma koji se uvek javlja iznenadno i nepredvidljivo.[14]

[14] Slika heksagrama ponekad direktno pokazuje odgovor. Dugo mi nije bila jasna simbolika pregrizanja i primene zakona, osim da je reč o odlučnosti, ali takvu odlučnost bilo je moguće izraziti i na drugi način a ne činom pregrizanja. Jednostavnost Ji Đinga još više mi

Dakle heksagram govori kako iskonska energija prirode u čoveku postaje svesna, odnosno kako da čovek svoj um uskladi sa energijama prirode i svesti. Ako se predmet pitanja odnosi na lični razvoj sada dobijamo energiju da pročistimo svesnost koja je bila uslovljena navikama i zabludama, da postanemo odlučni u uklanjanju iluzija koje su nas sputavale kao i svih štetnih elemenata u našoj ličnosti. Takođe postajemo svesni kako smo podsvesno koristili energiju i sposobni smo da ispravimo njenu negativnu upotrebu. Postaje nam jasnije sve što se odnosi na pitanje svesti i energije, svesnog i podsvesnog uma.

Nakon uspešne kontemplacije ili uvida sa najvišeg nivoa (heksagram 20), kada imamo objektivan i ispravan uvid u prirodu stvarnosti, mi vidimo da je u osnovi stvarnosti prirode energija (Grom) koja deluje svesnom namerom (Vatra), koja potiče od višeg uma i svesti duše. To se drugačije naziva inteligentni dizajn. On se odnosi ne samo na objekte u prirodi već i na događaje, na ono što se objektivno događa, na ono što se nama događa ili što se događa kroz nas i naše delovanje. Sve je to svesna namera. Kada imamo takav uvid u stvarnost onda nam ne preostaje ništa drugo

---

je postala jasna kada sam ovaj heksagram dobio (bez promenljivih linija) kao odgovor na pitanje šta se dogodilo sa mačkom koji mi je bio veoma drag a nestao je duže vreme. Ispostavilo sa da se otrovao i uginuo. Dakle, zagrizao je nešto što mu je presudilo. Delovao je spontano, instinktivno, bez znanja o posledicama, bez poznavanja i primene zakona. Slika zato ne govori o svesnom činu jedenja već o instinktivnom glodanju, kao kada gladan pas gloće koske. Takva slika treba da nas osvesti za potrebu reda i zakona, za osvešćenje (Vatra) energetskih impulsa (Grom).

nego da se uskladimo sa takvim prirodnim zakonima da bismo sami bili ispravni. Ovde je reč o usklađivanju individualnog uma/ega sa inteligencijom koja upravlja prirodom jednostavnim razumevanjem da su celo naše biće i život oduvek bili upravljani tom istom inteligencijom. Um/ego je samo remetio to jedinstvo stvaranjem fikcije da je on posebna celina.

U pogledu predmeta pitanja heksagram govori o potrebi samodiscipline, uvođenja reda i pridržavanja poretka, običaja i zakona, da svešću ne bi upravljali impulsi i nagoni. Takođe govori o poštovanju i sjedinjenju sa onim što je po svojoj prirodi blisko i srodno (osobama, aktivnostima), o uklanjanju svega onoga što ometa takvo sjedinjenje ili primenu univerzalnih, prirodnih zakona. Pri tome se savetuje odlučnost, bez odlaganja i bez ikakvih kompromisa. Heksagram kaže da iako sada delujemo spontano u rešavanju predmeta pitanja imamo dobre instinkte i neće biti greške ako se držimo ispravnosti i zakona. Vidimo kako deluju svest i energija, treba samo da se uskladimo sa njima.

Promenljive linije govore kako uspevamo ili grešimo u tome.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Stopala su mu tako okovana da ne može da hoda. Nema greške.

1. XZ (na dnu) „Stopala su mu tako okovana da ne može da hoda. Nema greške.“ Jer tako ne može da nanosi zlo.

Prva linija ukazuje na početnu situaciju i stoga su greške koje sada pravimo male ili smo sprečeni na vreme da ne napravimo veće greške. U pogledu predmeta pitanja, ili smo sprečeni okolnostima tako da ne možemo da nastavimo krivim putem ili smo se sami

zaustavili na vreme. Možda je tome doprinela mala kazna koju smo doživeli ali ona nam je pomogla da postanemo svesniji.

2. TZ Gloće meso tako da mu je nos upao u njega. Nema greške.

2. XZ „Gloće meso tako da mu je nos upao u njega.“ Zato što se oslanja na celu liniju.

Naše želje su sačuvale svoju energiju u podsvesti i nastavile su da deluju po svojoj nameri. Slika ukazuje na halapljivo nastojanje uma/ega da ostvari željeno. Nisu sve želje loše, postoje želje koje su pozitivne, koje ne donose loše posledice, ali to je stvar slučaja i povoljnih okolnosti. Sada je jedan takav slučaj. Pokušavamo da se prema predmetu pitanja odnosimo na stari način, starim obrascima uma koji su uslovljeni željama iz podsvesti, a ne razumevanjem prirodnih zakona. Za sada nema loših posledica ali ako nastavimo sa takvim slepim ili instinktivnim ponašanjem sreća će nas napustiti. To nije način napredovanja iako pruža trenutna zadovoljstva.

3. TZ Gloćući staro, suvo meso on se otruje; ali to ne traje dugo. Nema greške.

3. XZ „On se otruje“: mesto nije prikladno.

Slika glodanja starog, suvog mesa, koje se ukvarilo i izazvalo trovanje, ukazuje da smo uporni u starim mentalnim i emocionalnim obrascima. Međutim trovanje sa njima nas je osvestilo da je to pogrešan put. Preterivanje u starim metodama ponašanja (prema predmetu pitanja) dovelo nas je do osvešćenja da to ne deluje, da nemamo ni moć ni autoritet, da donosi štetne posledice. Tako smo otvorili put višem umu da može da deluje. Udarili smo u zid i shvatili da

smo išli slepom ulicom. To nam je pomoglo da se vratimo na pravi put.

4. TZ Glođući suvo hrskavičavo meso on pronalazi metalni vršak strele. Odlučnost uprkos teškoćama donosi sreću.

4. XZ „Odlučnost uprkos teškoćama donosi sreću." Međutim, svetlost sreće još uvek nije vidljiva.

Ovde nailazimo na prepreke koje su čvrsto ukorenjene u podsvesti (predmetu pitanja). Međutim upravo to iskustvo nam daje svest i upornost da istrajemo do kraja i uspemo. „Metalni vrh strele" ukazuje da stičemo prava sredstva i mogućnosti da se cilj ostvari, da jasno vidimo cilj (problem). Zadatak je složen i uspećemo samo ako smo uporni i istrajni.

Četvrta linija je ključna za razumevanje heksagrama jer je ona ta koja se ovde „pregriza" odnosno sprovode reforme. Stoga ona govori da smo u ključnoj fazi rešavanja predmeta pitanja. Ključna je odlučnost uprkos teškoćama.

5. TZ *Glođući probrano suvo meso on pronalazi grumen zlata. Nepokolebljiva odlučnost donosi nevolju, ali do greške ne može da dođe.*

5. XZ *„Nepokolebljiva odlučnost donosi nevolju, ali do greške ne može da dođe." Nema greške zbog prikladnog položaja linije (koja je središnja u gornjem trigramu).*

Napredujemo pravim putem (*jedemo probrano suvo meso*) koji pokazuje svoje rezultate i prave vrednosti (zlato je simbol pravih vrednosti). Linija je vladajuća ali slaba (*jin*) što ukazuje da smo zbog uspeha skloni opuštanju i dozvoljavanju nekim slabostima (greškama, starim navikama) da se ponavljaju. Potrebna je dalja nepokolebljiva odlučnost iako ona sada

može da deluje neprikladno i nepotrebno. Žuta boja zlata je simbol umerenosti i srednjeg puta, zlatne sredine. Treba da budemo odlučni na putu za koji smo svesni da je ispravan ali na umeren način, bez preterivanja i jednostranosti, za ili protiv (predmeta pitanja), koristeći osnovni princip ove linije a to je *jin*, prihvatanje i usklađenost sa okolnostima. Tako nećemo pogrešiti.

Promenom ove linije dobija se heksagram 25, Nevina jednostavnost, koji daje sliku nepokolebljivog i odlučnog delovanja (energije, podsvesti) u skladu sa Nebom (svešću duše). To najbolje objašnjava ovu liniju.

6. TZ (na vrhu) Drveni jaram koji nosi na vratu pokriva mu uši. Nesreća.

6. XZ „Drveni jaram koji nosi na vratu pokriva mu uši." On čuje, ali ništa ne razume.

Peta linija zahteva veliku svesnost, odlučnost i ravnotežu. Šesta linija pokazuje šta se događa kada ne uspemo na takav način.

Šesta linija se odnosi na viši um. Ako izgubimo vezu sa višim umom nastavićemo da grešimo u reformi (sebe i drugoga, odnosno na predmetu pitanja). Ako ne razumemo da viši um zna mnogo bolje od našeg nižeg uma kako treba delovati i kada, tada ćemo tvrdoglavo nastojati da rešimo stvar na svoj način, spontano i impulsivno, a to će biti pogrešan način. Samo viši um zna da i loše okolnosti mogu da posluže da se stvore dobre. Niži um to ne vidi i uporno deluje na svoj način da bi izbegao loše okolnosti. U tome je njegova greška. Trebalo je da dopusti da bude vođen umesto da on vodi.

Kada se ova linija promeni dobija se heksagram 51, Grom, udvostručen trigram Groma, odnos-

no elementarne energije impulsa i nagona; nestaje gornji trigram za svesnost (Vatra). Dakle, propuštamo da osvestimo svoju podsvest i impulsivno delovanje i vraćamo se na stare obrasce nesvesne upotrebe energije sa kojima smo bili uslovljeni. Umesto da delujemo svesno i kreativno mi delujemo samo ulaganjem energije, instinktivno i nagonski.

U vezi predmeta pitanja propustili smo da naučimo i primenimo nešto bitno iako smo bili informisani, dopustili smo da stari obrasci uslovljenog delovanja (*drveni jaram*) ponovo preovladaju i delovali smo ili na pogrešan način ili u pogrešnom trenutku ili kada uopšte nije bilo potrebno delovati. Umesto svesno i kreativno delovali smo uslovljeni starim navikama i ubeđenjima. Iako dobijamo signale i upozorenja da grešimo, ne primećujemo ih.

Poruka linije je takođe da treba da slušamo signale iz okoline i događaja koji nam ukazuju da grešimo sa starim metodama delovanja. Ti signali uvek postoje, ako nešto radimo ispravno tada imamo otvoren put i podršku sinhroniciteta. Ako grešimo odmah ćemo naići na prepreke i sukobe. Ti signali koji nas upozoravaju mogu biti: misli u našem umu koje se spontano javljaju; imaginacije; reči drugih ljudi ili događaji.

Svakako da ne treba odustati odmah nakon prve teškoće ali prepreke treba odmah prepoznati kao lekcije koje nas uče kako da se sebe menjamo i usavršavamo metode delovanja. Tada ćemo dobiti ideje ili misli kako da ispravnije delujemo, ili ćemo čuti savete drugih ljudi ili će nas događaji podržavati u korekcijama.

22. Ukrašavanje / Očaranost

Gore: ☶ Planina, viši um

Dole: ☲ Vatra, spontana svesnost

Presuda:

Ukrašavanje. Uspeh. Dobitak u malim stvarima.

Komentar Tuan džuan:

„Ukrašavanje. Uspeh.“ Slaba linija dolazi i ukrašava jake linije; otuda „uspeh“. S druge strane, jaka linija (na vrhu donjeg trigrama) ukrašava slabe linije; otuda „dobitak u malim stvarima“. To je obrazac neba. Dostizanje (duhovnog) sjaja i potom mirovanje: to je obrazac čoveka. Razmatrajući obrazac neba, možemo da otkrijemo promenu vremena. Razmatrajući obrazac čoveka, možemo da preobrazimo ceo svet.

Komentar Sjang džuan:

Svetlost u podnožju planine: slika ukrašavanja. Tako se i pravi čovek ponaša kada razjašnjava tekuće poslove, ali ne i onda kada su u pitanju zakonske odredbe.

KOMENTAR PRESUDE

U prethodnom heksagramu (21) bilo je reči o osvešćenju podsvesnih nagona i svesnoj upotrebi energije (Grom je suočen sa Vatrom). Ovde se osvešćava sama svesnost iz perspektive višeg uma (Vatra se suočava sa Planinom).

Slika heksagrama pokazuje susret spontane svesnosti (Vatra) sa višim umom (Planina), ali bez punog učešća uma/ega. To je izuzetna slika delovanja kosmičke svesti u prirodi i našoj egzistenciji pod uticajem višeg uma, ona je fascinantna i kao takva veoma važna i korisna, ali nije potpuna i trajno utemeljena u umu/egu kroz naše iskustvo i razumevanje smisla. Stoga se odnosi na sve što je lepo i korisno ali ipak prolazno. Ona je korisna u rešavanju malih, svakodnevnih problema jer spontana svesnost u nama (Vatra) ima podršku višeg uma (Planina), ali ne i za rešavanje trajnih vrednosti. Za trajna i suštinska rešenja neophodno je trajno i suštinsko razdvajanje onoga šta je delovanje višeg uma a šta je sve niže od toga, o čemu govori sledeći heksagram, 23. Za sada moramo razumeti delovanje spontane svesnosti koja je ista i u prirodi (*obrazac neba*) i u nama (*obrazac čoveka*).

U pogledu sadržaja pitanja za sada imamo dobru intuiciju ali ne bi trebalo da se oslanjamo na nju za stalno. Možemo da rešavamo trenutna pitanja koja nisu od trajnog značaja. Posebno su povoljne aktivnosti u vezi dizajna i estetike. Ovo povoljno vreme treba da iskoristimo da što bolje upijemo intuiciju i inspiraciju radi kasnijeg delovanja.

Ovo je period kada mentalno možemo sebi da predstavimo savršenstvo božanske kreacije, uticaje višeg uma, ali samo privremeno i virtuelno, mentalno. To nismo postigli kao trajno svojstvo. Um nam pruža virtuelnu realnost tako da možemo mentalno da predstavimo sebi apsolutno sve, do božanske realnosti, ali sve je to samo virtuelna realnost našeg uma. Ona je korisna kao priprema i inspiracija za dalji rad na sebi kako bi taj uvid postao naša trajna realnost. Ne treba da se zavaravamo da je virtuelna realnost našeg uma isto što i objektivna realnost. Um deluje tako

savršeno kao virtuelna realnost, kao ogledalo, da nam daje malo prostora da primetimo razliku.

To važi i za predmet pitanja. Treba da primetimo da iako sada sve možemo virtuelno da razumemo to za nas još uvek nije postala objektivna realnost i ostvarenje. Vidimo spoljašnje ispoljavanje (predmeta pitanja) ali ne i suštinu. Ne treba da mešamo formu sa sadržajem. Sada je povoljno vreme za ulepšavanje spoljašnjeg izgleda, u poslu i međuljudskim odnosima. Još uvek nismo spremni da se suočimo sa suštinom.

Koliko bolje iskoristimo ovaj trenutak - pre svega da razlikujemo virtuelne sadržaje uma od objektivne realnosti delovanja višeg uma; da razumemo da sada imamo uvid u virtuelnu ali još uvek ne i u objektivnu realnost - toliko ćemo uspešnije preći u objektivnu realnost.

O tom procesu prelaska iz virtuelne u objektivnu realnost govore linije.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Ukrašenih stopala, ostavlja kočije i nastavlja peške.

1. XZ (na dnu) „Ostavlja kočije i nastavlja peške," jer ispravnost zahteva da se ne vozi.

Na ovoj početnoj situaciji samo su stopala ukrašena, to ukazuje da ne preterujemo sa ukrašavanjem, odnosno držanjem za fiktivno umesto za realno. Kočije su sredstva koja olakšavaju i ubrzavaju kretanje. Ovde smo spremni da odbacimo sva olakšanja, ubrzanja, laka rešenja i sumnjive pomoći i da napredujemo sami sopstvenim snagama. Oslanjamo se samo na unutarnju vrlinu a to znači da ne pokazujemo svoje vrednosti spolja, ne razmećemo se ni sa čim.

Samo radimo ono što je potrebno. Idemo svojim putem korak po korak.

Kada se ova linija promeni iz aktivne u pasivnu dobija se heksagrama 52. (Planina). To ukazuje da nismo izgubili vezu sa višim umom (treća linija) i spremni smo da ga sledimo. Odričemo se aktivne upotrebe energije u svrhu uma/ega (druga linija donjeg trigrama je pasivna, *jin*) i ostajemo otvoreni za uticaje višeg uma (treća linija u oba trigrama koja je *jang*). Ne ubrzavamo razvoj, odnosno ne kontrolišemo vreme, već dopuštamo vremenu da nas vodi i donese pravi trenutak.

2. TZ *On ukrašava svoju bradu.*

2. XZ *„On ukrašava svoju bradu," odnosno, uzdiže se sa višima od sebe.*

Druga linija predstavlja um/ego. Ukrašavanje na ovom mestu predstavlja nepotreban dodatak. Možda sad pokušavamo da se prilagodimo onima koji su na višem položaju od nas.

Brada zaklanja naše pravo lice. To praktično znači da delujemo samo u fikciji uma, uobražavamo stvari umesto da ih sagledamo realno. Mislimo da smo viši i sposobniji od onoga što jesmo. Više brinemo kakav utisak ostavljamo na druge nego da li smo zaista ispravni. Drugima pružamo lažnu sliku o sebi. Takođe površno sudimo o drugima na osnovu njihove lažne slike. Skloni smo da veći značaj pridajemo posudi nego sadržaju.

Kako delovati u ovakvom slučaju objašnjava heksagram koji se dobije kada se ova linija promeni, 26. Moć velikog, odnosno moć višeg uma. On potencijalno ima svu moć ali je ne koristi na nivou uma/ega. Potrebno je samo da se niži um/ego dovoljno otvori i razume svoj ograničen položaj. Stvar je jednostavna:

jedni lek za iluzije nižeg uma jeste delovanje višeg uma.

U pogledu predmeta pitanja odnosimo se potpuno fiktivno. Svest o tome otvoriće nas ka realnom odnosu.

3. TZ Bogato ukrašen, on blista. Istrajnost na pravom putu donosi sreću.

3. XZ Sreću koja potiče od istrajnosti na pravom putu niko ne može da pobije.

Ovde smo prethodno stanje (druge linije) preneli na viši nivo. Opustili smo se usled trenutnih povoljnih okolnosti i uživamo u očaranosti. Spoljašnja forma trenutno deluje uspešno i uživamo u njoj. Za sada to nije problem ali da ne bi uskoro nastali problemi moramo i u ovakvim okolnostima zadržati unutarnju samosvest i ostati na pravom putu. Sve je moguće pa i to da uživamo u lažnom sjaju, ali samo neko vreme. Ne smemo postati samouvereni u trenucima kada su se stvari prividno spolja popravile i da pokušamo uzeti stvari u svoje ruke. Povoljan period će uskoro nestati i opet ćemo se suočiti sa izborom pravih vrednosti.

4. TZ Potpuno ukrašen, izgleda kao krilati beli konj. Nije razbojnik, već je došao da se udvara.

4. XZ Slaba linija na četvrtom mestu označava postojanje sumnje, što proističe iz njenog nesigurnog položaja. „Nije razbojnik, već je došao da se udvara“: neće mu se, na kraju, pripisati nikakva krivica.

Četvrta linija je granična u smislu prelaska sa nižeg na viši nivo delovanja. Ovde smo u položaju izbora između pogrešnog puta koji se odnosi na spoljašnje forme delovanja, dopadljivosti, moći, društvenog uticaja i spoljašnjeg sjaja, ili pravog puta unutar-

nje vrline. Taj izbor nam donosi neodlučnost. Neodlučnost stvara izazov da moramo da se odreknemo ugodnosti spoljašnjeg sjaja i okrenemo nepoznatome. Pravi put unutarnje vrline je nepoznat, neugodan i neizvestan samo za iluzije uma/ega.

Rešenje je u razumevanju da je sve spoljašnje prolazno i uslovljeno okolnostima, a da je put unutarnje vrline trajna povezanost sa našom suštinom koja je ujedno i suština postojanja, koja je u svim bićima, u svim pojavama, i ako delujemo na osnovu nje tada ćemo postići mnogo više nego sledeći spoljašnje forme. Zapravo, samo tako i možemo istinski nešto postići. Sledeći spoljašnje i prividno mi gubimo; sledeći unutarnje i nevidljivo mi dobijamo.

Kada se ova linija zameni dobija se heksagram 30. Vatra, iskonska svest prirode koja sve prožima, ono što je nama vidljivo i što je nevidljivo. „Krilati beli konj" je simbol energetskog tela sa kojim smo povezani sa višim dimenzijama. Energetsko telo koristi jednu istu svest u prirodi koja kreira sve oblike i događaje. Takva svest je i u našem otuđenom umu/egu. Svest o njoj, svest o samoj svesti, jedina nam može pomoći da nadiđemo granice uma/ega i sve sumnje pogledu spoljašnjeg ili unutarnjeg, lažnog ili ispravnog.

5. TZ Ukrašen šeta kroz baštu s brežuljcima, ali svila mu je lošeg kvaliteta - nemilost praćena srećom.

5. XZ Sreća ovde dolazi u obliku neočekivane radosti.

Ovde smo spremni da se uzdignemo iz nižih stanja poistovećenosti sa lažnim sadržajima i da negujemo prave sadržaje i odnose. Javlja se sumnja da li smo dostojni toga, jer stari obrasci obraćanja pažnje na spoljašnji izgled još uvek deluju. Međutim, preov-

ladava razumevanje da je jedino svest važna, da nas jedino sama svest o sebi povezuje sa višim umom a ne spoljašnji sadržaj i izgled. Ako smo iskreni i sposobni da delimo unutarnje vrednosti svesti duše tada ćemo doživeti uspeh (sa predmetom pitanja).

Promenom ove linije dobija se heksagram 37. Porodica, koji govori o ispoljavanju unutarnjih vrednosti (svesti) spolja. Sada je to najvažnije i jedini način da uspemo.

6. TZ *(na vrhu) Jednostavna ukrašenost - nema greške.*

6. XZ *„Jednostavna ukrašenost - nema greške." Naša volja je u potpunosti ispunjena.*

Ovde se odbacuje svaka spoljašnja forma delovanja putem lažnog sjaja i prihvata se unutarnja vrednost duše kao jedini izvor pravog sjaja i lepote, moći i uticaja. Ona zrači jednostavnošću jer se nikada ne nameće već je privlačna sama po sebi svojim savršenstvom.

Kada se ova linija promeni dobija se 36. Pomračenje svetlosti. Trigram iskonske svesti koja kreira prirodu nalazi se ispod trigrama Zemlje, apsolutnog prihvatanja. Kada se to dogodi u našem biću onda svest našeg bića potpuno pokazuje svoje vrednosti, bez ikakvog ukrašavanja, bez lažnog sjaja.

U vezi predmeta pitanja sada je jedini ispravan put jednostavnost, iskrenost i odbacivanje svakog spoljašnjeg sredstva. Iako naš um/ego nema kontrolu i ne vidi kuda to vodi, upravo zato je to ispravan put. Da um/ego ima kontrolu to ne bi bio ispravan put svesti duše.

23. Odvajanje, Razdvajanje

Gore: ☶ Planina, viši um

Dole: ☷ Zemlja, prihvatanje svesti duše

Presuda:

Odvajanje. Nema koristi od kretanja ni u jednom pravcu.

Komentar Tuan džuan:

Odvajanje znači propadanje. Slabe linije prete da izmene jaku liniju.

„Nema koristi od kretanja ni u jednom pravcu.“ Jer ovo je vreme kada obični ljudi uspevaju. Najbolje je ostati na mestu gde se nalazimo i prihvatiti situaciju (koju heksagram predskazuje). Pravi čovek razmatra smenu plime i oseke, punoće i praznine, jer to sačinjava put neba.

Komentar Sjang džuan:

Planina počiva na zemlji: slika odvajanja. Oni koji su gore mogu da učvrste svoj položaj samo ako velikodušno daju onima koji su dole.

KOMENTAR PRESUDE

Direktno i potpuno otvoreno prihvatanje (trigram Zemlja) uticaja više svesti (trigram Planina) koje dovodi do spontanog odvajanja od svega što je niže prirode i nedostojno, pogrešno. Odvajanje od svake lične inicijative i potpuno prihvatanje namere više

svesti, predanost. Zato se ne preporučuje nikakvo delovanje već samo svedočenje, učenje.

Težnja ka čišćenju od svega što je nepovoljno. Takođe označava i direktan uvid u ono što mora da propadne; potpuno čišćenje, kraj jednog perioda verovanja i mentalnog obrasca, načina života. Vraćanje na pravi put nakon što smo skrenuli sa njega. Razvijanje poverenje u moć nedelovanja, u mudrost jednostavnog bivanja ovde i sada.

„Nema koristi od kretanja ni u jednom pravcu" objašnjava pravu prirodu delovanja višeg uma, a to je suštinska nepokretnost. Svest duše, od koje potiče viši um, potpuno je nepokretna zato što je apsolutna. Pokretno je samo ono što je relativno. Apsolutno sadrži u sebi sve što je relativno i zato je nepokretno. Zato se kaže da u takvoj apsolutnoj svesti nema koristi ni u kakvom kretanju jer svako kretanje predstavlja izlazak iz apsolutne svesti u relativnu svesnost. Sa aspekta apsolutnog svako kretanje je iluzija jer samo apsolut postoji kao jedina realnost.

Tehnički govoreći, nepokretnost je nehercijansko ili stacionarno stanje bića, kvantni vakuum. U njemu kao potencijalno i bezvremeno postoji apsolutno sve što može da se ispolji u vremenu kao aktuelno, kao kosmos i život. Zato ono sa stanovišta našeg relativnog uma/ega izgleda kao nepokretno - to je zato jer je apsolutno. Razumevanje prave prirode tog stanja svesti postiže se meditacijom koja se takođe postiže potpunom nepokretnošću celog bića, od tela do uma. Kada telo i um mirovanjem postanu stacionarni, i svest unutar uma/ega prestaje da bude relativna i postaje apsolutna, ne-hercijanska.

Zato se u ovom heksagramu govori o odvajanju od svega što je relativno, nebitno i niže vredno. Aktivna je samo najviša linija koja predstavlja viši um,

niži um/ego nije uključen u to razumevanje i zato njemu to odvajanje može da izgleda kao propadanje. Njemu se zato savetuje zaustavljanje jer za njega nema koristi da se kreće ni u jedom pravcu, on ne može ništa da učini. Zapravo sve što bi on sada činio bilo bi pogrešno. Zbog ranijih grešaka sada je i potrebno zaustavljanje.

U prethodnom heksagramu osvešćavala se sama svesnost iz perspektive višeg uma (Vatra se suočava sa Planinom). Kada steknemo takvu svesnost tada sledi odvajanje od svega pogrešnog i nižeg (ovaj heksagram). Kada imamo ispravnu svest o nečemu što treba da prevaziđemo tada nećemo samo promeniti mentalni stav o tome, nećemo tu promenu izvesti samo virtuelno, u umu, već ćemo se bukvalno odvojiti od svega što sprečava ili ometa takvu svest.

Slika heksagrama pokazuje da negativne linije (*jin*) napreduju i prete da potisnu jedinu pozitivnu (*jang*) na vrhu. Stoga heksagram ukazuje na veliku potrebu da sada ostanemo mirni usled pritiska negativnih uticaja. Sada može da deluje samo viši um (šesta linija), na svoj način, niži um/ego sada ne može ništa da učini. Za njega delovanje višeg uma izgleda kao delovanje nepoznate više sile. Sve što sada može da uradi jeste da joj se preda sa poverenjem.

Sadašnja situacija (predmet pitanja) rešava se samo izbegavanjem vezivanja za sve što je negativno ili niže vrednosti, bez reagovanja na negativne uticaje (*ovo je vreme kada obični ljudi uspevaju*). To praktično znači da na loše uticaje (osobe, događaje) ne uzvraćamo negativnim stavovima i negativnom energijom - jer će ona delovati prvo na nas; tako ćemo se spustiti u istu ravan sa negativnim uticajima. Uzvraćanje nas vraća u relativno stanje uma. Ovde se odvajamo pre svega od delovanja uma/ega koji direktno uzvraća na

uticaje i tako ih ponavlja. Sada je potrebno ostati neutralan, objektivan i čak pozitivan prema svemu što je niže i negativno. (*Oni koji su gore mogu da učvrste svoj položaj samo ako velikodušno daju onima koji su dole.*) Samo sa višim umom znamo da su i negativne pojave način da se dostignu pozitivne. Takva neutralnost prema svim uticajima sama po sebi doneće svest o promeni i ispravnom delovanju u pravom trenutku.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Nožica se odvaja od kreveta. Istrajnost vodi u nesreću.

1. XZ „Nožica se odvaja od kreveta": da bi se oslobodila nižih od sebe.

Krevet je mesto odmora gde upadamo u dubok san kada smo nezavisni od tela i uma i zato smo povezani sa višim umom i svešću duše. Linije govore o problemima koji prate takvu povezanost sa višim umom.

Sada osećamo potrebu da energično delujemo da bismo se „oslobodili nižih od sebe", odnosno rešili predmet pitanja. To međutim činimo samo zbog nepoverenja u višu silu da će ona dovesti stvari do rešenja na pravi način. Unutarnja nesigurnost vodi nas u nevolju. Sada ne treba istrajavati na svojim stavovima i namerama u borbi protiv onoga (osobe, događaji) što nam izgleda negativno ili pogrešno. Bolje je sačekati i sakupiti više informacija. Situacija je početna i zato još uvek laka za kontrolu

2. TZ Ivica se odvaja od kreveta. Istrajnost vodi u nesreću.

2. XZ „Ivica se odvaja od kreveta," zato što nemamo prijatelje.

Dok se prva linija odnosila na podsvesnu upotrebu energije, ova se odnosi na um/ego. Opasnost je stoga ovde veća jer sada je um sklon da sudi kako treba delovati po svaku cenu, ma šta da bude. Njegov razmaženi osećaj bespomoćnosti razvija stav da treba nešto da uradi jer je negativnost tolika da mu je svejedno šta će biti.

Opasnost je takođe u tome da um sebi pripiše zasluge za bilo kakav napredak i da zato pre vremena pokuša da još više „ispravi stvari" na svoj način. Ovde istrajnost na takvim stavovima još više vodi u nesreću.

Ovo je situacija kada um/ego želi da preuzme ulogu višeg uma iako nema sposobnosti za to, kada um/ego podriva delovanje višeg uma. Neutralnost i nevezivanje je i sada jedini način izlaska iz ove situacije.

Promenom ove linije dobija se heksagram 4. Mladalačka ludost ili Nezrelost koji govori o odnosu nižeg i višeg uma.

3. TZ Odvajanje. Nema greške.

3. XZ „Odvajanje. Nema greške." Gubi se svaki dodir sa onima iznad i onima ispod nas.

Promenom ove linije dobija sa heksagram 52, Mirovanje, odnosno direktno delovanje višeg uma. Zato se ovde govori o ispravnom odvajanju od svega što je niže i negativno, na ispravan i objektivan način.

Nadišli smo negativne uticaje prve dve linije. Dozvoljavamo višem umu da deluje na svoj način prema nižim elementima u nama i oko nas (na predmet pitanja).

U vezi predmeta pitanja odvojili smo se i nadišli sve što je bilo uzrok nerazumevanja i stekli objektivan uvid u pravu prirodu problema. Još uvek ništa nije rešeno, okolnosti ili osobe koje su uzrok pro-

blema još uvek su prisutne, ali sada imamo nezavisan i objektivan stav prema njima. Sada stičemo po prvi put zaista ispravno razumevanje radi budućeg napretka.

4. TZ Madrac se odvaja od kreveta. Nesreća.

4. XZ „Madrac se odvaja od kreveta. Nesreća." I to ozbiljna i bliska nesreća.

Ključni deo kreveta - sredstva na kome postižemo spajanje sa višim umom - je slomljen i onesposobljen. Izgubili smo vezu sa višim umom. Zašto se to dogodilo pokazuje nam heksagram koji se dobija kada se ova linija zameni, a to je 35, Napredak. Sam po sebi to je povoljan heksagram, koji govori o spontanom prihvatanju svesti prirode bez punog razumevanja uma/ega, međutim u kontekstu ovog heksagrama stvar je nepovoljna. Ova linija govori da smo izgubili vezu sa višim umom zato jer ispravno razumevanje, postignuto u prethodnoj liniji, nismo integrisali sa svojim Sopstvom već smo ga pripisali spoljašnjim, spontanim uticajima, srećnim okolnostima ili darom više sile. U svakom slučaju skloni smo da stečenu mogućnost objektivne svesnosti doživljavamo pasivno.

Takođe je moguće da iako smo dosegli ispravan uvid ranije greške po inerciji deluju i dalje, možda zbog naše pasivnosti. Ili naš uvid nije dovoljno jasan i snažan ili su ranije greške bile previše jake da bi odmah nestale sa prvim uvidom.

Ako ne prepoznamo svoju ulogu u povezivanju sa višim umom, sa kreativnom svešću koja sve omogućava, svakako sledi nesreća. Ništa dobro ne može da se učini bez svesne i odgovorne povezanosti sa višim umom. Samo takva povezanost daje nižem umu ispravnost u delovanju. Bez nje um/ego je slep i ruko-

vođen nagonima i svim mogućim uslovljenostima. To je oduvek bio glavni uzrok svakog mogućeg zla i ljudske patnje.

Upozorenje na realnu opasnost. Treba za sada odustati od svakog ponašanja vezanog za predmet pitanja koje bi moglo da predstavlja rizik.

5. TZ Jato riba - kao povlašćene dvorske dame. Sve je povoljno.

5. XZ „Povlašćene dvorske dame": na kraju, to neće biti greška.

Ako preuzmemo punu odgovornost za dostizanje i trajno održavanje veze sa višim umom, dobijamo podršku okoline i moć uticaja. „Jato riba" se kreće sinhronizovano, to govori o podršci sinhroniciteta koja se javlja kada imamo vezu sa višim umom i delujemo kroz njega. Takođe imamo uticaj na okolinu, kao „povlašćene dvorske dame".

Loša situacija se menja na bolje. Ono što je bilo odvojeno ili u sukobu sada može da se udruži kroz saradnju.

Kada se ova linija zameni dobija se heksagram 20. Kontemplacija, direktna povezanost uma/ega sa višim umom. Sve povoljne stvari dolaze zahvaljujući toj povezanosti.

***6. TZ** (na vrhu) Zrelo voće niko ne jede. Pravi čovek dobija kočije; običnom čoveku propada kuća.*

***6. XZ** „Pravi čovek dobija kočije": njega nosi narod. „Običnom čoveku propada kuća": jer je beskoristan za sve.*

Kada se ova linija zameni dobija se heksagram 2, Prihvatanje, predanost ali i pasivnost. Šesta linija je ovde jedina pozitivna (*jang*) i predstavlja viši um. To ukazuje da odvajanje od svega neispravnog ovde dos-

tiže svoj vrhunac. Trebalo bi da usledi oporavak snage i kreativnosti. Međutim, upravo sada smo skloni da previše lako prihvatamo vrednosti koje nam dolaze od strane višeg uma, da budemo previše pasivni sa njima, da ne umemo da pokupimo sve plodove koje ta povezanost donosi (*Zrelo voće niko ne jede*).

Ako ispravno koristimo povezanost sa višim umom i odvojenost od svega neispravnog (u pogledu predmeta pitanja) dobićemo podršku okoline i Neba (*kočije*). Ako nismo dostojni ovako visokog položaja u razlikovanju ispravnog i neispravnog, ako odvajanje od negativnog pretvorimo u pasivnost i to smatramo za uspeh, tada ćemo izgubiti ne samo krevet (sredstvo dostizanja višeg uma) nego i celu kuću, odnosno podršku okoline.

24. Povratak

Gore: ☷ Zemlja, prihvatanje svesti duše

Dole: ☳ Grom, spontani pokret, volja, energija

Presuda:

Povratak. Uspeh. Odlasci i dolasci su bezbedni. Prijatelji dolaze - nema greške. Nakon sedam dana vraćaju se odakle su došli. Korisno je imati neki cilj.

Komentar Tuan džuan:

„Povratak. Uspeh." Jaka linija se vraća (na dno, tj. na početak heksagrama).

Kretanje i voljno prihvatanje. Otuda (se kaže): „Odlasci i dolasci su bezbedni."

„Prijatelji pristižu. Nema greške. Nakon sedam dana, vraćaju se odakle su došli." Takav je put neba.

„Korisno je imati neki cilj." Jer jake linije rastu i uvećavaju se.

U heksagramu FU (Povratak) sagledavamo samu suštinu neba i zemlje.

Komentar Sjang džuan:

Grom usred zemlje: slika povratka. Tako su i drevni kraljevi zatvarali (pogranične) kapije u vreme kratkodnevnice. Trgovci i namernici nisu mogli da putuju, pa čak ni kraljevi nisu obilazili svoje oblasti.

KOMENTAR PRESUDE

Ako se odvajamo do svega negativnog i spajamo sa višim umom, kako je prikazano u prethodnom heksagramu, 23, samo tako možemo dozvoliti iskon-

skoj energiji, koja daje sav život, da se slobodno ispolji. Donji trigram Grom, iskonska energija bivstvovanja, spaja se sa trigramom Zemlja, apsolutno prihvatanje i sprovođenje. Zato nam ovaj heksagram govori da sada pokret ili delovanje (namera, težnja) nailazi na prihvatanje, ako smo u tome iskreni tada nema nikakvih prepreka.

Povratak ovde znači povratak na izvor postojanja i jačanje energije koja donosi obnovu, kompletnu regeneraciju, i našeg bića i situacije u kojoj se nalazimo (prema predmetu pitanja). Slično zimskoj kratkodnevnici kada sunce nakon dostizanja najniže tačke počinje da se uzdiže i obnavlja svoju dnevnu svetlosti i tako započinje nov godišnji ciklus obnove života.

To se sada događa i sa predmetom pitanja: obnova i ponovni početak. On se već događa. Možemo nastaviti započeto samo ako je novo. Takođe donji trigram predstavlja pokret a gornji predanost i prihvatanje, to je sada delotvorna kombinacija. Ako tako delujemo imaćemo podršku sinhroniciteta preko okolnosti i drugih ljudi (*Prijatelji pristižu. Nema greške*). Dosadašnji razvoj je došao do kraja svog ciklusa (*nakon sedam dana, vraćaju se odakle su došli* - svi procesi se odvijaju u šest faza, sedam predstavlja povratak na izvor i novi početak, tako se kompletira ciklus svakog razvoja ili događaja). Nastavljanje po starom neće biti moguće. Ovaj heksagram obično dobijamo kada toga postajemo svesni.

Dakle, u ovom heksagramu su objedinjena tri značenja: obnova, spontano kretanje i početak novog ciklusa.

Jedino što sada neće biti moguće jeste ostati na istom mestu, raditi na stari način. Ako smo nešto započeli moraćemo da zastanemo i krenemo ispočetka; ako se radi o kretanju, moraćemo ili da se vratimo

ili da nastavimo dalje; ako je nešto bilo teško i negativno, ako je propadalo (u radu ili u odnosima), počeće da se poboljšava i obnavlja. Sve u vezi predmeta pitanja sada se dešava kako treba, u skladu sa vremenom i spontano, bez prepreka, iako naš um/ego to ne vidi, iako mu možda to izgleda negativno.

Međutim, takav razvoj je sada tek u svom početku. Ne sme se sada žuriti već ostati usklađen sa trenutkom. Poboljšanje će dolaziti postepeno u skladu sa vremenom, kao što se to dešava sa smenom godišnjih doba. Zato treba čuvati energiju i ne prepuštati se impulsima. Treba biti otvoren za puteve i metode koji nisu bili planirani, koji su novi i nepoznati.

Kratkodnevnica je trenutak kada klatno zastaje da bi krenulo u suprotnom pravcu, u obnovu kretanja. Zato su „drevni kraljevi zatvarali (pogranične) kapije u vreme kratkodnevnice. Trgovci i namernici nisu mogli da putuju, pa čak ni kraljevi nisu obilazili svoje oblasti.“ Sve je moralo da stane da bi bilo u skladu sa Nebom. Taj trenutak zastajanja zapravo omogućava obnovu.

Za razumevanje heksagrama ključno je razumeti zašto je ovde potrebno zastajanje radi obnove. To je potrebno radi razumevanja kretanja. Donji trigram Grom ili energija prirode nailazi na bezrezervno prihvatanje trigrama Zemlja, bez ikakvih prepreka. Zavisno od okolnosti i trenutka, to može biti idealno, ali nije uvek dobro, potrebno je ponekad zastati i pažljivo razmotriti šta radimo sa svojom energijom, voljom, namerom, potrebno je da vidimo kako energija prirode spontano deluje a ne da je uvek spontano ispoljavamo.

Drugim rečima treba se vratiti osnovnim pozitivnim principima - a to je ovde prva i jedina *jang* linija. *Jang* linija podrazumeva i svest i kreativnost, ispra-

vnost, za razliku od *jin* linije koja predstavlja nesvesno ili spontano delovanje prirode koja pasivno prima i podržava sve, i ispravno i neispravno. Zato je u komentaru rečeno da u ovom heksagramu „sagledavamo samu suštinu neba i zemlje."

Dakle, heksagram predstavlja ponovni dolazak svesnog i kreativnog principa u većinski nesvesno, spontano i prijemčivo delovanje, vraćanje pozitivnog nakon delovanja negativnog, vraćanje aktivnog delovanja nakon perioda pasivnog podnošenja okolnosti. Ako se svesno krećemo u skladu sa prirodom, sve će biti povoljno. Ako smo pažljivi, odgovorni i prijemčivi (Zemlja) tada će naše delovanje (Grom) biti lako i jednostavno, bez napora odnosno otpora.

Linije pokazuju sve faze obnove pozitivnog principa, u nama i oko nas, odnosno u predmetu pitanja.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ *(na dnu) Povratak sa male udaljenosti. Nema kajanja. Najviša sreća.*

1. XZ *„Povratak sa male udaljenosti": tako se vaspitava vlastiti karakter.*

Prva linija sadrži suštinu celog heksagrama i ona je na početnoj poziciji. Stoga se ovde govori i pravovremenom povratku na pravi put, odustajanju od grešaka na vreme, već na početku uticaja, dok se još nisu učvrstile u umu i karakteru. Promenom ove linije dobija se heksagram 2. Prihvatanje ispravnog puta. Iako je bilo malih odstupanja svesni smo toga i spremni smo da ispravimo greške.

2. TZ Pohvalan povratak - sreća.

2. XZ Sreća pohvalnog povratka proističe iz našeg ljubaznog odnosa prema drugima.

Ovo je linija uma/ega. Ona je ovde pasivna (*jin*) i to znači da je um/ego prihvatio okolnosti i logiku vremena, neophodnost obnove i svojih aktivnosti i svojih odnosa sa drugima. Oslanja sa na prvu (*jang*) liniju i kada se promeni, zajedno sa njom vodi do heksagrama 19, radosno prihvatanje i napredak. Takvo prihvatanje obnove i povratka na ispravnost deluje pozitivnom energijom na okolinu od koje dobijamo podršku.

3. TZ Učestalo vraćanje - nevolja, ali nema greške.

3. XZ Za nevolju usled čestih povrataka nismo mi krivi.

Treća linija pripada višem umu. Ona je ovde pasivna odnosno neaktivna. To znači da naša veza sa višim umom nije čvrsta i zato imamo sumnje u pogledu ispravnog delovanja kao i neodlučnost u odustajanju od starih, pogrešnih aktivnosti i odabira novih. To stvara neprijatnosti i zastoj ali neće dovesti do štete. Zapravo kolebanja će nas osvestiti za skrivene uticaje i uzroke kojih ranije nismo bili svesni.

4. TZ Odlazi u društvu, vraća se sam.

4. XZ „Odlazi u društvu, vraća se sam," i tako sledi pravi put.

Iako smo bili vezani za želje, objekte, navike ili druge osobe koje su nas ograničavale, nakon osvešćenja zadobijenog u drugoj liniji, stičemo snage za povratak na pravi put. Napustili smo društvo, odnosno vezanost za ono što nas je ograničavalo i uslovljavalo i ponovo se oslanjamo samo na sebe i svoje snage. Ovo

podrazumeva da ćemo u pogledu predmeta pitanja možda morati da promenimo sredinu, društvo, odnose, stare navike ili metode. Dobijamo energiju za promenu koju naša okolina neće moći da prati i uspećemo samo ako nastavimo sami.

5. TZ Plemeniti povratak - nema kajanja.

5. XZ „Plemeniti povratak - nema kajanja.“ Središnja linija (gornjeg trigrama) podrazumeva sposobnost samoispitivanja.

Peta linija je središnja i predstavlja um/ego ali ovde je sada u gornjem trigramu i zato je um ovde na višem nivou svesti, spreman je da sagleda svoje nedostatke i da se koriguje, bez opiranja. Um dobija pozitivnu energiju i svesnost za ispravnu obnovu i promenu (predmeta pitanja).

6. TZ Nesiguran povratak - nesreća. Prete nepogode i boleštine. Vojska kreće u pohod, ali doživljava užasan poraz. Bolest spopada vladara koji najmanje deset godina neće moći ponovo da napadne.

6. XZ Nesreća nesigurnog povratka proističe iz skretanja sa puta pravog čoveka.

Šesta linija je mesto višeg uma i ona je ovde neaktivna (*jin*). Bez aktivne povezanosti sa višim umom na najvišem mestu heksagrama, odnosno procesa koji on predstavlja, nesigurnost preovladava. Prepustili smo se subjektivnom rasuđivanju i delovanju podsvesnih impulsa i njihove energije. Imali smo ispravan uvid kako da izvršimo obnovu ili promenu, plan delovanja, ali nismo imali snage da ga se držimo, skrenuli smo sa pravog puta. Zato ćemo morati da sačekamo priliku u novom ciklusu.

Ovo iskustvo propuštanja prilike za pravu obnovu ili promenu pomoći će nam samo tako što će

nas učiniti svesnijim delovanja podsvesnih impulsa i njihove energije na um. To pokazuje heksagram 27 Ishrana koji se dobija zamenom šeste linije.

25. Nevinost / Neočekivano

Gore: ☰ Nebo, delovanje svesti duše

Dole: ☳ Grom, spontani pokret, volja, energija

Presuda:

Nevinost. Najveći uspeh. Istrajnost na pravom putu donosi nagradu. Oni koji se suprotstavljaju ispravnosti idu u nesreću. Nije povoljno imati određeni cilj.

Komentar Tuan džuan:

U ovom heksagramu (Nevinost) jaka linija (na dnu) dolazi izvana i postaje vladar iznutra. Kretanje i snaga. Jaka linija zauzima središnji položaj (u gornjem trigramu) i sve linije joj odgovaraju.

„Najveći uspeh. Istrajnost na pravom putu donosi nagradu.“ To je volja neba. „Oni koji se suprotstavljaju ispravnosti idu u nesreću. Nije povoljno imati određeni cilj.“ Bez nevinosti, kuda da se krene? Kada volja neba ne obećava zaštitu, šta da se radi?

Komentar Sjang džuan:

Grom tutnji ispod neba i sve stvari stiču prirodno stanje nevinosti. Tako su i drevni kraljevi, bogati vrlinom i usklađeni s vremenom, negovali sva bića.

KOMENTAR PRESUDE

Ako smo naučili kako da omogućimo iskonskoj energiji da se slobodno ispolji i da nas obnovi, kako je to prikazano u prethodnom heksagramu (24), tada dobijamo ovaj heksagram u kome se čista energija

našeg bića (Grom) spaja sa čistom svešću naše duše (Nebo) i tako deluje savršeno. To je definicija nevinosti u delovanju.

Nakon što je energija promene (grom) ispravno prihvaćena (trigram Zemlja) u heksagramu 24, to će dovesti do šireg prihvatanja i podrške svesti duše (Nebo) Kada naša energija ima podršku Neba tada smo u stanju nevinosti. Ovaj heksagram je aktivna verzija prethodnog. U 24 smo morali da zastanemo da bismo ispravili svoje spontano delovanje a ovde (25) možemo da delujemo jer smo spontano ispravni.

Svaki upliv uma/ega ovde je nepoželjan i može samo da pokvari spontano dejstvo sila koje omogućavaju sav život i sve događaje. To je suština nevinosti. Potrebna je potpuna predanost i poverenje da suština našeg bića, njegova energija i volja (Grom) može da deluje direktno u skladu sa svešću duše (Nebo). Zapravo, ona uvek tako i deluje (u svim spontanim procesima prirode, metabolizam itd), samo um to ne vidi i meša se tako što svojim sadržajima kvari takvo spontano delovanje celine.

U celoj prirodi samo naš otuđeni um/ego nije nevin. Stoga je u pogledu predmeta pitanja sada neophodno ne mešati se u spontani proces događaja, ne sumnjati u ishod, ne porediti sa prošlim iskustvima, ne praviti planove za budućnost i ne upoređivati se sa drugima (*Nije povoljno imati **određeni** cilj*). Nebo ima svoj način delovanja koji je daleko superiorniji od sposobnosti našeg uma da ga razume. Zato sada treba biti otvoren za neočekivane i nove događaje i promene, kao i rezultate.

Dve su reči ključne za ovaj heksagram: nevinost i neočekivano. Ako se nevinim i otvorenim stavom odnosimo prema stvarnosti, tada moramo biti otvoreni i za sve novo i neočekivano. Suprotnost tome

je planirano delovanje i za njega se ovde kaže da vodi u nesreću.

Aktivnosti u vezi predmeta pitanja sada su izvan našeg razumevanja, možda su nagle, izazovne i sa nepredviđenim obrtima događaja, ali biće pozitivne ako ih prihvatimo kakve jesu. Do rešenja sada možemo doći na spontan, neočekivan i kreativan način, ako delujemo bez proračuna i skrivenih interesa, potpuno iskreno i savesno. Samo tako se usklađujemo da svešću duše. Ako smo sa njom u suprotnosti, tada sigurno ništa dobro ne možemo da uradimo (*Kada volja neba ne obećava zaštitu, šta da se radi?*)

Zapravo, postoji velika verovatnoća da su sada naši skriveni motivi glavni uzročnik problema vezanih za predmet pitanja. Zato se ovde savetuje da se oslobodimo skrivenih namera i planova i prepustimo kosmičkim strujanjima i volji Neba, odnosno svesti duše da nas vodi.

Kako se to postiže pokazuju nam komentari linija.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ *(na dnu) Nevino ponašanje donosi sreću.*

1. XZ *Nevinim ponašanjem dobija se ono što je željeno.*

Komentar je dovoljan sam po sebi. Ipak ovo je prva linija i na početku procesa. Zato se ovde ne pominje uspeh, već samo da se dobija ono što je željeno i što će nas učiniti srećnim. Ali, posmatrano objektivno, to ne znači da je za nas dobro. Ovde je reč o subjektivnoj sreći.

Promena ove linije vodi ka heksagramu 12. Zastoj. On predstavlja naizgled idealno stanje neba i zemlje, ali je statično, nije produktivno. Zato je znače-

nje ovog komentara da smo spontano, sledeći svoju prirodu i instinkte dobili ono što smo tražili ali to ne znači da ja to i najbolje za nas. Samo je ono što smo želeli.

2. TZ Ne računaj obim žetve dok oreš i ne misli na rod u trećoj godini dok sadiš na devičanskom tlu. Korisno je imati određeni cilj.

2. XZ Ne žanji dok oreš: odnosno, ne misli na sticanje bogatstva.

Druga linija ukazuje da delovanje uma/ega i ona je ovde pasivna, *jin*. Savetuje se da na um bude pasivan, da ne planiramo ništa unapred zato da bismo ostali nevini u delovanju. Nevinost ovde označava um koji je smiren da bi bio otvoren za uticaje višeg uma i svesti duše, odnosno za impulse delovanja koji pristižu od celine, od Neba.

Nebo, međutim, uvek deluje savršeno, ali u skladu sa vremenom. Jedini problem je što um nije usklađen sa njegovim delovanjem, odnosno dovoljno smiren i otvoren da bi bio usklađen. Um po svojoj prirodi deluje subjektivno i otuđeno od celine. Um ima svoje predstave i očekivanja i kada se pokaže da su one pogrešne on se razočara a razočarenje razvija negativna osećanja. To nas parališe da napredujemo. Mislimo da nam je sudbina loša i ne vidimo da zapravo sami radimo protiv sebe. Tako gubimo sklad.

Da bismo bili usklađeni presudno je da ne planiramo ništa unapred i da se suzdržimo od prevelikih želja. Tako ćemo postepeno otkriti da se okolnosti vezane za predmet pitanja razvijaju ispravno, iako to sada ne možemo da vidimo, iako nas možda odvedu u pravcu koji se razlikuje od željenog ali će se pokazati da je to zapravo bolje.

Ispravno delovanje podrazumeva usklađenost sa vremenom. Sve ima svoje procese kojima je potrebno vreme da se usklade i ispolje. Um uvek izmišlja svoje vreme za ostvarenje koje je obično mnogo kraće.

Pored svog ritma vremena Nebo deluje pomoću pojava i uticaja koje um ne bi mogao da predvidi niti da zamisli, koje su nove i originalne, ispravne na neočekivan način.

Zamenom ove linije dobija se heksagram 10. Nastupanje koji govori o suočavanju želja (Jezero) sa svešću duše (Nebo). Ako sada delujemo na osnovu svojih želja tada smo zatvoreni za sve uticaje duše koji bi nas vodili pravim putem. Ako delujemo uvek u sadašnjem trenutku bez očekivanja rezultata celina će moći da nas vodi na najbolji način.

3. TZ Neočekivana propast. Bik je sputan i odveden - dobitak za namernika, ali gubitak za vlasnika.

3. XZ Ako namernik dobije bika, vlasnik mora da pretrpi gubitak.

Ovde se govori o neočekivanim događajima koji testiraju nevinost našeg uma i nevezanost našeg delovanja. Uvek kada napredujemo u svesnosti, kada se nađemo na višem nivou svesti, dobijamo testove koji nas osposobljavaju da opstanemo ne tom višem nivou. Komentar linije opisuje sliku događaja u kome je neki prolaznik ukrao bika koji je bio privezan pored puta. To je gubitak za vlasnika bika a dobitak za prolaznika. To ukazuje na neočekivane događaje koji su deo prirodnih dešavanja i koje moramo da obuhvatimo svojom svešću i razumevanjem. Svest podrazumeva sveobuhvatnost, bez ograničenja i bez izbora povoljnog naspram nepovoljnog, željenog i neželjenog. Na taj način se razvija kapacitet svesti da prihvati sve mogućnosti.

Kada se ova linija zameni dobija se 13. Zajednica, Svest koja se spaja sa Nebom. Svest koja je spojena sa Nebom može da prihvati apsolutno sve što se događa pod nebom.

To je vrsta izazova koji se odnose na predmet pitanja. Javlja se nešto negativno što nije naša krivica. Ne treba da dozvolimo da to naruši nevinost našeg delovanja.

4. TZ Nema greške za onoga ko je pravično istrajan.

4. XZ „Onaj ko je pravično istrajan ne greši," jer je čvrst u svojoj istrajnosti.

Zamenom ove linije dobija se 42, Napredak, energija (Grom) spaja se sa inspiracijom višeg uma (Vetar). To je uslov za svaki napredak. Ova linija govori o toj energiji koja nas vezuje sa višim umom, da je negujemo i ne gubimo, to je "pravična istrajnost", bez grešaka. Tada imamo ispravnu viziju i intuiciju a to znači da ne treba da slušamo nikog drugog, da se ne obaziremo na sumnje na osnovu prošlosti (koje nas parališu) niti da se vezujemo za nade zasnovane na budućnosti (koje nas požuruju i jačaju um/ego). Ispravna energija koja potiče od višeg uma daje nam uvek pravi put i nevin način delovanja.

U vezi predmeta pitanja sada je presudno da ne verujemo nikome, čak ni svom uslovljenom umu, odnosno da ne mešamo uslovljavanja svoga uma sa predmetom pitanja. Treba samo da sledimo svoju viziju i intuiciju. Tako se sada rešavaju stvari.

***5. TZ** Neočekivanu bolest ne treba lečiti. Proći će sama i doneti radost.*

***5. XZ** Drugim recima, neočekivanu bolest ne treba lečiti neproverenim lekovima.*

Slično trećoj liniji i ovde se govori o neočekivanom poremećaju kome ne treba dozvoliti da nas uzdrma i pokoleba u nevinoj predanosti višem umu, svesti duše, prihvatanju svih mogućnosti. Jedina razlika je u tome što je treća linija govorila o spoljašnjim događajima a ova o našem biću, promenama unutar nas. Kada je povezanost sa višim umom u pitanju tada moramo biti iznad svih mogućih promena unutar našeg bića, jer i viši um je iznad njega, a svest duše je iznad svega.

Možemo slobodno da ostanemo nevezani, da ne pokušavamo da rešimo stvar na silu, da ne sudimo svojim ograničenim umom, impulsivno i nagonski (vidi heksagram 21). Stvari će se rešiti same u skladu sa vremenom. To je bilo samo teže i dublje testiranje naše nevinosti u pogledu povezanosti sa višim umom i svešću duše.

Peta linija je mesto uma/ega na višem, vladajućem mestu. Ovde se govori o ključnom testiranju uma/ega da se bezazleno preda višoj svesti.

U pogledu predmeta pitanja sada treba podneti sva iskušenja i ostati nevezan jer će samo naše nemešanje u proces događaja pomoći da se on ispravno odvija.

6. TZ (na vrhu) Nevino ponašanje donosi nesreću. Ništa ne uspeva.

6. XZ „Nevino ponašanje donosi nesreću," zato što je vreme za delanje iscrpljeno.

Promenom ove linije heksagram se iz Nevinog predavanja višem umu (25) pretvara u Praćenje želja (17). Ova linija predstavlja mesto višeg uma u gornjem trigramu i ona je jaka (*jang*). To ukazuje da aktivno ispoljavanje nevinog ponašanja sada izaziva nevolje jer nije u skladu sa vremenom (*zato što je vre-*

me za delanje iscrpljeno), preterano je. Ako tako nastavimo naš put će se od nevine predanosti višoj svesti pretvoriti u put ispunjenja želja. Najbolje je ne činiti ništa jer svako delovanje sada bi pogoršalo stvari.

Sada možemo samo izvući pouku da su nam potrebna sva moguća iskustva, sve suprotnosti, i da se sve dešava u skladu sa pravim vremenom.

Ako se javlja nerazumevanje sa drugima iako smo nevini i iskreni to je zato jer je njima potrebno pravo vreme da nas razumeju, da sami dođu do spoznaje. Važno je da se ne namećemo njihovom ritmu. Nerazumevanje prethodi razumevanju. Na greškama se uči.

26. Ukrotiteljska moć velikog
Potencijalna snaga

Gore: ☶ Planina, viši um

Dole: ☰ Nebo, delovanje svesti duše

Presuda:

Moć velikog. Istrajnost na pravom putu donosi nagradu. Ako se ne obeduje kod kuće - sreća. Korisno je preći veliku vodu.

Komentar Tuan džuan:

Ovaj heksagram (Moć velikog) predskazuje čvrstinu i snagu, iskrenost i istinu, slavu i sjaj, i svakodnevnu obnovu naše vrline.

Jaka linija se uspinje i iskazuje poštovanje uzvišenima. Njena sposobnost da ograničava snagu doista je ispravna! „Sreća - ako se ne obeduje kod kuće.“ Jer će dostojnici svugde primiti ponude. „Korisno je preći veliku vodu,“ to je u skladu sa voljom neba.

Komentar Sjang džuan:

Nebo usred planine: slika moći velikog. Tako i pravi čovek izučava reći i dela drevnih mudraca kako bi odgajio svoju vrlinu.

KOMENTAR PRESUDE

Ako smo se usavršili u nevinom prihvatanju i sprovođenju volje Neba (25), svesti duše, tada u sebi posedujemo ogromnu kreativnu snagu i moć. Sama

po sebi moć višeg uma je takva da uvek zna kada treba da deluje a kada ne treba, i kako da deluje. Suština je u regulaciji i pravovremenom delovanju, svesnoj kontroli.

Da bismo razumeli ovaj heksagram potrebno je dublje razumevanje njegove strukture.

Dole je Nebo ili svest duše, božanska svest koja sve omogućava. Gore je Planina, viši um u ljudima. Jednostavno se može razumeti da heksagram pokazuje da sada naš viši um ima podršku Neba, božanske svesti. To mu daje veliku moć delovanja ali svesno kontrolisane u individualnom iskustvu. Otuda veoma povoljni komentari o obnovi vrline i ispravnosti u svakom pogledu. Naš viši um sada deluje punom snagom. Ipak ovde se ne pominje „najveći uspeh" kao kod nekih drugih povoljnih heksagrama, već se samo daju saveti. Ti saveti su potrebni radi razumevanja kako zapravo deluje viši um kada ima podršku božanske svesti. To je ljudima nepoznato jer su pretežno boravili u nižim stanjima svesti. Niko ih nije učio tome. Sve do sada.

Ono što Ji Đing naziva Nebom je zapravo isto ono što kvantna fizika naziva univerzalnim poljem ili kvantnim vakuumom. To je polje u kome potencijalno postoje apsolutno sve mogućnosti postojanja, ali u neispoljenom stanju. Sve što postoji kao ispoljeni kosmos (u našem iskustvu) već je postojalo u tom polju kao potencijalno. Sve mogućnosti se ispoljavaju u vremenu i prostoru u skladu sa fizičkim zakonima, kada se steknu uslovi za njihovo ispoljavanje. Pri tome važi princip da se ispoljava apsolutno sve što može da se ispolji, ali ne odjednom i ne svuda, već u skladu sa vremenom i okolnostima. Tako razlikujemo apsolutno i relativno. Govoreći jezikom frekvencija, stanje

apsoluta je stacionarno ili ne-hercijansko, a ispoljeno stanje relativnih pojava u prostoru je hercijansko.

Kvantni vakuum možemo ispravno razumeti kao čist prostor. On ima dve osobine. Prva je da sve postoji u prostoru a sam prostor ne postoji ni u čemu, on je apsolutan i neuslovljen. Druga je da ne postoje objekti unutar prostora koji se nezavisno kreću i deluju nego se sam prostor, kvantni vakuum trenutno manifestuje kao svi objekti i događaji. Čist prostor postaje svet objekata - ne postoje objekti u prostoru. Zato je samo prostor najviša realnost, sve drugo su samo relativne pojave unutar njega. Može se zato reći da je čist prostor nepokretan.

Čist prostor je manifestacija svesti. Svesna namera upravlja svim vibracijama koje se manifestuju unutar prostora kao objekti, bića i događaji.

Stoga je cela struktura sledeća: u osnovi svih pojava je sam prostor, a u osnovi prostora je namera svesnog delovanja ili svest. Ona se manifestuje kao kreativna inteligencija, odnosno inteligentni dizajn. Sve što postoji, od atoma do ljudskog tela, stvoreno je inteligentnim dizajnom, svesnom namerom.

Rekli smo da je čist prostor, kao najviša realnost ispoljenog sveta, nepokretan. Nepokretan je zato što je apsolutan. Nema gde da se kreće, sve što se kreće je unutar njega i sačinjeno je od vibracija samog prostora. Zato je svaki pokret zapravo privid ili iluzija (*maya*), nije realan sam po sebi.

Kada ljudsko biće postane nepokretno u disciplini meditacije, tada se usklađuje sa stacionarnim frekvencijama apsoluta. Tako se ljudi bude i oslobađaju od iluzija. Otuda je simbol za meditaciju u Ji Đingu trigram Planina koja ukazuje na nepokretnost. Takođe predstavlja i viši, transcendentalni um u ljudima.

Viši um je povezan sa apsolutom kroz nepokretnost. Tu vezu ostvarujemo onda kada svoje biće dovedemo u ne-hercijansko stanje potpunim mirovanjem u meditaciji.

U ovom heksagramu imamo spojen trigram koji govori o apsolutu i trigram za viši um. Međutim trigram Neba je aktivan, nije pasivan kao u slučaju Zemlje. Tada smo imali heksagram 23, gde se govori o meditativnom razlikovanju i odvajanju višeg uma od svega što je niže i manje vredno. Ovde je reč o aktivnoj i kreativnoj primeni svesti višeg uma u akciji; ispoljavanju moći Velikog, odnosno apsolutnog. To podrazumeva dve stvari. Prva je način primene a druga je iskušenja koja će nas testirati da li smo uspešni u tome.

Prva je izražena rečima u klasičnom komentaru „ako se ne obeduje kod kuće - sreća“. To govori o potrebi da svoju svesnost višeg uma iskažemo u delovanju na novom i nepoznatom terenu, izvan zone komfora, a ne u poznatim i kontrolisanim uslovima gde već imamo gotova rešenja. Istinska kreativnost se ispoljava i razvija novim i neplaniranim delovanjem.

U tome će nam pomoći savet komentara da „pravi čovek izučava reči i dela drevnih mudraca kako bi odgajio svoju vrlinu.“ Sva etika duhovnih učenja od najstarijih vremena govori upravo o tome kako da ispravno ispoljimo svest višeg uma, božansku svest, na ovom svetu, kroz sebe i svoje delovanje. Etika u ljudima je zapravo primena fizike stacionarne svesti apsoluta u relativnom polju ljudskih iskustava. O tome govori taoizam kao usklađivanje Tao (apsolut) i Te (relativno), izvorno hrišćanstvo kroz molitvu da „bude volja božija na zemlji (relativno) kao što je na nebu (apsolutno)“. To se sve zbiva kroz ljudsku svest i aktivnost. Ovaj heksagram govori o tome.

U pogledu predmeta pitanja on se sada rešava na nov način i indirektno. Možda on postoji da bi nas iskušao da li smo dovoljno zreli i odgovorni. Ovo je vreme kada treba da izdržimo nepovoljne okolnosti tako što ćemo se povući u sebe i osloniti na svoje najveće vrednosti. Heksagram inače ukazuje da je sada vreme velikih vrednosti i sudbonosnih događaja.

U svakom slučaju stara rešenja neće biti od pomoći. Zahteva se kreativan odgovor.

Ovaj heksagram govori o delovanju višeg uma na okolinu. Višim umom delujemo indirektno. To znači da sada možemo da utičemo na druge i na događaje samo kvalitetom svoje vrline, njome zračimo na okolinu tako da to proizvodi efekte na događaje i na druge osobe. Tako zapravo delujemo zakonom privlačenja.

Takođe je veoma važno delovanje u pravom vremenu. Pravovremeno delovanje ovde se odnosi i na događaje i na međuljudske odnose. Većina grešaka nastaje zbog brzopletog delovanja koje se nameće, koje nije usklađeno sa ritmom drugih ljudi, ili sa procesom događaja, kada ne opažamo da drugima treba vreme za spoznaju, odnosno da se nešto dogodi. To ne opaža samo niži um/ego, on uvek ima svoje vreme, obično mnogo kraće, kada nepotrebno ubrzava, ili predugo, kada nepotrebno odlaže stvari.

Ono što je ovde ključno razumeti jeste da sada niži um/ego ne treba da deluje. To pokazuju oba trigrama koji predstavljaju nadilaženje njegovog delovanja. Treba imati poverenje u inspiraciju, intuiciju i višu silu. U strukturi celog heksagrama samo dve linije su negativne ili pasivne, četvrta i peta u gornjem trigramu. Te linije predstavljaju podsvesne težnje (4) i um/ego (5). Dakle ta dva činioca treba da budu pasivni i prevaziđeni da bismo sada ispravno delovali. Tako

se disciplinuje i ispravno primenjuje moć velikog, nebeska moć. To dokazuje činjenica da se zamenom te dve linije dobija prvi heksagram, Nebo ili savršenstvo božanske svesti.

Komentari svih linija nam pokazuju kako treba da nadiđemo ograničavajuća delovanja uma/ega u predmetu pitanja.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Nevolja preti. Mudar čovek prestaje da radi.

1. XZ „Nevolja preti. Mudar čovek prestaje da radi." Tako se ne izlaže opasnosti.

Promenom ove linije dobija se 18, Rad na pogrešnom, Ispravljanje pogrešnog. Inspiracija (donji trigram) se direktno povezuje sa višim umom (gornji trigram) i tako se jedino može ispraviti pogrešno. Zato ova linija govori da ako imamo ispravnu vezu sa višim umom onda ćemo odmah prepoznati put koji nije ispravan, rad koji je pogrešan. Zato odmah prestajemo sa pogrešnim već na početku.

Impuls da delujemo (prva aktivna, *jang* linija) pretvara se u pasivnu (*jin*) liniju. Prisiljeni smo da mirujemo i svesni samo da je to dobro za nas.

U pogledu predmeta pitanja, svesno ili nesvesno izbegavamo loše posledice na vreme. Takva je priroda događaja o kome je pitanje. Ako sada ne vidimo da bi nas delovanje prema željenom cilju odvelo do loših posledica, to ne treba da bude razlog da pogrešno zaključimo da smo zaustavljeni u napredovanju, da je ipak trebalo da uradimo ono što smo želeli verujući da bi ishod bio dobar. Ishod ne bi bio dobar i zaustavljeni smo na vreme, ili tako što nas je zaustavila intuicija ili spoljašnje okolnosti.

2. TZ Slomljena osovina.

2. XZ „Slomljena osovina.“ Pošto je linija središnja (u donjem trigramu), krivica nije do nas.

U prvoj liniji zaustavili smo se na vreme zahvaljujući svojoj intuiciji i svesnosti. Ova linija je mesto uma/ega i ona se teže zaustavlja, um/ego ima jaču svoju svesnost do koje teže dopire svest višeg uma. Zato ovde moraju da deluju spoljašnje sile koje um/ego ne može da kontroliše, one su nas (tj. predmet pitanja) zaustavile na vreme.

Okolnosti nam ne dopuštaju da na silu sprovedemo namere uma/ega (predmet pitanja). Iako se javio zastoj u napredovanju zbog spoljašnjih okolnosti na koje ne možemo da utičemo, to je dobro za nas i sada je ispravno samo da održimo sadašnje stanje, čuvamo energiju i sačekamo da se okolnosti promene. Zastoj je zapravo način na koji sada sazrevamo za ispravnu primenu potencijalne snage, odnosno za ispravan razvoj predmeta pitanja.

3. TZ Dobar konj u galopu. Istrajnost pod teškoćama donosi dobit. Najbolje je ceo dan uvežbavati odbrambene mere. Povoljno je imati neki cilj.

3. XZ „Povoljno je imati neki cilj.“ Jer sklad sa gornjom linijom (sa 9 na vrhu) predskazuje ispunjenje volje.

Da bismo izbegli prepreke i greške u delovanju sada moramo raditi na emocijama odnosno željama. Kada se ova linija promeni dobija se 41 Smanjenje želja pod uticajem višeg uma, odnosno svesti. To se postiže vežbom i ponavljanjem (*Najbolje je ceo dan uvežbavati odbrambene mere*). Slika *dobrog konja u galopu* govori o našem energetskom telu ili telu želja. Kada se ova linija donjeg trigrama, koja je na mestu

višeg uma, promeni i postane pasivna, dobija se Jezero, radost želja. Da želje ne bi poremetile vezu sa višim umom, sada treba da radimo na osvešćenju želja pomoću discipline i istrajnosti, uprkos svim teškoćama. Tako naše energetsko telo postaje kao *dobar konj u galopu* koji disciplinovano ide tamo gde treba. Teškoće su tu samo zato da nas nauče disciplini. Teškoće su zapravo samo nesklad uma sa realnošću, a taj nesklad izazivaju želje i sumnje. Uklanjanje tog nesklada je uslov pod kojim predmet pitanja sada može povoljno da se razvija. Put napretka se otvara ali njime ne možemo ići vođeni željama već svešću.

4. TZ Jaram za mladog bika - najviša sreća.

4. XZ Sreća ovde dolazi u obliku radosti.

Ako ispunimo zahteve prethodne linije i svesno ovladamo energijom želja, ako nadiđemo očekivanje da ono što želimo odmah bude ispunjeno (*jaram za mladog bika*), obezbedićemo uspeh. Jaram je drveni ram koji se stavlja mladim bikovima dok im rogovi rastu da ne bi pričinili štetu. Ono što sputava predmet pitanja jeste zapravo ono što nevidljivo doprinosi njegovom ostvarenju kada dođe pravo vreme. Takođe ova linija sugeriše da je potrebno da čuvamo energiju od nepotrebnog rasipanja.

Kada se ova linija zameni dobija se 14, Veliko posedovanje, Svest koja je podržana Nebom. To postižemo zahvaljujući ograničenjima koja sada razvijamo.

***5. TZ** Zubi uštrojenog vepra - sreća.*

***5. XZ** Sreća ovde dolazi u obliku neočekivane radosti.*

U prethodnoj liniji ograničenja su se odnosila na podsvest i želje, a ovde na um/ego. Uštrojen vepar (podsvest i želje) nema energiju da deluje, i njegovi

zubi, metode delovanja (um/ego), nemaju pravu snagu. To je sada dobro.

Predmet pitanja se sada rešava indirektno tako što se uklanja izvor energije pogrešnog delovanja, da se ne bi sa njime suočavali direktno, što bi sada bilo pogrešno.

Okolnosti nas sprečavaju da energično delujemo na predmet pitanja i sada je to dobro. To je način da se on ispravno razvija.

6. TZ *(na vrhu) U skladu sa putem neba. Uspeh.*

6. XZ *„U skladu sa putem neba.“ Veliki napredak na putu vrline.*

Promenom ove linije dobija se heksagram 11, Mir usled ispravnog jedinstva Neba i Zemlje. Savršeno stanje ispoljavanja nebeske svesti apsoluta u uslovima relativnog sveta na zemlji, u okvirima ljudskog iskustva.

Uklonjene su sve prepreke koje bi poremetile ispravno delovanje višeg uma, koji ovde ima najviši potencijal jer je podržan Nebom, apsolutnom svešću. Zato se kaže da smo sada „usklađeni sa putem neba“. To je jasan odgovor za svaki predmet pitanja. Odnosi se na velike promene i postignuća, bilo da su unutarnja bilo spoljašnja.

27. Ishrana

Gore: ☶ Planina, viši um

Dole: ☳ Grom, spontani pokret, volja, energija

Presuda:

Ishrana. Istrajnost napravom putu donosi sreću. Posmatraj kako ljudi ishranjuju druge i šta sami jedu.

Komentar Tuan džuan:

„Vilice. Istrajnost na pravom putu donosi sreću.“ Kada je ishrana ispravna, sreća dolazi. „Posmatraj kako ljudi ishranjuju druge,“ odnosno, šta daju za to. „1 šta sami jedu,“ odnosno, šta odabiraju za sebe.

Nebo i zemlja ishranjuju sve stvari. Sveti mudraci ishranjuju sve ljude od vrline i tako dosežu do svih ljudi. Veliko je doista značenje vremena u heksagramu JI (Vilice).

Komentar Sjang džuan:

Grom u podnožju planine: slika ishrane. Tako i pravi čovek pazi šta govori i umeren je u jelu i piću.

KOMENTAR PRESUDE

Ako smo razumeli ispravno delovanje svesti višeg uma u našem individualnom iskustvu, kako je pokazao prethodni heksagram 26, prva posledica takve zrelosti jeste osvešćenje primarne energije, volje i podsvesnih namera delovanja, u nama i u drugima.

Donji trigram Grom, koji prestavlja primarnu energiju prirode, a u našem biću podsvesnu energiju,

motive i namere, u ovom heksagramu se spaja sa trigramom Planina, koji predstavlja viši um. Takav spoj donosi maksimalno proširenje percepcije, iskustva, od najvišeg do najnižeg. Viša svest osvešćava niske porive i nagone. Na taj način ono što je delovalo spontano i nesvesno postaje osvešćeno.

Komentari heksagrama govore o ishrani jer slika daje oblik otvorenih usta, gore je nepokretan deo vilice (predstavljen trigramom Planina) a dole pokretan (trigram Grom). Međutim pojam ishrane proširuje se na celokupnu percepciju. To je ono o čemu ovaj heksagram govori, o proširenju percepcije svesti. To prirodno dolazi posle ispravnog razumevanja delovanja višeg uma (heksagram 26).

Predmet pitanja se sada rešava na takav način: povećavanjem opažanja, prepoznavanjem podsvesnih motiva kod sebe i kod drugih, prikupljanjem informacija, obuzdavanjem nagona i spontanog nesvesnog delovanja, kontrolom energije. Sve ovo se naročito odnosi na uticaje podsvesti a to znači na želje, sanjarenja i maštanja. Preko njih um/ego izgrađuje svoje buduće strategije i opravdava ih. Sada je vreme da se osvešćenjem obuzdaju takvi uticaji.

Dobro je sada da se udaljimo od situacije o kojoj je reč u pitanju. Sada je ispravan način rešavanja problema udaljavanje i smirenje radi boljeg razumevanja. Ako smo previše vezani važnošću ili previše odbojni od predmeta pitanja, nećemo moći da imamo objektivan uvid u njegovu prirodu. Zato je potrebna distanca radi boljeg sagledavanja.

Donji trigram, koji govori o energiji, sada daje svu svoju snagu gornjem trigramu višeg uma. Ako je prethodni heksagram 26, govorio o potpunom osvešćenju višeg uma u skladu sa božanskom svešću (Planina iznad Neba), ovaj govori da tako osvešćen um

može da koristi svu energiju prirode bez ograničenja. Može da je koristi samo ako je ispravno osvesti. Viši um deluje ispravno sa božanskom svešću (26) samo ako svesno vlada iskonskom energijom prirode (Grom).

Od kvaliteta percepcije (hrane) zavisi karakter. Posmatranjem čime se drugi 'hrane' možemo prepoznati njihov karakter (*„Posmatraj kako ljudi ishranjuju druge," odnosno, šta daju za to. „1 šta sami jedu," odnosno, šta odabiraju za sebe.*). Inferiorna hrana i moć percepcije daju inferiorni karakter, i obrnuto.

'Hrana' je i ono što mi pružamo drugima. Stoga sve što se ovde govori o percepciji odnosi se i na ono što činimo drugima, kako nas oni doživljavaju. Ako to razumemo onda će nam biti jasnija struktura heksagrama koja pokazuje kako se višim umom (Planina) upravlja podsvešću, instinktima i voljom koja se nesvesno ispoljava. Ako smo toga svesni onda smo takođe svesni da su mnoge reakcije drugih prema nama rezultat onoga sa čime smo ih mi nesvesno 'nahranili', tj. reakcije našeg delovanja prema njima. Takva vrsta uzročnosti sada je na delu ako je predmet pitanja međuljudski odnosi.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Pustio si svetu kornjaču i gledaš me razjapljenih vilica - nesreća.

1. XZ „Gledaš me razjapljenih vilica." Takvo ponašanje se nikako ne može poštovati.

Promenom ove linije dobija se heksagram 23, Odvajanje od svega nižeg i nepotrebnog. Prva linija ovde prestavlja uticaj nagona i podsvesti, u nama ili u drugima koji deluju na nas. Taj uticaj nismo uspeli da osvestimo i prevaziđemo zbog sumnje u metode delo-

vanja. Umesto da kreativno delujemo višim umom (*sveta kornjača* je simbol mudrosti) mi reagujemo na nivou samih nagona, odnosno podsvesnih uticaja drugih na nas, i naših uticaja na njih (na predmet pitanja). Dozvoljavamo svojim niskim porivima da reaguju pod uticajem niskih poriva drugih, odnosno situacije. To vodi u zatvoren krug negativnih reakcija. Previše smo identifikovani sadržajima koje smo primili od drugih, brigom zbog njih (predmeta pitanja), tako da smo zapostavili sebe, svoje prave vrednosti i mogućnosti. Potrebno je da se odvojimo od svega i smirimo.

2. TZ Ishrana na planinskom vrhu. On skreće s puta da bi se prehranio u brdima - nesreća.

2. XZ Nesreća proističe iz toga što se odvojio od sebi sličnih.

Druga linija je um/ego i ona je ovde pasivna. Nedostaje nam mentalne kritičnosti i objektivnosti da istrajemo na pravom putu i zato težimo stranputicama, verujući ograničavajućim uticajima uma/ega da tako možemo uspeti. Oslanjamo se na pogrešne metode i ljude. Težimo liniji manjeg otpora, lakim rešenjima.

Promenom ove linije u donjem trigramu dobija se trigram Jezero, želje, i heksagram 41, Opadanje, koji govori o smanjivanju uticaja želja radi jačanja višeg uma. Stoga ona ukazuje da u rešenju pitanja ne treba da se oslanjamo na želje, samovolju i laka rešenja. To je put u teškoće. Treba odustati i promeniti metod.

3. TZ Odlučno odustajanje od ishrane - nesreća. Istrajnost donosi nesreću. Deset godina ne treba delati. Ništa ne uspeva.

3. XZ „Deset godina ne treba delati," jer se sve čini protivno pravom putu.

Treća linija je viši um za donji trigram. Ona je ovde negativna a to znači da nemamo vezu sa višim umom, nismo objektivni u delovanju i u očekivanjima, težimo površnim efektima koji su iluzorni, pogrešnim metodama i osobama. Heksagram 22 Ukrašavanje dobija se promenom ove linije, oslanjanje na površne efekte. Stoga gubimo ispravnu „ishranu" jer ne vidimo suštinu problema (u predmetu pitanja).

„Deset godina" predstavlja ceo ciklus i stoga znači da nikada ne treba tako delovati, odnosno treba odustati jer na taj način ništa ne uspeva. Drugo moguće značenje je da smo zavedeni površnim efektima i da ćemo tek u budućnosti doživeti negativne posledice (kada prođe ceo ciklus pogrešnog delovanja).

Potpuno smo skrenuli sa puta tražeći brze efekte i laka rešenja, put koji je ugodan. Ispravan put kojim bi nas vodio viši um izgleda nam neizvestan i neprijatan. Međutim on tako izgleda samo nižem umu/egu, samo ga on vidi takvog upravo zato jer nema perspektivu višeg uma koji vidi dalje i bolje od nižeg uma. Težeći zadovoljstvu i sigurnosti u sadašnjosti gubimo pravi put mudrosti u budućnosti. Put prividne sigurnosti onemogućava kreativnost i nova iskustva i otkrića. Ono što sada treba da naučimo jeste da ako verujemo u rukovođenje višeg uma možemo imati poverenja u njegov put iako deluje kao neizvestan i ne izgleda kao poželjan i lagan.

4. TZ Ishrana na planinskom vrhu - sreća. On gleda oko sebe kao tigar koji se prikrada plenu. Nema greške.

4. XZ Sreća proističe iz toga što je gornja linija (9 na vrhu) obasipa svetlošću.

Ova linija je prelaz u gornji trigram i govori da energija naših nagona sada deluje ispravno, kao kod tigra koji se prikrada plenu. Nema greške ako sada delujemo spontano. Odlučno donosimo prave odluke, možemo da rešavamo probleme i povoljno da utičemo na druge. Takvo ispravno vladanje nagonima dobija podršku višeg uma.

Takođe ishrana na planinskom vrhu može da označava ispravnu percepciju višeg uma

Kada se tigar prikrada plenu, plen ne može da ga primeti pre nego što ga tigar napadne. To može da ukaže da metoda našeg delovanja sada treba da bude ista kao tigrova, da ne otkrivamo svoje planove niti da planiramo unapred, već da delujemo u skladu sa sadašnjim trenutkom. Tako se deluje u skladu sa inspiracijom višeg uma; ako um planira onda je ometa.

Promenom ove linije dobija se heksagram 21. koji govori o trenutnom delovanju svesti i energije, nezavisno od uma/ega.

Sada imamo pravu odlučnost, energiju i metode za rešavanje problema.

5. TZ *Uobičajeni putevi su napušteni. Istrajnost donosi sreću onima koji ostanu na mestu. Ne sme se prelaziti velika voda.*

5. XZ *„Sreća za one koji ostanu na mestu“: zato što odano prate one nad sobom (9 na vrhu).*

Sada je osetljiv momenat kada um/ego shvata da nema snage niti mogućnosti da deluje sam. Samo ako ostane pasivan može da izbegne štetu. Sada se radi o kvaliteti delovanja a ne o snazi. Potrebno je da sebe još bolje usavršimo, da još bolje ovladamo nižim porivima u sebi, i tek onda ćemo moći da delujemo ispravno. Sada ne treba da delujemo direktno već da čekamo inspiraciju višeg uma.

„Uobičajeni putevi su napušteni“ znači da sada ne treba da sledimo stare obrasce delovanja, već da proširimo percepciju za sve što je novo i nepoznato. Tako dobijamo inspiraciju višeg uma.

6. TZ *(na vrhu) Izvor ishrane. Svest o opasnosti donosi sreću. Povoljno je preći veliku vodu.*

6. XZ *„Izvor ishrane. Svest o opasnosti donosi sreću.“ Pred nama su neočekivana sreća i blagostanja.*

Linija na vrhu predstavlja viši um i ona dominira celim heksagramom. Sada smo bliski sa izvorom ishrane, odnosno inspiracije od strane više svesti. Zato smo svesni svih opasnosti kako se to može izgubiti. Samo sa takvom svešću možemo delovati, menjati i rešavati stvari.

Svesni smo da sve možemo postići samo uz pomoć višeg uma koji nas ispravno vodi. Um/ego nikada ne može imati takvu ispravnost, njegovo delovanje je uvek takvo da nas ograničava u percepciji višeg uma i ispravnog delovanja. Uvek kada smo shvatili neku grešku i ispravili sebe to je bilo samo zato jer smo nadišli delovanje uma/ega i povezali se sa višim umom.

Opasnost o kojoj se ovde govori jeste da onda kada se stvari povoljno odvijaju i rešavaju mi smo skloni opuštanju i padanju u iluziju da smo ipak sve mi sami uradili, sa svojim umom/egom. Ili da smo samo imali sreće i da će ta sreća da se nastavi. Ili, ako smo bili svesni pomoći višeg uma, možemo pasti u iluziju da će on zaštitnički da deluje sam od sebe i dalje, ma šta mi radili, tačnije i ako ne radimo ništa ili se prepustimo uživanju. Takva iluzija se događa zato jer se delovanje višeg uma ne pokazuje na dramatičan i nametljiv način, već ostaje tiho i u pozadini, ne nameće se već čeka da ga budemo svesni i dovoljno

zreli za prihvatanje. Dakle, delovaće samo onoliko koliko sebe usavršavamo da ga budemo svesni, odnosno koliko je naš um/ego smiren i otvoren da možemo biti povezani sa višim umom. Delovanje svesti duše je nenametljivo, često nevidljivo ali je svemoćno.

Zašto je delovanje svesti duše, višeg uma tiho i često nevidljivo za um/ego? Zato jer svest duše je zapravo božanska svest koja je sve-što-jeste, ona je sama egzistencija kakva jeste u svakom trenutku. Nju je teško prepoznati iz istog razloga što oko ne može samo sebe da vidi, ona je naša suština i suština svega što postoji; zato jer njeno prepoznavanje zavisi od naše samospoznaje.

Zato je neophodno imati odgovornost za svu pomoć i spasenje koje dobijamo od višeg uma. Samo ako delujemo odgovorno možemo zadržati tu vezu i pomoć. Moramo biti dostojni višeg uma ako želimo vezu sa njim. Bićemo dostojni ako nadilazimo niže porive u nama (prva linija heksagrama). Tada će naša prava hrana biti viša svest duše (*Izvor ishrane… Pred nama su neočekivana sreća i blagostanja.*)

Sada smo spremni da napravimo taj sudbonosni prelom u sebi, da odaberemo šta je za nas pravi izvor nadahnuća i šta su naše prave vrednosti. Ako to učinimo u sebi, načinićemo uspešan povratak pravom izvoru životne energije (heksagram 24) i uspešno ćemo rešiti predmet pitanja.

28. Nadmoć velikog / Kritična masa

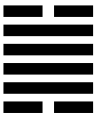

Gore: ☱ Jezero, radost nižeg uma

Dole: ☴ Vetar, Drvo, inspiracija od višeg uma

Presuda:

Nadmoć velikog. Slemenjača se ugiba. Povoljno je imati određeni cilj. Uspeh.

Komentar Tuan džuan:

Ovaj heksagram (Nadmoć velikog) pokazuje preobilje velikog. „Slemenjača se ugiba," jer su početak i kraj (linije na dnu i na vrhu) slabi.

Jakih linija ima previše, ali zauzimaju središnji položaj. Nežnost i radost zajedno deluju; otuda (se kaže): „Povoljno je imati određeni cilj." Uspeh sledi.

Veliko je doista značenje vremena u heksagramu Nadmoć velikog.

Komentar Sjang džuan:

Stabla potopljena u jezeru stvaraju sliku nadmoći velikog. Tako je i pravi čovek, iako stoji sam, lišen strahovanja; on se ne kaje što se odrekao sveta.

KOMENTAR PRESUDE

Ovaj heksagram je suprotan od prethodnog kao slika u ogledalu, što je čest slučaj u redosledu heksagrama. To pokazuje dijalektiku suprotnosti u razvoju situacije koju predstavljaju. Ako smo u prethodnom heksagramu otkrili pravi izvor ishrane, a to je nadah-

nuće u višem umu i svesti duše, onda zajedno sa takvom zrelošću odbacujemo sve pogrešne želje.

U ovom heksagramu inspiracija (Vetar) spaja se sa željama i fikcijama (Jezero) i zato nastaje opterećenje, odnosno potreba da se želje koriguju i prevaziđu putem uvida višeg uma, inspiracijom.

Slika heksagrama pokazuje glavnu gredu kuće u staroj gradnji koja drži krov. Ona je u sredini snažna ali na krajevima slaba (prva i šesta linija). To govori da su težište i snaga sada pogrešno raspoređeni i zato je potrebno odustati i ispraviti stvari. Pogrešno težište stvara konfuziju i pritisak u celoj situaciji vezanoj za predmet pitanja. Naša inspiracija (donji trigram) sada je vođena željama (gornji trigram) a ne realnim potrebama i ciljevima. Pogrešno smo isplanirali stvari, ili ih nismo ni planirali već smo se samo rukovodili trenutnim željama. Sada se javljaju posledice i to stvara pritisak u nama i unutarnju neravnotežu koja se ispoljava na okolinu i situaciju (predmet pitanja).

Još uvek nije došlo do pada odnosno loših posledica ali će doći ako ovako nastavimo. Naša inspiracija je bila iskrena i možemo da nastavimo samo ako unesemo dodatne korekcije i bolje razumemo celu situaciju, ako promenimo težište i bolje sagledamo svoje prave potrebe i ciljeve. Zato komentar kaže da je povoljno imati (*jedan* ispravno) određen cilj umesto jakih želja kao do sada. To podrazumeva promenu delovanja (koje je vezano za predmet pitanja) ili načina života, što može da se odnosi na mesto boravka, posao, odnos sa nekom osobom (možda na promenu odnosa sa osobom a ne obavezno same osobe).

Sada se zahteva odbacivanje nečega što je suvišno i nepotrebno, a to se pre svega odnosi na naše želje, fikcije i nagone. Tačnije rečeno, ovde se zahteva da otkrijemo pravu prirodu naših želja i težnji i da

sebe korigujemo u skladu sa tim. Da nađemo unutarnju ravnotežu i pravi izvor inspiracije. Zato komentar kaže da „... pravi čovek, iako stoji sam, lišen je strahovanja; on se ne kaje što se odrekao sveta." Odnosno ne kaje se što se odriče objekata svojih želja (sveta) jer razume da one sada nisu ispravne, potrebne ili pravovremene (*Veliko je doista značenje vremena u heksagramu Nadmoć velikog*).

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Prostirke od bele site - nema greške.

1. XZ „Prostirke od bele site." Prekinuta linija nalazi se na dnu.

Prva linija je početna faza u celoj situaciji i ona je slaba, prijemčiva (*jin*). To nam govori da sada treba da budemo povišeno oprezni prema detaljima (predmeta pitanja). Govori se o veoma tankim i finim prostirkama koje pokazuju svaki trag (lat. Juncaceae). Tako ćemo na vreme uočiti svako preterivanje i greške na putu. Sada možemo na predmetu pitanja uočiti takve znake koji ukazuju na početke većih skretanja i grešaka i na vreme ih izbeći. Drugim rečima, imamo dobru podlogu za naše delovanje.

Pažljivo pratimo situaciju i odmah reagujemo; ako se put otvori odmah treba da nastavimo dalje, ako osetimo otpor odmah se povlačimo. Promena koju sada treba da izvršimo postiže se samo povećanom pažnjom i opreznošću, nežnim delovanjem tokom dužeg remena, odnosno u skladu sa vremenom, ne pre niti kasnije.

***2. TZ** Iz sasušene vrbe izbijaju nove mladice. Starac ženi devojku. Sve je povoljno.*

***2. XZ** „Starac ženi devojku.“ Takvo sjedinjavanje je neobično (ali ne i nepovoljno).*

Ovde se u oprezno napredovanje uključila volja uma/ega na ispravan način. On stiče razumevanje drugih koji mogu da pomognu i sada počinje istinska obnova i rast jer smo dovoljno svesni da ne izlazimo izvan okvira situacije. Pažljivo se brinemo o svim detaljima, ne preterujemo u odnosima niti tražeći previše niti dajući premalo; ne ograničavamo se samo na poznata iskustva već prihvatamo sve mogućnosti, čak i one krajnje neobične. Tako bivamo u skladu sa vremenom koje nas podržava u napretku.

Nezavisno od međuljudskih odnosa sada je um/ego otvoren za uticaje višeg uma i spreman da pravovremeno reaguje na ispravan način bez izbora i oklevanja. To povoljno podstiče rad na predmetu pitanja.

3. TZ Slemenjača se opasno ugiba - nesreća.

3. XZ „Slemenjača se opasno ugiba - nesreća.“ Zato što nema odgovarajuću potporu.

Ako u vreme velikog opterećenja nastavljamo da delujemo isto kao i u vremenu koje nas je dovelo do opterećenja, dolazimo do tačke kada će doći do pada i iscrpljenosti (heksagram 47). Sada smo u toj tački i ako tako nastavimo propašćemo. Sada je poslednji trenutak da se zaustavimo. Stalno nailazimo na prepreke (u vezi sa predmetom pitanja) i to treba da nam bude jasan pokazatelj da nismo na pravom putu. Ako već ne slušamo savete ovo bi trebalo da nam bude dovoljan dokaz da treba da odustanemo od dosadašnjeg nastojanja.

Treća linija predstavlja viši um ali ona je ovde u donjem trigramu i njenom zamenom sledi heksagram 47, Iscrpljenost, dakle ona vodi u negativan

ishod. Naša veza sa višim umom je sada pogrešna na neki način, možda zbog prevelike samovolje i pogrešnih uverenja, ili smo volju uma/ega pogrešno proglasili za volju višeg uma. U svakom slučaju jedini način da postanemo svesni svoje greške i da je ispravimo jeste činjenica da ako smo se zaglavili u problemu koji se ponavlja to je dokaz da nismo na pravom putu, da naša ubeđenja nisu ispravna. Samo zato je ova teška i rizična situacija korisna.

4. TZ *Slemenjača je poduprta - sreća. Ako se potraži pomoć, kajaćemo se.*

4. XZ *„Slemenjača je poduprta - sreća.“ Zato što se nije ugnula i slomila.*

Kriza nas je osvestila da pomoć ne tražimo spolja već od jedinog pravog izvora, naše suštine, svesti višeg uma. Samo odatle dobijamo ispravnu inspiraciju. Svaka druga vrsta pomoći spolja biće pogrešna. Sada koristimo svoju energiju na ispravan način, naša vizija i motivi postaju ispravni. Treba verovati sebi.

Preterano opterećenje grede predstavlja našu sumnju i otuđenje od višeg uma, vezanost za želje nižeg uma/ega. Zato je samo mi možemo rastereti ako povratimo veru u svoje snage i ispravnost. Povratićemo ispravnu viziju samo ako budemo ispravni. Jedini način da privučemo pravu pomoć jeste da budemo primer drugima, da budemo promena koju želimo, nikako da se ne namećemo.

Sposobni smo da moć ispravnog delovanja pronađemo u sebi ako ne projektujemo problem i njegovo rešenje spolja, ako se ne zanosimo lažnim obećanjima drugih, spoljašnjom pomoći ili gotovim rešenjima.

Ovakvim uvidom greda je za sada samo poduprta, nije trajno uklonjen problem. Zato se ne treba

opuštati u samouverenost da smo rešili ceo problem. Samo smo zaustavili greške. Da bismo ih trajno uklonili treba da nastavimo da usavršavamo sebe.

5. TZ Iz sasušene vrbe izbijaju cvetovi. Starica uzima mladića za muža. Nema greške, nema pohvale.

5. XZ „Iz sasušene vrbe izbijaju cvetovi." Zar ti cvetovi mogu dugo da traju? „Starica uzima mladića za muža." To je ipak sramotno.

Peta linija gornjeg trigrama je mesto uma/ega, ali u trigramu koji označava svetovne i čulne radosti. Stoga je ovakav um sklon da se bavi površnim efektima i prividnim uspehom (cvetovi stare vrbe ne traju dugo, starica ne može da ima porod). U vezi predmeta pitanja bavimo se idealima i lažnim očekivanjima a zanemarujemo suštinske činjenice.

Ako su u pitanju odnosi previše pažnje poklanjamo površnim efektima i formalnostima a ne suštini problema koji sprečava ispravno međusobno razumevanje i prave potrebe zajednice.

Još uvek postoji potreba da se utvrdimo u svojoj suštini, u pravim vrednostima, da nadiđemo ograničavajuća delovanja uma/ega kako bismo bili otvoreni za višu svest.

6. TZ (na vrhu) Dok je gazio preko reke, voda mu se podigla preko glave. Nesreća, ali nije njegova greška.

6. XZ „Voda mu se podigla preko glave," ali krivica nije do nas.

Šesta linija je ovde slaba (*jin*) a to ukazuje da naša veza sa višim umom nije aktivna. Zato ne uspevamo u svojim akcijama. Imamo lažnu nadu sa možemo sve, da smo spremni za velike poduhvate i promene (*dok je gazio preko reke*) ali nismo bili spremni na pravu meru žrtvovanja koju tako velike prome-

ne zahtevaju (*voda mu se podigla preko glave* - pogrešno je procenio je dubinu reke, mislio je da će biti pliće i lakše). Ipak, cilj je bio vredan čak i neuspelog pokušaja.

Samouvereno smo krenuli u pretežak zadatak jer smo, usled slabe veze sa višim umom, naivno očekivali da će nas viša svest čuvati od sopstvenih grešaka. Ne smemo dozvoliti sebi da se rukovodimo površnim efektima niti ravnodušnošću. Potrebno je da čvrsto ostanemo dosledni pravim vrednostima i unutarnjoj ravnoteži.

Ako smo takvi onda smo spremni da se žrtvujemo radi postizanja cilja. To takođe pokazuje slika u komentaru da nam je voda prešla preko glave dok smo prelazili reku, odnosno dok smo radili na velikom cilju ili promeni. Spremni smo da se žrtvujemo radi cilja koji je važniji od života, ili bar od zone dotadašnje sigurnosti i komfora. Tako uspešno odolevamo iskušenjima niskih poriva nižeg uma, na koje ukazuje heksagram 44 koji se dobija promenom ove linije.

29. Ponor / Opasnost

Gore: ☵ Voda, um, ego

Dole: ☵ Voda, um, ego

Presuda:

Ponor nad ponorom - ozbiljna opasnost. Uz iskrenost i obazrivost sve će biti dobro. Uspeh u svim poduhvatima.

Komentar Tuan džuan:

Ponor nad ponorom predstavlja ozbiljnu opasnost. Takva je priroda vode - ona teče, nikada se ne presipa, i prolazi kroz opasne ponore ne gubeći svoju pouzdanost.

„Uz iskrenost i obazrivost sve će biti dobro." Jer jaka linija zauzima središnji položaj. „Uspeh u svim poduhvatima" znači da napredovanje donosi korist.

Opasnost neba ne može da se nadvlada. Opasnosti zemlje su planine i reke, brda i litice. Kraljevi i prinčevi pomoću opasnosti štite svoja carstva.

Veliko je doista značenje vremena u heksagramu Kan (Ponor).

Komentar Sjang džuan:

Voda neprekidno teče i uliva se u ponor: slika ponora nad ponorom. Tako i pravi čovek nastoji da delà u skladu sa svojom nepromenljivom vrlinom i neprekidno poučava druge.

KOMENTAR PRESUDE

Ako je u prethodnom heksagramu bilo potrebno da otkrijemo pravu prirodu naših želja i težnji i da sebe korigujemo u skladu sa tim, sledeći korak je da sve funkcije našeg uma/ega uskladimo sa tom korekcijom. Sadašnji heksagram govori o testu zrelosti uma/ega. Sastoji se od dva ista trigrama koji imaju samo jednu celu liniju, središnju, koja je okružena pasivnim linijama sa donje i sa gornje strane i tako je prepuštena samoj sebi. To je linija koja predstavlja delovanje uma/ega i on se sada oslanja na samog sebe. Udružena dva ista trigrama govore da je njegova priroda udvostručena, odnosno da je upućen na samoga sebe. U ovom slučaju um/ego uči o samom sebi, kako da deluje sam.

Naziv upućuje na sve stvari, na ponor i na opasnost.

Trigram Kan, Voda, označen je kao ponor zato što je um ili ego krajnja tačka odvojenosti od više svesti duše, najdalja tačka suprotnosti od stvarnosti, dno iluzije. Ako je svest duše vrh, um zatvoren u ego je dno, ponor. Kada je udvostručen, kao u ovom heksagramu, onda to daje sliku ponora, bezizlazne situacije kada smo potpuno zatvoreni u svoj um ili ego, kada smo svesni samo onoga što čulima vidimo i fizički možemo da učinimo, a to je vrlo malo. Slika sputanosti u rupi punoj vode iz koje ne možemo da izađemo takođe govori o teškoj situaciji koja nam se uporno ponavlja i koju ne možemo da promenimo. To jednostavno pokazuje da imamo pogrešan pristup problemu, zato nam se on uporno ponavlja dok ne promenimo pristup. Pravi pristup problemu je da prihvatimo da se takva situacija događa zbog nas, zbog našeg osvešćenja i učenja, zbog razvoja naše percepcije. To praktično

znači da je potrebno da bolje osvestimo problem i sebe same, odnosno način delovanja uma/ega.

Um/ego koji se oslanja na samoga sebe donosi opasnost jer nemamo poverenja u višu silu, ne vidimo ceo proces uzročnosti, već samo ono što nam je pred očima i zato se oslanjamo na logiku nasilja, da nešto moramo učiniti po svaku cenu, na donošenje pogrešnih odluka. Ambicija i tvrdoglavost uma/ega sada stvaraju istinsku opasnost.

Ipak, postoji mogućnost izlaska iz ponora i opasnosti ako se sposobnost uma i njegova racionalnost koristi ispravno. Tada je moguće korak po korak izaći iz ponora, kao što voda popunjava sve rupe dok se ne prelije i nastavi dalje. Ona se nikada ne opire, uvek se prilagođava okolnostima i usklađuje sa vremenom. Ona je uvek nepristrasna i tako omogućava okolnostima da deluju u skladu sa svojom pravom prirodom i da se promene u skladu sa vremenom. Tako treba i naš um sada da deluje. Um je dizajniran za logično razmišljanje u fizičkom svetu, on ne vidi ništa iznad sebe, ali dobro vidi ispred sebe; ako se ispravno koristi u okviru svojih granica veoma je koristan na fizičkom planu. Zato se kaže: „Uz iskrenost i obazrivost sve će biti dobro“. Opasnost preti od ega koji uvek traži brze i vidljive rezultate, ako ih ne vidi onda će ili da odustane ili sam nešto da preduzme na silu.

Ego ima svoje subjektivno vreme, očekuje da se njegova želja ostvari onda kada njemu odgovara. Ne vidi objektivno pravi proces uzročnosti koji se proteže na više dimenzije, koje umu nisu vidljive, zato ne vidi koliko je realno vremena potrebno da se nešto ostvari. Zbog nerazumevanja pravog vremena potrebnog za neko ostvarenje, dolazi u sukob sa samim procesom.

„Iskrenost i obazrivost“ treba primeniti na takvo delovanje uma/ega. Zbog toga se u komentaru

kaže: „Veliko je doista značenje vremena u heksagramu Kan (Ponor)".

Dakle savetuje se naučan pristup predmetu pitanja, logičan, racionalan i korak po korak, u skladu sa vremenom (bez oklevanja i bez žurbe). U međuljudskim odnosima potrebno je strogo pridržavanje etike i vrline.

Takođe heksagram govori i o nekoj konkretnoj opasnosti koja postoji u vezi sa predmetom pitanja. Ona nije nastala zbog viših sila ili sudbine već zbog našeg neuviđanja prave prirode dešavanja od ranije, naše greške iz prošlosti su uvećale prepreku koja je nastala sada i postala opasna. Ili jednostavno nismo bili informisani dovoljno. U svakom slučaju treba odustati od starog načina delovanja koji je doveo do opasnosti i nastaviti krajnje oprezno i racionalno. Tako se možemo izvući iz ovog teškog perioda.

Um/ego će položiti ovaj test zrelosti samo ako se osloni na svoju suštinsku prirodu i koristi je na njen ispravan način, bez prekoračenja svoje prirode i bez predavanja spoljašnjim uticajima. Kao voda. Ona se uvek prilagođava obliku posude u kojoj sa nalazi a uvek zadržava svoje osobine, tako se i um prilagođava prirodi objekata koji spoznaje a zadržava svoju svesnost. U umu zamišljamo objekte, situacije, događaje sa svih mogućih aspekata i tako ih razumemo. Voda je sveprisutna u prirodi, omogućava sve druge životne procese, ali samo ako je u skladu sa svojom prirodom. Ako prekoračuje svoje granice onda je destruktivna, ako je ima previše onda ubija umesto da daje život, ako na nju deluju spoljne sile onda je razorna.

Linije pokazuju kakvi sve izazovi postoje u osvešćenju prave prirode uma/ega i delovanja u njegovim granicama.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Ponor nad ponorom. U jednom od njih on upada u pukotinu. Nesreća.

1. XZ „Ponor nad ponorom." On upada zato što je zalutao i to donosi nesreću.

Prva linija se odnosi na upotrebu energije i namere i ona je ovde negativna ili pasivna (*jin*). To pokazuje da nemamo ispravan odnos prema volji i nameri u delovanju na predmet pitanja. Koristimo energiju na pasivan način a to znači uslovljen pogrešnim obrascima iz prošlosti. Zato se rupe na putu ponavljaju i upadamo u jednu od njih. Ponavljamo stare greške.

Možda smo se navikli na problem tako da se i ne borimo protiv njega. Navikli smo se na pasivan odnos prema nagonima i instinktima i zato je potrebno da svesno ograničimo i regulišemo takvo ponašanje (heksagram 60 koji se dobija promenom ove linije). Samo tako ćemo prestati da ponavljamo greške i da uvek iznova upadamo u rupe.

Zalutali smo od pravog puta i jedino ispravno je da odustanemo od daljnjeg delovanja na stari način, da stanemo, seberemo se i sačekamo povoljniju priliku, nov metod delovanja. Ili smo jednostavno od početka izabrali pogrešan put.

2. TZ *Opasnost vreba u ponoru. Uspeh samo u malim stvarima.*

2. XZ *„Uspeh samo u malim stvarima," ali on i dalje ostaje u ponoru.*

Druga linija je delovanje uma/ega i ona je ovde jaka (*jang*). Međutim ona je na nižem položaju, u donjem trigramu i nije dovoljno uticajna da bi smo se izbavili iz ponora (problema, grešaka). Kao što poka-

zuje heksagram koji se dobije zamenom ove linije, 8. Jedinstvo, sada je potrebno jedinstvo oko uma koji deluje kritički i racionalno. To za sada znači da postajemo potpuno svesni „opasnosti koja vreba u ponoru" i znamo da ne možemo odmah da prevaziđemo problem, ali možemo da delujemo malo po malo u smeru spasenja. Ispravnom svešću o opasnosti odnosno problemu sada stičemo uslove za buduće ispravno delovanje. Sada je najvažnija ispravna svesnost o problemu. Ona će sama po sebi doneti uvid u novi način delovanja koji će biti uspešan.

3. TZ Napred-nazad: ponor nad ponorom. Opasnost. On upada u pukotinu. Najbolje je ne delati.

3. XZ „Napred-nazad: ponor nad ponorom." Očekuje nas neuspeh bez obzira šta preduzmemo.

Treća linija je viši um ali ovde je pasivna (*jin*) što pokazuje da nemamo vezu sa višim umom i zato smo nesigurni, lutamo i upadamo u isti problem uvek iznova. Jedino rešenje je da se zaustavimo i ne delamo. Sada možemo da delujemo samo nižim umom, bez pomoći višeg uma, i to nas vodi u neuspeh bilo šta da uradimo. Ovo je jedan od onih trenutaka kada ne možemo ništa da učinimo osim da sačekamo da se rešenje samo ukaže. To vreme će se ubrzati ako odustanemo od ambicije da rešimo stvar po svaku cenu i od negativnih osećanja koja prate takve neuspehe. Sve se menja pa i teški periodi kao što je ovaj. Jedino je važno da ih mi sami ne zadržavamo i ne produžavamo svojom negativnošću.

Važno je razumeti jednu stvar: sve što se govori o ponoru i opasnosti ne odnosi se (uvek) na neku spoljašnju rupu, teškoću i objektivnu opasnost već (često) na našu nezrelost, neznanje i negativnost. To je

ono što spolja privlači i proizvodi sve opasnosti i ponore u koje upadamo.

Drugim rečima, ne treba da projektujemo svoje nesvesno kada smo u teškoćama. A to ne činiti upravo je ono što je najteže u vreme teškoća. Ako u tome uspemo naći ćemo pravi izvor svesti i ispravnog nadahnuća u sebi (heksagram 48).

4. TZ Krčag s vinom, kotarica od bambusa sa pirinčem, zemljane činije. Sve mu je to pruženo kroz otvor (prozor). U tome nema greške.

4. XZ „Krčag s vinom, kotarica od bambusa sa pirinčem, zemljane činije." Ova linija predstavlja granicu između čvrstog i propustljivog.

Četvrta linija predstavlja energiju u nama, u gornjem je trigramu i odmah je ispod vladajuće pete linije od koje prima dobre uticaje. Iako je ova linija slaba (*jin*) dobro je što je takva na ovom mestu. To znači da ne trošimo svoju energiju na pogrešan način i zato možemo da primimo pomoć od više sile, ili od uma osobe koja zna šta radi, koja radi ispravno i može da nam pomogne. Ta pomoć je za sada skromna ali vredna; ono što je vredno u njoj je iskrena i dobra namera. U vreme opasnosti nije važna forma već efikasnost samog čina.

Kroz otvor dolazi svetlost. Ako u teškim vremenima pomračenja svesti želimo nekome pomoći onda moramo početi od onoga čega je dovoljno svestan i to postepeno povećavati.

Teškoće popuštaju, rešenje se nazire, treba biti prijemčiv za sve informacije i za sve moguće akcije, posebno one koje nisu spektakularne i privlačne.

5. TZ *Ponor se nije prepunio. Voda se smiruje. Nema greške.*

5. XZ *„Ponor se nije prepunio," jer središnja linija još nije dovoljno velika.*

Peta linija je središnja u gornjem trigramu i odnosi se na um. Slično drugoj liniji gde je bila dovoljna svest da smo u problemu, ova pored toga ukazuje na mogućnosti rešenja. Vreme se menja, greške i teškoće se ne ponavljaju, nisu nestale ali se smiruju. Sada je važno da budemo svesni šta tačno treba da uradimo, da ne uradimo više usled ambicije ega, niti premalo.

Sada sazrevamo za pravu meru delovanja (*Ponor se nije prepunio* - pun je tačno koliko treba, nema preterivanja u teškoćama). Nećemo učiniti grešku jedino ako zadržimo pravu meru delovanja, ako uklanjamo teškoće samo onoliko koliko smo ih svesni, u skladu sa vremenom, koliko opadanje teškoća samo po sebi dozvoljava. Drugim rečima, sada možemo samo da izađemo iz opasnosti (ponavljanja grešaka), ne možemo da učinimo ništa drugo i ništa više od toga.

Takav odnos prema predmetu pitanja sada možemo da imamo.

6. TZ (na vrhu) Vezan debelim konopcem i zatočen usred trnja, tri godine ne uspeva da pronađe put. Nesreća.

6. XZ 6 na vrhu znači da smo zalutali i da ćemo tri godine biti nesrećni.

Na vrhu je prekinuta linija i to ukazuje da nemamo vezu sa višim umom, sa ispravnim delovanjem. Sami smo sebe vezali i zarobili pogrešnim težnjama uma/ega u prošlosti i sada su se posledice tih grešaka nakupile i postale veće tako da ih ne možemo

odjednom ukloniti. Moramo da sačekamo da se ciklus delovanja ispuni.

Zamenom ove linije dobija se heksagram 59. Raspršivanje radi ponovnog ujedinjenja. Potrebno je da se ubeđenja uma/ega raspadnu da bi došlo do ponovnog ujedinjenja sa višim umom, sa ispravnim delovanjem.

30. Vatra / Saradnja / Zavisnost

Gore: ☲ Vatra, spontana svesnost

Dole: ☲ Vatra, spontana svesnost

Presuda:

Vatra. Istrajnost na pravom putu donosi nagradu. Uspeh. Negovanje krava - sreća.

Komentar Tuan džuan:

Ovaj heksagram (LI: Vatra) označava zavisnost. Sunce i Mesec zavise od neba. Zrnevlje, biljke i drveće zavise od zemlje. Dvostruki sjaj, koji zavisi od ispravnosti, može da preobrazi i usavrši ceo svet.

Slabe linije, koje su zavisne, zauzimaju ispravan središnji položaj. Otuda ovaj heksagram predskazuje uspeh i kaže se: „Negovanje krava - sreća."

Komentar Sjang džuan:

Udvostručeni sjaj: slika vatre. Tako i veliki čovek, preuzimajući taj sjaj, osvetljava sve četiri strane sveta.

KOMENTAR PRESUDE

Ovaj heksagram je refleksija prethodnog kao u ogledalu. U prethodnom je um/ego učio kako da ispravno deluje sam po sebi. Ovde se svesnost obučava u delovanju i proširenju percepcije. Delovanje uma možemo razumeti kao inteligenciju sa kojom deluje svesnost. Um je ispoljavanje svesnosti, način njenog delovanja. Da bi ispravno delovao um mora da razume prirodu svesti. O tome je ovde reč.

Voda silazi sa neba, vatra se uzdiže ka nebu. Trigram vode predstavlja svest zatvorenu u telu, a vatre svest koja nadilazi telo. Tako se povezuje smisao ova dva heksagrama. Jedan govori o silasku u oblik i ograničenjima, drugi o usponu kroz svjesnost.

Neophodno je razumevanje oba procesa koji su predstavljeni trigramima Voda i Vatra, svaki posebno (heksagrami 29 i 30 - sa kojim se okončava prvi deo knjige Ji Đing) i u njihovom zajedničkom delovanju (heksagrami 63 i 64 - sa kojim se okončava cela knjiga).

Trigram vatra predstavlja svesnost koja se zasniva na percepciji. Zato je sastavljen od linija koje su aktivne najniža i najviša, dok je središnja neaktivna. Tako se razvija percepcija: u sredini je um/ego koji je pasivan i koji upija sve što pristiže iz okoline, od najnižeg do najvišeg. Od zemlje do neba.

To nam pokazuje slika heksagrama, ako se dve negativne linije u ovom heksagramu promene u pozitivne, ako je um ispravno svestan, dobija se heksagram 1. Nebo, odnosno apsolutna svest.

Svest uma se, pomoću percepcije, razvija povezivanjem različitih informacija i činjenica u smisao. Zato se u definiciji ovog heksagrama govori o saradnji i zavisnosti. Svojstvo trigrama vatre zasniva sa na osvešćenju kako su povezane sve stvari, u kakvoj su zavisnosti. Kako nebo zavisi od zemlje i obratno. Kako su povezani svi elementi života. Kako da uskladimo sebe sa okolinom, sa drugima, sa vremenom i događajima, sa različitim aktivnostima i obavezama, svoje misli sa osećanjima. U kakvoj je vezi predmet našeg pitanja sa nama i svim ostalim činiocima.

Budući da je suština svesti sposobnost povezivanja različitih činilaca u zajednički smisao, Vatra je simbol ovog trigrama odnosno heksagrama iz tri raz-

loga. Prvo zato jer zrači svetlošću, kao što i svest osvetljava činjenice i tamu neznanja. Zatim vatra nastaje sagorevanjem različitih materijala za koje se vezuje, kao što se i svest proširuje upijanjem različitih činjenica i informacija za koje je vezana iskustvom. Najzad, vatra nema oblik (zato može da se poveže sa svim oblicima) a vezuje sa za oblik i tako daje svetlost razumevanja svih oblika. Otuda se u komentarima govori i o prianjanju i o zavisnosti, kao i osvetljavanju i jasnoći.

To se konačno odnosi i na ljude. Kada imamo ispravnu percepciju sveta, svest i jasnoću, tada spontano prianjamo za ispravnost i dobrotu i širimo ih oko sebe na ceo svet. Zato je u komentaru rečeno da „dvostruki sjaj, koji zavisi od ispravnosti, može da preobrazi i usavrši ceo svet". Kosmička svest se kroz svesne ljude ispoljava na ovom svetu kao kreativnost, dobrota i ljubav.

Ovde se spontana svest trigrama Vatre definiše kao saradnja između višeg i nižeg kroz čoveka. Čovek dobija bljesak uvida o povezanosti višeg i nižeg, božanskog i materijalnog, svega što je prividno različito i odvojeno, ali još nema puno razumevanje smisla, samo uvid (središnja linija uma/ega je pasivna). Zato (um/ego) mora pažljivo da prati i sarađuje sa tim uvidom, da ga preuzme i prenese dalje (*veliki čovek, preuzimajući taj sjaj, osvetljava sve četiri strane sveta*).

Savetuje se umerenost i pažljivost (*negovanje krava*). Pažnja je neophodna za razvijanje percepcije. Sam pojam percepcije označava upijanje, primanje, a to je nemoguće bez otvorene pažnje spremne da sve primi, bez izbora, da poštuje ono što opaža. Krava je simbol umerenosti i nežnosti, velike osetljivosti i poslušnosti. To su osobine koje se savetuju izrazom *negovanje krava*.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Prilazeći nesigurnim koracima ukazuje im poštovanje - nema greške.

1. XZ Kada su koraci nesigurni, poštovanje nas oslobađa krivice.

Ovo je početno stanje vezano za predmet pitanja i linija je cela, aktivna, a odnosi se na podsvesnu upotrebu energije, u ovom slučaju svesnosti. To praktično znači da ispravno koristimo svesnost od samog početka, sa pažnjom i poštovanjem prema svim detaljima. Ako opazimo nastanak nekog impulsa na samom početku, lako ćemo ga kontrolisati i biti svesni kada se razvije.

Kada se ova linija promeni dobija se trigram Gen, Planina koji se odnosi na meditaciju i povezivanje sa višim umom, a ceo trigram u 56, Putnik, koji je krajnje obazriv zato što se nalazi na nepoznatom terenu i sasvim novim okolnostima.

Iako smo suočeni sa konfuzijom možemo da napredujemo ako se stalno držimo vizije svoga cilja i ponašamo se krajnje oprezno. Treba da budemo svesni da su početne teškoće i greške neophodne kod prilagođavanja novim okolnostima i da se mogu prevazići.

***2. TZ** Žuta sunčeva svetlost - najviša sreća.*

***2. XZ** Najviša sreća žute sunčeve svetlosti proističe iz kretanja središnjim putem.*

Žuto je ovde simbol umerenosti i zlatne sredine. Biti u sredini i održavati ravnotežu znači biti svestan obe strane, svestan različitih činilaca radi njihovog dovođenja u sklad razumevanjem kako svaki činilac doprinosi nekom višem smislu i značenju. Na primer, automobil ima puno delova, da bismo razumeli

kao se on kreće potrebno da je razumemo kako svaki njegov deo doprinosi njegovoj konstrukciji i funkcionalnosti. Isto tako ako sva moguća iskustva, prijatna i neprijatna, posmatramo kao činioce koji obogaćuju naš razvoj, nikakve teškoće neće poremetiti našu ravnotežu i samo će povećati razumevanje. Objektivno razumevanje nikada nije jednostrano, kao blještava bela svetlost, već je umereno, kao žuta.

To se sada dešava sa predmetom pitanja, nepristrasnim i objektivnim opažanjem stičemo razumevanje skrivenih činilaca sa kojima ispravljamo ranije greške. Ništa ne doživljavamo kao problem i grešku već samo kao elemenat u pozitivnom razvoju. To je sposobnost koja uvek vodi ka pozitivnom rešenju.

3. TZ U svetlosti zalazećeg sunca mladići ne udaraju u bubnjeve i ne pevaju. Stari sažaljivo uzdišu - nesreća.

3. XZ „Svetlost zalazećeg sunca“: zar ona može dugo da traje?

Treća linija je viši um a ona je ovde pasivna, što ukazuje da smo izgubili vezu sa objektivnom svesnošću višeg uma i da sudimo subjektivno, povodeći se za trenutnim stanjem. Kada se ova linija promeni dobija se heksagram 21, Impulsivno prosuđivanje.

Svetlost zalazećeg sunca podseća na prolaznost. Um koji razmišlja subjektivno to navodi na brigu o vremenu koje je potrebno da se ostvari ono što želi, ego sudi i odmerava napredak zato što sumnja. Sve to izaziva negativna osećanja. Mi sada ili žalimo za prošlošću (*stari sažaljivo uzdišu*) ili smo sumnjičavi i negativni prema budućnosti (*mladići ne udaraju u bubnjeve i ne pevaju*). Međutim slika zalazećeg sunca takođe ukazuje da takva stanja traju samo kratko. I ona su

deo napredovanja u sticanju objektivne svesnosti, odnosno ka ostvarenju.

U vezi predmeta pitanja, ne treba da se povodimo za trenutnim teškoćama ili sumnjama. Treba da prihvatimo sve kako jeste, bez vezivanja ako je prijatno i bez odbojnosti ako je neprijatno. Niži elementi u nama žive i jačaju od takve polarizacije i to nas paralište. Viša svest se osnažuje nadilaženjem polarizacije i tako se otvara mogućnost napredovanja. Pravi put podrazumeva apsolutno sve što je potrebno, sve suprotnosti. Takođe on se odvija uvek u svom vremenskom ritmu, ne možemo da ga ubrzamo niti da ga usporimo.

4. TZ Kako je iznenada naišlo! A s kakvom je tek vatrenom brzinom umrlo i bilo odbačeno!

4. XZ „Iznenada je naišlo" i nikako nije moglo da pronađe svoje mesto.

Četvrta linija ja najniža linija u gornjem trigramu i odnosi sa ne impulsivnu energiju. Ako se ona u ovom slučaju odnosi na svesnost, onda ukazuje na prebrzo zaključivanje i nestrpljenje, neobjektivan stav koji olako odbacuje mudar pristup koji zahteva svoje pravo vreme. Ne vidimo da ispravan razvoj ka ostvarenju ima svoje vreme i ritam. Oslanjamo se na aktivnosti sa željom da postignemo trenutni uspeh umesto na objektivan uvid koji razume pravo vreme svakog dela procesa razvoja.

Ova linija takođe ukazuje da smo iznenada dobili nešto (objekat ili uvid) što bi nam pomoglo na putu i uspehu (možda se odnosilo i na međuljudske odnose) ali zbog naše impulsivnosti i nestrpljenja nismo prepoznali njegov značaj, previše smo pažnje pridavali spoljašnjem izgledu (heksagram 22) i propustili smo da prihvatimo njegovu pravu vrednost.

5. TZ *Lije suze, uzdiše i tuguje. Sreća.*

5. XZ *Dobra sreća 6 na petom mestu proističe iz njene bliskosti sa kraljem i princem.*

Promenom ove linije dobija se 13. Zajedništvo individualne svesti sa apsolutnom svešću. Kada se to dogodi često biva propraćeno suzama sreće. Postajemo svesni da su sve teškoće i sukobi od ranije zapravo bili jedini mogući put ka tom trenutku apsolutnog razumevanja. Sve što smo ikada doživeli dovelo nas je do tog savršenog stanja samospoznaje, drugačije nije moglo biti. Tada spoznajemo da naš um/ego ne samo da ništa tome nije mogao da doprinese već je samo bio prepreka. Tada prihvatamo s ljubavlju sve u sadašnjem trenutku, ma kakvo bilo naše stanje, jer i apsolutnu svest koja sve omogućava vidimo samo kao neuslovljenu ljubav koja deluje kao živa, svesna i nadmoćna sila. To nam donosi temeljni preobražaj.

6. TZ (na vrhu) Kralj odlazi u borbu protiv buntovnika. Posle pobede pogubio je vođu, ali ne kažnjava njegove sledbenike. Nema greške.

6. XZ „Kralj odlazi u borbu protiv buntovnika": da bi doveo zemlju u red.

Kralj, odnosno viši um, pokorio je niže elemente u nama. Za to je potrebna odlučnost i ona je sada opravdana. Pobedom nad nižim umom/egom (*pogubio je vođu buntovnika*) postiže se ravnoteža u razumevanje bez ikakvih daljih sukoba (*ne kažnjava sledbenike*).

Svesnost ovde primenjuje ispravnu energičnost i vrhunsku toleranciju. To je moguće samo na osnovu objektivnog razumevanja uzajamnog delovanja energije i svesti (heksagram 55, Obilje).

Kada dopremo do suštine problema predmeta pitanja treba da ga odlučno rešimo ali ništa više od

toga ne treba da radimo. Treba da se fokusiramo samo na suštinu problema i to će samo po sebi srediti sve ostalo što je u vezi sa njim.

31. Privlačenje / Podsticaj

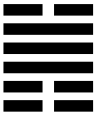

Gore: ☱ Jezero - radost nižeg uma

Dole: ☶ Planina - viši um

Presuda:

Privlačenje. Uspeh. Istrajnost na pravom putu donosi nagradu. Ženidba donosi sreću.

Komentar Tuan džuan:

Privlačenje podrazumeva podsticaj. Slab trigram je iznad, jak trigram je ispod. Njihove sile uzajamno se podstiču i oni se tako sjedinjavaju.

Čvrstina i radost; muško se potčinjava ženskom. Otuda se kaže: „Uspeh. Istrajnost na pravom putu donosi nagradu. Ženidba donosi sreću."

Nebo i zemlja uzajamno se podstiču, i tako sve stvari dobijaju oblik i rađaju se. Sveti mudraci podstiču srca ljudi, i tako sve pod nebom zadobija mir. Ako razmotrimo načine tih podsticaja, doznaćemo istinsku prirodu svih bića na nebu i zemlji.

Komentar Sjang džuan:

Jezero na planini: slika privlačenja. Tako i pravi čovek pristupa ljudima potpuno prazan.

KOMENTAR PRESUDE

Nakon ispravnog razumevanja svesti (prethodni heksagram) dolazi do razumevanja povezanosti svih stvari, kako sve deluje jedno na drugo, počevši od zajedničkog delovanja neba i zemlje na život svih bića,

do suptilnih uticaja naše svesti na druge ljude i događaje. Drugim rečima, spoznajemo da je sve u kosmosu povezano jer jedna ista apsolutna svest stoji iza svih individualnih svesti i svih pojava u kosmosu. Zato ako smo spoznali pravu prirodu svesti onda automatski vidimo da je sve povezano.

U ovom heksagramu svest višeg uma (Planina) nailazi na Radost i ispunjava je. Ovo pokazuje delovanje zakona privlačenja. Viša svest dovodi do ispunjenja želje samo ako je ona ispravna i potrebna, u skladu sa vremenom, jer viša svest jeste ono što povezuje subjekt koji nešto želi sa objektom želje. Želje su ispravne samo kada imaju podršku više svesti. Ako je nemaju, ili nisu u skladu sa vremenom, neće se ostvariti.

Trigram Planina svojom gornjom aktivnom linijom daje ono što nedostaje Jezeru i ona postaje celovita (sve tri cele linije). Sa druge strane, dve donje aktivne linije trigrama Jezera dopunjavaju dve donje pasivne linije trigrama Planina tako da on postaje celovit (sve tri cele linije).

Ovo daje sliku savršene kompatibilnosti kao kod privlačnosti muškarca i žene i stvaranja porodice.

U vezi predmeta pitanja heksagram pokazuje da su želje (Jezero) ispravne i u skladu sa višim umom (Planina). Zato se mogu ispuniti. Uticaji višeg uma nailaze na radosno prihvatanje od strane nižeg bića, nižeg uma. Ipak se naglašava da je razumevanje kako deluju podsticaji neophodan preduslov za razumevanje prave prirode svih bića.

Viši um ovde deluje kao uspešan kontrolor nagonima i željama da ne preteruju u svojim težnjama. Sa druge strane delovanje želja uspešno testira stabilnost svesti višeg uma.

U vezi međuljudskih odnosa snaga privlačenja je posebno teška za razumevanje. Ljudi su navikli da međusobno deluju na nivou uma/ega. Tada deluje sva moguća 'psihopatologija svakodnevnog života'. Privlačnost koju proizvodi um/ego zasnovana je na raznim interesima, podsvesnim sadržajima i nagonima, a odbojnost, pored toga, i na nerazumevanju.

Istinsko privlačenje i podsticaj o kome je ovde reč potiče od višeg uma, od srca. Ono je povezano sa apsolutnom svešću koja sve omogućava i sve povezuje, koja je u osnovi svega. Zato deluje nadmoćno. Svest višeg uma je potpuno prazna, slobodna i neuslovljena. Zato je najprivlačnija sila jer neuslovljeno razumevanje koje sve prihvata sa božanskom ljubavlju ima najveću privlačnu moć za ljude (*Sveti mudraci podstiču srca ljudi… Tako i pravi čovek pristupa ljudima potpuno prazan*). Samo ako smo u sebi prazni i potpuno otvoreni (tj. ako imamo vezu sa višim umom, trigram Planina) možemo da budemo objektivni prema drugome, da razumemo raspoloženje druge osobe i uputimo je na pravi put takvim rečima ili delima da osoba iako zbunjena i opsednuta sadržajima svoga uma može to da prihvati jer ne doživljava kao nametanje. Tako deluje ispravan podsticaj. Delotvoran je samo savet dat u pravo vreme i na pravi način, onako kako osoba može da ga prihvati.

Stoga ovde nije reč o običnim predmetima želja koji nas privlače ili podstiču na delovanje. Ovde je reč i istinskom ili suštinskom privlačenju odnosno umeću podsticanja pod vođstvom višeg uma. Ako je u pitanju privlačnost suprotnih polova ona je u ovom slučaju ispravna i zato se savetuje brak, a ne tek prolazno zabavljanje.

Naše biće ima više nivoa svesti. Linije opisuju delovanje privlačenja odnosno podsticaja u skladu sa nivoima svesti u našem biću.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Podsticaj u nožnom palcu.

1. XZ „Podsticaj u nožnom placu": volja je okrenuta prema spoljašnjem.

Želje i podsticaji rađaju se u podsvesti. Spolja još nisu vidljive ali biće uskoro. Uticaj deluje iako je još uvek spolja neprimetan ili je malo primetan.

Postoji osećaj u vezi neke želje ili ideje (predmeta pitanja) koji još nije jasan i potrebno je još toga da se učini ili složi da bi se razvio.

Drugi još nisu svesni naših namera i želja. Ako želimo da tako i ostane treba da se zaustavimo na vreme, da budemo svesni da svoje namere možemo da odamo i podsvesno.

Postoji savet duhovnih učitelja da iako se iskušenja negativnih sila javljaju važno je da im u samom početku, čim ih primetimo ne predajemo preveliku pažnja koja će da ih osnaži i razvije da postanu veće. Dok su ti uticaji mali mogu lako da se prevaziđu, ali kada ojačaju onda je mnogo teže. Oni jačaju snagom naše svesti, pažnjom koju im pridajemo, ako nepotrebno razmišljamo o njima, opravdavamo ih na razne načine, ako uspostavimo bilo kakav dijalog sa njima. Stoga je važno da ih prepoznamo odmah na početku. Ako su to negativni uticaji, da ih zaustavimo na vreme tako što nećemo da ih hranimo pridavanjem pažnje, ne odgovarajući na njihove podsticaje. Ako su to pozitivni uticaji onda da ih razvijamo svesnošću i razumevanjem jer velike ideje i namere počinju tako, jednostavno, kao male misli i podsticaji i zahtevaju naše uče-

stvovanje i podršku. Ne mogu same od sebe da se ostvare.

Kada se prva linija (podsvest) zameni dobija se trigram svesti (Vatra) i heksagram 49. Promena. To ukazuje na potrebu da budemo svesni onoga što se rađa u našoj podsvesti kako bismo bili sposobni da na vreme izvedemo potrebne promene u željama i namerama.

2. TZ Podsticaj u listovima - nesreća. Sreća za one koji ostanu na mestu.

2. XZ Iako se predskazuje nesreća, ako budemo u skladu sa ostalima, izbeći ćemo svaku štetu.

U prvoj liniji podsticaj se izražavamo samo u nožnim prstima. To znači da možemo da pokrećemo nožne prste ali ne i stopalo, odnosno da ne hodamo. Ovde se podsticaj izražava u listovima, oni su vezani za pokretanje celog stopala, što pokazuje spremnost za hodanje, pokret, akciju. Ipak sada je podsticaj još uvek nedovoljno osvešćen, nemamo dovoljno informacija i razumevanja celog problema. Delovanje bi sada bilo preuranjeno. Savetuje se ostajanje na mestu, čekanje da stvari postanu jasnije, da dođe pravi trenutak, da se posavetujemo šta bi drugi učinili da su na našem mestu. U suprotnom doživećemo nesreću jer pravac, cilj ili metod koji sada sami izaberemo nije dobar.

Ako se situacija u vezi predmeta pitanja menja, svejedno da li na bolje ili na gore, sada ne bismo trebali da reagujemo jer bi to bilo prerano i zato pogrešno. Došlo bi do preterivanja, kao što pokazuje heksagram 28 koji se dobija promenom ove linije.

U vezi međuljudskih odnosa potrebno je da se bolje uskladimo sa drugima, da ih bolje razumemo. Ne smemo da reagujemo da prvi utisak koji drugi ostavljaju na nas. Takođe ne treba da sudimo o drugima na

osnovu njihove prve reakcije, na primer ako ne slušaju naše savete ili nas ne razumeju. Često je potrebno vreme da se u drugima dogodi prava svesnost, da prepoznaju našu ličnost, namere ili uticaje.

3. TZ Podsticaj u butinama. On se toliko pribija uz ženu, da će to uskoro postati sramotno.

3. XZ „Podsticaj u butinama," jer je nemiran. Vodstvo žene (ili potčinjenog) označava pristajanje uz niže od sebe.

Ovde se podsticaj izražava u butinama a to podrazumeva kretanje, hodanje odnosno delovanje u skladu sa podsticajima.

Raspoloženja ili želje iz podsvesti ili nižih poriva previše utiču na naše kretanje odnosno delovanje. Sada su naši motivi i dela pod uticajem nižih poriva kojih nismo dovoljno svesni. Oni upravljaju nama a ne mi njima.

Kada se promeni treća linija dobija se trigram Zemlja, pasivno prihvatanje svih impulsa i želja (gornjeg trigrama) i heksagram 45, potreba za okupljanjem cele ličnosti da nas želje ne bi raspršile i odvele na stramputicu.

Iako nam sleđenje želja (naših ili tuđih) sada deluje bezazleno odvešće nas do kajanja u budućnosti. Previše se prepuštamo prvim utiscima (sopstvenim ili tuđim) jer smo pod uticajem želja. Potrebno je da uspostavimo neka ograničenja sebi kako bismo stekli unutarnji mir, objektivniju svesnost i veću kontrolu nad sobom (ili nad drugima).

4. TZ *Istrajnost na pravom putu donosi sreću. Kajanje nestaje. Kada je neko pun neodlučnih misli, slede ga samo prijatelji i najbliži sledbenici.*

4. XZ *„Istrajnost na pravom putu donosi sreću. Kajanje nestaje.“ Zato što se na taj način niko ne podstiče na zla dela. Ali zato neodlučnost pokazuje da naša svetlost nije još sasvim čista.*

Promenom ove linije gornji trigram postaje trigram uma (Voda) i dobija se heksagram 39 koji govori o osvešćenju prepreke, prepoznavanju prave prirode problema odnosno stanja uma. Sada smo sposobni da delujemo usklađeno i ispravno na pravi način, iskreno, logično i racionalno, bez rizikovanja i skrivenih proračuna. Samo tako možemo da izbegnemo loše posledice.

Razumemo situaciju na nivou svesnog uma/ega. To još uvek ima svoja ograničenja i zato smo još uvek neodlučni. Sada možemo da delujemo samo sa informacijama i mogućnostima koje dobro poznajemo i sa onim osobama koje takođe imaju isto razumevanje, ne sa svim ljudima. Imaćemo podršku istomišljenika, onih koji nas razumeju i dele naš nivo svesti i razumevanja.

5. TZ *Podsticaj u leđima - nema kajanja.*

5. XZ *„Podsticaj u leđima.“ Još uvek ne možemo da nametnemo našu volju, koja se grana u mnoštvo smerova.*

Promenom ove linije dobija se heksagram 62, Savesnost koji govori o ograničenjima koja smo sebi nametnuli. Leđa su najsnažniji deo tela i pokazatelj karaktera.

Ova linija ukazuje na prirodu energije s kojom pokušavamo da uspemo uprkos pritiscima. Prava energija dolazi iz karaktera i volje koja je u vezi sa svešću višeg uma. Ona je jedinstvena i postojana; deluje savesno. Ako energiju dobijamo odatle možemo uspeti.

Ako snagu i volju dobijamo samo od uma/ega nećemo uspeti jer takva snaga je prirodno podeljena na mnoštvo pravaca i uticaja. Kada odlučuje sam, um nije fleksibilan onda kada treba da bude i opušten je onda kada treba da bude čvrst. Kada je prepušten sebi on se rukovodi svojim subjektivnim stavovima a ne objektivnim i ispravnim uvidima.

Ova linija poručuje da treba da budemo promena koju tražimo spolja kod drugih. Koliko sebe osvestimo i kontrolišemo toliko možemo uticati na spoljašnji svet i na druge.

Ovde se rešava konačan stav uma/ega u vezi odnosa sa predmetom pitanja. Sada nam se događaju takve stvari koje nas navode da konačno osvestimo kakve uticaje primamo (od predmeta pitanja) odnosno sa kakvim uticajima delujemo (na predmet pitanja). Kako smo zaista povezani sa predmetom pitanja i šta zapravo želimo. Samo kada nam to bude jasno imaćemo pravu energiju za uspeh. Sve dok smo nesigurni nećemo uspeti. Možemo da se oslonimo na savest i intuiciju.

6. TZ (na vrhu) Podsticaj u vilicama i jeziku.

6. XZ „Podsticaj u vilicama i jeziku.“ Zijamo i previše pričamo.

Podsticaj koji se izražava samo putem govora i ideja može da deluje samo ako se izražava pravim rečima i u pravom trenutku, u skladu sa svešću primaoca. Šesta linija je ovde pasivna ili negativna a to znači da naše reči i ideje ne deluju na pravi način jer nisu povezane sa višim umom, sa pravom svesnošću. Budući da nemaju efekta nema ni loših posledica.

Ako postanemo svesni najsuptilnijeg odlika delovanja, putem misli, ideja i reči, možemo postići najveća dela na najlakši način.

Podsticaj i moć ostvarenja mogući su na dva načina: virtuelno u umu i realno na fizičkom planu. Pre nego što se ideje realizuju na fizičkom planu one se osmišljavaju virtuelno, u umu, nezavisno od vremena i prostora, a to znači sa prošlim, sadašnjim i budućim pojavama, bliskim ili dalekim. To je zadatak uma. Međutim on tako obro obavlja svoju funkciju virtuelnog prikaza stvarnosti da se događa da je ne razlikujemo od realnog ostvarenja. Zato um deluje i kao san u periodima kada nismo u fizičkoj realnosti, kada spavamo. Zato imamo problem da se uskladimo sa realnom stvarnošću ako se previše oslanjamo na ideje i imaginaciju.

Promenom ove linije dobija se 33, Povlačenje od svakog oblika delovanja koji je niži od delovanja višeg uma i u skladu sa putem Neba, odnosno apsolutne svesti. Samo kada se oslobodimo od svega što ometa istinsku vezu sa višim umom moći ćemo da budemo u istinskoj realnosti. Jedino što ometa istinsku vezu sa višim umom jeste veza sa nižim umom.

Sada spoznajemo sva ograničenja uma kada je u pitanju moć privlačenja i podsticajnog delovanja na predmet pitanja.

32. Dugotrajnost / Stalni princip

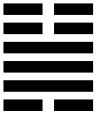

Gore: ☳ Grom - spontani pokret, volja

Dole: ☴ Vetar, Drvo, inspiracija od višeg uma

Presuda:

Dugotrajnost. Uspeh bez greške. Istrajnost na pravom putu donosi nagradu. Povoljno je imati određeni cilj.

Komentar Tuan džuan:

Naziv ovog heksagrama označava ono što dugo traje. Jak trigram je gore, slab trigram je dole; grom i vetar zajedno deluju - nežnost sjedinjena sa pokretljivošću. Jake i slabe linije su usklađene: to je oznaka dugotrajnosti. „Uspeh bez greške. Istrajnost na pravom putu donosi nagradu." To označava dugotrajnost na čovekovom putu. Put neba i zemlje je dugotrajan i nikada se ne završava.

„Povoljno je imati određeni cilj." To znači da posle svakog kraja sledi nov početak.

Podržavani nebom, Sunce i Mesec mogu večno da sijaju. Četiri godišnja doba se menjaju i preobražavaju, i mogu večno da dovode stvari do dovršenja. Sveti mudraci ostaju čvrsto na svom putu, tako da uspevaju da preobraze i usavrše sve pod nebom. Ako razmotrimo ono što daje dugotrajnost, doznaćemo istinsku prirodu svih bića na nebu i zemlji.

Komentar Sjang džuan:

Grom i vetar stvaraju sliku dugotrajnosti. Tako i pravi čovek stoji čvrsto i ne menja svoje usmerenje.

KOMENTAR PRESUDE

Ako smo u prethodnom heksagramu razumeli da jedna ista svest povezuje, privlači i podstiče sve pojave i bića, sada dolazi razumevanje kako da se trajno uskladimo sa njom.

Težnja ka svesti višeg uma (donji trigram) udružena je sa iskonskom energijom (gornji trigram). Svest višeg uma dobija pravu energiju i podršku dok je sa druge strane energija života direktno udružena sa težnjom ka svešću višeg uma i svešću duše. Takav spoj nas vodi ka jedinstvu sa apsolutnom svešću i njenom energijom koja oduvek deluje u kreiranju svega, u kretanju zvezda, u smeni godišnjih doba. To je takođe istinska priroda svih bića. To je onaj jedan isti kreativni princip u nama i u kosmosu koji trajno deluje. Ako smo usklađeni sa njim onda smo kao s*veti mudraci* koji *ostaju čvrsto na svom putu, tako da uspevaju da preobraze i usavrše sve pod nebom.* Drugim rečima, uvek smo isti u svom ponašanju, u mislima, govoru i telesnom delovanju, uvek smo dosledni i autentični jer smo u jedinstvu sa svešću koja je uvek i u svemu ista; naša volja i svest su jedinstveni. Nismo više podložni oscilacijama u delovanju subjektivnih stanja svesti koja se uvek menjaju.

U vezi predmeta pitanja savet je da ostanemo istrajni ma šta se dogodilo ako u sebi imamo uverenje čija ispravnost potiče od svesti višeg uma. Ne moramo da se brinemo da li je imamo jer zapravo viša svest nas sada vodi i zato se savetuje da ostanemo na istom putu s punim poverenjem. Zato se u komentaru opisuje da ono što nas sada vodi isto je ono što vodi ceo kosmos.

Takođe se savetuje da izdržimo sve izazove i sumnje. To uvek može da se javi ali mi treba da ostanemo čvrsto usredsređeni na svoj cilj i ispravnost. Sada je vreme takvo da sve prepreke možemo da savladamo samo na taj način ako se čvrsto držimo onoga što sigurno znamo da je ispravno, istinito i dobro.

Um/ego se može umešati i poremetiti napredovanje na dva načina. Ako očekujemo da će tok događaja ostati dobar i ako se usled toga opustimo, ili ako se bojimo da će postati lošiji pa se usled toga ukočimo od brige. Nada i strah ohrabruju um/ego da ipak nešto učini po svojoj želji ili da odustane.

Viši um ima svoje vreme i metode delovanja, iako niži um toga ne može uvek da bude svestan treba da ima poverenja. U svakom procesu postoje ritmovi uspona i padova. Kada smo u fazi uspona um/ego je sklon da padne u stanje oduševljenja, on poboljšanje tumači kao da je u njegovu korist, čak i da je nastalo zbog njegove zasluge. Ako nije toliko drzak da misli da je sam to postigao onda veruje da ima božiju zaštitu. Kada smo u fazi pada tada ego mnogo lakše i brže odlučuje da sam nešto učini kako bi popravio stvari.

Zato stoji savet da budemo dosledni i posvećeni određenom cilju uprkos svim oscilacijama. *Grom i vetar stvaraju sliku dugotrajnosti* zato jer se oni uvek javljaju zajedno dok traje oluja (nestabilnost). Iako su oni trenutne i nepredvidljive pojave, zakoni prirode koji ih omogućavaju se stalni. *Tako i pravi čovek stoji čvrsto i ne menja svoje usmerenje.* Kada jednom prepoznamo pravu vrednost svoje suštine, odnosno svoga usmerenja (vezanog za predmet pitanja), tada je nećemo napustiti, uvek ćemo joj biti dosledni jednostavno zato jer znamo šta je bolje i da bez nje ništa dobro nije moguće. Nećemo menjati veću vrednost za manju. Iako se spolja sve menja i nepredvidljivo je,

naša unutarnja svest o sebi, o našem usmerenju, je trajna.

Ako zaista imamo vezu sa višim umom onda smo svesni da u svemu postoje ciklusi. Što je takva svest jača, smena ciklusa slabije deluje na nas, i sami ciklusi se postepeno smanjuju. Trajna svest o suštini našeg bića je izvan svih ciklusa i promena, ona je uvek ista. Delovanje spoljašnjih oscilacija na nas postoji onoliko koliko naša svest o sebi oscilira; koliko smo mi slabi toliko su spoljašnji uticaji jaki; jaki su onda kada padamo iz višeg uma u niži um, odnosno kada smo okrenuti od sebe ka objektima. Ako smo stalno utvrđeni u svom višem umu, svesti duše, onome što je samo naše, što je iza svega, i uvek je isto, tada spoljašnje cikluse nećemo ni primetiti, oni će biti deo jedne iste celine. Kao što su svi talasi jedna ista voda okeana.

Linije opisuju sve izazove održanja svesti o sebi odnosno ostvarenja predmeta pitanja.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) On žuri sebi da osigura dugotrajnost. Takva odlučnost donosi nesreću. Ništa ne uspeva.

1. XZ Nesreća proističe iz toga što pokušava da osigura dugotrajnost na samom početku.

Promenom ove linije dobija se 34, velika moć i snaga. To je pozitivan heksagram. Međutim ona je ovde negativna ili pasivna, *jin*. To nam govori da svoju energiju koristimo na negativan način u cilju da osiguramo dugotrajnost, odnosno sigurnost u pogledu predmeta pitanja. Prva linija se odnosi na podsvest i to doprinosi negativnom učinku tako što govori o spontanom, naglom i nepromišljenom delovanju pod uticajem obrazaca uma/ega. Drugim rečima, pasivno se odnosimo na spontane impulse podsvesnog uma/ega.

Delujemo naglo, pre vremena i neusklađeno sa činjenicama i okolnostima. Sada se dešava ono što će doneti rezultat kasnije, situacija je tek u pripremi, ali mi to ne vidimo već naivno želimo da vidimo rezultate odmah. Zato delujemo pogrešno i ne uspevamo.

Obrasci delovanja koje imamo u podsvesti ne mogu se promeniti odjednom, takođe ni nov način života i metode rada ili odnosa. Neuspeh će nas sada naučiti strpljenju i potrebi za boljim razumevanjem celog procesa. Ono što je trajno zahteva dugo kultivisanje. Do trajnih postignuća nema prečica.

2. TZ *Kajanje nestaje.*

2. XZ *„Kajanje nestaje" za 9 na drugom mestu zato što je sposobna da dugo ostane na središnjem putu.*

Ovde kajanje nestaje zato što se promenom ove linije dobija trigram Planina, odnosno ostvaruje se veza nižeg uma sa višim umom, tj. dobra inspiracija. Zato se dobija heksagram 62, *Nadmoć malog* ili delovanje iz savesti, a to se praktično odnosi na kontrolu energije, impulsa i akcije od strane višeg uma.

Ova druga linija se odnosi na um/ego i ona je ovde cela, odnosno aktivna na ispravan način. Zahvaljujući vezi sa višim umom naš um sada deluje samo onoliko koliko je potrebno, ni premalo ni previše, ni prerano ni prekasno. To znači biti sposoban da se bude *na središnjem putu*, putu umerenosti. To je i savet za delovanje sa predmetom pitanja: samo koliko je potrebno i kada se ukaže pravo vreme. Ne treba da pokušavamo da rešimo celu stvar, sada je dovoljno samo da budemo svesni svojih grešaka i da ih ispravimo. To će samo po sebi pomoći razvoju cele stvari.

3. TZ Nepostojan u svojim vrlinama, on pada u nemilost. Ako tako nastavi, kajaće se.

3. XZ „Onoga ko je nepostojan u svojim vrlinama" niko ne može da podnosi.

Promenom ove linije dobija se trigram Voda, odnosno um/ego. Gubi se veza sa višim umom i oslanjamo se na um/ego da on sam rešava stvar na svoj način. Heksagram 40 govori o tome da um/ego dobija energiju da deluje na svoj način. Međutim priroda njegovog delovanja je pre svega mentalna odnosno virtuelna, umišljena, ne uvek realna. To donosi nepostojanost i sva ograničenja u delovanju, opažanje nam je suženo samo na trenutno dostupne informacije, nemamo širi uvid u problem i okolnosti. Ne razlikujemo dovoljno virtuelnu realnost uma od prave realnosti. Zato ne uspevamo da realizujemo planove. Rukovodimo se željama umesto objektivnim potrebama i pravim metodama. Usled neuspeha stalno menjamo metode pokušavajući da uspemo i to izaziva još veću nesigurnost.

Spoljašnji uticaji sada previše deluju na nas ali to je samo zato jer smo mi izgubili sopstvenu sigurnost u našu trajnu suštinu. Nismo centrirani u našem pravom Sopstvu (u razumevanju suštine predmeta pitanja) i zato smo nesigurni. Treba da prepoznamo da naša nestabilnost nije izazvana samo spoljašnjim uticajima već našim sopstvenim pogrešnim stavovima, željama, ograničenjima. Takva naša nestabilnost najviše se ispoljava u međuljudskim odnosima.

Sada smo uhvaćeni u zatvoren krug spoljašnjih uticaja i unutarnjih reakcija na uticaje. Ali zato možemo toga da budemo svesni i da pokušamo da se zaustavimo, da ne reagujemo spontano i subjektivno već da korak po korak delujemo kreativno i objektiv-

no. Da bismo to mogli pre svega potrebno je da se smirimo i okrenemo k sebi.

Vrline su ono što u nama ima trajnu vrednost. Izazov sa kojim se sada suočavamo jeste kako da neku vrednost učinimo svojom vrlinom, svojom trajnom osobinom. Sada je na delu jednostavan proces: ako smo dovoljno svesni nestabilnosti (sopstvene ili u vezi predmeta pitanja) to će nam pomoći da postanemo svesni trajnih vrednosti. Učimo se na greškama.

4. TZ Polje bez divljači.

4. XZ Kako može onaj ko se dugo ne nalazi na svom mestu uopšte da očekuje nekakav plen?

Promenom ove linije dobija se trigram Zemlja, apsolutno prihvatanje, i heksagram 46, Uzdizanje, inspiracija i težnja imaju otvoren put. Ovo znači dve stvari. Prvo ne treba da očekujemo ništa što bi niži um predstavljao kao cilj ili ispravan metod ostvarenja. Svaki takav pokušaj ostao bi bez plena, odnosno uspeha. Kaže se da je polje bez divljači za lovca koji je došao da lovi. Drugim rečima, nismo na pravom mestu u pravo vreme, pokušavamo da učinimo nemoguće, pogrešnim metodama, imamo pogrešne ciljeve ili previše planiramo. Samo od višeg uma i prave inspiracije možemo dobiti ispravne ciljeve i metode. Sada ili tražimo na pogrešan način ili je ono što tražimo pogrešno.

Drugo značenje komentara prema nekim prevodima jeste polje za igru koja još nije počela, polje je prazno. To sugeriše da ne treba da planiramo unapred kakva će biti igra jer suština igre je u tome da se ne zna ništa unapred, posebno ne ishod ili način postizanja ishoda. Da bismo u igri uspeli, pored toga što moramo dobro poznavati pravila moramo biti kreativni i biti

na pravom mestu u pravo vreme. Za sada nam je to sve nepoznato.

Komentar nam sugeriše da treba da budemo na svom pravom mestu da bismo nešto uspeli, a to znači da budemo u svom Sopstvu, u svesti o sebi, u sadašnjem trenutku. Samo tako možemo ispravno videti sledeći trenutak i sledeći korak.

5. TZ Postojana istrajnost donosi sreću ženama, ali je štetna za muškarce.

5. XZ Istrajnost donosi sreću ženama, jer one celog života prate jednog muškarca. Muškarac, međutim, mora da se drži svojih javnih dužnosti; ukoliko se potčini ženi, posledice moraju da budu rđave.

Ova linija nam govori da je sada važno da primenimo prave metode u skladu sa ciljem (predmetom pitanja). Možda smo pogrešno razumeli suštinu problema i ova linija nas poziva da ga bolje upoznamo kako bismo mogli ispravno da mu se posvetimo.

Gornji trigram predstavlja Grom odnosno energiju. Peta linija je mesto uma/ega i ona je ovde pasivna. To nam govori da treba da budemo otvorenog uma kako bismo razumeli kako da delujemo.

Ako smo u pasivnoj situaciji i prinuđeni smo da sledimo nekoga (zaposleni u velikoj firmi gde ne možemo brzo da napredujemo; u odnosu smo sa moćnom osobom; u okolnostima smo na koje ne možemo mnogo da utičemo) sada treba svoju energiju odnosno akciju (u kojoj pokazujemo istrajnost) da zasnivamo na pasivnosti i otvorenosti uma, na poštovanju tradicije (*postojana istrajnost donosi sreću ženama*), a ne na gruboj snazi i mentalnoj samovolji.

Ako je predmet pitanja takav da se zasniva na našoj inicijativi, na kreativnosti i zahteva našu akciju, onda treba da budemo kreativni i aktivni u skladu sa

okolnostima i vremenom, da rizikujemo i preuzmemo inicijativu.

Ako se ne uskladimo ispravno sa okolnostima dobićemo situaciju koju opisuje heksagram 28, Preterivanje u pogrešnim težnjama odnosno željama.

Ključno je da prepoznamo kakvo je delovanje sada potrebno. Ostali tumači Ji Đinga su u nedoumici šta se ovde preporučuje, međutim logika je jasna. Sudeći po klasičnom komentaru sada se naglašava pasivna otvorenost uma (*Postojana istrajnost donosi sreću ženama, ali je štetna za muškarce)*. Ona je u svakom slučaju potrebna da bismo ispravno prepoznali prirodu problema i kakvo delovanje da preduzmemo. Miran i otvoren um pre svake akcije uvek je najbolja preporuka.

U suštini ovde se govori o tome da treba da razlikujemo šta je trajna vrednost (predmeta pitanja) u skladu sa kojom treba da delujemo (kao što prema tradicionalnom komentaru deluje žena koja je trajno posvećena mužu i domu) a šta je trenutna potreba različitog delovanja (kao što deluje muškarac, i u domu i u svetu). Obe metode će biti usklađene i ispravno primenjene ako objektivno razumemo predmet pitanja. Tada ćemo biti sposobni da razlikujemo i primenjujemo obe metode: da ono što ima trajnu vrednost održavamo trajnim, a na ono što je privremeno da reagujemo samo u skladu sa vremenom i okolnostima.

Često ono što ima istinsku i trajnu vrednost u početku deluje nepoželjno, ali kasnije donosi dobrobit. Često ono što nam izgleda veoma poželjno na početku kasnije donosi loše posledice. To uvek treba da imamo na umu kada odlučujemo šta je trajna vrednost za nas. Zapravo, ono što je istinski trajno i vredno ima tran-

scendentalnu prirodu, to je uvek iznad svih suprotnosti, iznad privlačnosti i odbojnosti.

Priroda realnosti je takva da zahteva obe metode delovanja, u skladu sa vremenom i okolnostima. Samo ako metode delovanja usklađujemo sa okolnostima možemo biti uvek istrajni i dosledni na ispravan način. Nikada samo sa jednom metodom.

6. TZ (na vrhu) Trajna uznemirenost - nesreća.

6. XZ „Trajna uznemirenost" na vrhu ne može da donese nikakve rezultate.

Ako ne spoznamo ono što je istinski trajno i besmrtno u nama, bićemo uvek uznemireni.

Ako do sada nismo naučili da delujemo usklađeno sa suštinom predmeta pitanja, previše aktivno kada je trebalo pasivno, i obratno, ili ako se držimo samo jedne metode, doći ćemo u trajnu uznemirenost. Ako nismo prepoznali pravu prirodu problema tada ćemo istrajavati po svaku cenu, čak i na pogrešan način, ili ćemo odustati od svega. Istrajnost nikada nije sama sebi cilj već je podrška onome što je ispravno.

Šesta linija je mesto višeg uma i ona je ovde pasivna. To ukazuje da nam nedostaje aktivna veza sa višim umom i njegova inspiracija. Sada nam je potrebna potpuna otvorenost nižeg uma/ega da bismo bili istrajni na ispravan način za ispravne ciljeve. Samo ispravnost sa kojom rukovodi viši um može da nam donese mir. Sve drugo doneće nam trajnu uznemirenost. Jedini mogući nemir uma/ega nastaje kada je on zatvoren u sebe i odvojen od višeg uma. To ne može da donese ispravne rezultate.

Iluzije uma/ega se sastoje iz svih mogućih projekcija na spoljne objekte i prihvatanje spoljnih uticaja (iako možemo da ih nosimo u sebi pa da ih pogrešno

doživljavamo kao unutarnje uticaje). Oni su hrana za um/ego.

Najčešći oblik uznemirenosti su reči i dela drugih ljudi koja deluju na nas. Ako prepoznamo da je izvor naše uznemirenosti odvajanje od višeg uma to isto ćemo prepoznati i u drugima. Samo to može da nas pomiri sa drugima, da prepoznamo da je naše nerazumevanje zajednički problem. Sve što mi svi radimo i govorimo zapravo je način na koji učimo da postanemo svesni načina na koji kosmos deluje kroz nas: svi nesporazumi vode do sporazuma, nerazumevanje do razumevanja. To je trajni princip u svim nesporazumima i sukobima. Zajednička svest o tome odmah bi uklonila svaku uznemirenost. Kada bi ljudi mogli sebe da vide iz kosmičke perspektive odmah bi nestali svi nesporazumi i sukobi.

Suština svake uznemirenosti jeste mentalno ubeđenje da postoje spoljni objekti (događaji) koji bi bili realni sami po sebi i za sebe. U stvarnosti svi oni su samo trenutna manifestacija iste svesti i prostora od koje smo i mi sačinjeni. Svest u svesnom subjektu koji spoznaje objekte (događaje) jeste ista svest koja trenutno stvara objekte (događaje). Drugim rečima, subjekt i objekt su jedno isto, samo se različito manifestuju. Dovoljno je da imamo makar i malo ovakvog uvida pa da budemo spremni da odbacimo sve iluzije uma o realnosti njegovih sadržaja, da ga smirimo i otvorimo kako bi inspiracija višeg uma mogla da deluje na nas. To pokazuje slika heksagrama 50 koji se dobija promenom ove linije.

33. Povlačenje

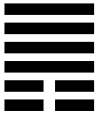

Gore: ☰ Nebo - delovanje svesti duše

Dole: ☶ Planina - viši um

Presuda:

Povlačenje. Uspeh. Istrajnost u malim stvarima donosi dobit.

Komentar Tuan džuan:

„Povlačenje. Uspeh.“ To jednostavno znači da uspeh leži u povlačenju.

Jaka linija je na vladajućem (petom) mestu, a ostale linije joj odgovaraju. To znači da je u skladu sa vremenom. „Istrajnost u malim stvarima donosi dobit.“ To označava postepeno napredovanje.

Veliko je doista značenje vremena u heksagramu Povlačenje.

Komentar Sjang džuan:

Planina ispod neba: slika povlačenja. Tako i pravi čovek drži obične ljude na odstojanju, ne gnevno već dostojanstveno.

KOMENTAR PRESUDE

Ako smo trajno usklađeni sa suštinom (predmeta pitanja) i na nas ne deluju promene izazvane spoljnim uticajima, tada se povlačimo od svih nižih elemenata u nama i izvan nas (*… pravi čovek drži obične ljude* - niže elemente - *na odstojanju…*).

Donji trigram Planina ili viši um udružen je sa Nebom, apsolutnom svešću. Takav spoj ne može da prihvati ništa niže od sebe, na njega ne deluje ništa što pripada nižoj svesti. Priroda oba trigrama je viša svest: u nižem trigramu Planina to je viša svest u čoveku, a u gornjem trigramu to je svest apsoluta. Zbog same takve prirode trigrama nije moguć spoj sa nižim elementima, zbog našeg razumevanja suštine problema, a ne zato što smo spremni da poslušamo savet da se odvojimo. Odvajanje je sada automatsko (*ne gnevno već dostojanstveno*).

Šesta linija prethodnog heksagrama stavila nam je do znanja da je izvor svake uznemirenosti, a samim tim i podložnost uticajima nižih elemenata u nama i izvan nas, iluzija uma da postoje realni objekti (događaji) spolja, u prostoru. Ako smo zaista razumeli istinu da su svi događaji i objekti sačinjeni od iste svesti kao i svest u subjektu koji ih opaža, tada se prirodno povlačimo od svega negativnog i iluzornog. Nismo opterećeni iluzijom da se nečega odričemo i da nešto napuštamo, a takva iluzija je glavna prepreka uzdizanja uma u višu svest. Ako je sve sačinjeno od jedne iste svesti kao i naše Sopstvo, tada nema ničega što bismo napustili ili se odrekli. Samo sa takvim razumevanjem moguće je zaista uspešno povlačenje - o kome govori ovaj heksagram. Zapravo ne povlačimo se već smo toliko iznad svih iluzija da one ne mogu da nas dohvate. To je pravo značenje ovog heksagrama. Vrh planine je teško dosežan a nebo je potpuno nedosežno. Takva je naša svest sada.

I naša situacija u odnosu na predmet pitanja je takva: on se sada rešava razumevanjem koje se postiže povlačenjem ili udaljavanjem od njega. On sada ne treba da nas direktno dotiče, niti mi njega. Ako prestanemo da utičemo na problem sa željom da ga rešimo

prestaćemo da dajemo energiju problemu, on se hrani energijom naše vezanosti. Sada je vreme da postanemo nezavisni i samodovoljni u odnosu na predmet pitanja. Samo tako će se otvoriti novi putevi ka rešenju odnosno poboljšanju.

Sličnu situaciju imali smo u heksagramu 23 Raspad svega nižeg, ali tada je to bio samo uvid u svest višeg uma i razlikovanje od nižih elemenata. Nije se preporučivalo nikakvo delovanje jer su preovladavale pasivne linije. Sada je situacija drugačija jer preovlađuju aktivne linije, okolnosti su sada takve da se preporučuje akcija u vidu povlačenja od svega nižeg, sada je period kada bi mogli da preovladaju niži elementi, ljudi, situacije ako im to dopustimo vezivanjem za njih, prihvatanjem njihovih uticaja.

Jedine negativne linije u ovom heksagramu su prva i druga, a to je podsvest i svest nižeg uma/ega. Oni nisu aktivno uključeni u rešavanje predmeta pitanja (ili su uključeni na negativan način) i zato se preporučuje povlačenje, čekanje, bolje razumevanje i priprema. U suštini to je ono od čega sa sada povlačimo: od delovanja uma/ega, uticaja podsvesti i nižih nagona. Njihovo delovanje stvara sve probleme.

Povlačenje je sada rezultat razumevanja situacije i kako da se ona prevaziđe, a ne poraz. Životna borba se sastoji iz napredovanja i povlačenja. Kada se povlačenje učini u pravom vremenu to je jednako uspešno kao i napad u pravom vremenu. Sve je u ciklusima pa je i ovaj period takav da se sada ne preporučuje napredovanje već taktičko povlačenje. Sada je to način kako će se obezbediti napredak u budućnosti. Sada je potrebna *istrajnost u malim stvarima* a to znači rad na budućim koracima, odnosno priprema.

Sada je važno da se sve to izvede sa razumevanjem i bez ikakvih negativnih osećanja (*ne gnevno već*

dostojanstveno). Ako se emocionalno upletemo u sadržaje i razloge povlačenja od uticaja uma/ega i podsvesnih nagona, biće nam mnogo teže da to izvedemo. Potisnućemo svest zbog koje to izvodimo.

Suština povlačenja je u sticanju jasnijeg i dubljeg uvida u predmet pitanja; u prestanku korišćenja starih mentalnih obrazaca za koje smo vezani. Da bismo to postigli potrebno je da se povučemo iz zone konflikta i da mirno i objektivno sagledamo ceo problem. Drugim rečima, problem se ne može rešiti na istom nivou na kome je i nastao. Ovaj heksagram nas poziva da promenimo nivo svesti u odnosu na predmet pitanja.

Linije pokazuju sve detalje kako se u tome uspeva i greši.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Povlačenje na najdalje mesto - nevolja. U takvo vreme ne treba tražiti nikakav cilj.

1. XZ „Povlačenje na najdalje mesto donosi nevolju," ali ako čovek ništa ne preduzme, kakva ga nesreća može spopasti?

Ovo je početna situacija i ovde je povlačenje više zasnovano na instinktivnoj reakciji i energiji podsvesti nego na razumevanju cele situacije. Ne rukovodimo se objektivnim razumevanjem već ili odbojnošću prema onome što vidimo kao negativno ili željom koju smatramo pozitivnom. Zato se savetuje da odustanemo od ciljeva zasnovanim na takvim reakcijama. Ako tako uradimo na vreme nećemo imati teže posledice.

Um/ego i dalje utiče na našu vezanost za predmet pitanja, ali na suptilan način, iz podsvesti. Bilo da nameće rešenje ili smišlja kompromis sa negativ-

nim pojavama. Još uvek učimo kako da ne reagujemo spontano već da kreativno delujemo. To još uvek nismo naučili. Zapravo stanje u kome se nalazimo (sa predmetom pitanja) tome nas uči i zato je sada najbolje odustati od svojih namera da bismo bolje razumeli situaciju.

2. TZ Pričvrstio se remenima od žute volujske kože i niko ne može da ga odvoji.

2. XZ „Pričvrstio se remenima od žute volujske kože": to označava čvrstu volju.

Razumevanje potrebe da se povučemo iz nivoa svesti na kome se nalazi problem sada se rešava na nivou uma/ega. Svesni smo da nemamo dovoljno snage karaktera da uspemo i zato pokušavamo da sebe ojačamo pozitivnim ubeđenjima i inspiracijom. To nam može pomoći samo ako smo svesni delovanja iz podsvesti, odnosno da smo slabi onoliko koliko smo podložni uticajima nižih elemenata iz podsvesti (nagona, stečenih mentalnih obrazaca - videti heksagram 44). Samo tako se stiče prava inspiracija ka višem umu: osvešćenjem nižeg uma.

Žuto je boja umerenosti i središnjeg puta, remena od volujske kože sa smatraju snažnim. To znači da sada moramo biti snažni na takav način da budemo pažljivi i fleksibilni spolja a jaki i nepokolebljivi iznutra. Sada je umerenost naša jedina snaga.

3. TZ Povlačenje pod pritiskom donosi boleštine i nevolje. Sreća za one koji podržavaju sluge i služavke.

3. XZ Zla ovakvog povlačenja prouzrokuju krajnju malaksalost. Iako „podržavanje sluga i služavki donosi sreću", tako se ne ostvaruju veliki poduhvati.

Treća linija donjeg trigrama predstavlja viši um i on je ovde aktivan, snažno povezan sa Nebom

iznad, tj. sa gornjim trigramom. To ukazuje na situaciju da sada deluje sila višeg uma bez obzira na stanje nižeg uma, bez njegovog pristanka ili znanja (prve dve linije su neaktivne ili pasivne, *jin*).

Niži um se sada ništa ne pita, viši um radi ono što je potrebno da bismo se odvojili od nižeg stanja svesti na kome se javlja problem (predmet pitanja). To nižem umu, usled njegovog neznanja i ograničene percepcije, deluje kao pritisak i prinuda. Zapravo pritisak se javlja zato jer niži um ne može da prati viši um u njegovom delovanju i ovaj mora da primeni silu.

Pri tome viši um ne bira sredstva, koristi sve što je prikladno, čak i stanje bolesti da bi zaustavio niži um u njegovom egocentričnom delovanju koje je još uvek pod uticajem nižih elemenata. Ili će nam na neki drugi način oduzeti energiju za egocentrično delovanje (*Zla ovakvog povlačenja prouzrokuju krajnju malaksalost*). Niži um to doživljava kao blokadu i zastoj, kao vreme nevolje, ali zapravo stvari se odvijaju dobro iako to ne vidimo. Zato je rečeno da *podržavanje sluga i služavki donosi sreću.* Sluge pomažu u održavanju gazdinstva gospodara ali svesne su samo svojih teškoća, ne i šire perspektive. Sada je dobro da se ponašamo skromno i predano kao sluge koje rade sve što je potrebno za gospodara, bez uplitanja svoje volje, svoga uma/ega, iako ne vidimo viši cilj. Samo gospodar (viši um) zna sve aspekte posla koji treba da se obavi i prave (ispravne) ciljeve. Pravi uzrok iskustva pritiska i nevolje koje sada trpimo jeste naša ograničenost i nesposobnost da razumemo razloge višeg uma koji sada deluje.

Na taj način, delujući kao verni sluga višeg uma, iako sada ne možemo da postignemo velike ciljeve bar možemo da sprečimo veće zlo.

4. TZ Voljno povlačenje - sreća za pravog čoveka, nesreća za običnog.

4. XZ Kada se pravi čovek voljno povlači, običan čovek mora da strada.

Četvrta linija je najniža u gornjem trigramu i označava energiju volje i podsvesti. Sada je ključno da li delujemo sa energijom koja je čista od uticaja podsvesti ili nije. Ako delujemo sa čistom energijom tada delujemo kao *pravi čovek*, odnosno onaj koji je povezan sa višim umom i ispravnošću. Ako delujemo sa sumnjom, odnosno sa ostacima negativnih elemenata u našoj podsvesti, tada nećemo moći da delujemo ispravno. Tada ni povlačenje od nižih elemenata predmeta pitanja neće biti dobrovoljno.

Za razliku od prethodne linije koja govori o nevoljnom povlačenju pod prisilom višeg uma, ovde imamo jaku celu liniju podsvesti u gornjem trigramu a to znači da smo sada zreli za voljno povlačenje od nižih elemenata. Ipak to je niža linija, prelazno područje između nižeg i više trigrama, i još uvek postoji sumnja u ispravnost naše volje da delujemo u skladu sa ispravnošću.

Običan čovek je uslovljen svojom podsvešću i potrebna mu je inspiracija od strane višeg uma. Zato je uvek podeljen po tom pitanju. U svakom slučaju sada je dobro biti aktivan na takav način da budemo povezani sa višim umom, a to u praksi znači da ne reagujemo spontano na izazove već da delujemo kreativno, odnosno da budemo krajnje fleksibilni prema svim izazovima i iskušenjima, da se ne sukobljavamo ni sa ljudima ni sa okolnostima, da dozvolimo da nas vode sinhroniciteti i da idemo samo putevima koji se sami otvaraju.

5. TZ *Povlačenje vredno hvale. Istrajnost na pravom putu donosi sreću.*

5. XZ *„Povlačenje vredno hvale. Istrajnost na pravom putu donosi sreću," jer su naši ciljevi prilagođeni.*

Klasični komentari dovoljno objašnjavaju. Sada je položaj našeg uma/ega pozitivno aktivan i usklađen sa višim umom i sa podsvešću. Razumemo okolnosti i delujemo u skladu sa njima, lako se odvajamo od nižih elemenata u nama i zato lako nadilazimo nivo svesti na kojem je nastao problem u vezi predmeta pitanja.

Zato sada sve radimo sa pozitivnom energijom i stavom, to deluje na okolinu i nailazi na podršku. Sa ispravnim razumevanjem svako nadilaženje problema postaje pozitivno i lako.

6. TZ (na vrhu) Vedro povlačenje. Sve je povoljno.

6. XZ „Vedro povlačenje. Sve je povoljno," jer više nema ni najmanje sumnje.

I ovde klasični komentari sve govore. Naš viši um je preuzeo stvar i naš um/ego ga spontano sledi bez ikakvog opiranja. Nema uticaja nižih elemenata koji bi izazivali sumnje i otpore kao u nižim linijama. Svesni smo svih međusobnih uticaja (heksagram 31) vezanih za predmet pitanja i spokojno se povlačimo iz problema. Drugim rečima, zato što smo slobodni od nižih elemenata u nama mi smo slobodni da ih nadiđemo i spolja, u predmetu pitanja. Zahvaljujući sopstvenom iskustvu možemo da prepoznamo suštinu predmeta pitanja i da ga lako nadiđemo odnosno rešimo.

Naš stav prema predmetu pitanja je takav da nam je sam predmet pitanja doneo svest koja je potrebna za nadilaženje njegovog nivoa.

Drugim rečima, odmah po pojavi problema mi smo sposobni da ga nadiđemo, odnosno da se povučemo od nivoa na kojem je on nastao.

Zapravo, mi smo već iznad problema predmeta pitanja, samim postavljanjem pitanja toga smo postali i svesni. Zato možemo biti spokojni.

34. Velika moć

Gore: ☳ Grom - spontani pokret, volja

Dole: ☰ Nebo - delovanje svesti duše

Presuda:

Velika moć. Istrajnost na pravom putu donosi nagradu.

Komentar Tuan džuan:

U ovom heksagramu (Velika moć) ono što je veliko postaje jako. Snaga u kretanju - to je osnova moći.

„Velika moć. Istrajnost na pravom putu donosi nagradu." Jer ono što je veliko mora biti ispravno.

Ispravnost i veličina vode do razumevanja istinske prirode svega na nebu i zemlji.

Komentar Sjang džuan:

Grom na nebu: slika velike moći. Tako i pravi čovek nikad ne postupa protiv pravila.

KOMENTAR PRESUDE

Prepoznavanje trajnog principa apsolutne svesti u svemu (32), omogućava nam nadilaženje svega što nas ometa da budemo u trajnom jedinstvu sa njim (33), i dovodi nas do prepoznavanja da apsolutna svest ima apsolutnu moć (34), u nama i izvan nas.

Kada postanemo svesni da je sve zapravo svest, tada istovremeno spoznajemo da je ta svest najveća sila. Ne najveća sila u kosmosu već sila koja stvara sav kosmos. Ovu istinu druge duhovne tradicije

izražavaju rečima da je samo Bog moćan, odnosno najmoćniji.

Govoreći jezikom fizike možemo reći da je sve što vidimo kao „materija“ u svojoj suštini zapravo energija, tj. moć. Energija je u suštini vibracija, pokret. Ona vibrira tako da to našem čulnom opažanju izgleda kao čvrsta materija. Vibracije se najpre ispoljavaju kao kvantne fluktuacije vakuuma koje se pretvaraju u subatomske čestice, pa u atome i molekule koji se svojim različitim strukturama ispoljavaju kao različiti elementi „materije“.

U suštini energetske vibracije jeste svest, odnosno svesna namera. Celokupnom vibracijom kosmosa - gornji trigram Grom - rukovodi svesna namera - donji trigram Nebo. Razumevanje tog procesa nas *vodi do razumevanja istinske prirode svega na nebu i zemlji.*

Takva moć svesti se sada ispoljava ili kroz nas, ili kroz predmet pitanja. Ako se ispoljava kroz nas ovo je period kada imamo moć i uticaj, kada nam sve ide lako i sjajno, bilo slučajno bilo ranijim zaslugama ili okolnostima - samo ne zrelošću našeg uma/ega. On je ovde pasivan. Peta linija koja predstavlja naš um/ego, i šesta koja je naš viši um, ovde su sada pasivne tj. neaktivne. Zato komentari savetuju maksimalnu opreznost i pridržavanje ispravnosti (*pravi čovek nikad ne postupa protiv pravila*). To važi i u slučaju da se moć apsolutne svesti ispoljava kroz predmet pitanja. Viša sila je sada na delu i zato se savetuje stroga ispravnost.

Grom je iznenadan i eksplozivan. Takva je sada moć koja deluje kroz nas ili u okolnostima u kojima se nalazimo. Ovaj heksagram govori o potrebi da naučimo da svesno ovladamo impulsivnim delovanjem energije. Zapravo rešićemo problem na koji se pitanje odnosi samo ako u tome uspemo, pre svega u sebi.

Sada moramo da budemo krajnje pažljivi da ne učinimo nešto impulsivno rečima ili delima što bi imalo trajne posledice na druge ili na okolnosti (odnosno na predmet pitanja). Možda nismo ni svesni koliko moćno možemo sada da delujemo i nenamerno nekoga da povredimo.

Sada okolnosti koje se odnose na predmet pitanja više upravljaju nama nego mi njima. Jače su od nas. To je sada način na koji postajemo svesni predmeta pitanja, odnosno način na koji se pitanje rešava. Zato se savetuje oprez.

Ovaj heksagram nas takođe upućuje da razumemo da ispravnost našeg delovanja počiva na fundamentalnim zakonima prirode, na fizici etra, odnosno kvantnog vakuuma. Ako delujemo u skladu sa prirodnim zakonima tada ispravno delujemo. Osnovi zakon etike glasi: „ne/čini drugima ono što ne/želiš da tebi bude učinjeno". On je odraz principa delovanja holografskog univerzuma u kome je sve povezano u jedinstvu, gde svaki delić u sebi sadrži celinu. Zato iskušavamo sve karmičke posledice. Sve što činimo drugima neodvojivo je od nas.

Sada smo, više nego ikada, u okolnostima da se možemo uveriti u tu istinu. Ona nam se sada događa.

Uspešno ćemo položiti ovaj ispit samo ako ne koristimo moć koju imamo. Nećemo je koristiti ako razumemo da to nije naša moć već moć same egzistencije i da je jedino ispravno da je poštujemo i osvešćavamo a ne da delujemo s njom. To je zato jer svako delovanje na ovoj ravni u kojoj se nalazimo događa se kroz um/ego. Priroda izvorne moći je takva da je um/ego može samo zloupotrebiti u svoje svrhe.

Stvar je jednostavna: ako savršeno spoznamo da je cela egzistencija zapravo svesna energija, tada ne možemo ništa sebi da pripisujemo, ne možemo da

delamo sa tom energijom egocentrično i subjektivno. Zato jer, ako je sve ona, onda ni mi ne postojimo kao odvojena individua koja bi mogla da deluje nezavisno od apsolutne svesti. I mi smo ta ista svest i energija. Sa takvim uvidom možemo da delujemo umom/egom samo tako da smo uvek svesni da je svest koja stvara sve aktivnosti, objekte i događaje ista svest s kojom smo mi svesni sebe, objekata, događaja, i s kojom delujemo.

Delujemo ispravno samo kada vidimo da univerzalna svesna energija (Grom) uvek deluje kroz nas, tada je naša individualna svest povezana sa njom i delujemo u skladu sa celinom (Nebom).

Delujemo pogrešno samo kada nemamo takvu svest o pravoj prirodi energije i našem jedinstvu sa njom.

Linije pokazuju na koje se sve načine naš um/ego usklađuje sa apsolutnom svešću koja deluje kao hologram, i kada je neuspešan u tome.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Moć u nožnim prstima. Napredovanje donosi nesreću. To je sigurno.

1. XZ „Moć u nožnim prstima" brzo se iscrpljuje.

Linija je pozitivna ali je na početnoj poziciji, to ukazuje na nedostatak iskustva sa delovanjem, oslanjanje na nesvesne impulse i utvrđene obrasce. Prva linija se takođe odnosi na nagonsku upotrebu energije. Ako sada potrošimo energiju na zadovoljavanje nagona nećemo je imati za prave ciljeve i istinsku moć.

Promenom ove linije dobija se trigram koji govori o inspiraciji. Kada je samo inspiracija udružena sa energijom (gornji trigram Grom) to nije dovoljno za

uspešan ishod. Potreban je ispravan uvid u cilj i metode njegovog dostizanja. Bez toga napredovanje može biti slepo odnosno pogrešno, i brzo će se iscrpeti.

Želje su nam pogrešne i ne bi trebalo da ih sledimo. Nismo u pravom položaju da možemo da ih ostvarimo. Sada je tek početak razvoja okolnosti koje nam mogu doneti pravu snagu i uticaj i zato sada na početku ne treba da uložimo svu energiju radi brzog napredovanja. Potrošićemo je pre vremena.

Poruka ove linije je da se istinska moć stvaralačke svesti ne može forsirati jer bi to značilo da um/ego može da ima kontrolu nad njom. To onda nije prava moć jer ona je sila koja omogućava i nadilazi um/ego. Drugim rečima, ne možemo da kontrolišemo ono što je veće od nas. Zato nam klasičan komentar nagoveštava sliku deteta koje se uspinje na nožne prste da bi dohvatilo ono što ne može.

2. TZ Istrajnost na pravom putu donosi sreću.

2. XZ „Istrajnost na pravom putu donosi sreću," zato što linija zauzima središnji položaj (u donjem trigramu).

Sada se može napredovati i ispravno koristiti moć, odnosno energija. Središnja linija je mesto uma/ega i on ovde dobija jasnu svest o svojoj pravoj ulozi, svojim mogućnostima. Promenom ove linije dobija se heksagram 55 koji govori o osvešćenju energije života, odnosno da je život obilje svesne energije.

Istrajnost na pravom putu znači uvek biti svestan da se napredak na sme zloupotrebiti u egocentrične svrhe. Kada nam ide dobro to ne sme biti opravdanje za opuštanje i nametanje svoga ega. Treba da uvek budemo onakvi kakvi smo bili dok smo se uzdizali

iznad svojih slabosti, čak i kada nam izgleda da smo uspeli i da možemo da se opustimo.

Sada smo svesni da naša moć i snaga nije zapravo naša već univerzalna (postajemo svesni pravog izvora moći i uticaja u predmetu pitanja). Postajemo svesni da je naš najveći uspeh da budemo usklađeni sa svesnom energijom života a ne da pokušavamo da vladamo njome. Takva skromnost daje nam zrelost da uspešno razumemo predmet pitanja.

3. TZ Običan čovek koristi moć tamo gde se pravi čovek suzdržava. Istrajnost može da izazove ozbiljne posledice. Jarac nasrće na ogradu u koju mu se rogovi zapliću.

3. XZ Običan čovek koristi moć, ali pravi čovek to ne čini.

Promenom ove linije dobijamo trigram Jezero, Zadovoljstvo, uživanje u mentalnim i čulnim sadržajima. To nam govori da smo sada skloni da energiju i moć tražimo u takvim sadržajima i da je koristimo nametljivo, rasipno i da je pokazujemo kada nije potrebno, čak i onda kada to smeta drugima. Tako samo izazivamo otpor drugih, i otpor samih okolnosti. Uvek kada koristimo energiju na pogrešan način nailazimo na otpor (*Jarac nasrće na ogradu u koju mu se rogovi zapliću*). Dokle god smo ograničeni na um/ego skloni smo da pojačavamo borbu.

U svakom slučaju, kao što komentari govore, sada postajemo svesni kako koristimo energiju, da li smo skloni da koristimo energiju onako kako bi to činio *niži čovek*, ograničen na svoje čulne i mentalne sadržaje i interese (videti heksagram 54) ili kao *viši čovek*, odnosno osoba koja ima vezu sa višim umom, koja nikada ne koristi energiju na neprikladan način i

svaki otpor prepoznaje kao signal da je na pogrešnom putu.

Pravi put je uvek čist od prepreka i potpomognut sinhronicitetima, nevidljivom podrškom. Ako i na pravom putu nailazimo na teškoće one se javljaju samo zato da nas još bolje usklade sa pravim putem, jer smo još uvek skloni nekim greškama; služe da nas iskušaju da li smo dostojni i zreli za ono čemu težimo, da nas ojačaju i nateraju da nadiđemo svoje granice, da idemo dalje nego što smo zamišljali da možemo.

Poruka linije je da samo mentalno slabi i nezreli ljudi koriste svoju snagu razmetljivo, da postignu brze, spoljašnje efekte. Istinski zreli, snažni i sposobni prikrivaju svoju snagu i koriste je samo tako da o njoj svedoče rezultati, ispravna dela. Savet je da sada tako postupamo.

4. TZ *Istrajnost na pravom putu donosi sreću. Kajanje nestaje. Ograda se raspada i on više nije sputan. Velika moć počiva u osovini kola.*

4. XZ *„Ograda se raspada i on više nije sputan“: može i dalje da napreduje.*

Promenom ove linije dobija se heksagram 11, Mir, savršeno prihvatanje apsolutne svesti, koja ima najvišu moć.

Sada smo sposobni da razumemo i prihvatimo pravu prirodu svesti koja ma najvišu moć i da u skladu sa njom upravljamo svojim nižim bićem, nagonima i impulsima. Na to se odnosi četvrta linija koja je najniža u gornjem trigramu. Ona je ovde pozitivna i na pravom mestu da omogući potpuno prihvatanje (pretvara se u trigram Zemlja) energije koja omogućava celo naše biće, celu egzistenciju. Više nemamo iluziju da je to naša energija i naša moć. Svesni smo pravog izvora svesti (odnosno uticaja vezanog za predmet

pitanja) i da je ona jedini izvor moći. To je značenje poruke da *istrajnost na pravom putu donosi sreću.*

Kajanje nestaje znači da više nemamo nikakvih sumnji u pravu prirodu svesti i moći (kako delujemo na predmet pitanja ili on na nas).

Ograda se raspada i on više nije sputan znači da više ne projektujemo svoje nesvesno spolja, ne koristimo energiju sa iluzijom da je ona samo naša, individualna, i da je možemo upotrebiti da na silu pobedimo druge individue ili postignemo ciljeve. Sada znamo da iluzija spoljašnjih teškoća i drugih osoba postoji samo ukoliko nismo svesni sebe, da je univerzum hologram čiji smo mi svesni subjekt, i ništa drugo. Znamo da sami stvaramo sve ograde u koje se zaplićemo. Sada se takve iluzije raspadaju i put nam je otvoren.

Velika moć počiva u osovini kola znači da svoje težište imamo na pravom mestu, u sebi i svojoj ispravnosti (odnosno u ispravnom razumevanju predmeta pitanja). Istinski napredujemo samo kada je naše oslanjanje na sopstvenu ispravnost snažnije od spoljašnjih okolnosti. Naš napredak zavisi samo od toga da li smo u pravom težištu, u svom Sopstvu, a to smo onda kada sve spolja prepoznajemo kao svoje biće, svoje Sopstvo.

5. TZ On olako žrtvuje jarca - nema kajanja.

5. XZ „On olako žrtvuje jarca," zato što se slaba linija nalazi na moćnom mestu.

Ovo je mesto uma/ega i tu je slaba linija. To nam govori da sada ne koristimo snagu na tvrdoglav i impulsivan način kao jarac, takav način delovanja svesno žrtvujemo (linija je pasivna). Zato nema kajanja. Sa otvorenim umom napredujemo mnogo lakše nego sa primenom snage.

Došli smo do uvida da ako se ne sukobljavamo sa predmetom pitanja, ako nemamo predrasuda, put će nam biti otvoren. Razumemo da je naša upotreba snage samo bila izraz straha da ćemo nešto izgubiti i nerazumevanja prave situacije. Razumemo da napredak ne zavisi od snage već od razumevanja (predmeta pitanja). Sada više postižemo pozitivnim stavom nego borbom.

6. TZ (na vrhu) Jarac nasrće na ogradu i ne može da se pomeri ni napred ni nazad. Ništa ne uspeva. Ipak, teškoće su samo nagoveštaj sreće.

6. XZ „Ne može da se pomeri ni napred ni nazad": tu nema sreće. „Teškoće samo nagoveštavaju sreću," jer njegova greška nije dugotrajna.

Promenom ove linije dobija se Vatra, simbol spontane svesti. Spontana svest iznad trigrama Neba, tj apsolutne svesti, ukazuje da do uvida dolazimo na apsolutan način, odnosno bez okolišenja i često grubo, odnosno direktno, bez obzira na očekivanja našeg uma. Ovo je granična linija ali završna, krajnja. Ona je pasivna i odnosi se na viši um. To znači da nemamo vezu sa višim umom (i središnja linija uma/ega je takođe pasivna) i sada lekcije učimo na teži način, iskustvom. Zaglavili smo se u pokušajima da previše postignemo i ne možemo dalje, niti možemo da se vratimo bez posledica. To je sada jedini način da razumemo da treba da stanemo i promenimo sebe, da su nam želje i namere bile preterane i pogrešne, da svako insistiranje na nastavljanju samo pogoršava situaciju.

Predmet pitanja (ili naš odnos prema njemu) otišao je do svoje krajnosti i ne može dalje. To stanje nam omogućava da ga objektivno razumemo i done-

smo ispravnu odluku o promeni. Zato nam se sve to događa (*teškoće su samo nagoveštaj sreće*).

Sve je samo bilo način da dođemo do spoznaje granica svojih mogućnosti i izbora pravog puta. Ako nam je cilj ispravan tada ćemo imati dovoljno snage za njegovo postizanje. Kada koristimo pravu meru snage tada imamo i ispravan način primene snage. Takav sklad naših namera i sposobnosti izgledaće kao napredak bez otpora, kao da se stvar (predmet pitanja) rešava sama od sebe.

35. Napredak

Gore: ☲ Vatra - spontana svesnost

Dole: ☷ Zemlja - prihvatanje svesti duše

Presuda:

Napredak. Moćan princ dobija mnogo konja u znak počasti i kralj ga prima tri puta u toku jednog dana.

Komentar Tuan džuan:

Napredak označava napredovanje.

Zemlja zrači blještavi sjaj. Voljno pokorna, zavisna od sjaja, slaba linija napreduje i uspinje se (na mesto vladara). Otuda se kaže: „Moćan princ dobija mnogo konja u znak počasti i kralj ga prima tri puta u toku jednog dana."

Komentar Sjang džuan:

Sunce se podiže iznad zemlje: slika napretka. Tako i pravi čovek rasvetljava svoju vrlinu.

KOMENTAR PRESUDE

Nakon ispravne spoznaje kako apsolutna svest (trigram Nebo) deluje, odnosno kakva je veza svesti i energije (Grom) u prethodnom heksagramu (34), sada smo sposobni da prihvatimo svaki oblik svesti u egzistenciji, da je cela egzistencija (sva materija, trigram Zemlja) svesna (trigram Vatra).

Ako smo (u 34) upoznali i prihvatili da je sve energija sada spoznajemo i prihvatamo da je iza svega svest. To prihvatamo u onoj meri u kojoj prepoznaje-

mo da je svest koja stvara objekte i događaje spolja ista svest u nama sa kojom spoznajemo i sebe i svet objekata. Na taj način u iskustvu objedinjujemo svest i energiju.

To je značenje komentara koji kaže: *Moćan princ dobija mnogo konja u znak počasti i kralj ga prima tri puta u toku jednog dana. Moćan princ* je onaj koji je srodan sa višim umom i svešću duše (*kraljem*). Konji su oduvek bili ezoterični simboli energetskog tela sa kojim se nadilaze ograničenja fizičkog tela i čulna percepcija i sa kojim možemo da imamo iskustvo viših dimenzija. Jedino svesno otvaranje ka višim dimenzijama i svesti duše donosi napredak, a ne bilo kakvo delovanje koje je ograničeno na fizički plan. Svesno upoznajemo više dimenzije pomoću vantelesnih iskustava i lucidnih snova. Tako direktno spoznajemo da je u osnovi svega svest a ne materija. To je pravi napredak u duhovnom buđenju. Takve osobe se tradicionalno nazivaju „dvaput rođene".

Kada smo prepoznali i prihvatili moć svesti prepoznajemo i prirodu same svesti. Kada svoje biće i život prepoznamo kao plod delovanja kosmičke svesti tada napredujemo brže nego ikada. Zapravo ne postoji drugi način napredovanja ni u čemu osim da budemo svesni prirode svesti koja upravlja egzistencijom i energijom. U suštini svaki napredak je prepoznavanje sopstvene svesti i suštine kao iste svesti i suštine sveta i života, i kada tu spoznaju istinski prihvatimo kao svoju jedinu pravu sudbinu.

Dakle, napredak se ne događa kada samo mentalno razumemo već kada potpuno prihvatimo celim bićem (trigram Zemlja) da je svest (trigram Vatra) iznad svega i u suštini svega. Radi se pravom prihvatanju a ne samo o znanju. Tada svaku stvar koju rukom dodirnemo osećamo i spoznajemo da je oblik

svesti a ne „mrtva materija“. Lako smo ranije mogli da osetimo da nas biljke i životinje vole ako smo dovoljno osećajni prema njima. Sada osećamo da nas i zemlja koju gazimo bezuslovno voli kao što svaki roditelj voli svoje dete iako se ono bezobzirno ponaša prema njemu. Osećamo da nas stvari koje svakodnevno koristimo svesno služe svojim oblikom i omogućavaju nam život. Stan ili kuća u kojoj živimo, odeća koju nosimo, auto koji vozimo… sve oko nas što nam omogućava život, bilo je prvo ideja koja je svesno materijalizovana. To važi i za naše telo, i ono je prvo bilo ideja u svesti naše duše.

Samo sa potpunim prihvatanjem svesti u egzistenciji suštinski smo usklađeni sa egzistencijom i to nas ispunjava u svakom pogledu. To je napredak o kome je ovde reč.

Svakako da se ovde ne govori o napredovanju u banalnim stvarima koje ispunjavaju iluzije uma/ega. Ovde je reč o istinskom egzistencijalnom napretku a on nije moguć bez razumevanja prirode svesti i energije od koje se sve sastoji.

Svakako, napredak se odnosi i na predmet pitanja. On je deo iste svesti i energije. Ako ga vidimo kao takvog, tada nas vodi napretku i pozitivnom ishodu. Kaže se da *pravi čovek rasvetljava svoju vrlinu* isto kao što se sunce uzdiže iznad zemlje. To znači da napredak u vezi predmeta pitanja zavisi od uzdizanja naše objektivnosti, znanja i svesnosti koja se odnosi na predmet pitanja; od razumevanja šireg konteksta. Potrebno je da širimo razumevanje i toleranciju prema svakome i prema svemu, kao što sunce daruje svoju svetlost svima, i dobrima i lošima, i lepom i ružnom. Prihvatanje činjenica bez izbora pomaže rešavanju predmeta pitanja, a ne bilo kakvo delovanje. Sada deluje sama svest i njeno prihvatanje, odnosno dopuš-

tanje da ona deluje. Svi problemi u vezi predmeta pitanja sada se rešavaju jedino razumevanjem, informisanjem, spoznajom i podsticanjem objektivne svesti o problemu.

Kao što u prirodi postoje mnogi biološki i hemijski procesi koji se događaju samo na sunčevoj svetlosti, ne i u tami, tako se sadašnji proces vezan za predmet pitanja rešava samo od prisustva objektivne svesnosti o njemu (*sunce se podiže iznad zemlje: slika napretka*). Objektivna svesnost će nam dati vrline potrebne za napredak (*pravi čovek rasvetljava svoju vrlinu*).

Središnje linije koje su mesto uma/ega i u donjem i u gornjem trigramu su slabe, odnosno pasivne. To objašnjava značaj prihvatanja i osveščenja koje samo po sebi daje svu ispravnost koju doživljavamo kao napredak.

Linije pokazuju sve aspekte uspešnog i neuspešnog prihvatanja kosmičke svesti kao jedinog uslova napretka.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Kada se napredak suoči sa preprekom, pravična istrajnost donosi sreću. Odgovoriti plemenitošću na nedostatak poverenja ne vodi u grešku.

1. XZ „Kada se napredak suoči sa preprekom“: usamljen, on pokušava da hoda pravim putem. Plemenitost nije pogrešna ako još nismo dobili zvaničnu zapovest.

Prva linija govori o suočavanju sa početnim teškoćama i svim neizvesnostima koje one donose. Sve što je potrebno jeste da ostanemo dosledni i ispravni u sebi bez obzira na spoljašnje okolnosti. To će doneti napredak koji se sada ne vidi.

Ne treba da odgovaramo spontanom reakcijom na prve neuspehe i prepreke, na nerazumevanje drugih. Treba da zadržimo svesnost i prisebnost i da se ponašamo kreativno, odnosno planski (*odgovoriti plemenitošću na nedostatak poverenja ne vodi u grešku)*.

Veoma je malo napretka koji se od početka odvijaju glatko. U većini slučajeva potrebno je prilagođavanje. To se sada događa. Ne treba prilagođavanje i upoznavanje (predmeta pitanja) da doživljavamo kao neuspeh. Ovo je samo nužan proces razvoja u napredovanju (*plemenitost nije pogrešna ako još nismo dobili zvaničnu zapovest - zvanična zapovest* ovde znači razumevanje smisla događaja i ispravnog plana delovanja).

Još uvek ne vidimo sve kao jednu svesnu energiju. Još uvek imamo iluzije da spoljašnji objekti i događaji imaju svoju nezavisnu svest i nameru. Jedini način da otkrijemo svest koja upravlja svime spolja jeste da je prepoznamo u sebi: da mi budemo svest koja upravlja sama sobom. Kvalitet koji razvijemo u sebi delovaće automatski spolja.

2. TZ Kada je napredak praćen tugom, pravična istrajnost donosi sreću. Uspeh zahvaljujući Kraljici Majci.

2. XZ Sreća proističe iz središnjeg i prikladnog položaja linije (u donjem trigramu).

Središnja linija se odnosi na um/ego i on je sada mora da se suoči sa svim svojim iluzijama koje ometaju prepoznavanje prave prirode svesti i delovanja. Međutim ova faza je neophodna, um mora da svesno razume svoja ograničenja (a to uvek izaziva tugu) i raščisti sve iluzije u sebi, i o sebi, da bi prepoznao pravu moć svesti koja je iznad njega, koja njega omogućava kao i sve ostalo.

Kada se um/ego suočava sa svojim ograničenjima i iluzijama on to doživljava kao suočavanje sa mrakom i propašću, izaziva osećaj tuge i patnje - sve samo da bi nas naveo da se vratimo starim iluzijama u kojima on slobodno gospodari pružajući nam osećaj iluzornog zadovoljstva.

Sada um počinje da prihvata delovanje svesti. Drugim rečima da bi um ispravno delovao u skladu sa svešću (heksagram 64) on mora da bude čist u svojoj prirodi, apsolutno racionalan i logičan, kao voda (koja mu je simbol).

U vezi predmeta pitanja sada smo možda izloženi odluci da li da nastavimo sami ili da ostanemo sa onima koji nas ograničavaju i skreću sa puta - ako su u pitanju društveni odnosi - ili da promenimo okolnosti i metode - ako su u pitanju materijalni ciljevi. Donošenje takve odluke izaziva u nama teška osećanja.

Ako uprkos tom iluzornom mraku i neizvesnosti ostanemo dosledni najboljoj nameri vezanoj za predmet pitanja, kao moralnoj ideji vodilji, koja nema alternative, kao što je nemaju ni prirodni zakoni, tada sledi uspeh i napredak. Ono što um može da vidi kao napredak nije pravi napredak. Pravi napredak nastupa tek kada pođemo stazom kojom se ređe ide, kada izaberemo uski a ne široki prolaz.

Uspeh zahvaljujući Kraljici Majci. Ovo sugeriše da će nam sada biti od pomoći da se ugledamo na petu liniju ovog heksagrama koja je središnja u trigramu koji predstavlja svest, koja je pasivna odnosno prijemčiva. (*Kraljicom Majkom* se ponekad naziva vladajuća *jin* linija, u ovom slučaju to je peta linija heksagrama.) Dakle ako ostanemo istrajni u samoosvešćenju uprkos svemu, prijemčivi za novo i nepoznato, okrenuti ka izvoru svesti našeg bića, to će nam jedino pomoći.

3. TZ Sve je u skladu - kajanje nestaje.

3. XZ „Sve je u skladu," jer žele da napreduju nagore.

Treća linija donjeg trigrama predstavlja viši um. Ovde je prekinuta linija i to ukazuje da sa njime ovde stupamo u kontakt na pasivan način, prijemčivošću. Ako smo nadišli prethodne izazove opisane u nižim linijama i uprkos nesigurnostima, subjektivnim preprekama i neuspesima postali otvoreni za prihvatanje stvarnosti (vezane za predmet pitanja) tada otkrivamo viši sklad iznad prividnog haosa i u nama *nestaje svako kajanje*, odnosno pogrešna ubeđenja.

Ne možemo da napredujemo naviše dok ne spoznamo da je cela egzistencija, kao i sve vezano za predmet pitanja, u savršenom skladu. Logično je da ono što je neskladno ne može da opstane. Sve što je pogrešno raspada se ili donosi negativne rezultate. Samo ono što je pozitivno i skladno opstaje i donosi pozitivne rezultate. Zato *ako želimo da napredujemo nagore* onda se držimo onoga što je skladno, odnosno sebe svesno usklađujemo da napretkom. Ako se pitanje odnosi na međuljudske odnose onda se usklađujemo sa drugima uz pomoć tolerancije, a ako se odnosi na materijalne ciljeve onda se usklađujemo sa vremenom i događajima, niti forsiramo procese niti oklevamo. Sklad je direktan odraz ispravne svesnosti. To je svesnost koju sada stičemo. Koliko nam je svesnost objektivnija toliko smo više usklađeni i pozitivni i više napredujemo.

4. TZ Veveričji napredak. Istrajnost može da izazove ozbiljne posledice.

4. XZ „Veveričji napredak. Istrajnost može da izazove ozbiljne posledice," zato što se linija ne nalazi na prikladnom mestu.

Četvrta linija je prva u gornjem trigramu i odnosi se na upotrebu energije. Ona je ovde jaka a to znači da previše energično i brzopleto delujemo ili želimo da prebrzo napredujemo. Kao veverica koja ima veoma brze pokrete i zato uvek deluje nesigurno i pokušava da sakupi što više plodova odjednom. Takođe se ovde govori o pogrešnoj upotrebi energije odnosno pogrešnom delovanju, možda pomoću inferiornih elemenata našeg bića ili nemoralnih metoda ili osoba. Takva *istrajnost može da izazove ozbiljne posledice.*

Sada više ulažemo u energičnost i brzinu nego u razumevanje i objektivno osvešćenje cele stvari i procesa. Drugim rečima, um/ego je ovde ponovo preuzeo stvar u svoje ruke. Ipak to nije toliko veliko da bi preovladalo bez mogućnosti popravke, već samo dovoljno toliko da budemo toga svesni na vreme. Zato klasični tekstovi govore samo o mogućnostima za loše posledice ako tako nastavimo, a ne da su one već nastupile.

Ipak je ovo heksagram koji govori o napretku i zato je ovo samo još jedna kritična faza koja nam pokazuje od čega još sve treba svesno da se odvojimo (heksagram 23). To su uglavnom sve one svakodnevne nepotrebne sitnice na kojima trošimo energiju celog svog života. Da bismo se uskladili sa svešću koja omogućava celu egzistenciju tada mi celi moramo da budemo svesno usklađeni sve vreme.

5. TZ *Kajanje nestaje. Ne treba brinuti za gubitak ili dobitak. Napredovanje vodi u sreću. Sve je povoljno.*

5. XZ *„Ne treba brinuti za gubitak ili dobitak.“ Delanje donosi blagostanje.*

Peta linija je središnja u gornjem trigramu i odnosi se na um/ego. Sa njenom promenom trigram

postaje Nebo, apsolutna svest. To nam govori da nam je um sada dovoljno objektivno svestan da bude usklađen sa svešću, ili svešću duše. Takva svest je transcendentalne prirode i zato se kaže da *ne treba brinuti za gubitak ili dobitak.* Naše delovanje sada je ispravno i donosi blagostanje.

Zapravo ova linija je prekinuta (*jin*), i to nam govori da sada biti objektivno svestan znači da budemo nezavisni od uspeha ili neuspeha, dobitka ili gubitka, da uvek budemo neutralni jer će nam to doneti objektivnost koja vodi napretku. Potrebno je da budemo jednako neutralni i objektivni dok napredujemo (kada smo u dobitku) i kada trpimo loše događaje (kada smo u gubitku). Tako ćemo biti oslobođeni briga odnosno kajanja.

Sama po sebi ova linija je na moćnom položaju odnosno govori da smo mi na uticajnom položaju ali da uprkos tome moramo da sačuvamo pomenute osobine blagosti i neutralnosti. Sada napredujemo tako što ostajemo nevezani i neutralni. Usklađujemo se sa trenutkom jer ako smo svesni prave prirode svesti i energije, tada znamo da ona deluje kroz sve, kroz bića, stvari i događaje, a najviše kroz vreme odnosno putem sinhroniciteta. Ako sada delujemo energično i egocentrično, to će nas odvesti u zastoj kao što pokazuje heksagram 12. kada se ova linija pretvori u jaku, (*jang*).

6. TZ (na vrhu) Napredovanje sa spuštenim rogovima dopušteno je samo ako neko želi da kazni svoj grad. Bez obzira na opasnost, greške neće biti. Ali ako tako nastavi (sa spuštenim rogovima), doživeće sramotu.

6. XZ „Samo ako neko želi da kazni svoj grad". Put nije čist.

Šesta linija je viši um i ona je ovde cela, snažna. Ako u situaciji gde možemo da napredujemo samo

putem objektivne svesnosti primenjujemo previše snage, odnosno energije, to vodi u preterivanje i *doživeće sramotu.*

Promenom ove linije dobija se trigram Grom, energija, odnosno heksagram 16. koji govori o spontanoj primeni energije.

Priroda svesti i energije je hologramska. Za obe ne postoji ništa samo spolja niti išta samo iznutra, sve je jedno u celom kosmosu. Zato se ovde kaže da bi upotreba energije sada bila ispravna samo ako bi se odnosila na naše usavršavanje samoga sebe. *Grad* se u komentarima odnosi na naše biće, *kažnjavanje svoga grada* znači kažnjavanje svoga bića, odnosno energično uklanjanje nedostataka u nama samima. Zato je rečeno da *put nije čist,* odnosno da još uvek imamo slabosti i nedostatke u našoj podsvesti koji nas ometaju.

Tačnije rečeno, ako želimo da delujemo putem svesti i energije onda to činimo pre svega iz sebe samoga; u sebi samome postižemo stanje svesti i energije koju želimo da izazovemo spolja, u okolnostima odnosno u drugima.

Ako sada želimo istinski da napredujemo to možemo da učinimo samo disciplinovanjem sebe.

Mere koje primenjujemo na sebi sada nikako ne smemo da primenjujemo na drugima, niti da ih savetujemo da ih oni primene na sebi. Prihvatanje i razumevanje objektivne svesnosti uvek je individualna stvar. To je značenje komentara: *Ali ako tako nastavi (sa spuštenim rogovima* - prema drugima*), doživeće sramotu.*

36. Pomračenje svetlosti
Cenzura / Svetlost u tami

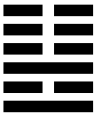

Gore: ☲ Zemlja - prihvatanje svesti duše

Dole: ☷ Vatra - spontana svesnost

Presuda:

Pomračenje svetlosti. Istrajnost uprkos teškoćama donosi nagradu.

Komentar Tuan džuan:

Svetlost tone u zemlju: to je Pomračenje svetlosti.

Divan i čist iznutra, nežan i voljan spolja, a opet suočen sa velikim nevoljama: takav je bio kralj Ven.

„Istrajnost uprkos teškoćama donosi nagradu“: što znači da treba prikriti svoju svetlost. Okružen teškoćama usred svoje kuće, a ipak usredsređen na ono što je ispravno: takav je bio princ Đi.

Komentar Sjang džuan:

Svetlost sakrivena u zemlji: slika pomračenja svetlosti. Tako se i pravi čovek približava ljudima: prikriva svoju svetlost, a ipak sija.

KOMENTAR PRESUDE

Kada smo spoznali i prihvatili da je svest iznad svega i u suštini svega (35), sada je potrebno da takvu svest ispoljimo na prihvatljiv način (36). Kosmička svest se ne ispoljava umom/egom, njihove linije (središnje) pasivne su u oba trigrama, već dopuštanjem da

se ona sama ispolji u skladu sa svojom pravom prirodom. Zato je ovde trigram apsolutnog prihvatanja (Zemlja) iznad trigrama za kosmičku svest (Vatra).

Um/ego nikada ne može slobodno da dopusti da se kosmička svest sama ispolji jer je um po svojoj prirodi stvoren da modifikuje svest na sve moguće individualne načine, uključujući i iluzije. Sve što se čoveku ovde savetuje jeste da prikrije svoju individualnu svetlost svesti da bi apsolutna svest mogla da deluje. Ona je u svemu kao suština svega i zato je ne treba nametati ni sa kakvim individualnim ispoljavanjem i nametanjem, već dopustiti da ona sama radi sve što radi. Zato se umu/egu savetuje da prikrije svetlost svoje svesti da bi prava svest zasijala na pravi način. Ako je on bude koristio na svoj individualan način to će biti pogrešno.

Trigram iskonske svesti koja kreira prirodu nalazi se ispod trigrama Zemlje, apsolutnog prihvatanja. Kada se takav poredak dogodi u našem biću onda svest našeg bića potpuno pokazuje svoje vrednosti, bez ikakvih ograničenja. To je slično situaciji kada nas sunčeva svetost zaslepi ako je pogledamo direktno. Zato moramo da skrenemo pogled, da ograničimo, cenzurišemo direktnu svetlost sunca. To pokazuje slika ovog heksagrama: svetlost je prejaka. To znači da sada treba delovati na indirektan način.

Sa druge strane ovaj heksagram nam govori da unutrašnje manifestacije svesti ne treba da pomoću uma činimo vidljivim spolja. Um/ego ne može prepoznati svest našeg Sopstva jer je on uvek modifikuje na individualan način. Svest našeg Sopstva je univerzalna i savršena, ona je sadržana u svemu što postoji, ona je kreirala sve što postoji. Stoga nju um ne može videti iz istog razloga što ni oko ne može videti sebe. I um je ta ista svest ali um se bavi samo kreiranim objektima.

Dokle god se um identifikuje sa objektima i svojim sadržajima nije svestan da su i objekti ista svest sa kojom um osvešćava objekte. U apsolutnoj svesti nema dualizma.

Zato se ovde govori o skrivanju svesti. Svest (Vatra) je ovde bez ikakvih ograničenja uma prihvaćena (Zemlja) kakva zaista jeste. U njoj nema objekata, sve je samo svest, ali iskonska, prirodna, nije modifikovana kroz um/ego i zato je ne možemo prihvatiti u potpunosti jer se um bavi virtuelnim objektima. Zbog uma mi ne vidimo stvarnost koja je otvorena, neskrivena. Možemo se njome baviti samo indirektno, kroz cenzuru uma. Sve se ovo sada dešava spontano.

Neki tumači govore da je ovde trigram Zemlja prekrio trigram Vatra, kao negativna, inertna sila koja skriva svest i zato izaziva teškoće. To bi mogao biti površan način razumevanja ovog heksagrama.

Međutim, pored skrivanja, heksagram takođe ukazuje na otkrivanje neke tajne. Postajemo svesni nečega što nam je dotle bilo skriveno. Za to su postojali razlozi čiji detalji nam još uvek nisu poznati. Otuda se savetuje oprez.

Sa druge strane, takođe ovo možemo razumeti da na predmet pitanja ne treba da gledamo površno, sa stanovišta uma/ega, pri čemu sudimo samo na osnovu spoljne situacije. Predmet pitanja ima svoju unutarnju sadržinu (uzročnost) koju tek treba da otkrijemo, odnosno koja će nam biti otkrivena u skladu sa vremenom. Ako to ne razumemo i ako sudimo površno, samo na osnovu onoga što nam je trenutno vidljivo, doći ćemo u sukob sa okolnostima, sa procesom ostvarenja predmeta pitanja, odnosno sa drugima ako su u pitanju odnosi. Doživljavamo ograničenja zato jer smo sada u takvom procesu spoznaje. Kao što ne vidimo ogromno mnoštvo složenih procesa božan-

ske inteligencije koji se skrivaju iza cvetanja cveta na drvetu i rađanja ploda, nego vidimo samo plod i skloni smo da površno sudimo o njemu ili da ne obraćamo pažnju na njega.

Sada učimo da ne možemo sve da znamo svojim umom/egom, niti da delujemo samo po njegovoj volji, već da odlučujuću ulogu i moć ima svest koja je u osnovi prirode. Um takvu fazu učenja doživljava kao cenzuru ili ograničenja, suočavanje sa tajnom i teškoćama. Sve što se u ovom heksagramu govori o pomračenju i ograničavanju odnosi se na um/ego radi njegovog nadilaženja i prihvatanja (Zemlja) čiste svesti (Vatra). Za um/ego delovanja objektivne svesti su skrivena.

Sa informacijama i činjenicama u vezi predmeta pitanja sada ćemo ispravno postupiti ako ih ne namećemo, ako ih sakrijemo od očiju javnosti, ako dozvolimo da se one same objave i deluju kako one hoće, bez našeg uplitanja. Jednostavno rečeno, kada je svest u pitanju ne možemo mi ništa da njoj doprinesemo niti da je menjamo. Suština svesti je spontana ispravnost.

U praksi ovaj heksagram nam savetuje da sada prikrijemo svoje planove i osećanja, da delujemo na okolinu indirektno, da ništa ne ispoljavamo direktno jer bi to na druge delovalo neprihvatljivo, kao snažna svetlost uperena u oči. Ni svoje sposobnosti i mogućnosti ne treba sada da pokazujemo, bili bi pogrešno shvaćeni. Ako u tome budemo uspešni, cela ova situacija pomoći će da ostanemo dosledni svojim pravim principima i ciljevima i još da ojačamo svoju unutarnju snagu i samosvest. Zapravo sadašnja situacija tome i služi: da ojačamo svest o sebi nezavisno od okoline. Za takve lekcije često su potrebna ograničenja za um/ego koje on doživljava kao teškoće.

1. TZ (na dnu) Pomračenje svetlosti za vreme leta primorava ga da savije krila. Kada sledi svoj put, pravi čovek može tri dana da ne jede, ali mnogi će ga ogovarati.

1. XZ Dužnost je pravog čoveka da ne jede tri dana ako njegova delatnost to zahteva.

Heksagram koji se dobija zamenom ove linije, 15, Skromnost, dovoljno objašnjava liniju. Ona je na početku ali je jaka i to ukazuje da sada treba da budemo skromni, da ne ulažemo previše energije u rešavanje problema jer tako možemo izazvati neželjeni efekat. Donja linija u trigramu se odnosi na energiju. Ako je sada uložimo više nego što je potrebno, a upravo tome smo skloni, doći ćemo u situaciju koju opisuje antički mit o Ikaru koji je poleteo previsoko, prejaka svetlost sunca mu je istopila krila i on je pao.

Treba da učinimo sve da odolimo iskušenju da sada delamo energično da rešimo problem, ili da otkrijemo drugima ono što znamo, ili da saznamo što pre ono što ne znamo. Jednostavno sada nije vreme za to. Skromnost je sada metod napretka iako sve razloge za to ne vidimo ni mi ni naša okolina, zbog čega može biti negodovanja.

2. TZ *Pomračenje svetlosti ranjava ga u levo bedro. Konji mu odlaze u pomoć. Sreća.*

2. XZ *Sreća 6 na drugom mestu proističe iz njene privrženosti zakonima.*

Druga linija um/ego ovde je pasivna, prijemčiva, i to je dobro. Iako nam se dogodilo (ili nam se događa) nešto što nas je povredilo, to se sada pokazuje kao korisno za naš napredak i spoznaju.

Bili smo pasivni (druga linija) sa upotrebom energije (prva linija) i to smo doživeli kao povredu, dovelo nas je do iskušenja da odustanemo. Ipak otkrivamo da je to bio ispravan put, jer smo zadržali unutarnje uverenje i posvećenost (*privrženost zakonima*).

Zato dobijamo pomoć od okoline, vidljive ili nevidljive. Konji su simbol energetskog tela. Sačuvali smo energiju kada je trebalo, nismo je uzalud potrošili i imaćemo je kada bude bila potrebna.

Teškoće su nas naučile ispravnom putu.

3. TZ Iako je svetlost pomračena prilikom vojnog pohoda na jug, ipak je uspela da zarobi vođu buntovnika. Treba izbegavati istrajnost koja vodi u preterivanje.

3. XZ Odlazak na jug predstavlja odlučnost da se ostvare veliki poduhvati.

Treća linija donjeg trigrama je viši um. Ona je ovde jaka i to ukazuje da ako previše energično sudimo uzročniku problema treba izbeći takvo preterivanje. Jesmo otkrili uzrok problema (*vojni pohod na jug* i *zarobljavanje vođe buntovnika*) ali i pored toga ne znamo sve činjenice i uzroke (*svetlost je bila pomračena prilikom vojnog pohoda na jug*). Zato ne treba sve da rešavamo odjednom i previše energično da delujemo. Još uvek ne znamo sve. I pored svih tih ograničenja koja su još uvek potrebna, mi dobro napredujemo u pravom smeru.

4. TZ On prodire u levu stranu grudi i vidi srce pomračenja svetlosti. Odlazi kroz dvorišnu kapiju.

4. XZ „On prodire u levu stranu grudi": odnosno, uspeva jasno da zaviri u nečije srce.

Četvrta linija je najniža u gornjem trigramu i predstavlja upotrebu energije, delovanje. Ona je ovde pasivna, prijemčiva, što se pokazalo ispravnim u ovoj

situaciji i dovelo je do ispravnog delovanja svesti (heksagram 55). Možemo objektivno i nepristrasno da vidimo suštinu problema vezanog za predmet pitanja, ma koliko on delovao teško, i da izađemo iz njega (*odlazi kroz dvorišnu kapiju*). Ovo podrazumeva da, ako vidimo da je uzrok u nama, tada menjamo u nama ono što nas je dovelo do problema, ako je izvan nas tada napustimo sredinu, osobe ili okolnosti koje su izazvale problem.

5. TZ *Pomračenje svetlosti princa Đija. Istrajnost na pravom putu donosi nagradu.*

5. XZ *Istrajnost princa Đija pokazuje da svetlost ne može nikada da se ugasi.*

Sve što se odnosilo na upotrebu energije i delovanja u prethodnoj liniji, sada se odnosi na um/ego, na ponašanje cele osobe. Kao osoba koja se nalazi u teškim okolnostima treba da sakrijemo svoje ciljeve i ideale, da ne govorimo o njima odnosno da ih ne odajemo svojim umom.

Ovde je izazov za um da ovlada delovanjem svesti. Zato se promenom ove linije dobija 63. Um ima samo informacije čula, može da deluje samo logično. Ako takav i ostane, biće uspešan. Svest lako podržava um koji se ponaša logično, racionalno i u skladu sa svojim ograničenjima. Ako um pređe u nelogično i neracionalno ponašanje tada je svest u umu pomračena, transcendentalna svest duše tada ne može da deluje kroz um.

Kada smo na pravom putu svojim umom, svetlost svesti duše u nama ne može nikada da se ugasi, ma koliko okolnosti bile teške i nepovoljne. Zapravo, tada sve teškoće vidimo kao sredstva za naše ispravljanje i osvešćenje. To je nagrada što smo ostali na pravom putu.

6. TZ (na vrhu) Ništa ne može da rasvetli tamu. Pošto se popeo na nebo, on se uvlači u zemlju.

6. XZ „Pošto se popeo na nebo": tako je mogao da osvetli sva četiri ugla carstva; „on se uvlači u zemlju": jer je prekršio zakon neba.

Ovo je vrhunac situacije koju heksagram opisuje. Ograničenja i tama ispunili su svoju svrhu, pokazali su sve svoje suprotnosti, tada se povlače. Negativnost sagoreva sama od sebe.

Sa stanovišta našeg delovanja na predmet pitanja, ovo je linija višeg uma i ona je negativna, pasivna. To nam govori da ako nismo naučili sve što je trebalo iz ove situacije, koja je završena, nego u sebi nosimo stare utiske i navike uma da sudimo o onome što ne treba, možemo postati žrtve negativnosti koje su prošle.

Najteže je pre svitanja, kada je vrhunac tame, tada treba da ostanemo dosledni ispravnom putu. Lako je biti dosledan u lakim okolnostima. Doslednost se dokazuje u teškoćama.

Uspon na nebo i osvetljavanje celog carstva ukazuje da smo imali objektivan uvid u celu situaciju. *Uvlačenje u zemlju* pokazuje da takvu svesnost ne možemo da zadržimo ako imamo pasivan odnos prema podsvesnim utiscima iz prošlosti i zato površno sudimo (heksagram 22), ako nemamo trajnu i jaku vezu sa višim umom (šesta linija je pasivna). Sada mogu da nas poremete sa pravog puta samo podsvesni utisci za koje smo nekritički vezani, koji nam bude sumnju i nesigurnost. Tako *kršimo zakone neba* a to su zakoni svesnosti. Svesnost se čuva celim bićem, u svim dimenzijama delovanja.

Drugim rečima, dosegli smo uvid u problem predmeta pitanja. Iskusili smo sve njegove aspekte.

Sada treba da pazimo da ga ne rešavamo pogrešno zato jer se držimo mentalnih obrazaca iz prošlosti.

37. Porodica

Gore: ☴ Vetar, Drvo, inspiracija od višeg uma

Dole: ☲ Vatra - spontana svesnost

Presuda:

Porodica. Istrajnost žene donosi nagradu.

Komentar Tuan džuan:

U ovom heksagramu (Porodica) pravo mesto za ženu je unutra, a pravo mesto za muškarca je spolja. Kada muškarac i žena zauzimaju svoja prava mesta, onda su u skladu sa zakonom neba i zemlje.

Među članovima porodice nalaze se strogi vladari; to su roditelji. Kada je otac doista otac a sin doista sin, kada je stariji brat doista stariji brat a mlađi brat doista mlađi brat, kada je muž doista muž a supruga doista supruga, onda se kuća nalazi na pravom putu.

Kada se kuća nalazi na pravom putu, ceo svet je u savršenom redu.

Komentar Sjang džuan:

Vetar se podiže sa vatre: slika porodice. Tako su i reči pravog čoveka prožete suštinom, i on je istrajan u svom ponašanju.

KOMENTAR PRESUDE

Ako smo naučili da svojim umom ne remetimo ispoljavanje svesti (heksagram 36) tada čista svest koja je u osnovi egzistencije i našeg bića može ispravno da se ispoljava kroz nas (heksagram 37). Ako ispra-

vno prihvatamo (Zemlja) svest (Vatra) tada možemo ispravno da je ispoljavamo u skladu sa višim umom (Vetar). Sada učimo kako da ispravno ispoljimo energiju čiste svesti.

Doji trigram Vatra ili svest nailazi na Vetar ili povezanost sa višim umom. Svest sada podstiče inspiraciju i povezanost sa višim umom; viši um daje ispravnu snagu svesti, niži um/ego može da mu se prepusti. Zato se savetuje da (sa predmetom pitanja) delujemo u skladu sa svojim pravim položajem, obavezama i mogućnostima. Ne treba da pokušavamo da delujemo bilo kakvom silom, rečima ili nametanjem planova već da dopustimo da naša prava priroda ispolji svoje delovanje i uticaj, da pustimo da na predmet pitanja utiče naš karakter i suština. Drugim rečima, da pustimo da se stvari same odvijaju.

Rešavanje predmeta pitanja sada zavisi od realnih osnova i činjenica, od onoga što ima pravu moć i uticaj, nikako od fikcija i pretpostavki. Sada je u pitanju suština stvari a ne sporedni efekti. Takođe sada je važno da razumemo naše pravo mesto u poretku stvari vezanih za predmet pitanja. Potrebno je da se ponašamo u skladu sa svojim položajem i ulogom koju trenutno imamo u dešavanjima. Zato najpre treba da realno spoznamo koja je naša uloga i da je prihvatimo. Većina problema nastaje zbog nerealnog odnosa prema našem pravom položaju i mogućnostima. Ako se vratimo u svoje prave okvire bićemo usklađeni sa okolnostima. Predmet pitanja nam se događa upravo zato, da spoznamo svoju pravu ulogu i svoje sposobnosti. Vraćanje sebi i svojoj pravoj prirodi zavisi od svesnosti i (zahvaljujući njoj) povezanosti sa višim umom. To predstavljaju sastavni trigrami.

Niži um je ovde druga linija, i ona je pasivna, prijemčiva, kao što je žena u porodičnoj hijerarhiji, ali

upravo zato što je takva ona je stub porodice. Pasivnost i prijemčivost ovde nije slabost i potčinjenost već otvorenost za uticaje više svesti i delovanje u skladu sa vremenom i okolnostima koje viša svest nalaže, a takvo delovanje je uvek ispravno.

Nezavisno od simbolike porodice, ovo nam ukazuje da sada treba unutar sebe da budemo otvoreni i pasivni, prijemčivi, da bismo ispravno delovali. Sada imamo podršku intuicije i inspiracije. Takođe sada možemo ispravno delovati samo ako smo dosledni celim svojim bićem, svojom suštinom, ispoljavanjem svoga karaktera (kao što dim, svetlost i toplota zrače iz vatre). Naša osećanja, reči i dela moraju sada biti sjedinjeni. Samo tako ćemo uspešno delovati na predmet pitanja: naša celovitost će delovati sama od sebe a ne neka posebna akcija.

Sa druge strane, sada nam se predmet pitanja i događa zato da bi nas doveo u takav sklad. Tako ga treba razumeti. Kao što vatra ispoljava dim i toplotu tako i predmet pitanja sada ispoljava suštinu nečega čega treba da postanemo svesni da bismo postali celoviti i usklađeni sa drugima i sa okolnostima.

Slično prethodnom heksagramu u kojem je ispoljavanje čiste svesti bilo skriveno od uma, da je um ne bi poremetio, i ovde se ispoljavanje unutarnje istine, svesti višeg uma, ili svesti duše, na neki način skriva i ne ispoljava direktno. Tome služi opis porodice u klasičnim komentarima. Spolja možemo videti stanje društva ili države kao snažno i stabilno ili kao loše i u neredu. Ono što je skriveno takvom pogledu jeste uzrok koji je dublji i nije vidljiv na prvi pogled, a to je stanje porodice u tom društvu. Ako je porodica ispravna i stabilna i društvo će biti takvo. Slično je sa stanjem zdravlja, ako je ispravan rad ćelija, koje su

nevidljive pogledu, tada će i telo biti zdravo, što je lako uočljivo.

Heksagram govori o kultivisanju svesti na kojoj počiva egzistencija, na njenom povezivanju sa našim umom i sa višim umom. To je suština kulture jedne zajednice, a suština zajednice je porodica. Zato stanje u porodici suštinski određuje kulturu sa kojom se ispoljava svest u egzistenciji.

Ono što je sada umu nevidljivo deluje kao ključni činilac vidljivog ispoljavanja. Tako i ovaj heksagram govori da su sada ključni razlozi za delovanje (svesti duše ili višeg uma) za um/ego zapravo nevidljivi; um može da sudi o delovanju (svesti duše) samo po vidljivim posledicama. Po dimu (Vetar) može da zaključi da tu ima i Vatre.

To praktično znači da iako ne vidimo uzroke i posledice (predmeta pitanja) treba da imamo poverenja u moć višeg uma i njegove razloge za delovanje, i da ostanemo povučeni i pasivni, odnosno da prepustimo inicijativu višem umu, da čekamo inspiraciju za delovanje u pravom vremenu.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Porodično boravište je ograđeno - kajanje nestaje.

1. XZ „Porodično boravište je ograđeno": volja je nepokolebljiva.

Podsvesna upotreba energije (prva linija) je aktivna i um/ego (druga linija) je prijemčiv na svestan način. Sada možemo da definišemo svoj položaj i mogućnosti, uloge i zadatke, sebi i drugima (*porodično boravište je ograđeno)*. Dobro upravljamo svojom energijom u granicama svojih mogućnosti. To je tako delimično zato jer je situacija još uvek početna i zato

može lako da se deluje na njenom sređivanju, stvari mogu da se razlikuju i objektivno prosuđuju.

Ako se stvari ne srede na početku razvoja kasnije će njihovo sređivanje postati teže. Zato se sada ne bavimo nebitnim stvarima, ni utiscima iz prošlosti niti očekivanjima u budućnosti, već realnim problemima koji se tiču predmeta pitanja ovde i sada.

2. TZ *Žena ne sme da juri za svojim ćudima, već mora da pazi na domaćinske dužnosti. Istrajnost na pravom putu donosi sreću.*

2. XZ *Sreća 6 na drugom mestu zavisi od odanosti i nežnosti.*

Druga linija (uma/ega) ovde je pasivna i to je dobro u ovoj situaciji ali prevelika pasivnost postaje problem jer može odvesti um u popuštanje podsvesnim navikama i slabostima. Sada je potrebno spojiti dve osobine, otvorenost (*nežnost*) i *odanost* ispravnom putu.

Otvorenost se odnosi na objektivnu svesnost, na prihvatanje činjenica koje nam dolaze (kroz predmet pitanja), a ne na popuštanje raznim sadržajima iz naše podsvesti, posebno ne željama i strastima, za koje sada nije pravi trenutak.

Odanost se odnosi na posvećenost cilju, svesnosti, inspiraciji i unutarnjem osećaju za ispravno, a ne željama i mentalnim obrascima iz podsvesti.

To praktično znači da se sada ne treba prepuštati impulsima i željama već se držati samo onih činjenica i obaveza koje su neposredno pred nama, koje su u granicama našeg delovanja. Ne treba ništa na silu rešavati, niti se vezivati za trenutne pojave, već svesno i pažljivo pratiti razvoj događaja i biti posvećen krajnjem cilju. To je način na koji sada bivamo realni u pogledu predmeta pitanja. O tome govori primer žene

u porodici koja se trpeljivo i materinski ponaša prema svima posebno (svakoj osobi/članu porodice ili događaju) ali istovremeno brine o zajedničkom interesu i njemu je uvek posvećena.

3. TZ Kada članovi porodice oštro govore (jedni drugima), dolazi do kajanja. Ozbiljnost donosi sreću. Ako se žena i deca podsmevaju, nesreća je neizbežna.

3. XZ „Kada članovi porodice oštro govore," još uvek nije sve izgubljeno. „Kada se žena i deca podsmevaju", porodični red je uništen.

Treća linija donjeg trigrama odnosi se na vezu sa višim omom. Da bismo je stekli, i da bismo imali pravi autoritet u rešavanju predmeta pitanja, sada je važno da nađemo pravu ravnotežu između discipline i opuštenosti. Komentari koriste sliku članova porodice čija se harmonija zasniva upravo na ravnoteži discipline i opuštenosti. Ako je jedno ili drugo preterano, ili ih nema uopšte, dolazi do nereda i propasti. Ako se članovi porodice (zajednice) nemarno i nedisciplinovano ponašaju jedni prema drugima tada nema reda i zajedničke snage u delovanju. Ako sliku porodice zamenimo sa našim bićem koje takođe deluje kao porodična zajednica raznih psihofizičkih delova, biće nam još jasnije zašto se ukazuje na potrebu ravnoteže i discipline.

Ako sumnjamo u način delovanja po predmetu pitanja, da li da budemo čvrsti ili popustljivi, višak discipline je uvek bolji.

Ako se sve samo završava na nekontrolisanim mislima i rečima, tada nastaje samo kajanje i *još uvek nije sve izgubljeno*. Ali ako se zbog nereda odbaci sama ideja delovanja odnosno autoritet koji vodi celu stvar (ako se *žena i deca podsmevaju* glavi porodice) tada je *porodični red uništen* i *nesreća je neizbežna*.

4. TZ Žena obogaćuje domaćinstvo - velika sreća.

4. XZ „Žena obogaćuje domaćinstvo - velika sreća.“ Jer je odana i nalazi se na prikladnom mestu.

Ovo je donja linija gornjeg trigrama i ona govori o upotrebni energije i datoj situaciji na koju se odnosi predmet pitanja. Ona je ovde pasivna, popustljiva, prijemčiva, kao takva je na pravom mestu i komentar zato daje sliku žene (*jin* linije) koja obogaćuje domaćinstvo. Ako je žena-majka-supruga takva da sve u porodici nežno povezuje i usklađuje, takva porodica je savršena i uspešna sama po sebi.

Drugim rečima, ako sada koristimo energiju (silu) na ekonomičan način, vodeći računa o drugima a ne samo o sebi, o celom procesu i vremenu a ne samo o trenutnim interesima, tada ćemo biti uspešni.

Pored energije ova linija se odnosi i na impulse iz podsvesti. Ako oni nisu osvešćeni onda oni presudno upravljaju energijom, a ne svesnost. Kada podsvesni impulsi upravljaju energijom onda se to ispoljava kao egocentrično delovanje i otuđenost, kao sukob sa drugima. Pasivna linija ovde ukazuje da je sada vreme da takve impulse osvestimo i tako ih dovedemo pod kontrolu. Tada delimo sve što je potrebno onima kojima je potrebno i tako razvijamo pravu zajednicu (heksagram 13), odnosno celovitost sa kojom postižemo uspeh.

Indirektno ova linija kazuje da se pravi uspeh i bogatstvo ne zadobijaju spoljašnjom težnjom ka uspehu i bogatstvu već pre svega u unutarnjem skladu i zajednici svih činilaca (porodice, grupe, individualnog bića). Ako je u sebi takva, svaka zajednica će biti sposobna za uspeh.

5. TZ *Kralj se približava svojoj porodici. Nema razloga za brigu. Sreća.*

5. XZ *„Kralj se približava svojoj porodici“: udružuju se u uzajamnoj ljubavi.*

Peta linija je vladajuća, aktivna i odnosi sa na um/ego. To znači da sada svesno učestvujemo celim bićem u onome što ceo heksagram govori: kultivisanje ispoljavanja čiste svesti. Sada možemo da budemo otvoreni jer kroz nas deluje viši um sa puno ljubavi i mudrosti.

Kada deluje um/ego (peta linija) u saradnji sa višim umom (šesta linija) to je uvek kroz saradnju i ljubav, kroz poverenje, nikada kroz pritisak koji izaziva brigu i strah. Delovanje nižeg uma uz pomoć višeg uma uvek ide putem udruživanja u ljubavi i poverenju. Viša svest deluje privlačnom snagom božanske ljubavi. To je sada snaga zajedničkog delovanja i formula za uspeh u predmetu pitanja.

Sada svojim umom/egom aktivno i svesno delujemo na ispravan način, svojim ispravnim karakterom presudno utičemo na tok događaja. Drugi prepoznaju našu ispravnost i prihvataju je. Nije potrebna nikakva posebna akcija za postizanje takvog efekta. Dovoljno je da se kralj približi pa da deluje. Zato što je dostojan da bude kralj.

6. TZ (na vrhu) Iskrenost i dostojanstvo ulivaju poštovanje i donose sreću.

6. XZ „Dostojanstvo“ i „sreća“ znače da čovek mora, pre svega, da zahteva od samoga sebe.

Klasični komentari linje dovoljno jasno govore. Šesta linija je viši um i ona je cela (*jang*) i kao takva je povezana sa takođe celom i aktivnom petom linijom uma/ega. To nam govori da je um/ego u skladu sa višim umom. Takva osoba deluje potpuno celovito i

njene vrline govore same od sebe, ulivaju poštovanje, navode druge da te iste kvalitete razvijaju u sebi.

Sada rešenje predmeta pitanja pre svega zavisi od našeg karaktera, od naše ispravnosti, odnosno od toga kako delujemo svojim karakterom na okolinu. Sudeći po komentarima, to je uspešno.

Zamenom ove linije dobija se trigram Voda odnosno um/ego i heksagram 63. gde se svest (Vatra) direktno ispoljava kroz inteligenciju uma (Voda), a to je situacija kada moramo *pre svega, da zahtevamo od samoga sebe.* Od ispravnosti uma zavisi ispoljavanje svesti, a ne obrnuto. Sedište našeg identiteta je um/ego. Zato se kaže da ako želimo da sve bude ispravno pre svega moramo ispravnost da zahtevamo od sebe, da je pronađemo u sebi. Koliko budemo u sebi ispravni i uspešni, bićemo i spolja. Nema nikakvih granica između naše unutarnje suštine i celog sveta, svega što se spolja dešava. Um/ego je stvarao iluzorne granice. Ako je on usklađen sa pravom prirodom svesti sve granice nestaju.

38. Suprotnost / Diferencijacija

Gore: ☲ Vatra - spontana svesnost

Dole: ☱ Jezero - radost nižeg uma

Presuda:

Suprotnost. Sreća u malim stvarima.

Komentar Tuan džuan:

U ovom heksagramu (Suprotnost) vatra se kreće nagore, jezero se kreće nadole. Kao da su dve žene koje žive zajedno, ali čije želje nisu usklađene.

Radost i lepota su sjedinjene - kakav sjaj! Slaba linija napreduje i penje se, i zauzima središnji položaj (u gornjem trigramu). Jaka linija joj odgovara. Otuda „sreća u malim stvarima".

Nebo i zemlja predstavljaju suprotnosti, ali zato zajednički delaju. Muški i ženski pol predstavljaju suprotnosti između svih bića, ali postoje sličnosti u onome što rade.

Veliko je doista značenje vremena u heksagramu Suprotnost.

Komentar Sjang džuan:

Vatra (koja stremi naviše) i jezero (koje stremi naniže) stvaraju sliku suprotnosti. Tako se i pravi čovek razlikuje od svih iako je jednak sa svima.

KOMENTAR PRESUDE

Ako ispravno ispoljavamo svest višeg uma kroz svoj postojani karakter (heksagram 37) tada

možemo da učestvujemo u svim suprotnostima i da ih nadiđemo. Postojana svest višeg uma u nama uvek je iznad svih suprotnosti zato jer je uvek objektivna i nezavisna.

Ispravnost ispoljavanja objektivne svesti zavisi od širine kapaciteta razumevanja, a ta širina zavisi od iskustva suprotnosti. Iskustvo suprotnosti proširuje kapacitet svesnosti i na taj način osnažuje objektivnu svest višeg uma. To se ne može postići istrajnošću samo na jednom aspektu stvarnosti. Neophodno je iskustvo suprotnosti i njihovo nadilaženje.

Radost nižeg uma (Jezero) suočava se sa svesnim uvidom (Vatra) i dolazi do spoznaje da nešto nije potpuno, da istinska radost ne može biti jednostrana i ograničena, da u egzistenciji uvek postoje suprotnosti. Svest i čulna radost često deluju kontradiktorno, izazivaju unutarnje suprotnosti. Ali svest o suprotnostima proširuje kapacitet same svesti. Otuda se kaže *uspeh u malim stvarima*, takva svesnost je uspešna u onome što trenutno radimo, ovde i sada.

Suprotnost o kome ovaj heksagram govori odnosi se na činjenicu da se želje (donji trigram Jezero) spajaju sa svesnošću (gornji trigram Vatra), odnosno da postajemo svesni da je nedostatak želja u tome da se njima traži nešto što mislimo da nam nedostaje, da nam je potrebno a osobina čiste svesti je u tome da nam otkriva da je sve savršeno u svakom trenutku, da egzistencija ne može biti drugačija nego što u svakom trenutku jeste i da je u svakom trenutku pozitivna. U odnosu na takvu svest sve želje su besmislene i predstavljaju suprotnost od stvarnosti (ovde se radi o virtuelnim željama uma/ega a ne o realnim egzistencijalnim potrebama). Dakle svest o stvarnosti i želje uma/ega su u suprotnosti.

Sada nam se događa ono (sadržaj pitanja) što treba da nam osnaži upravo ovakvu zrelost, da kroz iskustvo suprotnosti postanemo svesni višeg nivoa realnosti. To je iskustvo koje donosi ne samo prepoznavanje prave prirode suprotnosti (sagledavanje druge strane onoga što smo želeli ili idealizovali) već i jedinstvo u njihovoj osnovi (*Nebo i zemlja predstavljaju suprotnosti, ali zato zajednički delaju. Muški i ženski pol predstavljaju suprotnosti između svih bića, ali postoje sličnosti u onome što rade… Pravi čovek se razlikuje od svih iako je jednak sa svima*). Objektivna svesnost je moguća samo nakon diferencijacije svih sadržaja koji su ranije delovali slepo povezani ili potpuno nepovezani. Kao što naizgled suprotne sile i elementi prirode zajedno omogućavaju klijanje i rast ploda, tako i sada moramo biti svesni da su na delu nama suprotni činioci koji skriveno vode ka cilju, a iznad svega sada moramo biti svesni da je nerazumevanje uvod u razumevanje, da su sve suprotnosti deo jedne iste celine.

Ipak to je samo ideal koji treba da ostvarimo. Sada smo suočeni sa iskustvom suprotnosti kroz koje moramo da prođemo tako što ćemo biti krajnje oprezni, prijemčivi i spremi samo na male, postepene uspehe. Zapravo svrha je da pronađemo pravu ravnotežu u svemu što radimo. Ključna stvar je vreme. Sve se ostvaruje samo u svoje pravo vreme. Zato moramo da budemo svesni gde se trenutno nalazimo u celom procesu ostvarenja, da ne bismo pokušavali da nešto ostvarimo pre vremena i na taj način da ga poremetimo, ili da odustanemo od svega zato jer ne verujemo u buduće ostvarenje koje sada ne vidimo. (*Veliko je doista značenje vremena u heksagramu Suprotnost.*)

Heksagram ukazuje na situaciju u kojoj preovlađuju suprotni interesi ali ne bi trebalo da na njih

reagujemo spontano i mehanički tako što ćemo da ih pojačamo i na taj način povećamo sukob, već bi trebalo da delujemo konstruktivno, korak po korak, sa razumevanjem da ovakvi period prirodno postoje (u aktivnostima i u međuljudskim odnosima), ne samo da bi bili problem već i da bi doneli neko novo iskustvo i spoznaju. Možda je sadašnje stanje suprotnosti samo način da se pripremi rešenje nekog starog problema, ili problema kojeg nismo ni bili svesni, ili je to bio način da se spreči budući problem.

Možda ćemo morati da se odvojimo od nečega za što smo bili emocionalno vezani da bismo napredovali u razumevanju (predmeta pitanja ili njegovog rešenja).

Ako smo dovoljno pažljivi uvek možemo otkriti neki viši cilj i razlog iza svih suprotnosti. U opštoj dijalektici prirode suprotnosti su jednako potrebne i delotvorne kao i slaganje sinhroniciteta, kada sve teče glatko.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Kajanje nestaje. Ne idi za zalutalim konjima, jer će se oni sami vratiti. Iako se viđa sa zlim ljudima, on ne greši.

1. XZ „On se viđa sa zlim ljudima," upravo zato da bi izbegao grešku.

Ovde je situacija koja donosi suprotnost u začetku i zato se savetuje da ne treba forsirati rešenje. Sada je najbolje prepustiti okolnostima da se stvari same reše.

Ako postoji pritisak negativnosti od strane ljudi ili okolnosti treba biti taktičan, ako ne možemo da budemo samo pasivni jer će to biti pogrešno protumačeno, tada možemo da delujemo sa taktikom približa-

vanja negativnim ljudima samo do pola puta, tako da ne izazovemo njihovu negativnu reakciju. Treba da se uskladimo i da plešemo sa njima zato jer je sada takav trenutak. (*„On se viđa sa zlim ljudima," upravo zato da bi izbegao grešku.*) To će proći, ili će se oni promeniti ili će naše približavanje njima na pola puta pomoći da oni učine pozitivnu promenu sa svoje strane. *Zli ljudi* su oni kojima je svest sužena, u afektu. Sa takvima treba da postupamo kao psiholog, kao policijski pregovarač.

2. TZ *On susreće gospodara u tesnom prolazu - nema greške.*

2. XZ *„On susreće gospodara u tesnom prolazu," ali ne skreće sa pravog puta.*

Druga linija ukazuje da je ovde um/ego aktivno uključen u stanje suprotnosti. On je ovde pozitivan, iako je po svojoj prirodi ograničen (*u tesnom prolazu*) on i u takvim okolnostima može da učini po nešto pozitivno i da se poveže sa višim umom (da *sretne svog gospodara*).

Svest sada deluje na nas spontano (heksagram 21). Bilo putem nove ideje ili osobe uneće promenu koju možemo svesno da sledimo.

Ako zadržimo osećaj za ispravnost možemo da delujemo pozitivno u otežanim okolnostima, kada smo izloženi suprotnostima, čak iako će to biti vođeno od strane nečega ili nekoga nepoznatog, a ne naše pune kreativnosti i kontrole. Poenta je da sada nemamo kontrolu niti planirano delovanje. Prisiljeni smo da delujemo na nov i nepoznat način iako smo ograničeni, ali možemo biti uspešni ako ostanemo dosledni ispravnim principima. Možemo dobiti i pomoć od neočekivane ili nepoznate strane.

3. TZ Zaustavljaju mu kola i tuku volove. Njemu odsecaju kosu i nos. Početak loš, ali je kraj dobar.

3. XZ „Zaustavljaju mu kola," jer se linija ne nalazi na prikladnom mestu. „Početak loš, ali je kraj dobar," jer se susreće sa čvrstom linijom (iznad nje).

Treća linija je viši um i ona je ovde pasivna, to znači da smo definitivno izgubili vezu sa višim umom, sa objektivnom svešću. To u praksi znači da smo na vrhuncu iskušenja i teškoća koje izazivaju suprotnosti. Ako ostanemo dosledni u unutarnjoj ispravnosti bez obzira na teške okolnosti spolja, ili na poniženje koje doživljavamo, stvari će se preokrenuti na bolje. Biblijska priča o Jovu govori o ovoj liniji.

Zapravo, i sada deluje viši um ali na pasivan ili negativan način. I to je ponekad ispravan način. Sada nas viši um pušta da doživimo teškoće i negativnosti koje su nam iz nekog razloga potrebne a na koje sami (naš um/ego) nikada ne bismo dobrovoljno pristali. Ona korisna iskustva koja su nam potrebna a koja ne želimo da iskusimo, moraćemo da iskusimo na silu. Tako deluje viši um ili svest naše duše: nekada koristi milost a nekada grubu silu; ponekad je njegov put na početku težak i loš ali je zato kraj dobar. Ne treba da sudimo na osnovu prvih utisaka. Sva iskustva su nam potrebna ako želimo da delujemo u skladu sa celinom, jer sve moguće suprotnosti nalaze se u njoj. Ako sve suprotnosti osvestimo u kontekstu celine kojoj sve pripada, tada suprotnosti nestaju i samo celina ostaje kao jedina stvarnost.

4. TZ Otuđen i usamljen, on sreće velikog čoveka i među njima se razvija poverenje. Opasnost, ali bez greške.

4. XZ „Uzajamno poverenje, bez greške," znači da je ostvareno ono što je željeno.

Iskustvo suprotnosti i teškoća dovelo je do otuđenja ali to je samo izoštrilo našu sposobnost prepoznavanja pravih vrednosti, osoba i metoda. Više nećemo ponavljati greške. Ono što je na nas delovalo kao negativno dovelo nas je do pravih veza sa sposobnim osobama i pravim metodama delovanja. Nalazili smo se blokirani suprotnostima na osnovu nepoverenja u silu višeg uma i vezivanja za pogrešne želje. Upravo to iskustvo je razvilo sposobnost poverenja, razumevanja ispravnih želja i našu sposobnost da to prepoznamo.

U suštini ovde se govori o delovanju višeg uma. Kada se ova linija zameni dobija se heksagram 41. Opadanje svega što je niže vrednosti, opadanje svih pogrešnih želja (Jezero) pod uticajem svesti višeg uma (Planina). Rečeno je da je *ostvareno ono što je željeno.* Svest višeg uma (trigram Planina) jeste ona sila koja sve ostvaruje, a ono što je željeno odnosi se na trigram Jezero. Samo sa podrškom i poverenjem u svest duše naše želje su ispravne i ostvaruju se.

5. TZ *Kajanje nestaje. Saputnik progriza meso. Šta ga može sprečiti da napreduje?*

5. XZ *„Njegov saputnik progriza kroz meso.“ Napredovanje donosi sreću.*

Peta linija se odnosi na delovanje uma/ega i ono je ovde pasivno ali to je dobro jer sada um ne ometa ispravno delovanje. Zato *naš saputnik* sada može probiti prepreke koje su stvorile suprotnosti i dopreti do nas i povesti nas u napredak. *Saputnik* može biti neka realna osoba od poverenja, naš viši um, ili svest celine koja nam pomaže putem okolnosti.

Iako mi ne vidimo jasno ko je naš saputnik on će se probiti do nas i pomoći nam ako ga mi sa svoje strane (uma/ega) ne sprečimo. Samo ga nepoverenje

našeg uma/ega može sprečiti da dopre do nas. Potrebno je samo da odbacimo nepoverenje u stalno prisustvo i nadmoćno delovanje svesti duše ili višeg uma, jer oni deluju kao nepoznata sila, koriste metode sa kojima se um/ego najčešće ne slaže i zapravo opire, i vodi nas putem kojim se ređe ide, koji je uzak i nepoželjan na početku ali je zato bogat uspehom na kraju.

Postaje nam jasno da sudbinu uvek vidimo kao da je protiv nas samo onda kada smo mi protiv nje. Sada se to menja.

6. TZ (na vrhu) Otuđen i usamljen, vidi vepra pokrivenog blatom i kola krcata demonima. Prvo nateže luk, potom ga odlaže. Nije razbojnik, već je došao da se udvara. Ako kiša počne da pada tokom napredovanja, usledиće sreća.

6. XZ Kiša će razagnati sve sumnje.

Suprotnosti nam sada postaju najjasnije. Kada postignu svoj vrhunac i same suprotnosti prelaze u svoju suprotnost, rađaju objektivnu svest o tome da je sve to igra jedne iste celine. Takva svest uvek deluje kao milost sa neba (*kiša*) koja uklanja sve sumnje.

Na vrhuncu suprotnosti i otuđenja skloni smo da sve vidimo negativno, kao najgoru sliku iz pakla (*vepar pokriven blatom i kola krcata demonima*) i da prijatelja vidimo kao neprijatelja i razbojnika. Tada prevladavaju sumnja i nesigurnost, nesporazumi i nepoverenje.

Suprotnost je ovde na vrhuncu zato jer kada se ova linija promeni dobija se trigram Grom, koji predstavlja energiju. Ako se željama donjeg trigrama pridruži energija dobija se heksagram 54. Podređeni / Udavača. To je stanje podređenosti niskim željama koje dobijaju dodatnu energiju i zato se ukazuje na

nevolju i savetuje se pasivnost i odustajanje od planova i namera. Drugim rečima, tada smo u stanju potpune suprotnosti od svega što je uzvišeno, svesno i ispravno, preovlađuju nesvesna uslovljavanja i iluzije.

Međutim, sve je u ciklusima, tako će i ovaj period proći i doneće ono što je rečeno na početku komentara ovog heksagrama, da iskustvo suprotnosti proširuje kapacitet svesnosti i na taj način osnažuje objektivnu svest višeg uma. Sve nas nečemu uči, iako ne vidimo odmah čemu. Život nikada nije protiv nas jer bi tada bila besmislena činjenica da nam je uopšte dat. Samo neznanje i nesvesnost izazivaju nevolje.

39. Prepreka / Razumevanje ograničenja

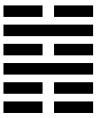

Gore: ☵ Voda - um, ego

Dole: ☶ Planina - viši um

Presuda:

Prepreka. Jug i zapad su povoljni, sever i istok nisu. Korisno je videti velikog čoveka. Istrajnost na pravom putu donosi sreću.

Komentar Tuan džuan:

Prepreka znači nevolja. Opasnost preti. Opaziti opasnost i umeti je izbeći, to je doista mudrost.

U ovom heksagramu (Prepreka) „jug i zapad su povoljni", jer ćemo moći da zauzmemo središnji položaj. „Sever i istok nisu povoljni", jer se put tamo okončava. „Korisno je videti velikog čoveka," jer će napredovanje (sa njim) doneti dobitak.

Kada (jaka linija) zauzima ispravno (peto) mesto, „istrajnost na pravom putu donosi sreću", kakvom se svako carstvo dovodi u red.

Veliko je doista značenje vremena u heksagramu Prepreka.

Komentar Sjang džuan:

Voda na planini: slika prepreke. Tako i pravi čovek preispituje sebe i usavršava svoju vrlinu.

KOMENTAR PRESUDE

Ovde imamo iste trigrame kao i u četvrtom heksagramu gde se niži um/ego (Voda) susreće sa

višim umnom (Planina), i tu se govori o podučavanju nižeg uma u meri u kojoj on može biti podučen, ali ovde su trigrami u obrnutom redosledu. Ovde se viši um susreće sa umom/egom i govori se o prepreci, kako niži um sprečava viši um da deluje, odnosno kako se uz pomoć višeg uma mogu prevazići sva ograničenja nižeg uma.

Postojeći komentari ovaj heksagram tumače kao prepreku koja se uobičajeno javlja u životu a koja se može prevazići racionalnim postupanjem. Takva prepreka nas zapravo jača jer nas prisiljava da bolje razumemo sebe i svoje motive, da korigujemo i usavršavamo sebe.

Dole je trigram Planina koji govori i mudrom zaustavljanju radi boljeg razumevanja a gore je Voda koja teče tako što popunjava sve praznine i uvek ide samo onim putem kuda može da ide, ne bori se sa preprekama. To se savetuje i u ovom slučaju, da mudro zastanemo na vreme i bolje sagledamo stvar (*opaziti opasnost i umeti je izbeći, to je doista mudrost*), da ne idemo silom putem kojim ne možemo ići već onim kojim možemo (*jug i zapad su povoljni, sever i istok nisu).* Ukazuje se da trigrami daju sliku prepreke u vidu planine iza nas i ponora sa vodenom bujicom ispred, i da se možemo iz te opasne situacije izvući pažljivim postupanjem (bouldering). Tu je i savet da potražimo pomoć *velikog čoveka*, odnosno stručnog lica. Međutim nigde se u postojećim komentarima ne objašnjava zašto je voda opasna, kada bez nje ne možemo da živimo (samo se asocira na bujicu u kojoj možemo da se udavimo), i zašto se planina odnosi na mirovanje kada bi pre trebalo da asocira na uzdizanje ili veliku prepreku.

Međutim, ovde se bavimo dubljim tumačenjem Ji Đinga u kontekstu odnosa nižeg i višeg uma,

odnosno odnosa našeg uma sa algoritmom božanske inteligencije koji kreira sva zbivanja. Sagledaćemo ovaj heksagram u tom svetlu jer je sačinjen od trigrama koji se direktno odnose na niži (Voda) i viši um (Planina) i u njegovom odnosu sa prethodnim i narednim heksagramima.

Nakon što smo spoznali pravu prirodu suprotnosti (38), da one postoje da nam prošire percepciju i svesnost, ako smo zaista proširili percepciju svesnosti onda dolazimo do konačnog i jasnog uvida u pravu prirodu uma/ega, odnosno na koje sve načine um/ego (Voda) predstavlja prepreku delovanju višeg uma i svesti duše u nama (Planina). Postajemo konačno svesni šta je prava prepreka u nama i našem životu - to je ograničena priroda uma/ega. To pokazuje slika koju sačinjavaju trigrami Planine i Vode.

Um/ego (Voda) zahvaljujući spoju sa višim umom ispod sebe (Planina) postaje svestan svojih ograničenja i prepreka koje sam sebi postavlja (*pravi čovek preispituje sebe i usavršava svoju vrlinu)*. Tako dolazimo do narednog heksagrama (40) koji govori o oslobađanju, o slobodi uma da može da deluje sam od sebe pod uslovom da je ispravan.

Slika ovog heksagrama ima dva aspekta. Prvi nam govori o ispravnom delovanju uma/ega (Voda) ako iza sebe, u svojoj osnovi, ima delovanje višeg uma (Planina). Drugi aspekt slike pokazuje kako viši um konstruktivno deluje na niži um i pomaže mu da prevaziđe svoja ograničenja koristeći na najbolji način sredstva delovanja koja niži um ima, a to je ispravno čulno opažanje i logično, racionalno ponašanje. Zapravo, originalni kineski naziv za ovaj heksagram je ideogram koji predstavlja sliku teškoća u hodanju, kao kada se saplićemo usred nepažnje, stoga je potrebno da pažljivije hodamo.

To bi bio i najbolji savet u vezi predmeta pitanja. Iako smo suočeni sa nekom preprekom, odnosno sa teškoćama, imamo podršku višeg uma, više sile, (savet da je *korisno videti velikog čoveka* odnosi se na intuitivno povezivanje sa višim umom, *veliki čovek* je u nama, naš viši um, naša najbolja verzija) i uz njenu pomoć moći ćemo da napredujemo ali uz pomoć logike i razuma. Zapravo sadašnje prepreke postoje da bi nas naterale da svoj um koristimo na najbolji mogući način. Komentari se slažu da je pravi uzrok sadašnje prepreke u nama, u našem odnosu prema predmetu pitanja. Možda se mi opiremo stvarnosti (predmeta pitanja) i zato je pretvaramo u prepreku.

Takođe se ukazuje na pravovremenost delovanja (*veliko je doista značenje vremena u heksagramu Prepreka*). To znači da je logika uzročnosti fizičkog sveta takva da se sve ostvaruje u odgovarajućem vremenu, za sve je potreban odgovarajući proces, odnosno vreme da se ostvari. Zato ako delujemo u pravom vremenu postići ćemo maksimum sa minimalnim naporom, a ako delujemo u pogrešnom vremenu moraćemo da uložimo maksimalan napor i da postignemo minimalan rezultat, ako išta ostvarimo. Samo u saradnji sa višim umom možemo intuitivno prepoznati pravo vreme. Kada je um/ego ograničen na sebe on uvek insistira na nekom svom vremenu koje samo u retkim slučajevima može biti ispravno. Budući da komentar jasno naglašava pitanje vremena, a linije na čekanje, možda smo ovaj heksagram dobili samo zato jer nešto radimo u pogrešno vreme i zato je predmet pitanja postao prepreka.

Linije nam govore kako da ispravimo svoj odnos prema predmetu pitanja koji je postao prepreka i gde možemo da pogrešimo.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Kretanje vodi do prepreke. Mirovanje donosi pohvale.

1. XZ „Kretanje vodi do prepreke. Mirovanje donosi pohvale." Jer čekanje predstavlja pravi put.

Prva linija se odnosi na podsvesnu upotrebu energije, ona je sada pasivna i takva treba da bude, sada ne treba da angažujemo energiju u rešavanju predmeta pitanja koji doživljavamo kao problem. Takođe ovo može značiti da sada nemamo snage za rešavanje problema i da zato treba da sačekamo.

Ovo je početna situacija i ona jasno govori o pravom vremenu za delovanje. Sada se savetuje čekanje. Kada se prvi put susretnemo sa problemom treba da zastanemo da bismo ga bolje upoznali, a ne odmah ga rešavali. Insistiranje na rešavanju problema ili odbrana od njega samo uvećavaju prepreke. Samo nam čekanje donosi svest o pravoj prirodi problema, kao što se promenom ove linije dobija trigram Vatra ili svesnost.

Jednostavno treba da prestanemo da rešavamo stvari sve dok primećujemo prepreke u tome i da sačekamo trenutak kada sve ide lako i jednostavno. Taj trenutak će doći onoliko brzo koliko smo uspešni u čekanju, odnosno prestanku stvaranja prepreka u nama samima.

2. TZ Kraljev ministar susreće prepreku za preprekom, ali to nije njegova greška.

2. XZ „Kraljev ministar susreće prepreku za preprekom," ali na kraju neće biti odgovoran ni za kakvu krivicu.

Druga linija se odnosi na um/ego a um deluje na relaciji subjekt-objekt. Sada se prepreke doživljava-

ju i rešavaju na nivou uma, a to znači na objektivan način, u spoljašnjem svetu, a ne samo unutarnjem. Sada je takva priroda problema vezanog za predmet pitanja, i to treba razumeti kao prirodnu pojavu a ne samo kao subjektivan problem.

Pominje se *kraljev ministar*, to je u skladu sa tradicionalnim opisom druge linije, kralj je obično peta linija. Smisao je da osoba na takvom položaju prirodno ima probleme koje mora da rešava, oni su objektivna činjenica i zato se kaže da *greška nije u nama*. Kada smo u službi višeg cilja (kralja) onda moramo da delujemo na prepreke. Ministar mora da ih rešava jer je to njegova dužnost. Stoga ne postoji njegova krivica zbog prepreka.

Kada se ova linija promeni dobija se trigram za inspiraciju sa višim umom, Vetar, odnosno povezanost nižeg uma sa višim umom, i heksagram 48, Bunar, koji govori upravo o toj povezanosti. Dakle poruka ove linije je da ako imamo ispravnu vezu sa višim umom onda možemo da rešavamo prepreku. Takođe se može razumeti da prepreke postoje upravo zato da bismo se kroz njihovo rešavanje povezali sa višim umom. Kao što ministar rešava probleme zato jer je u službi kralja.

Nešto spolja se dešava što nismo mi uzrokovali ali okolnostima smo prinuđeni to da rešavamo. To je takođe deo našeg sazrevanja i zato moramo tome pristupiti bez samosažaljenja i osećaja krivice.

3. TZ Kretanje vodi do prepreke. Treba se vratiti.

3. XZ „Kretanje vodi do prepreke. Treba se vratiti.“ To donosi sreću onima koji su unutra.

Treća linija ovog trigrama odnosi se na viši um i ona je ovde cela, aktivna. To ukazuje da smo uspešno

povezani sa višim umom, intuicija nas dobro služi i možemo da je poslušamo.

Sada uspešno spoznajemo izvor prepreke odnosno problema, da li je on nastao u nama ili spolja. Budući da je univerzum hologram, sve što je u nama jeste odraz celine, zato je ispravno pretpostaviti da je uzrok u nama, odnosno da smo uvek povezani sa spoljašnjim događajima. Čak iako se nešto događa spolja nezavisno od nas, mi smo svesni subjekt koji je svestan događaja i to je dovoljan razlog da razumemo da se sve događa zbog nas, da bismo mi toga postali svesni. Ponekad je dovoljna sama svesnost o tome, da prihvatimo da se stvari događaju samo zato da bismo ih osvestili kao svedok, i život će se nastaviti dalje, okolnosti će se promeniti. Često se prepreke ponavljaju i uporno opstaju samo zato jer odbijamo da prihvatimo da one postoje zbog nas, da bismo ih postali svesni, makar kao svedok. Prihvatanje te činjenice sa zahvalnošću dovoljno je da odmah promeni stvari i da prepreke nestanu. Drugim rečima, ako to prihvatimo onda smo prihvatili činjenicu da je univerzum hologram, da je sve naše biće, naša svest. Svest nikada nije prepreka samoj sebi. Ako prepoznamo da je prava priroda svega u suštini svest i osvešćenje, tada nestaju sve prepreke i nesporazumi.

Zato je rečeno *„Kretanje vodi do prepreke. Treba se vratiti.“ To donosi sreću onima koji su unutra.* To znači da treba da prestanemo da projektujemo problem spolja jer je sve hologram, jedno biće. Svest višeg uma, koja sve rešava, je unutar nas.

Svetovno tumačenje ove linije kaže da ne treba da se bavimo spoljašnjim problemima tako da zanemarimo unutarnje potrebe, unutarnji mir i razumevanje, ili potrebe svojih bližnjih.

4. TZ Kretanje vodi do prepreke. Povratak donosi korisno jedinstvo.

4. XZ „Kretanje vodi do prepreke. Povratak donosi korisno jedinstvo.“ Linija se nalazi na prikladnom mestu i poseduje čvrstinu.

Četvrta linija se odnosi na primenu energije i ona je ovde pasivna. Zato se savetuje obuzdavanje energije, povratak, bez nametanja rešenja problema. Tako stičemo i unutarnje jedinstvo i podršku spolja. Reč povratak podrazumeva da smo negde odlutali, napustili svoje pravo mesto i treba da mu se vratimo, da se vratimo sebi. Ako smo mi ispravni u sebi to će delovati i na okolinu da nam da podršku.

Promenom ove linije od trigrama Voda (racionalnost) dobija se trigram Jezero (radost nižeg uma, zadovoljstvo). To nam ukazuje da se *kretanje* ovde odnosi na napuštanje racionalnosti u energiji i resursima (Voda, um/ego) i prepuštanje zadovoljstvima (Jezero) ili liniji manjeg otpora. Zato je rečeno da takvo *kretanje vodi do prepreke* a da *povratak donosi korisno jedinstvo.*

Sada ne treba da ulažemo energiju u projektovanje problema (i rešenja) spolja, kao što je naznačeno u prethodnoj, trećoj liniji. Zato se ovde kaže da se *linija nalazi na prikladnom mestu i poseduje čvrstinu.* Čvrsta je u ispravnosti da ne delujemo na projektovanje i rešavanje problema spolja, i da na taj način omogućimo unutarnje jedinstvo (*povratak donosi korisno jedinstvo)*. Sada samo unutarnje jedinstvo rešava problem.

Takođe slaba linija na mestu koje prestavlja energiju znači da sada nemamo dovoljno energije za delovanje i rešavanje problema. Potrebno je da odustanemo od samostalnih pokušaja i da potražimo pomoć od sposobnih osoba sa kojima delimo zajednički stav. Zato se promenom ove linije dobija se heksa-

gram 31, Privlačenje odnosno povezivanje radi ostvarenja.

5. TZ *Prijatelji dolaze kada su prepreke najveće.*

5. XZ *„Kada su prepreke najveće, prijatelji dolaze.“ Jer se linija nalazi na središnjem položaju (u gornjem trigramu).*

Kada se ova linija koja označava um/ego promeni dobija se heksagram 15, Skromnost, potpuno prihvatanje delovanja višeg uma. To znači da ako je um/ego potpuno ispravan u svom delovanju onda viši um lako deluje kroz njega. *Prijatelji dolaze kada su prepreke najveće* znači da dobijamo pomoć celine ako imamo ispravan stav uma u delovanju.

Ispravan stav uma je u ispravnoj primeni zakona privlačenja. To je stav da rešenje, promena ili cilj koji želimo već postoji, samo u drugoj vremenskoj ravni. Da bismo ga privukli treba sebe mentalno da prebacimo u vreme kao da je on već ovde i sada, kao da je rešenje, promena ili cilj već ostvaren ovde i sada.

Praktično to znači da ne treba da čekamo i planiramo potrebne preduslove da bismo ostvarili neku promenu ili cilj (na primer, prvo dovoljno novca pa onda brak). Treba već sada da osećamo i doživljavamo stanje kao da je cilj već prisutan, ne treba da ga očekujemo u budućnosti. Ako smo mentalno i emocionalno već u cilju, to stanje će automatski obezbediti sve potrebne preduslove da se cilj potpuno ostvari (na primer, treba slediti ljubav i ostvariti brak i zajedno sa tim doći će sve što je za brak potrebno). Ako čekamo ostvarenje preduslova onda će cilj uvek biti u budućnosti. Cilj sam obezbeđuje sve što je potrebno. Treba uvek da budemo u cilju a ne da planiramo kako do njega da dođemo. Celina uvek obezbeđuje sve što je potrebno. Mi smo zapravo nemoćni, sve što mi zapra-

vo radimo jeste da sprečavamo celinu jer imamo ograničeno opažanje, ne vidimo njenu svemoć.

Celina deluje kao veliko hologramsko ogledalo: uvek odražava naš unutarnji stav - ako smo pozitivni onda je i ona prema nama pozitivna, ako smo negativni negativnost će nam se i događati; ako ne tražimo ništa jer imamo stav da smo već ispunjeni, dobićemo od celine; ako tražimo misleći da nemamo, nećemo ni dobiti jer imamo stav da nemamo.

Ova linija nam kaže da ako u vreme najveće prepreke, odnosno kada vidimo samo prepreku, možemo metalno i emocionalno da budemo izvan prepreke, kao da nje nema, tada dobijamo nevidljivu pomoć *prijatelja*, odnosno celine koja smo u suštini mi sami. Drugim rečima treba biti pozitivan jer jedno je sigurno, ako smo mi negativni to će se odraziti na okolinu. Ako smo pozitivni to deluje na okolinu, inspiriše druge da nam pruže svu pomoć, da se udruže sa nama.

6. TZ (na vrhu) Kretanje vodi do prepreke. Mirovanje donosi veliku sreću. Korisno je videti velikog čoveka.

6. XZ „Kretanje vodi do prepreke. Mirovanje donosi veliku sreću," jer se volja usmerava prema unutarnjem. „Korisno je videti velikog čoveka": odnosno, treba slediti plemenitu osobu.

Kada se ova linija promeni dobija se heksagram 53, Postepen razvoj u potpunoj ispravnosti zahvaljujući inspiraciji od višeg uma. Linija nam opisuje kako se to postiže. Najpre se kaže da ne treba projektovati problem spolja i spolja ga rešavati silom (*kretanje vodi do prepreke*). Zatim se kaže da *mirovanje donosi veliku sreću … jer se volja usmerava prema unutarnjem.* Mirovanjem se povezujemo sa apsolutnom svešću koja sve omogućava, ona je nepokretna jer je

apsolutna, sve je u njoj. Budući da smo mi mikrokosmos, ona je u nama, kao naša suština. Ako se oslanjamo na nju, tada smo uvek ostvareni i zato u blaženstvu (*mirovanje donosi veliku sreću*). *Korisno je videti velikog čoveka* - to označava povezivanje sa višim umom i svešću duše u nama. *Veliki čovek* je naša suština, naša najbolja verzija.

U praksi ovo sve opisuje vrhunac teme ovog heksagrama, kako da prevaziđemo prepreke uz pomoć svesti višeg uma. Razumevanjem apsolutne prirode svega što postoji, da je sve manifestacija apsolutne svesti, i da tu svest vidimo u svemu. Ako božansko ne vidimo uvek i u svemu nećemo ga videti nikada i ni u čemu. Ako u svemu prepoznajemo manifestaciju apsolutne svesti onda ne postoje prepreke. Svest samoj sebi ne može biti prepreka. Prepreke postoje samo u nesvesnosti, u iluziji.

Sa takvom svesnošću i u najvećoj gužvi, kada smo izloženi različitim uticajima, i u naporu rada, mi u svemu vidimo manifestaciju božanske svesti, a ne prepreke. Ne vezujemo pažnju za pojedinačne talase ako znamo da je voda okeana jedina stvarnost svakog talasa. Sa takvom svesnošću možemo sa lakoćom da surfujemo kroz sve talase koje život donosi. Tako *sledimo plemenitu osobu*, odnosno onu koja uvek sledi svest svoje duše.

40. Oslobađanje / Rasterećenje

Gore: ☳ Grom - spontani pokret, volja

Dole: ☵ Voda - um, ego

Presuda:

Oslobađanje. Jug i zapad su povoljni. Ako se odlaskom ništa ne dobija, onda povratak donosi sreću. Ako se odlaskom nešto dobija, onda treba požuriti.

Komentar Tuan džuan:

U heksagramu (Oslobađanje) opasnost izaziva kretanje. Kroz kretanje čovek se oslobađa opasnosti: to je značenje oslobađanja.

Tokom oslobađanja „jug i zapad su povoljni". Ko pođe u tim pravcima zadobiće mnoga srca.

„Povratak donosi sreću," jer omogućava zauzimanje središnjeg položaja. „Ako se odlaskom nešto dobija, onda treba požuriti." Ishod će biti uspešan.

Kada se nebo i zemlja oslobađaju, pojavljuju se grom i kiša. Kada se pojave grom i kiša, seme svih voćki, biljaka i drveća počinje da se raspucava.

Veliko je doista značenje vremena u heksagramu Oslobađanje.

Komentar Sjang džuan:

Grom i kiša dolaze i stvaraju sliku oslobađanja. Tako i pravi čovek oprašta greške i milosrdan je prema prestupnicima.

Ako smo ispunili uslov šeste linije prethodnog heksagrama onda dolazimo do ovog koji govori o oslobađaju od iluzija i veza uma/ega. Ako smo razumeli suštinu nastanka prepreka, sada može da dođe do oslobađanja od prepreka.

Dole je trigram Voda koji predstavlja um/ego a gore trigram Grom, energija i pokret, izražavanje volje. Udruženi oni daju sliku ispravnog oslobađajućeg pokreta kojim rukovodi um. Takođe i pokreta volje koji uzdiže dalje od uma i njegovih uslovljavanja. Zato se naziva i Rasterećenje, skidanje tereta koji nam nameće um/ego (ili predmet pitanja).

Na neki način ovo može da ukaže na iskustvo transcendencije uma (i tela) ali na spontan (prirodan) način, nekontrolisano i neplanirano (kao što je NDE iskustvo). Zahvaljujući spontanom pokretu i energiji um može steći novo iskustvo koje sam dotle nije mogao da ima. To će mu otvoriti nove perspektive.

Um dobija energiju da deluje. To je dobro samo ako je pažljivo i ispravno, ako deluje u pravom smeru (*Ako se odlaskom ništa ne dobija, onda povratak donosi sreću. Ako se odlaskom nešto dobija, onda treba požuriti.*).

Sada nije vreme kada možemo da ostanemo na mestu, neophodno je da se oslobodimo tereta koji nam je nametnut uslovljavanjem uma iz prošlosti. Međutim sada kretanjem rukovodi um/ego, kao da je on sam shvatio da treba da se promeni, ali on je ograničen u razumevanju i percepciji. Rukovodi se samo čulnim opažanjem i logikom na osnovu iskustva. Otuda komentar *ako se odlaskom ništa ne dobija, onda povratak donosi sreću,* i obratno. To se odnosi na prosto rasuđivanje zasnovano na neposrednom opažanju,

kao kod malog deteta. Zato se ukazuje na opasnost ako se naše kretanje i promena zasnivaju samo na umu/egu.

Konačno smo razumeli da treba da se oslobodimo mentalnog tereta iz prošlosti (takođe i okolnosti, odnosa, načina života, mesta boravka, posla …). To ne treba da učinimo naglo i nepromišljeno, možda i grubo ako je teret bio težak i bolan, već pažljivo i sa razumevanjem. Zato se kaže da *pravi čovek oprašta greške i milosrdan je prema prestupnicima.* To je način oslobađanja tereta prošlosti. U protivnom, nosićemo teret u sebi iako smo se fizički udaljili od njega.

U svakom slučaju sada je vreme rasterećenja od napetosti i briga ali u tome učestvuje samo um sa svojom energijom. Stoga upozorenje na opreznost i pažljivo rasuđivanje. I najgora iskustva su deo celine. Stoga ne treba da budemo negativni ni prema čemu već da sve prihvatimo kao deo ciklusa sveopštih promena. Zato se kaže da *kada se nebo i zemlja oslobađaju, pojavljuju se grom i kiša. Kada se pojave grom i kiša, seme svih voćki, biljaka i drveća počinje da se raspucava.* To je u prirodi način da dođe do plodonosne promene. Tako treba da bude i u nama. Menjamo se i oslobađamo radi novog stanja svesti, novog iskustva i života. Iako nas možda neka teškoća ili negativnost prisiljava na oslobađajući pokret, ona je samo sredstvo koje nas pokreće, nije suština promene. Ne treba da sudimo o krajnjem ishodu na osnovu sredstva koje vode do njega.

Savetuje se da ne treba preterivati, kada dođe do oslobađanja od nekog tereta tada treba nastaviti sa normalnim životom. Um ne može da uradi više od onoga što mu dopušta čulno opažanje i logično zaključivanje. Zato kada postigne neku promenu treba da

stane i da ne preteruje. Sada je važno da ne forsiramo promene dalje od onoga što se već dogodilo.

U vezi predmeta pitanja sada je vreme za promenu i oslobađanje od svega što je bilo ograničavajuće, ali uz veliki oprez da promena ne postane novo ograničenje.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Nema greške.

1. XZ Na granici između čvrstog i propustljivog ne može biti greške.

Prva linija je popustljiva i to je dobro na ovom mestu koje govori o energiji u trigramu koji predstavlja um/ego. Ako sada ne forsiramo energiju uma/ega neće biti greške.

Takođe ovo znači da sada nemamo dovoljno aktivne energije potrebne za promenu i zato je pasivan stav sada ispravan.

2. TZ *On ubija tri lisice i dobija žutu strelu. Istrajnost na pravom putu donosi sreću.*

2. XZ *Sreća kroz istrajnost 9 na drugom mestu proističe iz njene sposobnosti da se održi na središnjem putu.*

Ovde je na delu um/ego i on deluje ispravno ako se oslobađa lažne slike o sebi, odnosno osoba koje postižu ciljeve na nedostojan način (*ubija tri lisice),* deluje odlučno i direktno oslanjajući se na svoj ispravan karakter (*dobija žutu strelu)* i ima ispravno usmerenje (*istrajnost na pravom putu donosi sreću).*

To su sve osobine sa kojima sada možemo napredovati. Ako ih se ne pridržavamo i ako oklevamo izgubićemo povoljan trenutak.

3. TZ Nosi prtljag a vozi se u kočijama - tako privlači razbojnike. Istrajnost donosi nesreću.

3. XZ „Nosi prtljag a vozi se u kočijama“: stvarno treba da se stidi. Ako ja sâm tako privlačim razbojnike, koga onda smem da okrivim?

Kada putujemo vozom nije potrebno da i dalje nosimo svoj prtljag u rukama, voz nosi sve, i nas i prtljag. To znači da privlačimo nevolju ako nam je um/ego sada dovoljno jak da može da krene u oslobađanje ali ne vidi da je i on uslovljen od strane celine kao i sve ostalo, nego umišlja da on sam nešto radi po svojoj moći. Tako privlačimo one koji su na istom stanju svesti. Razbojnici su u istom stanju svesti jer i oni zamišljaju da su odvojene individue koje same nešto rade po svojoj volji i moći, da nešto nemaju i da postoje druge individue kojima mogu da otmu to što nemaju. Ljudi sa takvim stanjem svesti privlače jedni druge i otimaju jedni od drugih. Ni jedni ne vide da voz egzistencije nosi sve njih zajedno.

U vezi predmeta pitanja ova linija ukazuje da nemamo dobru vezu sa intuicijom ili višim umom (ova treća linja je pasivna), odnosno sa sposobnošću da delujemo istinski ispravno i moćno. Međutim, ego te sposobnosti ipak pripisuje sebi (*nosi prtljag a vozi se u kočijama)* i tako dolazimo u nevolje, suočavamo se sa istinom da nismo dorasli položaju na kome se nalazimo. Skloni smo da sebe obmanjujemo da možemo da uživamo u ostvarenju i zaslugama za koje nismo mi zaslužni. Nalazimo se na uticajnom položaju i ne umemo da se ponašamo u skladu sa njim. Tako dolazimo u sukob sa okolnostima i sa drugima koji imaju slično stanje svesti i koji nam zavide. (*Ako ja sâm tako privlačim razbojnike, koga onda smem da okrivim.*)

Postoji tendencija da se oslobađamo (menjamo) oslanjajući se samo na um/ego, bez podrške intu-

icije višeg uma koji bi nam dao širu perspektivu. Linija nas upozorava da se ne oslanjamo previše na skrivene igre uma/ega kada se oslobađamo jer su nas one u prošlosti upravo porobljavale.

4. TZ Ako ti smeta palac na nozi, oslobodi ga se. Veruj u prijatelje koji će potom naići.

4. XZ „Ako ti smeta palac na nozi, oslobodi ga se." Linija se ne nalazi na prikladnom mestu.

Ova linija se odnosi na energiju i ona je ključna u temi celog heksagrama. Kako je reč o oslobađanju onda je sada ključno pitanje koliko energije iskreno ulažemo u to, šta smo spremni da žrtvujemo da bismo se oslobodili (Matej 18.8-9).

Ispod ove linije je trigram koji se odnosi na um. Um omogućava da sva iskustva možemo virtuelno da doživimo (podjednako na realan i na iluzoran način). Međutim tek treba to zaista da ostvarimo celim bićem u realnosti. O tome govori ova linija. Samo ako smo spremni da angažujemo svu našu energiju i sve da žrtvujemo uspećemo da se oslobodimo iluzija uma/ega (ili predmeta pitanja). Posebno je važno osloboditi se osoba i metoda sa kojima smo ranije pokušavali da menjamo stvari a nismo uspevali, navika i ubeđenja na koje smo se oslanjali.

Samo ako nadiđemo uslovljavanja uma i tela možemo da se oslobodimo i tada stičemo pomoć višeg uma (*Veruj u prijatelje koji će potom naići.*) Naša ograničenja su um i telo (mi nismo samo to, već mnogo više od toga), ako to prevaziđemo tako što ćemo ih staviti pod svesnu kontrolu, tada se povezujemo sa onim što je iznad nas, iznad uma i tela. Dokle god smo zarobljeni unutar granica uma i tela ne možemo imati pomoć višeg uma.

Dakle ova linija ukazuje na neophodnost potpunog ovladavanja energijom sa kojom možemo izvesti oslobađanje. Takođe ukazuje na oslobađanje svega što je pogrešno, lažno i nekorisno da bi smo stekli ono što je ispravno, istinito i korisno, i prave *prijatelje koji će potom naići.*

5. TZ *Samo se pravi čovek oslobađa. Sreća. Obični ljudi treba da imaju poverenje u njega.*

5. XZ *Kada se pravi čovek oslobađa, obični ljudi se povlače.*

Ovo je linija uma/ega u gornjem trigramu i ona je pasivna. Zato se ovde ukazuje da se *samo pravi čovek oslobađa*, ne i slabi. Slabi treba da se ugledaju na njega.

Ako smo pasivni u ključnom trenutku umesto u oslobađanje zapašćemo u nevolju i iscrpljenost (heksagram 47).

Pravi čovek je onaj koji ima jedno Ja u sebi, jednu ličnost i svest koja uvek postoji i samo se na nju oslanja. Mali i slabi ljudi imaju mnoštvo Ja u sebi, ona se neprimetno smenjuju i to se pokazuje kao slabost volje, neodlučnost i zaboravnost.

6. TZ (na vrhu) Princ je strelom pogodio sokola na visokom zidu. Sve je povoljno.

6. XZ „Princ je strelom pogodio sokola": tako se oslobodio od onih koji se bune.

Šesta linija višeg uma je ovde pasivna i kada se promeni u aktivnu trigram postaje Vatra, svest. Ovo nam govori da sada treba da odlučno uklonimo ono poslednje što nas sprečava u oslobađanju, koje stoji visoko u strukturi našeg uma, kao soko na visokom zidu, nešto u nama što ranije nismo opažali, a to su ukorenjene ideje, mentalni obrasci i navike koje su se

uvek vraćale i sprečavale da se otvorimo višem umu kako bi on bio aktivan, odnosno sprečavale nas da delujemo svesno i kreativno već uvek uslovljeno.

U vezi predmeta pitanja sada treba da precizno ustanovimo ključni problem i odlučno ga uklonimo, bilo da je u nama, bilo izvan nas, u drugim osobama ili okolnostima. Zapravo to je ono što se sada dešava, sada nam se pokazuje ključni problem na delu i ne treba da sumnjamo da se događa nešto drugo već da odlučno delujemo na njegovom identifikovanju i samim tim na uklanjanju. Identifikacija znači osvešćenje i samim tim uklanjanje problema i na to se odnose reči: *strelom pogodio sokola na visokom zidu.*

41. Gubitak / Opadanje / Smanjivanje

Gore: ☶ Planina, viši um

Dole: ☱ Jezero, radost nižeg uma

Presuda:

Gubitak. Iskrenost donosi najvišu sreću. Nema greške. Povoljno je biti istrajan i imati određen cilj. Ako je čovek iskren kada prinosi žrtve, neće mu zameriti što donosi samo dve male zdele.

Komentar Tuan džuan:

U ovom heksagramu (Gubitak) gubitak je dole, dobitak je gore, ali put vodi nagore.

„Gubitak. Iskrenost donosi najvišu sreću. Nema greške. Povoljno je biti istrajan i imati određeni cilj. Ako je čovek iskren kada prinosi žrtvu, niko mu neće zameriti što donosi samo dve male zdele."

„Dve male zdele" su u skladu sa vremenom. Postoji vreme kada jako treba da se gubi i vreme kada slabo treba da raste. Dobitak i gubitak, punoća i praznina - sve se događa u skladu s vremenom.

Komentar Sjang džuan:

Jezero u podnožju planine: slika gubitka. Tako i pravi čovek obuzdava svoj gnev i umeren je u svojim željama.

KOMENTAR PRESUDE

Ako smo ispunili uslove prethodnog heksagrama, posebno njegove šeste linije, i oslobodili se ograničenja uma, sada dolazimo do pune svesti o

tome šta u nama treba da bude smanjeno, a to su spontane želje (Jezero). Iznad trigrama koji se odnosi na želje i podsvesne sklonosti uma (Jezero) nalazi se trigram višeg uma (Planina). Kada se želje suoče sa kriterijumima višeg uma onda postajemo svesni koliko nas želje nižeg uma ograničavaju i da treba da ih nadiđemo. *Tako i pravi čovek obuzdava svoj gnev i umeren je u svojim željama.*

Ako je čovek iskren kada prinosi žrtve, neće mu zameriti što donosi samo dve male zdele. To znači da treba da žrtvujemo samo ono što je potrebno, precizno i tačno, makar to bilo i nešto malo, ako je to prava stvar koju žrtvujemo onda je to u skladu sa vremenom i sledi nam uspeh. To je značenje iskrenosti o kojoj se ovde govori. Iskrenost je preciznost, ne pravimo predstavu od žrtvovanja već hirurški precizno uklanjamo samo ono što je potrebno, ma koliko nam to bilo teško, ma koliko to izgledalo malo i beznačajno.

Iako se ovde govori o opadanju i gubitku, to se ne odnosi na predmet pitanja, već na ono što treba da opadne i da se izgubi da bi se predmet pitanja ostvario uspešno. Zato se kaže da *gubitak je dole, dobitak je gore, ali put vodi nagore.*

Sve je u kosmičkim ritmovima, sada je vreme opadanja ili gubitka koje, kao u kretanju klatna, daje zamah budućem usponu i dobitku (heksagram 42). Zato je sada mudrost uskladiti se sa sadašnjim vremenom, pristati na odricanje od onoga što je potrebno da se odreknemo da bismo mogli da nastavimo ka dobitku kada za to dođe vreme.

Ispravan napredak se ne sastoji samo od napredovanja već i od perioda čekanja i pripreme, korekcije, kada treba žrtvovati ambiciju i želju jer je takvo vreme. Zato je rečeno *„Dve male zdele" su u skladu sa vremenom. Postoji vreme kada jako treba da se gubi i*

vreme kada slabo treba da raste. Sada je takvo vreme i ono je neophodno da bi napredak bio ispravan.

Sada je ključ jednostavno ponašanje i prihvatanje okolnosti, prestanak bilo kakvog nametanja svoje volje (posebno ne želja) na rešavanje stvari. Ako pažljivije pogledamo situaciju koju ovaj heksagram oslikava, viši um sada dominira nad željama nižeg uma, a to znači da on odlučuje i vodi stvari, on sprovodi svoje želje, odnosno odabira samo one želje koje su ispravne. Mi se zapravo sada ne odričemo ničeg drugog do pogrešnih želja i bivamo prinuđeni da prihvatimo ispravne, a to našem umu najčešće izgleda kao gubitak i odricanje.

Situacija u vezi predmeta pitanja sada nas navodi na to da postanemo svesni svojih pogrešnih želja, da ih ispravimo iako bi to našem umu/egu delovalo kao žrtvovanje i gubitak. Zapravo sama činjenica da umu/egu nešto deluje kao žrtvovanje i gubitak ukazuje da je to ispravno sa stanovišta višeg uma i svesti duše, odnosno objektivne realnosti.

Sada smo prinuđeni da steknemo objektivnu svesnost u vezi predmeta pitanja iako nam to može izgledati kao gubitak nečega. Videćemo da ono što sada gubimo jesu samo subjektivne vezanosti za iluzije. Ako to sada svesno i dobrovoljno žrtvujemo, nećemo biti prinuđeni da ih se oslobađamo na silu u budućnosti. Bolje da to učinimo dobrovoljno nego da budemo prisiljeni. To važi i za kontekst pitanja. Ako se sada odreknemo nečega za šta smo bili vezani a što je u suštini nepotrebno ili pogrešno, bićemo pošteđeni loših posledica u budućnosti.

To se ne odnosi samo na želje, sada postajemo svesni svih emocionalnih vezanosti, i svih njenih suprotnosti: privrženosti i odbojnosti, strasti i mržnje, osećaj vlastite važnosti kao i nevažnosti.

Ako se sada odreknemo od ugađanja našim nižim, instinktivnim porivima, naš viši um će dobiti na snazi.

U suštini ovaj heksagram nam donosi važnu poruku da nam gubitak i smanjenje otvaraju nove puteve i iskustva. Ako bismo sledili samo svoje želje, da imamo ono što želimo, tada bismo se vrteli u zatvorenom krugu zone komfora. Viši um (Planina) nam zato priređuje promene koje naš niži um/ego ispunjen željama (Jezero) doživljava kao gubitak, ali koje zapravo vode u nova iskustva koja nikada sami ne bismo odabrali a koja donose višu zrelost i veće bogatstvo. (Setimo se ovde da se jezero formira kada voda naiđe ne prepreku koju ne može da zaobiđe, na planinu. Na taj način ona od bujice malog potoka postane veliko i lepo jezero.)

Heksagram takođe ukazuje na promenu vrednosti. Ono što um/ego smatra vrednim sigurno će se pokazati kao iluzorno kada dođe u kontakt sa vrednostima višeg uma, odnosno sa objektivnim vrednostima (sa predmetom pitanja). To će se u budućnosti pokazati kao korisno.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Neće pogrešiti onaj ko brzo ode posle obavljenog posla, ali prvo treba da se zapita koliki može da bude gubitak.

1. XZ „Brzi odlazak posle obavljenog posla" nije pogrešan, posebno ako je usklađen sa zahtevom pretpostavljenog (6 na četvrtom mestu).

Promenom ove linije odbija se heksagram 4, a to je susret sa učiteljem. Reč je o osvešćenju prave ravnoteže između višeg i nižeg, ispravnog i pogrešnog. Situacija je početna i zato laka za kontrolisanje.

Komentari nam sve govore, treba da uradimo samo onoliko koliko je potrebno, ne više, i da pazimo da ne odustanemo prerano.

Kada su u pitanju međuljudski odnosi to u praksi znači da kada pomažemo nekome ne smemo da preterujemo toliko da ta pomoć posluži nekome kao oslonac da ostane pasivan. Takođe ako premalo pomognemo nekome ko želi sam da napreduje onda ćemo mu uskratiti potrebnu pomoć. Prava pomoć i pravo delovanje je u kvalitetu koji se sastoji u pravoj ravnoteži i pravom vremenu delovanja. Preveliko davanje ili uzimanje vodi u neravnotežu.

2. TZ Istrajnost na pravom putu donosi nagradu. Novi poduhvati donose nesreću. On doprinosi drugima, a sam ne gubi.

2. XZ Središnji položaj 9 na drugom mestu (u donjem trigramu) pokazuje da će istrajnost biti nagrađena ostvarenjem onoga što je željeno.

Duga linija se odnosi na um/ego i ona je ovde aktivna. To u kontekstu ovog heksagrama znači da odricanje ili davanje prati ispravan stav uma, bez preterivanja u bilo kom smeru, ni pozitivnom ni negativnom, niti u hvalisanju sa bilo čim. Važno je da u promeni koju donosi situacija Opadanja naš um ne ostane oštećen bilo žrtvovanjem svog integriteta bilo povećanjem ega.

Ako su međuljudski odnosi u pitanju, sve je rečeno u komentaru: *On doprinosi drugima, a sam ne gubi.* To praktično znači da možemo istinski pomoći drugome samo ako smo sami sebi od pomoći, ako ne gubimo svoj lični integritet. Zapravo sada su naš lični integritet i stabilnost ono što može drugima biti od pomoći, ništa drugo.

3. TZ Ako trojica pođu zajedno, jedan će se izgubiti. Ako jedan pođe sam, naći će saputnika.

3. XZ Kada trojica putuju zajedno, među njima se bude sumnje.

Treća linija se odnosi na viši um i ona je ovde pasivna. To znači da ako imamo slabu vezu sa višim umom onda ćemo potražiti vezu sa nečim drugim, Ego će se umešati i napraviti pometnju. Kao kada su tri osobe zajedno i vremenom dođe do neslaganja tako da jedna mora da ode.

U vreme smanjenja svega što je nepotrebno važno je imati pravu vezu sa intuicijom i svešću duše da bismo imali objektivnu i ispravnu svest o celom procesu. Inače um/ego će uneti svoje vrednosti i falsifikovaće ceo proces. Na putu predanosti i odricanja važno je ne družiti se ni sa kim osim sa jedinim pravim saputnikom, a to je viši um, odnosno svest duše (intuicija, savest, put srca).

Takođe ovo znači da ne treba da forsiramo rešenje oslanjajući se na proračune uma/ega, lošeg saputnika, već da čekamo pravi trenutak i način delovanja koji će nam ukazati pravi saputnik (viši um, intuicija).

U kontekstu pitanja ovo praktično znači da sada ne možemo svoje ciljeve deliti sa više ljudi, već samo sa jednom pravom osobom. Takođe ne možemo napredovati sami, već samo sa pravim saputnikom. On će se sam pojaviti ako smo autentični i dosledni.

4. TZ Kada čovek izgubi svoje mane, drugi rado dolaze da mu pomognu. Nema greške.

4. XZ „Kada čovek izgubi svoje mane," stvarno se treba radovati.

Klasični tekst govori sve. Ako znamo da se ova linija odnosi na podsvesnu upotrebu energije to u

praksi znači da naše mane mogu biti impulsivno delovanje u cilju rešavanja problema na osnovu starih mentalnih obrazaca ili navika. I drugi ljudi i viša sila dolaze da nam pomognu samo kada prevaziđemo takve ograničene impulse.

Takođe ovo ukazuje da je potrebno prvo da dovoljno jasno sagledamo sve okolnosti problema pre nego što krenemo da ga rešavamo. Da ne reagujemo već da kreativno delujemo. Samo ako odolimo spontanom reagovanju (ako ga 'žrtvujemo' u kontekstu ovog heksagrama) i sačekamo, ispravan uvid će se pojaviti.

5. TZ *On dobija dvadeset kornjačinih oklopa koje ne može da odbije. Najviša sreća.*

5. XZ *Najviša sreća za jin liniju na petom mestu dolazi odozgo (od jang linije na vrhu).*

Promenom ove linije dobija se 61, Uvid ili Unutarnja istina, koja nastaje kada se radost uma (Jezero) spaja sa najvišom intuicijom i povezanošću sa višim umom (Vetar). To objašnjava povoljne stavove ove linije.

Peta linija je um i ako je on sada pasivan i prijemčiv to će omogućiti ispravnu predanost i opadanje svega što treba da opadne da bi sve bilo ispravno. Tada šesta linija višeg uma na vrhu, koja je aktivna, može nesmetano de deluje i to je ono što donosi uspeh u svakom pogledu (*Sreća za 6 na petom mestu dolazi odozgo (od 9 na vrhu)*).

U kontekstu pitanja ovo znači da smo svesni da je opadanje ili žrtvovanje bilo ispravno i potrebno, deo životnog puta ili sudbine (*On dobija dvadeset kornjačinih oklopa koje ne može da odbije* - kornjačini oklopi su služili za proricanje sudbine). Imamo potpuno ispravan uvid šta je od nižih vrednosti trebalo

napustiti da bismo dobili više vrednosti i da je to bio deo naše prave sudbine. Spoznati svoju pravu sudbinu donosi najvišu sreću.

Nema prepreka u vezi predmeta pitanja. Sve je sada deo sudbine ili pod kontrolom više sile, naše 'unutarnje istine' i dobro je što je tako.

6. TZ (na vrhu) Dobitak koji ne znači gubitak drugima - nema greške. Istrajnost na pravom putu donosi sreću. Povoljno je imati određeni cilj. On stiče sledbenike, ali gubi porodicu.

6. XZ Dobitak bez gubitka označava potpuno ispunjenje onoga što je željeno.

Šesta linija višeg uma na vrhu je aktivna i pozitivna, kao takva ona potpuno ostvaruje temu ovog heksagrama o nadilaženju svih nedostataka. Kada smo na taj način ostvareni tada ne posmatramo druge sa osećajem nadmenosti već delimo svoje vrednosti svima na ispravan način. Od koristi smo drugima na pravi način.

Kada smo žrtvovali i nadišli svoje slabosti i vezanost za niže porive, tada možemo da napredujemo na više položaje. Imamo objektivnu svesnost koja nam omogućava da delujemo za opšte dobro, a ne samo za svoje dobro, odnosno ne samo za svoj raniji krug delovanja (*on stiče sledbenike, ali gubi porodicu*).

Sa druge strane, ovo takođe ukazuje da sada imamo takvu zrelost žrtvovanja i oslobađanja od svih nižih poriva, takvu samodisciplinu i unutarnju sigurnost i nezavisnost da nam nije potreban nikakav položaj u društvu. Upravo zato možemo biti pravi vodič drugima.

42. Dobitak / Uvećanje / Dobrobit

Gore: ☴ Vetar, Drvo, inspiracija od višeg uma

Dole: ☳ Grom, spontani pokret, volja, energija

Presuda:

Dobitak. Povoljno je imati određeni cilj i preći veliku vodu.

Komentar Tuan džuan:

U ovom heksagramu dobitak je gore, gubitak je dole. Tada je radost ljudi bezgranična. Kada oni koji su gore dosežu do svih koji su dole, njihova vrlina zrači blještavim sjajem.

„Povoljno je imati određeni cilj", jer središnji i ispravan put vodi do velike sreće.

„Povoljno je preći veliku vodu," jer put drveta (inspiracije) donosi uspeh.

(Ovaj heksagram je sastavljen od) kretanja koje je nežno i blago; tako svakodnevni napredak može svakodnevno da se odvija. Nebo deli svoje darove, zemlja rađa svoje plodove; tako stvari neograničeno rastu. Dobitak se uvek ostvaruje u skladu sa vremenom.

Komentar Sjang džuan:

Vetar i grom stvaraju sliku dobitka. Tako i pravi čovek: kada vidi ono što je dobro, sledi ga; kada ima mane, oslobađa ih se.

Slika ovog heksagrama je obrnuta od prethodnog, kao slika u ogledalu jezera ispred planine. To pokazuje logiku fraktalne geometrije koju slede redosledi heksagrama. Nakon što smo pod uticajem višeg uma spoznali šta treba da žrtvujemo, odnosno čega da se odreknemo, a to su pogrešne želje (41), sledi napredak, odnosno uvećanje koje se zasniva na ispravnim željama. Ovde se donji trigram (Grom), koji predstavlja energiju, udružuje sa gornjim trigramom koji predstavlja inspiraciju od strane višeg uma. Dakle sada naša inspiracija dobija snažnu energiju da delujemo pod uticajem višeg uma, odnosno objektivno i ispravno. Sa druge strane naša spontana energija (Grom) vođena je ispravnom intuicijom i inspiracijom višeg uma (Vetar). Sve to govori o povoljnom vremenu za ostvarenje ciljeva i sprovođenje velikih promena.

Naglasak je da se sada energija može uspešno koristiti samo na dobre i korisne svrhe, nikako na negativne i destruktivne. To je zato jer je trigram za energiju udružen sa trigramom povezanosti sa višim umom, a takva povezanost po svojoj prirodi ne može biti negativna ni na koji način. Ona je uvek izvor apsolutnog dobra i ispravnosti.

Predmet pitanja se na to odnosi, sada je vreme snažnog i uspešnog delovanja ali samo ako je pozitivno i za opšte dobro. Egocentrično delovanje sada mora biti potpuno napušteno ako želimo biti uspešni. Središnja linija uma/ega u donjem trigramu je neaktivna a u gornjem trigramu je povezana sa višim umom. U oba slučaja nije prepuštena samoj sebi. To važi za spoljnje aktivnosti i za međuljudske odnose. Takođe važi i za unutarnje delovanje. Zato komentar kaže: *Tako i pravi čovek: kada vidi ono što je dobro, sledi ga;*

kada ima mane, oslobađa ih se. Tako deluje energija (Grom) udružena sa objektivnom svesnošću višeg uma (Vetar). Predmet pitanja sada deluje na nas tako da nas prisiljava da se oslobodimo svojih mana. To je uslov da ga uspešno ostvarimo.

Donji trigram takođe predstavlja podsvest a gornji nadsvest. Njihov zajedničko delovanje nadilazi um/ego na sve načine. To je u suštini delovanja zakona privlačenja koje se zasniva na osnovnom zakonu etike: 'čini drugima ono što želiš da bude tebi učinjeno'. Sada se ostvarenje postiže delovanjem na univerzalne vrednosti, a ne na lične. *Kada oni koji su gore dosežu do svih koji su dole, njihova vrlina zrači blještavim sjajem.* Imaćemo podršku drugih ako im pružimo ono što će ih podstaći da nas podrže, da nam uzvrate. To je oduvek bila dobrota, ljubav i razumevanje.

Sada možemo dobiti informaciju za ispravno delovanje (u vezi predmeta pitanja), ne samo od svoje intuicije već i od okoline, delovanjem sinhroniciteta. Sada možemo očekivati sve oblike pomoći da ispravno delujemo, počevši od informacija do materijalne podrške. Može izgledati kao da imamo podršku više sile, ali ona će zavisiti od naše ispravnosti, odnosno od nadilaženja starih mentalnih obrazaca uma/ega koji su nas odvajali i ograničavali. Stvar je jednostavna: ako samo slušamo stare obrasce uma/ega ostaćemo gluvi za nove poruke.

Ovaj heksagram takođe govori o istrajnosti u ispravnom stavu i delovanju. Možemo imati uvid i u najveću mudrost ali da bismo je održali za stalno i ugradili je u svoj karakter, moramo biti istrajni u toj svesnosti. Samo ako na tome iskreno i stalno radimo ostvarićemo poruku dobitka, uvećanja i dobrobiti o kojima je ovde reč. To pokazuje slika heksagrama: podsvesna energija (navika i sklonosti - donji trigram)

mora da bude stalno udružena sa svešću višeg uma (gornji trigram), sa objektivnom svesnošću. To je oduvek bio osnovni preduslov svakog istinskog napretka. Donji trigram predstavlja energiju a gornji, osim višeg uma, takođe i stalan prodoran uticaj više svesti, širenje inspiracije sve dok se ne ostvari.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Vreme je povoljno za velike poslove - najviša sreća. Nema greške.

1. XZ „Najviša sreća. Nema greške." Iako se na tako niskom položaju ne treba upuštati u velike poslove.

Pod uticajem smo pozitivne energije koja nas nosi u uspeh, ali nismo potpuno svesni njene prave prirode niti smo je sami proizveli, ona je dar okolnosti, inspiracije višeg uma ili povoljnog trenutka.

Možemo da uživamo u napretku i da iskoristimo povoljno vreme ali da ne gajimo iluzije da je to sve naša zasluga niti da će trajati večno. Ako svesni toga delujemo nesebično, osiguran nam je uspeh.

2. TZ *On dobija dvadeset kornjačinih oklopa koje ne može da odbije. Nepokolebljiva istrajnost na pravom putu donosi sreću. Kralj prinosi žrtvu Gospodaru Neba. Sreća.*

2. XZ *Onaj ko mu donosi dobitak dolazi izvana.*

Druga linija uma/ega ovde je ispravno uključena u povoljno strujanje energije, a ispravno ovde znači da je ona *jin*, prijemčiva, da um/ego nije aktivan na svoj ograničen način. To ukazuje da aktivno i svesno učestvujemo u povoljnom delovanju energije višeg uma na prijemčiv način. Stoga je rečeno da nam *dobitak dolazi izvana*, tj. izvan nas, odnosno izvan našeg uma/ega.

Kaže se takođe da *dobijamo dvadeset kornjačinih oklopa koje ne možemo da odbijemo* - dobijamo moć ispravnog uvida kojeg ne možemo da ignorišemo usled neznanja jer sada sledimo ispravno znanje (predznake, informacije... kornjačin oklop se koristio za proricanje).

Zatim se naglašava da će *nepokolebljiva istrajnost na pravom putu donosi sreću.* Naglasak je na *nepokolebljivoj istrajnosti*, odnosno čvrstoj unutarnjoj ravnoteži, da se ne opustimo u lažnoj samouverenosti da smo ovo povoljno vreme sami stvorili. Sada nije vreme za samouverene korake. Sada je potrebna istrajnost *na pravom putu*, a ne na putu naših želja i ega. Istinski napredak dolazi samo kada u sebi stvaramo uslove za to.

Kralj prinosi žrtvu Gospodaru Neba. Sreća. To ukazuje da sada napredujemo samo ako imamo stalno u vidu da je božanska svest ta koja u svemu deluje i da smo uspešni samo ako joj se požrtvovano predamo.

3. TZ Obogatio se zahvaljujući nesrećnim okolnostima, ali pošto je iskreno delao - nema greške. On hoda srednjim putem i predstavlja se princu sa obeležjima svoga položaja.

3. XZ „Obogatio se zahvaljujući nesrećnim okolnostima.“ To je nešto što svakako zaslužuje.

Ovo je prelazna linija podložna nesigurnostima, njena promena daje trigram Vatra i heksagram 37, Porodica, odnosno uticaj iznutra prema van. Ovo sve ukazuje da smo sada dovoljno prijemčivi za inspiraciju višeg uma tako da možemo da napredujemo i u nepovoljnim okolnostima, odnosno da i nepovoljne okolnosti prepoznajemo kao sredstva sa kojima viši

um deluje na proces našeg ostvarenja, to nisu uvek samo povoljni događaji.

Viši um koristi sve što je potrebno da bi nas vodio. Kada smo usklađeni sa njim njegovo delovanje doživljavamo kao povoljne okolnosti; kada se naš um/ego opire uticajima višeg uma, tada korekcije višeg uma doživljavamo kao teškoće, prinudu i prisilu. Jednostavno: kada skrećemo na pogrešan put nailazimo na prepreke sa kojima se sudaramo i povređujemo se. Ovo nam govori da smo bili prinuđeni da doživimo nešto novo što nam je bilo potrebno ali na što sami dobrovoljno nikada ne bismo pristali. Odnosno da smo se malo opirali ispravnim uticajima. Ili su se tome opirali drugi, naša okolina jer oni nisu hteli da idu nepoznatim putevima i da rizikuju. Ali mi smo ispravno delovali jer smo dovoljno svesni da su i teškoće deo pravog puta. Uspeli smo u predmetu pitanja na teži (neplaniran) način (*obogatio se zahvaljujući nesrećnim okolnostima*) ali nema greške u tome jer smo iskreni i umereni (*hodamo srednjim putem*).

Sada su stvari takve da možemo napredovati i u okolnostima koje se ne smatraju normalnim jer smo dosledni svojoj unutarnjoj istini i volji. Takođe, ovo je vreme tako povoljno da možemo napredovati uprkos svojim greškama. Nismo izgubili svoj put.

4. TZ On hoda srednjim putem i princ prihvata njegove savete. Sve je povoljno ako dobije zadatak da preseli glavni grad.

4. XZ „Princ prihvata njegove savete," jer vode u dobitak.

Promenom ove linije gornji trigram se pretvara u Nebo, apsolutna svest i ispravnost, i dobija se heksagram 25, Nevinost i iskrenost. Ova linija govori o upotrebi energije u gornjem trigramu koji se odnosi

na inspiraciju svesti duše. Ako svoju energiju i podsvesne impulse ne koristimo aktivno već prijemčivo (linija je prekinuta, *jin*) onda ispravno napredujemo. Sposobni smo da posredujemo između onoga što je iznad nas (ma šta to značilo: vladar, šef, viši um…) i onoga što je ispod nas (podsvesni uticaji prošlosti, nezrele i problematične osobe iz okoline, naše nezrele i problematične navike…). Drugim rečima sposobni smo da upotrebimo pravu meru energije odnosno akcije u pravom trenutku, da se ponašamo objektivno i ispravno.

Sada smo sposobni da uskladimo svoju nižu i višu prirodu, odnosno nižu i višu svest i da budemo umereni (*on hoda srednjim putem)*. Uspešno primamo inspiraciju višeg uma i primenjujemo je na niže elemente svoga bića ili na dešavanja oko nas (*princ prihvata njegove savete*). Sve velike i značajne promene (*zadatak da preseli glavni grad*) moguće su samo ispravnom taktikom i usklađivanjem različitih stanja svesti, odnosa i snaga. Logika takvog uspeha je jednostavna: ako smo razumeli razlike to znači da smo iznad njih, da posedujemo višu svest koja nadilazi sva pojedinačna stanja svesti i njihove razlike. Ta sveobuhvatna svest ima najveću moć delovanja.

Ovakvo objektivno razumevanje problema, iz perspektive svesti koja sve nadilazi i povezuje, jeste ono što sada rešava predmet pitanja, a ne primena bilo kakve posebne sile ili ličnog stava. Ili nam se predmet pitanja dešava upravo zbog toga da bismo stekli takvu objektivnu svesnost.

5. TZ *Budi iskren, suzdrži se od pitanja, i uživaćeš u najvišoj sreći. Poverenje i iskrenost su vrline koje svi priznaju.*

5. XZ *„Budite iskreni, suzdržite se od pitanja.“ Iskrenost omogućava potpuno ostvarenje onoga što je željeno.*

Promenom ove linije trigram za inspiraciju višim umom (Vetar) postaje sam viši um (Planina).

Princip delovanja koji je opisan u prethodnoj, četvrtoj liniji, sada se ostvaruje u potpunosti na nivou svesnog uma/ega. Delujemo savršeno jer smo u skladu sa višim umom odnosno svešću duše. To podrazumeva delovanje bezuslovno pozitivno i dobro, bez ikakvih proračuna, bez pitanja. Okolina to spontano prepoznaje i podržava.

Sada smo u situaciji kada samo potpuno nesebično delovanje radi dobrote same po sebi uspešno deluje na predmet pitanja. Ili nam se predmet pitanja događa da bismo naučili tako da delujemo.

6. TZ (na vrhu) On nikome ne donosi dobitak i zato ga napadaju. Nepostojano srce donosi nesreću.

6. XZ „On nikome ne donosi dobitak“: to pokazuje jednostranost. „Zato ga napadaju,“ ali to dolazi izvana.

Promenom ove linije trigram od inspiracije sa višim umom postaje um/ego zatvoren u sebe. Ona pokazuje šta biva kada ne ostvarujemo zahteve pete linije.

Ne uspevamo da se uskladimo sa vremenom dobitka i uspona, sa energijom višeg uma, jer nismo razumeli prirodu višeg uma. Priroda višeg uma upravlja svim bićima, ne samo nama (svest višeg uma je u osnovi cele egzistencije). Ali ako pod uticajem uma/ega ostanemo u uverenju da se dobitak i uvećanje odnosi pre svega na nas, ili da potiče od nas (*„On nikome ne donosi dobitak“: to pokazuje jednostranost*), tada sami sebe ograničavamo i to se spolja pokazuje

tako da nas drugi ne poštuju, dolazimo u sukob sa drugima.

Nepostojano srce donosi nesreću znači da nismo usklađeni sa ne-hercijanskim frekvencijama apsoluta u kome je sve povezano u jedinstvu. Na tome se zasniva poverenje i iskrenost o kome govori peta linija. Iskrenost i poverenje jesu način da se ono što uvek postoji u apsolutu, ispolji i u relativnom svetu našeg iskustva. To je put srca koji je najmoćniji u ostvarenju cilja. Međutim, ova linija kaže da smo sada odvojeni od takvog puta, da smo zatvoreni u hercijansko stanje uma/ega koje je relativno, izvan stanja svesti jedinstva, koje deluje pod iluzijom odvojenosti i zato ima potrebu za borbom, sa objektima, sa okolnostima i sa drugim ljudima. Sve je to zato jer je ova linija prejaka na ovom mestu, s njenom promenom dobija se heksagram 3, početne teškoće kada um/ego dobija svu energiju. Istinski dobitak je učestvovanje u svesti jedinstva, a ne u egocentričnoj odvojenosti. To je problem sa premetom pitanja: ne vidimo njegovu suštinu u povezanosti sa drugima već o njemu sudimo subjektivno i na osnovu ličnih interesa.

43. Odlučnost / Uklanjanje negativnog

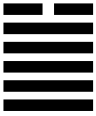

Gore: ☱ Jezero, radost nižeg uma

Dole: ☰ Nebo, delovanje svesti duše

Presuda:

Odlučnost. Kada se na kraljevom dvoru izdaje proglas, iskrenost u otkrivanju pravog stanja stvari je opasna. Kada se obraća narodu svog grada, vladar ne treba da ukazuje na oružje. Povoljno je imati određeni cilj.

Komentar Tuan džuan:

Odlučnost podrazumeva čvrstinu. Jake linije odlučno smenjuju slabe. Snaga i radost - to znači, odlučnost i usklađenost.

Izdavanje proglasa na kraljevom dvoru proističe iz (jedne) slabe linije koja se oslanja na pet jakih.

„Iskrenost u otkrivanju pravog stanja stvari je opasna.“ Ali uviđanje te opasnosti dovodi do svetlosti.

„Kada se obraća narodu svog grada, vladar ne treba da ukazuje na oružje“. Jer će ubrzo prestati da ga cene.

„Povoljno je imati određeni cilj.“ Jer jake linije rastu i dolaze do kraja.

Komentar Sjang džuan:

Jezero se podiglo do neba: slika odlučnosti, tako i pravi čovek deli svoja bogatstva onima pod sobom i ne razmeće se svojom vrlinom.

KOMENTAR PRESUDE

U prethodnom heksagramu energija (Grom) je podsticala inspiraciju višeg uma (Vetar) ka istinskoj dobrobiti i ostvarenju. Ovde imamo trigram Jezero iznad trigrama Nebo. Ta slika pokazuje da nas od potpunog ostvarenja želja deli samo jedna negativna linija na vrhu. To je ona najvažnija linija, višeg uma. Ona je ovde isključena. Zato se heksagram sastoji od saveta kako da budemo odlučni i ispravni da i pored toga budemo uspešni, iako nemamo vođstvo višeg uma.

Takođe ovaj heksagram nam govori da je potrebno da postanemo odlučniji i ozbiljniji u pogledu naših želja; ili da ih prevaziđemo jer su neprikladne ili da promenimo način njihovog ostvarenja.

Dakle, ako nemamo vođstvo višeg uma (intuicije, inspiracije) postoji nekoliko pravila odlučnosti koji nam mogu pomoći. Prvi je da jednostavno budemo dosledni u ispravnom ponašanju. Treba jasno da prepoznamo one situacije koje nas vezuju i uslovljavaju, koje nam sužavaju svest i prisiljavaju da reagujemo spontano, da odustanemo od puta. Dovoljno je samo da ih dobro identifikujemo, osvestimo i tako ih prepoznamo čim se pojave sledeći put. Postepeno će njihovo delovanje biti sve slabije, sve brže ćemo ih prepoznavati i oslobađati se od njih. Bićemo emocionalno nezavisni i objektivni što će nam pomoći da budemo ispravni (prema sadržaju pitanja).

Drugu vrstu odlučnosti još bolje opisuje ovaj heksagram jer ona govori da ne treba da se opustimo kada smo na visokom položaju, kada nam izgleda da se naše želje ostvaruju (Jezero podržano Nebom). Negativni uticaji naše niže prirode i dalje postoje i njih se naročito moramo oslobađati ako smo na uticajnom položaju, ili blizu ostvarenja. Tada smo skloni da se

opustimo i vratimo starim navikama uma/ega pod izgovorom da stvari više nisu kao što su bile, da smo uspeli i da možemo da se odmorimo i sebe nagradimo. Dovoljno je da ostane samo jedan negativan elemenat u sistemu pa da pokvari ceo sistem. To su suptilni uticaji koje treba da prepoznamo. Da bi se to sprečilo rečeno je da *pravi čovek deli svoja bogatstva onima pod sobom i ne razmeće se svojom vrlinom.* On uvek radi na sebi, pre svega.

Ako su stare navike uma/ega suviše snažne da bismo ih odmah pobedili (to najčešće i jeste slučaj) treba da znamo da ćemo uspeti iz više pokušaja. Ponekad je dovoljno tri puta odoleti nekoj navici, želji, strasti ili iluziji pa da ona otpadne ili tako oslabi da ne može više da nas obuhvati. Ponekad je potrebno sedam puta odoleti a nekada dvadeset i jedan put. Periodi padanja u niža stanja svesti će se postepeno smanjivati, i vremenski i po intenzitetu, uzdizanje u viša stanja će postajati sve češće, snažnije i trajnije. U svakom slučaju ne treba odustati nakon prvog neuspeha. Ništa se nikada nije ostvarilo bez odlučnosti da se probijemo dalje, kroz prepreke koje su nas sputavale.

Ne postoje prepreke koje ne možemo probiti. Pitanje je samo koliko nam odlučnosti treba, koliko ponovnih pokušaja i sve jasnijeg uvida u prirodu problema. Padanje nikada nije bilo poraz već prilika za bolje učenje. Upravo ponavljanje pokušaja osvetljava problem sve jasnije. Stoga nijedan problem nikada nije ni bio jači od nas, već nas je poražavalo naše nerazumevanje problema. Kada ponovo ustanemo i krenemo napred posle svakog pada mi ga bolje razumemo i on nas zato sve slabije drži.

Takva je priroda svesti: nemoguće je da nas neki sadržaj uma drži pod iluzijom ako smo ga jasno

osvestili. Ono što je osvećeno ne može da se ponavlja - proces ide dalje u nove nivoe spirale svesti i iskustava.

Suština svih prepreka je naše nerazumevanje. Stoga prepreke nikada nisu spolja, kao objektivne činjenice, već pre svega u nama. Spolja se samo materijalizuje ono što je u nama. Zato ovaj heksagram govori o pozitivnom stavu, o ne stvaranju tenzija spolja, ne stvaranju prepreka i neprijatelja tamo gde ih nema. Zato je rečeno: *Kada se na kraljevom dvoru izdaje proglas* - odnosno kada osvešćavamo suštinu problema - *iskrenost u otkrivanju pravog stanja stvari je opasna* - opasna je spontana reakcija koja vodi u sukob sa „problemom", sa nečim ili sa nekim spolja. *Kada se obraća narodu svog grada, vladar ne treba da ukazuje na oružje*. *Naš grad* je naše biće. *Narod* je naša podsvest ispunjena mnoštvom sadržaja i težnji. Nipošto ne treba primenjivati grubu silu na njih već samo silu razumevanja i odlučnog ostajanja u razumevanju, u sopstvenom ispravnom ponašanju. Ako primenjujemo silu na naše podsvesne niže elemente, onda im samo dajemo energiju da postanu još jači. Oni ne postoje kao objektivni entiteti već samo kao posledica naše nesvesnosti i nedisciplине. Oni su kao senke. Ne možemo se boriti protiv svoje senke nikakvom silom nego samo sopstvenom disciplinom (kada se smirimo mi smiruje se i naša senka), donošenjem svetlosti svesti i razumevanja.

Niži trigram Neba predstavlja svest duše i on pokazuje da takva svest treba da bude dosledna u nama, da treba odlučno da je se pridržavamo kada smo suočeni sa trigramom Jezero, radosnom energijom nižeg uma/ega. U toj radosti možemo da uživamo, ne treba ništa da delimo i odbacujemo, ni sa čim da se sukobljavamo, ali svest duše mora da bude dominan-

tna, odlučna i prodorna uvek. Ona je u ovom redosledu trigrama dole, u osnovi.

To je i odgovor na predmet pitanja: ma koliko nas nešto privlačilo naša najveća odlučnost i doslednost mora biti na ispravnosti svesti duše, na istini, a ne ka tome što nas privlači. Treba odlučno i bes kompromisa da budemo ispravni, ma koliko nas nešto privlačilo; ma koliko to bilo rizično i opasno; ma koliko želje i navike bile jake, objektivna svest treba da bude jača.

Bez ikakvih sukoba, jer svi sukobi postoje samo na iluzijama da je problem spolja; sukobi jačaju iluzije.

Sopstvenom ispravnošću rešavamo sve prepreke.

Bez sukoba ovde znači da dodavanjem pozitivnih elemenata u predmetu pitanja automatski ćemo potisnuti negativne.

Ceo kosmos je naše biće (trigram Nebo). Zato ne postoji ništa spolja. Zato treba da uživamo (Jezero) pre svega samo u sebi, odnosno u sopstvenoj ispravnosti.

Ma kakav cilj da je u pitanju, ako ga doživljavamo pre svega u sebi, kao da je već ostvaren (i jeste u apsolutnom smislu) takav će i biti.

Linije pokazuju sve izazove koji stoje na putu takvog ostvarenja.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Moć u nožnim prstima - napredak, ali bez uspeha. Pogrešićeš.

1. XZ Kada čovek pristupa poslu kojem nije dorastao, mora da pogreši.

Klasični tekstovi daju jasnu poruku. Sada smo skloni da se previše oslanjamo na snagu i entuzijazam

koji nije utemeljen na ispravnim saznanjima i činjenicama, niti na ispravnoj proceni naše snage, da li smo zaista sposobni da ostvarimo ono što želimo. Odlučnost se ovde ispoljava na pogrešan način, zasnovana je na željama i energiji a ne na objektivnom poznavanju činjenica. Nećemo uspeti na takav način. Promenom ove linije dobija se 28, preterivanje u pogrešnim težnjama.

2. TZ Krik usred noći. Ko je naoružan ne zna za strah.

2. XZ Naoružan je i neustrašiv jer se linija nalazi na središnjem položaju (u donjem trigramu).

Za razliku od prve linije koja se odnosila na podsvesnu volju, na impulsivnu upotrebu energije, ovde je u igru uključen um/ego. Sada treba da se ponašamo racionalno i proračunato. Ako smo takvi onda nas iznenadne pojave neće uplašiti, jer smo ih predvideli i pripremili se za njih. Takođe ovde se sugeriše da treba da budemo povišeno svesni kao da opasnost može svakog trenutka da se dogodi, kao ratnik na bojnom polju. Drugim rečima ne treba da se bavimo teorijama i željama već praktičnim pripremama i realnom svesnošću situacije. Samo ako smo realni i budni moći ćemo ispravno i pravovremeno da reagujemo tako što ćemo menjati sebe, svoje navike i metode delovanja prema potrebi. Na tome treba sada da se zasniva naša odlučnost u otklanjanju negativnog.

3. TZ Moć u jagodičnim kostima donosi nesreću. Pravi čovek je odlučan. Dok se sâm šeta kroz kišu, zaprlja se blatom. Ljudi govore protiv njega, ali on nije kriv za to.

3. XZ „Pravi čovek je odlučan." Sve do kraja neće biti greške.

Ovde je reč o povezivanju sa višim umom, sa intuicijom i inspiracijom za ispravno delovanje. Sada ne pomažu reči, ubeđenja ni nametanje svoje volje drugima (*moć u jagodičnim kostima donosi nesreću*), ovo je put kojim moramo sami ići i sami rešiti predmet pitanja. To podrazumeva neobične akcije koje drugi neće razumeti ali one su sada ispravne. Ako smo ispravno povezani sa intuicijom možemo na svom putu biti odlučni do kraja. Bićemo suočeni sa teškoćama (bilo u sebi ili spolja) i nerazumevanjem, ali ova linija predstavlja viši um i pozitivna je (*jang*).

Da bismo se uspešno povezali sa višim umom moramo se ispravno odnositi prema nižem umu. Sada je potrebna ispravna taktika izbegavanja delovanja nižeg uma (ili negativnih elemenata u predmetu pitanja) a to znači da se ne suprotstavljamo direktno i grubo, jer otpor nižem umu samo jača niži um. Sada je ispravan metod fino prilagođavanje okolnostima koje će nas ojačati da ostanemo na svom putu. Negativne uticaje nadilazimo tako što ih osvešćavamo i koristimo da nas ojačaju da budemo više svoji i da ostanemo na svom putu. To može izazvati nerazumevanje okoline ali *sve do kraja neće biti greške*.

4. TZ Bedra su mu odrana i mukotrpno hoda. Mogao bi da okonča tu sramotu ako dopusti da ga vode kao ovcu. Međutim, on ne veruje u reči drugih ljudi.

4. XZ „Mukotrpno hoda" zbog neprikladnog položaja linije. „On uopšte ne veruje u reči drugih ljudi": čuje, ali ne razume.

Promenom ove linije dobija se trigram za um/ego i heksagram 5, čekanje ili nedelovanje, jer ako bi se nastavilo došlo bi se u opasnost. Međutim, ovo je prva linija gornjeg trigrama koji predstavlja želje i ona se odnosi na volju koja sledi ograničeni um/ego koji je

opsednut željom. Zato komentari govore o tvrdoglavom i nedoličnom delovanju da se po svaku cenu reši problem (preterano smo odlučni u uklanjanju negativnog). Sledimo volju nižeg uma koji reaguje spontano na prepreke i zato se povređujemo u sukobu sa njima (*bedra su mu odrana i mukotrpno hoda*). Ako ublažimo samovolju proći ćemo kroz teškoće uspešno jer smo u nevolje upali svojom samovoljom. Sa svih strana dobijamo poruke i znake da treba da promenimo metod delovanja, da je sada trenutak da budemo pasivni a ne aktivni, ali ne možemo da ih poslušamo jer smo previše obuzeti energijom svoje želje. Ovo je jedna od onih situacija kada ne možemo da se zaustavimo iako vidimo da grešimo.

5. TZ *Da bi se korov očistio potrebna je upornost. Središnji put ne vodi u grešku.*

5. XZ *„Središnji put ne vodi u grešku.“ Ali još uvek nije u potpunosti osvojen.*

Ako smo dovoljno racionalni nadići ćemo navike nižeg uma o kojima govori prethodna linija (*da bi se korov očistio potrebna je upornost*). Ovo je linija uma/ega i ona se oslanja na umerenost i racionalnost (*središnji put ne vodi u grešku*).

Korov ovde predstavlja sve što se odnosi na niže i ometajuće elemente u predmetu pitanja (osobe sa kojima smo suočeni spolja ili naše osobine i navike koje nas ograničavaju). Ovde se savetuje potpuna odlučnost i racionalnost u nadilaženju takvih ograničenja. Ako sačuvamo unutarnju nezavisnost i psihičku objektivnost i ravnotežu između svih suprotnosti, kao što je odbojnost i privrženost, uspećemo u tome (*središnji put ne vodi u grešku*).

Međutim, kaže se takođe da takav put *još uvek nije u potpunosti osvojen*. To znači da trenutna situaci-

ja upravo postoji zato da bi nas obučila da budemo takvi, da nadiđemo vezivanje za suprotnosti i impulsivno reagovanje.

Kada se ova linija zameni dobija se trigram Grom, što ukazuje na potrebu za energičnim delovanjem, i heksagram 34, Velika moć koja nastaje kada u osnovi naše energije (Grom) stoji svest duše (Nebo), odnosno kada svom snagom sledimo ono što je ispravno.

6. TZ (na vrhu) Nigde nikoga. Na kraju - nesreća.

6. XZ Ova nesreća proističe iz njegove nesposobnosti da bude istrajan do kraja.

Klasičan komentar govori sve. Kada se ova linija zameni dobija se prvi heksagram, potpuna nadmoć svesti duše, potpuna ispravnost. Međutim ona je ovde pasivna što govori da smo sada pasivni u odnosu na predmet pitanja, mislimo da možemo da se opustimo i ublažimo svoju odlučnosti za uklanjanje negativnog. Mislimo da negativnog više nema (*nigde nikoga*). Međutim negativni element je još uvek tu, na najvišem i najfinijem nivou i mi smo skloni da ga upravo zato previdimo. Zato je rečeno da *nesreća proističe iz njegove nesposobnosti da bude istrajan do kraja.*

Skloni smo da zbog neke samoobmane ili podsvesnih kompromisa dozvolimo negativnom elementu da opstane i da nas savlada upravo onda kada mu se ne nadamo, kada pomislimo da smo dovršili posao.

Kao što slika heksagrama pokazuje, preostao je još samo jedan negativan element (u nama ili u predmetu pitanja) koji treba da se odlučno ukloni. On je na vrhu, na mestu višeg uma. To znači da samo svešću višeg uma može da se ukloni. Ako ga ostavimo zbog pasivnosti ili neodlučnosti da budemo dosledni svesti višeg uma i duše kao jedinoj i najvišoj vrednosti (ako

ovu *jin* liniju ne pretvorimo u *jang*), on će ostati skriven kao seme novog rasta negativnog. On će se sakriti u obliku neke želje sa kojom uvek pravimo kompromis, jer ovo je gornja linija trigrama koji predstavlja želje. Kombinacija želja i položaj višeg uma može dovesti do toga da neku želju dopuštamo i opravdavamo tako što je poistovećujemo sa idealom koji dolazi od višeg uma. To uvek vodi u nesreću. Ono što dolazi od višeg uma i svesti duše ne može imati nikakve želje jer je to apsolutno, potpuno, ništa mu ne treba jer ono jeste sve. Samo odvojeni um/ego može imati želje.

O svemu tome govori sledeći heksagram.

44. Susret / Iskušenje

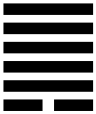

Gore: ☰ Nebo, delovanje svesti duše

Dole: ☴ Vetar, Drvo, inspiracija od višeg uma

Presuda:

Susret. Žena je moćna. Ne treba je ženiti.

Komentar Tuan džuan:

U ovom heksagramu (Susret) slaba linija susreće jake linije. „Ne treba se ženiti." Jer takav brak ne bi dugo trajao.

Kada se nebo i zemlja susretnu, sve stvari se u potpunosti pokazuju.

Kada se jaka linija nađe na središnjem i ispravnom položaju, sve pod nebom dobro napreduje.

Veliko je doista značenje vremena u heksagramu Susret.

Komentar Sjang džuan:

Vetar pod nebom: slika susreta. Kada vladar izdaje zapovesti, one se objavljuju na sve četiri strane carstva.

KOMENTAR PRESUDE

Za razliku od prethodnog heksagrama u kome smo omanuli na vrhu jer nismo bili istrajni do kraja, ovaj heksagram pokazuje kako neka naizgled bezopasna želja ili negativni element može da se uvuče i razori skladnu celinu ako ga ne uočimo na samom

početku, dok je još slab i dok počinje da deluje. Ako ga pustimo jer smo njime zavedeni ili smo nepažljivi, on će napredovati i ojačati i tada će biti teško ukloniti ga.

To slikovito prikazuje prva linija na dnu koja narušava celovitost. Ona je donja u donjem trigramu i odnosi se na energiju i podsvest, impulsivne težnje. Oduvek su odatle dolazila iskušenja.

Iskušenje da previdimo negativne elemente u našim težnjama (Vetar) upravo nastaje zbog same blizine Neba, (gornjeg trigrama). Blizina Neba daje nam privid da smo već u njemu. Zato smo skloni da opravdavamo sve u sebi, pa i ono negativno, jer zbog blizine božanske svesti naslućujemo da je sve božansko. Sve i jeste božansko ali mi trenutno nismo celoviti da bismo takvi bili i aktuelno. Dakle, zbog uticaja gornjeg trigrama donji je sklon da sve sebi dopušta i opravdava, čak i svoje slabosti.

Heksagram u suštini nije negativan već samo ukazuje na opasnost da nismo potpuni i dostojni onoga što želimo – to pokazuje prva linija na dnu. Inspiracija (Vetar) nailazi na potpunost (Nebo), ostvarenje. Dobijamo ono što smo tražili, ali sama težnja nije dovoljna, nismo potpuni u sebi. Upravo zato što nismo potpuni u sebi mi još uvek imamo težnje i inspiracije (Vetar) ka potpunosti (Nebo).

Sličnu situaciju imamo i u heksagramu 6, Sukob. Tu je reč o sukobu koji nastaje usled spajanja uma/ega (Voda) sa čistotom svesti duše (Nebo), odnosno individualne i apsolutne svesti. Ovde se događa ublažena varijanta šestog heksagrama, naša svest ima ispravnu težnju i inspiraciju (Vetar) i spremna je za spajanje sa ostvarenjem (Nebo), ali svi preduslovi koji su za to potrebni još uvek nisu ostvareni.

Prva linija, koja ukazuje na osnovu našeg bića, je negativna, neostvarena ili pasivna, odnosno nekri-

tički prijemčiva za sve, pa i za ono što je pogrešno. Prva linija *jin* predstavlja *ženu* o kojoj se govori u presudi, *jin* sada pokušava da ima moć, zato takvu pasivnost ili negativnost sada ne treba dozvoliti - *ne treba je ženiti*. Nešto fundamentalno u našoj podsvesti (prva linija) još uvek nije kompletno, vezuje nas i uslovljava, iako smo blizu celovitosti ili ostvarenja. Da bismo se spojili sa Nebom, sa celovitošću, treba pre svega mi sami da budemo celoviti, da vladamo podsvešću. Drugim rečima, sada ne treba da budemo slabi i popustljivi prema onome što nam pristiže iz podsvesti.

To je praktičan odgovor koji se odnosi na ostvarenje predmeta pitanja: ne možemo ga ostvariti samo na spoljnjem planu (projekcijom ostvarenja spolja), već ćemo ga ostvariti pre svega ako u sebi obezbedimo preduslove za njegovo ostvarenje, ako sami budemo zreli i dostojni onoga čemu težimo spolja.

Ako smo nekompletni i nezreli a dobijemo ono što želimo, to će loše da se završi (*takav brak ne bi dugo trajao*). Poruka heksagrama je da treba da budemo uskraćeni za ono što želimo zbog našeg dobra, iako to ne vidimo; da treba da budemo suzdržani iako nam sve izgleda privlačno i savršeno. To je zato jer ne vidimo opasnost.

Heksagram govori o lakom ostvarenju želje, ili bar o težnji za lakim ostvarivanjem želje, ali da nismo potpuno svesni šta zapravo želimo i kakve će sve biti posledice ako nam se želja ostvari.

Rešenje je da sami budemo celoviti kao što je celovit ideal ili cilj kome težimo. Da budemo promena kojoj težimo, da celom svom biću odlučno zapovedamo mi, a ne neko ili nešto drugo, da budemo sami sebi vladar u carstvu našeg bića (*Kada vladar izdaje zapovesti, one se objavljuju na sve četiri strane carstva.*)

Takođe se kaže da je *veliko doista značenje vremena u heksagramu Susret.* Time se kaže da se stvari uvek odvijaju u skladu sa vremenom, odnosno da imaju svoj proces ostvarenja a on nam nije uvek vidljiv i razumljiv. Ponekad se događa nešto što nam deluje negativno ali to je samo zato da se pripreme okolnosti za nešto drugo što će dovesti do pozitivnog ostvarenja. Ili jednostavno moramo biti zaustavljeni u pogrešnim željama koje ne vidimo kao pogrešne i zato zaustavljanje doživljavamo kao negativnost. Rečeno religijskim jezikom: ne treba da sudimo o putevima gospodnjim jer nam nisu poznati.

Konačno, heksagram daje sliku susreta naših najdubljih i najiskrenijih težnji (Vetar) sa potpunim ostvarenjem (Nebo). *Kada se nebo i zemlja susretnu, sve stvari se u potpunosti pokazuju.* Da bi se takav susret uspešno ostvario i održao neophodno je da mi sami budemo potpuni i celoviti, odnosno da odolimo svakom iskušenju nižih elemenata ili navika koje odvraćaju od ostvarenja. U protivnom, ako do susreta i dođe, to neće biti trajno.

Ovaj heksagram se takođe u nekim tumačenjima povezuje sa seksualnim kontaktom. U tom slučaju heksagram nam govori da je seks samo nedovoljna i iluzorna zamena za istinsko vođenje ljubavi. Zato je seks tako privlačan jer ljubav je suština svega što tražimo u životu. Privlačna moć ljubavi je tako jaka da je tražimo čak i na pogrešan način, u iluzijama. Drugim rečima, seks bez ljubavi je iluzija koja ne može dugo da traje.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Točak na kočijama zaustavljen je metalnom kočnicom. Istrajnost na pravom putu donosi

sreću. Oni koji imaju određeni cilj doživeće nesreću. Ali, čak i mala svinja može da se razbesni (kada ojača).

1. XZ „Zaustavljanje metalnom kočnicom" pokazuje da slabe treba voditi.

Ovde je reč početku negativnih uticaja, njihovom suptilnom delovanju kada još izgledaju bezopasno i kada se mogu protumačiti kao opravdanima. Ako im damo energiju na takav način, prihvatanjem usled nepažnje i neznanja, postaće veliki i uticajni i tada će biti mnogo teže savladati ih (*i mala svinja može da se razbesni (kada ojača)*). Sa takvom nepažnjom i neznanjem ne treba da težimo svom cilju (*Oni koji imaju određeni cilj doživeće nesreću)*. Treba odlučno da se zaustavimo u bilo kakvim težnjama koje su rezultat nesvesnih uticaja, želja i navika (*Točak na kočijama zaustavljen je metalnom kočnicom.)* Sada smo slabi i treba nam vođstvo (*„Zaustavljanje metalnom kočnicom" pokazuje da slabe treba voditi.)*

Inferiorni element u nama se pojavio i moramo ga odmah odlučno zaustaviti. Metod je sledeći. Iskušenja iz podsvesti najpre treba objektivno osvestiti i ustanoviti kakva jesu onda kada se jave. Najpre će ona pobeđivati, kao što su to činila ranije, ali sledeći put treba ih osvestiti na isti način i postepeno će objektivna svest o podsvesnim uticajima postajati sve jača i duža. Vreme uticaja želja i impulsa će se smanjivati i snaga kojom nas drže će slabiti. Konačno bićemo u stanju da budemo svesni negativnih uticaja odmah čim se pojave i imaćemo dovoljno objektivne svesti da ćemo moći odmah da ih se odreknemo i zaustavimo naše delovanje pod njihovim uticajima, odlučno kao što povlačimo ručnu kočnicu.

Negativni uticaji će se razviti ako naivno dozvolimo da se stvari spontano razvijaju misleći da je to ispravno. Podsvesni uticaji imaju uspeha u delovanju

samo zato jer mogu da se predstave kao „viša sila“, kao neminovni ili opravdani na neki način. To je zato jer prva linija predstavlja i podsvest i energiju zajedno. Nesvesna energija na um uvek deluje kao „viša sila“, koja je jača i koju treba poslušati. Um će za nju uvek naći logično opravdanje. Bez obzira na takvu logiku, savet je da treba odlučno da se zaustavimo i odustanemo od svojih namera i želja. Sada je to način da ostanemo na pravom putu ka istinskom ostvarenju.

Početak svakog istinskog osvešćenja, istinske i trajne promene delovanja - od nesvesnog, uslovljenog i pogrešnog ka svesnom i ispravnom - obeležen je istim činom: povlačenjem ručne kočnice. To je odlučan svesni čin. Dok se svesno ne zaustavimo na pogrešnom putu, nećemo krenuti ispravnim. Sada nam u takvoj promeni smera pomažu okolnosti izražene u predmetu pitanja.

2. TZ Riba u korpi - nema greške. Ali to ne koristi gostima.

2. XZ „Riba u korpi.“ Ali, ona ne treba ni da dođe do gostiju (odnosno, ova linija sprečava prvu, slabu jin liniju - „ribu“ - da se pomeša sa „gostima“, ostalim jakim jang linijama).

Sada možemo svesno da kontrolišemo negativne elemente, bez sile, tako što ćemo ih držati unutar granica našeg delovanja, unutar nas. Iako naše slabosti i dalje postoje ne treba da ih pokazujemo, na taj način ćemo ih držati pod kontrolom. To će nam postepeno dati snagu da potpuno ovladamo njima. Ako dopustimo da se ipak pokažu spolja one će ovladati nama.

Sada pomoću uma/ega pokušavamo da kontrolišemo negativne elemente (u nama ili oko nas) a to možemo samo ispravnim ponašanjem kojim se kon-

troliše situacija. Sada je ispravno ponašanje ne dozvoliti da se negativni elementi šire više nego što već deluju, a postojećem delovanju dati prihvatljiv oblik i ograničenja.

3. TZ Bedra su mu odrana i on mukotrpno hoda. Nevolja, ali bez velike greške.

3. XZ „Mukotrpno hoda," ali ga ipak ne vode.

Ako se ova linija menja dobija se trigram Voda, um/ego, i heksagram 6, Sukob. Ona predstavlja viši um u ovom donjem trigramu i aktivna je. To znači da iako postoji opasnost da se vratimo obrascima delovanja nižeg uma/ega i da spontano reagujemo (prepustimo se nižim elementima) mi sada imamo pomoć višeg uma da odustanemo od toga. To nije toliko rezultat naše mudrosti već delovanja višeg uma spolja, kroz okolnosti ili druge osobe koje nas sprečavaju da se prepustimo delovanju nižih elemenata.

Iako niži elementi (želje, nagoni) utiču na nas, okolnostima smo prinuđeni da se odvojimo od njih i zato se osećamo povređeni, oštećeni ili uskraćeni za ono što smo želeli (*bedra su mu odrana i on mukotrpno hoda*). I pored toga (*nevolja, ali bez velike greške*) možemo sami da napredujemo (*ipak ga ne vode).*

Sada spoznajemo svoja unutarnja iskušenja na nivou višeg uma i takvo razumevanje će nam pomoći da njima ovladamo.

4. TZ Nema ribe u korpi. To vodi u nesreću.

4. XZ Nesreća zbog toga što se drži daleko od naroda.

Ovo je linija podsvesne energije i ona je ovde aktivna, to znači da sada postajemo svesni da ako u sebi imamo niske porive onda ćemo biti skloni da negativno i sebično reagujemo na niske porive koje

vidimo u drugima. Takva projekcija pomaže našem umu/egu da izbegne suočavanje sa njima u sebi.

Ako takvu spontanu reakciju prevaziđemo onda ćemo steći pravu inspiraciju (heksagrama 57) za ispravno delovanje.

Sada nam se događaju upravo takve lekcije, okolnosti nas navode da spontano reagujemo na slabosti u drugima zato što ne želimo da ih vidimo u sebi. Drugim rečima, projektujemo spolja naše nesvesne sadržaje. Problem pokušavamo da rešimo osuđivanjem drugih i izolacijom od njih. Cela situacija će nas postepeno dovesti do spoznaje da pre svega moramo da ovladamo energijom niskih poriva u sebi, bez ikakvih projekcija i odlaganja. Tada ćemo se sa razumevanjem suočiti sa slabostima drugih osoba bez osuđivanja i otuđivanja od njih.

U vezi predmeta pitanja komentar ove linije sugeriše da nešto bitno nedostaje u našim planovima, odnosno u načinu rešavanja problema. Ako prestanemo da reagujemo spontano dobićemo inspiraciju (ideju) za rešavanje problema i za napredak.

5. TZ Listovi vrbe skrivaju lepotu dinje. Potom nešto stiže s neba.

5. XZ Skriva se zato što se nalazi na središnjem i prikladnom mestu. „Potom nešto stiže sa neba": njegova volja je usklađena sa odredbama neba.

Kada se ova linija promeni dobija se heksagram 50, Žrtvena posuda, koja govori o tome da težnja ka višem umu nailazi na punu podršku svesti, na osvešćenje viših stanja uma, na razumevanje prave prirode svesti i postojanja.

Vrba je snažno veliko drvo a dinja nežna i osetljiva voćka sklona kvarenju. Listovi vrbe je štite. Ova slika nam govori da istinski velika osoba štiti slabe

osobe bez nametanja autoriteta ili snage, samo sa snagom delovanja svog prisustva i ispravnog karaktera. Drugim rečima, negativni elementi i slabosti u drugima biće skriveni i potisnuti snagom karaktera ispravne osobe čije je *volja usklađena sa odredbama neba.* Ako je naša svest usklađena sa svešću duše (*voljom neba*) onda samo naše prisustvo deluje na okolinu kao nevidljiva božanska sila koja uspostavlja red i sklad.

Isto važi i za nas same, ako nisu u pitanju druge osobe. Sada u sebi možemo pronaći snagu karaktera sa kojom ćemo postati usklađeni sa *voljom neba*, svesti duše. Tako se sada rešava predmet pitanja.

6. TZ (na vrhu) On dočekuje druge rogovima - kajanje, ali bez greške.

6. XZ „On dočekuje druge rogovima.“ Potpuno je iscrpljen i imaće zašto da se kaje.

Ova linija predstavlja viši um u gornjem trigramu. Promenom ove linije dobija se heksagram 28, Nadmoć velikog ili preopterećenje. To ukazuje da se sada sa negativnim elementima u sebi ili u drugima suočavamo sa preteranim reagovanjem (*on dočekuje druge rogovima*) - odbijanjem ili udaljavanjem od onoga što nam smeta. To nas iscrpljuje i dovodi do situacija zbog kojih ćemo se kajati. To je pogrešan način suočavanja sa niskim elementima, odnosno sa iskušenjima.

Postoji mogućnost da sada nesvesno projektujemo svoje slabosti na druge i zato smo prema njima odbojni i grubi. To nas uvek iscrpljuje jer se tako u suštini borimo sa samim sobom.

Sada ne možemo održati ovu liniju pozitivnom, ona se menja u trigram Jezero, odnosno u sleđenje principa zadovoljstva. To znači da sada ne može-

mo održati svoju vezu sa višim umom kako bismo imali ispravno i objektivno razumevanje za iskušenja i slabosti u nama ili u drugima. Zato smo prinuđeni da reagujemo odbrambeno, boreći se ili udaljavajući se. Povlačenje u izolaciju od negativnih uticaja sada je jedino moguće delovanje, iako ono nije pravo rešenje. Ako to ipak budemo smatrali pravim rešenjem - kajaćemo se.

45. Okupljanje

Gore: ☱ Jezero, radost nižeg uma

Dole: ☷ Zemlja, prihvatanje svesti duše

Presuda:

Okupljanje. Uspeh. Kralj se približava hramu. Korisno je videti velikog čoveka - to donosi uspeh. Istrajnost na pravom putu donosi nagradu. Velike žrtve vode u sreću. Povoljno je imati određen cilj.

Komentar Tuan džuan:

Ovaj heksagram označava okupljanje. Voljna pokornost i radost su sjedinjeni. Jaka linija zauzima središnji položaj (u gornjem trigramu), a ostale linije joj odgovaraju. Otuda ideja okupljanja.

„Kralj se približava hramu." On ispunjava sinovljeve dužnosti i posvećuje se (javnom) napretku.

„Korisno je videti velikog čoveka - to donosi uspeh." Okupljanje se zasniva na dobroj osnovi.

„Velike žrtve vode u sreću. Povoljno je imati određeni cilj." Jer sve je u skladu sa voljom neba.

Kada posmatramo kako dolazi do okupljanja, možemo da razumemo istinsku prirodu svih stvari na nebu i zemlji.

Komentar Sjang džuan:

Jezero iznad zemlje: slika okupljanja. Tako i pravi čovek pazi na svoje oružje kako bi bio spreman za nepredviđeno.

KOMENTAR PRESUDE

Nakon što smo spoznali kako da nadiđemo iskušenja i skrivene slabosti (44) sposobni smo da okupimo sve svoje vrednosti, sve činioce svoga bića, i da ih ispravno usmerimo pravom cilju (*kralj se približava hramu*).

Ovaj heksagram se često tumači kao okupljanje ljudi oko nekog jakog vođe, s naglaskom da taj vođa ljude okuplja pre svega snagom svoga karaktera, svojim primerom ispravnosti i posvećenosti cilju. Takođe da se predmet pitanja može ostvariti okupljanjem u zajednicu i kolektivnim naporom.

Međutim, ako ovaj heksagram posmatramo u kontekstu između prethodnog (44) i narednog (46) biće nam jasnije da se ovde pre svega radi o našem biću i njegovom okupljanju u jedinstvenu celinu. Sva iskušenja i slabosti (44) postoje zato jer naše biće nije jedinstveno već podeljeno u mnoštvo, naš um je mnoštvo misli i promenljivih stanja svesti. Osnovni uslov bilo kakvog napretka u bilo kom pitanju jeste sinhronizacija svih potrebnih činilaca. Da naše misli budu usklađene sa našim delima i da sve zajedno bude vođeno istom energijom.

Takva sinhronizacija je ovde predstavljena dvema linijama koje su jedine aktivne, petom, koja se smatra vladarom i četvrtom koja se tradicionalno smatra vladarevim ministrom, ili glavnim pomagačem. U našem tumačenju središnja linija u gornjem trigramu (peta po redu) je um/ego a prva (ispod nje) je podsvesna energija. Oni sada deluju zajedno i zato nailaze na podršku i prihvatanje (sve ostale *jin* linije, trigram Zemlja).

Ovo je slična situacija sa heksagramom 8, Jedinstvo, gde se um/ego našao u odgovornoj ulozi

vođe. Ovde pored toga, pored aktivne središnje linije gornjeg trigrama (um/ego) imamo aktivnu i četvrtu liniju, (prva u gornjem trigramu) koja aktivira podsvesnu energiju koja toj ulozi donosi oduševljenje i strast. Dakle imamo sliku da um/ego dobija glavnu ulogu sa podrškom podsvesne energije što vodi ka zadovoljstvu (Jezero). To je podržano sveopštim prihvatanjem (Zemlja). Kaže se: *voljna pokornost i radost su sjedinjeni.* To su oni trenuci kada doživljavamo blaženstvo jer okolnosti podržavaju naše želje i ciljeve našeg uma/ega.

Zato komentari govore da se *kralj približava hramu*, odnosno da um/ego uspešno služi svrsi koja ga nadilazi, uzvišenoj i ispravnoj svrsi; zato se savetuje da je *povoljno imati određeni cilj* i da *istrajnost na pravom putu donosi nagradu.*

Međutim, savetuje se da je *korisno videti velikog čoveka*. To dolazi otuda što je najvažnija linija, ona na vrhu, linija koja predstavlja viši um, pasivna, neaktivna. Dakle sve se odvija bez vođstva intuicije i mudrosti, samo snagom želja i srećnih okolnosti. Otuda upozorenje da *pravi čovek pazi na svoje oružje kako bi bio spreman za nepredviđeno.* Stvari sada jesu povoljne ali ne zbog naše mudrosti već sticajem okolnosti. Svojstvo mudrosti višeg uma je da vidi unapred, da se sprema za nepredviđeno. Svi problemi nastaju usled toga što niži um/ego nije dovoljno bio svestan ograničenja svoga opažanja i znanja, što se previše oslanjao na sebe i svoju svesnost; što je naivno mislio da ono što ne vidi da to i ne postoji. Oružje višeg uma jeste znanje da opažanje nižeg uma nije potpuno, da um/ego zajedno sa energijom podsvesti (linije 4 i 5), ma koliko bio pozitivan, ne može sam uspešno da vodi celu stvar. Znati da ne znamo početak je mudrosti.

Rešavanje predmeta pitanja sada zavisi od toga koliko imamo unutarnju čvrstinu koju ne mogu poremetiti nikakvi vanjski uticaji i promenljive situacije. Možda se predmet pitanja sada i javio da bi nas učvrstio u unutarnjoj stabilnosti i naterao nas da prevaziđemo sumnje u sebe i moć naše unutarnje istine.

Linije pokazuju kako sve stičemo ili gubimo unutarnje središte u kome treba da budemo okupljeni celim svojim bićem.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Kada čovek nije do kraja iskren, nered i okupljanje se smenjuju. Ako uzvikne, samo jedan stisak ruke navešće ga na smeh. Nema razloga za strepnju. Kretanje ne vodi u grešku.

1. XZ „Nered i okupljanje se smenjuju." Zbunjen je i neodlučan.

Prva linija se odnosi na energiju podsvesti i ona je ovde slaba, pasivna (*jin*). Kada se ona promeni dobija se trigram Grom i heksagram 17, Praćenje. To znači da sada nemamo dovoljno energije da bismo sledili ono što je potrebno da bismo se sabrali u jednu celinu i delovali odlučno. U vezi predmeta pitanja sada pokazujemo neodlučnost i nesigurnost. Spoljašnja iskušenja se sada javljaju da testiraju snagu naših podsvesnih uticaja i našu volju.

Treba pratiti znake i sinhronicitete koji mogu da nas sprovedu kroz iskušenja i da nam pomognu. (*Ako uzvikne, samo jedan stisak ruke navešće ga na smeh.*)

Ne treba odustati zbog nesigurnosti. *(Nema razloga za strepnju. Kretanje ne vodi u grešku.*) Dovoljno je povećati pažnju i pratiti ono što je ispravno i odoleti

svim izazovima i sumnjama koje dolaze od drugih ili iz nas samih.

Sve sumnje i nesigurnosti će nestati onda kada nađemo pravu snagu i centralni motiv za delovanje - bilo u sebi samima ili u okolnostima, zavisno od predmeta pitanja.

2. TZ Ako pusti da ga vode, biće srećan. Nema greške. Kada je čovek iskren, svaka žrtva je prihvatljiva.

2. XZ „Ako pusti da ga vode, biće srećan. Nema greške.“ Središnji položaj (ove linije u donjem trigramu) je istrajan u svojoj vrlini.

Značenje komentara ove linije je jednostavno. Ako dopustimo da budemo vođeni, uspećemo. Ovo je linija uma/ega i ona je pasivna što je dobro, jer ako bi postala aktivna trigram bi se pretvorio u Vodu i heksagram 47, Iscrpljenost - koja nastaje onda kada se um/ego (Voda) udruži sa zadovoljstvom (Jezero), kada pretera u samovolji i u njoj nalazi zadovoljstvo ne opažajući štetu koju time nanosi.

U kontekstu okupljanja (bilo spoljašnjeg sa ljudima, bilo unutarnjeg oko jednog Ja, ili jednog principa) sada je ispravno da budemo vođeni. Uostalom, okupljanje u bilo kakvu zajednicu nije moguće ako svako insistira na svojoj individualnosti. Snaga kolektivne svesti sada deluje na okupljanje i sada možemo da je sledimo. Pravo okupljanje se događa pod uticajem istog stanja svesti koje povezuje ljude. Ako imaju takvo stanje u sebi onda se spontano okupljaju bez spoljašnjih formi. Isto kao kada čovek iskreno prinosi žrtvu, ona će delovati iako je mala. Zato je rečeno: *Kada je čovek iskren, svaka žrtva je prihvatljiva.*

3. TZ Tužno okupljanje. Ništa nije povoljno. Kretanje ne vodi u grešku, već samo u blago kajanje.

3. XZ „Kretanje ne vodi u grešku," jer se nad njim nalazi nežnost.

Ovo je viša i finija verzija prethodne linije. Prethodna je govorila o umu/egu a ova govori o višem umu. Ova linija je aktivna i njena promena daje trigram Planina i heksagram 31, Privlačenje. Sada viši um vodi stvari a to znači da se neće ispunjavati želje nižeg uma. To može izazvati razočarenje ili tugu u nižem umu, jer stvari se neće ispunjavati po njegovim željama zato jer njegove želje nemaju onu objektivnost i ispravnost kao što je ima viši um. Zato je rečeno da za želje uma/ega *ništa nije povoljno*. Napredovanje sada ne vodi u veliku grešku, u katastrofu, već samo u blago kajanje, odnosno u spoznaju da ipak nismo trebali da insistiramo na svojim željama jer se one sada ne ostvaruju.

Sada je sve u rukama višeg uma i ako pokažemo bilo kakvu iskrenu nameru za okupljanjem (unutarnjim ili spoljašnjim) i iskrenim kajanjem zbog grešaka, imaćemo podršku višeg uma u smislu njegove nežne korekcije. (*„Kretanje ne vodi u grešku," jer se nad njim nalazi nežnost.*)

U vezi predmeta pitanja, ako smo iskreni u svojoj nameri bićemo samo blago korigovani ako grešimo. Bićemo i razočarani jer se stvari neće odvijati po našoj zamisli ali to je zato jer se odvijaju ispravno, po boljoj zamisli višeg uma.

***4. TZ** Velika sreća - nema greške.*

***4. XZ** „Velika sreća - nema greške," iako linija, koja je čvrsta, ne zauzima vladajući položaj.*

Naša volja je usklađena sa umom/egom na najbolji način. Nakon svih izazova uskladili smo svoju volju sa interesima šire celine (drugih ljudi; celog našeg bića).

Promenom ove linije dobija se heksagram 8, Jedinstvo, kada um/ego okuplja sve niže elemente svoga bića i uspešno vlada njima. Ako sada delujemo takvi, bićemo vrlo uspešni iako se ova linija ne odnosi na sam um/ego, koji je peta linija (središnja linija gornjeg trigrama), već samo na energiju i volju.

5. TZ *Ljudi se okupljaju oko njega zbog njegovog visokog položaja, ali on ne može da stekne njihovo poverenje. Stoga treba da usavrši svoje vrline i nastavi sa istrajnošću. Tada se više neće kajati.*

5. XZ *Ako se ljudi okupljaju oko njega samo zbog njegovog visokog položaja, onda njegova volja još uvek nije dovoljno jaka.*

Promenom ove linije dobija se heksagram 16, Oduševljenje, usklađenost naše volje sa okolnostima i širom celinom. Ali to je samo naša volja i povoljan splet okolnosti, nije zasluga uma/ega. Um/ego (linija 5) je sada sklon da se oslanja na povoljne okolnosti i dobro usmerenu energiju (linija 4) i da sebi neopravdano pridaje zasluge. Kao kada neko zauzima visok položaj ali ga nije stekao zaslugama već ga je dobio po nekom automatizmu (nasledstvo).

Naš položaj u predmetu pitanja je sada takav. Umesto da prihvatamo svoj uticajan položaj sebično i sa iluzijama da smo već ostvarili ono što nismo, potrebno je da radimo na tome da ga opravdamo, a to znači da razvijamo one kvalitete koji pripadaju tom položaju (ako vladamo nečim prvo treba da vladamo sobom). Samo tako ćemo steći poverenje ljudi (ili onih činilaca u nama) koji treba da ostvare okupljanje, odnosno ostvarenje predmeta pitanja.

6. TZ (na vrhu) Uzdasi i tugovanje - nema greške.

6. XZ „Uzdasi i tugovanja," zato što nije smiren na vrhu.

Promenom ove linije dobija se heksagram 12, Zastoj. To je linija višeg uma ali ona je ovde pasivna. To znači da nemamo vezu sa višim umom, ne razumemo njegove uticaje, zapravo njegove dobre uticaje pogrešno doživljavamo kao loše, kao da su prepreke u ostvarenju naših želja. Zato smo tužni i razočarani i mislimo da je sudbina protiv nas. To je slika zastoja. Ali iako smo zbog toga uznemireni neće biti greške jer ovo je linija na vrhu.

Rešenje je jednostavno u tome da prestanemo da primenjujemo principe uma/ega na ovom položaju višeg uma, odnosno u našem sadašnjem položaju. Mi smo sada u situaciji kada samo viši um može da deluje. To praktično znači da ne treba da verujemo svom umu/egu i da sledimo njegove želje već samo da sledimo okolnosti i sinhronicitete, poruke iz okoline jer tako deluje viši um. On se ne javlja gromkim glasom sa neba kao Jehova; on deluje nevidljivo, postavlja ljude, stvari i događaje koji postepeno vode ka ostvarenju, onakvom kakvo treba da bude a ne kako ga mi zamišljamo; onda kad treba da bude a ne onda kada mi želimo.

46. Uspon ka vrhu / Napredovanje

Gore: ☷ Zemlja, prihvatanje svesti duše

Dole: ☴ Vetar, Drvo, inspiracija od višeg uma

Presuda:

Uspon. Najveći uspeh. Poseta velikom čoveku oslobađa od strepnje. Odlazak na jug donosi sreću.

Komentar Tuan džuan:

Slaba linija napreduje u pravo vreme. Nežnost i voljna pokornost su sjedinjeni. Jaka linija zauzima središnji položaj (u donjem trigramu), a ostale linije joj odgovaraju. Otuda ona predskazuje najveći uspeh.

„Poseta velikom čoveku oslobađa od strepnje." Tako se ostvaruje sreća.

„Odlazak na jug donosi sreću." Ono što je željeno biće ispunjeno.

Komentar Sjang džuan:

Drvo raste iz zemlje: slika uspona. Tako i pravi čovek pristaje uz vrlinu, i započinje od malih stvari da bi dospeo do velikih.

KOMENTAR PRESUDE

Slika ovog heksagrama je obrnuta od prethodnog, kao u ogledalu. Značenje se takođe jednostavno nastavlja: ako je naš um/ego uprkos svim iskušenjima (44) ovladao energijom podsvesti i uspeo da bude činilac koji okuplja (45) sve elemente u jedinstvo, tada mu je osiguran svaki uspon ka vrhu (46).

Donji trigram Inspiracije (ka višem umu) nailazi na gornji trigram Zemlja, potpuno prihvatanje i podrška. Dakle naše namere i inspiracija imaju podršku i bivaju prihvaćene, ali donji trigram je samo inspiracija a gornji samo prihvaćanje. Da bi se stvari ostvarile savetuje se *odlazak na jug*. Prema tumačenjima to znači da treba delovati u skladu sa inspiracijom a ne čekati da se stvari same ostvare. Slika nam pokazuje drvo koje stalno i uporno raste iz zemlje a ne uspeh koji pada sa neba.

Takođe donji trigram znači stalan, postojan napor ka ostvarenju, a gornji da će samo takvi postojani napori biti odlično prihvaćeni i dati rezultat. Priroda predmeta pitanja je takva da se ne ostvaruje jednim veštim ili srećnim potezom već stalnim, ispravnim i postepenim napredovanjem.

Kaže se da *poseta velikom čoveku oslobađa od strepnje* i to se zasniva na činjenici da su u donjem trigramu (i celom heksagramu) aktivne samo dve linije, druga i treća, odnosno um/ego i viši um. Sve što je potrebno jeste da se um poveže sa višim umom - velikim čovekom - da mu bude poslušan. Da sledi unutarnju istinu, intuiciju i sinhronicitete. Uspeh će zavisiti od toga jer samo viši um može ispravno da nas vodi.

Kaže se da *slaba linija napreduje u pravo vreme.* Dakle, ne u vreme koje mi želimo već u vreme kada nešto objektivno treba da se dogodi. Viši um vodi stvari ka ostvarenju na pravi način i u pravo vreme, postepeno. Zato ako prihvatamo vrline višeg uma *započinjemo od malih stvari da bi dospeli do velikih.* Kao što malo seme postaje veliko drvo, postepeno i u pravo vreme.

Sada će doći do velikog uspeha i uspona onoga (predmet pitanja) što smo dugo strpljivo zalivali i

negovali. Imaćemo pomoć i od povoljnih okolnosti i od osoba od autoriteta.

Oslobađanje od strepnje jednostavno nam kazuje da sada sa predmetom pitanja ne treba da brinemo, ako ispunjavamo rečene uslove. *Ono što je željeno biće ispunjeno.*

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Siguran uspon - velika sreća.

1. XZ „Siguran uspon - velika sreća." Volja onih koji su iznad nas slaže se s našom.

Naš položaj je nizak i u početnoj fazi, ali naša volja (prva linija trigrama) je ispravna i usklađena sa voljom uma/ega (druga linija) i sa višim umom (treća linija). To obezbeđuje *siguran uspon*.

Ova linija koja prestavlja našu volju je pasivna i otvorena (*jin*) a to znači da smo prijemčivi za svaki rad i napor koji je potreban u svakom trenutku. Ne insistiramo na svojoj volji već prihvatamo volju viših stanja svesti ili autoriteta. (*Volja onih koji su iznad nas slaže se s našom.*) Spremno izvršavamo naloge ne samo uma/ega već i višeg uma. Zato se kaže da smo usklađeni (vidi heksagram 11) i to nam omogućava siguran uspon.

Takođe ovo ukazuje na princip zakona privlačenja po kome ne treba cilj i ostvarenje projektovati u budućnost već svojom voljom i svesnošću kreirati imaginarnu realnost kao da je cilj već ostvaren i doživeti tu imaginaciju što potpunije, bar desetak minuta dnevno.

2. TZ Kada je čovek iskren, čak je i mala žrtva prihvatljiva. Nema greške.

2. XZ Iskrenost jang linije na drugom mestu donosi radost.

Ovo je linija uma/ega i ona zajedno deluje aktivno sa trećom linijom višeg uma. To praktično znači da kada imamo pravu inspiraciju tada delujemo i umom i srcem, celim svojim bićem, i to nam daje nevidljivu snagu koja je zapravo najsnažnija. Takvu predanost prihvata svest naše duše i dovodi nas do sigurnog ostvarenja.

Kada se trudimo samo delimično i neiskreno tada se koristimo spoljašnjim izrazima delovanja (*žrtvovanja*), trudimo se da to spolja izgleda veliko i ozbiljno iako u nama nije.

Kao kod zakona poluge, možemo podići veliki teret sa malim naporom ako delujemo pod ispravnim uglom i razmerom. Tako isto sa unutarnjom iskrenošću i predanošću postižemo mnogo više od spoljnih manifestacija.

Iako imamo skromne resurse postićemo uspeh ako ih ispravno koristimo.

3. TZ Uspon kao u prazan grad.

3. XZ „Uspon kao u prazan grad": znači da ne treba oklevati.

Treća linija višeg uma je aktivna na najbolji način jer ima ispravnu podršku uma/ega (druga linija) i volje (prva). Zato sada napredujemo bez prepreka. Ali nedostatak prepreka ne treba da nas zbuni, niti da oklevamo i zapustimo napredovanje radi opuštanja ili nečeg drugog. Lakoća napredovanja ne treba da nas otupi da ne reagujemo u trenutku kada je potrebno.

U praznom prostoru (kosmosa) možemo da se krećemo velikom brzinom a da to ne primećujemo ako nemamo referentne tačke za orijentaciju. Sada je takvo stanje u vezi predmeta pitanja. Iako ne primećuje-

mo ništa što bi nam ukazalo na napredovanje to ne znači da se stvari ne odvijaju kako treba. Tako deluje viši um kada nema prepreka: neprimetno. Ne treba ništa sumnjati. Ali ne treba se ni previše opuštati. Kao kod autonomne vožnje, ne treba tada da spavamo već uvek da budemo spremni ponovo da uzmemo volan u svoje ruke.

4. TZ Kralj prinosi žrtvu na planini Ch'i - sreća bez greške.

4. XZ „Kralj prinosi žrtvu na planini Ch'i." Tako postupaju predani.

Promenom ove linije dobija se trigram Grom, energija, i heksagram 32, Dugotrajnost, svest o jednoj istoj energiji koja sve stvara. Ovo je prva linija gornjeg trigrama koja se odnosi na podsvesnu energiju. Ona je prijemčiva (*jin*) i daje predanost. To nam sve zajedno govori da smo sada svesni jedne svesti i jedne energije koja sve stvara i sa njom smo usklađeni. Svesno spajanje sa njom oduvek je bio pravi cilj verskog obožavanja i predanosti u svim oblicima. (*„Kralj prinosi žrtvu na planini Ch'i." Tako postupaju predani.*)

Ako naziv *planine Ch'i* u komentaru linije razumemo kao Qi, kineski pojam koji označava životnu snagu ili vitalnu energiju koja ispunjava sve u svemiru i čini osnovu svega postojećeg, tada nam postaje jasnije značenje komentara da se čin predanosti (*prinosi žrtvu na planini Ch'i*) odnosi na spoznaju jedinstvene energije ili namere i svesti koja stoji u osnovi predmeta pitanja i našeg napredovanja - ne na stvarnu planinu u zapadnoj Kini.

Ovo praktično znači da nam je napredak sada veoma lak i ubrzan jer je usklađen sa univerzalnom energijom. To izgleda kao da imamo podršku viših sila. Slično prethodnoj liniji samo što je sada pored

svesnog učešća uma u napredovanju angažovana i naša volja ili energija. Takođe kao i u prethodnoj liniji, savet je da koristimo povoljan trenutak ali da ne postanemo nemarni zbog njegove lakoće. I dalje je potrebno poštovanje prirodnih zakona i zdravog razuma.

5. TZ *Istrajnost na pravom putu donosi sreću, ali uspon se obavlja korak po korak.*

5. XZ *„Istrajnost na pravom putu donosi sreću, ali uspon se obavlja korak po korak.“ Naša se volja* (na taj način) *u potpunosti ispunjava.*

Lakoća i uspešnost napredovanja iskazana u prethodne dve linije sada se odražava na um/ego, središnju liniju gornjeg trigrama. Kada se ova linija zameni dobija se heksagram 48, Bunar, povezanost nižeg uma sa svojim pravim izvorom, višim umom.

Metod delovanja uma/ega je racionalnost i napredovanje korak po korak, kao voda koja teče i popunjava sve oblike na svom putu. Sada je od presudne važnosti da tako postupamo i kada sa lakoćom postižemo napredovanje (delovanje u predmetu pitanja). Sve je rečeno u komentaru: *Istrajnost na pravom putu donosi sreću, ali uspon se obavlja korak po korak.* Naglasak je na upozorenju da sreća ne sme da nas opije tako da poželimo da preskočimo činjenice, društvene i prirodne zakone i da požurimo još brže. Moramo zadržati predanost koja nam je omogućila dosadašnje napredovanje. Cilj nije na kraju puta, sâmo putovanje je cilj - putovanje koje nas usavršava.

Svojstvo uma/ega je takođe da želi da vidi promene kako bi se uverio u napredovanje, jer on inače deluje empirijski. Napredovanje se ne vidi uvek, sastoji se iz ciklusa, ritmova, ponekad mu je potrebno i mirovanje. Priroda postoji u više dimenzija a naš um/ego opaža čulima samo materijalnu ravan. Proces

uzročnosti koji nas vodi u napredovanje proteže se kroz sve dimenzije i mi ga zato ne opažamo celog, vidimo samo one delove koji se pojavljuju na fizičkom planu i oni nam izgledaju nepovezani ili kao neobjašnjivi sinhroniciteti. Zato moramo ostati racionalni i dosledni i onda kada ne vidimo ništa ispred sebe, ili nam izgleda da smo nošeni višom silom. Nismo. U prirodi ne postoje ni pogrešni putevi ni viša sila već samo više dimenzije čije delovanje ne opažamo čulima i umom/egom.

Sve to moramo da imamo u vidu onda kada se *naša volja u potpunosti ostvaruje*.

6. TZ (na vrhu) Uspon po mraku traži nepokolebljivu istrajnost.

6. XZ „Uspon po mraku.“ Ali, na vrhu ga čeka gubitak, a ne obilje.

Linija na vrhu je viši um, ona je sada negativna (*jin*), što govori da nemamo jasnu vezu sa višim umom. Tada deluje samo niži um i na to se odnosi komentar koji govori o *usponu po mraku koji traži nepokolebljivu istrajnost* odnosno racionalnost. Niži um je slep, on razume samo ono što opaža ograničenim čulima, što može da opipa. Takođe delovanje višeg uma je nekada takvo da je nevidljivo nižem umu, njemu izgleda kao da je u tami ili se izgubio jer ne razume sve načine na koji deluje viši um.

Postoji opasnost da nas lakoća napredovanja dovede do iluzije da se on sam odvija bez našeg delovanja ili da je naše delovanje uvek savršeno samo po sebi. Drugim rečima, možemo postati skloni da napredujemo po slepom impulsu, *po mraku*. Kada osetimo da se to događa upravo tada nam je potrebna najveća opreznost i samokontrola.

U komentaru je rečeno da nas *na vrhu čeka gubitak a ne obilje*. Gubitak se odnosi na heksagram 18, Ispravljanje pogrešnog, odnosno gubitak pogrešnog - koji se dobija promenom ove linije. Ovo ima dvojako značenje. Prvo, da ćemo doživeti gubitak ako napredovanje nastavimo po slepom impulsu uma/ega, bez maksimalne racionalnosti i pažnje. Drugo, komentar o gubitku odnosi se i na gubljenje svih negativnih činilaca u nama, svega pogrešnog. Ako se oslobodimo pogrešnog u nama sprečićemo impulsivno napredovanje po mraku.

To je jedini logičan savet za kraj heksagrama koji govori o usponu i napredovanju.

47. Nevolja / Iscrpljenost / Teškoća

Gore: ☱ Jezero, radost nižeg uma

Dole: ☵ Voda, um, ego

Presuda:

Nevolja. Uspeh zahvaljujući istrajnosti. Sreća za velikog čoveka. Nema greške. Ako čovek upotrebljava samo reči, niko mu ne veruje.

Komentar Tuan džuan:

U ovom heksagramu (Nevolja) jake linije su zagušene slabim.

Opasnost i radost. Jedino je pravi čovek u stanju da ostvari uspeh i kada zapadne u nevolju.

„Sreća za velikog čoveka." Jer cela linija zauzima središnji položaj (u gornjem trigramu).

„Ako čovek upotrebljava samo reći, niko mu ne veruje." Onaj ko smatra da su usta značajna, sam sebi stvara krajnje teškoće.

Komentar Sjang džuan:

Jezero bez vode: slika nevolje (iscrpljenosti). Tako bi i pravi čovek dao svoj život da ostvari zadati cilj.

KOMENTAR PRESUDE

Ako smo spoznali sve što predstavlja prethodni heksagram, uspon i napredovanje, posebno njegova najviša linija, dolazimo do spoznaje kako izgleda njegova suprotnost, a to je iscrpljenost i nevolja. Suprotnosti se uvek zajedno spoznaju.

Uspon i napredovanje (46) se događa kada težnja ka višem umu (Vetar) biva potpuno prihvaćena i podržana (Zemlja). Teškoće, iscrpljenost i nevolje nastaju kada um/ego (Voda) se spoji sa čulnom radošću (Jezero). Tada nema napretka sa takvim umom jer on zadovoljstvo i ispunjenje nalazi samo u sebi i svojoj ograničenoj svesti. Kada je um zadovoljan samim sobom onda ne vidi svoja ograničenja i greške. Kada nema napretka onda ima samo iscrpljenosti.

Nema nikakve povezanosti sa višim umom ili objektivnom svesnošću, ni u donjem ni u gornjem trigramu. Zapravo samo se naglašava težnja uma/ega da ide nadole, da jača svoje podsvesne sadržaje i energiju. To pokazuje razvoj trigrama: u donjem je aktivna samo središnja linija i stvara um/ego, odnosno trigram Voda; u gornjem središnoj liniji pridružuje se samo donja i tako stvara trigram Jezero. Um/ego iz donjeg trigrama nailazi samo na snažnu samozadovoljnu energiju iz podsvesti u gornjem trigramu.

Ovakav spoj nedostatka veze sa objektivnom svesti stvara negativnu situaciju nepoverenja u višu silu, primorava nas da sve vrednujemo samo prema svojim željama i stečenim mentalnim obrascima, da sada nismo svesni da postoje skriveni procesi koje ne vidimo a koji će dati plod u svoje pravo vreme (ako ih sada ne vidimo ne znači da ne postoje). Takva ograničena svesnost i negativnost u nama (prema predmetu pitanja), stvara negativne posledice spolja i zatvoren krug iscrpljenosti.

Međutim, sve postoji sa razlogom pa i situacija predstavljena sa ovim heksagramom. Presuda je zapravo pozitivna i govori o *uspehu zahvaljujući istrajnosti.* Istrajnost je sada moguća samo na način na koji deluje um/ego u svom najboljem izdanju, a to je savršena logičnost i racionalnost. Samo ispravni ljudi ima-

ju ispravan um/ego i zato je rečeno da je *jedino pravi čovek u stanju da ostvari uspeh i kada zapadne u nevolju.*

Ako je um/ego (Voda) udružen sa radošću niže energije (Jezero) ne mora da bude negativan, može da dobije energiju da bolje deluje u svojim okvirima, odnosno ispravno. Sa druge strane, ako radosno prepuštanje energetskim porivima (Jezero) ispod sebe ima racionalnost (Voda) od toga može da ima koristi. Ovakav spoj opasnosti i radosti može da bude kreativan, iako na rizičan način.

Slika vode ispod jezera dala je povoda drugim tumačima Ji Đinga da ovde naglasak stavljaju na iscrpljenost, kao da je (trigram) voda iscrpela (trigram) jezero, jer je ispod njega. Međutim, ako posmatramo kao da se donji trigram spaja sa gornjim, što je ispravan način gledanja, tada dobijamo sliku da vodeni tok postaje jezero, da od nekontrolisane bujice postaje kontrolisana i određena vodena površina.

Rečeno je: *Uspeh zahvaljujući istrajnosti. Sreća za velikog čoveka. Nema greške.* Istrajnost *velikog čoveka* ne zasniva se na rečima, mašti i željama, već na ispravnim i racionalnim delima koja sama svedoče o sebi.

Um/ego se zasniva na mislima odnosno rečima, a to znači na virtuelnoj realnosti. Savetuje se da se ne oslanjamo na virtuelnu realnost uma jer ona uvek vodi u iscrpljenost i teškoće ako je ne prate prava dela. Virtuelna realnost uma je korisna i zapravo neophodna kao priprema za delovanje, ali je negativna kada ne služi delovanju već ostaje sama sebi dovoljna. O toj negativnosti je ovde reč.

Ispravno delovanje nikada ne iscrpljuje i ne suočava se sa teškoćama. U teškoće nas vodi pogrešno delovanje, a delovanje je pogrešno ako nije utemeljeno

na realnosti, već na fikcijama uma/ega. Zato se kaže da *ako čovek upotrebljava samo reči, niko mu ne veruje.*

Dakle, sada je uspeh moguć samo zahvaljujući istrajnosti koja se ne zasniva na fiktivnom delovanju uma/ega, na željama i strastima, već na delovanju kakvo je prikladno *pravom čoveku*, savršeno racionalno (Voda) sa pozitivnom energijom (Jezero).

Oslobađanje od fikcija uma/ega je teško zato jer se velika većina naših života zasniva na fikcijama uma/ega. Zato je rečeno da bi *pravi čovek dao svoj život da ostvari zadati cilj. Teškoća* u nazivu heksagrama se odnosi i na unutarnju teškoću da nadiđemo svoju identifikaciju sa sadržajima uma, posebno onim sadržajima koji su povezani sa željama i strastima (Jezero), ali i sa traumama. Između ostalog ovaj heksagram nam govori da mi sami držimo svoje traume u umu, ne drže one nas, one su prošlost a sada su prisutne samo u virtuelnoj realnosti našeg uma.

Ako smo osvestili sve što je potrebno za uspon ka vrhu (46) tada uspešno nadilazimo sva iskušenja uma/ega i podsvesne energije (47), odnosno koristimo svoj um na najbolji mogući način. To podrazumeva da smo spremni da žrtvujemo sav svoj dosadašnji način života.

Ako tako ne uradimo, ako sada nastavimo sa starim načinom iluzornog delovanja (po predmetu pitanja), onda će se ostvariti prognoze nekih tumača da je ovo najgori heksagram Ji Đinga.

Sve faze vezanosti za fikcije uma prikazane su linijama.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) On sedi u nevolji ispod sasušenog drveta, potom odlazi u tamnu dolinu. Tri godine nikoga ne susreće.

1. XZ „On odlazi u tamnu dolinu." On sâm je tmuran i ne vidi jasno.

Kada se ova prva linija promeni dobija se trigram Jezero i heksagram 58. Ova linija podsvesne energije je negativna odnosno pasivna (*jin*). To sve praktično znači da se um/ego pasivno odnosi prema nesvesnim uslovljenostima i da zato teži ka samozadovoljstvu (strastima, bilo kakvim) a to vodi u zatvoren krug iluzija, grešaka i negativnih posledica. (*On je tmuran i ne vidi jasno.*)

U vezi predmeta pitanja zapali smo u potpuno pogrešan pravac, ništa ne vidimo ispravno. Zato što ne vidimo ispravno nemamo podrške ni sa jedne strane, u lošim smo uslovima.

Komentari ne govore o nesreći ni o opasnosti već samo o potpunom nedostatku objektivne svesnosti. Ako tako nastavimo pogoršaćemo situaciju. Samo treba da stanemo, odustanemo od svega što smo nameravali dok se ne otreznimo od svojih iluzija. Samo tako će nam se ukazati ispravan put.

***2. TZ** U nevolji dok jede i pije. Pojavljuje se čovek sa crvenim nakolenicama.[15] Korisno je ponuditi iskrene žrtve. Napredovanje donosi nesreću. Nema greške.*

***2. XZ** „U nevolji dok jede i pije." Ali, položaj linije je središnji (u donjem trigramu), tako da ipak može da dođe do blagostanja.*

[15] Crvena traka na kolenu je u staroj Kini bila oznaka osobe na vladarskom položaju.

Ovde je na delu virtuelna realnost našeg uma. Samo zahvaljujući njegovoj iluziji mi smo u nevolji, iscrpljeni, iako objektivno posmatrano ne moramo da budemo. *U nevolji dok jede i pije* znači da imamo ono što nam je potrebno (*hrane*) a patimo kao da nemamo. Zbog obuzetosti virtuelnim iluzijama i željama ne vidimo vrednost onoga što već imamo.

Takođe ovo znači da preterujemo u svojim iluzijama i strastima i zato smo u nižem stanju uma. Trebalo bi da se suzdržimo u onome što trenutno uživamo da bismo mogli da primetimo više vrednosti i da im se posvetimo. Zato je rečeno da *napredovanje* (u iluzornom stanju uma) *donosi nesreću.*

Um je svemoguć, iako je uzrok svim iluzijama on je takođe uzrok svih spoznaja stvarnosti. (Mora da bude jedan isti izvor obeju ovih suprotnosti, iluzije i stvarnosti, da budu povezane da bi smo mogli jednim istim umom da ih prepoznamo. Ako su za nas iluzija i stvarnost odvojeni to znači da nam je i um podeljen, ne znači da su iluzija i stvarnost objektivno odvojeni. Svest koja omogućava sve funkcije uma je uvek jedna ista.) Zato se kaže da *ipak može da dođe do blagostanja. Pojavljuje se čovek sa crvenim nakolenicama* znači da zahvaljujući svemogućoj prirodi uma uvek postoji prisustvo *pravog čoveka* u nama, svest koja uvek može da nas spase od nižih elemenata uma koji nas obmanjuju. Um koji nas obmanjuje svojom virtuelnom realnošću postaje ispravan kada prepozna drugu stranu svoje prirode, a to je savršena logika i racionalnost. Crvene trake na kolenu su nosile osobe na vladarskom položaju da bi tako bile prepoznate od strane ostalih ljudi. Taj komentar nam sugeriše da sada možemo da prepoznamo svoje prave vrednosti i da se uzdignemo iz teškoća u koje smo zapali sledeći niža stanja uma. Ako se Okupimo (45) oko svojih najviših vrednosti.

3. TZ U nevolji kao da je pritisnut kamenom. Nema ništa osim čičkova i trnja. Ulazi u kuću i ne nalazi svoju ženu. Nesreća.

3. XZ „Nema ništa osim čičkova i trnja": oslanja se na čvrstu liniju (na drugom mestu). „Ulazi u kuću i ne nalazi ženu": to predskazuje nesreću.

Ovo je treća linija donjeg trigrama i odnosi se na viši um. Ona je negativna i to znači da nemamo vezu sa višim umom. Promenom ove linije dobija se heksagram 28, Nadmoć velikog ili Kritična masa, preterivanje. To preterivanje se ovde odnosi na istrajavanje na pogrešnom putu. Zato komentari govore o *nevolji kao da je pritisnut kamenom* što znači da ne može da se ukloni; ili da doživljavamo teškoću većom nego što jeste, a to znači da postoji na osnovu iluzije; ili da ulažemo napor tamo gde napor nije potreban jer objektivna svest višeg uma deluje uvek bez napora. Govore o smetnjama i neprijatnostima koje dolaze od onoga čega se slepo pridržavamo (*nema ništa osim čičkova i trnja*), usamljenosti i nedostatku podrške jer ne vidimo druge onakvima kakvi jesu (*ulazi u kuću i ne nalazi svoju ženu*).

Sve ovo nastaje zato jer osećamo teškoću da se odvojimo od loših navika uma, osoba ili okolnosti koje nas čine negativnima.

Preterano smo vezani za svoje iluzije i navike.

4. TZ Spori dolazak. Nevolja u zlatnim kočijama. Sramota, ali ne za dugo.

4. XZ „Spori dolazak," jer mu je volja usmerena prema nižim (ljudima). Iako položaj nije prikladan, ipak nije sasvim sam.

Promenom ove linije dobija se trigram Voda i heksagram 29, Ponor. Ona se odnosi na energiju koju nesvesno ulažemo u delovanje. Energija nam je sada

aktivna (*jang*) na pozitivan način ali tako da nas vodi samo ka pojačanom delovanju uma/ega (heksagram 29). Delovanje koje je zasnovano isključivo na umu je sporo, odnosno nesigurno, jer uvek traži sigurnost i empirijske dokaze. Izraz *nevolja u zlatnim kočijama* znači da udovoljavamo željama uma/ega (sjaj zlata) da bismo lakše stigli do cilja (kočije). Ne želimo da realno sagledamo problem već ga potiskujemo i ukrašavamo. *Zlatne kočije* su mentalni obrasci kojima se služimo da sebe obmanemo i pružimo lažnu sigurnost; *nevolja* je vezanost za fiktivnu realnost uma bez ispravnog delovanja. Takođe *zlatne kočije* predstavljaju pokušaj da delujemo na druge tako što se predstavljamo bolji i sposobniji nego što jesmo, prikrivamo svoje slabosti iako su nam namere dobre. Kada drugi razotkriju naše slabosti doživećemo osudu od njih *ali ne za dugo*.

Ipak, ovakvo napredovanje može da dovede do pozitivnog ishoda ako smo spori zato što se trudimo da budemo racionalni i logični da bismo odoleli iskušenjima koja nas skreću sa puta. Ako se služimo *zlatnim kočijama* zato da bismo drugima dali pozitivnu motivaciju. Ako delujemo na takav način možemo doživeti nerazumevanje i kritike ali ćemo ipak napredovati.

U vezi predmeta pitanja suština problema je da sada ne delujemo previše ograničenim umom i njegovom racionalnošću, logikom koja vidi samo materijalne i poznate uzroke. Viša svest deluje na načine koji su nepoznati nižem umu. Treba se držati razuma ali takođe biti otvoren i za nepoznato.

5. TZ *Odsecaju mu nos i stopala. Nevolja potiče od čoveka sa ljubičastim nakolenicama.*[16] *Radost polako dolazi. Korisno je ponuditi žrtvu.*

5. XZ *Odsecanje nosa i stopala označava da njegova volja još nije ostvarena. „Radost polako dolazi," jer je linija središnja (u gornjem trigramu) i na pravom mestu. „Korisno je ponuditi žrtvu ": tako se osigurava sreća.*

Promenom ove linije dobija se heksagram 40, Oslobađanje, kada um/ego dobija pozitivnu energiju koja ga vodi izvan njegovih granica. Ovo je linija uma i ona je aktivna ili pozitivna (*jang*) što nam govori da smo sada postali svesni svih ograničenja koja se zasnivaju samo na umu/egu.

Odsecaju mu nos i stopala znači da smo postali svesni svojih ograničenja odozgo (nos), odnosno od više svesti, i odozdo odnosno od kreativne energije (stopala). Takođe ovo znači da postajemo skromni i stišavamo nekontrolisane porive svoga ponosa (nos) i svoje niže prirode (stopala).

Takođe smo svesni da nam ne mogu pomoći oni za koje smo verovali da mogu i da treba da nam pomognu (*nevolja potiče od čoveka sa ljubičastim nakolenicama*).

Kada svega toga postanemo zaista svesni, *radost polako dolazi* i *korisno je ponuditi žrtvu,* odnosno sa punim poverenjem se predajemo višoj svesti (to znači *ponuditi žrtvu*, žrtvujemo svoju samovolju i predajemo se višoj sili) da nas vodi svojim ispravnim putevima - iako su oni nepoznati ograničenom umu.

---

[16] Ljubičasta traka na kolenu je u staroj Kini bila oznaka osobe na visokom položaju koja izvršava zakone vladara, ministra.

6. TZ (na vrhu) Upetljan u puzavicu, on nesigurno tetura i govori: „Kretanje donosi kajanje“. Pošto oseća kajanje, napredovanje će doneti sreću.

6. XZ „On je upetljan u puzavicu“: položaj nije prikladan. „Kretanje donosi kajanje“: kajanje u tom slučaju donosi sreću.

Promenom ove lije dobijamo trigram Nebo ili potpuno objektivnu svest, i heksagram 6, Sukob koji govori o suprotstavljanju nižeg uma sa objektivnom svešću.

Sada postajemo svesni da smo s nižim umom sputani i ograničeni kao da smo *upetljani u puzavicu*. Negativnosti i niži elementi postepeno rastu i neprimetno nas obuzimaju, kao puzavica. Ograničeni sa njima nesigurno delujemo i svesni smo da takvo delovanje uvek vodi u kajanje (*on nesigurno tetura i govori: „Kretanje donosi kajanje“*).

Svest o svemu tome nas menja i ako napredujemo sa takvom izmenjenom svešću to nas vodi u sreću (*pošto oseća kajanje, napredovanje će doneti sreću*).

Drvo ili zid su mnogo jači od puzavice koja ih obavija, oni zapravo drže puzavicu koja samo stvara privid da ih je savladala. Tako isto i svi niži elementi i negativnosti koji nas sputavaju nemaju svoju snagu već im mi sami dajemo snagu zbog virtuelnih iluzija sa kojima oni deluju na naš um.

Predmet pitanja nas sada navodi da spoznajom cele ovakve situacije spoznamo svest koja nadilazi um i koja će nam dati snagu da promenimo sebe i uspešno delujemo na predmet pitanja. Ne sudimo o budućnosti na osnovu teškoća iz prošlosti. Naš pozitivan stav kreira pozitivnu budućnost.

48. Bunar / Izvor

Gore: ☵ Voda, um, ego

Dole: ☴ Vetar, Drvo, inspiracija od višeg uma

Presuda:

Bunar. Grad se može premestiti, ali bunar ne. Voda u njemu ne raste i ne opada, pa namernici mogu slobodno da je izvlače. Ako je kanap prekratak ili se vedro razbije pre nego što dospe do vode - nesreća.

Komentar Tuan džuan:

Kada (drvena posuda) prodire pod vodu i potom je iznosi - to je bunar. Bunar prehranjuje, ali se ne iscrpljuje.

„Grad se može premestiti, ali bunar ne. " Jaka linija zauzima središnji položaj.

„Ako je kanap prekratak": to znači da još ništa nije postignuto.

„Ako se vedro razbije": to predskazuje nesreću.

Komentar Sjang džuan:

Voda iznad drveta: slika bunara. Tako i pravi čovek podstiče ljude u poslu i savetuje ih da pomažu jedni drugima.

KOMENTAR PRESUDE

Kada smo razumeli pravu prirodu iscrpljenosti (47), odnosno ograničenja uma/ega, tada razumemo kako da dođemo do pravog izvora uma/ega.

Slika ovog heksagrama nam pokazuje da racionalni um (Voda) ima podršku inspiracije (Vetar,

Drvo) da nadiđe svoja ograničenja a inspiracija dobija racionalnost uma kako bi ostvarila svoje težnje.

Težnja ka višem umu (Drvo) prožima niži um (Voda) i on dolazi to ispravne spoznaje. Niži um se usklađuje sa svešću višeg uma. To se u iskustvu doživljava kao kontakt sa trajnim izvorom, objektivnom istinom (*Bunar*).

Ovde se govori o prilagođavanju nižeg uma da primi inspiraciju od strane višeg. Predmet pitanja je sačinjen od događaja koji nas inspirišu (ili primoravaju) da objektivnom svesnošću nadilazimo ograničenja uma/ega, da spoznamo objektivnu prirodu problema sa kojim se suočavamo, ono što je univerzalno, suštinsko i trajno u njemu. Tako ćemo ga rešiti. Prepreke za to nisu spolja već u nama. Takva spoznaja zavisi pre svega od našeg razumevanja ograničenja percepcije našeg uma/ega. (Proširenje percepcije je trigram Drvo a ograničeni um/ego je trigram Voda.)

Kontakt sa objektivnom svešću višeg uma zavisi od sposobnosti nižeg uma da održi takvu svest i prihvati je (*Voda u njemu ne raste i ne opada, pa namernici mogu slobodno da je izvlače. Ako je kanap prekratak ili se vedro razbije pre nego što dospe do vode - nesreća.*)

Bunar se odnosi na izvor svesti u nama, ona je trajna i nepokretna, odnosno apsolutna, ne može da se menja, menja se samo telo, um i sve okolnosti objektivnog sveta.

Kanap se odnosi na metode kontaktiranja više svesti, neke su uspešne a neke nisu, neke su privremene a neke trajne. To su uglavnom metode meditacije i ezoterična znanja. U svakom slučaju to nisu konvencionalne metode spoljnjeg, relativnog sveta. Ono što je po svojoj prirodi apsolutno ne može se kontaktirati niti zadržati ni sa čim što po svojoj prirodi pripada

relativnom svetu mentalnih fikcija (*grad se može premestiti, ali bunar ne*). Izvor o kome je ovde reč je u nama.

Linije nam govore o takvim metodama, kada su uspešne a kada nisu.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Blatnjava voda na dnu bunara nije za piće. Čak ni životinje ne piju iz starog bunara.

1. XZ „Blatnjava voda na dnu bunara nije za piće": odviše je nisko. „Čak ni životinje ne piju iz starog bunara," jer je napušten tokom vremena.

Promenom ove linije dobija se heksagram 5, Proračunato nedelovanje, u kome čista svest duše (Nebo) nailazi na nečiste sadržaje uma/ega (Voda). Blato o kome je ovde reč jesu sve nečistoće uma, podsvesti i stečenih utisaka iz prošlosti koje narušavaju čistotu svesti. To nije za piće. Životinje žive u čistoti sadašnjeg trenutka i zato se kaže da ni one ne piju iz takvog izvora (*jer je napušten tokom vremena* - pripada prošlosti).

Sada previše pažnje pridajemo vanjskim sadržajima, tuđim uticajima ili stečenim utiscima iz prošlosti, tako da nemamo jasnoću sopstvenog uma i svesti, nismo objektivni (prema predmetu pitanja) i suviše smo egocentrični. U svakom slučaju čista voda svesti naše duše sada nije dostupna, ima je premalo i zato je nečista.

2. TZ Ribe iskaču iz bunara. Vedro je zarđalo i propušta.

2. XZ „Ribe iskaču iz bunara." odnosno, (ova linija) nema saputnike.

Promenom ove linije dobijamo trigram Planina, viši um, i on, kao u heksagramu 39, nailazi na Prepreku u vidu uma/ega (Voda). Ribe su živi sadržaji našeg uma i podsvesti, one su aktivne i ima ih toliko da iskaču iz vode. Voda je sada čista ali se ne koristi kao bunar već kao ribnjak. To znači da se više bavimo sadržajima uma nego samom svešću koja omogućava um (samim predmetom pitanja).

Sposobnost da zahvatimo čistu svest iz svog izvora (vedro, posuda za dohvatanje vode) je nepotpuna i nesavršena (*zarđalo je i propušta*), to znači da sada ne koristimo ispravno svoje sposobnosti da dobrotu i istinu (suštinu predmeta pitanja) iznesemo i podelimo sa drugima na pravi način. Zato *nemamo saputnike.* Pogrešno koristimo svoje sposobnosti i talente, nismo u skladu sa vremenom.

3. TZ Bunar je očišćen. Niko, avaj, ne pije iz njega, iako mu je voda dobra za piće. Mudar kralj omogućava ljudima da učestvuju u njegovoj sreći.

3. XZ „Bunar je očišćen. Niko, avaj, ne pije iz njega.“ To je baš za žaljenje. Ljudi se mole da kralj bude mudar kako bi mogli da budu srećni.

Ovo je linija višeg uma i ona je aktivna, pozitivna, ali se ne koristi od strane uma/ega. Zato je rečeno: *Bunar je očišćen. Niko, avaj, ne pije iz njega, iako mu je voda dobra za piće.* Razlog je jednostavno u tome da promenom ove linije dobijamo trigram Voda, odnosno heksagram 29, Ponor, dva trigrama Voda, odnosno um/ego koji se potpuno oslanja na samoga sebe. Zato se kaže da niko ne pije iz njega jer um/ego (kralj) vidi samo sebe, ne vidi višu svest (čistu vodu) iz koje bi trebalo da se napaja, niti druge. On ima sposobnosti ali ne ume da ih koristi na pravi način i podeli sa drugima. Sama voda, iako čista, nije dovoljna. Bunar nije

samo mesto gde je voda, nego i mesto gde se voda uspešno izvlači van i deli. Kaže se: *Mudar kralj omogućava ljudima da učestvuju u njegovoj sreći.* Ako je kralj naš um/ego to znači da treba da budemo manje egocentrični kada je u pitanju istina i dobrobit uopšte.

U vezi predmeta pitanja, mi vidimo njegovu istinu ali nismo dovoljno zreli da delujemo sa njom.

4. TZ Bunar se ozidava - nema greške.

4. XZ „Bunar se ozidava - nema greške." Jer će ponovo proraditi.

Sada učimo kako da postanemo dovoljno zreli da prihvatamo i delimo vrednosti izvora koji je u nama. Povlačimo se od negativnih uticaja iz podsvesti ili prošlosti. Ovo je prva linija gornjeg trigrama koja se odnosi na energiju podsvesti. Ona je sada pasivna, ne deluje destruktivno. To znači da sada radimo na sebi, sprečavamo delovanje nečistih uticaja (*bunar se ozidava*) kako bismo uspešno koristili čistu vodu naše duše u budućnosti. Sada je naglasak samo na čišćenju i uređenju našeg odnosa sa izvorom (suštinom predmeta pitanja). Povlačimo se i reorganizujemo svoj život kako bismo mogli bolje da učestvujemo u njemu, sa više razumevanja.

5. TZ *Voda pritiče u bunar iz hladnog izvora, sa kojeg svi mogu da piju.*

5. XZ *Ovo proističe iz prikladnog i središnjeg položaja linije (u gornjem trigramu).*

Ovo je linija uma/ega u gornjem trigramu i s njenom promenom dobijamo heksagram 46, Uspon ka vrhu. Inspiracija ka višem umu se slobodno kreće naviše i biva prihvaćena. Nakon što je bunar ozidan, očišćen od negativnih uticaja i ometajućih sadržaja uma, um/ego sada može da se napaja iz čiste svesti

duše. Ovde se stvari dešavaju na nivou uma/ega. To znači da smo uvek svesni pravog izvora svesti koja je iza uma i njegovih sadržaja (*voda pritiče u bunar iz hladnog izvora, sa kojeg svi mogu da piju*). Sada se učimo kako da u svakodnevnom životu ispoljimo tu svest, svoje najviše potencijale i uvide.

Vidimo suštinu predmeta pitanja i sada nas okolnosti primoravaju da naučimo kako da sa njom delujemo na najbolji način.

6. TZ (na vrhu) Bunar nije sakriven, konopac je nadohvat ruke - poverenje i najviša sreća.

6. XZ „Najviša sreća" na vrhu označava veliko ostvarenje.

Promenom ove linije dobijamo još jedan trigram Drvo, inspiracija od svesti duše i heksagram 57, Nežno prodiranje uticaja višeg uma. Nema više uma/ega kao prepreke, delovanje višeg uma je slobodno. Bunar je sada potpuno ispravan i čista voda svesti duše nam je uvek dostupna. Možemo i da je delimo sa drugima.

Ako svest duše imamo u sebi to automatski stvara poverenje u drugima da je prime od nas (*poverenje i najviša sreća*). Svest duše je takve prirode da se automatski prepoznaje i prihvata kada je prisutna; nije potrebno ni da se nudi ni da se tumači. Tako deluje inspiracija od strane višeg uma.

Sada samo tako delujemo na predmet pitanja (ili on tako deluje na nas).

49. Promena / Preobražaj

Gore: ☱ Jezero, radost nižeg uma

Dole: ☲ Vatra, spontana svesnost

Presuda:

Promena. Ljudi ne veruju u promenu sve dok se ne okonča. Najveći uspeh. Istrajnost na pravom putu donosi nagradu. Kajanje nestaje.

Komentar Tuan džuan:

U ovom heksagramu (Promena) voda i vatra međusobno se gase. Kao da su dve žene koje žive zajedno, ali čije želje nisu usklađene. To označava promenu.

„Ljudi ne veruju u promenu sve dok se ne okonča.“ Kada se promena ostvari, onda se može u nju verovati.

Prosvetljenost i radost: najveći uspesi ostvaruju se kroz ispravnost.

Kada je promena ispravna, „kajanje nestaje“.

Nebo i zemlja izazivaju promenu, i tako se četiri godišnja doba ispunjavaju. Tang i Vu[17] *su izazvali političke promene (revolucije) jer su delali u skladu sa voljom neba i prema zahtevima naroda. Veliko je doista značenje vremena u heksagramu Promena.*

---

[17] Tang i Vu su dve značajne figure iz kineske istorije i često se, kao par, pominju u klasičnim tekstovima. Tang je prvi vladar dinastije Šang, i smatra se da je vladao od 1.766. g.p.n.e. Vu Vang je sin kralja Vena i osnivač dinastije Džou.

Komentar Sjang džuan:

Vatra usred jezera: slika promene (revolucije). Tako i pravi čovek priprema kalendar i razjašnjava ljudima smenu godišnjih doba.

KOMENTAR PRESUDE

Kada smo u sebi otkrili jedni pravi izvor svesti duše i naučili da ga upotrebljavamo i delimo (48) to donosi revolucionarnu promenu u nama, ne možemo da ostanemo ista, stara ličnost, uslovljena podsvesnim utiscima.

Originalni ideogram koji identifikuje ovaj heksagram odnosi se na promenu krzna kod životinja i perja kod ptica. Dakle na prirodan proces preobražaja sa kojim se život usklađuje sa vremenom i obnavlja u novom obliku. Slično se događa u celoj prirodi, sa godišnjim dobima, i unutar naših tela, sa ćelijama. Tako se održava život. Bez takvih promena događa se samo smrt.

Promena o kojoj govori ovaj heksagram događa se zato jer smo osvestili (Vatra) svoje želje (Jezero), svoje podsvesne sadržaje. Nismo više opsednuti uživanjem (Jezero) u svojim željama ili fikcijama, ubeđenjima, jer smo ih raspršili svešću (Vatra). Slika pokazuje da se svest (Vatra) nalazi u osnovi podsvesne energije (Jezero), tako da naša podsvest više ne može da deluje na nas na stari način, dok smo bili nesvesni. Sada smo svesni delovanja podsvesti i to donosi revolucionaran preobražaj našeg bića i načina života.

Jednostavno rečeno, ako imamo sačuvanu nezavisnu svest o sebi (Vatra) u suštini našeg bića i za vreme kada na nas snažno deluju radost i zadovoljstva (Jezero), tada smo preobraženi. Ako sebe možemo da promenimo u najintimnijim trenucima, kada nas

obuzimaju najveće strasti i najteže navike, tako da možemo trenutno da odustanemo od njih i da ostanemo samo svesni, nezavisni od želja i navika, tada se istinski menjamo. Takva moć u nadilaženju navika i strasti donosi nam istinsku pozitivnu energiju (*prosvetljenost i radost: najveći uspesi ostvaruju se kroz ispravnost*) - a ne ispunjavanje navika i strasti (na taj način gubimo energiju).

Menjajući sebe moći ćemo da preobražavamo svet oko sebe.

U vezi predmeta pitanja, sada otkrivamo skrivene motive koji su izvor sukoba ili nestabilnosti, to nas osvešćava i oslobađa iluzija u kojima smo uživali i navodi nas na preobražaj i promenu (bilo u načinu života, radu, ili međuljudskim odnosima). Ne može biti napretka u predmetu pitanja ako suštinski ne promenimo u sebi način na koji delamo i opažamo stvari; ako ne prihvatimo neizvesnost i rizik - ako ispred svih navika i želja ne postavimo svesnost. Sa starim metodama rada, mentalnim obrascima i navikama koje sprovodimo nesvesno ili automatski, nećemo uspeti. Heksagram zapravo govori da predmet pitanja sada deluje na nas tako da se menjamo, donosi nam svesnost potrebnu za promenu.

Osnovni pokretač ovakvih preobražaja je sukob, odnosno svest o razlici u karakterima osoba ili u osnovi stanja u kome se nalazimo, u predmetu pitanja. (*Voda i vatra međusobno se gase. Kao da su dve žene koje žive zajedno, ali čije želje nisu usklađene. To označava promenu.*) Kada nešto ne može da opstane na stari način, dolazi do promene.

Sukobi izazivaju promene; promene ponekad izazivaju sukobe. U osnovi oba je strah od nepoznatog.

Ono što je nepoznato jeste ono što omogućava oba. To je svest koja omogućava sve, pa i nas. Kada

postanemo svesni činjenice da možemo biti svesni svega, svih suprotnosti, tada ćemo postati svesni činjenice da je naša suština ili svest iznad svega. Takva transcendentalna svest izaziva svaki pravi, suštinski preobražaj u svetu relativnih pojava koje sačinjavaju naš svakodnevni život.

Promena izaziva nesigurnost, staro je nestalo a novo još nismo upoznali u potpunosti. Zato je rečeno: *„Ljudi ne veruju u promenu sve dok se ne okonča.“ Kada se promena ostvari, onda se može u nju verovati.* Da bi se nesigurnost prevladala u vreme promene sada je potrebna *istrajnost na pravom putu.* To ćemo postići svesnošću (Vatra) i pozitivnim stavom (Jezero). Kada sa takvom odlučnošću savladamo nesigurnost promena se sprovodi ispravno i tada razlozi za nesigurnost (*kajanje*) nestaju.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Sputan žutom volujskom kožom.[18]

1. XZ „Sputan žutom volujskom kožom.“ Jer ne može da se prilagodi svom položaju.

Prva linija donjeg trigrama Vatra ili svest odnosi se na podsvesnu energiju i izražavanje volje. Svesnost je sada u začetku spoznaje, ne zna još dovoljno da bi delovala (*ne može da se prilagodi svom položaju*) i zato se savetuje suzdržanost i krajnja umerenost. Ovde je reč o potrebi da se obuzda snaga i sačeka pravi trenutak za promenu. Sada treba da bolje osvestimo uticaje koji deluju na nas, koji nas privlače (heksagram 31) a ne da delujemo.

[18] Žuto je simbol umerenosti i središnjeg puta, govedo je simbol pokornosti.

2. TZ Promenu treba započeti u pravom trenutku. Napredovanje će tada doneti sreću bez greške.

2. XZ „Promenu treba započeti u pravom trenutku.“ Delanje tada donosi veliki uspeh.

Pravi trenutak za promenu ili delovanje je onaj kada um/ego ima punu svest o delovanju, kada zna šta radi i ima podršku višeg uma (ovaj trigram se menja u Nebo).

Svest o pravom trenutku kada treba delovati obećava potpun uspeh jer znati pravi trenutak znači biti potpuno svestan prave prirode problema, odnosno kako delovati. Sada je takav trenutak.

3. TZ Napredovanje donosi nesreću, a upornost vodi u nevolju. Kada se o promeni tri puta razgovara, dela se s poverenjem.

3. XZ „Kada se promena tri puta prodiskutuje, onda se dela s poverenjem.“ Šta bismo drugo mogli da učinimo?

Ovo je linija višeg uma i ona je aktivna. Njenom promenom od trigrama Vatra ili svest dobija se trigram Grom ili podsvesna energija. Dakle prvo svesnost pa energija delovanja. To je put koji treba da pratimo (heksagram 17).

Stoga upozorenje da bi brzopleto i energično delovanje na osnovu trenutnih i sitnih interesa, bez objektivne svesnosti o situaciji, sada odvelo u nevolju. Ovo je mesto višeg uma a ne impulsivne energije. Zato se savetuje bolje upoznavanje situacije (*kada se o promeni tri puta razgovara, dela se s poverenjem*), delovanje na osnovu svesti a ne nagona, na osnovu objektivnih i trajnih vrednosti a ne trenutnih izazova. Takvo delovanje neće biti naglo i preterano, niti usporeno i ograničeno sumnjom. Biće ispravno.

4. TZ Kajanje nestaje, poverenje se ustaljuje. Promena u načinu delovanja donosi sreću.

4. XZ Sreća koja dolazi s promenom u vladi proističe iz činjenice da narod sada veruje u naše ciljeve.

Promenom ove linije trigram Jezero se pretvara u trigram Voda. Zadovoljstvo u sleđenju podsvesnih utisaka i želja pretvara se u racionalni um/ego. Um deluje umesto podsvesnih impulsa. Zato sada *kajanje nestaje, poverenje se ustaljuje.* To potpuno menja način našeg delovanja tako da sada delujemo svesno i odgovorno, objektivno a ne subjektivno. Kada svesno ovladamo nesvesnim nagonima to postaje vidljivo spolja. To spontano deluje na druge ljude da imaju poverenja u nas i da nas podržavaju.

5. TZ *Veliki čovek menja kao tigar. On uliva toliko poverenja da mu proročanstva nisu potrebna.*

5. XZ *„Veliki čovek menja kao tigar": njegova obeležja su jasna.*

Promenom ove linije um/ego (Voda) postaje čista energija (Grom) i to daje heksagram 55, Obilje koje nastaje udruživanjem svesti (Vatra) i energije (Grom). Kada preobražaj koji je podržan svešću i energijom potpuno ovlada umom, i um ispravno deluje sa takvom svesnom energijom, obeležja takvog čoveka su jasna kao pruge na tigrovoj koži. *On uliva toliko poverenja da mu proročanstva nisu potrebna.* Ni proročanstva ni tuđa pomoć. Takav čovek je upadljiv i jedinstven. Svojom energijom podstiče energiju u drugima.

Sada spontano unosimo pravu promenu u predmet pitanja.

6. TZ (na vrhu) Pravi čovek menja kao leopard.[19] *Običan čovek menja samo izraz lica. Napredovanje donosi nesreću. Istrajnost donosi sreću onima koji ostanu na mestu.*

6. XZ „Pravi čovek menja kao leopard": njegova obeležja su prefinjena. „Običan čovek menja samo izraz lica": odmah je spreman da sledi princa.

Linija višeg uma je pasivna, veza sa njim je slaba. Zato se ovde govori da ako ne možemo da delujemo kompletno, obuhvatajući sve moguće detalje (*pravi čovek menja kao leopard*) onda smo prinuđeni da delujemo delimično i površno (*običan čovek menja samo izraz lica*), rukovodeći sa autoritetima (*odmah je spreman da sledi princa*). Takvo nepotpuno delovanje bi donelo nesreću. Ako smo nepotpuni, odnosno nemamo punu podršku višeg uma, inspiracije i intuicije, treba da ostanemo na mestu.

U predmet pitanja treba da unesemo brigu o detaljima i da budemo zadovoljni sa onim što imamo, bez težnje ka savršenstvu i radikalnim promenama. Savršenstvo već postoji u samoj egzistenciji. Promenom ove linije dobija se trigram Nebo i heksagram 13, povezanost svesti i celine (Vatra i Nebo). Dakle, sada treba da prepoznamo da je sve savršeno onakvo kakvo jeste u svakom trenutku. To se događa samo onda kada u nama svest (Vatra) ovlada energijom nižeg uma (Jezero).

Takva svest daje nam konačan i savršen preobražaj (i nas i onoga što je predmet pitanja).

---

[19] Tigar i leopard nisu simboli snage. Ovde je reč o promenama koje su svetle i jasne kao pruge na tigrovoj koži; koje su jasne u detaljima kao kože leoparda koja ima sitne ali jasne detalje.

50. Žrtvena posuda / Usklađenost sa kosmičkim poretkom

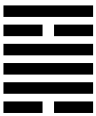

Gore: ☲ Vatra, spontana svesnost

Dole: ☴ Vetar, Drvo, inspiracija od višeg uma

Presuda:

Žrtvena posuda.[20] *Najveći uspeh.*

Komentar Tuan džuan:

Ovaj heksagram predstavlja sliku žrtvene posude. Drvo se sjedinjava s vatrom: tako se kuva hrana. Sveti mudraci su kuvali kako bi prineli žrtve bogu, i spremali su gozbe kako bi hranili svete i vrle.

Kroz nežnost uho bolje čuje a oko bolje vidi. Slaba linija napreduje i uspinje se. Ona dostiže središnje mesto (u gornjem trigramu) i ostale linije joj odgovaraju. Otuda dolazi „najveći uspeh".

Komentar Sjang džuan:

Vatra iznad drveta: slika kotla. Tako i pravi čovek učvršćuje svoju sudbinu zauzimanjem ispravnog položaja.

KOMENTAR PRESUDE

Slika ovog heksagrama je obrnuta od prethodnog. To nam po logici fraktalne geometrije govori da se direktno nastavlja na prethodni. Ako smo postali

[20] Reč je o tronožnoj posudi od bronze koja se upotrebljavala za pripremu žrtvene hrane, i kao takva predstavljala simbol duhovne i carske moći.

sposobni za promenu sebe samih tako što ispred svih namera želja i volje nižeg uma imamo svest i svoju pravu volju, tada smo sposobni da idemo svojim pravim putem tako što inspiraciju ka višem umu i svesti duše (Vetar, Drvo, donji trigram) spajamo sa svešću (Vatra) koja sve kreira.

Jednostavno rečeno, ako možemo da se svesnom namerom (Vatra) odvojimo od nesvesnih težnji i želja nižeg uma (Jezero), i tako sebe suštinski promenimo (49), tada ćemo biti spojeni sa svešću višeg uma (50).

Slika nam pokazuje da težnja ka višoj svesti (Drvo) nailazi na svest (Vatra), odnosno da biva potpuno ispunjena. Zato se ovde koristi slika prinošenja žrtvene posude jer se ona odnosi na trenutak kontemplacije u verskom obredu radi dostizanja više svesti, odnosno kontakta sa božanskim. To je trenutak kada težnja ka višoj svesti postiže višu svest.

U duhovnom značenju ovo pokazuje potpunu usklađenost sa našom sudbinom, ma kakva bila, prihvatamo je i dopuštamo da nas vodi. Ma kakvo bilo pitanje, ovo nam kaže da nam je ono sudbinski predodređeno, odnosno da je u skladu sa planom naše duše za ovaj život (*pravi čovek učvršćuje svoju sudbinu …*) i da nas događaji iz predmeta pitanja vode u tom smeru, da smo usklađeni sa svojom sudbinom (*… zauzimanjem ispravnog položaja*). Kada svesno razumemo i prihvatimo plan svoje duše postajemo nepobedivi i ostvarujemo taj plan. Ostvarenje svrhe našeg individualnog života (ma šta to bilo) doživljavamo kao *najviši uspeh*.

Posmatrajući praktično, ako donji trigram (Vetar, Drvo) razumemo kao težnju da nešto spoznamo ili ostvarimo, njegov spoj sa gornjim trigramom (Vatra) nam govori da će se to potpuno ostvariti (i

drvo i vetar raspiruju vatru svesti; trigrami Drvo i Vatra čine baklju koja osvetljava put). Tokom vremena ćemo potpuno razumeti sve u vezi pitanja jer se sve odvija kako treba. Zato je presuda kratka i jasna: *najveći uspeh*.

Takođe ova slika govori o osvešćenju kosmičkog poretka i usklađenosti sa njim; o punoj svesti o prirodi višeg uma i duše; spoznaji odakle pristiže inspiracija i pravo znanje; o odlučivanju na osnovu ispravne inspiracije; o putu (procesu) koji je vođen višim umom. Ovo je vreme kada imamo poverenja u nevidljivu silu i njeno savršenstvo jer smo je dovoljno svesni i spremni smo da joj prinesemo svaku žrtvu. Žrtva ovde praktično znači da se odreknemo iluzija nižeg uma/ega da on sam po sebi može da nas vodi i da o svemu odlučuje, da prestanemo da trošimo energiju na sve ono što nas odvaja od kosmičkog poretka svesti naše duše. Zato ona sada može uspešno da nas vodi.

Ali ovde se nigde ne govori o sreći, koja obično prati želje uma/ega. Samo o najvišem uspehu. To znači da se sada ne prepuštamo osećaju ugodnosti kada nam je dobro, i ne prepuštamo se osećaju neugodnosti kada stvari idu loše. Žrtvujemo odnosno oslobađamo se svakog stava i pogleda na svet koji je uslovljen i odgovara umu/egu. Objektivna svest duše nadilazi sva niža stanja uma i njegove suprotnosti.

Ako iluzije uma/ega sačinjavaju naš život onda odvajanje od vezanosti za te iluzije podrazumeva i konkretno žrtvovanje odnosno odvajanje od nečega (ili nekoga) ko je bio predmet naše vezanosti ili težnje. Donji trigram koji predstavlja inspiraciju ili težnju (ma kakve vrste) nailazi na vatru svesti. To jasno pokazuje da će sadržaj naših težnji i inspiracija sagoreti u vatri svesti i istinskog razumevanja, biće "žrtvo-

vano“ božanskom, odnosno potpuno objektivnoj svesti. To je pozitivna žrtva onoga što je niže i manje vredno radi vrednijeg i višeg cilja. Drugim rečima nećemo moći da se bavimo subjektivnim iluzijama i trivijalnim ovozemaljskim stvarima, već samo božanskim, odnosno objektivnim, istinskim vrednostima.

Linije pokazuju kako se usklađujemo sa vođstvom svesti duše i gde možemo da pogrešimo.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Žrtvena posuda je prevrnuta i nožice joj štrče nagore, ali tako može da se očisti od ukvarenog mesa. Nije sramota uzeti suložnicu za ženu ako ona treba da rađa sinove.

1. XZ „Žrtvena posuda je prevrnuta i nožice joj štrče nagore“: to još uvek nije pogrešno. „Tako može da se očisti od ukvarenog mesa“: čime se sledi ono što je plemenito.

Promenom ove linije dobijamo 14, Vrhovna vlast ili moć. Trigrami Nebo i Vatra daju atmosferu izuzetnog delovanja svesti i kulture. Zato nam komentar ove linije govori da sada treba samo malo dobre volje da bi se napredovalo jer atmosfera je povoljna. Dovoljno je da se bar malo odvojimo od starih sadržaja uma i navika da bismo napredovali (*žrtvena posuda je prevrnuta i nožice joj štrče nagore, ali tako može da se očisti od ukvarenog mesa*). Ako je naš položaj nizak (*konkubina*) biće dovoljno naglasiti neku našu vrednost (*sinovi*) pa da budemo uzdignuti.

Situacija je početna, tek je u razvoju ali je vrlo povoljna, zato je moguće napredovati samo pomoću iskrenosti i pozitivnog stava. Čak i pomoću neuobičajenih metoda, ako su one korektne.

Prva linija se odnosi na sadržaje podsvesti i njihovu energiju. Ona je pasivna (*jin*) odnosno prazna, što je dobro. To znači da ako ne ispoljavamo aktivno negativnost iz svoje podsvesti, dobićemo trigram Nebo, svest duše i vrhovnu vlast nad sobom (odnosno predmetom pitanja).

2. TZ Žrtvena posuda je puna hrane. Neprijatelji mi zavide, ali ne mogu ništa da učine. Sreća.

2. XZ „Žrtvena posuda je puna hrane": pazite kuda idete. „Neprijatelji mi zavide," ali na kraju neće biti nikakve greške.

Ovde je proces „žrtvovanja" na nivou svesnog uma/ega (središnje linije). Kaže se da je *žrtvena posuda puna hrane*, ali hrana je u žrtvenoj posudi božanska. Sada božanska svest hrani naš um/ego tako da on može da ide procesom individuacije (heksagram 56), ispravnim putem svoje sudbine. Rečeno je: *„Žrtvena posuda je puna hrane": pazite kuda idete* - to znači idite samo svojim putem jer hrana u žrtvenoj posudi je božanske prirode i ako se hranimo s njom tada ne možemo ići drugim putem osim božanskim, a to je put ka našoj suštini. Sada možemo uspešno da idemo putem na koji se odnosi predmet pitanja samo tako što ćemo ići svojim putem, ma kako to bilo teško i suočeno sa nerazumevanjem okoline.

Imamo božansku zaštitu i vođstvo na svom putu (ili predmeta pitanja), zaštićeni smo ali upravo takva situacija zahteva maksimalno razumevanje onih koji nisu u istom položaju, koji moraju da se bore za sve u životu - ili za ono na šta se odnosi predmet pitanja (*neprijatelji mi zavide, ali ne mogu ništa da učine*). Oni ne mogu da nas razumeju i zavideće nam i kritikovaće našu upornu individualnost. Ipak neće moći da poremete naš put i pored nekih pokušaja.

Takođe se ovo može razumeti kao unutarnje stanje ako pod *neprijatelje* podrazumevamo niže elemente u nama, negativne misli i utiske kojima smo robovali u prošlosti. Sada smo na svom pravom putu ali stare negativnosti u nama ne popuštaju svoj uticaj odmah niti lako.

I pored svega toga, polako napredujemo.

3. TZ Ručke žrtvene posude su promenjene, što sprečava napredovanje. Fazanova mast nije pojedena. Kada padne kiša, kajanje nestaje. Na kraju - sreća.

3. XZ „Ručke žrtvene posude su promenjene." Opet nije ništa shvatio.

Ovo je treća linija i predstavlja viši um. Kada se ona promeni u negativnu liniju dobijamo ponovo trigram za niži um/ego (Voda). Zato je rečeno: *opet nije ništa shvatio.* Linija se menja u negativnu kada pogrešno razmišljamo (u vezi predmeta pitanja), kada koristimo uslovljeni um umesto čiste svesnosti.

Ručke žrtvene posude su promenjene - ne možemo da koristimo žrtvenu posudu jer ručke otpadaju, odnosno ne možemo da koristimo vezu sa božanskim višim umom - *to sprečava napredovanje.*

Sadržaj višeg uma (žrtvene posude) ne konzumiramo i on ne deluje na nas (*fazanova mast nije pojedena*). To znači da nismo došli do suštine predmeta pitanja i zato ne možemo da napredujemo. Ipak, usled prirode uma/ega da kao voda ide sasvim racionalno napred korak po korak, i usled povoljne opšte situacije, doći će do poboljšanja. *Kada padne kiša, kajanje nestaje. Na kraju - sreća.* Kiša je blagoslov s neba. Blagoslov neba primamo samo kada smo otvoreni i ponizni prema onome što je više od nas. *Kajanje* je nesigurnost koju osećamo kada je um/ego zatvoren u sebe. Ona nestaje kada osetimo blagoslov s neba.

4. TZ Nožice žrtvene posude su slomljene. Prinčev obrok je prosut, njegova ličnost ukaljana. Nesreća.

4. XZ „Prinčev obrok je prosut": kako mu se onda može verovati?

Ovo je linija podsvesne energije i volje. Promenom ove linije iz pozitivne i jake (*jang*) u slabu i negativnu (*jin*) trigram Vatra ili svest postaje trigram Planina, viši um. Tada dobijamo sliku heksagrama 18 u kojoj viši um ispravlja sve nedostatke nižeg uma bez oklevanja i propusta.

Sada smo u situaciji kao da smo na visokom položaju a slabog smo karaktera; imamo velike planove a nedovoljno znanja; veliku odgovornost a malu moć. Nemamo mogućnosti da ostvarimo ciljeve jer smo slabi, pogrešno informisani, nerealni ili smo se udružili sa pogrešnim ljudima. Tako će naša *ličnost biti okaljana* i niko neće imati poverenja u nas.

Dok ne osvestimo svoje nedostatke ne možemo napredovati. Ako nastavimo bez ispravljanja svojih nedostatka *prosipaćemo svoj obrok*, odnosno svoje potencijale za uspeh.

***5. TZ** Žrtvena posuda ima žute ručke sa zlatnim prstenovima. Istrajnost na pravom putu donosi nagradu.*

***5. XZ** „Žute ručke sa zlatnim prstenovima" proističu iz središnje linije (gornjeg trigrama), koja podrazumeva čvrstinu i vrednost.*

Naša sposobnost prihvatanja i praćenja ispravnog puta (predmeta pitanja) naše sudbine sada je u svom najboljem izdanju. Ovo je linija uma/ega i na vladajućem je položaju ali prijemčiva je (*jin*) i pokazuje da smo skromni i umereni (simbolika žute boje). Na nivou svesnog uma/ega sada imamo ove osobine i

možemo da ih koristimo, da budemo istrajni jer smo na pravom putu.

Međutim, ovo ne znači da nema više izazova da je put otvoren. Promenom ove linije dobija se 44, Susret inspiracije sa višom svešću, ali nepotpun, iskušenja još uvek postoje. Ova linija govori da smo sposobni da im odolimo i da uz pomoć objektivnog razumevanja i unutarnje ravnoteže nadvladamo sva iskušenja koja ometaju susret (44) naših težnji sa ciljem kojem težimo (u predmetu pitanja).

6. TZ *(na vrhu) Žrtvena posuda ima ručke od žada. Velika sreća. Sve je povoljno.*

6. XZ *„Ručke od žada" na vrhu: čvrsta i propustljiva linija se harmonično sjedinjavaju.*

Aktivna i pozitivna linija na najvišem položaju govori nam da je naša veza sa višim umom potpuna i trajna. Zato dobijamo heksagram 32 koji govori o trajnom principu koji održava egzistenciju (i predmet pitanja). Trajni princip u nama je viši um koji nas povezuje sa svešću duše. Sada ga ostvarujemo i zato se kaže da je sve povoljno.

Kada se povežemo sa svešću duše onda se ona ispoljava kroz nas i to deluje na okolinu. U komentaru je priroda takvog delovanja upoređena sa žadom koji je čvrst ali proziran sa blagim sjajem. Takav je karakter onoga ko je ostvario svoju vezu sa svešću duše tako da može da njene uticaje prosleđuje na druge ljude. Dokaz naše ispravnosti jeste da zračimo na svoju okolinu. U potpunosti vladamo predmetom pitanja tako da možemo da ga vodimo i oblikujemo.

51. Grom / Snažan šok / Buđenje / Pokret

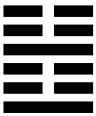

Gore: ☳ Grom, spontani pokret, volja, energija

Dole: ☳ Grom, spontani pokret, volja, energija

Presuda:

Grom. Uspeh. Grom dolazi uz urlik koji ledi srce a potom se pretvara u bučnu radost, i plaši ljude na sto lija unaokolo. On, međutim, nije prosuo žrtveno vino.

Komentar Tuan džuan:

Grom nagoveštava uspeh. „Grom dolazi uz urlik koji ledi srce.“ Strah donosi sreću. „Potom se pretvara u bučnu radost.“ Nakon čega sledi red.

„Grom plaši ljude na sto lija unaokolo.“ On plaši one koji su udaljeni i užasava one koji su u blizini.

„On nije prosuo žrtveno vino.“ On je sposoban da čuva hranu za pretke i oltare žrtvenih bogova, i da upravlja izvršenjem obreda.

Komentar Sjang džuan:

Udvostručena grmljavina: slika groma. Tako i pravi čovek, preplašen i uzdrhtao, ispituje svoj život i nastoji da odgaji svoju vrlinu.

KOMENTAR PRESUDE

Ako smo povezani sa svešću duše (heksagram 50) tada otkrivamo univerzalnu energiju, da se svest ispoljava kao energija koja zatim oblikuje sve fizičke pojave. Dakle otkrivamo pravi poredak ispoljavanja u

kome je najviša stvarnost najpre svest, zatim ona postaje energija koja zatim postaje fizička pojava.

Drugačije posmatrano, materija je u suštini energija a iza energije je svesna namera. Zato je energija istovremeno i volja, volja je svesna namera da se nešto učini ili stvori na fizičkom planu.

Svest i energija su povezani u ispoljavanju svih pojava, to objašnjava zašto se ovaj heksagram takođe naziva i buđenje. Kada otkrijemo da je energija koja omogućava sav život i sve fizičke pojave u suštini svest, svesna namera, tada se budimo. Buđenje je oslobađanje svesti od fizičkih pojava i energetskih veza; prepoznavanje da je sve u suštini samo svest.

Buđenje ne može biti ni stvoreno ni propraćeno umom jer svest koja nas budi stoji iza uma. Zato se buđenje događa iznenada kroz šok, kada um stane sa svojom virtuelnom realnošću. Ono što um ne može da predvidi doživljavamo kao iznenadni šok. Svest koju ne možemo da predvidimo jeste viša svest.

Koristi se slika groma jer grom je energija koja iznenada dolazi sa neba, ne možemo da ga predvidimo, a nebo je stara dobro poznata projekcija za svest božanske duše. Grom prati kiša koja omogućava život, daje energiju životu.

Takva je povezanost termina *energije*, *volje*, *svesti*, *buđenja*, *šoka* i *groma* u ovom heksagramu.

Postoji i termin *pokret* koji se vezuje za ovaj heksagram. On jednostavno ukazuje na podsvesne impulse (priroda prve linije u trigramu) odnosno na nesvesne pokrete koji ovde deluju dvostruko jače. Jedan je izazvao drugi, kao kod lančane eksplozije, i to nas je uplašilo. Podsvesni impulsi koji se lančano pokreću sada daju snagu za delovanje, oni sada izazivaju nagle pokrete ili uznemirenost.

Stoga jednostavno možemo razumeti da je energetski šok koji sada deluje na naš um nastao usled snažnog delovanja nesvesnog sadržaja koji je izbio iz naše podsvesti. Nešto što je bilo potisnuto u našoj podsvesti sada je naglo izbilo i iznenadilo nas, ali nam je pokazalo i dublju istinu o nama. To sve izaziva oprečna osećanja u nama, strah i ushićenje, koji se opisuju u presudi. Posle prvobitnog šoka što smo učinili nešto za šta smo mislili da ne bismo mogli, postajemo svesniji o našoj pravoj prirodi. To je pre svega svest da je energija u suštini našeg bića, jedna ista energija koja daje život svim bićima. Ako je u ovom heksagramu i dole i gore trigram za energiju, onda u njemu spoznajemo da je sve energija. Tako sada spoznajemo da je naša prava priroda jedna ista božanska energija u svemu.

Kada prepoznamo jednu istu božansku energiju u svemu odmah prepoznajemo i jednu istu božansku svest u svemu. To je svest naše duše.

Zato se u Presudi najpre kaže: *„Grom dolazi uz urlik koji ledi srce."* Plaši nas ono što um ne može da predvidi, a jedino što ne može da predvidi jeste delovanje podsvesti i delovanje više svesti i njene energije.

On plaši one koji su udaljeni i užasava one koji su u blizini. Kada deluje viša svest duše tada fizički uslovi (hercijanski) koji su poznati umu nemaju značaja, svest deluje nezavisno od vremena i prostora (nehercijanski).

Kada prepoznamo da je to delovanje više svesti tada: *Strah donosi sreću. „Potom se pretvara u bučnu radost."* Blaženstvo i radost su univerzalne reakcije kada prepoznamo delovanje svesti duše. Njeno delovanje obuhvata i našu podsvest koje nismo bili svesni, jer sve je energija jedne iste svesti. Viša svest naše duše deluje i preko naše podsvesti, našeg nesvesnog,

mnogo češće nego što smo toga svesni. Ako makar za trenutak (u šoku) spoznamo da je i mrak naše podsvesti, gde čuvamo svoje strahove i najgora iskustva, takođe deo iste božanske svesti duše, i njene životne energije, to je dovoljno da nam izazove osećaj blaženstva usled božanske sveprisutnosti, da nas oslobodi svih strahova i trauma.

Ako postanemo svesni univerzalne životne energije u nama, to će trajno osloboditi njeno delovanje i doneti nam stalan izvor blaženstva. Sve traume i negativnosti nastaju samo usled njene blokade.

Nakon šoka i buđenja potrebno je da sačuvamo transcendentalnu svest duše. Zato je rečeno: *„On nije prosuo žrtveno vino." On je sposoban da čuva hranu za pretke i oltare žrtvenih bogova, i da upravlja izvršenjem obreda.*

Vino i hrana namenjena kao ponuda precima predstavljaju naše aktivnosti koje imaju za cilj da sačuvaju višu svest duše dostupnu nižem umu/egu. *Izvršenje obreda* je povezivanje svesti uma/ega sa višim umom i svešću duše.

Na taj način *pravi čovek, preplašen i uzdrhtao* (pun poštovanja i predanosti)*, ispituje svoj život i nastoji da odgaji svoju vrlinu.*

Onaj ko tako odgaja svoj život ostvaruje svoju pravu prirodu ili suštinu (*pravog čoveka* u sebi).

U vezi predmeta pitanja, sada deluju sile koje su iza uma, nepredvidljive i šokantne, ali ne toliko da nas zaustave ili poremete. Samo nam izazivaju pojačanu svesnost. Otkrivamo ono što nismo očekivali u vezi predmeta pitanja. Delovali smo spontano a ne promišljeno.

Ako tumačenje trigrama Grom spustimo na nivo svakodnevnog iskustva, tada znamo da je on predstavlja podsvesnu energiju, navike i uslovljavanja

koja upravljaju našim spontanim ponašanjem i reagovanjem. Ovde je taj trigram udvostručen (jedna spontana reakcija izaziva drugu) i to nam govori da sada doživljavamo izazove koji nam putem akcije stavljaju do znanja da reagujemo impulsivno i uslovljeno (*grom dolazi uz urlik koji ledi srce i plaši ljude na sto lija unaokolo).* Međutim, svest o tome može da nam pomogne da se uzdignemo iznad takvog spontanog i nesvesnog reagovanja i da delujemo kreativno (*on, međutim, nije prosuo žrtveno vino*).

Ne možemo da nadiđemo spontane nesvesne reakcije na drugi način osim da direktno budemo suočeni sa njihovim delovanjem u praksi. Sada se učimo toj praksi i predmet pitanja je povezan sa tom našom obukom. Ma šta bilo u pitanju sada je važno da ne reagujemo spontano i nesvesno (kao što smo verovatno već reagovali), naročito je važno da ne ponavljamo spontane reakcije, već da zadržimo unutarnju ravnotežu i nezavisnost koja će nam dati objektivnu svesnost.

Događaji (koji su predmet pitanja) teraju nas da reagujemo subjektivno. Ako tome odolimo doći ćemo do objektivne svesti i ispravnog reagovanja (*pravi čovek, preplašen i uzdrhtao, ispituje svoj život i nastoji da odgaji svoju vrlinu*). Sada nema drugog načina da to naučimo osim da ga direktno iskusimo.

Govoreći jezikom fizike, ako ovladamo spontanim reakcijama naše energije iz podsvesti (voljom) ovladaćemo i svešću koja je iza energije. Zato je ovo iskušenje pozitivno i nagoveštava uspeh.

Linije nam govore koliko smo uspešni u nadilaženju reakcija koje su podsvesno uslovljene i koliko svesno vladamo svojom energijom.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ *(na dnu) Grom dolazi uz urlik koji ledi srce. Potom se pretvara u bučnu radost. Sreća.*

1. XZ *„Grom dolazi uz urlik koji ledi srce.“ Strah donosi sreću. „Potom se pretvara u bučnu radost.“ Nakon čega sledi red.*

Promenom ove linije dobijamo 16, Spokojno prihvatanje svega onoga što nam donosi kretanje i akcija. Da bismo došli do spokojnog prihvatanja čak i najžešćeg iskušenja potrebno je da ga prvo proživimo i razumemo njegovu prirodu. To se sada događa.

Ovo je prva linija podsvesne energije i ona je aktivna tako da nam donosi neko šokantno iskustvo. S njenom promenom dobijamo trigram Zemlja, potpuno prihvatanje, što znači da smo šokantno delovanje ove prve linije prihvatili na ispravan način, otvoreno i sa poverenjem. Prihvatili smo to iskustvo i ono nas je povelo napred u dublje razumevanje šireg konteksta dešavanja. Vidimo da je događaj koji nas je u početku uplašio zapravo bio jedini način da spoznamo bitne stvari u vezi predmeta pitanja.

2. TZ Grom se približava. Nevolja na domaku. On tužno ostavlja svoje dragocenosti i odlazi među devet brda. Ne treba da ih traži, jer će ih posle sedam dana ponovo dobiti.

2. XZ „Grom se približava. Nevolja na domaku.“ Oslanja se na čvrstu liniju.

Druga linija u trigramu je linija uma/ega. Svest o delovanju energije (uticaja) iz podvesti postaje nam sve jasnija (*grom se približava*). To doživljavamo kao nevolju koja nam se približava. Ovo je pasivna ili prijemčiva linija (*jin*) i zato sada ispravno postupamo ako se povučemo u sebe, u više sfere uma i svesti jer

smo dovoljno svesni da je u nama energija koju ne možemo da kontrolišemo i sadržaji kojih nismo bili svesni.

Zato ostavljamo ono za što smo mentalno vezani jer nesvesna energija kroz to pojačava svoj uticaj (*on tužno ostavlja svoje dragocenosti*) i povlačimo se u sebe, u svoje najbolje stanje bića, u svoje Sopstvo gde nesvesni impulsi ne mogu da deluju (*odlazi među devet brda*). Znamo da to nije gubitak već samo faza jačanja naše svesti i volje. *Ne treba da ih traži, jer će ih posle sedam dana ponovo dobiti. Sedam dana* je pun ciklus ostvarenja nekog procesa.

U vezi predmeta pitanja sada se treba povući pred opasnim delovanjem makar nas to koštalo nečega za što smo bili vezani. Treba da odustanemo od onoga što smo planirali i želeli. Nije vreme za delovanje i rešavanje problema. Problem je pre svega u nama jer promenom ove linije trigram Grom se pretvara u Jezero, radosno uživanje u željama nižeg uma. To je kombinacija o kojoj govori heksagram 54, Udavača ili podređen položaj, kada želje nižeg uma dobijaju dodatnu energiju bez veze sa višim umom ili objektivnom svesnošću. U uslovljenom umu je problem, a problem ne možemo rešiti na istom nivou na kome je nastao. To se nagoveštava u ovoj liniji i zato se savetuje povlačenje, posmatranje, učenje i čekanje da se okolnosti promene - što je u skladu sa pasivnom i prijemčivom prirodom ove *jin* linije.

3. TZ Grom zastrašuje. Ako navede čoveka na delanje - nema greške.

3 XZ „Grom zastrašuje": položaj linije nije prikladan.

Ovo je linija višeg uma i ona je pasivna, prijemčiva i zato nas i dalje *grom zastrašuje* jer *položaj*

linije nije prikladan. Da je aktivna, odnosno da može da deluje u skladu sa svešću višeg uma, omogućila bi nam uspešno delovanje.

Tekst *grom zastrašuje* takođe ukazuje da nam se događa nešto što je teško i šokantno, udarac sudbine. To nas stavlja u iskušenje da li da delujemo ili ne, i kako. Kaže se da *položaj linije nije prikladan* jer je slaba i pasivna (*jin*) na mestu gde treba da bude jaka i aktivna (*jang*). Ako bismo delovali makar i sa pasivnim i prijemčivim svojstvima *jin* linije, to bi bilo uspešno. Delovanje na takav način sada podrazumeva jačanje unutarnje snage kroz uravnoteženost i mirovanje. To će nam pomoći da ublažimo udarac sudbine.

Promenom ove linije dobijamo trigram Vatra ili svest heksagram 55, Obije, Ispunjenost koji daje sliku jedinstva svesti i energije; njihovo zajedničko delovanje može da daje samo obilje i ispunjenje. Da bismo došli do toga sada moramo da otkrijemo unutarnji mir i razumevanje usled teških trenutaka.

4. TZ Posle groma - blato.

4. XZ „Posle groma - blato." Njegova svetlost još ne sija dovoljno jasno.

Ovo je druga linija u heksagramu koja se odnosi na podsvesnu energiju i nesvesno delovanje. Sada se ponavlja. To znači da svetlost naše svesti (uma/ega) još uvek nije dovoljno jaka da nadiđe nesvesne reakcije iz podsvesti i da postane kreativna u sopstvenoj akciji. Ponavljamo greške i to daje sliku zaglavljenosti u blato, kao da napredak nije moguć, kao da je sve uzalud i da nema rešenja problema.

Sve su to odlike zatvorenosti u um/ego, ne objektivnog stanja stvari na koje ne možemo spolja da delujemo. Promenom ove linije dobijamo trigram Zemlja, prijemčivost, i heksagram 24, Povratak na

izvor i ponovni početak. To je najbolji način delovanja u sadašnjem trenutku. Ako nastavimo sa slabom svesnošću zaglavićemo se u nevoljama još više, kao u blatu. Prvo treba da stanemo, odnosno da prestanemo da rešavamo stvari na stari način, kako smo nesvesno navikli. Zatim da prestanemo da gledamo na stvar na negativan način jer to znači da i dalje prihvatamo spoljašnje uticaje i održavamo ih. Zatim da se vratimo svojoj čistoj, izvornoj prirodi, onoj koju smo imali kao dete, da bismo ponovo krenuli na nov način, bez ikakvih mentalnih obrazaca (*blata*). To je pozitivan stav koji podrazumeva da se sve događa sa razlogom da obogati naše svesno iskustvo na sve moguće načine i razvije nas. Tako su i teške situacije samo teži način na koji učimo novo i ispravno, a teške su samo zato jer smo se vezivali za mentalne obrasce uslovljenog ponašanja iz prošlosti, odnosno iz podsvesti (*blato*).

5. TZ Grom čas odlazi, čas dolazi. Nevolja na domaku. Brižno razmišljanje sprečava gubitak, ali ima poslova koji ne trpe odlaganje.

5. XZ „Grom čas odlazi, čas dolazi. Nevolja na domaku." Opasnost se nadvila nad naše delanje. „Poslovi koji ne trpe odlaganje" nalaze se na središnjem mestu (gornjeg trigrama), tako da gubitak neće biti velik.

Promenom ove linije od energije groma postaje jezero samozadovoljstva. Budući da ova linija predstavlja um/ego on postaje nestabilan jer je izložen delovanju podsvesne energije i podsvesnim željama. To daje situaciju u kojoj se stalno smenjuju faze kada smo uslovljeni podsvesnim reakcijama i kada svesno vladamo svojom energijom (*grom čas odlazi, čas dolazi*). To izaziva nesigurno stanje na ivici problema (*nevolja na domaku*).

Budući da je ovo linija uma/ega kaže se da *brižno razmišljanje sprečava gubitak.* Ako smo sada krajnje pažljivi, racionalni i logični, sprečićemo probleme u vezi predmeta pitanja.

Ova linija je pasivna i to govori o ključnom problemu delovanja uma/ega, to je da on sve prvo projektuje u virtuelnu realnost, što često znači da delovanje sagledava apstraktno ponekad u tolikoj meri da ga odlaže u budućnost. Međutim, ništa nije moguće uraditi u budućnosti (ostaće apstraktno), sve može da se uradi (učini konkretnim) jedino u sadašnjem trenutku (*Brižno razmišljanje sprečava gubitak, ali ima poslova koji ne trpe odlaganje)*. Ako toga budemo svesni *gubitak neće biti veliki* jer se ova linija ipak *nalazi na središnjem mestu gornjeg trigrama.*

Komentar *poslovi koji ne trpe odlaganje* praktično znači da u situaciji kada se teškoće i problemi nagomilavaju i ponavljaju, pored brižnog razmišljanja i racionalnog stava, treba da se menjamo i prilagođavamo situaciji spolja, i da tako ostanemo centrirani iznutra. Bez odlaganja treba reagovati u skladu sa situacijom, kao kada se sklonimo sa puta na kome se kreće automobil. Ništa više od toga.

6. TZ (na vrhu) Grom donosi nered i ljudi unezvereno gledaju oko sebe. Napredovanje donosi nesreću. Ako grom ne utiče na nas, već na naše susede - nema greške. Ogovaranja zbog braka ne mogu se izbeći.

6. XZ „Grom donosi nered," jer nije uspeo da krene središnjim putem. Nesreća, ali krivica nije do nas. Strah od suseda čini nas obazrivim.

Ovo je vrhunac situacije kada nesvesni impulsi deluju punom snagom na nas i na ljude oko nas. To izaziva haos (*grom donosi nered i ljudi unezvereno gle-*

daju oko sebe). Napredovanje u takvim okolnostima povećalo bi nesreću.

Promenom ove linije od energije (Grom) postaje svest (Vatra) i heksagram 21, Glodanje, uticaj podsvesne energije na svest što izaziva potrebu da kritički rasuđujemo, da se pridržavamo zakona, odnosno da svest reguliše podsvesnu energiju. Naš prijemčiv i pasivan stav koji omogućava objektivno sagledavanje sada je u skladu sa ovom pasivnom linijom. Činimo sve da se prilagodimo, čak iako to izaziva nerazumevanje okoline (*Ogovaranja zbog braka ne mogu se izbeći)*. Ako na taj način izbegnemo destruktivno delovanje energije podsvesti (nevolja u vezi predmeta pitanja), makar to zahtevalo da se izdvojimo od drugih osoba na koje ti uticaji i dalje deluju, tada nema greške (*Ako grom ne utiče na nas, već na naše susede - nema greške)*.

To će izazvati njihovo ogovaranje odnosno negodovanje jer ne razumeju ispravnost našeg postupka. To je neminovno usled različitih stanja svesti. Ovo je linija višeg uma, ona je pasivna što govori da sada treba takvi da budemo, povučeni od loših uticaja i od ljudi koji te uticaje nesvesno sprovode. Pri tome moramo da vodimo računa da ne dođemo u sukob sa njima (*strah od suseda čini nas obazrivim*).

Ne smemo da dozvolimo da nas teška iskušenja i nestabilnost odvrate od težnje ka višoj svesti, od poverenja u božansku prisutnost, niti da odbacimo ljude kroz koje se negativnost ispoljila na nas. Da bismo u tome uspeli biće nam od velike koristi da se prisetimo da je ovo heksagram koji govori o energiji u osnovi prirode, da je jedna ista energija u svim bićima i pojavama, u najgorem čoveku i u najgorim događajima, i da jedna ista božanska svest upravlja tom jednom energijom.

52. Mirovanje / Meditacija

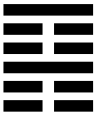

Gore: ☶ Planina, viši um

Dole: ☶ Planina, viši um

Presuda:

Kada su leđa tako mirna da se čovek oseća bestelesan ili kada hoda dvorištem a ne primećuje ljude - nema greške.

Komentar Tuan džuan:

Mirovanje znači zaustavljanje. Kada dođe vreme za zaustavljanje, onda se zaustavite. Kada dođe vreme za delanje, onda delajte. Kada se kreće u pravo vreme i kada miruje u pravo vreme, čovekov put je sjajan i jasan.

Mirovanje (u ovom heksagramu) označava mirovanje na pravom mestu. Gornji i donji trigrami (viša i niža stanja svesti) su u suprotnosti i ne slažu se. Stoga se kaže: „Čovek se oseća bestelesan. Hoda dvorištem a ne primećuje ljude. Nema greške."

Komentar Sjang džuan:

Planine stoje jedna do druge i stvaraju sliku mirovanja. Tako i pravi čovek ne dopušta svojim mislima da prevaziđu njegov položaj.

KOMENTAR PRESUDE

Ovaj heksagram je suprotan prethodnom kao slika u ogledalu.

Ako smo ovladali spontanim reakcijama naše energije i volje iz podsvesti (51) ovladaćemo i svešću koja je iza energije.

Prethodni heksagram pokazuje da energijom vladamo razumevanjem njene prave prirode, a to je svest. Ovaj heksagram pokazuje da svešću možemo da ovladavamo razumevanjem prave prirode njenog ispoljavanja, a to je energija.

Osnovi oblik energetskog delovanja je pokret ili kretanje. Starogrčki pojam za energiju doslovno znači biće u pokretu. Zato da bismo došli do svesti koja je iza energije moramo da smirimo energiju, da prestanemo sa pokretima. Zato se ovde govori o mirovanju.

Povezanost mirovanja sa svešću možemo razumeti samo sa stanovišta kvantne fizike. Energija i svi pokreti pripadaju oblasti hercijanskih frekvencija bića. To je relativni svet trodimenzionalne fizičke realnosti koje smo uvek svesni na javi; on je uvek u pokretu. Izvor svesti je čist prostor kvantnog vakuuma. On je apsolutan a to znači nepokretan, jer nema gde da se kreće, sve je on, sve je u njemu a on nije ni u čemu. Zato je transcendentalan za um koji pripada relativnom svetu objekata; um je samo najfiniji pokret bića. Dakle, izvor svesti je čist prostor koji sve obuhvata i sve nadilazi. Ne postoje objekti u prostoru već sam prostor trenutno vibrira tako da čulima i umom opažamo njegove vibracije kao objekte - i um nam daje iluzornu sliku da su oni odvojeni i nezavisni u prostoru. Prostor je apsolutan ili ne-hercijanski a objekti u prostoru su relativni ili hercijanski.

Trigram koji predstavlja viši um ili svest duše u našem telu je slika planine. To je jednostavno zato jer u ljudskom iskustvu planina je ono što je naviše na svetu, ona jedina dopire do neba, i uvek je nepokretna. Svest duše u nama je apsolutne prirode i ona je nepokretna, s njome smo povezani sa nebom, ona je svedok svega što naše telo i um rade tokom života.

Zbog svega ovoga meditacija je način povezivanja nižeg uma/ega sa višim umom i svešću duše putem jednostavnog ali potpunog mirovanja celog bića. Meditacija se obavlja mirovanjem zbog apsolutne i ne-hercijanske prirode svesti. Jednostavno rečeno potrebno je obustaviti hercijansko kretanje da bismo dospeli u ne-hercijansko stanje čiste svesti. Svest nije čista (ne-hercijanska) već je obuzeta sadržajima sve dok je identifikovana sa bilo kakvim kretanjem ili (hercijanskim) delovanjem, uključujući i delovanje uma.

Ovaj heksagram se povezuje sa meditacijom, savetuje se smirivanje uma. Međutim, smirenje uma nije moguće prostom namerom da to učinimo jer je i takva namera delo uma. Um jedino možemo da smirimo kada razumemo njegovu pravu prirodu, kada u mirovanju postanemo svesni da možemo biti svedok delovanja uma a ne uvek identifikovani sa njegovim sadržajima (mislima). Takvim svedočenjem nadilazimo vezanost za delovanje uma (tj. transcendiramo ga) i on se sam od sebe smiruje jer više nije potreban. Takva svesnost je dovoljna, ona sama rešava sve, nije potrebno ništa da činimo sa njom. Um nam daje virtuelnu realnost koja nas samo priprema za pravu realnost koja je u suštini samo svest i prostor - i ništa drugo. Ako pravu realnost za trenutak sagledamo u meditativnom mirovanju to će biti dovoljno da postanemo nezavisni od sadržaja uma, da prestanemo da mu dajemo energiju za rad identifikujući se sa njim i on će se smiriti. Tada razumemo da nam ne treba virtuelna realnost ako imamo pravu. U početku takav uvid traje samo za kratko vreme, ali sa praksom postaje sve duži.

Svešću ovladavamo kada prestanemo da delovanje energije i volje projektujemo i ulažemo u virtuelnu realnost, tako što se emocionalno vezujemo za

sadržaje našeg uma. To vezivanje praktično znači da svoje postojanje i delovanje u svakom trenutku ne doživljavamo kakvo ono zaista jeste, kao manifestaciju svesti i energije, nego mu dajemo sve moguće mentalne sadržaje iz svoje virtuelne realnosti i subjektivnog iskustva. Ti sadržaji virtuelne realnosti našeg uma sačinjavaju iluzornu realnost našeg života, individualnog i kolektivnog. Kada se zaustavimo u tome i sagledamo prirodu našeg delovanja, počevši od svakog pokreta našeg bića, od grubog fizičkog kretanja pa do najfinijeg mentalnog pokreta, misli, kada objektivno vidimo kakvo ono zaista jeste svakog trenutka, videćemo da je to sve delovanje jedne iste univerzalne svesti.

Suština je u zaustavljanju delovanja energije da bi se otkrilo prisustvo svesti. Prisustvo svesti zavisi jednostavno od moći da stanemo i obuzdamo sebe i svoje nagone za bilo kakvim delovanjem. To je stara svima poznata priča o ovladavanju nižim bićem (trigram Grom) da bi se dospelo do višeg stanja svesti (trigram Planina).

Delovanje energije je uvek reakcija a svesno delovanje je kreativna akcija, koja podrazumeva i odustajanje od svakog delovanja nižeg uma i njegovih želja. Moć odustajanja od delovanja je zapravo moć ovladavanja energijom od strane svesti. Zato ovaj heksagram govori o mirovanju da bi se ostvarila svest višeg uma, odnosno meditacija.

U praksi mirovanje o kome je ovde reč nije samo nepomično sedenje već iskustvo transcendentalne svesti kao naše nepokretne suštine. Zato se govori o leđima, kičma je osovina celog našeg bića, kada je ona mirna celo biće je mirno. Ali ipak to ne treba shvatiti doslovno kao fizičko mirovanje. Ovde je mirovanje prepoznavanje prave prirode svesti kao

izvora prostora koji je apsolutan, odnosno nepokretan jer svako kretanje se događa u njemu, a on se ne kreće ni u čemu (ili može se reći da se kreće u samome sebi).

Kada su leđa tako mirna da se čovek oseća bestelesan ili kada hoda dvorištem a ne primećuje ljude - nema greške. To praktično znači da imamo pravu svest o sebi onda kada našu suštinu osećamo kao nepokretnu dok se sve ostalo i dalje kreće: naše telo, drugi ljudi, cela priroda. Dok hodamo osećamo da smo u suštini nepokretni dok se kreće naše telo i ceo svet oko nas. To dovodi do osećaja lakoće kao da smo *bestelesni*. Takođe *ne primećujemo druge ljude* kao objekte koji bi bili odvojeni od celine svesti/energije/prostora, već kao oblike same svesti/prostora koji se takođe ne kreću jer su apsolutni, prividno se kreću samo njihove pojave u obliku fizičkih tela. Privid njihovog kretanja stvara um koji pretvara ne-hercijanske frekvencije apsolutne realnosti u hercijansku realnost relativnog sveta.

U vezi predmeta pitanja sada treba jednostavno stati, odustati i sačekati da nam se ukaže pravi put. Onda treba krenuti. *Kada dođe vreme za zaustavljanje, onda se zaustavite. Kada dođe vreme za delanje, onda delajte. Kada se kreće u pravo vreme i kada miruje u pravo vreme, čovekov put je sjajan i jasan.* Viši um deluje uvek na ispravan način, a to znači i u pravo vreme. Ispravan način delovanja i pravo vreme delovanja su neodvojivi. Ako mi lično nismo povezani sa višim umom (što je često slučaj) sada će pravo vreme i način delovanja odrediti „viša sila". Do nas je samo da budemo dovoljno mirni i prijemčivi da bismo opazili njene znake. Stoga svi saveti o mirovanju ovde se svode na poruku da sada nije vreme za delovanje.

Još jednostavnije rečeno, naš um/ego uvek ima potrebu da dela po svojoj volji i po svaku cenu, iako nije svestan svojih ograničenja. Na to nas upozorava

ovaj heksagram. U predmetu pitanja postoje sile, uticaji i činjenice kojih nismo svesni i koje sada presudno deluju na razvijanje situacije nezavisno od naše volje. Zato nas savetuje da se zaustavimo i ne mešamo se. Možda zato jer to što želimo jednostavno nije potrebno niti vredno truda, ili će celu stvar bolje izvesti sile koje su iznad nas, i u pravo vreme.

Ako je premet pitanja lični razvoj sada je vreme preokreta, da od spontanog, impulsivnog delovanja (heksagram 51) pređemo na objektivno, odgovorno i svesno delovanje. Nipošto ne smemo dozvoliti nižim porivima da sada odlučuju o našem delovanju.

Da bismo znali kada i gde da idemo moramo imati pogled sa visine, od višeg uma, odnosno informaciju koja potiče od objektivne svesti. Sada nije vreme da nas niži um/ego vodi, već samo viši um. Zato niži um treba da se smiri i da sačeka da mu se ukaže pravo vreme i pravo mesto odnosno način delovanja. Sada treba da brinemo samo o onome što možemo da brinemo, da radimo samo ono što možemo da radimo (*pravi čovek ne dopušta svojim mislima da prevaziđu njegov položaj*).

Svojstvo uma je da stvara virtuelnu realnost u kojoj ispituje sve moguće kombinacije delovanja. On (središnja linija) sada nije aktivan ni u donjem ni u gornjem trigramu. Samo je gornja linija višeg uma sada delatna. To znači da se sada suočavamo sa pravom realnošću, a ne virtuelnom. Predmet pitanja sada u potpunosti zavisi od sposobnosti naše svesti da bude objektivna. Zato je potrebno da se zaustavi virtuelna svesnost uma da bi se otvorila objektivna svest o realnosti. To se postiže mirovanjem celog bića ili meditacijom. Predmet pitanja se događa da bi nas naveo na takvu objektivnost.

Linije nam govore kako se to postiže i na kojim nivoima bića. Počinje se od nožnih prstiju preko listova i bedara do leđa i vilica. Svi delovi tela su stvoreni za delovanje i percepciju sa spoljnim svetom, jedino je mirovanje leđa samodovoljno i ono omogućava mirovanje ostalih delova bića.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Mirovanje nožnih prstiju - nema greške. Nepokolebljiva istrajnost na pravom putu donosi dobitak.

1. XZ „Mirovanje nožnih prstiju": još uvek nije pogrešno.

Situacija je početna i zato jednostavna za osvešćenje i ispravno reagovanje, a to je zaustavljanje pre nego što smo bio šta učinili. Promenom ove linije dobija se trigram svesti (Vatra). To nam govori da smo dovoljno svesni da treba da stanemo na vreme.

Kretanje nožnih prstiju samo po sebi nije dovoljno za hodanje. Ako se kaže da oni miruju to nam govori da sada ne činimo nepotrebne aktivnosti jer će one biti nedovoljne. Zahvaljujući svesti o detaljima (heksagram 22) ispravno postupamo ako čekamo da se okolnosti promene tako da akcija može da bude povoljna.

2. TZ Mirovanje listova (na nogama). On ne može da pomogne onome koga sledi i srce mu je prepuno tuge.

2. XZ „On ne može da pomogne onom koga sledi," jer on neće da zastane i da ga sasluša.

Listovi na nogama sami po sebi služe da se uzdignemo ka nečemu što želimo da dohvatimo. Ovo je linija uma/ega, s njenom promenom dobijamo tri-

gram Drvo (Vetar) odnosno inspiraciju ili težnju ka višem cilju. Sada previše toga želimo, odnosno ono što želimo da postignemo jeste samo želja uma/ega, ne i objektivna potreba.

Sada je važno da prepoznamo da li je ono čemu težimo samo rezultat želje ega ili pravi cilj. Ako se naša težnja zasniva na želji, strahu ili sumnji onda se naša težnja ne zasniva na unutarnjem miru i nezavisnosti, koji jedino daju objektivnost i pravu sposobnost za napredovanje, nego se zasniva na pogrešnim motivima.

Takođe um/ego deluje kroz spoljašnje objekte i odnose sa drugima. Ako se predmet pitanja odnosi na međuljudske odnose sada delovanje zasnovano na egu pokazuje sve svoje nedostatke. Previše se vezujemo za tuđe aktivnosti i probleme. Kroz delovanje uma/ega ne možemo nikome da pomognemo. Um/ego drugih je takođe zatvoren u svojoj subjektivnosti. Samo ako sebe ispravimo i smirimo u objektivnoj svesnosti to će delovati na druge da isti mir i objektivnost otkriju u sebi. U svoje pravo vreme i na svoj način.

3. TZ Mirovanje bedara i učvršćivanje kičme. Nevolja mu guši srce.

3. XZ „Mirovanje bedara" preti da uguši srce.

Kretanje bedara (kukova i osnove kičme) je presudno za početak kretanja tela. Tu se povezuje donji i gornji deo tela u ispravnoj ravnoteži. Stoga je ravnoteža ovde ključni pojam za razumevanje. Postoji sukob između želje da promenimo situaciju i da održimo mir i samokontrolu. Mir ne možemo da silu da postignemo, kao što to sada pokušavamo, već samo opuštanjem i razumevanjem šta nas to uznemirava, a to je sve što mi u suštini nismo. Mir se postiže jedino spoznajom šta mi zaista jesmo u suštini: da samo mi

jesmo i da nismo ništa *drugo* - ni misao ni telo ni bilo kakva aktivnost. Takav uvid daje jedinu pravu ravnotežu između našeg nižeg i višeg bića.

Ovo je linija višeg uma u donjem trigramu i ona je snažna (*jang*) i aktivna. To znači da nas viši um sada dovodi u situaciju da vežbamo smirenje kroz iskušenja koja nam deluju teška i ometajuća. Ovo se posebno odnosi na negativna osećanja ili misli. Ona su suština svih teškoća. Teškoće su takođe vezane za iskušenja želja i nagona.

Kada nas viši um uči smirenju on onda razotkriva sve detalje kojih nismo bili svesni, prisiljava nas da doživimo i prevaziđemo ono na šta naš um, sam po sebi, ne bi nikada pristao. Zato nam to deluje teško (*nevolja mu guši srce*). Viši um ne bi bio viši kada bi udovoljavao željama nižeg uma.

Događa se neka teškoća koja nas prisiljava da budemo pojačano svesni i prisebni, da nađemo pravu ravnotežu u izazovnim situacijama. Takođe moguće je da sva iskušenja sami sebi nepotrebno izazivamo.

4. TZ Mirovanje trupa - nema greške.

4. XZ „Mirovanje trupa" označava mirovanje celog bića.

Četvrta linija je prva u gornjem trigramu i odnosi se na energiju podsvesnih impulsa. Ona je ovde pasivna (*jin*) odnosno mirna. Kada se ona promeni dobija se trigram za svest (Vatra). Mirovanje trupa ili leđa omogućava mirovanje celog bića. Više se ne bavimo nižim delovima bića (predmeta pitanja) već njegovim centralnim delom odnosno celinom. To nam daje svest o biću koja je dovoljno postojana da donosi istinsko mirovanje, odnosno objektivno razumevanje (predmeta pitanja). Sa objektivnim razumevanjem ide i ispravno delovanje (*nema greške*).

Mirovanje celog bića je moguće samo sa ispravnim razumevanjem i ispravnim delovanjem. Mirovanje nastaje kada nema želje, sumnje ili straha, koji su međusobno povezani. Želimo ono što mislimo da nam nedostaje, sumnjamo u metode kako to da dobijemo i plašimo se da to nećemo nikada imati. Sve su to negativne misli i osećanja koje su jedini uzrok nemira. Kada u meditaciji ili istinskom mirovanju otkrijemo istinsko središte našeg bića, tada otkrivamo sopstvenu potpunost i uvek prisutnu ravnotežu, kao kada se smestimo u centar kruga ili točka. On je nepokretan i ceo točak se okreće oko njega. Kada nismo u sopstvenom središtu već u željama, sumnji i strahu, tada smo na rubu točka života koji se stalno okreće, tako da smo čas gore čas dole, čas uzneseni željama čas zgaženi strahom i brigom.

Ovakvo razumevanje se može primeniti i na predmet pitanja koji se ne bavi meditacijom ili duhovnim rastom. Linija nam govori da smo doprli do središta predmeta, ali ne bilo kakvim aktivnostima ka tom cilju već čistom percepcijom i samokontrolom, ostajući mirni, vladajući podsvesnim impulsima za delovanjem. Drugim rečima, nismo reagovali spontano i zato smo bolje razumeli celu stvar.

Da bismo se našli u središtu našeg bića nije potrebno ništa da radimo, naprotiv, potrebno je samo da se opustimo u potpunom mirovanju i automatski ćemo se spustiti u svoje središte. Jednostavno, mirovanje se ne može postići nikakvim aktivnostima već njihovim napuštanjem. Mirovanje celog bića nas dovodi do središta ili suštine bića.

Ovu liniju možemo razumeti kao uputstvo za meditaciju koja se sastoji samo iz mirovanja celog tela. Ako postignemo apsolutno mirovanje celog tela, uključujući i pokrete očiju, koji su najfinije kretanje

tela, tada smo ovladali podsvesnim impulsima i stičemo objektivnu svest o celom svom biću.

Samo tako možemo biti svesni uma/ega. Do objektivne svesti uma/ega ne možemo doći ako prethodno nismo osvestili celo svoje biće, jer naše telo je samo spoljni, grubi izraz uma/ega.

5. TZ Mirovanje vilica. Kada su reči ispravne, kajanje nestaje.

5. XZ „Mirovanje vilica" proističe iz središnjeg i prikladnog položaja linije (u gornjem trigramu).

Ovo je linija uma/ega. Um se sastoji iz misli koje se izražavaju rečima. Ako je naša svest o celom biću dovoljno postojana da obuhvata i um, tada će i reči biti ispravne, biće proizvod objektivne svesti. Govorićemo iz svoje suštine i zrelosti, sadržajno i korisno, uvek prikladno razumevanju slušaoca. Tada se nećemo kajati zbog svojih reči (*kada su reči ispravne, kajanje nestaje).*

Predmet pitanja sada zavisi od naše komunikacije. Ispravna komunikacija će pozitivno delovati na predmet, pogrešna negativno. Pogrešna reč na pravom mestu i trenutku, ili istinita reč na pogrešnom mestu i trenutku može mnogo nevolja da nam donese u životu, posebno u međuljudskim odnosima. Ili se predmet pitanja sada događa upravo zato da nas natera da ispravimo svoju komunikaciju, da prestanemo negativno ili netačno da govorimo, da uskladimo svoj govor sa okolnostima i percepcijom slušaoca.

Iskustvo meditativnog mirovanja ispravlja ovaj problem automatski. Način govora direktno odražava energiju i stanje svesti uma. Kod iskusnih praktičara meditacije govor je uvek uravnotežen i jednak jer iskusan meditant ne zavisi od promenljivih

stanja uma već od svesti koja je iza uma i uvek je ista jer je po svojoj prirodi apsolutna.

6. TZ *(na vrhu) Plemenito mirovanje - sreća.*

6. XZ *Sreća plemenitog mirovanja proističe iz činjenice da on sve do kraja pokazuje svoju dobrotu.*

Presuda i komentar ove linije se mogu lako razumeti ako vidimo da trigram za viši um (Planina) ovde postaje trigram potpunog prihvatanja (Zemlja). To nam govori da je svest višeg uma u nama toliko snažno prisutna da može apsolutno sve da prihvati (heksagram 15).

U prethodnoj liniji (5) svest višeg uma rukovodila je govorom, koji je direktan odraz stanja svesti u umu. Ovde rukovodi celim bićem. *Plemenito mirovanje* znači sveobuhvatno i bez razlika. *Sve do kraja pokazuje svoju dobrotu* znači da smo sposobni da svest višeg uma zadržimo i primenimo u svim aspektima postojanja. Ispoljavanje svesti duše manifestuje se kao apsolutna dobrota i u najtežim i najgorim uslovima i izazovima.

53. Razvoj / Postepeno napredovanje

Gore: ☴ Vetar, Drvo, inspiracija od višeg uma

Dole: ☶ Planina, viši um

Presuda:

Razvoj. Devojka se udaje. Sreća. Istrajnost na pravom putu donosi nagradu.

Komentar Tuan džuan:

Napredovanje ovog heksagrama (Postepeno napredovanje) označava sreću za devojku koja se sada uda.

Linije napreduju i zauzimaju ispravna mesta: otuda napredovanje dovodi do uspeha.

Napredovanjem u ispravnosti, čovek može da dovede zemlju u red. (On je kao) cela linija (koja) zauzima središnji položaj (u gornjem trigramu).

Mirovanje i nežnost omogućavaju neiscrpno delanje.

Komentar Sjang džuan:

Drvo na planini: slika postepenog napredovanja. Tako i pravi čovek, okružen dostojanstvom i vrlinom, nastoji da približi ljude dobroti.

KOMENTAR PRESUDE

Ako uvek imamo svest višeg uma (Planina), u svim okolnostima (šesta linija heksagrama 52), tada možemo uspešno da primamo i ispoljavamo inspiraciju i težnje (Vetar) koje pristižu od svesti višeg uma na ispravan način i u svim okolnostima.

Donji trigram (Planina) koji je viši um, garantuje ispravnost inspiracija i težnji gornjeg trigrama (Vetar, Drvo). Odnosno gornji trigram Vetar uspešno sprovodi i širi uticaje višeg uma donjeg trigrama Planina.

Ispravno ispoljavamo svest višeg uma i trajno napredujemo samo ako smo usklađeni sa vremenom i okolnostima, odnosno sa trajnim prirodnim zakonima koji određuju okolnosti i vreme događaja. Sada nije vreme ni za kakve trikove koji omogućavaju brz napredak ili rešenje problema. Sada je vreme za razvoj kroz postepen napredak. Sada svest ne sme da nam bude sužena na sam predmet pitanja jer je on deo šireg procesa nekog razvoja. Tako sada treba da sagledavamo trenutne pojave, ne treba da sudimo o njima odmah i površno već da sačekamo uvid u širi kontekst.

Kao što su se nekada moreplovci orijentisali pomoću nepomične zvezde Severnjače, tako i mi sada kroz iskustvo koje nam donosi predmet pitanja moramo da spoznamo realnost koja je u osnovi prirodnih zakona, da prepoznamo proverene i trajne vrednosti našeg bića i karaktera i da se oslonimo na njih. Kada u tome uspemo kod sebe, onda ćemo moći da ih prepoznamo spolja, u drugim ljudima i u događajima. Ma kako okolnosti u kojima se nalazimo bile nestabilne i neizvesne moći ćemo da ih sagledamo u najširem kontekstu razvoja. To nam pokazuju trigrami; ako ostanemo mirni u sebi (donji trigram) dobićemo jasan uvid u pravo stanje stvari (gornji trigram). Tako ćemo moći da pravimo ispravne korake na putu.

Zato je ovde uzet primer devojke koja se udaje. Taj proces ima svoje tradicionalne obrasce koji se moraju poštovati i obaviti korak po korak, u skladu sa vremenom. Ako se ne ispoštuju, odlazak devojke u

tuđu kuću neće se smatrati legalnim brakom, ona neće postati supruga, biće samo devojka za zabavu.

Slika drveta na planini, koje je vidljivo izdaleka, govori o dugotrajnim vrednostima koji deluju na celu svoju okolinu. Ako u sebi imamo vrednosti svesti duše tada spontano delujemo na druge ljude da istinske i trajne vrednosti prepoznaju u sebi, a to je pre svega dobrota. Ljubav i dobrota su najsnažnija delovanja svesti duše iz čoveka na druge ljude (*okružen dostojanstvom i vrlinom*). To je ono što nas najviše privlači kod ljudi koji to ispoljavaju, ono što najviše volimo. To je ono što svi najviše tražimo u životu (*Tako i pravi čovek, okružen dostojanstvom i vrlinom, nastoji da približi ljude dobroti*).

Ispravan razvoj je spor proces i odvija se u skladu sa vremenom, kao i svi organski procesi koji sačinjavaju život. Sada toga postajemo svesni u predmetu pitanja.

Takođe je moguće da događaji iz predmeta pitanja sada postoje da bi nas naveli da se uskladimo sa našom suštinom.

I viši um i svest duše deluju putem događaja u vremenu i prostoru. Drugim rečima, događaji su izraz delovanja svesti koja stoji iza celog postojanja. Ta svest je takođe i naša suština. Postajući svesni svoje suštine bićemo usklađeni sa svešću koja deluje na vreme i prostor, na događaje. To je ono što je ključno razumeti u predmetu pitanja. Koliko smo usklađeni sa svojom suštinom toliko ćemo biti usklađeni sa događajima u vremenu i prostoru i toliko ćemo uspešno delovati na predmet pitanja.

Ako nismo adepti u meditaciji (kao što velika većina ljudi nije) možemo biti usklađeni sa svojom suštinom i prirodnim zakonima u dovoljnoj meri ako poštujemo tradicionalne obrasce i zakone, i prirodne i

ljudske. Dovoljno je da ih ne prekršimo; tako ćemo biti usklađeni. Kriterijum da li smo usklađeni oduvek je bio isti: zračenje dostojanstvom i vrlinom, i nastojanje da ljude približimo dobroti. Dobrota, vrlina i ljubav su sigurni dokazi da se razvijamo ispravno.

Linije opisuju sve izazove i neizvesnosti koje prate težnju da ostanemo na svom pravom putu, na putu ispravnog razvoja.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Divlja guska[21] se približava obali. Mlađi sin je u nevolji. Ogovaranje, ali nema greške.

1. XZ Nevolja mlađeg sina je nešto za šta nismo mi krivi.

Ova linija se odnosi na našu energiju i motivaciju za delovanje. Ona je pasivna. Kada se promeni dobija se trigram svesti. Sada tek počinjemo da se suočavamo sa pravom prirodom predmeta pitanja i tek formiramo ispravnu svest o njemu (*divlja guska se približava obali*). Zato je logično da imamo sumnje i nesigurnosti, da ne vidimo stvari ispravno i da možemo da pogrešimo (*mlađi sin je u nevolji)* ali sve je to deo ispravnog razvoja stvari i učenja (*ogovaranje, ali nema greške)*. Na dobrom smo putu ali ne treba da

[21] Prema Vilhelmu, divlja guska je simbol vernosti, jer se smatra da nikada ne odlazi drugom mužjaku nakon smrti prvog. Blofeld kaže da ovaj heksagram prikazuje let divlje guske prema suncu. Sunce se često označava terminom jang, odnosno rečju koja označava muški princip. Guska je jin, odnosno, ženka u potrazi za svojim parom. Vilhelm ceo heksagram tumači kao simboličan prikaz razvoja života: prva linija je mladi čovek koji tek stupa u život, a poslednja je kraj života, smrt.

sudimo prerano niti da žurimo sa rešenjima. Najbolje je da ostanemo pasivni, neutralni i da čekamo da nam se dalji put sam pokaže.

2. TZ *Divlja guska se približava steni. Veselo se jede i pije - sreća.*

2. XZ *„Veselo se jede i pije," ali ne samo jela radi.*

Stena na obali je sigurno stanište posle leta nad vodom. Ova linja se odnosi na um/ego. Svest o ispravnom razvoju sada je deo našeg svesnog uma/ega i pouzdano učestvujemo u razvoju. Zato osećamo sigurnost (*divlja guska se približava steni*). Sa promenom ove linije dobija se drugi trigram za Vetar, Drvo ili nadahnuće od strane višeg uma ili intuicije, koje nam donosi ispravnost.

Sada svesno učestvujemo u razvoju predmeta pitanja, vladamo njime i zato osećamo spokojstvo (*veselo se jede i pije*). Ali upravo to može biti izazov da se previše opustimo. Dok nas opasnost prisiljava da budemo obazrivi i povišeno svesni, nepostojanje opasnosti i opuštenost vodi nas u nepažljivost. Potrebno je da budemo uvek objektivno svesni i neutralni; da ne mislimo da smo savršeni jer uvek nešto novo i nepoznato može da se pojavi; da se ne vezujemo za trenutno povoljno stanje (*... ali ne samo jela radi*) i da iste kriterijume primenimo i na druge.

3. TZ Divlja guska se približava visoravni. Muž odlazi i ne vraća se. Žena je trudna, ali se ne porađa. Nesreća. Vreme je povoljno za odbranu od razbojnika.

3. XZ „Muž odlazi i ne vraća se": tako se odvaja od svojih saputnika. „Žena je trudna, ali se ne porađa": skrenula je s pravog puta. „Vreme je povoljno za odbranu od razbojnika," odnosno, za uzajamnu zaštitu.

Ovo je linija višeg uma i ona sada aktivno deluje. To znači da postajemo svesni dubljih uzorka i procesa kao i naših novih i dubljih koraka u razvoju (*divlja guska se približava visoravni*).

Ako zbog novih okolnosti i dubljeg razumevanja nešto moramo da promenimo ili napustimo onda smo spremni da to učinimo (*muž odlazi i ne vraća se: tako se odvaja od svojih saputnika*).

Zbog novih okolnosti i višeg nivoa delovanja nismo sigurni kada i kako da učinimo pravu stvar i skloni smo da skrenemo sa pravog puta (*žena je trudna, ali se ne porađa: skrenula je s pravog puta*). Skloni smo da ono što je novo i što pripada višem nivou iskustava u razvoju pogrešno procenimo kao da je nepovoljno; da prenaglo primenimo silu u rešavanju problema; da situaciju protumačimo kao nepovoljnu, neprijateljsku i nesrećnu iako je ona zapravo samo deo procesa dubljeg razvoja i razumevanja.

O teškoćama ne treba da sudimo površno, treba da znamo da su one deo šireg spektra događaja i da sve ima svoje razloge iako ih mi trenutno nismo svesni. Stoga ne treba da provociramo rešenje zbog nestrpljenja i trenutnih neugodnosti već da pustimo da stvari idu svojim tokom. Samo ako se opiremo toku razvoja dolazimo u sukob sa njim. Ako naš um/ego ne vidi taj tok onda ga naš viši um vidi. Sada toga postajemo intuitivno svesni.

Promenom ove linije dobija se trigram Zemlja, potpuno prihvatanje. To je način na koji sada idemo ispravnim razvojem usred teškoća i neizvesnosti koji donosi razvoj na novom nivou svesti na kome dotle nismo bili (*vreme je povoljno za odbranu od razbojnika*). Najbolje je da se držimo onoga što već imamo i znamo uz otvoren stav prema nepoznatom.

4. TZ Divlja guska se približava drvetu. Možda će naći pogodnu granu da sleti. Nema greške.

4. XZ „Možda će naći pogodnu granu da sleti": ako je odana i nežna.

Ovo je prva linija gornjeg trigrama, linija podsvesne energije i ona je pasivna, prijemčiva. To govori da sada treba da budemo fleksibilni jer se nalazimo u novoj situaciji kada je razvoj u pitanju, sa puno nepoznatih činilaca. Treba nam odmor da povratimo stabilnost i ustanovimo pravu orijentaciju (*divlja guska se približava drvetu*). Sada nije vreme za agresivne poteze i samovolju u rešavanju problema. Sada ništa ne rešavamo, sada rekapituliramo postojeće. Treba da se držimo onoga što nam je poznato i daje nam sigurnost. (*Možda će naći pogodnu granu da sleti. Nema greške.*) Ako se ne opiremo situaciji već obnavljamo snagu u sebi, postepeno ćemo naći izlaz iz teškoća i konfuzije.

Približili smo se višem nivou svesti i novom načinu života u skladu sa njim. Neophodno je da se povučemo od svih mentalnih obrazaca koji su pripadali starom načinu života. To treba učiniti sa savršenim razumevanjem (heksagram 33). Kao kada ptica nakon dugog leta sleti na drvo da se odmori i vidi gde treba dalje da nastavi.

5. TZ *Divlja guska se približava planinskom vrhu. Žena ne dobija dete tri godine, ali na kraju nema nikakvih prepreka. Sreća.*

5. XZ *Na kraju ništa ne može da omete dolazak sreće i potpuno ispunjenje naših želja.*

Ovo je linija svesnog uma/ega. Promenom ove linije iz aktivne u pasivnu, nastaje trigram Planina i heksagram 52. To praktično znači da kada um/ego obustavi svoje težnje (*jang*) i postane prijemčiv (*jin*)

težnja ka višem umu (trigram Vetar, Drvo) postaje viši um (trigram Planina). O tome govori komentar *divlja guska se približava planinskom vrhu.* To predstavlja potpuno osvešćenje višeg uma i usklađenost nižeg uma sa objektivnom svesnošću.

Kada je niži um usklađen sa višim on je sposoban da lako napusti svoju vezanost sa kriterijumima i vrednostima nižeg uma, sa svojim ranijim navikama, planovima i željama, s prijateljskim, poslovnim ili porodičnim vezama, sve što je potrebno napustiti da bi se učvrstila svest višeg uma.

Napuštanje ne znači samo fizičko udaljavanje (ako ono nije neophodno) već ne činjenje onoga što ne treba činiti jer bi plod našeg delovanja (*dobijanje deteta*) sada ometao naše napredovanje, ili bi izazvao nerazumevanje okoline (*žena ne dobija dete tri godine* - jer vreme i okolnosti nisu pogodne - *ali na kraju nema nikakvih prepreka.*)

Jednostavno, ako stremimo višem stanju svesti (*planinskom vrhu*) moramo da napustimo sve ono što na čemu su se zasnivala niža stanja svesti. To znači da sada nije problem spolja nego unutar nas, u našem umu/egu. On je taj koji sada treba da bude krajnje tolerantan i pun razumevanja za sve što je niže i prošlo, da ne dolazi u sukob ni sa nižim elementima u sebi ni sa osobama nižeg stanja svesti spolja. Ako je u sukobu to znači da je vezan za njih. Treba samo da ih nadiđe (transcendira), kao što ptica odlazi u visine. To je jedini ispravan način nadilaženja nižih stanja svesti u sebi samom.

Sada se svesno stabilizujemo u stanju razvoja u kome do sada nismo bili. Oslonjeni smo samo na sebe i svoju viziju uprkos teškoćama i nerazumevanju okoline. Periodi izolacije su neophodni u procesu duhov-

nog sazrevanja. Oni su zapravo dokaz da je napredovanje ispravno.

6. TZ (na vrhu) Divlja guska postepeno zalazi iza planine. Njena pera mogu se upotrebiti za svete obrede. Sreća.

6. XZ „Njena pera mogu se upotrebiti za svete obrede. Sreća.“ Nema više mesta za nered.

Promenom ove linije nastaje trigram Voda i heksagram 39, Prepreka ili Razumevanje ograničenja. Ako smo ispravno nadišli vezanosti za niže elemente u nama (ili okolini) kako nam sugeriše peta linija, sada smo postigli maksimum razumevanja i razvoj uvida u stare greške i u naš pravi put, odnosno spremni smo za ostvarenje (predmeta pitanja).

Ova linija predstavlja vrhunac razvoja kroz postepeno napredovanje - koji se odnosi na nas. Samo ako sebe usavršimo tako da možemo samostalno da idemo svojim putem nadilazeći prepreke na ispravan način (*divlja guska postepeno zalazi iza planine*), sa objektivnim razumevanjem i bez ikakvih sukoba (*nema više mesta za nered*) bićemo primer drugima, svi će imati koristi od toga - uključujući i predmet pitanja. (*Njena pera mogu se upotrebiti za svete obrede. Sreća.*)

54. Udavača / Podređenost

Gore: ☳ Grom, spontani pokret, volja, energija

Dole: ☱ Jezero, radost nižeg uma

Presuda:

Udavača. Napredovanje donosi nesreću. Nijedan cilj nije povoljan.

Komentar Tuan džuan:

Ovaj heksagram (Udavača) predstavlja veliki princip neba i zemlje. Ako se nebo i zemlja ne ujedine, sve stvari moraju da propadnu. Udavača takođe predstavlja čovekov kraj i čovekov početak.

Radost i kretanje: udaje se mlada devojka.

„Napredovanje donosi nesreću." Jer mesta (linija) nisu ispravna.

„Nijedan cilj nije povoljan." Jer se slabe linije nalaze iznad jakih.

Komentar Sjang džuan:

Grom iznad jezera: slika udavače. Tako i pravi čovek mora biti svestan početnih grešaka ako želi da ostvari dugotrajan kraj.

KOMENTAR PRESUDE

Ovo je suprotan heksagram od prethodnog. U prethodnom smo se usklađivali sa ispravnim razvojem kojim upravlja viši um i svest duše. Ovde radost nižeg uma (Jezero) dobija energiju (Grom) i zato takvo *napredovanje donosi nesreću; nijedan cilj nije povoljan.*

Heksagram opisuje spontanu veselost i oduševljenje puno energije i radosti karakterističnu za mladu devojku.

Preterano povlađivanje niskim željama i strastima.

Slepe želje spontano dobijaju energiju, to vodi u propast. U najboljem slučaju želja ili težnja neće se ostvariti jer nije objektivna. Insistiranje na njima dovelo bi do greške ili propasti. Ništa trajno niti vredno ne može se razviti iz nesvesnih impulsa podržanih energijom želja.

Donji trigram (Jezero, radost nižeg uma) pokazuje da umu/egu (središnja linija) nedostaje svest višeg uma (gornja treća linija). Gornjem trigramu (Grom, spontani pokret, volja, energija) pored toga nedostaje središnja linija, odnosno integrisana svest uma ili ega; aktivna je samo impulsivna energija (donja linija). Budući da se donji trigram „udružuje" sa gornjim, tendencija je ka opadanju objektivne svesnosti i kritičnog rasuđivanja i ka pojačavanju energije i želja. Kada se ta kombinacija udruži ne donosi ništa dobro. Zato heksagram govori o podređenom položaju kakav (tradicionalno) ima udavača koja je suložnica (konkubina). Ona mora da sledi tradicionalne običaje; ne sme da radi šta želi.

Preovlađuju spoljašnji uticaji. Najbolje je ostati miran i podređen, bez isticanja i insistiranja na svojoj volji. Treba sačekati bolja vremena. Ovo je vreme kada smo podređeni spoljašnjim uticajima i ma koliko oni bili teški ne smemo se isticati jer trenutno ne možemo da koristimo ni um ni energiju na ispravan način. Ako smo suočeni sa neodlučnošću da li da izaberemo put razuma ili strasti, sada će strasti pobediti i stvari se neće dobro završiti. Svest nam je sužena delovanjem (nepovoljnih) okolnosti ili našom nesposobnošću da

budemo objektivni i realni. Svi planovi i ciljevi zasnovani na željama i strastima će propasti. Heksagram opisuje stanje svesti kockara koji već gubi i sve što ima ulaže u poslednje bacanje.

Ovaj heksagram u suštini opisuje stanje naše duše dok boravi u fizičkom telu. Težnja jakih linija u heksagramu (svesti duše), ide na dole (donji trigram ima samo dve jake linje, prvu i drugu, a gornji samo prvu). Jake linije (*jang*) opadaju a slabe (*jin*) jačaju. Duša (*jang* linije) je u telu (*jin* linije) sputana na sve moguće načine. Energija tela i njegovi nagoni, posebno čulne želje, nameću ograničenja duhovnoj slobodi i kreativnosti (*„Nijedan cilj nije povoljan.“ Jer se slabe linije nalaze iznad jakih.*) Zato je rečeno da *ovaj heksagram predstavlja veliki princip neba i zemlje. Nebo* je svest duše a *zemlja* fizičko telo. Oni se ujedinjuju radi života. (*Ako se nebo i zemlja ne ujedine, sve stvari moraju da propadnu*).

Međutim, *Udavača takođe predstavlja čovekov kraj i čovekov početak.* Svest o ograničenjima naše duše u telu donosi nam neophodnu svest o našim pravim mogućnostima (jer smo dotle gajili iluzije o sebi), i svest o greškama iz ranijeg perioda kojih nismo bili svesni. (*Tako i pravi čovek mora biti svestan početnih grešaka ako želi da ostvari dugotrajan kraj.*)

Čovekov kraj je kraj iluzija i zavisnosti od nagona i želja a *čovekov početak* je početak oslobađanja svesti duše. To je razlog zašto ovaj heksagram (koji govori o neispravnom razvoju) dolazi posle prethodnog koji govori o ispravnom razvoju. Ispravno nije moguće ako potpuno ne raščistimo sa neispravnim. Zapravo, čim zakoračimo putem ispravnog razvoja bićemo svesni svega što je neispravno u nama. O tome govori ovaj heksagram.

Kao što je heksagram 51 povezan sa 52, tako su povezani 53 i 54, kao suprotnosti koje se dopunjavaju. Svest o neispravnom (54) konačno nas čini svesnim ispravnog (53). To se pre svega odnosi na svest o našem pravom položaju i realnim mogućnostima.

Često uobražavamo da možemo ono što ne možemo ili da nam treba ono što nam ne treba, i zato se sudaramo sa realnošću, udaramo u zid. Zato se ovde koristi slika udavače koja iako je puna strasti i želja, ona (tradicionalno) mora da bude pasivna i podređena jer se nalazi u takvim okolnostima. Kada krenemo putem ispravnog razvoja vođeni višim umom (53) svi mentalni obrasci neispravnog ponašanja i verovanja nižeg uma moraju postati podređeni kao udavača koja je ušla u tuđ dom.

Heksagram opisuje situaciju koja je nepovoljna zbog naše sklonosti da reagujemo spontano, ili da se sukobljavamo sa okolinom insistiranjem na rešavanju problema ili promeni na način kakav mi želimo - ili da odustanemo od svega, da pobegnemo od problema. Iako postoje problemi koje treba rešavati po svaku cenu kao i problemi od kojih treba odustati, sada je vreme da prepoznamo svoja ograničenja i da zadržimo unutarnju nezavisnost, da sa takvim stavom sačekamo promenu okolnosti.

Sile koje upravljaju spoljašnjim okolnostima sasvim sigurno će zastati kada se suoče sa našom nezavisnom svesnošću o njima i kada prestanemo da reagujemo na njih. Veoma često spoljašnjost deluje na nas sa ciljem da u nama kristališe objektivnu svesnost i nezavisnost. Ako mi postanemo svesni tog zakona, da se događaji dešavaju zbog nas i naše svesnosti, tada se pritisak spoljašnjih događaja smanjuje i nestaje jer je postigao svrhu.

Kada se oslobodimo iluzija u koje nas vode niske strasti i spoznamo njihove granice (54) tada otkrivamo svoje prave mogućnosti i možemo doći do Obilja (55). To nam govori poredak pet heksagrama: u 51 smo postali svesni delovanja impulsivne energije i ako smo njome ovladali dospevamo do svesti višeg uma u 52; ako ovladamo svešću višeg uma onda možemo da ispoljavamo njegov uticaj i ispravno se razvijamo, kako govori 53; ispravan razvoj nije moguć ako ne iskusimo i prevaziđemo sve iluzije i ograničenja podsvesnih impulsa i želja u 54. Samo tako možemo doći do vrhunca ispravnog delovanja svesti i energije u 55.

Linije govore kao razumeti svoj podređen položaj koji imamo zbog iluzija i želja i kako ga prevazići.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Udavača postaje suložnica. Hromi čovek ipak može da korača. Napredovanje donosi sreću.

1. XZ „Udavača postaje suložnica": jer tako mora da bude. „Hromi čovek ipak može da korača": ovo nagoveštava uzajamnu podršku.

Promenom ove linije trigram Jezero postaje Voda, radost nižeg uma postaje racionalni um (*udavača postaje suložnica* - razume i prihvata svoju pravu ulogu). Iako smo u potčinjenom položaju i još uvek ograničeni, pod uticajem nižih elemenata u nama ili izvan nas, sada možemo da napredujemo ako se ponašamo potpuno racionalno i pažljivo, ako radimo samo ono što znamo i što treba da radimo, u skladu sa okolnostima i normama ispravnog ponašanja. (*Hromi čovek ipak može da korača. Napredovanje donosi sreću.*)

Na taj način vremenom ćemo dobiti podršku i nadići ograničenja (heksagram 40).

2. TZ Jednooki čovek ipak može da vidi. Istrajnost na pravom putu donosi korist pustinjaku.

2. XZ „Istrajnost na pravom putu donosi korist pustinjaku." Trajni zakon nije se promenio.

Promenom ove linije, koja se odnosi na um/ego, dobijamo trigram i heksagram Grom (51). To nam govori da sada sve zavisi od osvešćenja energije odnosno namere ili volje koja stoji iza svesti uma, odnosno stanja u kome se um nalazi i deluje. Um je ograničen kao jednooka osoba, ali ipak može da vidi ako se usredsredi. Ako sada obratimo pažnju na energetski aspekt stvarnosti, i našeg sopstvenog delovanja, i kao pustinjak ili asketa zanemarimo ili stavimo pod kontrolu sve niže porive koji unose neke mentalne sadržaje u čisto energetski aspekt stvarnosti našeg (ili tuđeg) delovanja, takva istrajnost će doneti uspeh. (*Istrajnost na pravom putu donosi korist pustinjaku*.) Drugim rečima, ako umom/egom uspemo da osvestimo i na taj način kontrolišemo energiju naših nagona i želja, napredovaćemo (*trajni zakon nije se promenio*).

U pogledu predmeta pitanja treba ostati veran unutarnjoj viziji ispravnog puta uprkos spoljašnjim teškoćama i unutarnjim iskušenjima. Na taj način dobićemo pravu energiju za napredak (51).

3. TZ Udavača je služavka, ali udajom postaje suložnica.

3. XZ „Udavača je služavka", jer se još uvek ne nalazi na prikladnom položaju.

Ovde je pasivna linija (*jin*) na mestu delovanja višeg uma. Ako bi postala aktivna na ispravan način

trigram bi se promenio u Nebo, savršeno ispravno delovanje (34). Budući da je sada pasivna to nam govori da moramo da odolimo iskušenju da postignemo ciljeve nečasnim sredstvima ili pre vremena ili nezasluženo na bilo koji način. Ako odolimo iskušenju da ostvarimo cilj (želju) narušavajući načela ispravnosti i savesti, odnosno na negativan način (*jin*), stvari će postati pozitivne (*jang*, Nebo). Sve što je potrebno sada jeste da ostanemo ispravni po svaku cenu iako se *još uvek ne nalazimo na prikladnom položaju.* U tome će nam pomoći svest da se do pravog ostvarenja ne može doći prečicom, pre vremena, na nedostojan način, niti ako to ne zaslužujemo. Treba da se držimo onoga što sada imamo i možemo da uradimo sledeći čistu savest i držeći se najviših načela.

4. TZ Udavača ostaje neudata i posle predviđenog vremena. Međutim, dolazi dan kada ona stupa u pozni brak.

4. XZ Njena čvrsta želja da ostane neudata i posle predviđenog vremena pokazuje da treba sačekati pre početka delanja.

Komentar se može lako razumeti ako se podsetimo da ova linija predstavlja podsvesne impulse i nagone, volju i energiju. Linija je aktivna (*jang*) ali ako bude aktivna na pravi način tako da sve to sada postane pasivno (*jin*) i svesno suzdržano, nastaje trigram Zemlja, potpuno prihvatanje i heksagram 19 koji govori o napredovanju i ispravnom rastu. U vezi sa predmetom pitanja to praktično znači smo u situaciji u kojoj se moramo suzdržati od aktivnosti (da se oslobodimo teškoća ili da ostvarimo cilj) da bismo sačekali pravi trenutak. (*Njena čvrsta želja da ostane neudata i posle predviđenog vremena pokazuje da treba sačekati pre početka delanja.*)

Linija govori o ispravnoj upotrebi energije i volje. Ne treba da sledimo njene slepe impulse već da čekamo da vreme bude zrelo. U suprotnom, ako sledimo želje i fantazije, možemo dobiti nešto što u stvarnosti nije vredno imati, što će nam doneti nevolje i narušiti naše dostojanstvo.

Delujući u pravo vreme delujemo na pravi način i dobijamo prave rezultate. Ako sada sačuvamo takvu svesnost i ponašamo se u skladu sa njom, *dolazi dan kada ona stupa u pozni brak,* odnosno kada se naše namere i ciljevi ostvaruju.

5. TZ *Car Ji udaje kćer. Njene haljine su skromnije od haljina njenih deveruša. Kada je mesec skoro pun, pristiže sreća.*

5. XZ *„Car Ji udaje kćer. Njene haljine su skromnije od haljina njenih deveruša.“ Središnji položaj ove linije (u gornjem trigramu) ističe plemenito ponašanje.*

Ovo je mesto uma/ega u gornjem trigramu koji predstavlja energiju i volju. Ona je pasivna. To nam daje savet da je sada potrebno da volja uma/ega treba da bude pasivna u odnosu na situaciju (predmet pitanja) kako bi bila ispravna i tako dovela do radosti ostvarenja (trigram Jezero i heksagram Radost 58).

Iako osećamo moć ne ispoljavamo je, kao što osoba na visokom položaju (careva kći) ne ističe svoj status kroz izgled i ponašanje već je skromnije odevena od osoba koje su niže od njenog ranga. Car Ji je uveo pravilo da kada se princeza udaje za osobu nižeg ranga ne treba da pokazuje svoj viši status, već da se prilagodi statusu svoga muža. To sada važi i za nas i naš položaj u društvu i predmetu pitanja. Ne treba da težimo vanjskom sjaju i oslanjanju na titule (da sijamo svojim punim sjajem kao pun mesec, već samo kao donekle pun mesec). Ako smo skromni i uravnoteženi

tada ćemo videti prave vrednosti. Ako je naš um prijemčiv (*jin* linija), ako nije zaslepljen svojom svetlošću, tada možemo da opazimo i primimo svetlost apsolutne svesti svih bića. Da bismo prepoznali prave vrednosti u ljudima i u događajima treba da im se sasvim približimo, da budemo na istom nivou svesti, da ih slušamo pažljivo i sa saosećanjem. To je sve nemoguće ako se držimo nekih vrednosti koje dele ljude po kategorijama. Svest koja stoji iza životne energije ista je u svim bićima. Ako se dovoljno zbližimo sa bilo kojim bićem, videćemo tu svest i doživeti je kao deo sebe. Rezultat toga je blaženstvo ili radost (heksagram 58)

Predmet pitanja je takav da nam pomaže da osvestimo svoju taštinu, ponos i samodopadljivost, tvrdoglavost i sujetu. Ako su okolnosti nepovoljne one nam se događaju zato da naučimo da sačuvamo dostojanstvo i plemenitost uprkos teškoćama. Sada sve rešavamo tako što prihvatamo sve okolnosti kakve one jesu, bez izbora. Tako možemo otkriti skrivene bisere ili dragulje u blatu. Božansku iskru i u najgoroj osobi. Delovanje svesti duše u svim okolnostima.

Drugim rečima sada treba da prihvatimo nepovoljna dešavanja, niži položaj i neugledne ljude da bismo bili u skladu sa vremenom i predmetom pitanja, kao i sa njegovim rešavanjem. To je sada način dolaženja do odgovora i rešenja. Takva prijemčivost uma (*jin*) je sada ispravna na pravi način (postaje *jang*) i donosi sreću (58).

6. TZ (na vrhu) Žena nosi korpu u kojoj nema ničega. Čovek kolje ovcu iz koje ne teče krv. Nijedan cilj nije povoljan.

6. XZ U korpi nema ničega jer jin linija na vrhu ne poseduje čvrstinu.

Linija na vrhu je linija višeg uma i ona sada *ne poseduje čvrstinu* (ona je *jin*). Nemamo vezu s višim umom i zato ne razumemo svoj podređen položaj koji imamo zbog iluzija i želja i kako da ga prevaziđemo.

Promenom ove linije dobijamo heksagram 38, Protivurečnost, suprotnost ili podela kada smo rastrzani između svesti, odgovornosti i duhovnih ciljeva i prepuštanja čulnim željama. Takvu protivurečnost u sebi obično rešavamo formalnim ponašanjem u korist duhovnosti sa kojim skrivamo istinu od drugih i samoga sebe da smo zapravo pod vlašću niskih strasti.

Formalno delovanje je opisano u komentarima linije kao kada (u ritualnom obredu prinošenja žrtvi božanskom) *žena nosi korpu u kojoj nema ničega* ili kada *čovek kolje ovcu iz koje ne teče krv*. Na takav način, kroz formalno ili lažno vanjsko delovanje nećemo se približiti višem umu, odnosno božanskom principu u nama, niti u drugima, niti ćemo tako nadići iluzije koje nas održavaju u podređenom položaju.

U heksagramu 38 svest (Vatra) je suprotstavljena željama (Jezero). Spolja sijamo a unutra smo puni želja. Iako se spolja formalno ponašamo na ispravan način, unutar sebe smo još uvek puni strasti i vezani za stare mentalne obrasce i svoje želje. Mi spolja radimo sve što formalnosti zahtevaju da bismo ostvarili svoje želje a iznutra ostajemo isti. Ostvarenje ciljeva na takav način je pogrešno i biće neuspešno.

Raditi stvari na suštinski ispravan način znači delovati bez nagrade, pružati dobrotu, ljubav i ispravnost radi njih samih, svojim primerom omogućiti drugome da otkrije dobrotu, ljubav i ispravnost u sebi i u svemu. Dati iskustvo i slobodan prostor svakome da otkrije sebe. Na taj načini sebe usavršavamo u povezivanju sa višim umom.

Ne možemo prvo da se povežemo i usavršimo u vezi sa višim umom pa onda tako da delujemo. Naprotiv. Mi sami rastemo u savršenstvu višeg uma dok ga pružamo i otkrivamo drugima. Dok činimo drugima ono što želimo da bude nama učinjeno. To je tako zato jer u svesti višeg uma ili duše ne postoje 'drugi', sve je samo jedna ista božanska svest.

Na putu ka božanskoj svesti duše cilj je sam put. Cilj je savršena ispravnost; koliko nju usavršavamo toliko smo bliži cilju kojeg na kraju otkrivamo kao sebe samoga.

55. Obilje / Zenit

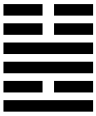

Gore: ☳ Grom, spontani pokret, volja, energija

Dole: ☲ Vatra, spontana svesnost

Presuda:

Obilje. Uspeh. Kralj se približava obilju. Ne budite tužni. Budite kao sunce u podne.

Komentar Tuan džuan:

Ovaj heksagram označava veličinu. Svetlost upravlja kretanjem: otuda obilje.

„Kralj se približava obilju." Tako se potvrđuje veličina.

„Ne budite tužni. Budite kao sunce u podne." Naša svetlost treba da obasjava ceo svet.

Kada Sunce dostigne zenit, počinje da zalazi. Kada je Mesec pun, počinje da se smanjuje. Plima i oseka, punoća i praznina, rastu i opadaju u skladu s vremenom. Koliko je to istinito kada su u pitanju ljudi, a koliko tek kada su u pitanju duhovi i bogovi!

Komentar Sjang džuan:

Grom i munja dolaze zajedno i stvaraju sliku obilja. Tako i pravi čovek presuđuje u sporovima i određuje kazne.

KOMENTAR PRESUDE

Ovde je donji trigram Vatra zamenio donji trigram Jezero iz prethodnog heksagrama. To nam pokazuje da kada sopstvenim ispravnim, suštinskim, a ne samo formalnim delovanjem sprovodimo svest duše

ili višeg uma, kao što je prikazano u najvišoj liniji prethodnog heksagrama, i na taj način se oslobodimo podređenog položaja koji smo imali kada smo bili uslovljeni nagonima i željama, tada svest (Vatra) vlada energijom (Grom) na ispravan način. To vodi u obilje ili vrhunac na svim planovima.

Svetlost (svesti) *upravlja kretanjem* (energijom i voljom)*: otuda obilje.*

Osoba koja svesno upravlja svojim kretanjem (instinktivnim delovanjem) je vladar svoga bića. Onaj koji vlada svojim bićem je kao kralj koji vlada svojim carstvom. Samo on poseduje obilje i moć delovanja. (*„Kralj se približava obilju.“ Tako se potvrđuje veličina.*)

Ranije je bilo reči o tome da struktura stvarnosti ima tri faze: svest, energija, materija. Svest se pomoću energije ispoljava u fizičkoj realnosti. U osnovi materije je energija a u osnovi energije svesna namera ili inteligencija. Ovaj heksagram jasno pokazuje da u osnovi energije (Grom) stoji svest (Vatra). Ako celu egzistenciju prepoznamo kao zajedničku manifestaciju energije (Grom) i svesti (Vatra), tada je doživljavamo kao obilje i punoću; otuda naziv heksagrama. Ne možemo spoznati pravu prirodu svesti a da je ne doživimo kao obilje energije, kao istinsku moć koja upravlja svime; niti možemo prepoznati životnu energiju a da istovremeno ne vidimo da je ona izraz inteligentne namere ili božanske svesti.

Heksagram takođe opisuje trenutak savršene jasnoće i uvida, odnosno delovanja (Grom) svesti (Vatra). To su trenuci jasnog rasuđivanja i odlučivanja. (*Tako i pravi čovek presuđuje u sporovima i određuje kazne*.) Imamo puno poverenje u unutarnju istinu i njenu moć da nas vodi ispravnim putem. To opaža i naša okolina, zato sada možemo uspešno da delujemo na druge kako bismo poboljšali međusobno razume-

vanje. Zato sada nemamo nikakvih sumnji niti negativnih misli. (*Ne budite tužni. Budite kao sunce u podne.*) Sada *svetlost* (svesti) *upravlja kretanjem: otuda obilje.*

Čista svest (Vatra) upravlja energijom (Grom). Sada deluje čista svest koja sve omogućava, kao i prostor, ona ima inicijativu (energiju) ali um u tome nije aktivan (središnje linije oba trigrama su pasivne). Zato je u presudi rečeno: *Ne budite tužni. Budite kao sunce u podne.* Ne treba da budemo tužni, odnosno da ne brinemo da li se ispravno rešava predmet pitanja jer svojim umom to ne vidimo. Delovanje svesti ipak postoji. Zapravo, celokupna egzistencija uvek deluje svesno ali mi to ne vidimo. Tužni smo i depresivni zato jer ne vidimo božansku svest koja sve pokreće (i predmet našeg pitanja), ne vidimo smisao tog velikog delovanja jer smo identifikovani sa njegovim malim delom, koji se dešava samo u našem biću ili samo u našem okruženju.

Ako se oslanjamo na celinu tada imamo poverenje i u promenu. Sve promene (relativno) dešavaju se unutar celine; celina je nepromenljiva (apsolutno); zato promene ne utiču na našu svest koja je individualni odraz celine. Na to se odnosi komentar koji kaže: *Kada Sunce dostigne zenit, počinje da zalazi. Kada je Mesec pun, počinje da se smanjuje. Plima i oseka, punoća i praznina, rastu i opadaju u skladu s vremenom. Koliko je to istinito kada su u pitanju ljudi, a koliko tek kada su u pitanju duhovi i bogovi!* Spominjanje *duhova i bogova* se odnosi na više dimenzije prirode, koje nisu vidljive čulima. I one su obuhvaćene stalnim promenama ali sve što postoji na svim dimenzijama i sve promene dešavaju se unutar prostora apsolutne svesti, koja je naša suština. Nje sada postajemo svesni i njenu energiju osećamo.

Budite kao sunce u podne znači budite objektivno svesni. Kao što sunce obasjava svojom svetlošću i životom sve što postoji, dobro i loše, bez razlike, tako i mi treba da se uzdignemo iz sužene svesnosti koja nas ograničava i da sagledamo širi kontekst zbivanja (predmeta pitanja). On ne može odmah da bude vidljiv, ali zato ne treba brinuti, iako ga ne vidimo on postoji, i sve se dešava sa smislom i pozitivnom svrhom.

Pozitivna svrha je krajnji cilj sveg dešavanja. Mi je ne vidimo samo ako se identifikujemo sa pojedinim procesom koji još nije doveo do pozitivne svrhe ali je bio neophodan deo puta. Na primer, sečenje drveta i kovanje gvožđa je naizgled negativan i nasilan proces, ali ono što može da se napravi s tim procesom je pozitivno (točak, kuća ...). Tako treba da sagledamo predmet pitanja, on je sada u fazi u kojoj deluje čista svest i njena energija koja je iza cele egzistencije, iako je ne vidimo, iako smo u nekoj teškoj fazi celog procesa, nastavak procesa predstoji i on se kreće ka pozitivnom ishodu.

Komentar takođe ukazuje da je to prolazna faza, kao smena sunca i meseca, plime i oseke, tako je i predmet pitanja u prolaznoj fazi u kojoj deluje nama nevidljiva svesna namera i zato ne treba da sudimo samo na osnovu onoga što vidimo da se trenutno dešava jer ne vidimo sve. Sada je važno da težimo objektivnoj svesnosti, sa sagledamo širi kontekst dešavanja (da *budemo kao sunce u podne*). Samo tako ćemo uspešno proći kroz ovu fazu. To je savet heksagrama za uspešan napredak po predmetu pitanja. I za sve drugo u životu. Sve nam se događa da bismo otkrili svesnu nameru (Vatra) ili ideju koja pokreće delovanje (Grom).

Linije pokazuju kako se svesno (Vatra) delovanje (Grom) čuva ili gubi.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) On susreće princa istog ranga. Deset dana provode zajedno. Nema greške. Napredovanje donosi priznanje.

1. XZ „Deset dana provode zajedno. Nema greške.“ Ali ako provede više od deset dana, zadesiće ga nesreća.

S promenom ove linije dobijamo heksagram 62 koji govori o moći savesti, svesnog ograničenja u delovanju, o malim dobicima jer je sada takvo vreme. Trigram (Vatra) koji predstavlja svest postaje mirovanje (Planina). Prva linija se odnosi na energiju volje i akcije. Ona s promenom postaje pasivna. To nam sve govori da je sada dobro vreme da udružimo snagu i ideale sa nekim ko je dostojan toga, ko može da nam pomogne (*On susreće princa istog ranga*). To treba da bude samo privremeno udruživanje dok se planirano ne ostvari. (*Deset dana provode zajedno. Nema greške.*) *Deset dana* predstavlja pun ciklus nekog rada ili povoljnog uticaja, ali to ne označava zaista 10 dana, može biti jedan dan, jedan sat ili nekoliko minuta, zavisno od prirode delovanja. *Ali ako provede više od deset dana, zadesiće ga nesreća.* Ako tražimo previše i prekoračimo vreme povoljnog uticaja i povezanosti, doživećemo propast.

Drugačije rečeno, sada je povoljan trenutak kada se u nama udružuju svest i volja, energija. Ali takvo udruživanje je samo privremeno i zavisno od povoljnih okolnosti. Takav entuzijazam nam sada može doneti neku manju korist. Ako ga imamo ne treba da planiramo oslanjanje na njega duži period. Samo treba da iskoristimo povoljan trenutak.

2. TZ Prepreka je toliko velika da se Severnjača može videti u podne. Napredovanje donosi sumnjičavost i nevericu. Poverenje se, međutim, ipak uspostavlja. Sreća.

2. XZ Da bi se uspostavilo poverenje potrebna je iskrenost.

Ovo je središnja linija uma/ega i sada su teškoće izazvane spoljašnjim okolnostima tolike da svojim umom ne vidimo ništa objektivno i jasno, puni smo sumnji i nepoverenja (*Prepreka je toliko velika da se Severnjača može videti u podne. Napredovanje donosi sumnjičavost i nevericu.*)

Ako teškoće nisu izazvane spoljašnjim okolnostima onda su one subjektivne, izazvane našim nepoverenjem u moć svesti (Vatra) da deluje (Grom) na okolnosti. To nas odvaja od povoljnih uticaja.

Ovo je linija uma/ega i ona je sada pasivna, nesposobna da deluje sama. To izaziva zastoj i nepoverenje. Ali ako um učinimo pasivnim kao što je ova linija (*jin*) i usmerimo se na unutarnju istinu i savladamo samovolju uma/ega, pretvorićemo trigram za svest u trigram za nebo, odnosno u svest duše, potpuno ispravnu svesnost. (*Da bi se uspostavilo poverenje potrebna je iskrenost.*) Tako nastaje heksagram 34 koji govori o moći delovanja svesti duše, o savršeno ispravnom delovanju.

Samo iskrenost i poverenje sada rešavaju teškoće u predmetu pitanja.

3. TZ Kiša je tako gusta da se usred dana na nebu vide zvezde. On lomi desnu ruku - nema greške.

3. XZ „Kiša je tako gusta“: nikakvi veliki poslovi ne mogu sada da se dovrše. „On lomi desnu ruku“: to označava beskorisnost sve do kraja.

Ovo je linja višeg uma i ona je ovde jaka što nije prikladno jer trigram svest pretvara u trigram volje ili energije, i dobijamo heksagram 51 koji pokazuje udvostručenu energiju koja se oslanja na samu sebe. Umesto da delujemo umereno, svesno i objektivno, mi delujemo samo sirovom snagom i impulsivno sledeći intuiciju što se pokazuje neuspešno (*„On lomi desnu ruku“: to označava beskorisnost sve do kraja.*) *Desna ruka* je naša moć delovanja. Ona je sada sputana jer su teškoće takve da nas previše ometaju.

Izgubili smo pravi trenutak za ispravan uticaj i delovanje i zato je došlo do nesporazuma. Pogrešno smo protumačili svoje impulse iz nesvesne uslovljenosti kao da su ispravna intuicija. Mislimo da smo sposobni za nešto što zapravo nismo. Zato nas je viši um sada silom sprečio da ne napravimo još veću štetu po predmetu pitanja.

4. TZ Prepreka je toliko velika da se Severnjača može videti u podne. On susreće princa istog ranga. Sreća.

4. XZ „Prepreka je toliko velika,“ jer mesto nije prikladno. „Severnjača može da se vidi u podne“: ništa ne može da rasvetli mrak (koji nas okružuje). „On susreće princa istog ranga. Sreća.“ Sada treba delati.

Promenom ove linije dobijamo potpuno prihvatanje (Zemlja) i heksagram 36, koji govori o osvešćenju svega pa i onoga što je najteže za prihvatanje. Taj heksagram govori o pomračenju svetlosti svesti i zato se ovde kaže: *„Severnjača može da se vidi u podne“: ništa ne može da rasvetli mrak (koji nas okružuje).* Međutim, to se samo odnosi na iskušenje da sačuvamo svesnost i u teškim okolnostima, a najteže okolnosti su one kada smo prinuđeni da prihvatimo sve

činjenice bez izbora, činjenice koje obuhvataju radost i patnju, život i smrt.

Ovo je linija volje u gornjem trigramu i ako je ona sada snažna i može apsolutno sve da prihvati u vremenu teškoća i nejasnoća (*Prepreka je toliko velika da se Severnjača može videti u podne*), tada se povezujemo sa povoljnim i odgovarajućim uticajima ili osobama i možemo da delujemo ispravno. (*„On susreće princa istog ranga. Sreća.“ Sada treba delati*.)

Teškoće u vezi predmeta pitanja opadaju jer smo počeli ispravno da delujemo. Sada je važno da uskladimo volju i svest na ispravan način. To praktično znači da se ne opuštamo samo zbog nekih povoljnih uticaja koji su nastupili, da ne čestitamo sebi na uspehu pre vremena, niti da ostajemo napeti jer stvari još uvek nisu rešene. Još uvek je potreban pun nadzor svesti nad impulsima volje. Još uvek traje test da li možemo da prihvatimo apsolutno sve što pristiže iz naše podsvesti i da time svesno ovladamo.

5. TZ *Pojavljuju se ljudi sa izvrsnim sposobnostima. Stiču se blagodeti i slava. Sreća.*

5. XZ *Sreća jin linije na petom mestu proističe iz činjenice da ona donosi blagodeti.*

Ovo je linja uma/ega u gornjem trigramu i sa njenom promenom, ako je um/ego pasivan na ispravan način, dobija se trigram Jezero ili radost, pozitivna energija uma koja deluje na druge i na okolnosti.

Sada usklađujemo svesno (Vatra) delovanje (Grom) na nivou svesnog uma/ega. To se odmah vidi spolja na nama i pozitivno deluje na okolinu tako da privlačimo okolnosti koje nam pomažu, kao i prave osobe koje nam mogu pomoći.

6. TZ (na vrhu) Obilje u njegovom domu kao zid oko kuće. On viri kroz kapiju, ali nikoga ne vidi tri godine. Nesreća.

6. XZ „Obilje u njegovom domu" je toliko da mu se čini da lebdi na granici neba. „On viri kroz kapiju, ali nikoga ne vidi tri godine." Znači da se sam skriva.

Promenom ove linje trigram volje pretvara se u trigram svesti i heksagram 30, koji govori o svesti koja se oslanja na samu sebe. To može biti povoljno ali takođe ukazuje na nedostatak objektivnosti. Upravo o tome govori ova linija. To je linija višeg uma i ona je ovde pasivna, što ukazuje na nedostatak veze sa višim umom. U tom slučaju postajemo neobjektivni kada je delovanje svesti i volje u pitanju, posebno kada je reč o punoći i ekstazi koju oni donose kada deluju zajedno.

Kada koristimo svest i volju bez mudrosti višeg uma onda težimo obilju i uspehu koji su pogrešni, koji zadovoljavaju samo potrebe uma/ega. Takvo delovanje postaje kontraproduktivno. Tako dobijamo ekstazu u kojoj zadovoljavamo samo sebe. (*„Obilje u njegovom domu" je toliko da mu se čini da lebdi na granici neba.*) Dobijamo suprotno od onoga što smo želeli jer se previše vezujemo za spoljašnje pojave i vrednosti. Nismo svesni pravih vrednosti koje možemo da delimo sa drugima i sa celinom. Zato smo otuđeni i nesrećni a ne vidimo da je uzrok u nama. (*„On viri kroz kapiju, ali nikoga ne vidi tri godine." Znači da se sam skriva.*)

To može da nam se dogodi samo ako nesvesni impulsi volje dominiraju nad svesnošću. Rešenje nam pokazuje promena trigrama volje u svest koja se ovde događa. Sada je potrebno bolje osvestiti impulse volje iz naše podvesti. Da smo delovali dovoljno svesno ne bismo mogli da pogrešimo i da zamenimo prave vrednosti.

56. Putnik

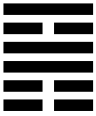

Gore: ☲ Vatra, spontana svesnost

Dole: ☶ Planina, viši um

Presuda:

Putnik. Uspeh u malim stvarima. Istrajnost na pravom putu donosi sreću.

Komentar Tuan džuan:

„Putnik. Uspeh u malim stvarima.“ Slaba linija zauzima središnji položaj (u gornjem trigramu) i potčinjava se jakim (iznad i ispod nje). Mirovanje i blještavi sjaj: otuda uspeh u malim stvarima.

„Istrajnost na pravom putu donosi sreću.“ Veliko je doista značenje vremena u heksagramu Putnik.

Komentar Sjang džuan:

Vatra na planini: slika putnika. Tako je i pravi čovek obazriv i mudar kada određuje kazne i ne dozvoljava da se odugovlači sa sporovima.

KOMENTAR PRESUDE

Ako svest (Vatra) uvek upravlja energijom (Grom) u našem delovanju (55), onda viši um (Planina) može uspešno da vodi svest u otkrivanju celog postojanja, da nas vodi u nove horizonte, u nepoznato. To je ono što Putnik radi.

Putnik je onaj koji ide u nepoznato i ne zna šta ga čeka ali ima svoj cilj ili razlog putovanja. Zato mora da bude oprezan na putu, da se suočava sa novim i

nepoznatim. Viši um (Planina) je uvek objektivan i ispravan ali niži um nije, za njega je objektivna realnost nepoznata i mora da je otkriva, kao putnik. Zato svest (Vatra) koja sada deluje pod uticajem višem uma zahteva od nižeg uma da uvek bude pažljiv i da napreduje u malim stvarima, onoga čega je trenutno svestan i da radi samo ono što može.

Samo po sebi udruživanje višeg uma (Planina) i svesti (Vatra) otvara nove horizonte, nove spoznaje, ali to se ne odnosi na ono što nije postojalo, što je daleko i zaista je novo, već na otkrivanje svega postojećeg na nov i dublji način. Reči komentara *uspeh u malim stvarima* odnosi se upravo na osvešćenje svega onoga što je ovde i sada, da se ne bavimo budućim ili dalekim stvarima, već samo na boljem otkrivanju postojećeg. Reči *male stvari* se odnose na sadašnji trenutak i na holističko sagledavanje stvarnosti.

Takođe reči *pravi čovek je obazriv i mudar kada određuje kazne i ne dozvoljava da se odugovlači sa sporovima* govore o jasnoći uma u rasuđivanju, posebno u uklanjanju sumnji koje ometaju sagledanje stvarnosti i odlučno delovanje u skladu sa njom.

Uslov za ovakvu povišenu svesnost je duhovna kultura koja se postiže meditativnom praksom. *Mirovanje (meditacija - donji trigram) i blještavi sjaj (svesti - gornji trigram): otuda uspeh u malim stvarima* - u svesnosti sadašnjeg trenutka.

Naše putovanje (i delovanje) je vođeno ali mi toga nismo svesni. Naš um sada ima nevidljivog vodiča u dešavanju vezanom za predmet pitanja. Donji trigram je viši um a gornji je spontana svesnost koja osvetljava smisao nezavisno od nižeg uma, ponekad sa bljeskovima uvida. Sada se viši um spaja sa takvom svesnošću i obučava niži um. Viši um zna sve a niži um samo ono čega je trenutno svestan i što čulima

opaža. To daje sliku putnika koji mora stalno da bude svestan, da se prilagođava novim okolnostima i da otkriva stvari koje nije znao.

Ono što niži um/ego ne zna jeste da smo stalno u jedinstvu sa celinom i da svest celine uvek svime upravlja. Sada se suočavamo sa takvom situacijom i heksagram nas upozorava da ne sumnjamo u moć celine, da ne tražimo utočište u nečem drugom, što zamišljamo da je bolje i sigurnije od celine koja smo mi sami. Da ne lutamo u projekcijama svoga uma u imaginarnom svetu i lažnim vrednostima. Nema potrebe nigde da putujemo da bismo stigli u svoje pravo utočište. Univerzum je hologram. Svest (Vatra) višeg uma (Planina) je najviša vrednost koju imamo. Sve dok je ne otkrijemo u sebi lutaćemo u iluziji spoljašnjeg sveta.

U prethodnom heksagramu 55. Obilje, svest (Vatra) otkriva svoju pravu energiju (Grom) a ovde se ona spaja sa mudrošću višeg uma kako bi mogla ispravno da deluje sa energijom.

Putnik je onaj ko ide sam u nepoznato (proces individuacije). Motiv putovanja je najčešće otkrivanje novih i viših stanja svesti (Planina). Putnik sa sobom ima samo potencijalnu čistu svest (Vatra). Jedino ona može da mu ispravno osvetljava put. Zalutaće ako koristi svest koja je modifikovana umnim sadržajima. To je i savet u vezi predmeta pitanja: sada može da bude od koristi samo čista svesnost (Vatra) i intuicija (Planina). Sve što je u vezi sa mentalnim sadržajima iz prošlosti, ili potiče od drugih, biće uzrok obmane.

Takođe Putnik je onaj koji ide vođen svojom sudbinom, iako sada nije svestan njenog cilja. Smisao sudbine se uvek saznaje u pravo vreme. (*Veliko je doista značenje vremena u heksagramu Putnik.*) Da je zna-

mo unapred ne bismo išli njome i ne bismo ostvarili svoju sudbinu.

Heksagram nam govori da je predmet pitanja direktno vezan za našu sudbinu, ili plan naše duše za tekući život. Svi odgovori u vezi predmeta pitanja otkriće nam se u skladu sa vremenom, u pravom trenutku. Naš zadatak je samo da u sebi otkrijemo svoju najvišu vrednost, svest višeg uma. Dok to ne uradimo lutaćemo u nepoznatom terenu, u tuđini. Pravi trenutak će doći onda kada mi budemo ispravno usklađeni sa višim umom, svešću duše.

Linije pokazuju kako lutamo i kako se vraćamo svojim pravim vrednostima.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Ako se putnik bavi nevažnim stvarima, donosi sebi nesreću.

1. XZ „Ako se putnik bavi nevažnim stvarima," gubi volju i navlači nesreću.

Prva linija je volja ili energija i ona je sada pasivna. Stoga se kaže da sada *gubimo volju* i tako *privlačimo nesreću*. Gubitak energije ili volje povlači sa sobom gubitak istinske svesnosti, u koju se ovaj trigram pretvara kada se ova linja zameni (30). Energiju i volju, a sa njom i ispravnu svesnost gubimo kada se bavimo nevažnim stvarima. O kojim nevažnim stvarima je reč govori nam činjenica da se ova linja odnosi na podsvesne nagone i navike koje mehanički ponavljamo.

Sada kada smo u gubitku energije i volje moramo da se oslonimo samo na čistu svesnost i ni na šta drugo. To podrazumeva bolju pažnju i bolju informisanost u vezi predmeta pitanja.

2. TZ Putnik stiže u krčmu. Njegova imovina je bezbedna. Mladi poslužitelj iskazuje mu svoju vernost.

2. XZ „Mladi poslužitelj iskazuje mu svoju vernost.“ Nikakvih nevolja više neće biti.

Promenom ove linije dobijamo heksagram 50, Usklađenost sa kosmičkim poretkom, zato sada možemo da se opustimo (*putnik stiže u krčmu*); naše težnje se ostvaruju jer smo ih potpuno osvestili (*njegova imovina je bezbedna)*.

Kada smo na nivou uma/ega (što predstavlja ova linija) svesno usklađeni sa svojim najvišim i najboljim težnjama, tada delujemo na okolinu pozitivno i inspirativno. Praktično govoreći, u drugima podstičemo ono najbolje i zato nam oni uzvraćaju sa poverenjem i pružanjem pomoći (*mladi poslužitelj iskazuje mu svoju vernost*). Sa takvim stavom i delovanjem u vezi predmeta pitanja *nikakvih nevolja više neće biti.*

3. TZ Putnikova krčma gori i on gubi vernost mladog poslužitelja. Istrajnost vodi u nevolju.

3. XZ „Putnikova krčma gori,“ što je gubitak i za njega samog. Kada se ponaša kao neznanac prema svojim potčinjenima, onda treba da ih izgubi.

Ovo je mesto višeg uma i linija je snažna (*jang*). Kada se promeni dobijamo trigram Zemlja ili potpuna prijemčivost, i heksagram 35, Napredak, koji predstavlja potpuno prihvatanje delotvorne moći svesti. Ako nemamo poverenja u univerzalnu moć svesti ostaćemo identifikovani sa onim čega smo svesni, držaćemo se isključivo svoga stava i biti malodušni. U situaciji putovanja odnosno otkrivanja novog i nepoznatog, ta kombinacija može da učini da postanemo oholi i nadmeni, uvredljivi prema drugima koji su nam nepoznati, ili da se mešamo u probleme koji nas se ne tiču. Preterano sudimo o svemu umesto da ostanemo

svedok i uvek pozitivni. Tako gubimo poverenje i sigurnost o kojoj govori prethodna linija (2). (*Putnikova krčma gori i on gubi vernost mladog poslužitelja.*)

Previše se oslanjamo na svoj sud i svoje kriterijume i zato postajemo otuđeni od drugih. Takva *istrajnost vodi u nevolju.* Treba da se približimo ljudima težeći da ih bolje razumemo. Svest je jedna ista u svima nama, samo se individualno ispoljava u svakome od nas. Poštovanje individualnosti svačije svesti obogaćuje naša iskustva i podstiče kreativnost. Tako se čuvaju vrednosti svesti višeg uma, o čemu govori ovaj heksagram.

4. TZ Putnik stiže do odmorišta. On dobija svoju imovinu i sekiru. Ali, u njegovom srcu nema radosti.

4. XZ „Putnik stiže do odmorišta," (ali ne još do doma) jer se linija ne nalazi na prikladnom položaju. „On dobija svoju imovinu i sekiru," ali mu srce još uvek nije radosno.

Kontrolom podsvesnih nagona postajemo sigurni u sebe (*putnik stiže do odmorišta*). Ova linija se odnosi na podsvesnu energiju, volju, i pozitivna je, a njena promena pretvara trigram za svest (Vatra) u viši um (Planina). Tako potvrđujemo svoje prave vrednosti (*on dobija svoju imovinu i sekiru*). Međutim, krajnji cilj još uvek nije ostvaren i zato *u njegovom srcu nema radosti*. I dalje moramo da radimo na sebi da bi prave vrednosti svesti naše duše bile trajno spontano ispoljene i delotvorne, a ne samo putem svesne kontrole energije i volje. Za sada ih samo ispoljavamo na nivou kontrole volje. To jeste izvestan uspeh (*odmorište*, privremeno boravište za putnike), ali nije krajnji cilj, odnosno pravi dom.

Iako nismo stigli do kraja odnosno ostvarenja predmeta pitanja, i sada smo prinuđeni da se zadrži-

mo u jednoj fazi njegovog ostvarenja i da radimo na njoj, dobro ćemo napredovati ako budemo skromni i tolerantni. Ne treba da ispoljavamo svoju želju da se sve odmah ostvari; tako remetimo prirodan tok stvari. Iako to sve razumemo i primenjujemo, podsvesne želje nas i dalje pritiskaju iznutra. Osećamo nelagodnost između težnje da sačuvamo ono što imamo i potrebe da nastavimo dalje. Zato *u našem srcu nema radosti,* iako se spolja ponašamo ispravno i u skladu sa vremenom.

5. TZ *On pogađa fazana prvom strelom. Na kraju dobija pohvale i napreduje na poslu.*

5. XZ *Na kraju dospeva do visokog položaja.*

Promenom ove linije čista svest postaje svest duše, (trigram Nebo) i heksagram 33, Povlačenje od svega nedostojnog i pogrešnog. Svest našeg višeg uma sada se ispoljava savršeno ispravno (*on pogađa fazana prvom strelom*). To podrazumeva napuštanje svakog oblika egoizma i nižih elemenata u nama, svih loših navika i starih mentalnih obrazaca, sada smo skromni i velikodušni. To se odražava tako što napredujemo i uspevamo u svemu što radimo (*dobija pohvale i napreduje na poslu*).

Ovo je linija našeg uma/ega i delovanje svesti višeg uma sada se nesmetano ispoljava kroz njega. To nas pouzdano vodi *do visokog položaja* (ostvarenja predmeta pitanja).

6. TZ (na vrhu) Ptica spaljuje svoje gnezdo. Putnik se prvo smeje, ali posle tuguje i plače. Usled nemarnosti izgubila se krava. Nesreća.

6. XZ Na vrhu ovog heksagrama treba iščekivati vatru (jer gornji trigram označava vatru). „Usled

nemarnosti izgubila se krava,“ i nikada više neće ništa čuti o njoj.

Promenom ove linije trigram za svest ponovo postaje trigram energije. Umesto svesno mi delujemo impulsivno i nagonski. Bavimo se pogrešnim stvarima, niži elementi deluju na nas. Postali smo nemarni jer smo uobrazili da imamo ono što zapravo nemamo, da smo postigli cilj, trajnu svest višeg uma. Međutim put ka svesti duše nema kraja. Na tom putovanju sam put je cilj. Naša nemarnost je u tome što cilj našega puta pogrešno projektujemo spolja i što podrazumevamo da ga spolja možemo i postići. Takvo gnezdo (spoljašnje utočište) treba spaliti.

Postali smo nemarni zato jer ne umemo da sačuvamo svest višeg uma na pravi način. *Usled nemarnosti izgubila se krava* znači da smo izgubili umerenost i unutarnju ravnotežu, koju simboliše krava. Nesposobnost da u sebi nađemo utočište donosi nam nesigurnost, promenu raspoloženja, nepažljivost i trajnu štetu (*Ptica spaljuje svoje gnezdo. Putnik se prvo smeje, ali posle tuguje i plače*).

Sada je potrebno razvijati krajnju savesnost u ponašanju i delovanju. Samo viši um može da vlada nižim nagonima (kao što pokazuje heksagram 62). Krava je simbol krajnje umerenosti i prilagodljivosti. Ako to izgubimo, izgubićemo svoj put, ostaćemo bez utočišta (*gnezda*), odnosno nećemo znati šta nam je pravo utočište.

Zapravo zbog takve nemarnosti nećemo znati da smo uvek u njemu; cela egzistencija je naša suština i utočište, ona je i put i cilj i sam putnik.

57. Prodiruće dejstvo
Predanost / Nežnost

Gore: ☴ Vetar, Drvo, inspiracija od višeg uma

Dole: ☴ Vetar, Drvo, inspiracija od višeg uma

Presuda:

Probojni vetar. Uspeh u malim stvarima. Korisno je imati određeni cilj i posetiti velikog čoveka.

Komentar Tuan džuan:

Udvojena probojnost pomaže da se sprovedu zapovesti.

Jaka linija se probila na središnji položaj (u oba trigrama), i tako se njena volja ispunjava.

Obe slabe linije pokoravaju se jakim linijama. Stoga se kaže: „Uspeh u malim stvarima. Korisno je imati određeni cilj i posetiti velikog čoveka."

Komentar Sjang džuan:

Vetar sledi vetar: slika probojnosti. Tako i pravi čovek objavljuje svoje zapovesti i izvršava svoje poslove.

KOMENTAR PRESUDE

Ako smo sledeći prethodni heksagram (56) ostvarili istinu u sebi da je cela egzistencija naše utočište, naše biće, tada uvek imamo vezu se višim umom (57).

Ako viši um u nama (Planina) uspešno deluje svešću (Vatra) - heksagram 56 - tada možemo uvek da se oslonimo na inspiraciju višeg uma (57) jer je ona

savršena. Tada inspiracija višeg uma rađa i podržava čistu inspiraciju - slika dva trigrama Vetra ili Drveta koji se međusobno podstiču.

Vetar je nevidljiv ali snažno deluje na formiranje tla i pejzaž. On prolazi svuda gde može da prođe i deluje na sve tokom vremena. Drvo je nepokretno i pasivno, ali njegov koren razdvaja stenu na kojoj raste. U oba slučaja je naglasak na neprimetnom ali stalnom delovanju. Sada se samo tako postiže uspeh.

To nam govori i struktura trigrama od kojih je sastavljen heksagram. U oba trigrama donja linija je pasivna, a to je energija i volja za impulsivnim delovanjem. Aktivne su samo dve gornje linije, um/ego (srednja) u zajednici sa višim umom (gornja linija).

To nam govori da su sada na delu uticaji koji pristižu odozgo, od „više sile“, odnosno od našeg višeg uma koji deluje nezavisno od našeg empirijskog uma/ega koji vidi samo materijalne činioce u sadašnjem trenutku. Viši um deluje sa znanjem onoga što će biti u budućnosti i što je udaljeno ili skriveno umu/egu. Zato on deluje kroz inspiraciju, trajno, sa metodama i sredstvima koji izgledaju kao da nemaju veze sa predmetom pitanja, ali će se tokom vremena pokazati kao neophodni koraci na putu ka ostvarenju. Sada je takvo vreme kada moramo imati potpuno poverenje u okolnosti - i onda kada nam ne izgledaju povoljne.

To nam sve ukazuje da sada nikako nije vreme za energično delovanje i nametanje svoje volje. Sada možemo uspešno da delujemo na predmet pitanja samo neprimetno, nenametljivo, snagom svoga karaktera koji trajno deluje na okolinu, a ne sa rečima koje zapovedaju, ne sa akcijama koje teže trenutnim efektima. Sada samo deluje ispravna primena zakona privlačenja.

Suština je u nenametljivosti i na trajnosti.

Nenametljiv indirektan uticaj se zasniva na strpljivom čekanju na pravo vreme svoga ostvarenja. Takođe nenametljiv uticaj se fokusira na viši um u ljudima, na višu svest koja je iza pojavnog sveta. Na to se odnosi pojam 'indirektno' u ovom slučaju.

Takav, indirektan i nevidljiv uticaj može da bude uspešan samo ako je istrajan. Samo se vidljivi uticaji ostvaruju trenutno, sa kratkoročnim ulaganjem energije, i oni su često nasilni na neki način (mentalno ili verbalno, ako ne i fizički). Uostalom, zakoni fizike govore da ono što je blago i nežno može da deluje samo ako je trajno i postojano. Istrajnost se takođe zasniva na pravom vremenu ostvarenja.

Ako želimo da delujemo na druge moramo sami biti dosledni u svojim uverenjima. Možemo biti dosledni samo ako su ta uverenja u skladu sa višim umom, pravim vrednostima života. Povezanost sa višim umom u nama nevidljivo će delovati i na druge, da se i oni povežu. Tako deluje inspiracija.

Ovo važi za naše delovanje na druge, na okolnosti, i obrnuto, na delovanje okolnosti i drugih na nas.

Sve ovo nam takođe ukazuje da je sada vreme delovanja u skladu sa pravim uzrocima. Sada nas sve okolnosti u vezi predmeta pitanja povezuju sa pravim uzrocima, koje nismo opažali ranije. Zato treba da imamo poverenje u događaje koji nas sada vode, da učimo od njih.

Takođe okolnosti su sada takve da ih je nemoguće promeniti na ispravan način ako delujemo naglo, grubo i na silu. Tako ćemo postići kontraefekat, ili nećemo uspeti.

Slika heksagrama pokazuje drveće (ili travu) koje se povija pod naletom vetra. Klasični tumači su to

povezali sa zapovestima koje je izdavao vladar (gornji trigram) i kojima su se povinovali podanici (donji trigram). *Tako i pravi čovek objavljuje svoje zapovesti i izvršava svoje poslove.*

Uspeh u malim stvarima govori da sada treba da se usklađujemo samo sadašnjim trenutkom.

Korisno je imati određeni cilj i posetiti velikog čoveka nam govori da treba da budemo istrajni ka svome cilju, da ga stalno imamo u svome umu i da se oslanjamo na intuiciju i nadahnuće koje uvek dolazi od višeg uma - to je *veliki čovek* u nama.

Obe slabe linije pokoravaju se jakim linijama. Jake linije u oba trigrama su um i viši um, koje ovde vladaju slabim koje su prve linije, podsvesti, nagona i nesvesne reakcije volje. Otuda jedno od značenja ovog heksagrama jeste potčinjavanje samovolje, odnosno predanost višoj svesti.

Praksa sa kojom se niži um povezuje sa višim umom jeste *vipassana* meditacija; neutralno i budno svedočenje o svemu što se zbiva u nama i oko nas.

Promenljive linije nam pokazuju kako uspevamo da se održimo u povezanosti sa višim umom i da preko njega delujemo na okolnosti i na druge osobe, i na koje sve načine gubimo tu vezu.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Napredovanje i povlačenje. Pravična istrajnost ratnika donosi dobitak.

1. XZ „Napredovanje i povlačenje" označavaju sumnjičavu volju. „Pravična istrajnost ratnika donosi dobitak": to označava odlučnu volju.

Prva linija energije i volje sada je slaba. To nam govori da ne unosimo dovoljno energije i odlučnosti u svrhu prodornog uticaja i ostvarenja inspiracije (pre-

dmeta pitanja). Previše se oslanjamo samo na inspiraciju, možda i maštu, a premalo na praktične korake koji su potrebni za ostvarenje namere. Zato smo nesigurni i sumnjičavi. Potrebno je da se sada organizujemo, isplaniramo svaki korak i disciplinovano se ponašamo, kao vojnik. Sama inspiracija nije dovoljna za uspešan uticaj, odnosno ostvarenje cilja. Inspiracija je samo putokaz. Nju moraju da slede odlučni koraci.

2. TZ Probojni vetar pod krevetom. Traže se usluge od mnogih gatara i vidovnjaka. Sreća bez greške.

2. XZ Sreća i pored mnoštva proističe iz činjenice da linija zauzima središnji položaj (u donjem trigramu).

Da bi se uspešno ostvarila inspiracija, koja je povezanost sa višim umom i koja je uvek ispravna, neophodno je da niži um/ego bude ispravan i usklađen sa tim procesom, da ne bi smetao sa svojim ograničenjima. Sada se rešava to pitanje: koliko um/ego u sebi i u svojoj podsvesti, ima ometajućih činilaca koji mogu da ograniče uticaj višeg uma.

Prikriveni motivi i uticaji iz podsvesti čine smetnju da ispravna inspiracija višeg uma bude prihvaćena i delotvorna na nivou svakodnevnog uma/ega (*Probojni vetar pod krevetom*). Potrebna nam je pomoć onih koji mogu da vide ono što mi ne vidimo u svojoj podsvesti, da razotkrijemo negativne sadržaje, prikrivene i lažne motive (*Traže se usluge od mnogih gatara i vidovnjaka.*) Saveti psihologa ili astrologa mogu biti od pomoći.

Sa druge strane, *traženje usluga od* ***mnogih*** *gatara i vidovnjaka* može da ukaže da smo skloni da se oslanjamo na čuda i magiju u rešavanju problema. To je često slučaj kada je potrebno rešiti uticaje negativnih i ograničavajućih elemenata iz podsvesti. Oni nam

deluju „onostrano“ pa smo zato skloni da tražimo „onostrana“ rešenja. To bi bila greška.

Sada je važno samo da jasno i direktno identifikujemo negativne elemente, sadržaje i navike koje ranije nismo hteli da prihvatimo i vidimo u sebi. Kao kada se plašimo čudovišta ispod kreveta pa odlučno uzmemo svetiljku i osvetlimo taj mrak i tada vidimo da tu nema ničega. Svetlost svesti sama po sebi rešava problem. Praksa *vipassana* meditacije, pažljivo osvešćavanje svakog pokreta koji činimo tokom dana, neutralno i nevezujuće svedočenje svega što se zbiva u nama i oko nas, doneće nam takvu svesnost.

Sadržaji iz podsvesti su nas vodili na krivi put. Inspiracija višeg uma uvek vodi na ispravan put ali ona može biti delotvorna samo ako prevaziđemo svoja ograničenja koja su nam nametnuta iz podsvesti. Napredovaćemo onoliko koliko smo čisti u sebi tako da možemo primiti čistotu višeg uma. Na takvu spoznaju sada nas prisiljavaju okolnosti predmeta pitanja.

3. TZ Ponovljeno probijanje. Sramota.

3. XZ Sramota jer se tako volja iscrpljuje.

Promenom treće linije iz aktivne u pasivnu trigram Vetar (uticaj višeg uma) se pretvara u Vodu (um/ego). To znači da ne uspevamo da prihvatimo inspiraciju višeg uma i sve pada na niži nivo, ne delovanje ograničenog uma/ega.

Nije dovoljno samo da otkrijemo i osvestimo negativne niže elemente u sebi i njihovo delovanje. Potrebno je da ih odlučno uklonimo istrajnom svesnošću sve dok oni ne nestanu. Negativni elementi u nama mogu izgledati bezopasno. To ne mora uvek biti neka trauma ili niska strast, koje je lako prepoznati, to može biti samo sumnja da život ima smisao, da svest vlada svim pojavama, da postoji smisao i poredak, a

takve sumnje uvek podstiče um/ego jer je on po svojoj prirodi ograničen da bi video celinu postojanja i smisao svega. Um/ego održava sebe na takvoj sumnji i negativnosti koja iz nje proizilazi. Takve podele i sumnje su osnova svih negativnosti i sukoba, unutar nas i izvan nas, sa drugima.

U vezi predmeta pitanja sada smo skloni da budemo neodlučni i nepraktični - *tako se volja iscrpljuje* i doživljavamo poniženje. Skloni smo da odustanemo zbog subjektivnih slabosti a ne zbog objektivnih teškoća.

Takođe skloni smo da pokušavamo da napredujemo silom koristeći logiku nižeg uma/ega. To je ono što izaziva neodlučnost i nepraktičnost u delovanju. Niži um uvek deluje sa nekim oblikom nasilja, jer ne vidi celinu procesa. Viši um uvek deluje bez napora i bez nametanja jer uvek zna celinu. Prava volja se ne nameće, ona privlači svojom ispravnošću.

Inspiracija se u svom negativnom aspektu manifestuje i kao preterano razmišljanje ili fantaziranje, kada ono nije potrebno, kada je potrebna akcija. Drugim rečima, skloni smo da konkretnu akciju sabotiramo fikcijom. Fikcija ili virtuelna realnost je svojstvo uma/ega, ona je neophodna kao priprema za delovanje. Međutim, ako se ova linija iz aktivne pretvara u pasivnu to znači da smo ideje višeg uma pretvorili u fiktivno delovanje nižeg uma/ega (trigram Drvo pretvara se u trigram Voda) - umesto da ih koristimo kao smernice za konkretno delovanje.

4. TZ Kajanje nestaje. U polju su uhvaćene tri vrste divljači.

4. XZ „Tri vrste divljači uhvaćene su u polju." Predstoji nam konkretan dobitak.

Promenom ove linije dobija se trigram Nebo, a to pokazuje da podsvesna energija i volja prelazi iz pasivne i negativne u aktivnu i svesnu. To nas vodi u potpunu svesnost i ostvarenje (predmeta pitanja). To se događa ako prevaziđemo izazove treće linije. Savršeno ispravno delovanje bez napora. Ono je maksimalno uspešno. Kada uklonimo prepreke u nama automatski ih uklanjamo i spolja. *U polju su uhvaćene tri vrste divljači* - za žrtvu bogovima, za gozbu gostiju i za ostavu.

U vezi predmeta pitanja, pored onoga što smo planirali ili očekivali dobijamo i još nešto drugo, ili otkrivamo još nešto vezano za pitanje, a to je upravo ono što je bilo potrebno a nismo to znali. Možemo imati poverenje u svoje delovanje, naša volja je usklađena sa trenutkom. Ako budu potrebne male korekcija u planovima, one će biti uspešne.

5. TZ *Istrajnost na pravom putu donosi sreću. Kajanje nestaje. Sve je povoljno. Loš početak, ali dobar kraj. Tri dana pre promene; tri dana posle promene. Sreća.*

5. XZ *Sreća jang linije na petom mestu proističe iz činjenice da linija zauzima ispravan i središnji položaj (u gornjem trigramu).*

Ovo je linija uma/ega. Ako on sada odustane od svoje aktivnosti i samovolje (*jang*) i postane pasivan ili prijemčiv, otvoren (*jin*), trigram težnje ka višem umu (Vetar, Drvo) pretvara se u viši um (Planina).

To praktično znači da će se stvar uspešno rešiti ali ne onako kako je rešava um/ego. Ma kako da um planira i očekuje tok događaja (*loš početak …*) on se rešava na drugačiji način kada je na delu viši um (*… ali dobar kraj*).

Treba da imamo puno poverenje u tok događaja iako ga ne vidimo celog. Da bismo uspešno učestvovali u sadašnjim događajima i promenama i bili usklađeni sa njima na nivou uma/ega, treba pažljivo da ih posmatramo kada počnu da se događaju (*tri dana pre promene*) i da dobro razumemo sve aspekte promena ili događaja kada se okončaju kako se ne bi ponovili ubuduće (*tri dana posle promene*).

Tek kada se staro dovede do kraja može započeti novo. Na taj način će procesi (koji su predmet pitanja) biti uspešni (*sreća*) i zato se neće ponavljati.

Zapravo, pažljivim posmatranjem celog procesa omogućavamo višem umu da preuzme stvar u svoje ruke i ispravi sve što je bilo pogrešno i negativno (heksagram 18). Treba pažljivo da slušamo signale i pokazatelje tokova događaja da bismo se uskladili sa njima korigujući sebe. Ako smo poslušni i pažljivi uspešno ćemo napredovati.

To važi i za oslobađanje od nižih elemenata u nama. Treba ih pažljivo posmatrati unapred, kada i kako počinju da se javljaju, u kojim okolnostima, i nakon njihovog delovanja rekapitulirati ceo proces njihove pojave i delovanja. Takvo osvešćenje celog procesa dovešće do prestanka njihovog ponavljanja i oslobađanje od njihovog uticaja.

6. TZ (na vrhu) Probojni vetar pod krevetom. On gubi svoju imovinu i sekiru.[22] *Istrajnost donosi nesreću.*

6. XZ „Probojni vetar pod krevetom“: na vrhu su sve mogućnosti iscrpljene. „On gubi svoju imovinu i sekiru“: i pored svih nastojanja, snaći će ga nesreća.

[22] "Njegova imovina i sekira" mogu da predstavljaju novac i sredstva za rad ili samoodbranu.

Ovde je prodoran uticaj na svom vrhuncu, ali upravo zato je izložen mnoštvu detalja, mogućnosti i uticaja, mnogim suprotstavljenim silama i zato gubimo potrebnu snagu za delovanje (*on gubi svoju imovinu i sekiru).*

Slično kao u trećoj liniji sada se gornji trigram pretvara u um/ego (Voda) ali ovde nema mesta za ispravku, ovo je najviša i završna linija ovog procesa. Ako se suočavamo sa svim mogućim detaljima potpunog uticaja samo sa umom, a ne i sa poverenjem u nevidljivu silu višeg uma, mi gubimo vođstvo višeg uma i vraćamo se na logiku uma/ega. Takva *istrajnost donosi nesreću.* Nismo se dovoljno predali vođstvu višeg uma, spustili smo se na materijalni nivo empirijskih iskustava i dokaza. To nam govori ova linija na vrhu koja se iz aktivne (*jang*) pretvara u pasivnu (*jin*). Njenom promenom dobija se heksagram 48, Bunar, koji govori o otkrivanju stalnog i pravog izvora svesti i energije u nama samima, a to je viši um o kojem je ovde reč.

Delovanja uma/ega uslovljena su sadržajima iz podsvesti (*probojni vetar pod krevetom*), um se uvek spontano vezuje na podsvesne navike. To nam oduzima kapacitete za delovanje i snagu (*gubi svoju imovinu i sekiru*) u pogrešnim aktivnostima (*na vrhu su sve mogućnosti iscrpljene*). Umesto da energiju svoga delovanja uskladimo sa inspiracijom višeg uma mi je trošimo na virtuelnu realnost nižeg uma/ega.

Prodoran uticaj o kome govori ovaj heksagram ne može da se sprovede do kraja na takav način, na način uma/ega. U ovom heksagramu (u predmetu pitanja) reč je samo o delovanju višeg uma - a to je čista svest i potpuna ispravnost. Samo on ima moć potpunog uticaja.

58. Radost / Podsticaj

Gore: ☱ Jezero, radost nižeg uma

Dole: ☱ Jezero, radost nižeg uma

Presuda:

Radost. Uspeh. Istrajnost na pravom putu donosi nagradu.

Komentar Tuan džuan:

Radost znači zadovoljstvo. Jake linije zauzimaju središnje položaje, slabe linije nalaze se spolja. Ostvariti radost kroz istrajnost na pravom putu: tako se dolazi u sklad sa nebom i ljudima.

Kada se ljudi radosno vode, oni zaboravljaju svoje terete; kada se radosno bore sa teškoćama, oni zaboravljaju na smrt. Najveća vrlina radosti je to što hrabri ljude!

Komentar Sjang džuan:

Jezero na jezeru: slika radosti. Tako se i pravi čovek udružuje s prijateljima da bi razgovarao i uvežbavao (veštine i vrline).

KOMENTAR PRESUDE

Ako je inspiracija višeg uma u nama savršena (57) tada uživamo u radosti postojanja (58).

Ovaj heksagram je obrnut od prethodnog, kao u ogledalu. U prethodnom je samo donja linija bila negativna i sva težnja je bila usmerena na gore, ka višem umu, svo težište je bilo na odnosu uma/ega sa

višim umom i u nadilaženju negativnih uticaja prve, donje linije, tj. podsvesnih uticaja koji mogu da ometaju povezivanje nižeg uma sa višim umom.

Suprotno od toga, ovde je negativna ili pasivna samo gornja linija u trigramima, linija višeg uma. Stoga ovaj heksagram opisuje situaciju kada veze sa višim umom uopšte nema i zato se moraju maksimalno ispravno iskoristiti svojstva uma/ega (srednje linije) i njegove podsvesne energije (prve linije).

Radost nižeg uma je sama po sebi pozitivna. Ona ulepšava svet smehom i igrom, ona motiviše ljude na najbolja dela. Međutim ovde je udvostručena, oslanja se na samu sebe i tako se pojačava. To može proizvesti neželjene posledice. Zato se presuda sastoji samo od konstatacije da je ispravna radost uspešna i da *istrajnost* ***na pravom putu*** *donosi nagradu.* Komentar naglašava da ako se *radost ostvari kroz istrajnost na pravom putu: tako se dolazi u sklad sa nebom i ljudima.* Takva radost donosi pozitivnu energiju za postizanje najvećih dela. *Kada se ljudi radosno vode, oni zaboravljaju svoje terete.*

Uostalom, svaki poslodavac zna da ako svoje zaposlene podstiče na pozitivan način oni će raditi mnogo bolje nego ako ih prisiljava pretnjama i kaznama. To sada važi i za predmet pitanja ako se odnosi na međuljudske odnose. Samo pozitivna energija sada može biti uspešna, otvorenost za novo i kreativno kroz igru, bez ikakve krutosti i unapred formiranih vrednosti i stavova. Sada treba da dopustimo da nas igra vodi, a ne mi da diktiramo tempo. Igra podrazumeva zajedničko učešće i potpunu usklađenost sa trenutkom.

Sve ovo nam pokazuje priroda uma/ega ako ima pozitivan uticaj energije iz podsvesti. Ovde potpuno nedostaje aktivno učestvovanje gornje linije,

višeg uma. Zato sve zavisi od ispravnosti uma/ega. On može biti ispravan ako se pridržava svoje prave prirode koja se zasniva na razumu i logičnom rasuđivanju. Iako je ograničen samo na čulno opažanje on može biti ispravan dok ne prekoračuje svoje granice i mogućnosti. Zato su u komentaru takođe kaže da se *pravi čovek udružuje s prijateljima da bi razgovarao i uvežbavao (veštine i vrline).*

Istinska radost nastaje samo ako smo ispravni, to znači usklađeni sa temeljnim zakonima prirode i svoje suštine. Ništa drugo nas ne može učiniti tako radosnim kao otkriće naše prave prirode, i prenošenje tog otkrića i te istine drugima. Ako tu istinu imamo aktuelizovanu u sebi, tada se njeno prenošenje na druge odvija spontano, kao zračenje.

Povoljne trenutke radosti i pozitivne energije treba iskoristiti za učenje. U pozitivnom i radosnom stanju svesti pažnja je više otvorena. Na taj način i negativne linije na vrhu trigrama dobijaju pozitivne osobine otvorenosti za uticaje iz viših sfera, iz višeg uma, i prihvatanja svega što je novo i bolje. Tada imamo sliku snage i ispravne čvrstine unutar našeg uma (srednja linija) jer je on udružen sa podsvesnom energijom (prva linija) i istovremeno otvoren i prijemčiv za sve spolja što je novo.

Linije pokazuju slučajeve kada je ovakva ispravna radost narušena i kuda to sve vodi.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Skladna radost. Sreća.

1. XZ Sreća skladne radosti proističe iz sposobnosti da delamo bez sumnji.

Promenom ove linije dobijamo heksagram 47. On govori o uspehu pod uslovom da radost nižeg uma

(Jezero) počiva na strogoj racionalnosti i logičnosti (Voda). Upravo sada se to događa. Prva linija, podsvesne energije, iz aktivne i jake (*jang*) prelazi u pasivnu i prijemčivu (*jin*). To daje skladnu radost, delovanje bez sumnji, jer um/ego je sada ispravno aktivan. Ispravan je jer nije pod negativnim uticajem podsvesti (prva linija) već pozitivnim. Tako nestaju sumnje i nesigurnosti.

U vezi predmeta pitanja sada delujemo sa sigurnošću u ispravnost svojih motiva. To je samo po sebi dovoljno za uspeh. Ako smo u sebi oslobođeni želja i strahova iz podsvesti, tada možemo napredovati uprkos teškoćama, kada izgleda da je to nemoguće. To nagoveštava heksagram 47 koji se dobija promenom ove linije a koji ukazuje na teškoće koje se nadilaze *zahvaljujući istrajnosti. Sreća za velikog čoveka. Jedino je pravi čovek u stanju da ostvari uspeh i kada zapadne u nevolju.* Stoga uprkos teškoćama mi uspevamo samo zahvaljujući istrajnosti da sačuvamo unutarnju istinu i pozitivan stav.

Izraz *skladna radost* odnosi se na sposobnost da radost i pozitivnu energiju zadržimo i pokažemo i u okolnostima i vremenima kada je to teško, odnosno uvek (*da delamo bez sumnji*). Neskladna radost bila bi ona koja je neuravnotežena jer zavisi od spoljašnjih uticaja i okolnosti. Zato bi bila podložna sumnji i nesigurnosti.

Skladna radost takođe ukazuje da je imamo u sebi kao samodovoljnu i nezavisnu od vezivanja i od odbojnosti.

Imamo dobar i pozitivan uticaj na predmet pitanja iako smo izloženi iskušenjima. To je tako zato jer smo pozitivni i usklađeni u sebi i zato *delamo bez sumnji*.

2. TZ *Iskrena radost. Sreća. Kajanje nestaje.*

2. XZ *Sreća iskrene radosti proističe iz potpunog poverenja u svoju volju.*

Iskrena radost se odnosi na delovanje uma/ega. To znači da je ispoljavamo na svesnom, svakodnevnom nivou, celim bićem, bez skrivenih motiva i sa trajnim vrednostima. Uživamo samo u onome što je zaista vredno uživanja, na našu volju ne mogu da deluju negativna i nedostojna iskušenja.

Sada um/ego sledi svoju volju i ima sreće zato jer je ona ispravna. Ne slušamo tuđu volju, odnosno ponude za uživanjem u nečemu što je nedostojno i za nas neprikladno, već sledimo samo svoju volju koja je ispravna.

Princip praćenja ispravne volje potvrđen je heksagramom 17 koji se dobija promenom ove linije. Radost nižeg uma (Jezero) dobija ispravnu energiju i volju (Grom). Donji trigram (Jezero) se promenom srednje linije (uma/ega) pretvara u trigram za energiju i volju (Grom). Dakle, um deluje tako da to donosi pozitivnu energiju, ima ispravnu volju. Zato je rečeno: *Sreća iskrene radosti proističe iz potpunog poverenja u svoju volju.*

Iskrena radost i praćenje ispravne volje se odnosi na to da sada sledimo radost koja je moralno i duhovno ispravna, čestita, koja neće doneti kajanje.

3. TZ Spoljašnja radost. Nesreća.

3. XZ Nesreća spoljašnje radosti proističe iz činjenice da se linija ne nalazi na prikladnom položaju.

Ova linija višeg uma u donjem trigramu je negativna ili neaktivna. To nam govori da bez prave veze sa višim umom skloni smo da radost i zadovoljstvo tražimo u pogrešnim stvarima. Pogrešne stvari vezane za radost su pre svega sve ono što je spoljašnje,

bez veze sa našom suštinom. (Viši um takođe predstavlja vezu sa našom suštinom, dušom.) Bez prave veze sa višim umom skloni smo da radost planiramo u budućnost ili projektujemo u spoljašnjost, proračunavamo je i trgujemo sa njom i s našim najbitnijim principima. Izraz *spoljašnja radost* takođe se odnosi na čulna zadovoljstva jer ona su takođe spoljašnja u odnosu na viši um, našu suštinu.

Rešenje je u heksagramu 43 koji se dobija promenom ove linije a to je odlučno uklanjanje svih negativnih elemenata koji narušavaju poverenje u viši um, u svest koja mnogo bolje od našeg nižeg uma/ega zna šta nam je zaista potrebno i kada. Istinska radost nastaje ispoljavanjem naše prave prirode. To praktično znači da sada ne treba da pravimo kompromise sa svojom pravom prirodom tako što ćemo da se bavimo ljudima, stvarima i događajima koji će nam pomoći da se privremeno osetimo dobro i radosno. Drugim rečima, ne treba da zamenimo čulna zadovoljstva sa istinskom radošću. Doživećemo razočarenje.

U vezi predmeta pitanja sada tražimo sreću na pogrešnom mestu ili na pogrešan način. Učimo lekciju da je istinska radost uvek bezuslovna i nezavisna od svega. Prava sreća je samo ono što nas usklađuje sa našom suštinom i što otkriva jedinstvo naše suštine sa drugima i sa celom egzistencijom.

4. TZ Onaj ko proračunava radost nije miran. Opsedaju ga razne bolesti, ali na kraju ipak dolazi radost.

4. XZ Radost jang linije na četvrtom mestu proističe iz činjenice da ona donosi neočekivanu sreću.

Promenom ove linije trigram se iz radosti pretvara u um/ego. Zato se govori o proračunavanju radosti jer um se uvek bavi proračunima i logikom.

Dok to radi on mora da se usavršava da bude ispravan, da uči na greškama (*opsedaju ga razne bolesti*) ali kada postane ispravan i savršeno logičan i racionalan, onda *ipak dolazi do radosti*.

Prava radost je neočekivana jer ne postoji radost koju um može da isplanira, projektuje i stvori; prava radost uvek nastaje nadilaženjem ograničenja uma.

Ono što um/ego očekuje i želi nikada nije prava radost već neka njegova fiktivna projekcija ili čulno samozadovoljstvo. Um je svestan samo čulnog sveta, zato on može da planira i želi samo čulnu radost.

Takođe prava radost nikada ne nastaje postavljanjem nekih preduslova. Uslovljavanje radosti daje samo nemir. To nam sve govori heksagram 60 koji nastaje promenom ove linije a koji se odnosi na potrebu za ograničenjem želja uma/ega. Tada najveću radost nalazimo u miru. Takve lekcije nam sada donosi predmet pitanja.

Kolebamo se između različitih čulnih zadovoljstava i zato smo u nemiru. Svrha takvog iskustva jeste da nam pomogne da prepoznamo celo to stanje kao bolest i da prestanemo da biramo spoljašnje, čulne izvore radosti.

5. TZ *Verovanje u nepostojane stvari vodi u nevolju.*

5. XZ *„Verovanje u nepostojane stvari.“ Međutim, linija je na prikladnom položaju (što će ublažiti nevolju).*

Promenom ove linije dobijamo trigram Grom i heksagram 54 koji govori o tome da princip zadovoljstva (Jezero) dobija dodatnu energiju (Grom) i to vodi u opasnost i nevolju. Sada je neaktivna i (srednja) linija uma/ega, a ne samo višeg uma (gornja). Ostala je

snažna i aktivna samo energija podsvesti (Grom) i radost nižeg uma (Jezero).

Budući da je ovo heksagram koji govori o radosti, ovo sve praktično znači da smo skloni da verujemo ili da tražimo zadovoljstvo u stvarima, aktivnostima ili u osobama koje su nepostojane, neiskrene, ili koje su već sklone propadanju, ali to još uvek ne vidimo. U iskušenju smo da se udružimo sa nekim ili sa nečim nečasnim, niskim i nedostojnim, što bi nas odvelo u nevolju.

Doslovan prevod ove linije kaže da smo skloni da verujemo u ono što će nas povrediti (ili u osobu koja će nas povrediti). Međutim, kako je ovo linija uma/ega, a to znači racionalnosti i logike, nećemo biti potpuno izgubljeni i moći ćemo da se zaustavimo i tako da ublažimo nevolju.

Ova linija prelazi iz aktivne i pozitivne u neaktivnu i negativnu. To se sada dešava sa našim umom/egom. Pored racionalnosti i logike um je takođe mesto fiktivne realnosti. To nam govori da sa negativnim delovanjem uma možemo sami sebe uvaliti u nevolju ako opsednuti zadovoljstvima verujemo u nepostojane svari unutar sopstvenog uma i tela, u strasti, strahove, sumnje ili fantazije - kao da su one stvarne, trajne i istinske vrednosti. Odnosno da to što nas može povrediti jeste u nama, u našem umu, sami sebe ćemo povrediti ako sadržaje fiktivne realnosti našeg uma budemo smatrali za stvarne.

Odgovor da li je opasnost od verovanja u nepostojane stvari spolja ili unutar nas leži u prirodi pitanja.

6. TZ (na vrhu) Zavodnička radost.

6. XZ Takva radost može da zavede samo neprosvetljene.

Slično kao u trećoj liniji, zavodnička radost predstavlja prepuštanje spoljnim uticajima i sadržajima, pasivno dozvoljavanje da nas povedu i zavedu sadržaji naših želja, spoljašnje forme i događaji. Ovo donosi radost samo na površini, običnim ljudima, kratkog je dometa i od male koristi. Zreli ljudi su svesni tih nedostataka.

Ovo je linija višeg uma i ona je negativna, isključena. To znači da smo izgubili smisao prave radosti koja trajno izvire iz suštine našeg bića (predmeta pitanja) i da zato tražimo površne dokaze kroz taštinu i nametanje.

Promenom ove linije dobijamo heksagram 10 koji govori o iskušenju (ispitu) da se bude ispravan u delovanju koje se zasniva samo na željama.

Promenom ove linije dobija se trigram Nebo, savršenstvo delovanja svesti duše. To nam govori da se sada suočavamo sa ključnim razlikovanjem spoljašnje forme od suštine. Skrenuli smo sa puta ispravnosti i postali privučeni lažnim vrednostima spoljašnje forme (linija je negativna, *jin*). Jedino dobro u tome je da ćemo zato postati zreliji i da ćemo ubuduće (linija postaje snažna, *jang*) biti bolje svesni svog ponašanja koje se zasniva na subjektivnim i iluzornim željama od onog koje je vođeno objektivnom svešću duše ka realnosti koja nas jedina može ispuniti.

59. Raspad / Prestanak ograničenja
Ponovno ujedinjenje

Gore: ☴ Vetar, Drvo, inspiracija od višeg uma

Dole: ☵ Voda, um, ego

Presuda:

Raspad. Uspeh. Kralj se približava hramu. Korisno je preći veliku vodu. Istrajnost na pravom putu donosi nagradu.

Komentar Tuan džuan:

„Raspad. Uspeh.“ Jaka linija (na drugom mestu) približava se, ali se ne iscrpljuje. Slaba linija (na četvrtom mestu) zauzima spoljašnje mesto i usklađena je sa linijom iznad nje.

„Kralj se približava hramu.“ Kralj se nalazi u središtu (tj. peta linija zauzima središnji položaj u gornjem trigramu).

„Korisno je preći veliku vodu.“ Oslanjanje na drvo donosi uspeh.

Komentar Sjang džuan:

Vetar duva preko vode: slika rasturanja. Tako su i drevni kraljevi podizali hramove i prinosili žrtve najvišem božanstvu.

KOMENTAR PRESUDE

Ako je inspiracija višeg uma ispravna (57) i donosi radost u našem životu (58), tada lako nadilazimo sva ograničenja uma/ega (59).

Slika koju stvaraju trigrami ovog heksagrama pokazuje nam vetar koji duva iznad vode i tako je raspršuje. Ako znamo šta predstavljaju trigrami biće nam jasno da se ovde ukazuje na nadilaženje uskog i ograničenog stava koji ima um/ego putem otvaranja ka višem umu, ka objektivnoj, odnosno ispravnoj svesnosti. To je način na koji sada možemo napredovati u pogledu predmeta pitanja: otvaranje ka novom, nadilaženje starog i utvrđenog načina razmišljanja (starih informacija) i prihvatanja novih. Takođe nadilaženje egocentričnih stavova (Voda) i otvaranje ka univerzalnim i zajedničkim vrednostima (Vetar, Drvo). Klasični kineski komentar savetuje da se prilikom prelaska *velike vode* koristi drvo, kao čamac. Komentari se slažu da *velika voda* simbolično predstavlja prepreku na putu, preuzimanje rizika prilikom napredovanja, ali još uvek se drže doslovne ideje drveta.

Drvo sa kojim se prelazi voda zapravo predstavlja nadilaženje mentalnih obrazaca koji su bili prepreka napredovanju ranije; nadilaženje subjektivne svesnosti (um/ego -Voda). Na to ukazuje klasičan komentar o *kralju koji se približava hramu*. To je verski događaj (okretanje pažnje ka višoj svesti), praznovanje u kome učestvuje sav narod. Tada svi zaboravljaju svoje individualne misli i obrasce ponašanja i ujedinjuju se u zajedničkoj svesti, verskom ritualu. Verske rituale vladari su oduvek koristili kao metode da ujedine narod u jedan obrazac po kome se njihova kultura treba razvijati. Zato su političari i sveštenici oduvek radili zajedno.

U vezi predmeta pitanja sve ovo ukazuje da je došlo vreme spoznaje pravih uzorka odvajanja (od osoba) ili zastoja (u napredovanju); vreme da se ukinu podele zasnovane na subjektivnim iluzijama i da dođe

do ponovnog ujedinjenja na objektivnim vrednostima.

Da bi se takva energija pokrenula (u nama ili u drugima) može biti od pomoći neki gest koji ljude ujedinjuje u zajedničkoj svesnosti, kao što su tome služili verski praznici ili duhovni ideali. Ako je upitanju posao, sada je dobro naglasiti važnost zajedničkog cilja i opšteg dobra koje on donosi. Bilo šta što nadilazi usku ograničenost na subjektivno posmatranje stvari. Ideja prestanka ograničenja i ponovnog ujedinjenja odnosi se na ponovno ujedinjenje sa realnošću (to se odnosi ili na nas same ili na druge sa kojima smo u odnosu, ili i na događaje koji su predmet pitanja).

Prestajemo sa subjektivnim iluzijama i ponovo postajemo objektivni i realni.

Nadilaženje mentalnih obrazaca koji su bili prepreka napredovanju ranije, odnosno nadilaženje subjektivne svesnosti (um/ego -Voda) sada nam može biti nametnuto objektivnim okolnostima (događajima vezanim za predmet pitanja) koje nismo planirali niti želeli, koji mogu delovati stresno na nas. *Raspad* u nazivu ovog heksagrama odnosi se na raspad starih vrednosti i na osećaj nesigurnosti koji nastupa zbog toga. To se može ispoljiti i u ekstremnom obliku kao što je raspad samog uma u psihotična stanja. Da bismo izbegli loše posledice takvog raspada biće nam od pomoći da se posvetimo univerzalnim duhovnim vrednostima, kao što su verske aktivnosti ili praksama sa kojima se otkrivaju viša stanja svesti.

Predmet pitanja se sada rešava uvidom u viši smisao i širi kontekst dešavanja. Savet da se problem ne može rešiti na istom nivou na kome je nastao sada ima naročitu vrednost. Ako sada imamo jaku želju da nešto učinimo i silom da rešimo stvar (predmet pitanja) savet je da stanemo, sačekamo i prepustimo se

nadahnuću iz intuicije koje će nastupiti samo od sebe, kao nežan uticaj koji će nas voditi. Sada je vreme otapanja a ne učvršćivanja, vreme nežnosti a ne sile. Sada se stvari rešavaju samo nežnim uticajem i razumevanjem.

Sada je vreme da izađemo iz izolacije i sagledamo drugu stranu problema, tuđe stavove i osećanja. Treba da radimo ono što je prihvatljivo za druge a ne samo za nas. Ako tako radimo to će nam pomoći da sagledaćemo drugu stranu realnosti koju ne bismo mogli da sagledamo ako bismo radili samo ono što mi želimo. Dakle, treba prekinuti mehanično reagovanje i delovanje po utvrđenim obrascima na koje smo navikli.

Samo sa takvom otvorenošću sada možemo preći svaku prepreku (*Korisno je preći veliku vodu. Istrajnost na pravom putu donosi nagradu.*)

Sada je vreme kada prepreke popuštaju, tope se, stvari postaju povoljne, počinje vreme kreativnosti i obnove ali ono zavisi od našeg boljeg razumevanja. Iako povoljne okolnosti i popuštanje teškoća mogu da nastupe same od sebe, kao što sada nastupaju, nema drugog načina da se one nastave nego da ih ispravno razumemo. To je smisao poruke: *„Kralj se približava hramu.“ Kralj se nalazi u središtu. Kralj* ovde predstavlja celinu našeg bića. Hram je mesto gde smo objektivno svesni, povezani sa višim umom i potpuno odgovorni. *Kralj je u središtu hrama* znači da smo celim bićem centrirani na objektivnu svesnost, na istinu, ispravnost i dobrotu. Ako smo takvi tada vladamo sobom i situacijom, kao kralj.

Reči *oslanjanje na drvo donosi uspeh* ne govore o pravom drveću već na oslanjanju na intuiciju. Sada smo sposobni da intuicijom i nadahnućem prevazi-đemo ograničenja i probleme predmeta pitanja. Zap-

ravo, samo tako sada možemo uspeti. Slika heksagrama govori o nadilaženju uma/ega. Tu sliku treba imati u vidu bilo kakav da je predmet pitanja.

Linije nam pokazuju kako u tome uspevamo i gde grešimo.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) On pritiče u pomoć drugima sa snažnim konjem. Sreća.

1. XZ Sreća jin linije na početku proističe iz njene odanosti.

Prva linija predstavlja podsvesnu energiju. Ona je sada pasivna i to je dobro u ovom slučaju. To onemogućava um/ego da deluje destruktivno i da pojača raspad. Zato sada možemo sprečiti raspad na samom početku putem razumevanja unutarnje istine (heksagram 61 koji nastaje promenom ove linije). Sada imamo ispravnu inspiraciju za delovanje u vidu pomoći sebi i drugima. Konj je ezoterični simbol energetskog tela, ali i efikasnog delovanja, što govori da imamo energije i nadahnuća za ispravno delovanje. Uslov za to je da svoju energiju (prva linija) ne koristimo na način uslovljen podsvešću i prošlošću, kako je uobičajeno koristi um/ego. Tada energija postaje pozitivna (donji trigram se pretvara u Jezero). Drugim rečima, energija našeg uma i njegovo delovanje treba da budu što više prijemčivi, otvoreni i pasivni. (*Sreća jin linije na početku proističe iz njene odanosti.*) Tako će delovanje uma/ega postati ispravno jer to garantuje uticaj gornjeg trigrama, a to je viši um.

Ako sagledamo unutarnju istinu (u vezi događaja ili osobe vezane za predmet pitanja) moći ćemo efikasno da rešimo problem. U tome ćemo dobiti pomoć (*snažan konj*). Bolje razumevanje drugih osoba

dovodi do prestanka ograničenja i ponovnog ujedinjenja. Ako su u pitanju događaji iz šireg kruga delovanja bolje razumevanje nam daje uvid da su trenutne teškoće, ograničenja ili proces raspada zapravo delovi dužeg procesa, da su neophodni za rast i pozitivno ostvarenje (predmeta pitanja).

2. TZ U vreme raspada on žuri do onoga što ga podržava. Kajanje nestaje.

2. XZ „U vreme raspada on žuri do onoga što ga podržava" i tako ostvaruje ono što je želeo.

Ovo je linija uma/ega. Ako sada ispravno delujemo tako da svoj um (jaku *jang* liniju) pretvorimo u otvorenost i prijemčivost (*jin*), trigram će se pretvoriti u Zemlju, potpunu prijemčivost, i u heksagram 20, Ispravno razmatranje i razumevanje - koje nastupa zato jer donji trigram Zemlja potpuno prihvata delovanje gornjeg trigrama a to je viši um.

Sve ovo znači da sada treba u samome sebi, odnosno u svome umu, da vidimo uzroke raspada, otuđenja ili bilo kakve negativnosti (prema drugima ili prema predmetu pitanja). U nama su prvi uzroci, naš primarni stav ili mentalni obrazac podržava sve druge posledice. Ako odmah prepoznamo da je u negativnom stavu našeg uma primarni uzrok svih drugih negativnih posledica, nestaće razlozi za kajanje koje nastupa zbog grešaka i ostvarićemo cilj. Treba da prilagodimo svoje ponašanje, da odbacimo svaku osudu ili primenu sile (mentalne ili fizičke) na ljude i događaje. Skromnost i umerenost treba da primenimo na sve. Tada dobijamo uvid od strane višeg uma.

Izraz *ono što ga podržava* odnosi se na našu suštinu, na svest naše duše koja podržava celu egzistenciju.

Kada se naš um/ego raspadne, otopi ili raspr̀si tada otkrivamo ono što nas uvek podržava i omogućava, svest koja je u osnovi svega. Usklađeni sa njom sve ostvarujemo. Ovaj komentar nagoveštava da sada treba da se okrenemo svojim najvišim duhovnim vrednostima jer samo to može da nam donese pravu sigurnost u vreme raspada ega.

Takođe se može odnositi na strukturu trigrama gde drugu liniju podržava prva linija, a ona je pasivna i prijemčiva. U takvim svojstvima naš um sada treba da nađe podršku, a ne u egocentričnom delovanju.

Ako se predmet pitanja odnosi na spoljašnje događaje ili aktivnosti nezavisno od našeg uma, tada se isti principi mogu primeniti na delovanje spolja u smislu da treba sagledati prave izvore problema, bolje se informisati, prilagoditi ponašanje jer je velika verovatnoća da je naše nerazumevanje pravog uzroka bilo razlog nastanka problema. To takođe znači da jedino naše ispravno razumevanje može uspešno da ostvari cilj. Sada se takav preokret događa.

3. TZ Raspad vlastitog bića. Nema kajanja.

3. XZ „Raspad vlastitog bića“: volja je okrenuta prema spoljašnjem.

Promenom ove linije dole nastaje trigram Vetar i istoimeni heksagram 57. Drugim rečima, um/ego (Voda) pretvara se u viši um (Vetar, Drvo). Zato se govori o *raspadu vlastitog bića*, ličnosti ili ega. Samo kada se to dogodi otvaramo se za uticaje višeg uma. Viši um može da deluje samo kada ga niži um ne ograničava. Tada se naša volja okreće prema onome što je izvan nas, iznad nas; u svakom slučaju nije više zatvorena u granicama uma/ega.

Sada je vreme da nadiđemo svoje lične interese i potpuno se nesebično posvetimo delovanju koje nam je nametnuto predmetom pitanja. Sada je vreme za zajedničke interese ili za promenu naših ličnih interesa i ciljeva. Treba slediti intuiciju (ako je imamo i uvereni smo u nju) i onda kada nam izgleda kao da se sve raspada, da su teškoće prevelike. Raspad je često samo deo šireg procesa izgradnje nečeg novog. Sada se učimo vrednostima rizika, neizvesnosti i prave vere u sebe.

4. TZ On raskida utvrđene veze. Najviša sreća. Raspad vodi do uvećavanja, ali obični ljudi ne mogu to da shvate.

4. XZ „On raskida utvrđene veze. Najviša sreća." Njegova svetlost blještavo sija.

Promenom ove linije gornji trigram postaje Nebo, čista svest duše, objektivna svest. Budući da donji trigram za um/ego ostaje isti ova promena dovodi do suočavanja sa velikom razlikom u vrednostima, do onoga o čemu govori heksagram 6, Sukob između nižeg uma i svesti duše.

Međutim, taj sukob je samo unutar uma. Priroda predmeta pitanja je takva da nas primorava da stare veze uma (mentalnu uslovljenost) sada raspršimo (*on raskida utvrđene veze*). Takav *raspad vodi do uvećavanja* ali *ljudi sa običnim* nižim umom *to ne mogu da shvate*. To je prirodna razlika između nižeg i višeg uma, nižeg i višeg stanja svesti.

Sada upoznajemo tu razliku. Ako smo sposobni da nadiđemo vezanost za ono što nam je blisko, ovde i sada, možemo da se posvetimo onome što je daleko, buduće, i veće od nas. Samo veliki ljudi to mogu. Mali ostaju vezani za ono što im je blisko.

U vezi predmeta pitanja sada se naglo suočavamo sa pitanjem promene standarda i vrednosti. Uspećemo samo ako ih potpuno promenimo. Prinuđeni smo da se odreknemo nižih vrednosti radi prihvatanja viših i ispravnijih, koji vode uspehu.

U prethodnoj liniji (3) govori se o raspadu egocentričnog stava uma; ovde se to proširuje i ukazuje se na potrebu raspada svih veza koje je ego imao, spoljašnjih i unutarnjih, starih navika koje smo imali, naših ličnih i društvenih - jer sve te veze su održavale naš ego. Okolnosti nas sada primoravaju da to spoznamo. Takav *raspad ograničenja* radi *ponovnog ujedinjenja* jeste uslov da svest duše (Nebo) uspešno i nesmetano deluje na um/ego.

Kada Ji Đing želi da kaže da svest duše slobodno i nesmetano deluje kroz čoveka, tada koristi izraz: *Njegova svetlost blješ*tavo sija.

5. TZ *U vreme raspada on izdaje zapovesti obliven znojem. Kralj je razdelio svoje blago. Nema greške.*

5. XZ *„Kralj razdeljuje svoje blago. Nema greške.“ Jer se linija nalazi na ispravnom mestu.*

Promenom ove linije težnja ka višem umu (Vetar, Drvo) postaje viši um (Planina). Budući da donji trigram ostaje um/ego (Voda) to stvara beskompromisnu situaciju o kojoj govori heksagram 4, direktan odnos višeg i nižeg uma, o potrebi za ispravljanjem delovanja (*izdaje zapovesti*) bez odlaganja i kompromisa (*obliven znojem*).

Središnja linija uma/ega (*kralj*) sada se predaje (postaje *jin*) i napušta svoje vrednosti za koje se ranije držala (*razdelio svoje blago)* jer sada preostaje samo delovanje višeg uma.

U pogledu predmeta pitanja sada je ispravna samo potpuna nesebičnost i poverenje u delovanje

više svesti ili sudbine; prestanak mešanja u događaje na osnovu ubeđenja da mi sami nešto možemo da popravimo. Svest koja sve radi postoji pre nas, oduvek. Isto tako i uzroci predmeta pitanja postoje pre nas (pre sadašnje situacije) i vode do svrhe koja je izvan nas (u budućnost, do sasvim nove situacije). U redu je ako ne razumemo sadašnju situaciju ili mislimo da je pogrešna. Mišljenje da sada sve možemo da razumemo i da rešimo je pogrešno (*on izdaje zapovesti obliven znojem* - znoj ukazuje na preterani napor). Sve se odvija nezavisno od nas i mi ćemo ispravno postupiti prema predmetu samo ako to prihvatimo. Ovo je linija uma/ega i ona sada postaje pasivna, predana radi svesti višeg uma. Um sada predanošću rešava stvar (*razdelio svoje blago*), a ne sebičnim i uobraženim delovanjem na silu.

6. TZ (na vrhu) Rasipanje krvi. On odlazi i ostaje na odstojanju. Nema greške.

6. XZ „Rasipanje krvi." Tako drži zlo na odstojanju.

Promenom ove linije trigram za viši um (Drvo) pretvara se u niži um/ego (Voda). Inspiracija višeg uma nestaje i ostaje samo prizemno delovanje uma/ega u svojim granicama. To izaziva opasnost u vreme raspada starih vrednosti. Prirodno i spontano reagovanje uma/ega jeste sukob i borba. Zato se savetuje da se držimo na odstojanju od svakog sukoba. *Držati zlo na odstojanju* znači preventivno delovati na uzroke koji dovode do sukoba.

Ovo može da se odnosi i na nas lično (da ne povredimo sebe ili druge) i na druge osobe koje bi mogle da povrede nas jer deluju spontano, uslovljeno umom/egom. U oba slučaja osnovni motiv za sukob (u vezi predmeta pitanja) sada jeste strah za sopstveni

opstanak ili gubitak. To je logična posledica situacije o kojoj govori heksagram, a to je raspad starih vrednosti. Bez podrške višeg uma i ako smo zatvoreni u um/ego, logično je da ćemo biti zabrinuti i uplašeni, što može voditi ka nasilnom reagovanju.

Ova linija ukazuje na neuravnotežen i neprikladan raspad starih vrednosti vezanih za predmet pitanja, koji se odvija grubo i može izazvati fizičke povrede (*rasipanje krvi*), teža nedela sa teškim posledicama, po sebe i po druge.

Držati zlo na odstojanju je uvek dobar savet kada je um/ego oslonjen na samoga sebe (heksagram 29). Sada nam je jedino od pomoći racionalno ponašanje, kako dolikuje trigramu Voda. U najtežim trenucima, kada sve izgleda neizvesno i kada smo navedeni da reagujemo spontano, razum je uvek jedina prava pomoć. Samo racionalno postupanje (Voda) može da *drži zlo na odstojanju*.

60. Ograničavanje / Regulacija
Samokontrola

Gore: ☵ Voda, um, ego

Dole: ☱ Jezero, radost nižeg uma

Presuda:

Ograničavanje. Uspeh. Surovo ograničavanje ne sme dugo da traje.

Komentar Tuan džuan:

„Ograničavanje. Uspeh." Jake i slabe linije podjednako su raspoređene, a jaka linija zauzima središnje položaje. „Surovo ograničavanje ne sme dugo da traje," jer se takav put brzo iscrpljuje.

Radost prilikom opasnog poduhvata. Središnja linija (u gornjem trigramu) zauzima ispravan položaj i ostvaruje svoj cilj.

Nebo i zemlja poštuju svoja ograničenja, i tako se smenjuju četiri godišnja doba.

Kada se ograničavanje poštuje u radu vladara, posedi ne propadaju i ljudi ne stradaju.

Komentar Sjang džuan:

Voda iznad jezera: slika ograničavanja. Tako i pravi čovek određuje brojeve i mere, i ispituje prirodu vrline i ispravnog ponašanja.

KOMENTAR PRESUDE

Ako smo upoznali svest naše prave prirode, koja nadilazi ograničenja uma/ega u heksagramu 59, tek tada možemo podsvesnim nagonima i željama da

nametnemo ispravna i racionalna ograničenja (60) kako ubuduće ne bi remetila svest o našoj pravoj prirodi (predmetu pitanja).

Da bi um/ego (Voda) imao ispravna ograničenja u svojim željama (Jezero) moramo prvo da imamo iskustvo svesti koja nadilazi um/ego u 59, da spoznamo svoju pravu prirodu. Kada na taj način spoznamo prirodu nižeg uma/ega, uz pomoć inspiracije višeg uma (59), onda prvo što uradimo jeste da obezbedimo granice svojim željama, da budu ispravne i u granicama svojih mogućnosti. Sada um/ego postaje svestan da mora da ograniči svoje želje jer bi ga one odvele u propast (*Radost prilikom opasnog poduhvata*).

Sada se suočavamo sa neprikladnim i pogrešnim stavovima uma i ega (u pogledu predmeta pitanja). Često i u pogledu potrebe za sopstvenim ograničenjima, naime da um sebi previše dozvoljava i opravdava svoje želje tako da odbacuje ideju ograničenja. Sada se suočavamo sa posledicama takvog stava i to nas dovodi do svesti o potrebi da ograničenja sprovedemo na sebi (ili predmetu pitanja) jer uviđamo neprikladnost želja, nagona i strasti; potrebi da kultivišemo svoju nižu prirodu vaspitanjem i disciplinom koji su zasnovani pre svega na razumu (umu/egu), ali ne i na višem umu. Otuda upozorenje da se ne sme preterivati. U oba trigrama nije aktivna treća najviša linija, viši um. On bi znao kako da ispravno sprovodi ograničenja. Sada sve zavisi samo od uma/ega. I on može da uspe ako je umeren, razuman, logičan i oprezan, ako se drži činjenica.

Ograničenje o kome se ovde govori takođe znači da ne vidimo ispravno (predmet pitanja) i ne možemo da delamo dovoljno ispravno. Iako nešto želimo (Jezero) to dopire samo do logike uma/ega (Voda) i zato je nedovoljno. Ono što želimo da ostva-

rimo je ograničeno našim umom/egom, ne dopire do višeg uma, odnosno nije u skladu sa objektivnom stvarnošću.

Um/ego je spojen sa željama i otuda upozorenje da je potrebno ograničenje.

Takođe, želja ili radost nižeg uma ima punu podršku uma/ega i otuda upozorenja na preterivanje. Takav spoj može biti dobar samo ako je u granicama razuma, logike i činjenica (*pravi čovek određuje brojeve i mere, i ispituje prirodu vrline i ispravnog ponašanja*).

Heksagram govori o radosnom prihvatanju (donji trigram) logike uma/ega (Voda, gornji), a to je neopiranje ničemu i potpuno prihvatanje logičnog i racionalnog kretanja u skladu sa trenutkom. Voda samu sebe reguliše u skladu sa trenutnim okolnostima u kojima se nalazi - kada nema prepreka ona ide, kada ima, stane. To je savet i za nas, odnosno za predmet pitanja.

Ako smo zaista racionalni možemo videti da se cela priroda zasniva na istom principu: *Nebo i zemlja poštuju svoja ograničenja, i tako se smenjuju četiri godišnja doba. Kada se ograničavanje poštuje u radu vladara, posedi ne propadaju i ljudi ne stradaju.* Život je moguć samo u racionalnoj upotrebi energije i regulaciji haosa. Zato naš um/ego ne bi trebao da ima problem sa tim. Ni kada smo prisilno primorani na ograničenja, posebno u vezi želja i strasti, ni kada sami sebi primenjujemo ograničenja jer uviđamo da su potrebna (*„Surovo ograničavanje ne sme dugo da traje," jer se takav put brzo iscrpljuje.*) Granice postoje da bi dale pravu meru nečega, a ne da bi uskratile bilo šta. Ako se ta mera izgubi, stvar (predmet pitanja) se raspada.

U vezi predmeta pitanja sada smo suočeni sa potrebom da zastanemo i preispitamo svoje motive i želje, da postavimo ispravne norme (u ponašanju,

poslu ili odnosima) bez ikakvih preterivanja (nametanja ili odbijanja). Suština je da nađemo pravu meru. Sada je to jedini način da uspemo. Ispunjavanje dužnosti sada je važnije od ličnih želja.

Linije nam govore kako se prava mera ograničenja održava, gubi i kako se ponovo zadobija.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) On ne prolazi kroz vrata kuće i ne izlazi iz dvorišta. Nema greške.

1. XZ „On ne prolazi kroz vrata i ne izlazi iz dvorišta": on zna kada je put otvoren a kada zaprečen.

Promenom ove linije radost i želja nižeg uma (Jezero) vraća se u stanje nižeg uma (Voda), stanje želja pretvara se u racionalnost uma/ega.

Prva linija je energija delovanja i ona je ovde pozitivna, aktivna i pretvara se u pasivnu. To znači da u situaciji ograničenja želja i namera radi postizanja ispravnosti (predmet pitanja i tema heksagrama) sada dobro koristimo energiju, nismo delovali nesmotreno i samovoljno (*On ne prolazi kroz vrata kuće i ne izlazi iz dvorišta. Nema greške*). Na taj način ostali smo racionalni i ispravni (*on zna kada je put otvoren a kada zaprečen*).

Sprečeni smo da delujemo na pogrešan način ili u pogrešno vreme i tako smo izbegli loše posledice.

Vrata kuće i dvorište su telo i čula. Ovde se govori o sabiranju pažnje na ono što se dešava ovde i sada, na ono što neposredno opažamo. Tako izbegavamo da odlutamo pogrešnim putem.

2. TZ On ne prolazi kroz kapiju i ne izlazi iz dvorišta. Nesreća.

2. XZ „On ne prolazi kroz kapiju i ne izlazi iz dvorišta," jer ne dela u pravom trenutku.

Tekst linije je isti samo je razlika u tome što se ovde navodi nesreća kao posledica. To treba razumeti u skladu sa prirodom srednje linije koja je um/ego. Ona je sada aktivna ali samo u granicama uma/ega i zato je sada reč o zatvaranju u um/ego i gubitku prave mere ograničenja i ispravne pažnje na ono što je ovde i sada, na neskladnom i nepravovremenom delovanju.

Promenom ove linije, odnosno preteranim delovanjem uma/ega, radost nižeg uma (Jezero) pretvara se u energiju (Grom), tako da gornji trigram, um/ego, dobija dodatnu energiju za delovanje. Zato je rečeno da *on ne prolazi kroz kapiju i ne izlazi iz dvorišta,* odnosno ne izlazi izvan svog bića ili kruga delovanja, ostaje zatvoren u sebe i svoju subjektivnost, ne reaguje na pravi način, ne deluje pravovremeno i ispravno. To vodi u nesreću. Na taj način propustili smo mogućnosti koje su nam se otvorile.

3. TZ Onaj ko nije upoznao ograničavanje ima razloga za tugovanje. Nema greške.

3. XZ Tugovanje zbog zanemarivanja ograničavanja - zar je to pogrešno?

Treća linija prestavlja viši um i ona je ovde pasivna. Ako bi postala aktivna trigram bi se pretvorio u Nebo, objektivnu svet duše i potpunu ispravnost. Ako tako ne učinimo, zažalićemo.

Zato što je linija višeg uma pasivna mi nemamo vezu sa višim umom i zato zanemarujemo ograničenja i upadamo u nevolje. Ali zato što se ona sada pretvara u aktivnu (i trigram postaje Nebo) dovoljno smo svesni da grešimo i možemo da se ispravimo. Iskustvo grešaka i preterivanja pomoglo nam je da postanemo svesni svoje greške i da je ispravimo.

4. TZ Smireno ograničavanje - uspeh.

4. XZ Uspeh smirenog ograničavanja proističe iz prihvatanja puta čvrste linije (na petom mestu).

Promenom ove linije trigram se pretvara u Radost i istoimeni heksagram (58). Ovo je linija koja ukazuje na upotrebu energije, ona je sada ispravna, postaje prijemčiva (*jin*) u procesu ograničenja (60) i to donosi uspeh. Naša podsvesna energija sada prihvata logiku i razum (peta linija) i zato je rečeno da *uspeh smirenog ograničavanja proističe iz prihvatanja puta čvrste linije (na petom mestu).*

Peta linija je ego, i to nam govori da prihvatamo i primenjujemo ograničenja pre svega na samome sebi. To je oduvek bio prvi uslov za svaki uspeh. Samoograničenje je takođe uvek bilo razlog za istinsko zadovoljstvo.

Nema otpora iz podsvesti u primeni pravoga puta (predmeta pitanja) iako on vodi kroz ograničenja ili regulaciju planova.

Sada smo usklađeni sa okolnostima jer su ograničenja naš prirodan način delovanja - spontano sebe regulišemo jer smo svesni okolnosti.

5. TZ *Voljno ograničavanje - sreća. Napredovanje donosi pohvalu.*

5. XZ *Sreća voljnog ograničavanja proističe iz središnjeg položaja linije.*

U prethodnoj liniji smo podsvesnu energiju prilagodili zahtevima uma/ega, odnosno razuma i logike. Sada je sam um/ego (*središnji položaj linije*) samovoljno sebe ograničio jer je takva potreba vremena i okolnosti. To vodi u napredovanje i prihvatanje jer trigram Voda (um/ego) pretvara se u Zemlju (potpuno prihvatanje) i heksagram 19, Napredak i rast.

Prihvatanje takođe znači da nas drugi prihvataju i slede (*daju nam pohvale*) jer smo sami sebe regulisali i postali primer drugima.

Došli smo do spoznaje da možemo napredovati samo ako prvo sebe dovedemo u red i u sklad sa okolnostima.

6. TZ (na vrhu) Bolno ograničavanje. Istrajnost donosi nesreću. Kajanje će kasnije nestati.

6. XZ „Bolno ograničavanje. Istrajnost donosi nesreću.“ Ovaj put je iscrpljen.

Najviša linija predstavlja viši um i ona je sada negativna, odnosno nemamo ispravnu vezu sa višim umom i to čini da je naša regulacija (sebe ili predmeta pitanja) neispravna, preterana ili nedovoljna. To stvara *bolna ograničenja*. Takva *istrajnost donosi nesreću,* odnosno takvo delovanje ne vodi ničemu (*taj put je iscrpljen*). Dakle izraz *bolna ograničenja* odnosi se ili na preterivanje u ograničenjima, na odsustvo ograničenja ili na primenu pogrešnih metoda ograničenja. Sve to nastaje usled nedostatka jake veze sa višim umom, odnosno prevelikom oslanjanju na niži um i interese ega, usled nedostatka objektivnosti.

Takođe bolno ograničenje se može odnositi na ona ograničenja koja su nam trenutno potrebna, koja vode ka dobrom cilju, ali sada ne vidimo zašto se dešavaju. To se često dešava kada nedostaje kontakt sa višim umom, kao što je sada slučaj: viši um nas vodi pravim putem ali zbog neznanja nižeg uma mi to ne vidimo, opiremo se i zato doživljavamo bol. Međutim, zbog same prirode ove linije, koja predstavlja viši um, tih nedostataka možemo da postanemo svesni tokom vremena (*Kajanje će kasnije nestati*) - ova linija postaje aktivna (*jang*) i javlja se heksagram 61, Unutarnja istina. To znači da će nam iskustvo *bolnog ograničenja*

pomoći da postanemo svesni unutarnje istine predmeta pitanja i tako ćemo izbeći preterivanja ili nedostatak ograničenja.

Patnja je oduvek bila najbolji učitelj.

61. Unutarnja istina / Uvid

Gore: ☴ Vetar, Drvo, inspiracija od višeg uma

Dole: ☱ Jezero, radost nižeg uma

Presuda:

Unutrašnja istina. Svinje i ribe.[23] *Sreća. Korisno je preći veliku vodu. Istrajnost na pravom putu donosi nagradu.*

Komentar Tuan džuan:

U ovom heksagramu (Unutarnja iskrenost) slabe linije su unutra, ali jake zauzimaju središnje položaje. Radost i nežnost: otuda iskrenost koja može da preobrazi carstvo. „Svinje i ribe. Sreća." Iskrenost dopire čak do svinja i riba. „Korisno je preći veliku vodu." Jer se može upotrebiti prazan drveni brod.

Istrajnost na pravom putu uvek donosi nagradu kada je prati iskrenost, jer se tako čovek usklađuje sa voljom neba.

Komentar Sjang džuan:

Vetar duva preko jezera: slika unutrašnje istine. Tako i pravi čovek raspravlja o prestupnicima i ne žuri sa izvršenjem smrtne kazne.

KOMENTAR PRESUDE

Nakon nadilaženja ograničenje uma/ega (59) i njihove samosvesne kontrole (60), otkriva nam se

[23] Smisao je da se unutarnjom istinom može delovati na sva bića, i ona koja su nesvesna i najviše ograničena materijalnošću.

unutarnja istina. Unutarnja istina nam se otkriva kada se želje i mentalni obrasci nižeg uma/ega (Jezero) direktno spoje sa svešću višeg uma (Vetar, Drvo) i tako budu prevaziđena njihova ograničenja. Drugim rečima, samo svest višeg uma može da razotkrije sve podsvesne želje i sklonosti nižeg uma, njihovu unutarnju istinu.

Nedostatak višeg uma u donjem trigramu (treća linija je *jin*) biva nadoknađen gornjim trigramom koji u potpunosti predstavlja ostvarivanje težnje ka višem umu.

Svojstva trigrama sama po sebi stvaraju unutarnju ili najdublju istinu; radost i iskrena inspiracija zajedno ne mogu se zasnivati ni na čemu drugom osim na najdubljoj iskrenosti (*Radost i nežnost: otuda iskrenost koja može da preobrazi carstvo*).

To je sada način da se suočimo sa predmetom pitanja. Bez suđenja i osude, samo sa iskrenim i potpuno otvorenim posmatranjem koje će jedino moći da nam donese ispravno razumevanje (*pravi čovek raspravlja o prestupnicima* - rasprava se obavlja radi boljeg razumevanja).

Sa takvim pristupom možemo uspešno da se nosimo sa najtežim ljudima ili događajima (*Iskrenost dopire čak do svinja i riba*). Odnosno, takav pristup je jedino ispravan kada imamo posla sa nesvesnim osobama koje su duboko zaronjene u materijalno i čulno. Nesvesnim osobama ne pomažu saveti da budu svesni. Samo im se nežnošću može pomoći, dubokim razumevanjem i empatijom. O tome se ovde govori. Kada osete razumevanje to će im doneti poverenje u nas i tako će biti moguće da im pomognemo. Pri tome ne smemo dopustiti da nas oni iskorišćavaju jer su postali ohrabreni našom pažnjom i dobrotom. Problem treba raspraviti sa njima bez prisile ali ne i zabo-

raviti na sredstva prinude i kažnjavanja ako budu potrebna (*ne žuri sa izvršenjem smrtne kazne*).

O tome govori priroda odnosa gornjeg i donjeg trigrama. Ne smemo dozvoliti da nas niža svest (Jezero, radost nižeg uma) spusti na niže nivoe i odvede od inspiracije ka višem umu (Drvo, Vetar). Ne smemo dozvoliti da nas niža priroda predmeta pitanja, ili osoba, spusti na niži nivo svesti, na njihov nivo. Zahtev sadašnjeg trenutka je da održimo višu svest na njenom nivou tako što ćemo potpuno razumeti nižu, bez vezivanja ili spuštanja u njene iluzije. Tako deluje empatija ili emocionalna zrelost. Predmet pitanja to sada zahteva od nas. Samo na taj način - potpunim saživljavanjem sa predmetom pitanja (osobom) a zatim povlačenjem natrag u sebe i svoju nezavisnu objektivnost - možemo znati šta, kada i kako da učinimo na pravi način. Samo tako se rešava predmet pitanja.

Svi mi imamo trenutke unutarnje istine. Razlikujemo se samo po tome koliko dugo traju ti trenuci. Ovaj heksagram nam govori da je potrebno da oni postanu naš trajan karakter, način života.

Slika heksagrama nam pokazuje da su dve linije u sredini prijemčive i otvorene a po dve spoljnje, gore i dole, čvrste i ispravne. Takva osoba, koja je u sebi prijemčiva a spolja čvrsta i odlučna u ispravnosti, predstavlja idealnog vođu, bez mana, koji privlači i inspiriše sledbenike samim svojim karakterom - ni sa kakvom prisilom.

Ako smo zaista otvoreni istina će nam se sama pokazati.

Heksagram nam jednostavno stavlja do znanja da sada znamo suštinu problema (predmeta pitanja), nema potrebe da je tražimo dalje. Samo treba da se uskladimo sa njom.

Viši um ima iskustvo nižeg a niži dobija iskustvo višeg uma. Niža i viša svest se spajaju u obostranom razumevanju i skladu. Kao što vetar talasa površinu jezera. Tako se otvara najdublji uvid. Sa pravim uvidom moguće je sve postići bez nametanja rešenja silom (*ne žuri sa izvršenjem smrtne kazne*).

Oslanjajući se na inspiraciju višeg uma odnosno intuiciju (Drvo) sada možemo učiniti velike promene (*Korisno je preći veliku vodu*).

Ako smo upoznali svest naše prave prirode, koja nadilazi ograničenja uma/ega u heksagramu 59, i ako zahvaljujući tome možemo podsvesnim nagonima i željama da nametnemo ispravna i racionalna ograničenja (60) da ubuduće ne bi remetila svest o našoj pravoj prirodi - to nas logično vodi ka vrhunskoj emocionalnoj zrelosti (61).

Bez emocionalne zrelosti ne bi bilo moguće ispravno razumeti i privesti kraju algoritme svih mogućih zbivanja, o kojima govori Ji Đing. [24]

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Pažljivo razmišljanje donosi sreću. Prisustvo drugih donosi nespokojstvo.

1. XZ „Pažljivo razmišljanje donosi sreću.“ To znači da naša volja još uvek nije promenjena.

Promenom ove linije dobija se heksagram 59, Ponovno ujedinjenje sa svojom pravom prirodom i sa objektivnom svesnošću. Zato je poruka da sada treba svoju mentalnu energiju da fokusiramo na samoga sebe i svoj razum, na svoje najbolje vrednosti - da se ponovo sjedinimo sa njima. To je značenje poruke: *Pažljivo razmišljanje donosi sreću.* Ako budemo tražili

[24] Jevanđelje, 1 Kor, glava 13: Himna ljubavi.

pomoć spolja ili od drugih, odnosno ako projektujemo problem spolja, postaćemo nespokojni i pogrešićemo.

Snagu unutarnje istine možemo da sačuvamo jer je situacija još uvek na početku. Ona samo treba da ostane ono što jeste, unutarnja, bez mešanja sa drugima ili sa tuđim uticajima.

Promenom ove linije, koja se odnosi na volju, trigram Jezero postaje trigram Voda, um/ego; to nam govori da treba racionalno da se ponašamo sa ispoljavanjem svoje volje, da čuvamo svoje vrednosti u sebi. Posebno da se čuvamo uticaja koji dolaze spolja, od drugih.

Alternativa očuvanju unutarnje istine jeste prihvatanje spoljnih uticaja i raznih manipulacija - kojima je posebno sklon um/ego. Posebna manipulaciju uma/ega je uslovljavanje da ćemo biti ispravni samo pod uslovom da dobijemo ono što želimo. Tome odoleti sada je izazov u predmetu pitanja.

Uspećemo ako na nivou uma i razuma postanemo svesni svoje prave prirode i unutarnje istine, svoje najviše vrednosti i ispravnosti - ne samo povremeno i spontano - bez ikakvih uslovljavanja. Naša volja treba trajno da se zasniva samo na istini i ispravnosti a ne na očekivanim rezultatima.

Na taj način uspećemo da sačuvamo svoju unutarnju istinu (*naša volja još uvek nije promenjena*).

2. TZ Ždral peva u senci; mladunče mu odgovara. Imam lep pehar. Podeliću ga s tobom.

2. XZ „Mladunče mu odgovara.“ To je osećanje koje potiče iz dubine srca.

Ovo je linija svesnog uma/ega. Naša unutarnja istina se sada izražava kroz svesno delovanje na okolinu, našim umom, rečima i delima. Promenom ove linije dobija se heksagram 42, Uspon, gde je naša

energija direktno povezana sa višim umom i zato uspešno deluje.

Kada se naša unutarnja istina, odnosno svest duše ispoljava, onda spontano deluje na svest duše kod drugih. Drugi to osećaju i odgovaraju na te vibracije uvećavajući ih. To se događa spontano i nezavisno od ograničenja prostora i vremena.

Svest naših duša je prividno odvojena samo u fizičkim telima. Ona je u suštini jedna ista svest koja izvire iz božanske svesti. Zato ako imamo ispravnu svest duše u sebi onda ćemo moći da je prepoznamo i u drugima, i u osobi koju smo smatrali najgorom. Ako imamo ispravnu svest duše u sebi onda će i drugi moći da je osete i da nam se pridruže u svesti jedinstva. Svojim delovanjem spontano utičemo pozitivno na okolinu tako da i drugi učestvuju u tome.

Sada na predmet pitanja delujemo spontano samim svojim bićem i stanjem svesti. Bez ikakve namerne akcije sa naše strane stvari se same usklađuju sa našom suštinskom prirodom. Naša trenutna situacija kao ogledalo odražava našu najdublju prirodu i stanje svesti u ovom trenutku. Reakcije drugih na nas su odraz našeg stanja svesti, našeg nesvesnog delovanja na njihovu podsvest. Naša dela i reči sada utiču na druge mnogo više nego što smo svesni. Od prirode naših dela zavisi kakvi će to uticaji biti. Naš najdublji karakter drugi osećaju, makar i nesvesno. Istinu o sebi ne možemo sakriti. Predmet pitanja nam sada otkriva tu istinu.

3. TZ On susreće neprijatelja. Čas udara po bubnju, čas zastaje. Čas plače, čas peva.

3. XZ „Čas udara po bubnju, čas zastaje," jer položaj linije nije prikladan.

Ovo je linija višeg uma i ona je prekinuta, slaba. To znači da nemamo jaku vezu s višim umom i zato gubimo sposobnost da svoju unutarnju istinu i intuiciju održavamo i ispoljavamo. Raspoloženja i stanja svesti nam se menjaju, ili sumnjamo i odustajemo ili preterano želimo.

Neprijatelj u komentaru odnosi se na sve ono što nas spolja odvlači od naše unutarnje svesti o sebi i nezavisnosti (to mogu biti ljudi, stvari ili događaji). Sada previše zavisimo od drugih, ili od predmeta pitanja. To je uzrok promene raspoloženja.

Promenom ove linije dobijamo heksagram 9, Obuzdavanje. Delovanje uma/ega je ispravno i zrelo samo kada je povezano sa višim umom, kada sebe obuzdava i u potpunosti se oslanja na delovanje Neba, odnosno svest duše. U ovom slučaju treba da budemo svesni svog ponašanja i delovanja kada gubimo svoju unutarnju nezavisnost i istinu pod spoljašnjim uticajima. Takva iskustva treba da nas pouče obuzdavanju.

4. TZ Zaprega je ostala bez konja uoči punog meseca. Nema greške.

4. XZ Odlazak konja označava izdizanje iznad sličnih.

Ovo je linije delovanja podsvesne energije i ona je slaba, neaktivna. To praktično znači da nismo koristili energiju svojih nagona i nesvesnih navika u svom delovanju koje treba da se zasniva na unutarnjoj istini i da je to bilo dobro.

Naime, moć unutarnje istine zasniva se na potpunom poverenju u delovanje više svesti, u nevidljivu moć svesti duše. Kao što mesečeva svetlost zavisi od sunčeve. Ne zasniva se na moći delovanja našeg uma/ega. Konj je energija a pun mesec vreme ostvarenja (potpune refleksije sunčeve svetlosti - potpune

refleksije zavisnosti od pravog izvora svetlosti). Nismo delovali energično i egocentrično i u tome nije bilo greške.

Izgubili smo snage da delamo pogrešno, što je dobro za nas iako to možda ne vidimo. Nismo načinili štetu.

Takođe napustili smo uticaje koji bi nas pobudili da delujemo energično i egocentrično, možda društvo onih koji bi tako uradili. Uzdigli smo se iznad takvih osoba, odnosno crta karaktera u nama samima. U tome smo uspeli jer nam je cilj bio viši ideal, nismo delovali impulsivno i zato smo sačuvali snagu za pravovremeno ispravno delovanje (heksagram 10, ispravno ponašanje koje nadilazi impulsivne želje).

5. TZ *Prava istina sve povezuje. Nema greške.*

5. XZ *„Prava istina sve povezuje.“ Linija zauzima prikladan položaj.*

Promenom ove linije nastaje trigram Planina, viši um i heksagram 41, Opadanje svega što je niže vrednosti, svih pogrešnih želja (Jezero) pod uticajem svesti višeg uma (Planina).

Ovo je središnja linija koja se odnosi na um/ego i vladajuća je u ovom heksagramu. Ona iz aktivne i snažne postaje popustljiva i pasivna. Sve to zajedno daje nam sliku potpune predanosti svesti nižeg uma višem umu. U heksagramu koji govori o unutarnjoj istini to sve daje istinski prosvetljenu osobu koja samo snagom svog ispravnog i čistog karaktera, koji se zasniva na predanosti višem umu svesti duše, deluje u skladu sa svešću višeg uma. Na taj način on povezuje volju i svest ostalih koji ga zato slede - ne zbog njegovog ega već zbog jedne iste svesti duše koja deluje kroz njega i kroz njih, a on je samo najsnažnije ispoljava.

Nevidljiva sila višeg uma i svesti duše deluje nevidljivo, ne zna se pravo vreme i način, ali deluje istinski moćno i bez greške.

Vidljivi pokušaji delovanja zasnovani su na umu/egu putem napora, planova i vidljivih sredstava, uvek se iscrpljuju i vode u greške.

Sazreli smo na nivou uma/ega da delujemo u skladu sa svojom unutarnjom istinom, odnosno najvišim vrednostima. Zrelost uma za takvo delovanje zasniva se na potpunom poverenju u nevidljivu silu svesti duše, a takvo poverenje nastaje jer smo upoznali pravu prirodu svesti duše i ona za nas više nije nevidljiva, apstraktna i misteriozna. Nju sada vidimo u svemu, u sebi i oko sebe, u osnovi same egzistencije, kao kreatora svega što postoji i što se dešava - kao živu silu *istine koja sve povezuje*.

U vezi predmeta pitanja sada potpuno ispravno delujemo jer smo vođeni višim umom, pravom intuicijom i snagom karaktera koji ne odstupa od naše unutarnje istine (odnosno istine vezane za predmet pitanja).

6. TZ (na vrhu) Kukurikanje petla podiže se do neba. Istrajnost donosi nesreću.

6. XZ „Kukurikanje petla podiže se do neba." Kako ono može dugo da traje?

Gornja linija gornjeg trigrama predstavlja viši um i ona iz aktivne prelazi u pasivnu (*jin*). Trigram koji predstavlja težnju ka višem umu (Vetar, Drvo) pretvara se u um/ego (Voda). Drugim rečima ova linija pokazuje da smo izgubili moć ispravnog povezivanja sa višim umom i oslanjamo se samo na moć uma/ega. Ta moć se sastoji pre svega od virtuelne realnosti sačinjene od misli i reči. To je slikovito pri-

kazano petlom čiji se glas daleko čuje, do neba, ali on sam ne može da se kreće i da prati svoj glas.

Zato promenom ove linije nastaje heksagram 60, Ograničenje.

Umesto istinskog delovanja zasnovanog na inspiraciji višeg uma, oslanjamo se samo na reči i virtuelnu realnost uma. Zato smo ograničeni. Naše reči i predstave nisu praćene delima. Naše ambicije nisu u skladu sa našim položajem i sposobnostima delovanja. Zavaravamo sebe i druge. Zato treba da obratimo pažnju da sa takvim zavaravanjem nekoga ne povredimo. Reči su delotvornije nego što mislimo.

Umesto da delujemo snagom unutarnje istine, mi delujemo samo snagom uma/ega. Takvo delovanje može da bude ubedljivo, ali ne može dugo da traje.

Ako se pitanje odnosi na međuljudske odnose, mi sada očekujemo previše od drugih, govorimo im nešto za šta oni nisu zreli, naša i njihova unutarnja istina nisu usklađene. Drugi ne mogu da prihvate naše ambicije ili ideje. Mi to ne uviđamo zato jer delujemo samo ograničenim umom/egom. Da delujemo našim unutarnjim bićem, višim umom, tada bismo videli nivo svesti drugih i kako da delujemo prihvatljivo za njih.

I mi i drugi možemo istinski prihvatiti samo ono što možemo da osetimo kao unutarnju istinu.

Sve ovo ukazuje nam da prava unutarnja istina nikako ne može biti ostvarena pomoću uma/ega.

62. Nadmoć malog / Savesnost

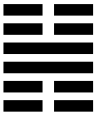

Gore: ☳ Grom, spontani pokret, volja, energija

Dole: ☶ Planina, viši um

Presuda:

Nadmoć malog. Uspeh. Istrajnost na pravom putu donosi nagradu. Vreme je pogodno za male stvari, ali ne i za velike. Ptica u letu pokazuje nam da je bolje ostati nisko nego stremiti previsoko. Velika sreća.

Komentar Tuan džuan:

U ovom heksagramu (Nadmoć malog) malo je nadmoćno i ostvaruje uspeh. „Istrajnost na pravom putu donosi nagradu," jer je u skladu sa vremenom.

Slabe linije zauzimaju središnje položaje; otuda sreća u malim stvarima.

Jaka četvrta linija nije na ispravnom mestu i ne zauzima središnji položaj; stoga vreme nije pogodno za velike stvari.

Ovaj heksagram predstavlja pticu u letu. Ona nam pokazuje „da je bolje ostati nisko nego smerati previsoko. Velika seća." Uspon vodi u teškoće; silazak je lak i ispravan.

Komentar Sjang džuan:

Grom iznad planine: slika nadmoći malog. Tako i pravi čovek ponekad (izgleda kao da) dela s previše poniznosti, preterano tuguje kada oplakuje, i preterano je škrt kada troši.

KOMENTAR PRESUDE

Kada inspiracijom višeg uma razotkrijemo sve podsvesne želje i sklonosti nižeg uma i dođemo do unutarnje istine (61) tada svešću višeg uma (Planina)

možemo potpuno da ovladamo podsvešću i životnom energijom (Grom) - 62.

Donja linija se odnosi na životnu energiju ali i na podsvesne impulse koji koriste životnu energiju na suptilan način, često neprimetan umu/egu. U našem ponašanju to se odnosi na sitne navike i sklonosti. Naziv ovog heksagrama u originalu govori o malim preterivanjima, odnosno preterivanjima koja su spontana i impulsivna i kojima obično ne pridajemo pažnju a koja nas nevidljivo drže u istom mentalnom obrascu tokom celog života. 'Mali ekcesi' ili 'preterivanja u onome što je malo' sada nam postaju jasniji i možemo njima da ovladamo.

Delovanje se sada odvija samo na osnovu uvida višeg uma, minimalno ali uvek dovoljno i pravovremeno. Svest višeg uma kontroliše energiju i volju. Otuda umerenost. Umerenost je prava mera u svemu, u svakoj voljnoj akciji (Grom).

Komentar da *pravi čovek ponekad dela s previše poniznosti, preterano tuguje kada oplakuje, i preterano je škrt kada troši* želi da kaže da se tako ponaša pravi čovek, odnosno da je takvo ponašanje sada ispravno. Kada grom deluje na planini on je mnogo bliži nego kada ga čujemo u ravnici. Ova slika nam govori da sada treba mnogo pažljivije da osvešćavamo detalje svega onoga što bismo u drugim prilikama prevideli ili razumeli na pogrešan način, uslovljen nekim mentalnim obrascem, a ne objektivno kako jeste. Sada je vreme za bolje osvešćavanje suštine a ne za formalno delovanje po navikama. Delovanje sa takvom povišenom svesnošću spoljašnjim posmatračima može da izgleda kao skromnost ili kao preterivanje. Sada je to ispravno.

Naziv heksagrama ukazuje i na savest. Savest nastaje kada objektivna svesnost osvetli delovanje

nižeg uma, nesvesne ili spontane postupke. Savest ispravlja sve što je bilo pogrešno, kada postanemo svesni svega što smo učinili sledeći stare mentalne obrasce i pokajemo se zbog toga. Odnosno kada svesno sprečimo takve greške.

Prva linija je energija podsvesti i to je značenje gornjeg trigrama a on stoji na trigramu koji ima samo gornju liniju aktivnu a to je viši um. Stoga ta slika ukazuje da naše spontane akcije, koje su podsvesno uslovljene, sada dolaze na uvid i pod kontrolu objektivne svesti višeg uma.

Ta slika nas upućuje na budističku praksu meditacije *vipassana* u kojoj pažljivo posmatramo najfinije pokrete tela, kao što su disanje, svi osećaji, svaka misao, dok sedimo, hodamo ili nešto radimo.

Slika ovog heksagrama nam govori o onome što bismo mogli nazvati „sudbonosnim prelaskom na objektivnu svesnost". To je nagla zrelost koja spontano nastaje teškim udarcima sudbine, suočavanjem sa sopstvenom smrću ili smrću najvoljenije osobe, nakon čega sav naš život staje, sve ranije navike i želje otpadaju sa nas, postaju nevažne, samo postojimo u sadašnjem trenutku, kao samoubica spreman da načini poslednji korak. Reč je o odlučnosti koja obuhvata celo naše biće, kada celo svoje telo, sav um i osećaje doživljavamo samo kao instrumente s kojima vladamo u potpunosti, potpuno objektivno, kao da smo izvan svoga bića. Kao da smo umrli za sav dotadašnji život. To se događa kada prihvatimo sopstvenu smrt. I naša energija (Grom) se menja, svi pokreti našeg bića postaju potpuno svesni i zato ujednačeni, kao med koji se preliva, jer tako deluje svest višeg uma (Planina) kada vlada energijom (Grom). Drugi mogu da vide da smo preobraženi. Ne činimo ništa što je nepotrebno, jer

nismo mentalno uslovljeni, a ono što je potrebno činimo odmah, bez mentalnog odlaganja.

Tako izgleda delovanje čiste savesti u celom našem životu.

Kada ne nastaje spontano, ovakav prelazak na objektivnu svesnost doživljavamo u trenucima istinske duhovne predaje ili nakon uspešne meditacije. Tako se ispravno vežba *vipassana*. Možemo dobiti ovaj heksagram u takvim trenucima, odnosno kao objašnjenje događaja koji nas upućuju na takvo naglo buđenje i preporod.

Takođe se govori o 'nadmoći malog'. To se odnosi na *jin* linije koje se nazivaju i malim, one preovlađuju oko dve jake *jang* linije. To nam govori da je sada inicijativa *jin* linija, da možemo uspeti na njihov način, prijemčivošću i otvorenošću za najsitnije detalje.

Niži um sa svojim nagonima uvek teži dobitku ili uspehu po svaku cenu, impulsivno, na njegov način i u vremenu kada on to želi. To je značenje trigrama Grom. Značenje trigrama Planina je svest višeg uma koja uvek objektivno razume pravu prirodu svakog procesa, pravog načina i vremena njegovog ostvarenja. Niži um uvek traži nešto da dobije, uvek više i uvek onda kada on želi. Sada je spojen sa višim umom koji daje do znanja da više nije uvek bolje, da vreme nije uvek naše vreme, da priroda onoga što želimo (radimo) nije uvek ispravna i zaista potrebna. Stoga sve to ukazuje da se sada događa zaustavljanje svakog oblika preterivanja i neodgovarajućeg delovanja, zaustavljanje impulsivnih navika i želja. Okolnosti nas prisiljavaju da stanemo i preispitamo skrivene impulse, namere i ciljeve i da nađemo pravu meru u svemu što predstavlja predmet pitanja. Na taj način ćemo ostvariti *veliku sreću*, odnosno to je način na koji sada

možemo uspešno da delujemo. To ne govori o neuspehu već o načinu na koji se uspeh sada može ostvariti.

Ovaj heksagram se javio zato jer smo izgubili poverenje u svest višeg uma, u sudbinu i zato smo imali nameru da preduzmemo akciju po svaku cenu, ali smo zaustavljeni u tome na vreme. Ili nam se sada savetuje zaustavljanje.

Svest višeg uma uvek pokazujemo onda kada smo sposobni da se zaustavimo i odustanemo od onoga što nas nagoni i mentalni obrasci uma/ga prisiljavaju da učinimo, da obuzdamo sebe i stanemo. To je između ostalog jedno od značenja donjeg trigrama Planina, zaustavljanje i mirovanje. Gornji, Grom, je spontan i stoga nesvestan pokret. Dakle heksagram se sastoji iz svesti o mirovanju i zaustavljanju (Planina) spontanog i nesvesnog kretanja (Grom).

Ako je u prethodnom heksagramu (61) svest višeg uma (Vetar, Drvo) mogla da razotkrije sve podsvesne želje i sklonosti nižeg uma (Jezero), njihovu unutarnju istinu - tada je sledeći korak da voljno ovladamo porivima nižeg uma, da možemo uvek da ih zaustavimo (62). Ne možemo da ih zaustavimo ako prvo nemamo jasan uvid u njihovu unutarnju istinu, njihovu pravu prirodu.

U vezi predmeta pitanja sada je *vreme pogodno za male stvari, ali ne i za velike.* Potrebno je da se ograničimo samo na sadašnji trenutak, najsitnije detalje, postojeće mogućnosti i sredstva. Savesnost i umerenost treba primeniti na sve oblasti života, međuljudske, ekonomske, poslovne. Na svaki pokret koji činimo.

Nedelovanje je sada najbolje delovanje. Ono se pre svega odnosi na impulsivno delovanje. Potrebno je pažljivije da osmotrimo prirodu problema na koji se

pitanje odnosi i da prepoznamo šta nas u njemu najviše izaziva da delujemo spontano, energično, impulsivno. Ako sada zaustavimo ono svoje delovanje u vezi predmeta pitanja koje smo činili impulsivno i sa starim navikama, nestrpljivo, moći ćemo uspešno da nastavimo.

Ptica u letu pokazuje nam da je bolje ostati nisko nego stremiti previsoko. Kada leti nisko ptica uvek može da sleti gde želi i kada joj zatreba da se odmori. U visokom letu to ne može i nošena je vetrovima. Ako se slično ponašamo u svojoj situaciji čeka nas veliki uspeh.

Sada nije vreme za ostvarenje ambicija. Sada je vreme za osvešćenje i pripremu svih onih uslova za ostvarenje ambicija kojih nismo bili svesni, ili su nam delovali kao mali ili nevažni. Ono što smo zanemarili jer je izgledalo kao malo i nevažno imalo je moć da nam spreči uspeh. Sada to osvešćavamo.

Duhovna poruka ovog heksagrama jeste da nikada u budućnosti ne možemo ovladati svojim nesvesnim uslovljenostima (navike, poroci, mentalni obrasci). Takođe ne možemo ovladati ni sa onim što na skriven način uslovljava predmet pitanja. To možemo samo u sadašnjem trenutku. Sve naše iluzije projektuju se kroz vreme.

Ptica nema nikakvih iluzija niti sumnji kada se sprema da poleti i kada da sleti. Uvek to radi savršeno ispravno i u jedinom pravnom trenutku - u sadašnjem trenutku.

Linije nam pokazuju na koji način postižemo ili gubimo svest i kontrolu podsvesne energije.

1. TZ (na dnu) Ptica u letu susreće nesreću.

1. XZ „Ptica u letu susreće nesreću.“ Ništa se tu ne može učiniti.

Prva linija volje i energije ovde je slaba (*jin*). Nemamo dovoljno snage (sredstava, informacija) da rešavamo predmet pitanja. Ako uprkos tome sledimo impulse koji nam daju pogrešnu motivaciju, to će nas odvesti u nesreću.

Svest o ovome jedino nam sada može pomoći - promenom ove linije dobija se trigram Svest i heksagram 55 u kome je svest osnova volje i pokreta. Potrebno je da se suzdržimo od svakog pokušaja da sada rešavamo stvari ili da napredujemo jer jednostavno nije vreme za to i nemamo pravu energiju. Sada je poslednji trenutak da budemo svesni da ono što želimo da uradimo je preteško za nas. Motivacija nam je pogrešna. Nije vreme za ambicije. Treba da budemo realni i prizemni, da se držimo proverenih metoda i koraka a ne svojih impulsa i želja.

2. TZ *On prolazi pored praoca i susreće pramajku. Ne dospeva do princa, već do ministra. Nema greške.*

2. XZ *„On ne dospeva do princa,“ jer nije mogao da prođe ministra.*

Ovo je linija uma/ega i ona je slaba, odnosno pasivna. To nam govori da u situaciji o kojoj govori ovaj heksagram, da viši um (Planina) vlada podsvesnim impulsima (Grom), um/ego treba da bude krajnje prijemčiv i pasivan, skroman u svojim postupcima jer sada su na delu sile koje su veće od njega i procesi čiji su uzroci stariji nego što je on trenutno svestan (*On prolazi pored praoca i susreće pramajku*).

Uzroci sadašnjih dešavanja u predmetu pitanja nadmašuju kapacitete razumevanja i delovanja uma/ega. Treba da izdržimo tešku situaciju i potražimo pomoć od uticajnih veza. Iako mislimo da ne dobijamo pravu pomoć koju želimo (*princa*) u stvarnosti pomoć koja nam izgleda manje vredna (*ministar*) je upravo ono što nam treba. Drugim rečima, ne možemo da rešimo stvar na moćan način kako smo želeli već ćemo morati da se zadovoljimo sa manje moćnim potezima i oni će biti dovoljni.

Rešenje predmeta pitanja zahteva dugotrajan proces koji nadmašuje naše trenutno znanje. Bitno je da se sada ne mešamo u proces sa svojim ograničenim znanjem (položajem, mogućnostima) jer vidimo samo ono što je privremeno i trenutno. Ako ostanemo suzdržani tako ćemo dopustiti da se ostvari trajan cilj (32). Promenom ove linije (pasivnim stavom uma/ega) trigram se pretvara u vezu sa višim umom (Vetar, Drvo). Okolnosti koje su starije i veće od našeg razumevanja ili informisanosti sada deluju na proces predmeta pitanja i najbolje ćemo učiniti ako se ne mešamo i zadovoljimo tekućim dešavanjem, prihvatajući svaku pomoć koja nam se ukaže.

3. TZ Ako ne preduzme mere predostrožnosti, neko može da ga napadne s leđa. Nesreća.

3. XZ „Neko može da mu priđe s leđa i da ga ubije.“ Kakva bi to nesreća bila!

Promenom ove aktivne linije trigram višeg uma (Planina) pretvara se u pasivnost (Zemlje). Ako izgubimo aktivan stav ili delovanje višeg uma (objektivnost, samokontrolu, kritičnost), doći ćemo u situaciju da prihvatamo sve impulse podsvesti (gornjeg trigrama) sa naivnim oduševljenjem (16). Izgubićemo mere predostrožnosti, odnosno objektivnu svesnost i

kritičnost i tako ćemo otvoriti svoju podsvest (*leđa*) da nas savlada sa nekim destruktivnim sadržajem (*neko može da ga napadne s leđa*).

Sada je vreme kada, zbog nedostatka objektivnosti i samokontrole, naši nesvesni impulsi mogu katastrofalno loše da deluju na predmet pitanja. Bilo putem brzopletog reagovanja da bi se odmah rešilo pitanje, bilo delovanjem koje je motivisano našom podsvešću a ne objektivnom potrebom.

Zbog samouverenosti prevideli smo detalje koji mogu da nas skupo koštaju. Posebno se naglašava da smo prevideli mere zaštite i predostrožnosti. Još uvek postoji mogućnost da se loše posledice spreče ako smanjimo samopouzdanje i povećamo pažnju prema detaljima.

Do sada je sve glatko vodio viši um i to je delovalo na niži um/ego tako da se on opustio sa poverenjem u sebe do te mere da je počeo da previđa detalje. Uobrazio je da je on sam zaslužan za uspešno delovanje. Predostrožnost (svesnost i savesnost) potrebna je upravo da se spreči takva iluzija.

Ostali smo bez vođstva višeg uma, (objektivne svesnosti, principa ispravnosti) i sada preti ozbiljna opasnost da se potpuno otvorimo svojim podsvesnim impulsima, navikama i željama. Bez veze sa višim umom njihov uticaj može da nam nanese ozbiljnu štetu, pa i da nas ubije.

Preduzimanje mera predostrožnosti znači zaustaviti svoje impulse i pojačati objektivnu svesnost i savesnost. Sada je to od presudne važnosti za predmet pitanja i za nas same.

4. TZ Nema greške. Umesto da mimoiđe, on prilazi. Napredovanje donosi opasnost od koje se treba čuvati. Ne treba uvek biti nepokolebljivo istrajan.

4. XZ „Umesto da mimoiđe, on prilazi," jer linija nije na prikladnom položaju. „Napredovanje donosi opasnost od koje se treba čuvati": ne smemo dugo da ostanemo na istom putu.

Promenom ove linije nastaje heksagram 15 Skromnost. To objašnjava komentare koji govore o opreznom napredovanju. Linija za volju i impulse postaje pasivna i prijemčiva, što je dobro i oslobađa nas od grešaka. *Umesto da mimoiđe, on prilazi* znači da sada ne pravimo greške u vezi predmeta pitanja, napredovanja, ali ne treba da forsiramo nikakav ishod. Treba da ostanemo skromni u svakom pogledu posebno po pitanju brzine delovanja, otvoreni za vođstvo spolja, na informacije i sinhronicitete koji mogu da nas usmere.

Napredovanje donosi opasnost od koje se treba čuvati upućuje na skromnost, iako trenutno ne pravimo greške stvari još uvek nisu završene, zato sada nije vreme da pojačamo svoju inicijativu kako bismo što pre rešili stvar. (*Ne treba uvek biti nepokolebljivo istrajan.*)

Ako insistiramo na svojoj volji i akciji, nećemo moći da napredujemo na takav način (*ne smemo dugo da ostanemo na istom putu*). Treba biti otvoren za nove mogućnosti i skromno sačekati da se situacija razvije tako da nam put bude jasniji i možda ukaže na drugačija rešenja od onih koja smo želeli i očekivali.

Obuzdavanje impulsa za delovanjem po svaku cenu (ili iz nekih skrivenih pobuda) sada je najvažnije. Međutim takvo obuzdavanje nikako ne znači odustajanje već samo povećanje savesnosti i pažnje. Obuzdava se samo impulsivno delovanje u svakom pogledu i pojačava fleksibilnost dok ne prođe kritičan period. Takva skromnost, koja se odnosi na naše spontano

izražavanje volje, sada je pravi način napredovanja ili delovanja u predmetu pitanja.

5. TZ *Gusti oblaci približavaju se sa zapada, ali kiša još ne pada. Prinčeva strela pogađa onoga ko je u pećini.*

5. XZ *„Gusti oblaci, ali kiša ne pada": mesto linije je previše visoko.*

Iako imamo sposobnosti i kvalifikacije za napredak i uspeh okolnosti nam to još uvek ne dozvoljavaju (*Gusti oblaci približavaju se sa zapada, ali kiša još ne pada*). Potrebna nam je pomoć, ako je sada potražimo naći ćemo je (*Prinčeva strela pogađa onoga ko je u pećini*).

Ovo je linija uma/ega i ona je pasivna tako da se trigram pretvara u Jezero, zadovoljstvo nižeg uma i heksagram 31. Privlačenje i podsticaj između višeg uma (Planina) i želja nižeg uma (Jezero).

Um/ego, odnosno naša ličnost na svakodnevnom, svesnom planu, suviše je slaba da sama deluje u predmetu pitanja, odnosno temi ovog heksagrama, da ovladamo nesvesnim impulsima i voljom (ili skrivenim silama predmeta pitanja). Treba da pogodimo pravi motiv (p*rinčeva strela pogađa onoga ko je u pećini*) koji će da okupi ljude (elemente naše ličnosti) kako bismo dobili snagu i pomoć.

Nemamo podršku višeg uma, intuicija ne deluje, stvari se ne rešavaju same od sebe, i zato nam ostaje da se oslonimo na najpozitivniju moć delovanja nižeg uma.

Ako je usmerimo spolja, ona deluje na druge ljude sledeći princip zadovoljstva, pozitivne energije i usklađenosti, odnosno kroz zajedničke želje. U tome ćemo naći podršku i pomoć.

Ako je usmerimo unutra, ka sebi, onda ćemo naći privlačnost između radosti nižeg uma i višeg uma, ono što im je zajedničko a bilo nam je skriveno (*u pećini*) i na taj način ćemo sebe usavršiti, sami ćemo biti promena koju tražimo spolja i u drugima. Ako u tome uspemo ostvarićemo podršku višeg uma i uskladićemo je sa pozitivnom energijom nižeg.

Predmet pitanja je u stagnaciji i napredak u potpunosti zavisi od naše skromnosti, otvorenosti i prilagodljivosti, spremnosti na promene u sebi samome. Tako ćemo otkriti skrivene uticaje na predmet pitanja, dobićemo pomoć i prevazići ćemo nepovoljan period.

6. TZ (na vrhu) Umesto da priđe, on mimoilazi. Ptica odleće od njega. Nesreća. Prete nepogode i povrede.

6. XZ „Umesto da priđe, on mimoilazi.“ Nadmeno se ponaša.

Za razliku od četvrte linije sada činimo grešku (*Umesto da priđe, on mimoilazi*). Linija je slaba a to znači da nemamo kontakt sa objektivnom svesnošću. Nošeni energijom gornjeg trigrama postajemo nadmeni i uobraženi, da smo svesni nečega čega zapravo nismo, da možemo ono što zapravo ne možemo. Potpuno smo izgubili osnovni zahtev heksagrama a to je savesnost i svest o detaljima. Zato agresivno postavljamo nerealne ciljeve i to vodi samo u nesreću. *Prete nepogode i povrede.* Ipak, kaže se da je to samo pretnja, nije se još uvek ostvarilo ali hoće ako se ne zaustavimo u svojim pogrešnim ubeđenjima.

Insistiranje na rešavanju predmeta pitanja samo stvara opoziciju i otpor. Sada nije vreme ostvarenja. Prevideli smo suštinske stvari i zato ne možemo ispravno da napredujemo.

Rešenje je u heksagramu 56 Putnik, koji se dobija kada se ova linija zameni. Treba da se smirimo i pažljivo osvestimo svaki naredni korak u nepoznato. Budući da smo izgubili vezu sa višim umom i savest u delovanju, moramo da se ponašamo kao putnik na nepoznatom terenu, iako se možda i dalje nalazimo u svome domu.

63. Posle kraja / Posle ostvarenja

Gore: ☵ Voda, um, ego

Dole: ☲ Vatra, spontana svesnost

Presuda:

Posle kraja. Uspeh u malim stvarima. Istrajnost na pravom putu donosi nagradu. Sreća na početku, nered na kraju.

Komentar Tuan džuan:

„Posle kraja. Uspeh u malim stvarima."

„Istrajnost na pravom putu donosi nagradu." Jake i slabe linije zauzimaju ispravan položaj i prikladna mesta.

„Sreća na početku," jer slaba linija zauzima središnji položaj (u donjem trigramu).

Ako na kraju sve stane, dolazi do nereda jer je put iscrpljen.

Komentar Sjang džuan:

Voda iznad vatre: slika (stanja) posle kraja. Tako i pravi čovek misli na nesreću i priprema se za nju.

* * *

Poslednja dva heksagrama povezana su sa prva dva. Na početku smo imali opis apsolutnog i relativnog kroz heksagrame Neba i Zemlje.

Nakon toga smo imali heksagrame koji govore o tome kako se um/ego (trigram Voda) osposobljava za delovanje u svetu između Neba i Zemlje (trigram Voda u svim kombinacijama trigrama Nebo i Zemlja: heksagrami 5, 6, 7 i 8).

Sada na kraju imamo dva heksagrama koji se sastoje od dva trigrama koji predstavljaju um/ego (Voda) i svest (Vatra), odnosno inteligenciju i svest. Inteligencija je individualan način delovanja svesti, a to je um u našem biću.

Poslednja dva heksagrama možemo razumeti kao sliku mikrokosmosa, ljudskog bića, koja je odraz makrokosmosa (Neba i Zemlje). Ono što je um/ego u mikrokosmosu ljudskih bića to je Zemlja u makrokosmosu, a ono što je svest u mikrokosmosu ljudskih bića to je Nebo u makrokosmosu.

Takođe ova dva poslednja heksagrama mogu se uporediti sa heksagramima 11 i 12 koji predstavljaju obe kombinacije trigrama Nebo i Zemlja. Pri tome heksagram 11 je povoljniji od 12, jer je u njegovoj osnovi Nebo, takođe 63 je malo povoljniji od 64 jer je u njegovoj osnovi Svest.

Knjiga se prikladno završava prikazom međusobnih odnosa uma (inteligencije) i svesti (Voda i Vatra) u obe kombinacije, kada je jedan trigram gore a drugi dole. Svi prethodni heksagrami su govorili o svim fazama iskustva postojanja (između Neba i Zemlje) koja donose sve aspekte zrelosti uma i svesti. Sada ova dva poslednja heksagrama govore o direktnom iskustvu razumevanja uma i svesti. To je konačna zrelost.

Ako ispravno razumemo pravu prirodu inteligencije i svesti i njihov odnos, razumećemo i prva dva heksagrama, Nebo i Zemlju, i sve (heksagrame - aspekte egzistencije) između njih. Tako se kraj Ji Đinga spaja sa početkom.

Ako je trigram Vatra spontana svest koja omogućava egzistenciju onda je trigram Voda ili um primena svesti, način individualnog delovanja svesti u okvirima našeg bića, odnosno inteligencija. Odnos

između trigrama Vatre i Vode je odnos između svesti i inteligencije. Dok je svest univerzalna osnova egzistencije, inteligencija je njena individualna primena u individualnim bićima, u svim mogućim aspektima i iskustvima.

Ovu situaciju najbolje opisuje učenje Samkhye. Ono takođe govori o Nebu kao Puruši, i Zemlji kao Prakrti. Puruša je ljudska suština, izvor svesti ili apsolut. Prakrti je priroda u svim svojim dimenzijama, od elemenata koji sačinjavaju fizički svet (*maha-bhutani*) do najvišeg intelekta (*mahat-buddhi*). Suština ljudskog buđenja je razlikovanje Puruše od Prakrti a ključni ili poslednji čin tog razlikovanja jeste razlikovanja intelekta ili inteligencije (*mahat-buddhi*) od samog puruše koji je čista svest. Dakle, razlikovanje svesti od uma; razlikovanje naše suštine od svake misli.

Puruša je izvor čiste svesti na isti način kao što prostor sadrži sve što postoji. Zato je izgled trigrama za svest i inteligenciju takav kakav je. Vatra ima oblik prazne sredine, praznog prostora u sredini; Voda ima samo srednju liniju celu i otvorena je za više i niže stanje, može da se kreće naviše i naniže, kao dečja klackalica. Zato je uvek pokretna kao što um i jeste uvek aktivan. Jednako je sposoban za najviše uspone i najniže padove. Iskustvo čiste svesti jednako je čistom prostoru koji je nepokretan jer je apsolutan, sve je u njemu a on nije ni u čemu.

Razlikovanje najvišeg intelekta (Prakrti - *mahat-buddhi*) od svesti naše duše (Puruše) sastoji se od konačnog prepoznavanja svoje suštine izvan tela i uma (Prakrti) kao čistog prostora svesti koji sadrži sve, pa i telo i um. Dakle, mi nismo telo ni um; mi smo prostor svesti koji sadrži telo i um. Zato što je takva, svest naše duše može da osvesti apsolutno sve u telu i umu. Koliko će moći da osvesti zavisi samo od toga

koliko razlikujemo svest naše duše od tela i uma. Identifikacija svesti sa telom i umom jeste mera s kojom je naša svest duše ograničena i u neznanju (dok je u telu i umu). Naša individualna identifikacija i upotreba svesti jeste um ili inteligencija.

Taj odnos objektivne svesti i individualne svesti u telu i umu prikazuju dva trigrama Vatra i Voda.

Poslednja dva heksagrama govore o ključnim principima međusobnog delovanja (radi ispravnog razlikovanja) objektivne ili čiste svesti prostora, koji je naša suština ili izvor svesti - i uma/ega koji je naša individualna svesnost ograničena u relativnom svetu prolaznih objekata i sadržaja, i koje je virtuelna realnost. To je jedino prikladno za završetak knjige koja opisuje algoritme svih faza zbivanja između Neba i Zemlje.

Stoga poslednja dva heksagrama govore o tome kako da virtuelnu realnost uma (Voda) uskladimo sa objektivnom svesnošću (Vatra) radi ispravnog delovanja.

Identifikacija sa umom je najteža za transcendenciju. Možemo lako da budem objektivno svesni tela i osećaja, i svih drugih aspekta egzistencije (koje popisuju ostali heksagrami) i da njima vladamo, ali sa mislima je to veoma teško.

Izvor svih misli je Ja osećaj, ili ego. Ne postoji Ja kao poseban entitet ili realnost, Ja je samo početak svih misli, Ja je prva misao iz koje nastaju sve ostale (Ergo cogito sum).[25] Zato smo rekli da je um virtuelna realnost (takav je i naš ego). Um se sastoji od misli. One su nam najbliže i najdraže; identifikacija sa mislima je najfinija, suštinska, mi sebe (Ja) identifikujemo

[25] Zato se u ovoj knjizi um/ego obeležava zajedno, kao jedna celina sa dva aspekta.

sa mislima i mislima stvaramo virtuelnu identifikaciju sa sobom (Ja), i zato je ta identifikacija najteže primetna i najteža za nadilaženje. Dokle god smo u virtuelnoj realnosti našeg uma imamo iskustvo odvojenosti od Celine, odnosno objektivne realnosti koja je objektivna svest. Takođe i od ispravnog delovanja.

Zato je razumevanje prave prirode subjektivnog, virtuelnog uma (Voda) i objektivne svesti (Vatra) - i njihovog međusobnog odnosa - poslednji korak u duhovnom buđenju i preporodu, kao i svakom ispravnom delovanju. Zato odnos svesti i uma predstavljaju poslednja dva heksagrama.

KOMENTAR PRESUDE

Tek kada viši um ovlada energijom života (62) postaje moguće da čista svest (Vatra) ovlada umom/egom (Voda).

U ovom heksagramu svest je u osnovi uma. Svest (Vatra) vidi sve greške uma (Voda) - *pravi čovek misli na nesreću i priprema se za nju.*

Svest sada pokušava da deluje kroz um/ego i ovde se govori o svim izazovima u toj težnji.

Ovaj heksagram pokazuje šta se događa kada um/ego preuzima (i sužava) delovanje svesti na sebe i uobražava da zna sve što treba i da je ispravan, da je uspeo, da je doveo stvari do kraja i da sada može da se opusti i da radi šta hoće. Zato je potrebno mnogo opreznosti. Um/ego misli da je on sve uradio i doveo stvari do kraja, ali niti je on išta uradio niti ima kraja.

Stvari u vezi predmeta pitanja možda jesu dovedene do vrhunca, do kraja nekog procesa ili ciklusa (*jake i slabe linije zauzimaju ispravan položaj i prikladna mesta*) ali sada je presudno znati kako se ponašati posle toga, kako da um/ego podnese teret uspeha

svesti, odnosno da zna ko zaista vodi celu igru. Svest je ta koja sve dovodi do ostvarenja, ako um/ego uobrazi da on može da vodi stvari, onda dolazi do propadanja. Zato se ovaj heksagram takođe naziva i Posle ostvarenja.

Zapravo svi problemi ovde nastaju jer um/ego ne vidi da je sve već savršeno (kao što je i raspored linija ovde savršen), da je sve u egzistenciji u svakom trenutku savršeno, onako kako treba da bude, jer da nije tako same egzistencije ne bi bilo. Um se meša u to savršenstvo jer ga ne vidi, hoće da radi nešto i posle ostvarenja, i tako nastaju svi problemi.

Iako smo započeli svesno i ispravno (Vatra) završavamo egocentrično (Voda). Svesnost Vatre biva ograničena sa Vodom, dopire samo do uma i ega. To može da bude korisno, ali ne uvek. Um/ego dobija svest ali postoji opasnost da je koristi na svoj ograničeni način. Zato se kaže *sreća na početku* (mislimo da imamo dovoljno svesti), *nered na kraju* (ako preteramo sa upotrebom takve svesti na ograničen, egocentričan način).

Uspeh u malim stvarima znači da sada možemo da uspemo samo ako smo usredsređeni na sadašnji trenutak, logiku i činjenice. To su svojstva trigrama Voda odnosno uma/ega. Odnosno ako ta svojstva koristimo na najbolji mogući način. Da možemo da ih koristimo na najbolji način garantuje svest (Vatra) ispod. Zato takav savet ovde i postoji.

Sa druge strane, ovaj odnos trigrama takođe možemo razumeti da Svest (donji trigram) nailazi na Opasnost (gornji trigram), odnosno da postajemo svesni opasnosti ako um/ego ostane istrajan u svom načinu ograničenog delovanja.

Heksagram takođe govori o opasnosti koja potencijalno postoji ali je uspešno izbegavamo jer smo

je dovoljno svesni, odnosno jer koristimo i svest a ne samo um/ego u delovanju (*Tako i pravi čovek misli na nesreću i priprema se za nju*).

Tu vrstu opasnosti opisuju drugi savremeni komentari Ji Đinga. Nakon uspeha i postizanja ravnoteže nastaje opasnost da se opustimo i damo sebi za pravo da se nagradimo, odnosno da pustimo um/ego da uživa u ostvarenju. Svaki uspon vodi do silaska, to je prirodan zakon, zato se savetuje priprema za period nakon dostizanja vrhunca, da treba da nastavimo jednako oprezno i vredno kao što smo bili tokom uspona.

Svi ti saveti sa zapravo svode na to da treba da budemo isti u svim promenama, u svim okolnostima i stanjima svesti. Tako transcendiramo promene uma i postižemo objektivnu svesnost.

To je najdublja istina slike koju nam daje odnos ova dva trigrama. Trigrami predstavljaju dva suprotna stanja svesti, subjektivno (Voda) i objektivno (Vatra).

Svest je objektivna realnost samog postojanja a um je virtuelna realnost u našem individualnom biću.

Predmet pitanja zahteva od nas da ih uskladimo u što većoj meri. Svako uspešno delovanje zasniva se na skladu svesti i njene individualne primene. Što je um svesniji to je više inteligentniji i uspešniji, kreativniji. Što je svest više sužena u umu to je manje uspešna i pozitivna. To je suština svih naših iskustava.

U ovom heksagramu um je gore i na njemu je da ostvari takav sklad, da bolje osvesti svoje delovanje.

To praktično znači da ćemo sa predmetom pitanja uspeti ako budemo razlikovali šta je projekcija naše mentalne, virtuelne realnosti a šta objektivna svesnost o kojoj govore činjenice, i da se bolje uskladimo sa činjenicama. Zapravo predmet pitanja je i

nastao da bi nas naveo da sada ostvarimo to razlikovanje i razumevanje.

O svim izazovima u procesu takvog usklađivanja govore nam linije.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Točkovi na kočijama se koče i on je ukvasio rep. Nema greške.

1. XZ „Točkovi na kočijama se koče," ali krivica nije do nas (jer smo uspeli da se zaustavimo na vreme).

Kada se prva linija promeni dobija se trigram Planina, mirovanje inspirisano višim umom, objektivnom svesnošću. Zato je rečeno da *nema greške* i *da smo uspeli da se zaustavimo na vreme.* Zato se dobija heksagram 39. Svest o prepreci i zaustavljanje na vreme.

Iako su nas okolnosti primoravale da delujemo, budući da smo delovali ispravno, postali smo svesni preterivanja, da u vreme posle kraja ili ostvarenja ne treba nastavljati dalje istim načinom. Zato smo se zaustavili na vreme.

Inercija prethodnog napora koji je doveo do ostvarenja (do situacije o kojoj govori predmet pitanja) gurala nas je i dalje ali uspeli smo da se zaustavimo na vreme, da promislimo o novim okolnostima i promeni metoda. Možda će biti malih posledica, kao kad lisica umoči rep dok prelazi potok, ali nismo pogrešili jer smo ispravno postupili.

Imali smo jak poriv da delujemo na stari način ali na vreme smo shvatili da su se okolnosti promenile tako da neće biti loših posledica.

Vreme je da zastanemo i opustimo se, tako ćemo bolje razumeti promene i nove okolnosti.

2. TZ *Žena gubi zavesu sa prozora kočija. Ne treba da je traži, jer će je posle sedam dana ponovo dobiti.*

2. XZ *„Posle sedam dana ponovo će je dobiti," jer se drži središnjeg puta.*

Promenom ove linije nastaje trigram Nebo i heksagram 5, Proračunato nedelanje. Ako učinimo ono što smo nameravali bićemo razotkriveni, naći ćemo se u središtu pažnje; odnosno privući ćemo pažnju koja nije poželjna. Ipak to neće dugo trajati i pomoći će nam da spoznamo sopstvena ograničenja i da ih popravimo. Najbolje je da sada ne delamo i sve će biti u redu.

Slika govori o nekadašnjoj praksi da dame na visokom položaju imaju kočije sa prekrivenim prozorima. Tako drugi ne bi imali uvid u njihovu privatnost, u njihov pravi izgled i vrednost.

U vremenu posle ostvarenja um je sklon da se ponaša opušteno, bahato i nadmeno, da misli da su stvari bolje nego što izgledaju ili da će tako ostati trajno. Ali u vremenu posle ostvarenja okolnosti su često takve da prave vrednosti bivaju razotkrivene. Dovoljno smo svesni tog procesa i prestajemo da radimo ono što je neprikladno, a to je pre svega nametanje našeg egocentričnog stava.

Ova linija, odnosno naše svesne aktivnosti sada su dovoljno pasivne i zato postajemo prijemčivi i lakše uviđamo sve okolnosti, šta nam je potrebno da bi stvari održali ispravnima. To je umerenost srednjeg puta. Odustajemo od svakog nametanja, lažnog predstavljanja i skrivanja svojih nedostataka jer smo svesni da smo izloženi. Postaje nam jasno da samo ako radimo na sopstvenom usavršavanju postići ćemo napredak, poverenje drugih sa kojim nam neće biti potrebno nikakvo nametanje volje, skrivanje ili lažno predstavljanje.

3. TZ Slavni predak[26] je napao zemlju demona i osvojio je posle tri godine. Obični ljudi ništa ne učine u takvim situacijama.

3. XZ „Osvaja je posle tri godine," ali to ga potpuno iscrpljuje.

Linija višeg uma postaje pasivna i trigram se iz svesti pretvara u energiju (Grom). Takođe dobijamo heksagram 3, Početne teškoće, kada um/ego dobija pravu energiju za delovanje i zato se savetuje krajnji oprez.

Moguće je ostvariti velike ciljeve ali samo ako angažujemo svu svoju snagu ili kapacitete, svoje prave sposobnosti i prave saradnike.

Takođe uslov je da niže elemente u sebi (*zemlju demona*) stavimo pod kontrolu, savladavanjem svojih slabosti, ako je predmet pitanja unutarnji proces, ili slabosti drugih na koje se oslanjamo spolja, ako je predmet spoljašnje delovanje.

Bez kontakta sa višim umom bićemo primorani da se svesno suočimo sa ovladavanjem energije podsvesnog delovanja (nižim elementima u sebi ili spolja). To zahteva sve naše najbolje vrednosti. To će biti pravi test naših vrednosti. *Obični ljudi ništa ne učine u takvim situacijama.*

Drugo značenje je da ako delujemo bez rukovodstva višeg uma bićemo prinuđeni da potrošimo svu svoju energiju sledeći logiku nižeg uma. Moraćemo da uložimo više napora. Viši um uvek deluje bez napora jer ima objektivnu svest. Niži um uvek deluje sa naporom jer ima niže elemente u sebi koji ga ometaju i sužavaju mu svesnost.

---

[26] Slavni predak je car Vu Ding iz 14. v.p.n.e.; zemlja demona je, verovatno, neka neprijateljska teritorija.

Nakon ostvarenja treba da budemo suzdržani u težnji za daljim širenjem. Treba prvo da postignemo objektivnu svesnost o postignutom (o predmetu pitanja) a ne da dajemo oduška umu/egu i podsvesnim nagonima, da iskorišćavamo trenutne okolnosti da dobijemo nešto što nam realno ne pripada ili nije nam potrebno. Treba da ostanemo realni i praktični a ne da ugađamo sebi.

Predmet pitanja nas sada suočava sa takvim izazovima.

4. TZ I najbolja svilena odeća pretvara se u krpe. Budi oprezan tokom celog dana.

4. XZ „Treba biti oprezan tokom celog dana." On je pun sumnji.

Ovde se sklonost ka nemaru u situaciji nakon ostvarenja javlja u podsvesti prema kojoj smo pasivni. Promenom ove pasivne linije u aktivnu trigram racionalnog uma (Voda) pretvara se u Jezero, zadovoljstvo nižeg uma.

Sada smo skloni da odustanemo od razlikovanja šta je projekcija naše mentalne, virtuelne realnosti a šta objektivna svesnost o kojoj govore činjenice - i da se prepustimo liniji manjeg otpora i principu zadovoljstva (*najbolja svilena odeća …*). Ako tako učinimo bićemo silom (okolnostima) naterani na revolucionarne promene u sebi (ili u predmetu pitanja) jer ćemo na taj način doći u neodrživo stanje (*… pretvara se u krpe*). Drugim rečima, previše se držimo virtuelne realnosti uma/ega na elementarnom, podsvesnom nivou. Zato *treba biti oprezan tokom celog dana*.

Objektivna svesnost nema sumnji. Ako ih imamo to je pouzdan znak da smo subjektivni. Taj znak treba da nam bude dovoljan da povećamo opreznost i predostrožnost.

Jedno od značenja (prevoda) izvornih ideograma koji opisuju ovu liniju jeste da pre nego što se otisnemo čamcem preko vode, treba da zapušimo njegove rupe. To znači da pre nego što bilo šta radimo spolja ili prema drugima treba prvo sebe da usavršimo na svim planovima.

Još uvek imamo slabosti prema predmetu pitanja koje nam nisu jasne jer se nemarno ponašamo oslanjajući se na želje, podsvesne utiske i obrasce, a ne na razum i činjenice. Sada treba da radimo na primeni razumevanja da stvari nisu onakve kakve bismo mi želeli da budu već kakve one same jesu.

5. TZ Istočni sused žrtvuje ovna, ali postiže manje od zapadnog suseda koji prinosi skromnu (ali iskrenu) prolećnu žrtvu.

5. XZ „Istočni sused žrtvuje ovna, ali postiže manje od zapadnog suseda koji prinosi skromnu prolećnu žrtvu," jer nije bio u skladu sa vremenom. Drugi ostvaruje sreću, koja pristiže u obilnoj meri.

Promenom ove linije trigram ograničenog i subjektivnog uma/ega pretvara se u trigram Zemlja, potpuno prihvatanje svesti duše. Stoga u procesu razlikovanja šta je projekcija naše mentalne, virtuelne realnosti a šta objektivna svesnost o kojoj govore činjenice, sada smo došli do svesnosti da je bitna unutarnja zrelost i istina, suština, a ne bilo kakav spoljašnji izgled, ili proračunato delovanje (vidi heksagram 36).

Potpuna iskrenost, skromnost i predanost sada je u skladu sa vremenom i okolnostima i ona vodi ka velikom uspehu.

Definitivno smo (u predmetu pitanja) na svakodnevnom svesnom planu počeli da razlikujemo objektivno i stvarno od subjektivnog i virtuelnog.

Ako smo iskreni i usklađeni sa svešću duše tada sve postižemo sa najmanjim naporom, jer je takva svesnost objektivna i uvek usklađena sa vremenom. Samo ograničena subjektivna svesnost ulaže napore da nešto postigne.

6. TZ (na vrhu) Ukvasio je glavu - nevolja.

6. XZ „Ukvasio je glavu." Zar to može dugo da traje?

Promenom ove linije nastaje trigram Vetar, Drvo, težnja ka višem umu, objektivnoj svesnosti. Međutim ova linija je pasivna i to nam govori da sada imamo sumnji u pogledu svoje ispravnosti i objektivnosti, ili da smo skloni da se opustimo posmatrajući svoje ranije ostvarenje. Umesto da prihvatimo vođstvo višeg uma, objektivnu svesnost i idemo napred sledeći inspiraciju, mi se i dalje oslanjamo na subjektivna sećanja i iskustva. To nas dovodi u stanje opasnosti da zbog takvog oklevanja propustimo dobru priliku za uspeh ili da upadnemo u neku nevolju.

Promenom ove linije dobija se heksagram 37, Porodica, gde samo naše prave, unutarnje vrednosti dolaze do izražaja spolja. Ništa drugo ne pomaže.

Izraz *ukvasio je glavu* odnosi se na to da smo prilikom *prelaska velike vode,* odnosno značajne promene, preterali i izgubili sposobnost ispravnog kretanja i napredovanja (plivanja) i zato smo potonuli. Umesto da izađemo na drugu obalu, u promenu, odnela nas je struja prošlih navika i očekivanja.

Međutim, ovo je završna situacija o kojoj heksagram govori i zato ne može da traje dugo. Previše smo toga osvestili (u predmetu pitanja) da bi sada moglo da nas zaustavi subjektivno oklevanje ili neki oblik ugađanja sebi u virtuelnoj realnosti uma/ega.

Za psihologiju uma/ega uobičajeno je da na početku nekog poduhvata bude maksimalno oprezan, a pri kraju manje. Dok u slučaju uspeha potpuno se opusti i čestita sebi. Takav opušten i nemaran stav sada može skupo da nas košta jer stvari se ne završavaju onda kada mi mislimo da se završavaju, nego kada one odluče. Treba maksimalno da se posvetimo svojoj odgovornosti i nakon ostvarenja.

Svako ostvarenje na ovom svetu nema svrhu u sebi već služi samo tome da nam pokaže naše prave vrednosti, koliko smo sebe ostvarili, odnosno pobedili niži, subjektivni um pomoću višeg, objektivnog uma.

64. Pre kraja / Pre ostvarenja

Gore: ☲ Vatra, spontana svesnost

Dole: ☵ Voda, um, ego

Presuda:

Pre kraja. Uspeh. Pre nego što je sasvim prešla (preko potoka), lisica je ukvasila rep. Ništa nije povoljno.

Komentar Tuan džuan:

„Pre kraja. Uspeh." Jer slaba linija zauzima središnji položaj (u donjem trigramu).

„Lisica je skoro sasvim prešla (preko potoka)": još nije pređeno pola puta.

„Lisica je ukvasila rep. Ništa nije povoljno." Stvari ne mogu da se dovedu do kraja.

Iako jake i slabe linije ne zauzimaju prikladne položaje, ipak su međusobno usklađene.

Komentar Sjang džuan:

Vatra iznad vode: slika (stanja) pre kraja. Tako i pravi čovek pravi razlike među stvarima i svaku stavlja na njeno mesto.

KOMENTAR PRESUDE

Za razliku od prethodnog heksagrama, ovde objektivna svest (Vatra) nastoji da proširi delovanje subjektivnog uma/ega (Voda) tako da ukloni svoja ograničenja. Ako u tome ne uspe, *ništa neće biti povoljno*.

U ovom heksagramu Vatra i Voda se razilaze u svojim težnjama i tek ih treba kreativno spojiti. Zato

se ovde govori o procesu pre ostvarenja. Za razliku od prethodnog heksagrama gde su svršeno spojeni tako da podstiču jedan drugog (vatra greje vodu), i tu se govori o postupcima nakon ostvarenja.

Um, ego (Voda) dobija svesnost (Vatra) kakvu treba da ima da bi dovršio stvari na ispravan način. Heksagram ukazuje kako treba da je sačuva. Svesnost (Vatra) sada može da deluje na um/ego (Voda) samo ako je um prihvati sa dovoljno pažnje. Zato je rečeno: *„Lisica je skoro sasvim prešla (preko potoka)": još nije pređeno pola puta.* Preći ceo put odnosno potok ovde znači razumeti i prihvatiti pravi odnos virtuelne realnosti uma i činjenične stvarnosti. Sve dok ne prevaziđemo umišljenu virtuelnu realnost uma i postanemo svesni činjenica objektivne realnosti *okvasićemo rep*, odnosno nećemo uspevati.

Drugim rečima, predmet pitanja je u takvom stanju da mi tek treba da naučimo kako sa njim da delujemo objektivno i ispravno do kraja. Treba tek da steknemo ispravan uvid u predmet pitanja. Do sada smo ga sagledavali samo virtuelno, u umu, i tek treba da se suočimo sa njim u objektivnoj stvarnosti. Sada nas okolnosti navode na to.

Um služi samo za virtuelno sagledavanje i osmišljavanje predmeta; svest služi da sa njim ispravno delujemo u stvarnosti. Svest je zapravo cela objektivna priroda; um je samo virtuelna realnost u našoj glavi.

Sada nas okolnosti navode da razumemo pravu prirodu svesti i uma, svesti kao bića i postojanja, i inteligencije kao aktivnosti uma unutar bića i postojanja, odnosno primene svesti u postojanju. Koliko razumemo taj odnos i usklađujemo ga, toliko uspevamo. Ako za osnovu imamo um, kao u ovom heksagramu gde je trigram Voda dole, tada moramo biti

krajnje oprezni i pažljivi; tek moramo da razvijemo objektivnu svesnost. Zato se ovaj heksagram naziva Pre kraja, što znači da stvari tek treba dovršiti.

U vezi premeta pitanja sada delujemo previše apstraktno i mentalno, egocentrično, na osnovu starih mentalnih obrazaca, bez prave veze sa stvarnošću u kojoj se predmet pitanja (ili osoba) nalazi. Ako toga postanemo svesni možemo promeniti pristup i uspeti. Ovde pomaže Sokratova mudrost: 'znam da ne znam'. To je jedini početak ispravnog uvida.

Ovde um dobija svest ali ne od višeg uma već od potencijalne svesti prirode, iako je to dobro, potrebna je maksimalna opreznost. To pokazuje slika lisice koja oprezno prelazi preko zaleđenog potoka. Lisica je pametna životinja i ovde simbolizuje gornji trigram za svest, dok je voda donji trigram.

U donjem trigramu je isključena treća linija višeg uma, ona nije delatna, to znači da nemamo pomoć intuicije ili više sile. Um mora da bude u svojoj najboljoj verziji da bi prihvatio svest koja vlada u prirodi. *Tako i pravi čovek pravi razlike među stvarima i svaku stavlja na njeno mesto.*

Ovaj heksagram govori da um/ego (Voda) ne može sam nikada da deluje kao svest (Vatra). Ma koliko se pažljivo trudio (kao *lisica koja pažljivo prelazi tanak led*) on *stvari ne može da dovede do kraja*. Već na pola puta *lisica će ukvasiti rep*. Svest mora da bude primarna i jača od uma da bi delovala ispravno (zato *pravi čovek pravi razlike među stvarima i svaku stavlja na njeno mesto* - praviti razliku znači osvešćavati; staviti na svoje mesto znači ispravno raditi).

Drugim rečima, um se bavi virtuelnom realnošću koja je korisna ali sama po sebi nije realna niti dovoljna. Svest je univerzalno svojstvo postojanja ali

treba tek da bude sprovedena na ispravan način pomoću individualnog uma.

Jedna on karakterističnih zamki uma jeste odlaganje pravovremenog delovanja. Osobe koje su opsednute mentalnim sadržajima i ne vide objektivnu stvarnost sklone su da u sve sumnjaju i da odlažu za kasnije. Onaj ko je svestan objektivne realnosti deluje trenutno odnosno pravovremeno. Takođe osobe opsednute umnim sadržajima projektuju neko svoje vreme za delovanje koje se zasniva na subjektivnim procenama. Zato često deluju u pogrešno vreme i ne uspevaju. Objektivno svesne osobe deluju u pravo vreme, ili odmah ako je potrebno ili čekaju dok ne primete da je pravi trenutak.

Mudrost spajanja subjektivnog uma i objektivne svesti konačna je mudrost ka kojoj nas vode svi heksagrami Ji Đinga.

Koliko u toj mudrosti uspevamo ili grešimo, baveći se predmetom pitanja, pokazuju nam linije ovog heksagrama.

KOMENTARI LINIJA

1. TZ (na dnu) Ukvasio je rep - kajanje.

1. XZ „Ukvasio je rep": jer ne ume da sagleda okolnosti.

Promenom ove linije um/ego pretvara se u radost nižeg uma. Umesto da postane objektivniji on postaje još više subjektivan i uživa u tome. Takvo delovanje vodi u kajanje jer onemogućava sagledavanje pravih okolnosti.

Rezultirajući heksagram ove linije jeste 38, Suprotnost između svesti i želja.

Vođeni željama i podsvesnim impulsima pokušavamo da brzopleto rešimo neku situaciju u vezi

predmeta pitanja ali grešimo i u pogledu metoda i pravog trenutka. Još uvek nismo sagledali ni prave uzroke problema niti posledice ovakve akcije njegovog rešavanja.

Treba da se zaustavimo na vreme i da odustanemo od svoje namere vezane za predmet pitanja. Komentar navodi samo kajanje kao rezultat, ne i veću nesreću.

2. TZ Točkovi na kočijama su zakočeni. Istrajnost na pravom putu donosi sreću.

2. XZ Sreća jang linije na drugom mestu proističe iz njene istrajnosti na pravom putu. Ona je na središnjem mestu (u donjem trigramu) i ispravno deluje.

Ovo je linija uma/ega, odnosno delovanja na svakodnevnom svesnom nivou. Um/ego može sam sebe da zaustavi (*Točkovi na kočijama su zakočeni*). To vodi u ispravno delovanje, umereno i pravovremeno.

Promenom ove linije nastaje trigram Zemlja, potpuno prihvatanje, i heksagram 35, Napredak usled prihvatanja objektivne svesnosti.

Za razliku od prve linije sada smo svesni da nije pravo vreme za akciju i da okolnosti nisu odgovarajuće.

Slično kao kod vožnje auta, sada vidimo da je potrebno da stanemo i sačekamo. Ali ne i da odustanemo. Sada samo pravovremeno čekamo da okolnosti pokažu kada treba da krenemo napred. Tako sada bivamo *istrajni na pravom putu* i *ispravno delujemo.*

3. TZ U nedovršenoj situaciji napredovanje donosi nesreću. Korisno je preći veliku vodu.

3. XZ „U nedovršenoj situaciji napredovanje donosi nesreću": položaj linije nije prikladan.

Treća linija je viši um i ona je sada negativna (*jin*), odnosno nemamo vezu sa pravom inspiracijom višeg uma - u koju bi se pretvorio trigram promenom ove linije. Zato se kaže da je *situacija nedovršena*, nedostaje nam kreativnosti za pravo delovanje. Ako sada ipak delujemo to će nam *doneti nesreću* jer *položaj linije nije prikladan.*

Potrebno je da žrtvujemo (vidi heksagram 50) svaku egocentričnu nameru i samovolju u pokušaju da sada stvari dovedemo do ostvarenja (da *napredujemo*) i da se prepustimo vođstvu višeg uma ili inspiracije, više sile.

Sada je potrebno da *pređemo veliku vodu* odnosno da učinimo preokret i promenu u sebi tako što ćemo da odustanemo od težnje da sami rešavamo stvar ili da umišljamo (virtuelno, u umu) da razumemo situaciju. Sada je ispravno da se prepustimo da nas situacija (objektivna svest) sama vodi dalje.

4. TZ Istrajnost na pravom putu donosi sreću. Kajanje nestaje. Osvajanje zemlje demona zahtevalo je velike napore, ali zato su, posle tri godine, nagrade velike.

4. XZ „Istrajnost na pravom putu donosi sreću. Kajanje nestaje." Ostvaruje se ono što je željeno.

Četvrta linija je najniža linija gornjeg trigrama svesti, i ona je pozitivna, to praktično znači da sada svoju impulsivnu volju i energiju koristimo svesno. Gornji trigram se promenom ove linije pretvara u viši um (Planina). Zato se kaže: *Istrajnost na pravom putu donosi sreću. Kajanje nestaje.*

Svesno ovladavanje nižim elementima u nama (ili u predmetu pitanja), iluzijama, podsvesnim impulsima i energijom opisano je u komentaru reči-

ma: *Osvajanje zemlje demona zahtevalo je velike napore, ali zato su, posle tri godine, nagrade velike*.

Za to je bio potreban *veliki napor* da ostanemo smireni, nevezani, da ne pristanemo na impulsivno delovanje vođeni trenutnim ciljevima i željama. Takva borba za osvešćenje ispravnih stavova (u vezi predmeta pitanja) možda je upravo u toku. U svakom slučaju takvo ovladavanje dovodi nas do psihičke objektivnosti sa kojom prevazilazimo virtuelni svet uma i otvaramo se za objektivnu stvarnost.

Heksagram koji nastaje promenom ove linije je 4. On opisuje susret nižeg uma/ega sa mudrošću višeg uma i učenje od njega. Zato je rečeno: *Kajanje nestaje. Ostvaruje se ono što je željeno.*

U vezi predmeta pitanja ovo takođe znači da konačno, dobijamo ono što smo već neko vreme (*posle tri godine*) tražili ili pokušavali da dobijemo, jer smo sada zreli za to.

5. TZ *Istrajnost na pravom putu donosi sreću. Nema kajanja. Svetlost pravog čoveka je istinita. Sreća.*

5. XZ *„Svetlost pravog čoveka je istinita.“ Njegova svetlost donosi (drugima) sreću.*

Promenom ove linije nastaje trigram Nebo, objektivna svesnost duše. Takođe ovo je linija uma/ega u gornjem trigramu. To znači da smo na svesnom nivou sposobni da primimo i sprovedemo svest duše, Neba. Zato je klasičan tekst linije ovakav kakav jeste. Kada govori o *svetlosti pravog čoveka* Ji Đing misli na svest duše.

Subjektivnosti virtuelnog uma su prevaziđene i delujemo s objektivnom svesnošću. To se automatski prepoznaje kod drugih i oni nam veruju. Tako možemo da ostvarimo velika dela. Svest duše deluje kao najsnažnija motivacija kod svih ljudi.

6. TZ (na vrhu) Ovladaj istinom kada piješ vino. (Tada) nema greške. Ali ako ti se glava ukvasi, izgubićeš istinu.

6. XZ „Ako mu se glava ukvasi dok pije vino," znači da ne poznaje umerenost.

Šesta linija ukazuje na princip tantre, da sačuvamo svest i u najizazovnijim situacijama, da odolimo suženoj svesti, afektima, teškoćama, da sačuvamo nezavisnost i transcendentalnu prirodu svesti duše pri svim iskušenjima (predmeta pitanja). Posebno kada uživamo u osećaju ostvarenja.

Uvek kada smo pred nekim ostvarenjem um je sklon da se opusti i ugađa sebi, da slavi unapred. To je neumerenost sa kojom gubimo objektivnu svesnost koju moramo uvek da imamo da bismo bili uvek uspešni.

Promenom ove linije trigram svesti prevara se u trigram podsvesne energije i impulsivno delovanje (Grom). Takođe nastaje heksagram 40, Oslobađanje, koji govori o tome da um/ego, putem razuma i logike, vlada impulsivnom energijom.

Zaista nikakvo ostvarenje neće biti moguće dok um i razum ne ovladaju nesvesnom energijom; dok princip svesti ne bude uvek jedan isti u nama.